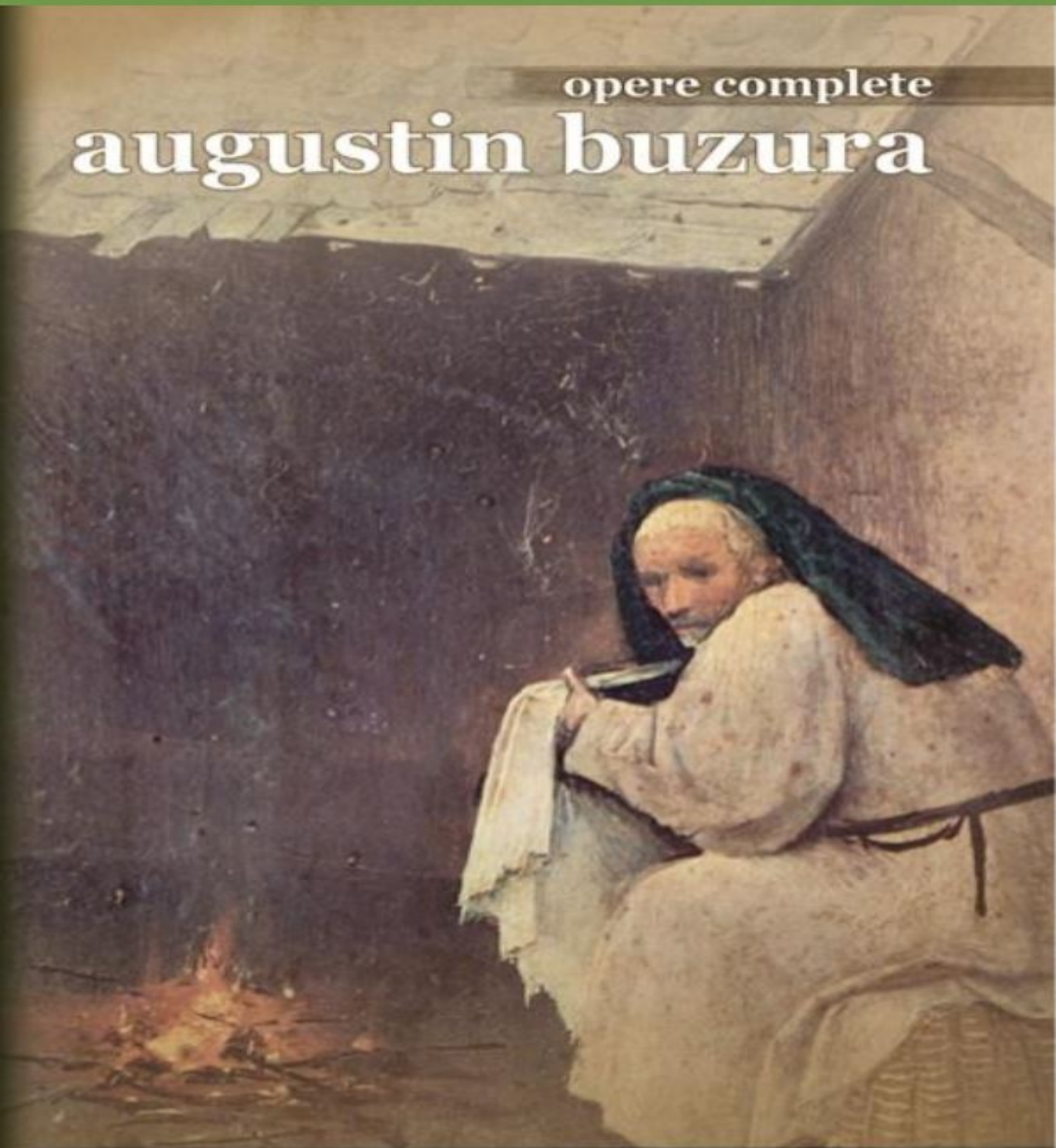

opere complete

augustin buzura

drumul cenușii

Nu am citit - si nici nu cred ca exista - vreun roman apărut în Romania comunista mai subversiv la adresa regimului totalitar decât Drumul cenușii de Augustin Buzura. Termenul însuși de subversiv riscă să pară nepotrivit în acest caz, căci subversivitatea presupune ascundere, evitarea confruntării directe, subminare prin aluzie si oblicitate eventual ironica. Or, ceea ce uimește în paginile acestui roman, scris în 1987 si publicat în chip miraculos în 1988 în plina teroare, este tocmai transparența si directetea discursului narativ, susținut fie de cate un personaj, fie, mai ales, de naratorul care se confundă cu personajul principal. Nimic parabolic, nimic metaforic, trimiterile la un context social-istoric recognoscibil sunt cât se poate de clare.

.....
.....
Din moment ce suntem și faptele noastre aș putea începe chiar cu un articol:

Creșterea ritmurilor de construcție și, în special, de montaj pe șantierele noilor obiective ale cincinalului este, în primul rând, strâns legată de organizarea mai bună a lucrărilor, de întărirea ordinii și disciplinei în muncă, dar și de stabilirea unei strânse și rodnice colaborări între constructori și montori, pe de o parte, și beneficiari și furnizori de echipamente tehnologice, pe de altă parte.

După cum se știe, oamenii muncii din aceste importante sectoare, cu entuziasmul și dăruirea care-i caracterizează și, pătrunși de un înalt spirit revoluționar, s-au angajat să ducă la bun sfârșit sarcinile ce le-au fost încredințate. Pentru noi, ne-a spus inginerul Ion Ciulu, directorul viitoarei unități industriale, fiecare zi este decisivă. Nu am precupețit niciun efort pentru ca să dăm în exploatare obiectivul cu cel puțin trei luni înainte de termen. De altfel, în urma recepției lucrărilor de construcții-montaj, prima linie a și intrat în probe tehnologice. Cu această ocazie, vrem să vă asigurăm că dispunem de tot ce este necesar pentru ca și a doua linie să fie terminată conform angajamentelor luate. Vom face totul pentru a fi la înălțimea încrederii cu care am fost investiți, pentru ca județul nostru să urce noi trepte în drumul ascendent spre mai bine, spre fericirea și prosperitatea oamenilor muncii, acești minunați constructori ai socialismului...

Sau:

Mă numesc Adrian Coman, sunt, de un deceniu-și jumătate, ziarist — mai exact un fel de... — și, după un an mai lung decât o viață lungă, am revenit în gura lupului, adică în acest sat de munte, unde am fost lovit și umilit, dar și unde am cunoscut împlinirea pe care nu o crezusem posibilă.

Ea m-a asigurat că va sosi ceva mai târziu, peste câteva zile, trei, patru cel mult, cu o cursă locală și că s-ar bucura să mă găsească lucrând: în realitate, era mai mult un ordin decât o dorință pe care, desigur, voi încerca să i-o îndeplinesc, deși ea n-a pus la socoteală așteptarea, dureroasa și paralizanta așteptare, și nici senzația permanentă, indescritibilă, stârnită de dezastrul de pe masa mea: amestecul de hârtii, caiete, cărți, indigouri, casete, discuri, baterii, creioane, pixuri, tăieturi din ziare, brichete și țigări, în mijlocul cărora zace nemișcată, indiferentă mașina de scris. Știu pe de rost aproape ce conține fiecare casetă sau hârtiuță, însă nu le găsesc rostul adâncă, utilitatea. Să le copiez, pur și simplu? Deocamdată mă copleșește senzația zădărniceii, deoarece am mii de argumente să cred că, în cel mai fericit caz, n-aș putea fi decât un martor banal pe care, atunci, în ziua aceea, nimeni nu va avea chef să-l asculte. Nimeni, și nu de teama că uitându-se înapoi va fi transformat, precum soția lui Lot, într-un stâlp de sare, ci pentru că, în proporții diferite, toți, chiar și eventualii martori ca mine, au hotărât destinul Cetății. De fapt,

oricât aș fi de ambițios, o adevărată cronică a ceea ce am văzut și trăit, a unui timp și spațiu limitate îmi depășește puterile. Cel mult — o foaie de temperatură, o stare, culoarea dominantă, deși nici măcar pentru atât nu mai găsesc în mine suportul necesar, impulsul... Mi-e imposibil să-mi explic la ce-mi folosesc hârtiile, notele, casetele, documentele și ce rost ar avea textul pe care de oțita vreme mă pregătesc să-l scriu, când știu prea bine că, dacă ar fi avut măcar zece înțelepți. „Cetatea” ar fi fost salvată... Este, cred, singurul adevăr pp care l-am descoperit mult prea devreme. Datorită lui, scrisul nu mă mai eliberează ca altă dată, ci mă încarcă, mereu și mereu, cu o durere fără margini. Dacă ea ar fi aici, sau dacă aș avea certitudinea că se va reîntoarce, poate că sentimentul acesta n-ar fi chiar atât de intens. Sigur, simt că ea este în toate, că datorită ei mi-am apropiat pădurea, neobosita zbatere a apelor de munte, nopțile înalte de culoarea argintului, lumina melancolică a serilor de vară, sufletul întunecat al munților, ba chiar și timpul care, acum, când o aștept teribil, până la lacrimi, tinde să mă ajute, întorcându-și

curgerea spre amintire și neființă, numai că, astăzi, aceste certitudini nu-mi ajung.

Firească ar fi să încep totuși cu ea fiindcă, într-un fel, ea este Începutul. Deși...

... să încerci să o recompui din gesturi și culori, să readuni ca într-un mozaic frânturi de cuvinte, zâmbete și priviri, dar din cauza acelei dureri aspre, persistente care istovește gândul, respirația, mișcările, nimic să nu se închege. Totul e confuz, incert, alunecos, o dibuire absurdă, continuă. Sentimentul că supraviețuiești, fără să o fi dorit. Te privești mereu, ne în crezător, nu te recunoști. Și nimic nu se mai potrivește: sentimentul absenței ei transformă totul în inutil, zadarnic...

Vieții pe care ai impresia că o mai ai, îi lipsește tocmai viața. Îi rostești numele, o dată, de două ori, de o sută, până obosești: calm, degajat o vreme, apoi disperat îl descompui în litere, pentru a-l recompune brutal într-un strigăt ori într-o rugăciune, dar efortul este zadarnic, cuvântul se pierde în durerea perfidă ce paralizează orice gând fără legătură cu ea. Buimac, învins, cauți locurile știute în speranța că măcar aerul lor a rămas același, însă fără ea spațiile sâni triste, șterse, lu' mina e palidă, adormită, toate aparțin umbrelor, altei lumi, sterpe, comune, pâlپâinde, căreia odinioară ea îi dăduse viață. Mergi bezmetic ocolind lumea, temându-te de tăișul privirilor sau de înțelegerea falsă, plicticoasă a prietenilor care ți-ar face mai rău decât durerea ce te încearcă. De aceea, uneori trebuie să pari indiferent sau cinic, asemănător celor ce se interesează de tine; alteori, ești obligat să râzi mult, disperat pentru a-ți justifica lacrimile ce amenință să-ți întunece ochii. Întotdeauna, în majoritatea situațiilor, trebuie să pari firesc, să te porți *ca și cum*... Fiindcă nicio explicație, nicio discuție, nimic nu trebuie să-i umbrească imaginea, și nici gesturile sau gândurile ce ne aparțin numai și numai nouă și care au dat sens vieții ce nu poate fi spusă altora. De atâtea ori am încercat să mă obișnuiesc cu gândul că odată nu va mai veni. Poate va descoperi că nu sunt ceea ce și-a închipuit, poate oboseala sau tăria de a rezista... Probabil un altul... Oricum, mi-e teamă să duc

gândurile până la capăt...Nu-mi imaginez cum poți să-ți reîncepi viața din alt punct, să-ți crezi obiceiuri noi, sau măcar să le eviți pe cele care au aparținut amândurora, fie și pentru a nu te reîntâlni mereu și mereu cu umbra ei, cu gândul că, poate, nu mai este a ta. Bucuriile, erorile, ezitățile, intimitățile nu pot fi cu niciun preț repetate, deși în adâncul tău continui să crezi că nu-i adevărat, că nu este decât o eroare de percepție, o oboseală trecătoare a simțurilor. Dar când timpul se încăpățânează să rămână gol, pustiu, când ea nu mai apare în zilele și la orele știute, în locurile știute, când toate îți spun adevărul cu ne pă sare, ești obligat să încerci un alt drum spre calm: așa a trebuit să se întâmple. Ca să înveți ce? Și iarăși, din nou, acel oribil *poate*, deși timpul destinat așteptării absurde nu este decât o neîntreruptă pierdere, o perfidie a morții, o tentativă a ei de a-ți lua înaintea de vreme și ceea ce n-ar trebui să-i aparțină. Să te doară nu numai adevărul brutal că ea nu mai există pentru tine, ci și faptul că ți-a rămas viața, pâlparea bizară cu care nu mai știi ce să faci! Privești în jur: o lume de obiecte reci, distante, fără nume și fără istorie, iar între ele, tu, o alcătuire obosită, rezultată din intersectarea atâtor și atâtor întâmplări de care vrei să nu-ți mai amintești. Îți spui cu încăpățănare că trebuie să trăiești, dar ai mereu, nestinsă, durerea marilor infirmi, deruta lor: sentimentul victoriei dispare. Îți rămâne doar prețul ei. Și energia, cită mai este, se cheltuie în gol, doar pentru a părea întreg, pentru a fi *ca și cum*...

Distanță egală de toate punctele cardinale, răsucire continuă, absurdă în jurul aceluiași insuportabil: încotro?...Până ia un răspuns care nu va mai veni, trăiești pentru alții, cum vor ei *că ți cum*...

Absurd. Absurd. Cum poate să nu vină tocmai ea? Glodurile astea stupide care mă duc numai spre pierdere...

Alt unghi:

„Prima lege a supraviețuirii: să nu gândești; iar dacă totuși nu te poți abține, atunci obișnuiește-te să taci; și dacă ți-e imposibil să taci, nu-ți mai rămâne decât ultima șansă, să spui invers decât ai gândit!”

Cugetarea, descoperită întâmplător într-unul din zecile de carnete care, de atâta timp, zac inutile pe masă, aparținuse unui navetist întâlnit întâmplător, cred, cu luni în urmă, în trenul de noapte ce mă aducea în Râul Doamnei. Fusesem, țin foarte bine minte, la

Marginea unde, în aparență, aveam de consemnat o nouă izbândă minerească, în realitate însă mă străduisem să aflu ce se știe despre un inginer, Helgomar David, transferat apoi în Râul Doamnei, iar aici dispărut fără urmă. O poveste extrem de complicată, pe care mai târziu, dintr-un motiv la care nu-mi face plăcere să mă gândesc, am fost obligat să o abandonez. De fapt, datorită subtextului acestei călătorii îmi amintesc atât de bine totul: drumul, culorile copacilor și caselor, figurile și cuvintele celor cu care mă întâlнисem acolo, la Marginea, dar și în compartiment, căci până atunci, la primul drum pentru Helgomar, îmi canalizasem curiozitatea, destul de modestă, în alte direcții, iar viața îmi fusese atât de plină de drumuri, de lungi și chinuitoare drumuri, încât ajunsesem să mă simt ca acasă între nurile neîncălzite de noapte, în autobuzele locale sau, mai alea, în cabinele numeroaselor camioane cu minereu.

„Dai o centă la băiatu’ și ai locul asigurat în cabină, dreptul la un gât de țuică și plăcerea de a pune laba stângă pe piciorul drept al primei tipe care ne va cere să o ducem să-și vadă soțul, neamurile sau frumusețile cabanelor patriei.

Pentru două bătrâne îți transport fetița la domiciliu, chiar de-ai locui într-un apartament cu șeful curcanilor din oraș!”

Drumuri inutile, fără istorie, căci aveam nevoie de o viză pe foaia de drum, de cadru și de nume noi la unul și același articol, scris uneori dinainte, acasă. Dăruire, abnegație și toate celelalte. De astă dată însă situația era cu totul nouă, iar curajul nu-mi prisosea. Poate de aceea mi-a rămas atât de vie în memorie figura bărbatului care ținea prelegerea despre supraviețuirea cu orice preț: fața osoasă, brună, fruntea îngustă, umbrită de un păr creț, sârmos, bine îngrijit. Dacă n-aș fi avut certitudinea că vorbește numai și numai pentru mine, probabil că aș fi rămas în continuare cu ochii închiși, atent la ritmul roților trenului, dar felul în care vorbea, accentul pus mereu, după aproape fiecare frază, pe unele cuvinte din așa-zisa lui lege, m-a făcut să intervin. „Și dacă scrii?” m-am interesat eu, cu candoare. „Să scrii?” se miră el. „Da, i-am răspuns, uimit de propria-mi siguranță. Nu vorbești, dar scrii ceea ce gândești!” „Sigur, cedă el pentru câteva secunde, sigur, în principiu... La urma urmei, poți să cânti ori să desenezi... Teoretic, firește... Dar să scrii?” „De ce nu? Vorbesc în principiu, fiindcă mi s-a părut că legea este incompletă.

Sigur, nu există legi perfecte, dar așa, ca temă de meditație... „Cu scrisul m-ai dat gata, izbucni neașteptat într-un râs forțat: nu-i convenise încurcătura în care se trezise. Gazetele, după cum bine știm, au alte țeluri, mult mai înalte: chestiuni fundamentale, informație externă, teorii. De unde altfel să luăm la cunoștință — firește, în afară de ședințe — de succesele pe care le raportăm zi de zi? Plus problemele lumii în general...” „Vă imaginați cumva că eu nu sunt pentru o nouă ordine economică mondială?” m-am interesat, cu o naivitate bine mimată. „Dacă te gândești de dimineața până seara numai la asta, e foarte bine, spuse el, ironic. Viziunea planetară e la modă și te onorează. În acest caz, legea nu se aplică: trăiești, nu supraviețuiești! Altă specie. Soarta lumii mai presus de toate. Mântuirea ei. Cristos și alți câțiva...Diverși oameni, mai neînsemnați, cei ca mine, sunt preocupați numai de micile lor probleme cotidiene. La ei mă refeream când vorbeam de scris...” „Posibil, am recunoscut. De fapt, trebuie să mărturisesc, nu fără o mărunță satisfacție, că n-am făcut altceva decât să vă analizez legea. Nu e vina mea că i-am găsit fisuri. Se pare că nu suportați ușor și alte păreri... Cel puțin așa am dedus...” „Pentru zilele noastre e totuși perfectă, fiindcă orice lege are și instrucțiuni de folosire. Dar și așa scrisul nu este prea indicat, reveni el, cu mai multă siguranță. S-ar putea să-ți dispară carnetele, și atunci te-a văzut sfântul!” „Cum adică să dispară? m-am interesat eu, cu aceeași candoare statornică. Să-ți intre cineva în casă în absența ta?” „Nu intră nimeni, dar... Ăsta-i farmecul. Se cunoaște chiar și ce ai în suflet, nu numai în buzunare!” „Așa ceva la noi? gânduri de oameni bolnavi, obsesii malade. Păi Constituția ce păzește? i-am zis, reținându-mi cu mare dificultate sentimentul de respingere; aveam certitudinea bă este la curent cu drumul meu și, brusc, toate eforturile de până atunci, nu puține, strădania de a-mi ascunde intențiile, mi s-au părut ridicele. Mă chinui degeaba, Îmi ziceam, umblu aiurea, stârnit de dorința acelei femei și, de ce nu? din nevoia de a-mi demonstra că sunt capabil să duc un lucru la bun sfârșit, și, iată, răspunsul se află înaintea mea! El știe exact cât știu, dar și ceea ce probabil nu voi afla niciodată!

Ce ar fi să jucăm cu cărțile pe față? Nu-mi va spune niciodată nimic, voi afla exact cât va dori el. Măcar să-i dovedesc că nu-mi pasă!” L-

am privit cu multă atenție: din cauza luminii slabe nu-i vedeam ochii, dar simțeam cum mă fixează, cum caută să-mi smulgă un răspuns la o întrebare nepusă încă și, deodată, mi-am dat seama că nu mai am nevoie de nimic de la el: „Dacă ne temem mereu, dacă renunțăm la gânduri, la păreri, dacă trăim ca niște roboți, doar pentru a face plăcere unora, atunci ce fel de ființe suntem?” spusei nervos, dar nu pe el, ci pe mine, fiindcă nici eu nu trecusem de prea multe ori dincolo de întrebare. Dacă ai ști ce zero sunt, mă gândeam. „Poate că asta mă tot întreb și eu, spuse el, încercând să-și stăpânească o neînțeleasă furie. Am însă certitudinea că nici eu, nici dumneata nu facem excepție de la regulă. Și cu toate că aici nu e nici locul, nici momentul, dacă m-aș strădui puțin, aș găsi și dovezi.” „Le ai deja sau ai încerca să le găsești? m-am interesat cu destulă precauție. N-am înțeles exact...” „Dacă e cazul, pot să deduc, dacă va fi cazul, le voi căuta, spuse enigmatic, sesizându-mi probabil vocea ușor scăzută. Nici chiar pustnicii nu sunt scutiți de păcate. Indiferent cine ai fi și unde te-ai afla, n-ai cum rămâne în afara regulilor lumii în care trăiești. Lumea noastră este atât de bine pusă la punct, încât nu poți rămâne în afara ei. Exclus. Răul său, mă rog, binele este opera tuturor. La Judecata de Apoi ne vom întâlni cu toții în aceeași oală. Am reușit să-mi cunosc destul de bine semenii, la fel și toate angrenajele sociale și știu ce vorbesc! mă asigură, cu o privire exasperantă, accentuând mult ultimele cuvinte. Dar acesta nu-i un subiect care poate fi dezbătut aici, și nici nu e bine să facem gălăgie: lumea se odihnește, doarme, are nevoie de energie pentru mâine. Și nu e bine să consumăm acum toate cartușele. Poate că ne vom revedea cândva și atunci...” „De ce nu acum? am insistat. Timp ar fi...” „Întotdeauna trebuie să știi când să te oprești. E o mare înțelepciune...” „Mi-ați putea spune ce meserie aveți? m-am interesat, căutând să-mi stăpânesc tentația de a-l ironiza. Știam că pierd, tonul lui enigmatic mă făcuse să bat în retragere și, dacă dialogul mergea în favoarea lui, repulsia fizică pe care mi-o transmitea mă făcea agresiv. Bănuiesc că obligația, posibilitatea sau, mă rog, șansa de a vorbi cu toate categoriile sociale, cu toate profesiile v-au dus la aceste concluzii. Vedem lumea mai ales prin lentilele profesiei noastre...” „Cred că avem aceeași profesiune, zise el, înveselindu-se brusc. Simt după felul cum puneți

întrebările...” „Da? Care?” „Păi eu sunt provocator! hohoti omul. Meserie căutată, cu o solidă tradiție...” „Și eu!” spusei în grabă, eliberat de o parte din nesiguranța și spaima care mă încercaseră odată cu primele lui cuvinte. „Suntem opt în compartiment, deci printre noi ar trebui să mai existe încă unul, glumi. Mi-am zis că voi abandona meseria asta atât de la modă, atât de actuală când voi găsi unul mai curat decât mine. Din păcate... Dar care ești, domnule, să putem purta o discuție serioasă, profesională, că doar este sezonul consfătuirilor, al, schimburilor de experiență?” N-a reacționat nimeni, așa cum era de prevăzut; oamenii sau înghesuit pe scaunele lor, simulând oboseala, somnul incit, după o clipă de liniște apăsătoare, torturată de respirațiile accentuate ale celor din jur și de ritmul roților trenului, a început să râdă zgomotos, forțat: „Ei, ce fel de oameni suntem?” „Dacă tac, nu înseamnă că nu gândesc, nu înseamnă că n-au o opinie”, spusei, iritat. „Cel ce tace, nu are nicio opinie. O opinie trebuie afirmată, negată, susținută. Tăcerea înseamnă aprobare, vinovăție, lașitate.” „Oamenii s-au cam săturat de vorbe!” „Apă de ploaie! Nici fapte, nici vorbe, ci tăcere. Deci aprobare, colega!” „zise, după care, neașteptat, fără să mai aibă nevoie de un răspuns, și-a sprijinit capul de peretele vagonului și, învingător, a închis ochii, deși nu peste mult urma să coborâm. Foarte ciudat, ne-am despărțit de parcă n-am fi schimbat nicio vorbă, repede, cu o neînțeleasă teamă și stângăcie; și, spre uimirea mea, nu eu eram cel grăbit, deși vina acelei tăceri prelungite îmi aparținuse: o singură clipă am ezitat să continui dialogul, poate fiindcă n-am găsit întrebarea potrivită, poate pentru că îmi lipsise tăria să cercetez dacă într-adevăr știe mai mult despre mine decât mi-ar fi convenit; oricum, ezitarea sau frica mea i-au permis să-și joace rolul așa cum a dorit, dacă, firește, o fi avut și un alt rol. Pentru mine însă, cu toate că am trecut mai târziu prin zeci de întâmplări cu adevărat dramatice, aceasta, deși mărunță, lipsită de sens, mi-a rămas multă vreme în minte ca o unitate de măsură a incapacității mele de a reacționa prompt în situații neprevăzute, o dovadă a neputinței de a duce la bun sfârșit un lucru riscant. Discuția am notat-o însă, din cauza acelei definiții a cărei ilustrare concretă și extrem de convingătoare mi se părea că sunt. S-ar putea spune să redescoperirea însemnării mi-a stârnit un curios sentiment de milă și

compătimire: inconștient aproape, mă pomenisem în fața unei oglinzi, într-un moment în care îmi doream să mă eliberez de întrebări, amintiri și, mai ales, de o frică permanentă, adesea paralizantă, dacă nu prin curaj, sfidând-o adică sau, cel puțin, privind-o în față, atunci măcar prin fugă și uitare. „Să plec, să uit, să uit, să uit, să ignor tot ce am fost, tot ce am vrut, să plec, să uit, să plec, să uit sau să las măcar pentru o pe noadă atâtea întrebări și nemulțumiri pe care le port în mine tăcând, tăcând, tăcând...” și în locul curajului, încercat de mai multe ori în perioada în care mă obsedase Helgomar David, inginerul de mine despre care știam totul și nimic, am optat pentru fuga cu care, desigur, eram mult mai obișnuit, deși am certitudinea că ea este la fel de incomodă, de riscantă ca și curajul, atunci când fugi cu bună știință, când ești conștient de semnificațiile gesturilor tale, Căci lașitatea te apasă mereu, neîncetat, te urmărește chiar și în somn, oriunde, Îți schimbă fizionomia, pe când curajul te eliberează: pierzi — căci de cele mai multe ori asta se întâmplă — dar ești în toate felurile. De atâtea ori mă surprindeam făcând gesturi bizare, necontrolate, rostind nume ce-mi veneau brusc în minte, izbind pereții sau obiectele din jur cu pumnii, numai și numai din nevoia de a alunga un anume gând, ecoul unei întâmplări în care pierdusem, urma unei cedări rușinoase sau atâtea altele.

Cu toate astea, hotărârea de a pleca undeva, oriunde, de parte de Râul Doamnei, de a-mi acorda un timp de gândire, o ultimă șansă, nu se datorează numai lașității, deși ea este mult mai potrivită structurii mele, ci unui sentiment mult mai adânc, copleșitor, care mă invadează din ce în ce mai des; el are desigur un nume, însă nu-mi place să-l pronunț, nu numai pentru că mi-e frică, ci și fiindcă el nu acoperă nici pe departe ceea ce simt în momentele în care mă întâlnesc — și asta din ce în ce mai des — cu timpul care mi se tot scurtează, cu trupul, mereu mai marcat de semnele vârstei. Atunci presiunea luminii și a zgomotelor, altă dată ignorate, inofensive, nu-mi torturează numai retina sau timpanul, ci fiecare celulă în parte; se izbesc de piele într-un fel ciudat, de parcă un vânt aspru și nemilos m-ar fi înfășurat în valuri reci de nisip, împiedicându-mi respirația, drumul sângelui, mișcările de orice fel, încât din tot ceea ce ai fost nu rămâne decât o cenușă ce nu-ți poate inspira decât milă sau

repulsie. Știu că ceea ce trăiesc în asemenea momente nu e moartea sau nu e numai moartea, ci o bizară descărcare în gol a simțurilor, o revoltă a vieții — cât o mai fi fiind — obligată să ardă în continuare cu o flacără mărunță, să se târască la întâmplare, fără nimic întreg. Ce mi-a mai rămas? mă întreb. Ce mai pot face cu mine? Lamentație penibilă, caraghioasă dacă în spatele ei nu s-ar afla panica, o durere curioasă, în care totul din jur dispare, te vezi doar pe tine singur, alungat din viață, neacceptat încă de moarte. Mă privesc apoi detașat de mine însumi, cu o curiozitate rece, dar nu ca pe o sumă de lapte și întâmplări de la care aș aștepta altceva decât ar fi direse, și nici pentru a găsi contraargumente sau măcar scuze, ci doar din nevoia de a încerca să mă obișnuiesc cu acel produs inform, dezagreabil care aș fi, produs însuflețit de o ne înțeleasă dorință de puritate. Și, bizar, ea exista în mine ca b lumină discretă, plătândă, întoarsă spre mâine, spre cândva. Poate că numai ea este cea care mă stârnește să plec și să visez un nou început. De fapt, acest nou început, această aspirație absurdă mi se impusese involuntar, devenise cu fiecare zi mai vie, în ciuda oricărei logici. Căci, cum aș putea face abstracție de tot ceea ce am fost până atunci, de tot ceea ce mi-am dorit și n-am izbutit să fiu sau să obțin? Nicăieri nu mă pot detașa de propria-mi memorie, de modul stupid ide a reacționa în împrejurări cunoscute, de lașitatea pe care o port după mine ca pe cea mai comodă povară. Lașitate își frică... mai ales atunci când știi că nu ești o excepție... Este normal să te întrebi cum poți să reacționezi într-un context în care doar instinctele te mai salvează? Și unde este întâmplarea aceea neobișnuită, crucială, care este fapta în măsură să-ți șteargă păcatele? Dar înainte de toate, când nimeni nu-mi reproșează că sunt cum sunt, când felul meu de a mă purta și de a fi nu-mi aduce decât aprobări, elogi, ce mai doresc de la mine? De ce mă vreau exact cum nu mă vor cer mai mulți?

Pe masa de lucru, de atâta vreme ignorată sau ocolită, ac o sumedenie de caiete cu însemnări, zeci de casete cu interviuri, cu biografii comune, zeci de răspunsuri la două întrebări extrem de banale, pe care mi le-am pus de câțiva ani încoace: a) care-i sursa fericirii unor oameni? b) de ce sunt fericiți alții? Interviuri cu salvați în

ultimă instanță de la o moarte voită și interviuri cu cei ce găsesc lumea de azi cea mai bună posibilă.

Mă ambiționasem să scriu un roman nonfictiv, o secțiune prin aceste zile, dar benzile de magnetofon, casetele și însemnările nu mi-au fost, cu toată abundența lor, suficiente pentru a încheia cartea: mi-am dat foarte repede seama că nu pot scrie acasă într-un fel și la ziar în alt fel... E adevărat, asta s-a întâmplat foarte târziu... Dar poate că înainte de toate mi se făcuse frică de propriile mele gânduri, de temeritatea gestului, de consecințele lui, pentru că de nenumărate ori am fost întrebat ce dracu' urmăresc cu acele interviuri despre care aveam impresia că nu știe nimeni, de ce umblu numai în anumite locuri și mai ales în acelea în care n-am fost trimis? Sinucigașii, ratații sau neoburghezii sunt excepții, pe când lumea e minunată... Oamenii trebuie încurajați, nu ocăriți pentru ceea ce nu pot face... Bizar este că n-am avut niciodată tăria să-mi susțin punctul de vedere și nici nu știu dacă de teama de a nu complica și mai mult lucrurile sau fiindcă m-am simțit cu adevărat vinovat, căci multă vreme am bănuir că cei ce întreabă cunosc totul, așa cum de altfel le place să lase impresia: de fiecare dată îmi promiteam că, în viitor, la următoarea întrunire, oricum inevitabilă, mă voi strădui să reacționez normal, adică să nu-mi pese, să nu mă gândesc la consecințe și să contest oricui dreptul de a se amesteca în viața și în meseria mea. Numai că, în timp ce încercam să-mi formulez frazele, ca nu cumva să mă găsească nepregătit, îmi dădeam seama că, la o adică, aș fi extrem de neconvingător: din punctul lor de vedere eu eram cel ce încălcăse regulile jocului. Știam de la bun început la ce m-am angajat, care-mi erau atribuțiile, iar șefii direcții m-au primit cu aerul celor ce aparțin unei secte. Pentru ei, unii sunt plătiți să bată cuie, alții — să scrie articole și așa mai departe; alții trebuiau să vadă pentru mine, în sarcina mea urmând să rămână doar verbele și, mai ales, adjectivele la superlativ și nu mi-a fost greu să le adopt punctul de vedere, căci el mă scutea de întrebări: Îmi era foarte limpede că nu puteam fi judecat în afara lumii în care trăiam, desprins de ea, mai ales că mă născusem după Yalta și după Potsdam și după atâtea alte evenimente consemnate cu majuscule de istoria contemporană. Dar și așa, când mi se ivea câte un caz, câte un document necesar acelei cărți, nu ezitam să-l

Înregistrez. „Nu numai unii răspund de conștiințe, Îmi ziceam, ci toți, absolut toți. La vârsta mea doar imbecilii sunt duși de mână, or eu nu cred că ar trebui să mă las purtat... E timpul să iau cuvintele în serios, să le utilizez așa cum mi se pare că trebuie. Sau să-și fi pierdut înțelesul toate cuvintele vitale?” Din păcate însă „cazurile” înregistrate nu mai erau, ca altă dată, semnificative, complicate, cu largi consecințe, ci aproape banale; un fel destul de elegant de a mă minți că exist, că n-am renunțat. Și cum să începi o asemenea carte în care înregistrezi, cu răceala unui aparat fotografic, lumea din jurul tău, în ideea că ea este un eșantion reprezentativ din marea lume în care trăim? Ce voiam de fapt să spun? Altă dată, când îmi scriam ineptiile, nu-mi făceam mari probleme: greața de mine însumi îmi trecea cu puțină vodcă, după care alergam nebunește prin toate localitățile; cu o sticlă, reușeam să scriu 10 — 15 pagini, uneori chiar și mai mult. „Nu sunt eu de vină că nu mi-ați spus nimic din ceea ce v-ar fi interesat să se afle, mă adresam în gând foștilor interlocutori. Treaba voastră. N-am făcut decât să vă consemnez lozincile! Neîncredere în presă, în mine, în voi? Vă privește! Mi-am făcut datoria, interesându-mă dacă aveți greutăți, necazuri, dorințe. Dai nimic. Dificultățile erau trecătoare, iar viitorul absolut-luminos? Firește, n-aș putea spune că mă mulțumeau concluziile, că aceste fraze le spuneam cu toată convingerea. Însă, oricum, ele îmi dovedeau că în ultimă instanță nu sunt mai vinovat ca alții; numai că pe măsură ce trecea vremea, aveam din ce în ce mai multă nevoie de sedative, semn că nemulțumirea — mărturisită deschis foarte rar, în clipele în care nu izbuteam să mă îmbăt ca lumea — creștea îngrijorător. Într-un asemenea moment de adâncă insatisfacția, mânat de nevoia secretă de a mă face criță, m-am lăsat târât de Paula, soția mea, la o sindrofie medicală; ea are această comună nebulie a meselor, oaspeților, invitațiilor, a ieșirii în lume la brațul soțului, asta desigur când n-are de mers la maică-sa, o bolnavă foarte închipuită. Iar eu, destul de des înainte, în alți ani, foarte rar acum, prefer să rămân printre obiecte, căutându-le, legându-mi viața de ele, mințindu-mă că liniștea le-o datorez și lor, ca alteori să-mi găsesc aceeași penibilă Împăcare printre cei ce-mi seamănă. „Fie, mi-am pus. Dintr-o astfel de poveste vom ieși amândoi în câștig. La doctori găsești mâncare și băutură, și asta n-are de ce să mă

deranjeze, iar la o adică Paula are cui să se plângă de soarta mamei. Poate dă sfântul să nimerească și peste un psihiatru!” La această sindrofie am cunoscut o doamnă distinsă, un fel de celebritate a orașului, medicul pediatru Victoria Oprea, care. Într-o pauză, s-a apropiat de mine și mi-a spus: „Domnule Coman, mă bucur că întâmplarea mi te-a scos înaintea... Sau, dacă vrei, sâni fericită că Paula mai are încă puterea să te convingă. O rog cam demult... De fapt, oricum te-aș fi căutat zilele astea, pentru că am avea, cred pu, multe de discutat... Ți-am urmărit articolele...” „Sunt niște tâmpenii, am întrerupt-o, contrariat. M-ați dezamăgi cumplit dacă mi-ați spune că v-au plăcut” „N-am de gând să vă dezamăgesc, a râs ea. Mă abonez la ziare din două motive: *mica publicitate* și *decese*. Sigur, sunt și unele articole... La dumneavoastră m-a surprins un anumit lucru: că scrieți mai ales despre mineri, că vă interesează viața lor. Eu le tratez copiii de foarte, foarte mulți ani și îi cam știu. În unele articole, rar de tot, recunosc, vă apropiați de ceea ce mi se pare mie, o oarecare, că ar trebui... Nu se poate mai mult, sau nu vedeți ce se întâmplă? Nu vă speriați, aceasta ar fi o întrebare pe care nu intenționez să vi-o pun. Știu, adevărul este ca totdeauna la mijloc. Vreau doar să discutăm despre mineri, despre anumiți mineri, atâta tot. Să vă consult într-o chestiune strict personală, confidențială. Am bani destui, colegi și prieteni pretutindeni, așa că în eventualele dumneavoastră drumuri nu veți duce lipsă de nimic.” „Și de unde atâta încredere în mine? m-am interesat, uluit. Vă jur, nici chiar eu nu am!” „Bine, dar nu vă cer nimic ilegal, nimic riscant, nimic ieșit din comun. Pe de altă parte, m-am interesat și eu cine sunteți și...” „Nu mă prea cunoaște nimeni, i-am spus, cu toată sinceritatea. Pentru unii — un tip inteligent și cinic... E vorba de colegi. De fapt, sub cinism îmi ascund lășitatea sau, poate, comoditatea. Pentru cei mai mulți: băiat bun, adică executor perfect, pe deasupra simpatic. După ce se pensionează toți șefii, sunt următorul la rând și la conducere. Pentru Paula mai ales, un leneș și un contorsionat, care nu știe ce vrea. Pentru cei pe care-i vizitez la locurile de muncă — o sculă mică și nenorocită, ce-și câștigă pâinea, foarte ușor, cu gura. Pentru mine: doar un lăș și un mic bețiv.” „Păi aici e povestea, râse ea, ușor încurcată. Hai să fiu și eu sinceră până la capăt: nimic din cele aflate despre dumneata nu

mă îndeamnă să deschid această discuție și totuși risc! Nu am alte argumente decât propriile-mi simțuri! Până astăzi nu m-au înșelat!” Am acceptat, firește, invitația de a o vizita și, mai multe zile, împreună cu soțul ei, doctorul Jean Bălănescu, un individ blând, aerian și cam plafonat, am discutat vrute și nevrute, istorie, pescuit, femei, călătorii prin Europa, am băut, ne-am plimbat, însă n-am reușit să aflăm decât că studiul nu s-a sfârșit că încă are mari îndoieli în privința mea pe care, de altfel, i le-am și comunicat: „Nu are rost să mai continuați cercetările. Putem ruga un psihiatru să-mi facă toate testele, inclusiv cel de inteligență. Până la urmă vă veți convinge că sunt înspăimântător de sincer. Mi-e, adesea, lehamite de mine că, până la această vârstă, n-am aflat nici ce vreau și nici ce pot. Și nu prea mai am timp... În afară de tata și de câțiva prieteni care-mi seamănă, i-am dezamăgit pe toți. De fapt, nici de tata nu sunt foarte sigur... Ca orice țaran autentic, ar fi vrut să am și niscai copii, dar se pare că încă nu și-a pierdut speranța... El mi-a cerut exact cât puteam duce, dumneavoastră, însă, se pare că ați dorit mai mult. Despre mineri am scris din pură întâmplare; mi-a ieșit bine primul reportaj și de atunci m-au tot trimis la ei... Sigur, am început să-i înțeleg, să-i iubesc... M-a atras la ei tocmai ceea ce mie îmi lipsește: curajul, franchisea, sfidarea morții... Dar nu știu cum se face — sau știu mult prea bine! — că nu m-am contaminat de nimic din toate acestea. Cred că trebuie să te și naști cu unele calități... Acum, că tot vorbim la trecut de ceea ce ați fi vrut să-mi încredințați, aș fi bucuros dacă mi-ați spune, fiindcă vreau să văd cât de mare era greutatea în comparație cu umerii mei. Vă asigur că nu sunt delator și nici palavragiu... Doar un laș care-și cunoaște defectul... Este pretențios și să mă acuz de lașitate, fiindcă n-am încercat nimic. M-am lăsat purtat de val. Am făcut ca alții, fiindcă așa am fost învățat de mic. Nu cunosc decât lumea în care m-am născut și ale cărei idei c-am îmbrățișat. Când am observat că adesea realitatea le contrazice, m-am speriat și atâta tot. Tac, fiindcă greșelile se plătesc cu slujba, or eu altceva nu știu face. Asta-i”. Mi-a povestit atunci pășaniile fostului ei prieten, Helgomar David. “Sunt convinsă că n-ai fi putut afla dacă e mort sau viu, dacă! fugit de mine sau încearcă să se regăsească la o altă femeie., dacă se găsește în vreo clinică sau este un pensionar anonim într-un biet orașel de munte... N-ai cum...

M-ar fi interesat doar să discuți cu foștii lui prieteni, foarte puțini, aflați acum la alte locuri de muncă... Dacă le spui pur și simplu că eu te-am trimis, nu cred să le deschizi prea mult gura... Oricine poate vorbi în numele meu... Trebuie să le câștigi încrederea...Iar aici, de la mine, nicio sugestie!” Mi-a arătat o listă cu nouă oameni... „Despre aceștia doi nu se știe nimic, dar oricum e bine să le reții numele, ceilalți ar fi cam pe la minele astea...

Dintr-o mie și una de motive, eu n-am cum să ajung la ei și nici timp. Sigur, nu te-ar fi grăbit nimeni, nu ți-aș fi pus nicio condiție... Ești gazetar și poți circula mult mai ușor...! Doar la asta m-am gândit. Oricum, totală discreție... Îmi aduc aminte de niște afișe din timpul războiului. Un individ cu degetul la gură, iar sub el două versuri:

*Cine limbă lungă are
Cinci ani va săpa la sare!”*

M-a dus apoi în fosta cameră a lui Helgomar, un bizar muzeu, mi-a arătat obiectele lui personale: un costum albastru din lină, două salopete murdare, cizmele, mai multe cămăși și cravate, o curioasă preferință pentru culori vii, tinerești — flori uscate ca-n Dickens, vase de cristal, lămpi de carbid, zeci de poze în grup din care era foarte greu să-i reții fizionomia. „Ai făcut bine că ai renunțat, fiindcă, Îmi dau seama, nu ar fi fost o treabă comodă, mi-a explicat ea, cu o imensă tristețe. Dar nici foarte dificilă. Într-o lume adesea contradictorie, nimeni nu știe ce e bine și ce e rău și până unde trebuie întinsă coarda. Tocmai de asta uneori izbutești să o întinzi mai mult decât ți-ai putea imagina... Mai ales că a trecut destul timp de atunci, cazul pare clasat, nimeni nu mai vorbește de el. Toate se uită... Uităm repede, de asta anumite evenimente se repetă mereu... Eu am însă nu numai memorie, ci și nenorocita asta de formație științifică: vreau să știu exact. Firește, Helgo este cauza mea. Vezi, iubirile tomnatice izbucnesc adesea cu o vehemență uimitoare...Sufletul niciodată nu îmbătrânește, viața nu vrea să renunțe la nimic din ceea ce-i aparține... Angajându-te într-o astfel de cercetare, ai întâmpina numeroase piedici... Eu nu te pot scuti sau apăra... Bineînțeles, nu ești primul căruia m-am adresat... Am

cheltuit o sumedenie de bani; știu multe, i dar nu îndeajuns. N-ai fi rezolvat nici dumneata toate necunoscutele, sunt absolut convinsă, dar probabil că am mai fi străbătut încă un drum spre adevăr... Sigur, nu ar fi trebuit să te încăpățânezi, să renunți la altele pentru investigația asta. Nici vorbă. O făceai așa, printre picături, cu discreții și eleganță. Plus că aveai toate datele: trecut ireproșabil, părinți corecți... N-ai la activ nicio greșală, deci nimeni nu te suspectează de curaj... Ești bun, simpatic, inteligent...” O ascultam cu deosebită atenție: vocea ei caldă, liniștită, fără accente dramatice mă elibera de rușinea reținerii, îmi dovedea că o străină, în ultimă instanță, poate să-mi înțeleagă lașitatea, spaimele. M-a uluit că abia atunci, după atâtea întâlniri și discuții stupide, își dezvăluise cea mai ascunsă parte la ființei ei, durerea profundă, stabilă, dublată de o cumplită a voință de a duce lucrurile la bun sfârșit. Încrederea ei m-a contrariat: nu era rugămintea disperatului care se agață de ultimul pai, sau tatonarea celui care știe că nu mai are ce pierde, ci o convingere comunicată neîntrerupt prin privire că tocmai eu sunt cel mai potrivit ca să străbat acest drum dificil și poate chiar primejdios. Și încrederea ei trainică, sinceră, care îmi dăduse pentru prima dată după nu știu cât timp sentimentul că în realitate sunt sau pot fi altfel de cum par, m-a făcut să-i promit că voi încerca. „Gândește-te bine, a insistat ea, neliniștită. Poate că îți ajung cele pe care le cari în spinare, nu ai nevoie de încă o complicație cu un deznodământ greu de prevăzut. Și, insist, eu n-am cum să te apăr, dacă, Doamne păzește, faci vreo imprudență. Experiența arată că asemenea drumuri se străbat numai cu acoperire; ai nevoie de un alibi, ai nevoie de răspunsuri dinainte gândite. Eu nu-ți pot fi de ajutor decât cu bani. Mai mult: n-am avut nici măcar puterea de a-l păstra pe Heigo lângă mine sau de a-l ajuta în clipele neînchipuit de grele prin care presupun că a trecut. Cel puțin ca medic...” Poate că aceste sfaturi, loane exacte, m-au convins definitiv deși, ciudat, riscul era tocmai la antipodul structurii mele. Atunci însă nu simțeam mai mult decât un copil care se pregătește de joacă: *hoții și vardiștii*. „La urma urmei, clasicii spun că proletariatul n-are de pierdut decât lanțurile, am încercat să glumesc”. „Da, limbi ea, trist, dar nu uita că încă nu le-ai avut!” „Ca și cum...” Nu, nu-i același lucru... Mai gândește-te și spunemi peste o săptămână, două... Sigur, discuția abia de acum

începe...În ipoteza că n-ai luat o hotărâre pripită. Trebuie să afli aproape tot ce știu despre el și tot ce bănuiesc. Apoi ar mai fi întrebările pe care ți le simt, ca bunăoară de ce m-am căsătorit deși nu sunt sigură dacă Helgo e mort? Și, firește, din moment ce încă îl mai iubesc... Apoi: cine-s oamenii aceia de pe listă? De ce nu îmbrac eu însămi hainele Vitoriei Lipan pentru ca, într-un concediu să o iau razna pe urmele lor? Și multe altele... Nu știu dacă vei reuși ceva, dar experiența lui Helgo și cea pe care ai putea-o dobândi, te-ar ajuta, sunt convinsă, să te regăsești. Trăim într-un moment ciudat, în care toți oamenii se caută pe ei înșiși, își evaluează faptele, vor altceva, fiindcă știu — iar unii numai simt — că au greșit, că nu e bine, că nu merg tocmai pe drumul bun, normal. Când percep nefirescul, absurdul dacă vrei...”

În câteva caiete îmi notasem aceste discuții, precum și celelalte, purtate cu o sumedenie de oameni, unii dintre cei de pe lista Victoriei Oprea. După ce mi-au dispărut caietele — din casă, din sertarul în care le țineam — am avut tăria să le rescriu din memorie, dar nu și curajul să merg mai de parte, să scriu în sfârșit cartea... O vreme am fost convins că numai oboseala este cea care mă împiedică, și într-adevăr am fost destul de obosit; mai târziu însă lașității i-am zis lipsă de dotare pentru o asemenea treabă. Apoi, după un timp, soarta m-a eliberat brutal de orice obligație față de Victoria Oprea, dar, așa cum prevăzuse, m-a încărcat cu o alta, mult mai greu de suportat: față de mine însumi. De fapt, după primele investigații făcute pe urmele unui oarecare Bartha, bun prieten cu Helgo, i-am mărturisit Victoriei cu toată sinceritatea, așa cum ne obișnuisem să discutăm: „Din păcate, cu fiecare călătorie îmi dau seama că nu sunt ceea ce v-ați închipuit... Mai mult, m-am dezamăgit până și pe mine însumi. Firește, niciodată nu mi-am pretins cine știe ce, dar mă văd în situația de a nu fi capabil să duc la bun sfârșit nici măcar minimumul... N-am tăria să ies din ritmurile obișnuite: am fost învățat să fac numai ceea ce mi se dă voie... Știu că voia aceasta-i interpretabilă, că unii au voie totul, alții — nimic... Cunosc destule, exemplele îmi chiar prisosesc, dar eu mi-am fixat albia, din care, oricât mă străduiesc, mi-e frică să ies. Am descoperit că argumentele, oricât de întemeiate, logica, bunul simț, dreptatea, legea și toate câte mai sunt n-au nicio valoare în fața forței... Pe

urmă, eu însumi sunt conștient că am călcat regulile jocului și faptul acesta mă împiedică, de asemenea... La ce-mi folosește hoitul dacă spiritul pe care-l găzduiește nu se exprimă în niciun fel? Asta mă întreb mereu. Mân inc destui de prost, dorm puțin, mă împerechez, uneori spun lucruri tabu din întâmplare, alteori din necesitate, și sper... Urât și periculos sentimentul numit speranță... Și mai cred că odată voi putea să fiu și cum vreau eu, nu cum m-au modelat alții. Dar n-am tăria să fac ceva pentru apropierea timpului pe care-l aștept, fiindcă... mi-e frică! În momentele bune, după ce-mi reușește câte ceva, îmi dau seama că, până la urmă, voi obține exact ceea ce v-am promis, însă e nevoie de răbdare, trebuie să mă obișnuiesc cu această situație absolut nouă... Pe de altă parte, știu că amânarea, întârzierea sunt în defavoarea lui Helgo și a dumneavoastră... Oricum, experiența asta mi-a dat măsura reală a dimensiuni lor mele..." „Nu cred că trebuie neapărat să trecem prin încercări deosebite ca să aflăm cine suntem, a râs Victoria Oprea. Este suficient să ne gândim la ceea ce facem și ce spunem într-o zi, în oricare zi... Nu ne caracterizează doar felul în care reacționăm în împrejurări ieșite din comun, ci mai ales restul momentelor... În situații neobișnuite suntem purtați de val, marii lași pot să ajungă eroi. Pe mine mă interesează reacția de fiecare clipă. Analizându-ți o zi obișnuită din viață, ajungi să te înțelegi și să descoperi de ce te-ai autoanulat, de ce ai renunțat la a fi tu însuți. Și eu eram la fel: știam prea bine ce sunt, cine sunt, dar abia după ce l-am cunoscut în Helgo, când el nu mai era cu mine, am ajuns să-mi simt agonia, într-un registru atât de grav, încât am fost obligată să-mi spun: dacă nu sunt în stare să mă eliberez de moartea asta din mine, atunci mai bine să mor de tot! Nu-mi mai suportam frica, târârea îngrozitoare îmi anulasem sufletul, dar continuam să-mi apăr hoitul cu încăpățănare, de parcă el ar fi avut vreo valoare singur. Și, iată, în aparență trăiesc la flacără mică, par să agonizez lângă acest domn distins și bun ca o prișniță, dar numai în aparență. În realitate, sunt alta. Nu mai pot îndura nepăsarea grea ca moartea, care se lasă peste oameni ca Helgo. Fiindcă nu numai eu aveam obligații față decât Dar, repet, dumneata încă n-ai niciuna, sau n-ai ajuns să o simți, nu te doare încă soarta unor idei. Trebuie, în astfel de situații, să te atragă omul ori cauza lui... Pe om nu l-ai cunoscut, iar cauza

lui văd că încă n-ai descoperit-o. Nu-i obligatoriu. Poate că există altele, mult mai atrăgătoare... și mai lipsite de riscuri! Ar fi deci vremea să descoperi că eu nu-mi caut iubitul... Bărbați se mai găsesc și fără riscuri, ba la o adică poți chiar să-i cumperi la un preț de nimic. Helgo a fost altceva... Dar să uităm ce ți-am propus și să bem pentru femeia pe care o iubești ! Paula mi se pare o persoană bună, interesantă...” „Bine, m-am grăbit să-i răs pune, dar eu n-am încetat o clipă să-l caut... Sper că v-am spus destule noutăți sau cel puțin v-am confirmat altele...numai că încă nu reușesc să mă desprind de ceea ce simt...Îmi fac un fel de curaj...” Am înțeles că, în realitate, ea își pierduse răbdarea, poate de aceea nu izbuteam și nici măcar nu încercam să numim nimic atunci, în discuția aceea; simțeam că între noi mai erau multe lucruri nespuse până la capăt, chiar foarte multe. Continuam probabil să-i aduc vești pe care le știa, sau ea nu-mi mărturisise totul, poate lucrul cel mai grav. Pe de altă parte, dintr-un motiv necunoscut, cred că își pierduse încrederea în mine și, făcând imposibilul ca să nu par jignit, umilit, deși eram, am acceptat discuția despre Paula, cu toate că subiectul nu-mi făcea nicio plăcere; era însă un drum spre ea, spre Victoria, o încercare de a-i stimula la rându-i sinceritatea. Mai mult decât atât, deși înțelegerea ei nu-mi putea fi de mare folos, simțeam nevoia să mă spovedesc cuiva, să mă eliberez de mine însumi. Dar nici această intenție n-am dus-o până la capăt: pe măsură ce vorbeam, Îmi dădeam seama că aproape niciuna din faptele Paulei nu putea fi povestită: sumedenia de mici răutăți și obtuzități avea importanță numai pentru mine, iar toată aiureala ei, incapacitatea de a face un singur gest cu întreaga ființă, eternele contradicții și reveniri se sustrăgeau, în esență, cuvintelor. „Mi-e greu fără ea, dar cu ea mi-e la fel de greu...” „Și ce-ți reproșează?” s-a interesat Victoria. „Nimic sau totul”. „Nu cumva te-ai concentrat prea mult asupra ei, n-ai așteptat de la ea ceea ce nu-ți poate da viața pe care o duci?” Dan Sabin, ciudatul meu prieten și subiect, Îmi spusese mai demult: „Două sloiuri de gheață nu produc căldură nici prin apropiere, nici prin frecare; cel mult se sfărâmă”. Firește, n-avea dreptate în ce mă privea. I-am spus însă Victoriei și opinia lui, dar n-a părut prea convinsă. „Cred că vrei să te iubească mai mult decât poate, ca în tinerețe. Dar ai fost, oare, și prieteni, sau te-a interesat numai

femeia?” Am regretat discuția, fiindcă atunci Victoria era obsedată doar de Helgo, și exasperată de încetineala cu care-i dădeam vești. Cât despre visatul concediu, nu știu ce mi-a venit să-i spun și lui Sabin. „M-aș duce, i-am zis, la voia întâmplării, fără un dinainte stabilit, într-un loc în care să nu întâlnesc pe nimeni, să mă pot gândi la tot ceea ce mi s-a întâmplat, la cartea aceea...” Pe atunci plecarea era mai mult un proiect vag, amânat mereu, neluat prea în serios. „Nimeni nu te împiedică, a râs el, deși ești cam infantil. Unde crezi că vei reuși să rămâi singur? Unde te mai poți sustrage ochiului curios ori ușor iritat care se întreabă de soarta ta, de rostul tău acolo? La munte, la mare, în peșteră sau acasă la tine — același meniu, aceleași întrebări, aceleași figuri care-și închipuie că fără tine ei ar trăi mult mai bine, viața lor ar lua o altă întorsătură. Poți să încerci, n-ai ce pierde, nici ce câștiga. Cred că și în ceruri apare, când ți-e lumea mai dragă, câte un înger albastru gata să-ți pună nelipsitele întrebări, și, după ce ți-a verificat buletinul, livretul, legitimațiile, foile de drum, caietele cu însemnări etc., să-ți mai dea două, trei sfaturi esențiale! De ce, măi tovarășii? Mai bine caută-ți o pipiță, ceva alcool și niște somnifere pe care să i le dai atunci când nu mai poți face față solicitărilor! Și Paula?” s-a interesat apoi Sabin, în treacăt. „Nu-mi dau seama, i-am răspuns. Mă îndoiesc profund că ar entuziasma-o viața la întâmplare. Ar fi într-un fel, același lucru ca și acasă.” „La asta m-am gândit și eu”, a conchis el, privindu-mă foarte ciudat: bucurie și milă. Numai oameni pe care nu-i înțeleg, mi-am zis, numai gesturi p vorbe al căror dedesubt îmi scapă. Ce fel de ființă oi fi?

...să stai în fața hârtiei albe, minat de aceeași absurdă speranță: poate că de astă dată... Casete, zeci de casete albastre, verzi, maronii, azvârlite într-o dezordine care mai demult te stimula: fiecare culoare este legată de un nume, acoperă un destin... Dan Sabin, Câmpean Bartha... și nu mai râd, sunt prea îndepărtate... Toți mi-au spus că eu *nu sunt*, nu că ei nu sunt... Din fiecare, puțină moarte, puțină viață și un ung și obositor strigăt cu care până și eu m-am obișnuit, pe sare nu-l mai aude nimeni... Dincolo, în dreapta, caietele, aproape douăzeci, unele învelite în vinilin albastru, altele cu copertile cenușii, murdare, pline de desene stupide; flori sau în fel de

plante dintre acelea pe care natura s-a sfiit deocamdată să le creeze, figuri de oameni, animale bizare, degenerate, și multe, foarte multe litere mari: A.E. M, N... care nu ascund absolut nimic... Între casete și vrafal celălalt – un top mare de hârtie albă... Iar apoi, ordonate, unele lângă altele, într-o cutie albastră, timp pierdut cu fișe în perioadele când n-am chef de nimic, hârtie chinuită...

DICȚIONAR PENTRU ORICE EVENTUALITATE:

rușine: cuvânt rar, uitat, folosit doar în textele vechi literare și religioase.

dreptate: sentința pe care o dă superiorul, fără să fii întrebat sau ascultat; ceva coexistă cu fiecare zi mai mult.

libertate: țel al luptei popoarelor asuprite de pretutindeni, al negrilor din America și Africa de Sud mai ales; bun dobândit de popoare și utilizat cu măsură mai ales în articolele consacrate unor evenimente; de către indivizi se folosește numai și numai după ce ajung să cunoască perfect legile de dezvoltare a naturii și societății noastre și, desigur, să se supună lor.

orb: specialist în culori datorită policalificării obligatorii, rotirii cadrelor etc.; se referă și la destin. În antichitate: Homer, Oedip. Apoi restul...

Să trebuiască să începi dintr-un punct... Să te stăpânești adică, să te porți de parcă n-ai ști...

În spatele geamului mărunț, larg deschis — cerul albastru stins, gol, pustiu răzbate printre crengile unui păr sănătos, cu zeci de crengi răsucite caraghios, de o mină stângace și ne hotărâtă... Apoi, nu departe, pădurea, o pată de un verde întunecat, amenințător... Nimic schimbat, nimic nou, nici măcar dorința de a mă dizolva în acest spațiu devenit deodată ostil, nesigur, asemeni aburului ce se ridică din ierburile grase, necosite încă... Și nimic nu mai este ceea ce este... Iarba, pădurea, copacii, cerul, totul devine așteptare, așteptare, așteptare... urlet înecat în gât, durere și spaimă care te-ar indemna să fugi, dacă n-ar trebui să rămâi acolo, să o aștepți... Alături casetofonul, câteva baterii și o cană mare, de lut... Ceai? Cafea? Lapte? Poate numai apă... Stupid, în multe momente am

impresia că mă mișc prea repede, că degetele dibuie prea grăbite printre hârtii și casete... Toate-mi sunt atât de la îndemână încât nu mai am iertare, cale de întoarcere, trebuie să scriu... Doar așteptarea prelungită, intensă, dusă până în pragul durerii fizice, numai ea îmi mai anulează gândurile, amintirile, sentimentele, doar ea ar mai putea o vreme... Degetele aleargă buimace, nehotărâte, de parcă ar fi ale altcuiva... O casetă... un buton apăsător cu mai multă energie și probabil că viața va fi reluată din alt capăt, n-are importanță de unde, numai să se sfârșească o dată așteptarea... Poate că e preferabilă amintirea târâșului de până acum decât această groaznică inerție pe care mi-o dă așteptarea... O ca setă... oricare... inutil să-mi caut ochelarii... Nici cu ajutorul lor n-aș vedea nimic... Mereu, ca niște punți peste un pârau pe care-l poți trece cu pasul: *poate, probabil, cândva, undeva, poate, poate, poate...* Sigură: așteptarea. *Poate*: această cârjă-i pentru invalizi... Altă dată în momentele când mi se făcea lehamite de mine, mă interesam cu destulă ironice, cât adevăr suport, deși întrebarea conținea și răspunsul, deoarece era însoțită când de milă, când de dispreț... De astă dată aș suporta întreg adevărul despre mine și despre noi — sau câtă vreme n-am încercat am această impresie — numai să pot face abstracție de o asemenea îngrozitoare stare... Aș fi mai calm dacă aș avea cea mai mică, cea mai umilă certitudine, dar... La geam descopăr uimit o plasă fină, verzuie, habar n-am din ce material, împotriva țânțarilor... De fapt, nici nu știi dacă-i reală... Pe ea, dincolo de ea, poate dincoace, undeva în spațiul limitat de marginea geamului, multe musculițe, puncte negre, mișcătoare... Încerc să suflu spre ele, să le alung, dar asemeni gândurilor care mă chinuie, musculițele revin aproape în același loc... nu se întâmplă nimic, gesturile mele inutile nu le înspăimântă... Firește, îmi dau seama că nu trebuie să fug de mine însumi sau să mă las dominat prea des de teama confruntării... Frumoasă e doar lupta, înclăștarea. Am în memorie o sumedenie de fraze inteligente, numai că ele nu mă salvează și nu mă ajută, măcar să nu simt ceea ce simt... Trebuie să pun imediat caseta, oricare dintre ele, deși îmi dau seama că viețile acestea, torturate de moarte sau, mai exact, refuzate deocamdată de moarte, nu-mi mai spun ceea ce mi-au spus atunci, cu totul altfel îmi apar astăzi suferința și moartea, altele sunt

cauzele morții, căci mai mulți morți pot fi întâlniți în afara cimitirelor, târându-și după ei neputința, frica, inconștiența... Sigur, din moment ce n-am început cartea aceea, nimic nu mă mai împiedică să scriu ceea ce trebuie, ceea ce mi se pare valabil acum, în clipa de față. Nimeni nu mă împiedică să-mi continui documentarea, deși încă nu-mi dau seama dacă mi-e frică de propria-mi neputință sau de capacitatea de înțelegere a celor ce mi-au mai parcurs textele... Dar trebuie să încep odată, înainte ca frica să-mi pună la dispoziție alte argumente contra. Înainte ca noaptea să devină de nepătruns...

...nu pot preciza numele sentimentului care mă torturează: milă, jenă, nostalgie? Poate și puțină liniște... Am încercat ceva... mi-am dovedit că nu pot mai mult... dar mi se pare atât de ciudată vocea: calmă, sigură, încrezătoare... un joc destul de nevinovat care mă distra... N-aveam ezitări fiindcă, îmi amintesc exact, îmi propusesem să o transcriu *dacă*... eternul *dacă*... Toate încercările mele de acest fel sunt urmate sau precedate de acest nedespărțit *dacă*...! *Dacă* îmi va plăcea, *dacă* va fi ceva de capul ei, *dacă* o voi putea duce la bun sfârșit... deși, *dacă* mă gândesc bine, unicul lucru pe care sunt sigur că-l voi putea duce la bun sfârșit este viața... Egală, monotonă, cu flacăra mică, înotând în incertitudini, proiecte fantastice sau mai puțin fantastice, oprite sau îngropate în spaimă și neputință încă înainte de a prinde contur ferm... O agonie tăcută, întreținută stupid de credința într-o posibilă minune... Dacă în clipa de față o minune mi-ar fi insuficientă... Am nevoie de mai multe minuni, doar mai multe minuni m-ar salva... Deocamdată nimic nu mă scutește de confruntarea aceasta inegală cu hârtia albă și cu casetele care mă urmăresc neîncetat, mă torturează... Și nu trece nimeni pe sub geam, nici, urmă de pas, numai liniștea plină, materială, insuportabilă, casetele, plasa verzuie care-mi acoperă geamul, și aștepta rea crudă ca o amenințare... Trebuie să-mi propun, să mă oblig adică: mă gândesc numai la asta, numai la casete, nu mai la ceea ce s-a petrecut atunci... Numai la hârtie, numai la speranța pe care mi-am legat-o de ea... Nu există nimic altceva... adică nu ar trebui să existe... Privirea însă mi-e tot mai tulbure, deși aș vrea să-mi fie clară, limpede, adică mă străduiesc să fie, iar mâinile mi se încheștează bizar pe stilou, de parcă aș încerca să gravez ceva pe o

suprafață metalică, plină de asperități... Nu știu de ce trebuie să mă chinui în acest chip, însă nu găsesc alt remediu împotriva așteptării... Dacă n-aș aștepta, m-ar chinui casetele risipite pe masă... Ele mă urmăresc neconținut, de atâta vreme...Căci, din păcate, se pare că fac parte dintre numeroasele eșecuri ale naturii, ființe ce-și închipuie că sunt mai mult decât sunt, un fel de ochi miopi ce nu se văd bine nici pe ei înșiși, dar nici pe alții. Și, pe deasupra, mai este și neliniștea stupidă, fără prea multă acoperire, și ea tulbură, umbrește, e voalează chiar și puținul ce ți-e îngăduit să-l vezi... Culmea e că-mi dau foarte bine seama că totul e pierdut... că totul este de mult pierdut, iar eu, caraghiosul, mă mai tem că încă mai am ce pierde... Dar trebuie să străbat drumul până la capăt, fie și pentru a-mi dovedi că l-am parcurs degeaba...

PLAY: „Unu... doi... trei... patru... Trebuie să încerc casetofonul, deoarece-i cam vechi... Casetele sunt și vechi și proaste... Unu... doi... trei... patru... Și este o discuție la care țin foarte mult... o aștept de atâta vreme...”

„Am o sumedenie de prize în casă... Iar apoi nimeni nu ne va întrerupe... Eu sunt mereu aici... Și nici nu mă mai grăbesc... V-aș fi împrumutat casetofonul meu, cel pe care l-ați văzut data trecută, dar mi l-a cerut o vecină care-și sărbătorește onomastica... În cel mai rău caz, vă dau răspunsurile în scris...”

„Scrisul, în cazul nostru, nu pare o soluție... Îți ordonează gândurile, te obligă la concizie... Pentru mine, dacă vreți, este la fel de importantă vocea dumneavoastră, nuanțele...ezităările, pauzele, totul... N-ar fi trebuit să vă spun, însă din moment ce mi-ați promis că veți fi sincer până la capăt...”

„Fie, deși nu văd la ce v-ar folosi... Sunt o mostră neînsemnată de ratare. Ea poate fi exemplificată cu “n” oameni, dacă ne gândim bine... Mai mult, domnule Coman, eu sunt o excepție... Nici nu știu dacă gestul meu este un act de mare curaj sau o fugă jalnică... Eu încă-i mai spun curaj, fiindcă n-am vrut să-i dau lumii ocazia de a râde de mine până la capăt. Putem începe. Unu, doi, trei... Din clipa aceasta înregistrăm serios, un, doi, trei, e perfect, se aude...”

„Îmi dau foarte bine seama, domnule Dan Sabin, că nu poate fi plăcută discuția pe care urmează să o înregistrăm...Mai ales că este

și un chin inutil; nu sunt convins că motivele care v-au dus spre acel gest disperat vor putea fi comunicate și altora. Strigătele nu plac. Pe de altă parte, încerc să-mi imaginez ce dureros trebuie să fie momentul de care, inevitabil, va trebui să ne apropiem, de... Mi-ați spus însă că nu vă pasă, că vă simțiți dincolo de bine și de rău, că tot ceea ce trăiți *după*, este lipsit de importanță. Vă mai mențineți părerile? „

„Nu știu dacă mai am curajul și indiferența de altă dată, dar pentru că v-am promis...”

„Nu sunteți obligat să vă țineți promisiunea, din moment ce nimic nu are importanță, sau, mai exact, nimic nu mai are importanța de odinioară. Rogu-vă să fiți cinstit, atât cât se poate. Refuzați ce nu vă convine...”

„Numai cu medicii am fost necinstit: simțeam că mă privesc dintr-un unghi strict profesional. Au învins sau n-au învins. Ei, medicii... Atât. Eu eram doar un caz. De aceea am refuzat să le răspund la întrebări. Nici ce substanță am folosit, nici motive, nimic. Era firesc. Au intervenit într-o hotărâre de a mea, cea mai importantă. Cine le dădea dreptul? Au învins, fără să le-o doresc și fără să-i ajut o clipă, iar în mine, admirația și ura se amestecau foarte curios...Luptă, cretinule, îmi striga reanimatorul, convins că nu-l aud. Cum poți să renunți atât de ușor la cel puțin patruzeci de ani, în care absolut sigur se vor întâmpla atâtea și atâtea. În care viața și lumea ar putea să fie și cum vrei tu și eu? Chiar dacă refuzi să lupti, Îmi striga, te smulg până la urmă și din palmele lui Dumnezeu! Și m-a smuls. De atunci, am refuzat să mă gândesc serios la cele întâmplate...”

„De frică să nu ajungeți la concluzia că ați greșit, luând o hotărâre atât de dramatică?...”

„Dimpotrivă... Și nici nu e chiar atât de dramatică precum pare văzută din afară... Nu hotărârea, ci gestul e... Mă urmărește însă vocea anesteziștilor: lumea nu se reduce nu mai la străzile astea, la meseria în care te-ai ratat. Mai încearcă o dată în altă parte și, dacă eșuezi din nou datorită altora, Îți administrez eu, cu mina mea, substanța pe care o dorești. Hai, te rog, ajută-mă și ajută-te! Încurajări de inconștient. Mediul în care trăiesc este un eșantion din lume. Fiecare face ce vrea cu propria-i viață. N-ai decât să lupti tu, să suporti tu insuportabilul. Eu m-am retras, ti ziceam în gând.”

„Prin urmare?...”

„Vreau să merg din nou până la capăt cu cercetarea propriei mele aventuri, poate ajung să cred și altceva despre mine... Și fără idei preconcepute. Nu exclud șansa de a descoperi chiar soluția care mă va face să evit sprijinul anestezistului...”

„M-am gândit de foarte multe ori la dumneavoastră...Desigur și pentru că există mai multe puncte în care ne întâlnim. Nu avem forța oarbă a fanaticilor, dar nici fragilitatea firului de iarbă. Amândoi am căutat un punct de sprijin în teorie, iar teoriile au viața lor, scurtă, sunt doar teorii, amândoi visăm normalul într-un mediu deviat, amândoi am cunoscut moartea sufletului... Și, cred, pentru amândoi nu există decât locuri unde nu ne putem întoarce și locuri unde nu putem ajunge...”

„Nu trebuie să-mi faceți atâtea concesii. Chiar dacă nu ne-am asemăna, tot v-aș spune ceea ce cred. Deși utilizăm aceleași cuvinte, pentru fiecare dintre noi, ele, măcar cele mai importante, au altă acoperire în fapte. Vedeți, eu am avut tăria să renunț la jocul ăsta stupid de-a baba oarba. Și n-a fost o izbucnire de moment... Sunt oameni care încearcă acest lucru doar pentru a fi salvați, conștienți că vor fi salvați, și alții care își doresc din inimă să le reușească cumplita încercare. Ca în cazul meu. Înainte, am citit foarte mult pe această temă atât de... nu știu cum să-i spun, fiindcă niciun cuvânt nu acoperă în întregime sentimentul... De fapt și *înainte* și *după*... Voiam să știu totul, dar sub nevoia de a ști se ascundeau altele: de a mă obișnui cu hotărârea, ba chiar și de a amâna cât mai mult... Iată, un mare specialist, Achille Delmas, spune că sinuciderea — acum că tot am pronunțat cuvântul... — este actul prin care un om lucid, putând să trăiască, își provoacă totuși moartea, în afara oricăror obligații etice. Orice definiție este incompletă, dar v-am spus-o pe cea care mi s-a părut mai cuprinzătoare fiindcă doresc să o rețineți și, prin prisma ei, să vedeți ceea ce ne deosebește... Sigur, nu în asta ar consta principala deosebire... Poate suntem lucizi amândoi... Oricum, n-a fost un act impulsiv, nepremeditat. Când am trecut la fapt, citisem o sumedenie de texte sacre, eram informat că toate religiile condamnă suicidul, că pentru Kant, de pildă, este un act de rebeliune împotriva Creatorului, că d'Aquino sau Locke au susținut aproximativ același lucru... îl mai

parcursesem pe Durkheim, diverse criminologii, statisticile O.M.S. referitoare la cazuistica existentă în lume, ba aruncasem, atât cât este posibil, și un ochi *dincolo*, în textele care sugerează... Dincolo... Platon are perfectă dreptate când afirmă că realitățile ultime se sustrag limbajului uman, ele pot fi exprimate prin analogii sau mai știu eu... Uite, am ajuns să-i dau dreptate ! Corpurile noastre astrale probabil se vor întâlni cândva — eu oricum mă voi strădui să-l caut — și marele grec va fi fericit să afle că-s de acord cu el... Dar lectura, familiarizarea treptată era doar un braț al balanței... De partea cealaltă, și mult mai greu, atârna experiența mea de până atunci, retrăită de zeci și zeci de ori, viitorul previzibil, trăit și el... Nu mă vedeam capabil să merg în marș forțat spre epocile de început ale omenirii...”

„Mi se pare totuși destul de bizar că ați căutat să vă asigurați — puțin, atât cât se putea — că viața nu încetează odată cu gestul respectiv...”

„Da, numai că mi-am luat și riscul pedepsei ipotetice! Dacă sufletul e veșnic, nemuritor, mi-am zis, atunci să mă întâlnesc mai repede cu veșnicia! Grăbindu-mi sfârșitul, încălcăm regulile jocului propus de Creator. Dar mizam pe marea lui înțelegere: știu cum va fi până la capătul vieții normale, ce rost mai are să o lungesc? Viu, pe pământ, deci, îmi era dor de veșnicie, dar dacă ea nu mi-a fost dată, nu merita oare să mă grăbesc spre veșnicia de dincolo, destinată tuturor? Altundeva însă am greșit. Aveam o nevoie cumplită de moarte, trăiam numai și numai în atmosfera ei, concubinam cu ea, de parcă viața nici n-ar fi existat... Chiar și muzica... Mozart, Wagner, Berlioz, Mahler... însă numai lucrările cu tema respectivă. *J'ai cede au bruil de mort qui remuait en moi*. Așa spunea un poet citit în vremea aceea. Am ignorat sau n-am descoperit atunci că lumea nu începe și nu se sfârșește aici, în acest punct geografic. Iar dacă nu mi s-a oferit șansa să spun ceva lumii, atât cât aveam de spus, trebuia să las lumea să-mi spună ea ceea ce dorește. Poate că-mi va răspunde și la întrebările care mă chinuie. E o ipoteză, nu o certitudine. O ipoteză de laș, de trăitor degeaba...”

„Dar ocazia nu este pierdută. Ar mai exista deceniile pentru care s-a bătut reanimatorul...”

„Da, dar... Nu mai e același lucru... Toate datele s-au schimbat.”

„În niciun an de la...? *

„Da... Oboseala, slăbirea tonusului vital și imensa rușina de oameni. Automat, am fost scos din rând, nu mai sunt nici ca ei, nici cu ei, nu mă judecă după criterii morale, religioase sau de altă natură, nu sunt nici curajos, nici laș, ci altceva, un altceva greu de definit. Și nici nu analizează cauzele, căci le-aș spune... Sunt scos din rând, asta e tot. Sigur n-ar trebui să am niciun motiv de jenă, fac ce vreau cu viața mea. Eu am refuzat târârea, disprețul idioților, împotriva cărora n-am avut arme să lupt. Sunt conștient, m-am pre dat prea devreme, astăzi pot face fastidioase speculații despre ce este și cum trebuie să ne trăim viața, dar nu ele contează, ci ceea ce am simțit atunci... Toată ura lor împotriva mea, nevoia mea de fugă, ceea ce se spune și ceea ce nu se poate spune din lipsă de cuvinte s-au concentrat într-un gest, un singur gest pe care l-am trăit de mii de ori, până în cele mai mici detalii, ca să-l banalizez, să nu ezit *atunci când*... Aveam substanțele la mine, mă obișnuisem cu ele, le studiasem... Apoi exercițiul cel mai trist: să vezi interiorul încă perii pe care urmează să o încui trainic, să nu mai poate pătrunde nimeni dacă vei striga, iar mai înainte, să faci o ultimă plimbare, să-ți saluți prietenii, fără să le spui că în ziua următoare nu vei mai fi, să știi că-i vezi și că deții un secret care i-ar îngrozi dacă i-ai putea convinge că într-adevăr ai de gând să faci gestul acela pe care ei nici nu-l pot concepe, să înregistrezi ultimele imagini, frunzele de un verde șters, florile de toamnă îndârjite să supraviețuiască, să ascuți cuvintele celor din jur și să nu te intereseze decât pentru că sunt ultimele pe care le auzi, să mai verifici o dată că toate sunt puse la punct, dar să amâni gestul până în clipa în care nu mai simți nicio bucurie că l-ai amânat, pentru că nimic din jur nu te îndeamnă să-l amâni... încă nici acum nu mi-e clar... Și abia pe urmă, *după* ce ai făcut gestul, după ce totul ți se pare ireversibil, să te copleșească celelalte argumente, să te chinuie nevoia de a trăi, de a trăi pur și simplu, de a trăi oricum, renunțând la idealuri, renunțând la proiectele cele mai neînsemnate, doar a trăi, a vieții adică...

„Din moment ce n-ai simțit nevoia să pui mâna pe telefon, să chemi Salvarea ori măcar să te târăști până la un vecin, sau, știu eu, să încerci singur să repari ceea ce imediat se mai putea. Înseamnă că regretul n-a fost extrem de mare...Regretul după viață sau, cum

să-i zic? certitudinea că nu te-ai gândit foarte, foarte bine... Întotdeauna mai există ceva ce scapă din calcul, ceva ce te îndeamnă să-ți mai acorzi o șansă...”

„Îmi propuneți, domnule Criman, o viziune de laș... N-a fost un echilibru între nevoia de viață și cea de moarte. În această situație, m-aș fi oprit imediat. Moartea învinsese demult. Și n-am regretat viața pe care o trăisem, și nici cea care m-ar fi putut aștepta, doar ele m-au îndemnat să fac gestul. Am regretat viața pe care mi-o interzisesem... Iar în clipa aceea lungă, după ce îți administrezi substanța, rațiunea încetează. Se revoltă însă animalul din tine, cel pe care n-aveai cum să-l consulți când ai luat hotărârea... Este o zbatere îngrozitoare, o încordare paroxistică, o revoltă a fiecărei celule... Și când vine abandonul, când celulele, pe rând, cedează, când rămâne numai frica de a te întâlni cu moartea cea adevărată, cu somnul care nu se va mai sfârși, abia atunci reușești să te vezi dintr-un alt unghi, să privești totul cu niște ochi pe care nu i-ai avut până atunci și nu-i mai păstrezi nici după... Dar toate câte mi sau întâmplat nu pot fi descrise... Alte culori, alte trăiri și înțelesuri... Așa cum nu poți descrie muzica... N-am regretat, însă nu mi-am dat seama decât atunci, atunci când era prea târziu, de distanța ce separă persoana fizică de cea psihică. Eu mă încăpățânam să rezist și tot eu mă uram pentru îndârjirea cu care rezistam... Starea însă nu poate fi descrisă... Caraghios, mă încurajasem că agonia durează puțin, că totul este dinainte calculat cu precizie, că nu mai există drum de întoarcere; singurul lucru ce s-a sustras calculului a fost... rolul întâmplării sau, dacă doriți, al destinului care a ținut cu orice preț să-și ridă în continuare de mine: substanța injectată a precipitat în mușchi!”

„Cum sunt destul de superstițios, îmi vine să cred că asta a fost chiar un semn al destinului.

„Care a vrut altceva de la mine, nu numai să mă ironizeze?”

„Sunt sigur...”

„Că, deci, nici viața nu-mi aparține, că în realitate nu pot dispune de ea, adică nu pot face ce vreau cu ea?”

„Sau: dacă ai avut tăria să mori, ești capabil și trăiești cum vrei. Încă nu ți-ai terminal recitalul!”

„Nu pot suporta mediocritatea. Adică nu mă pot suporta — ca să fiu foarte clar. În plus, de la tentativa mea, contextul meu nu s-a schimbat în bine, dimpotrivă...Firește, prin tot ceea ce înfăptuim, nu încercăm altceva decât să ne sustragem morții. Faptele noastre sunt în ultimă instanță, consecința nevoii de veșnicie, nevoie frumoasă și ridicolă în același timp, fiindcă depinde de banca în care te așezi de unghiul din care o vezi și te vezi. Și eu am cochetat cu această nemurire...”

„La vârsta dumneavoastră, chiar dacă ar trebui să învățați alfabetul, tot v-ar mai rămâne destul timp și pentru o faptă deosebită, tot v-ați putea satisface ceva din aceasta nevoie...”

„Iertați-mă, domnule Coman, am acceptat să mă judece de față cu dumneavoastră, accept să mă judecați, m-am supus de bunăvoie acestui tratament, poate din cauza unei componente masochiste a personalității mele, dar n-aș vrea să ignorați faptul că la rândul meu, vă judec. Eu, v-am mai spus, nu pot să fac abstracție de context. Știu exact ce nu pot face, și nu din vina mea, știu cu aproximație cât cum nu voi putea face mare lucru. Anii care au trecut m-au convins că previziunile mele au fost foarte exacte, din păcate. Dar dumneavoastră, cu teoriile cele mai tonice întâlnite până azi, evident după cele ale reanimatorului și psihiatrului pe care meseria îi obligă să împartă optimism, dumneavoastră, așadar, de ce sunteți un nerealizat? Și, să merg până la capăt dacă tot sunteți cum scrieți pentru că v-am citit articolele, atunci e foarte trist, pentru că, absolut sigur, nu înțelegeți nimic din ceea ce vă spun sau, mai ales, din ceea ce ar trebui neapărat să vă spun. Dacă nu credeți în ceea ce ați scris, așa cum bănuiesc, dacă scrieți fiindcă textele respective vă ajută doar să trăiți dacă le faceți, deci, din rutină, atunci e la fel de trist...”

„Numai că istoria a rezervat dreptul la nemurire și marilor ridicoli și marilor caraghioși, marilor imbecili, descreieraților, deci, pe acest culoar aș avea o șansă. Și pot să fiu și mai caraghios, sunt în stare să scriu și mai mari tâmpenii. Ce ziceți de asta? Binele și răul sunt, în ultimă instanță, simple convenții...”

„Ca să poți aprinde Roma, trebuie să fii mai întâi Nero. Pentru a-ți comanda statuie din aur, trebuie, de asemenea, să fii Nero. Ca să-ți faci Michelangelo statuie trebuie să fii Iuliu al II-lea, dar poți să fii

chiar și papă dacă n-ai norocul să te naști într-o epocă a lui Michelangelo. Și așa mai de parte. Or, deocamdată, nu sunteți nimic și nici măcar La Palice nu mai puteți fi. Epigon n-are rost... Dacă sunteți lucid, dacă sunteți mai mult decât articolele sau faptele dumneavoastră pe care le cunosc, atunci ajutați-mă să vă înțeleg, convingeți-mă că într-adevăr credeți în vorbele pe care mi le spuneți, în sfaturile... Dezvăluți-mi, deci, sursa dumneavoastră de optimism! Deci: de ce trăiți, domnule Adrian Coman? Ce vă îndeamnă să trăiți, din moment ce știți ce sunteți? Nu vă sufocă deloc conștiința propriei nulități? Dacă nu v-ați gândit că și dumneavoastră vi se pot pune întrebări, atunci hai să trecem pe vodcă și..."

„Întrebările, cât ar fi ele de dure, nu-mi displac. Și, oricât de caraghios, de mediocru v-aș părea, trebuie să știți că sunt conștient de locul meu în lume, îmi cunosc faptele, dar, și subliniez acest *dar*, sunt pregătit să-mi joc șansa cu încăpățănare, până în ultima clipă. Șansa mea pot fi dosarele de pe masă, ba chiar și acest dialog!"...

„Și articolele acelea?"

„Dacă voi rămâne numai cu ele, parcă aș prefera altceva!"

„În ipoteza că dosarele păstrează nota articolelor, tonul lor, atunci aveți toate șansele... Dacă sunt la antipodul articolelor, atunci ar trebui să discutăm câte ceva despre caracterul dumneavoastră și, din păcate, concluziile nu v-ar avantaja..."

„Pentru a nu plăti o taxă de trecere la Bosfor, un personaj ai lui Jules Verne a preferat să ocolească Marea Neagră... Dacă plătești taxa ajungi mai repede, dacă ocolești marea, pierzi foarte mult timp... De pierdut, oricum pierzi ceva... Totul este să știi ce să alegi și să știi ce vrei să câștigi..."

„Dar dacă ați muri. Doamne păzește, astăzi?"

„N-aș avea decât chitanțele că mi-am plătit taxele de...Bosfor și nimic mai mult! Sper să pot vorbi altfel peste trei ani!"

„În următorii trei ani nu întrezăresc mari schimbări, lumea va arăta la fel..."

„Sper să fiu eu altul..."

„Unii fug cu bună știință în trecut, alții în viitor, pentru a-și face prezentul mai suportabil. Eu sunt legat de azi, de imediat. De aceea sper că vei încerca să mă înțelegi. N-am mai putut târî după mine umilința..."

„Din păcate, eu astăzi nu exist! Mă gândesc că acest amănunt nu poate decât să vă ușureze mărturisirea: este ca și cum ai vorbi singur. Sau aproape...” STOP.

...să te concentrezi, atât cât este posibil, pentru a asculta uimit un dialog care, altă dată, ți s-a părut important. De atunci, moartea și viața au căpătat dimensiuni noi, le trăiesc pur și simplu, nu mai sunt în afara mea. Înainte de a o fi întâlnit, am vorbit cu dezinvoltură despre moarte; acum îmi dau seama că niciun cuvânt nu o poate aproxima, că realitățile ultime se sustrag explicațiilor... De aceea îl privesc atât pe Sabin, cât și pe mine cel de atunci cu o firească îngăduință.

Dar nu trebuie să fiu *acum*, ci *atunci*. Pentru că *acum* simt nevoia să-i scriu;

Dragule, nu poți să-ți imaginezi momentele tâmpite prin care trec. Nu mai suport mașina de scris, am impresia că se aude în tot satul și că, astfel, sunt descoperit nu numai eu, ci și toate personajele astea care mă exasperează prin fragilitatea lor. Pasta pixurilor mi se pare prea groasă, mă enervează albastrul închis al cernelii, hârtia este poroasă, iar cu creionul nu pot lucra fiindcă mereu sunt tentat să șterg! La un moment dat mi-am ascuns guma, însă am uitat undi și m-am enervat cumplit. Pe lângă toate astea, în mine sunt amestecate absurd anotimpurile, viețile trăite, auzite sau imaginate, și nu mă mai descurc printre ele, de aceea cred că ar fi vremea să vii. Singurătatea asta, plină de tine, m-a ajutat să mă privesc fără milă sau înțelegere și să-mi descopăr o mie de defecte, iar dacă întârzii, numărul lor se va fi înmulți încât nu vom mai fi capabili să le facem față.

Închid ochii și, printre petele de lumină înghesuite acolo de oboseala așteptării, te descopăr de fiecare dată, însă e prea puțin... De fapt, nu știu cum să te fac să înțelegi că nu mai avem timp și nu mai pot să renunț...

Aerul proaspăt, incitant ce se filtrează prin plasa din geam îmi accentuează neliniștea... Dincolo de pereții aceștia care mă strâng și mă apără, se află o lume indiferentă la zvâcnirile și neliniștile mele, un cer înalt de august, brăzdat de roiuri de meteori, veghează întunericul așezat pe neobservate peste păduri, colindul neobosit al

animalelor de noapte, tremurul nervos al ierbii îmbătrânite din jurul casei... Gândul se insinuează mereu dincolo de plasa de sârmă, dincolo de meteori. În spațiile unde mor și se nasc lumi...Altă dată, aceste lumi moarte sau noi îmi făceau ridicole zbaterile, căutările, durerea... Acum însă gândul se întoarce repede, învins: mi-e imposibil să mă desprind prea mult de timpul meu fizic. Încăpățânat, rostesc și scriu la întâmplare, ca într-o poezie suprarrealistă, nume de astre și de galaxii: Orion, Andromeda, Sirius, Perseu, Aldebaran, Ross, Barnard, Alfa Centauri, Altaira, Castor, Părul Berenicei, Tau, Procyon, dar ele nu-mi mai spun mare lucru: mă simt prea greu pentru a pluti, înspăimântător de greu, și prea neînsemnat și neinteresant pentru a rămâne numai și numai cu mine însumi...

Atrași de lumină, zeci de fluturi se agață de plasa de sârmă, dar în loc să mă enerveze ca de obicei, mă simt stăpânit de o curioasă înțelegere: oare cum m-or fi văzând ei? Cum mă văd? Cum li se pare această alcătuire banală ce zace în fața unui top de hârtie albă și privește cerul cu o neînțeleasă speranță, dorind să se piardă măcar un timp în imensitatea spațiului întunecat: pentru a se dizolva sau a renaște. Le privesc atent lucirile stranii ale ochilor, lumina rece, moartă ce se izbește de ei și, treptat, mă pomenesc inundat de o altă lumină, îndepărtată, nesigură a unor aștri apuși poate cu milioane de ani în urmă și simt într-un fel ciudat, cu întreaga ființă, că moartea este stăpână a toate... O simt sus, în ceruri, veghind lumile ce mor, o văd colindând împreună cu meteorii ce se pierd cu miile în noaptea ce ne de mină. Și eu, și meteorii, ardem spectaculos, ne stingem în uitare. Numai că acest răspuns sigur, de netăgăduit, nu mă scutește de propriile-mi dureri. Adică nu mă mai scutește ca altă dată, nu mă îndeamnă să renunț la timpul nostru, cât o fi el de scurt...

PLAY: „Sunt sătul până peste cap de asemenea întrebării Mai bine să bem o țuică și să ne uităm la soarele ăsta care apune atât de frumos... Meseria noastră e grea și periculoasă, plină de neprevăzut, așa că de multe ori mă întreb, mai ales dimineața, când intru în schimb, oare o să-l mai văd și mâine?... Că niciodată nu se știe: ba o coptură, ba nebăgarea de seamă, ba oboseala, ba ceva la care nici nu te-ai gândit... Că de oboseală și de om nu ține nimeni

seama...Ele nu sunt puse la socoteală: intri, scoți atât sau nu scoți atât și Paștele mă-sii”.

„Și nici el n-a ținut seama?”

„Iar ajungem acolo?”

„Vă cer iertare, domnule Bartha. Dar pur și simplu m-am pomenit întrebând așa, în prostie... Dacă nu vreți să spuneți, nu insist. Sigur că regret, ar fi absurd să mint... E foarte greu să vă conving că-s om cinstit, că nu vreau decât să aflu și atâta tot”.

„Toți te întreabă așa și, până obțin ce vor, te mîngîie, Îți cer mereu scuze, ca după aia...”

„La mine nu există niciun *după aia*... Am vrut, repet, să cunosc un om deosebit, cred eu, și nimic mai mult... Nu toți despre care se spune că-s deosebiți sunt cu adevărat așa...”

„Iar pe cei care sunt, pe cei despre care toată lumea știe că sunt, îi bagi și-i scoți și-i murdărești, să nu li se vadă nici măcar albul ochilor... Că așa suntem noi... Murdărim ce-i mai bun, ca să avem după ce ne părea rău... Dar și dumneata: dacă ai fi fost cu adevărat de bună-credință, n-ai fi venit cu aparatele astea... Mie nu-mi plac. Dacă vrei să afli, să înveți sau să cunoști ceva, dacă ești om cinstit, atunci obișnuiește-te să ții minte ! Aparatele se mai rătăcesc, se uită sau le găsește cine vrea neapărat să le găsească, dar ceea ce știi se pierde numai odată cu capul”

„Păi, eu nu caut lucruri extraordinare, mari secrete sau mai știu eu, ci câteva amănunte despre un om care a început să-mi fie drag... Plus că de când îl caut, n-am înregistrat date biografice, nimic... În ultimă instanță, cel despre care vorbim poate fi oricine...”

„Ar fi bine să fi făcut toți ca el: n-ai mai fi avut nevoie de drumuri; dar nu-i așa... Unii se chinuie cu destule riscuri și neplăceri să deschidă ochii oamenilor, să-i facă să înțeleagă de ce trăiesc și ce li se cuvine, pe când alții, să li-i închidă, și nu numai ochii, ci și gura...”

„De fapt, când deschizi ochii, începi să deschizi și gura!”

„Nu-i chiar așa... Ochii pot vedea, dar important e ce faci pe urmă: spui ce nu-ți convine? Pe cei ce văd și tac, mă rog, pot să-i mai înțeleg, dar de cei ce zic invers de cum văd, e bine să te păzești! De asta, hai să mai bem și să ne uităm la norii aceia roșii... Poate că mâine va ploua... Nu poți să-ți închipui ce mult îmi place să privesc lumina! Nu-mi trebuie televizor, film, crâșmă, ci numai lumină... Să

stau așa și să o simt... Este cea mai veche dorință minerească: să murim la lumină. Dar nu la asta mă gândesc acum, nu asta mă doare, ci îmi place lumina, mă simt ca o plantă... De când mă știu, niciodată nu mi-a ajuns lumina...”

„Și eu sunt dintre cei ce zic invers, de asta n-aveți încredere...”

„Poate că dumneata n-ai niciun motiv să zici altfel, Îți merg lucrurile, ești mulțumit. De altfel, nu-i bine să spunem toți în același fel... Adevărul iese la lumină din discuții, nu prin ordine...”

„Cred că și acestor oameni — cei ca mine, dacă vreți — trebuie să li se acorde o șansă... Iar apoi sunt și lucruri bune...Nu sunt absurd să văd numai negrul care, desigur, nu lipsește, ba chiar prisosește.”

„Sigur că da, numai că uneori un lucru bun costă atât de mult, atâta suferință și atâta trudă, încât nu știu dacă-și merită prețul... Dacă e pace, trebuie să te bucuri de ea, nu să fii mereu încordat, de parcă în fiecare secundă ți-ar fi în joc viața!”

„Dar dacă omul nu vrea să-ți spună sincer ce crede, dacă omul nu are curajul să te privească în ochi atunci când vorbește cu tine, cum să afli adevărul? Oare e numai vina mea? Dacă măcar unii mi-ar mărturisi ce cred, te asigur că mi s-ar face rușine să scriu ceea ce mă acuzi că scriu. Dar cunosc prea bine obiceiul de a crede sau de a susține în gura mare că alții sunt de vină! Din păcate, fiecare om este vinovat de răul din preajma sa, dacă există... Cel puțin la concluzia asta am ajuns în momentul de față...”

„Păi cam așa este... Numai că după acest adevăr ne putem ascunde foarte ușor... Nu văd alții, nu văd nici eu! Tac alții, tac și eu!”

„Asta facem amândoi în momentul de față! Cel puțin nu avem motive să pe învinuim unul pe altul! De aceea mă chinui să aflu amănunte despre un om care a realizat ceva și care avea obiceiul să spună când i se atrăgea atenția că e prea imprudent: «Nu-mi pasă, și așa mai jos n-au unde să mă trimită!» Dumneavoastră ce ați pierde, de exemplu?”

„Mie nu-mi place să-mi risipesc gloanțele în vânt! Poate că tocmai degeaba nu am stat, pentru că n-am ajuns aici, în satul ăsta, doar așa, fiindcă am vrut eu. Și nu e prea plăcut să lucrezi într-o mină veche, redeschisă, care nu se pretează la mari modernizări. Și, la urma urmei, dacă mi te-ai adresat, înseamnă că știi câte ceva

despre mine, că doamna respectivă te-a pus la curent măcar cu ce a știut și ea, nu? Oricum, acelei persoane partea cea mai mare sau cea mai as oră, sau cea mai frumoasă a vieții acelu om nu-i este cunoscută... Așa că dacă îți voi spune că a fost un om drept, bun, gata să se arunce în foc pentru alții, este ca și cum aș tăcea, pentru că toți sunt buni și drepti de o vreme încoace! Trebuie să vorbim la concret... Sigur, eu n-am făcut decât o școală profesională și un biet seral, așa că prea multă teo de nu știu, dar am avut destul timp să învăț că vorbele nu țin locul faptelor, că ai cât faci, nu cât crezi că faci și că minciuna are picioare scurte. Nu trebuie să te citesc pe dumneata ca să văd cum trăiesc... Acel om, deci, trebuie judecat numai după ce a făcut, nu după ceea ce îți vor spune unii sau alții dintre cei care se înghesuie să vorbească despre el... Dar te-am rugat să închizi aparatul, dacă vrei să mai schimbăm niște vorbe cinstite... Nu-mi place... Aș vrea însă, înainte de toate, să aflu ceea ce știi dumneata și doamna ace ea... Și, desigur, despre meseria noastră, că altfel nu poți pricepe... Dar nu în fața aparatului... E bine să credem că știm numai noi doi ce vorbim..."

„Nici însemnări nu pot să fac? Nu folosesc nume, nu dau adrese, nici nu sunt chiar atât de neexperimentat încât..."

„Nu. Nu te-aș putea lua în serios... Cum să uiți ceea ce te interesează, dacă într-adevăr te interesează? Când l-am cunoscut, adică înainte de a schimba o vorbă cu el... mă rog, o împrejurare mai deosebită... eram la minus șapte... mi-a tras o palmă..."

„În glumă, sper..."

„Pe dracul Era să mă doboare... O glumă care ne-a salvat viața!"

„Nu înțeleg?"

„Așa ar trebui să-ți fac și eu dacă nu închizi aparatele... se în urma palmei ăleia am rămas prieteni... De fapt, ne-am împrietenit ceva mai târziu?

„Dacă ăsta este prețul unei prietenii, atunci... suport și eu!"

„Nu mult era, dacă..." STOP.

...să porți după tine, incomodă și apăsătoare povară, rușinea de a ști că și tu ești dintre cei care nu spun ce-i doare, fiindcă, printre atâtea altele, așa ai fost obișnuit; rușinea de a fi ocolit cu eleganță, privit cu neîncredere, tratat adesea ostentativ cu milă sau dispreț.

Să-i privești la rândul tău cu aceeași neîncredere, ba să-i condamni adesea cu toată vehemența, pe cei ce te tratează și te privesc astfel, pentru că între ei și cu ei ai crescut și te-ai format astfel, să fii conștient că și lor le datorezi nesiguranța — cea mai mare parte din ea —, dibuirea, teama, cu și fără obiect...

...să nu poți, o clipă măcar, face abstracție de tot ceea ce te sufocă și te micșorează, să te simți mereu neîntreg, ciuntit și să fii deplin conștient că așa vei fi până la capăt, că timpul ce ți-a mai rămas nu este suficient nici chiar pentru vindecarea vechilor răni, că el se va risipi doar în refugii ieftine, iar rănilor noi, mereu mai numeroase, nu se vor închide niciodată...

...să știi că toate hârțile, casetele și notele acestea nu sunt ceea ce ar trebui să fie, nici salvare, nici bucurie, nici document, ci o târâre aproape vinovată pe marginea relativ comodă ce desparte adevărul de minciună... Izolat de bunăvoie, tăcut, suspicios, făcând ce mi se spune, deși știu că nu e bine, o creatură bizară, în mintea căreia tot ceea ce i se întâmplă are ecouri imense... Unde am să ajung? Unde, când, la propriu și la figurat, sunt numai locuri unde nu poți ajunge, locuri de unde nu te mai poți întoarce și locuri unde nu mai poți sta? Firește, uneori sunt prea sever cu mine, mi-am făcut un obicei din a mă chinui la nesfârșit, dar sigur este că n-am aflat ce e cu adevărat lumina, că doar o bănuiesc, ca atâția alții cu care am vorbit... De fapt, încă n-am reușit să descopăr cine sunt, iar acum, în acest spațiu care mă strânge și mă apasă, mă sufocă și mă ocrotește, simt că nu-mi mai aparțin în întregime, că în realitate sunt al textelor, notelor și casetelor ce le am sub ochi, sunt ceea ce încă n-am izbutit să fac... Unul din mine se stinge încet, odată cu o lume ce agonizează, iar altul așteaptă, așteaptă și încearcă să se privească de sus, cu detașare, măcar acum, când așteptarea îl face vulnerabil și invulnerabil în același timp... Căci așteptarea estompează culorile, vehemențele, rușinea chiar, încât cel ce am fost poate fi privit cu relativă bunăvoință. Să scriu, deci, chiar dacă mâine sau nu peste mult, când așteptarea se va sfârși, voi arde totul. Deci...

Deci: la început — mai demult, ou trei-patru ani în urmă, dacă asta mai are vreo importanță — a fost ideea de a părăsi pentru totdeauna

Râul Doamnei, oraș pe care-l iubesc și detest în egală măsură. Atunci, când mi-am propus să plec, totul mi se părea vechi, stătut, leșinat, mort, fixat definitiv în niște albii trainice din care, oricât te-ai fi străduit, nu se mai putea ieși, încât, fără niciun efort, îmi puteam descrie viața ce mi-a mai rămas până la cele mai neînsemnate amănunte, zi cu zi, ceas cu ceas, ba chiar și articolele ce urmau să mi se comande în următorii câțiva ani. Ca în cântecele din Oaș: texte multe, diverse, pe aceeași melodie. Două sute de cuvinte în care sufletul ou toate ale lui nu-și avea loc. Așadar, totul știut: culorile zidurilor, mirosurile, hainele oamenilor, reacțiile lor și ale mele în cele mai frecvente împrejurări, cerul, munții din jur, temperatura și umiditatea. Începusem să nu mai cred că trăiesc, ci că repet penibil o viață cunoscută demult, până în cele mai mici detalii. Nimic nou, totul simțit, trăit, experimentat, gândit altă dată... Și precum la slujbă, așa și acasă. Nervii Paulei, mereu întinși, gata să explodeze, depindeau de climă, presiune atmosferică, colecistita maică-sii, dar și de perturbații! le din vreo stea pe care n-aveam niciun chef să o mai identific, deoarece tot n-ar fi schimbat nimic. Uneori eram vinovat nu numai de situația din jur, ci și de soarta negrilor din Africa de Sud, de foamea din Sahel, de pistruii ei. Și ce puteam face?! Plecarea era o soluție în lipsa alteia. Așa că urma să mă uit pe hartă, pe harta patriei, desigur, și să mă gândesc la o altă meserie, ce mi s-ar fi potrivit, deși este dificil de găsit vreuna fără intruși sau sfătuitori de ocazie. De asemenea, nu mă iluzionasem că în altă localitate îmi va fi mai bine, că eu sau Paula vom fi alții, dar nu puteam nega că aici pierdusem pasul, echilibrul dintre mine și cei din jur se perturbase, cu oamenii aveam un anume fel de a fi și de a mă purta care, din păcate, nu mai putea fi schimbat în avantajul meu. Sigur, n-am renunțat o clipă la ideea de a pleca din Râul Doamnei, dar nici nu m-am gândit foarte serios, deși ceea ce continua să mi se întâmple era demult simțit, prevăzut. Nu făcusem niciun demers, însă mă consolaseam că plecarea este o eventuală salvare, ultima, după ce le voi fi epuizat pe toate celelalte — la care niciodată nu mă gândisem prea serios, deși aveam certitudinea că, în realitate, este imposibil să nu existe! Firește, uneori, aflându-mă în câte un mic orașel industrial, mă chinuiam să-mi imaginez cum ar fi dacă aș locui acolo: Încercam să străbat străzile, piețele, puținele instituții sau

magazinele cu sentimentul că aparțin locului; inspiram cu nesaț aerul și-i gustam apa cu o curiozitate științifică — pentru că aș recunoaște orice oraș numai și numai după gustul apei — dar de fiecare dată mă tortura o neînțeleasă senzație de nesiguranță și, fără să vreau, începeam să mă gândesc cu nostalgie la Râul Doamnei, la străzile lui medievale atât de familiare pe care nu circulam decât vara, din cauza noroiului, însă îmi plăcea să știu că ele sunt aproape, că, la o adică, le pot măsura cu pasul, fie și pentru a mă transpune într-un fel în veacurile în care onoarea mai avea importanță și putea fi apărată măcar cu spada, timp în care mie, lașului, mi-ar fi plăcut să trăiesc, spre imensa uimire a lui Sabin. „Ăsta e unicul veac și deceniu ce ți se potrivește: onoarea nu te-a chinuit niciodată, te-ai adaptat perfect condițiilor. Un amoral, născut și nu făcut, într-un timp derutant. A știut natura unde să te... plaseze !”. De departe, întotdeauna Râul Doamnei mă chema cu un neînțeles glas nostalgic: acoperișurile de țiglă roșie peste care s-a așezat trainic un strat cenușiu de praf; geamurile cu gratii frumos ornamentate, porțile masive, ca de cetate, înalte cât zidurile caselor, bisericile gotice, dominând cu autoritate vechiul burg, cerul de un albastru violent atunci când vântul din apus izbutește să-l curețe de smog, și verdele crud, dezlănțuit al pădurilor din jur, înălțate până sus, spre vârful munților ce încercuiesc orașul, apoi cimitirele. Râul Doamnei este localitatea cu cele mai multe cimitire, risipite peste tot, care-ți amintesc în mod brutal, chiar și în cele mai calme momente, cine este suverana absolută, poate de aceea toate se petrec aici cu o intensitate sporită, au o nuanță de disperare, de tragic. Uneori îmi spun că, în realitate, nu orașul mă recheamă și nici întâmplările din care-mi este compusă viața — legate, fiecare, de o stradă, de un grup de oameni, de câteva instituții —, că acolo, departe, când mă gândesc la el, ceea ce aud nu este, de fapt, vocea lui, ci o alta, familiară, a propriei mele frici de nou, de insolit, de schimbare, deoarece, revenit acasă, orașul, așa cum îl simțisem, se retrage imediat în memorie, unde nu se stinge și nici nu se aprinde mai mult, ci rămâne viu, ca o iubire neîmplinită, în așteptarea altui moment pentru a reizbucni iarăși, cu și mai multă putere. Dacă mă gândesc bine, trebuie să recunosc imediat că în subconștient ideea plecării definitive era, într-un fel, legată și de eventualitatea despărțirii de Paula pe care, firește, n-o doream, dar

din cauza curioasei ei alcătuiți, din cele mai neașteptate contradicții și candori, nu izbuteam să s-a o exclud cu desăvârșire. De fapt, nu de puține ori, când o vedeam îmbrăcată neglijent, măsurând încăperea în lung și-n lat cu pași repezi sau plângând dintr-un motiv pe care refuza cu încăpățănare să mi-l destăinuie, ba se și revolta că nu-l cunosc demult, mă așteptam să-mi propună acest lucru: ea vorbea mereu de înțelegere, iar eu eram incapabil să ghicesc ce ar dori să înțeleg, ce asperitate să netezesc, ce gând sau ce amintire neplăcută să-i înlătur; până la urmă, însă, m-am convins că, în realitate, avea nevoie numai și numai de îngăduință, iar faptul că în acele momente o lăsasem în pace, că frecvențele ei crize nu-mi stârneau furii sau violențe verbale era răsplătit în cele din urmă cu un neașteptat zâmbet de recunoștință și cu o sete năucitoare de dragoste, de parcă ar fi vrut să se elibereze imediat și cu brutalitate nu numai de acea suferință neînțeleasă, ci chiar și de trup, să se contopească definitiv cu mine, până la a se anula ca ființă. Uneori, când nu reușeam să răspund decât nevoii ei de a face dragoste, când întâmplările de peste zi îmi anulau cumva sufletul, mă neutralizau, îi urmăream cu destulă atenție mișcările, furia cu care mi se dăruia și mi se părea foarte limpede că la originea acestei sălbatice dezlănțuiri se află numai sentimentul vinovăției. M-ai înșelat, iubito, ar fi trebuit să-i spun, dar, din păcate, n-ai făcut-o cu toată convingerea, iar acum încerci, tot în același chip, să-ți răscumperi greșeala!” Gândul acesta însă nu i l-am destăinuit niciodată, și nici măcar n-am încercat să i-l sugerez, poate și de teama că-mi va da dreptate: fiind atât de imprevizibilă, exista riscul să o facă și dacă n-aveam, și dacă n-a făcut nimic rău: uneori părea atât de slabă, atât de obosită încât era capabilă să recunoască orice, alteori însă, mă temeam că voi deveni și mai caraghios în ochii ei. „Tu trebuie să știi și să simți”, îmi spunea adesea când o întrebam, când o mai întrebam despre cauzele crizelor ei. Eu însă eram incapabil să țin pasul cu eternele ei schimbări, mă imunizasem, nu-mi mai păsa. E adevărat, după acele dezlănțuiri, o evitam o vreme, adică o priveam cu destulă detașare, ba chiar și cu milă, dar ca să nu mă oblige într-un fel sau altul să-i mărturisesc ceea ce simt, veneam seara târziu, după ce se culca, sau pretextam niște obligații urgente față de redacție și, după un timp, repulsia față de ea se

estompa, ca imediat să o luăm iarăși de la capăt și iarăși să mă întreb ce gândește, ce vrea, care-i este principala nemulțumire, mai ales că nu trăiam în mediul cel mai firesc cu putință. Alteori, bizar, când o bănuiam în pragul acelei furtunoase dezlănțuiri fizice, o priveam cu o absurdă recunoștință. „Își caută mereu motive de remușcare pentru a mi se putea dăruie cu frenezia de odinioară, din anii când eram încă tineri. Probabil că înțelegerea mea este cu totul exagerată, puțină brutalitate i-ar face mult mai bine”, Îmi spuneam alteori, văzând cum încep să se împruțineze obiectele din jurul ei — pahare sparte cu voie sau din greșeală, farfuriile azvârlite cu furie în chiuvetă, scaunele dezarticulate — dar nici de data asta nu mergeam până la capăt, mă mulțumeam să mă învinuiesc că încă n-am fost capabil să găsesc lungimea de undă pe care să comunicăm în sfârșit. Ce caraghios! Să obosești cercetându-ți nevasta, căutând explicații unei ființe iraționale! Aș putea face și o lucrare științifică: studii privind algoritmul nevestelor trecute de treizeci de ani. Poate că egoismul ei nu va fi niciodată satisfăcut, pretinde mai mult decât i-ar putea da oricine, reflectam adesea, și pentru că nimic nu o stârnea și nu o îndemna să se explice într-un fel, sau măcar să-mi sugereze drumul spre ea, lăsam lucrurile în seama timpului, iar acesta, treptat, adusesse după el indiferență, nepăsare, un fel de amortizare lentă, astfel că Paula rămăsese în cele din urmă o enigmă a cărei dezlegare mă obosea. E adevărat, odată cu acest sentiment îmi sporise nevoia de afecțiune, de căldură: îmi spuneam că, din moment ce dragostea agonizează, îi poate lua locul prietenia, dar proiectele mele sociale, casnice sau mai știu eu erau probabil prea mărunte ca să o poată interesa, iar necazurile, nu puține, nu păreau, în esență, nici ele diferite de ale altora, așa că dimensiunea reală a pierderii o aveam, din păcate, numai în clipele de dezlănțuire când, odată cu Împăcarea animalului, mă iluzionam că nici ființa spirituală nu mai suferă. Mai târziu, când îi destăinuisem intenția de a aduna ceea ce numi sem *biografii comune*, de a scrie deci acel roman nonfictiv prin care îmi propusesem să-mi răscumpăr o mică parte din păcatele mai vechi, m-a privit cu o superioritate pe care de astă dată mi-a fost imposibil să o ignor: „Și tata a adunat toată viața documente cu intenția de a scrie o monografie a satului său natal, dar până la urmă le-au valorificat șoarecii, căci el, sărmanul, n-a

reușit să treacă niciodată dincolo de introducere, unde făcuse o listă lungă a personalităților plecate din acele locuri, listă din care, firește, nu lipsea. De-acum poate să doarmă liniștit, zicea mama, fiindcă a ajuns cu enumerarea până la el. Și-a stabilit singur locul în istorie, n-a mai avut răbdare.” Cred că abia atunci Paula a început cu adevărat să moară, în mine. „Iată încă un motiv să te simți ca acasă!” i-am replicat și, fără să-i mai cer părerea sau să mă explic, am continuat să-mi adun casete și toate câte sunt necesare unui laborator foto. De fapt, înainte de a-l cunoaște pe Victor Socoleanu, eram tentat de o cronică adevărată, un fel de replică la jurnalele de actualități, la textele din ziarul la care lucrez: ce se scrie și ce se vede în realitate. „Cine drac’ are chef să mi se confeseze cu toată sinceritatea? Mulți n-au curajul să afirme un banal adevăr ce contravine părerii celor din prezidiul unei ședințe oare care, dar să meargă și mai departe?!” De la dialoguri și până la un roman nonfictiv drumul mi se părea, pentru forța, talentul și curajul meu, de nestrăbătut. Și totuși... Cu Victor Socoleanu, fost șofer de basculantă, fost avocat și deputat P.N.Ț., fost, fost etc., norocul și nenorocul meu, nimerisem din pură întâmplare la aceeași masă în berăria *Ursus*: era singur și, cu toate că nu mi-a cedat locul liber cu prea multă bucurie, până la urmă a devenit ceva mai prietenos: părea că nu venise numai să bea o bere înainte de a porni spre casă, ci ți s-a studieze reacțiile celor din jur. „Aș paria pe cât vreți că din sala asta ce) puțin patru inși au făcut pârnaie!” mi s-a adresat, într-un târziu, intrigat probabil de insistența cu care-i urmăream privirea. „Ce vă face să credeți?” m-am interesat mai mult din politețe decât din curiozitate, căci încă nu reușisem să uit răceala cu care mă primise. E adevărat, urmăream întotdeauna ceea ce se întâmplă în jurul meu, reacțiile oamenilor, certurile mărunte ce degenerau în scandaluri sau bătăi, vorbele aruncate ospătarilor indolenți, cântecele deocheate întrerupte cu brutalitate de către șefii de sală, dar nu-mi făcea nicio plăcere să le comentez cu cineva, le păstram doar pentru mine, mă străduiam singur să-mi fac o părere despre o lume foarte cunoscută și foarte străină în același timp sau, cu alte cuvinte, încercam să mă explic prin ea. „Observă-i cu atenție cum mănâncă și cum beau. Este imposibil să greșești”, s-a grăbit el să-mi răspundă. Sigur, intrat în joc, i-am cercetat la rândul-mi pe cei

ce-mi fuseseră arătați, dar nu mi s-a părut că se deosebesc în vreun fel de alții. „Nimic în plus, i-am zis, destul de plictisit. De la o vreme... chiar și fizionomiile și felul de a fi nu sunt prea deosebite: mereu grăbiți, iritați, cu privirea suspicioasă, dacă nu mă înșel.” „N-o să neg tocmai eu acest lucru, spuse intrigat Socoleanu, dar urmărește-i cum țin tacâmurile, cum te apleacă peste farfurie pentru a-și proteja hrana și, mai alee, cum se grăbesc...” Mi-a mai furnizat și alte detalii încât, până la urmă, am fost obligat să-i dau dreptate. „Înseamnă că aveți ceva experiență. Victimă sau călău?” m-am străduit să glumesc. „Cât timp ai la dispoziție? s-a interesat. Dacă începem o discuție, nu-mi place să o las baltă. Sigur, bătrânii au întotdeauna chef de vorbă, și timp, dar nu trebuie să mă vezi numai prin prisma asta... Mi-a plăcut de când mă știu să cercetez fizionomiile oamenilor, să mă amestec în sufletul lor, firește, fără să-și dea seama și fără să urmăresc altceva decât simpla satisfacere a unei neînfrânate curiozități. De fapt, dacă mă gândesc bine, această pasiune m-a scăpat de foarte multe încurcături, dar nu chiar din toate, fiindcă în fața forței brute, oricât ai fi de inteligent, nu ajunge...” „Aș avea cam o oră”, i-am răspuns în grabă, deși în realitate nimic nu mă împiedica să rămân până la închidere. „Bun, acceptă, cu o satisfacție copilăroasă. Atunci hai să ne jucăm: sunt victimă sau călău? Tema nu mi se pare prea complicată. Însă îmi place să văd cum privesc cei mai tineri fizionomiile celor ce am fost ajutați de istorie să trecem dincolo de bine și de rău. Ce pot fi, așadar? Sigur, vreau și argumente!” „Tema mi se pare mult prea simplă: victimă, răspunsei în grabă, cu o superioritate prostească. În primul rând, din vocabularul călăilor lipsesc cele două cuvinte. Ei au alte unități de măsură. Apoi, vă lipsesc stereotipiile verbale... Unui fost polițist nu se poate să nu-i scape anumite expresii care țin de relațiile lui ou superiorii... Chestie de subconștient... Dă toată ziua rapoarte verbale sau scrise... Pe urmă, ei au obiceiul să întrebe mereu și după două, trei întrebări, vocea lor își pierde firescul, devine ori dură, ori perfidă, dar mai ales dură... în sfârșit, la o bere, ei nu au asemenea curiozități...” „Aici te cam înșeli: ceea ce numim exercițiul funcțiunii i-a cam deformat pe mulți. Pentru ei, fiecare om este un posibil delincvent, de un fel sau de altul. Regula e simplă: oricând și oriunde se poate adăuga ceva la salariu ori la grad.” „Chiar

și pentru unul de vârsta dumneavoastră?” „De ce nu? Dincolo de faptul că există și un zeu al rezerviștilor care, la diverse zile festive, își mai amintește de ei, meseria te deformează, își lasă amprenta pentru toată viața... Te legi și mai mult de ea, abia când știi că ai pierdut-o, când nu mai ai în jur nimic de ce să te prinzi, când te vezi în fața obligației de a-ți inventaria trecutul. Firește, nu putem generaliza. Iar apoi, dacă mă gândesc bine, observația aceasta, adăugată celorlalte, merge...” „Sigur, m-am grăbit să adaug, mai contează privirea, gesturile, cel de-al nouălea simț, îmbrăcămintea, relațiile dintre toate acestea... Oricum, nu cred să fi greșit: victimă.” „Și victimele sunt de multe feluri sau, simplificând, de două...” „Ați fost, cred, condamnat pentru politică. Înfățișarea, cuvintele, ochii mă îndeamnă să cred că sunteți un... intelectual la pensie!”. „Cam vag, dar pentru început merge, a râs el. În realitate, sunt un șofer de basculantă la pensie. Dar asta este un alt capitol. Am început să mă deprind cu șoferia în timpul detenției, pe cel mai mare șantier de atunci. Mai înainte am fost avocat, iar în perioada când Ardealul de Nord a fost răpit, istoria m-a obligat să fac gazetărie... Deci, în afară de dictaturile pe care cred că le i cunoști și dumneata și care, bănuiesc, n-au avut cum să te deranjeze, fiindcă erai prea tânăr, eu am mai avut parte de încă două: carlistă și horthystă, ceea ce, la o biată viață, mi se pare cam excesiv... Dacă n-aș fi avut pasiunea maladivă aproape pentru psihologie, aș fi fost mort de mult... Viața m-a azvârlit mereu în apărare, nu în atac, ca să utilizez un vocabular sportiv, atât de la modă astăzi. Foarte curios, eu câțva timp în urmă, la bibliotecă desigur, fiindcă pe acasă n-a mai rămas nimic, s-au risipit toate cărțile și colecțiile, mai rău decât propria-mi viață, mi-am recitit articolele din perioada Dictatului. Căci în acei ani făceam imposibilul: apăram țărani în cele mai absurde procese, când cel mai mare succes pe care-l puteai reperta era să-l a mini pentru vremi mai bune, încurajam, reorganizam rezistența, în ziare, reviste religioase și calendare, publicam articole, țineam apoi, foarte concret, legătura cu țara... M-am gândit că ar fi timpul să-mi scriu memoriile, firește, nu de dragul faptelor mele la care am avut vreme să meditez, fără să-mi găsesc vreun motiv serios de rușine, cincisprezece ani, ci ale celor pe care i-am cunoscut... De fapt, nu vreau decât să spun că țara asta n-a apărut așa, din nimic, a avut totuși bărbați serioși,

oameni care s-au jertfit pentru ea simplu, firesc. În tăcere, sau direct, pe baricade, fără să se bată cu pumnii în piept...De fapt, ce să mai vorbim?! Butoaiele goale sună cel mai tare! Eroii adevărați nu-și revendică nici măcar propriile lor fapte, pe când nulițăile îți asumă chiar și rolul destinului. Ușa din dos a istoriei nu poate fi închisă, dar nici confundată cu cea din față. Până la urmă adevărul... Din păcate, articolele mele țin de trecut; din ele nu mai poate fi recuperat mare lucru; atunci însă mi se păreau, dar și erau, de un real curaj. Este ciudat cum, cu toată cenzura și teroarea, între tine și cititorul simplu se stabilește treptat un cod... Oricât ar fi cenzura de fioroasă, dacă vrei, reușești să comunici cu el, să-i menții curajul și încrederea... Dar cu toate că astăzi ele n-au nicio valoare, sunt mai mulțumit decât dacă aș fi scris cele mai serioase tratate despre democrație și libertate! Într-un întuneric deplin, flacăra unei lumânări cât de mici înseamnă ceva, este totuși o lumină!” „Heisenberg, mi se pare, spunea că într-un sistem dictatorial rezistența activă poate fi practică numai de cei ce se prefac că ar colabora cu regimul. Vi se pare adevărat? „ m-am interesat cu toată sinceritatea, fără intenția de a-i diminua bucuria ce i se citea pe fața-i uscată, osoasă. „Depinde de la caz la caz... Mă gândesc, de pildă, la Carol și Horthy. Ei se prefac că te iubesc, tu te prefaci că le răspunzi cu același sentiment... Uneori jocul este obligatoriu. Dacă ieși pe față la bătaie, te lichidează, or tu trebuie să deschizi cât mai mulți ochi, să fii gata pentru a nu pierde momentul de dragul căruia faci ceea ce faci. Atacul, saltul trebuie bine pregătit. Ești obligat să știi precis câți ai alături, dar nu oricum alături, căci una este a crede într-o idee și alta — a crede și a acționa conform credinței... Concret: ce vrea în esență dictatorul? Să intimideze prin orice mijloc, vrea deci să-ți fie frică. Iubirea ta îl lasă rece, frica e mult mai sigură și mai trainică. De aceea se chinuie să-ți creeze impresia că știe tot, că stăpânește tot, că este veșnic. Și foarte mulți supuși nu merg în profunzime, nu caută mecanisme, nu cunosc istorie, se lasă ușor intimidați, iar dacă sari singur și strigi adevărul, nu faci decât să-i ieși în întâmpinarea dorinței lui: te distruge, pentru a servi altora un exemplu... Nicio jertfă nu trebuie făcută la întâmplare sau înainte de vreme. Dacă-i desensibilizezi pe cât mai mulți de frică, dacă izbutești să convingi pe cât mai mulți că teroarea este, în ultimă instanță, expresia fricii

celui ce o practică, victoria nu poate să-ți scape. Doamne, prin câte mijloace n-am încercat să atenuăm vigilența cenzurii lui Horthy și am reușit de multe ori, căci aceștia devin blânzi, rezonabili, chiar generoși, în clipa când simt că cei pe care-i servesc sunt pe cale să piardă partida. Dar în chinul ăsta de zi cu zi, psihologia este necesară. Uneori profitam de oboseală, alteori de diverse slăbiciuni omenești, cel mai adesea de orgoliu: dacă sunteți atât de tari, îi spui neam, ce vă pasă de un biet articol? Poate el dă râma o ordine milenară? Plus că, în general, disprețul stăpânului idiot îi enervează, încât se răzbună și ei în felul lor ! Dar n-are rost să-ți vorbesc despre cenzură. Marx al dumatăle a descris-o în pagini excelente !” „Marx al nostru”, i-am precizat. „Nu, eu sunt doar un șofer și din rândurile noastre nu-mi amintesc să fi ieșit filosofi, buni cunoscători ai filosofiei sau măcar suporterii... Noi suntem dinspre practică, oameni ai concretului, ai manivelei, a căutat să glumească. Cât despre pomenitul deputat, el și-a plătit cu anticipație dreptul de a-și păstra opiniile pe care și le-a format în decursul timpului. De fapt, îmi dau seama, n-am fost niciodată prea înaintat: după tradiția familiei, eram mai mult patriot decât filosof, ceea ce, desigur, mi-a cam cauzat, cum se spune astăzi... Dar și acum cred cam același lucru: ideile politice sunt trecătoare, la fel orânduirile, gusturile, oamenii, doar poporul e etern. Simplu, nu?” Firește, discuția cu Victor Socoleanu a durat mult după închiderea cârciumii: mă fascinasă vioiciunea lui, memoria ireproșabilă și, mai ales, luciditatea cu care-și analiza faptele, dar ne-am despărțit oarecum precipitat, în grabă, și din vina mea: după ora nouă seara, când nu știe unde sunt, Paula începe să devină foarte susceptibilă, iar după ora zece, situația se înrăutățește și, de obicei, se termină cu lacrimi și cu câteva zile de exasperantă tăcere; dacă-i spui adevărul, de cele mai multe ori nu te crede, așa că de fiecare dată trebuie să inventez câte o minciună plauzibilă: bizar, ea nu se îndoiește niciodată de ședințe, de capriciile șefului, de chemări pe nepusă masă la cei de sus pentru a-i ajuta la diverse rapoarte, scrisori, dări de seamă, articole festive; totul este să țin minte minciuna. În ziua următoare, însă, spre bucuria mea, m-am pomenit căutat de Victor Socoleanu. „Domnule, mi-a spus în timp ce se străduia să scoată din fundul unei plase pline de ceapă, cartofi și salată niște caiete vechi, școlare, cu coperti cenușii, n-aș vrea să mă

crezi mincinos: ți-am adus extrasele mele din Marx făcute cu mulți ani în urmă, când mă gândisem să vă verific pe voi,ăștia, cât sunteți de fideli marxismului... De fapt, Îmi propusesem să susțin și eu la nevoie o discuție teoretică, sau cum să-i zic? cu reprezentatii voștri...” „Dar nu m-am îndoit o clipă, i-am spus ușor intrigat. Cred că niciun gest de al meu nu v-a putut sugera că v-aș fi pus la îndoială cultura marxistă. Iar apoi, nu filosofia este partea cea mai tare a celor care ne sunt nouă accesibili. Filosofia noastră este bună, singura bună și de viitor, ea explică totul, așa că vedeți-vă de treabă și faceți cum vă spun eu! Cam la atât s-ar reduce discuțiile filosofice cu ei, dacă...” „Oricum, nu strică să le mai citești puțin”, a insistat, convingându-mă astfel că nu îndoiala mea presupusă îl adusese, ci frumusețea citatelor alese și, desigur, nevoia de a auzi comentariul meu. Firește, textele nu-mi erau străine, le citisem de zeci de ori, le comentasem la învățământ politic, dar i-am făcut pe plac. Spunea Marx: „Cenzura pornește de la punctul de vedere că boala este o stare normală sau că starea normală — libertatea — este o boală. Cenzura asigură în permanență presa că este bolnavă și oricâte dovezi ar aduce aceasta pentru a demonstra constituția ei sănătoasă, ea trebuie totuși să se supună tratamentului. Dar cenzura nu este nici măcar un medic învățat, care prescrie diferite remedii interne potrivit fiecărei boli în parte, ci un chirurg de ceară care aplică în mod mecanic un singur panaceu pentru toate relele — doar facă. Ea nu este nici măcar un chirurg care urmărește să obțină însănătoșirea mea, doar un chirurg estetic care consideră că tot ce nu-i place la corpul meu este inutil și care taie tot ce-l contrariază; ea este un șarlatan care face ca erupția să dea înapoi, pentru ca să n-o vadă, fără să-i pese că ea se localizează acum pe organele interne, pe părțile mai nobile ale corpului”. Retrași pe coridor, la lumina proastă a unui bec slab, am citit cu glas tare extrasele mult mai numeroase și din dorința de a-l convinge că-i dau toată atenția, dar la sfârșit, după ce i-am mulțumit că mi le-a rea mințit, i-am spus totuși că m-ar fi bucurat enorm dacă mi-ar fi adus memoriile sale. „La noi, știți prea bine că nu e cenzură. Dacă vreodată va mai fi legiferată, vom vedea atunci ce și cum. Dar nu cred, cunoscută fiind aversiunea lui Marx și Engels și fidelitatea noastră față de ideile lor”, i-am zis. „Ca ziarist, ai mai scris despre lucruri care nu există, a răs

el, de ce n-ai scrie și un articol despre cenzură?” „Facem schimb, i-am propus, în glumă: articol contra memorii”. „E greu, a oftat apoi. Eu sunt un tip oral și ce n-ai făcut o viață... Dar mai bine ar fi să bem o bere, căci sunt foarte trist: un prieten, un arhitect tânăr, Dan Sabin, un om cu care aveam cele mai interesante schimburi de opinii și în inteligența căruia credeam, s-a sinucis, adică a încercat...Nu-l văzusem de mult și, căutându-l acasă, mi s-a adus la cunoștință tristul eveniment. Încă nu-mi revin. De ce, domnule, de ce? Dacă aș fi în locul dumitale, cam despre asta aș scrie o carte: de ce se sinucide un tânăr? Avea toată viața înainte, avea inteligență, forță, nici nu trăia mai prost ca alții, îi rămăseseră în față niște fapte de dus până la capăt, de cercetat o lume care-i era străină, de gândit și de sperat. Dacă voia să spună că viața lui, ca și a altora, nu merită trăită, de ce n-a făcut nimic să o schimbe? Dar un roman nonfictiv, căci și așa e la modă! Cercetându-i viața, ai cerceta în realitate o lume. Mă bucur mult că a scăpat... N-aș fi bănuir niciodată că va ajunge aici... Era un tip ironic, care se obișnuise să se privească și să privească lumea cu o oarecare detașare... Nu mi-aș fi închipuit că va încerca să se detașeze cu totul de ea. Sigur, a trăi sau a supraviețui? Aceasta-i întrebarea dintotdeauna. Cine, ajuns doar să supraviețuiască, nu este cumva și el de vină? De fapt, a recunoscut mai târziu domnul Socoleanu, cred că pentru asta am venit să te caut: moartea lui m-a șocat enorm, chiar de două ori, dacă luăm în discuție și faptul că n-a făcut-o aici, că l-au descoperit într-un hotel din București, că a lăsat acasă, singură, o mamă în vârstă, care și astăzi continuă să plângă, îngrozită. M-a șocat înainte de toate pentru că nu mi-a spus: a subapreciat deci prietenia noastră, n-a crezut în ea și în puterea mea de a-l înțelege. „Cum să vă spună? m-am mirat eu. E viața lui, afacerea lui, are dreptul să dispună cum vrea de ea. Sinuciderea este, la urma urmei, un act în afara moralei laice sau religioase. Se subînțelege, nu pot fi de acord cu ea. Însă încerc să mi-o explic atât cât...” „Dar este, la vârsta lui, un act bărbătesc, de mare curaj, iar dacă mă gândesc la structură... Nu e simplu să renunți la viață, cât ar fi ea de mizerabilă, să protestezi astfel în fața destinului. Asta dacă-l privim cu îngăduință... căci n-a lăsat nicio scrisoare, nicio justificare, nimic, a făcut-o pur și simplu. După mine, cel mai mare act de curaj este tocmai să trăiești, să-ți

duci până la capăt crucea, să mori pe baricade...Pe urmă, este un act de mare egoism și eu detest egoismul...Acum sunt bulversat, nu-mi vin în minte toate câte aș fi vrut să ți le spun, dar m-am gândit așa, la viața asta care m-a purtat dintr-un șanț în altul ca pe o căruță hodorogită. Însă mi-am urmat destinul fără să cer milă sau îndurare, nu numai oamenilor, ci nici chiar cerului. E adevărat, m-am hrănit mai prost, am luat mai multe băți, am răbdat mai mult frig, m-am culcat cu mai puține femei decât aș fi vrut, dar nu-mi pot reproșa: Socoleanule, ai fost o zdreanță cu care și-a șters cine a vrut papucii! Sigur, nu șoferia a fost vocația mea, însă am îndrăgit și această meserie care, în anii aceia îngrozitori, îmi întreținea iluzia libertății... Pe când el? Măcar dacă am fi ajuns vreodată să discutăm în principiu despre această chestiune. Trebuie să-l cunoști neapărat, deoarece este un om extrem de inteligent! „Nu cred că voi avea ocazia, fiindcă mulți dintre cei care au ratat o dată, nu renunță”, i-am spus cu durere. Efectiv eram trist, mă apăsa tristețea lui, prietenia înșelată, din păcate, însă, în asemenea situații nu mă prea ajută cuvintele, și atunci, de teamă că va socoti drept banalități ceea ce simțeam că trebuie să-i spun, că stupidele încurajări spre care te îndeamnă împrejurarea vor avea un efect contrar, am preferat să tac sau să gesticulez absurd. „Sper totuși să se fi trezit...” „Atunci vă voi ruga să mi-l prezentați, am îngânat eu penibil, nu de dragul cărții, deoarece sunt convins că nu am talent, ci pentru niște discuții înregistrate eventual, dacă, firește, va voi...” „Înregistrează și vezi ce va ieși... Pe mine m-a obsedat o asemenea idee în anii când făceam gazetărie, dar timpul nu mă ajuta, mă împingea mereu din spate spre altele și altele... Astăzi ar fi fost niște documente formidabile. Sigur, nu sinucigașii mă interesau în acei ani, ci vieți mele reale, bieții oameni torturați inutil, ce plecau spre lagăre, atâtea evrei, sau cei ieșiți din lagăre, și mai ales martorii unor masacre... M-am bazat pe memorie, dar până nu demult nimeni n-a avut nevoie de memoria mea, iar acum pot să povestesc fapte, pot să descriu întâmplări cu lux de amănunte, dar nuanțele, culoarea, atmosfera, autenticitatea s-au dus... Sigur, știu că nu există document adevărat căruia odată și odată să nu-i vină rândul, sau care să fie ignorat de către istorie. Întotdeauna criminalii, ticăloșii, răufăcătorii ajung să-și plătească faptele. Experiența arată că uneori are de suferit neam de neamul

lor, numai că asta nu mă satisface decât parțial: viețile atâtor oameni se duc pe apa Sâmbetei și absolut degeaba. La ce-mi folosește mie că Redman sau mai știu eu cine și-au primit pedeapsa, când anii cei mai buni mi i-am petrecut în haine vărgate sau la volanul unui camion? Astea le putea face oricine. Sper să găsim odată timp să-ți pot spune și ce s-a întâmplat cu cei ce m-au chinuit și umilit... Am o evidență clară... Nu sunt răzbună tor, n-am contribuit cu nimic la înfrângerea lor. Și nici n-am încercat... Sunt însă un om curios și m-am interesat de fie care, pe rând. După cele ce mi s-au întâmplat, nu mai credeam că mai există justiție imanentă, eram convins că Dumnezeu s-a săturat de noi și de monștrii pe care i-a zămislit și s-a dus într-un colț de univers să-și contemple alte creaturi, mai ascultătoare și mai raționale. Dar n-a fost așa...Unii au murit de boli dintre cele mai groaznice, alții au ajuns niște alcoolici ordinari... Dar ce folos? Mie nu-mi folosește...Cel mai crud dintre ei, Fasole Gh. Ioan, un bețivan cumplit, a suferit amputații la mâini și picioare... îi înghețaseră...Colegul meu, avocatul Milea, i-a trimis o coroană sinistră: *Noi n-am reușit să te iertăm. Poate că Dumnezeu va fi mai generos decât fostele victime.* Ce documente formidabile, dacă aș fi înregistrat măcar confesiunile făcute prin cârciumi. Din păcate, trebuie să ai vocație și mai trebuie să simți momentul... Fiecare idee are un timp al ei, pe care dacă l-ai pierdut, s-a dus și o șansă de a te realiza... Acest adevăr l-am învățat foarte bine... De aceea te rog să nu uiți: Dan Sabin este o mare șansă!"

Poate că n-aș fi făcut niciodată vreo înregistrare, dacă n-ar fi fost Victor Socoleanu, care reușise să mă exaspereze cu insistențele lui: nu prea înțelegeam exact de ce-mi leagă atât de strâns, fără voia mea, viața de a lui; mi-a fost foarte greu să mă las convins, deși ideea mă atrăgea: ea urma să schimbe, îmi dădeam seama, foarte multe, să mă scoată din obișnuință, din comoditate. Abia atunci am înțeles cât mi-e de frică de nou. Cu toate că m-am lăsat în voia lui Socoleanu, pe Sabin l-am cunoscut mult mai târziu, căci o vreme a evitat să vină prin Râul Doamnei, preferând să-și petreacă lunga-i convalescență tot în orașul care i-a refuzat moartea. Oricum, perioada de început a *biografiilor comune* este, poate, cea mai frumoasă din câte-mi amintesc; ele, și în egală măsură Victor Socoleanu, m-au făcut să-mi amin proiectul de a părăsi definitiv Râul

Doamnei, ba chiar să-l uit și să mă mulțumesc doar cu plecări mai scurte, cum era și aceasta pentru care mă pregăteam de atâta timp. Firește, ideea de a merge înainte, la voia întâmplării, de a mă opri acolo unde voi găsi confortul sufletesc pentru a medita asupra biografiilor și romanului era interesantă doar ca teorie, în realitate, însă, mă cam neliniștea: spre care punct cardinal înainte? Dar mai mult decât asta, mă speria tocmai singură tatea pe care pretindeam că o caut: trăită cu anticipație, orice bucurie se estompa, în schimb teama de o agresiune ori de un posibil accident de mașină sau de altă natură luau proporții neașteptate, sporeau pe măsură ce se apropia ziua plecării. Cu toate astea, continuam din inerție să-mi adun lucrurile necesare călătoriei în care, în realitate, nu prea credeam: eram convins că în ultimul moment mi se va fi în timp la ceva neașteptat sau că, la o minimă presiune din partea Paulei, voi renunța, cum am mai făcut de atâtea ori, de dragul unei liniști artificiale, atât de familiară. Firește, Paula era la curent cu proiectul meu, dar când o invitasem cu disperare să mă însoțească, se mulțumise să râdă: „Cum să pornești așa, aiurea, fără nimic sigur, când și cu bilete în bună regulă, la un hotel de lux, lucrurile merg cum merg? Eu nu sunt masochistă... Bănuiesc însă că ai făcut-o doar ca să nu te însoțesc. Știi prea bine că-mi ajunge mizeria de acasă, că măcar în concediu n-am nevoie de nervi, de făcut pe bucătăreasa...” Adevărul este că îmi dorisem de mult o asemenea călătorie, poate puțin adolescentină și, când o imaginasem, Paula nu fusese o clipă exclusă, iar mai târziu, când adunasem cele necesare drumului, mai credeam că în ultimul moment se va răzgândi, cum făcuse de atâtea ori până atunci. Pe de altă parte însă, pe măsură ce data plecării se apropia, îmi era imposibil să mă imaginez singur, la marginea unei păduri, undeva într-un camping sau zăcând într-o mare de oameni întinși pe nisip, la soare. „Tu chiar nu vrei să înțelegi că am nevoie de acest drum, de un timp în care să mă gândesc la noi sau, dacă vrei, la propria-mi mediocritate?...Ori va trebui să o accept, ori...” O rugam insistent — „Nu pot singur, mi-e frică, ajută-mă!” — și tot în acele momente, văzându-i figura uimită, ușor disprețuitoare, mi-o imaginam nemulțumită, reproșându-mi fiecare ghinion, disconfort, înțepătură de muscă sau de țânțar, deși acel drum putea fi, pentru amândoi, un nou început. Până la urmă, chiar dacă n-avea de gând

să vină, m-aș fi mulțumit doar să mă înțeleagă, să-mi acorde această șansă. Numai că tăcerea ei prelungită, apăsătoare, izbutise să mă anuleze treptat. Cu toate acestea, îi repetasem rugămintea chiar și în seara dinaintea plecării, însă și de astă dată se înfășurase în aceeași exasperantă muțenie, încât nu izbutisem să deduc nici măcar dacă e bine sau nu să-i vorbesc: argumentele mureau înainte de a fi fost rostite. Până la urmă, am renunțat la ideea de a o invita și m-am mulțumit doar să o aud vorbind orice; n-aș fi vrut să plec tocmai cu această imagine în minte. Oricum, numai atunci aș fi fost în stare să-i iert păcatele — și aveam atâtea! — în schimbul unui banal zâmbet. „Dacă ai fi capa bilă să intuiești ce simt, dacă mi-ai pune măcar una din întrebările tale cu care altă dată reușeai să mă exasperezi, poate că nimic n-ar fi pierdut, i-am spus în gând, urmărindu-i mișcările înțepate, cu care se străduia parcă să mă enerveze. Dacă ai înțelege că numai astăzi te mai pot ierta...” Mai bine de o oră s-a plimbat prin casă de parcă ar fi pierdut ceva, ca apoi, brusc, iritată, să-și umple cu rufe masa din bucătărie și să se pună pe călcat. Nu i-am spus nimic, deoarece agitația, starea explozivă sugerată de mișcările ei mă paralizau, iar apoi, la eventualele mele întrebări — „Ce ai? Ți s-a întâmplat ceva? Nu te simți bine?” — bănuiam nelipsitul:

„Ce ai vrea să am? „, spus cu aerul celui ce-și închipuie că toată lumea îi vrea răul. Până la urmă, m-am trântit într-un fotoliu și, fiindcă lăsase deschisă ușa bucătăriei, m-am străduit să o privesc detașat, ca pe un obiect oarecare. Înaltă, subțire, cu părul blond, lung, strâns neglijent cu o panglică albastră, mi se părea, pe măsură ce-i urmăream încordarea mușchilor de la picioare, lunecarea lentă a brațului peste hainele abia stropite, o străină tânără, umilitor de tânără, aflată din întâmplare în casă, o necunoscută a. Cărei siguranță și liniște mă nedumereau. Știam prea bine că brațele acelea frumos proporționate, cu degete lungi, nervoase, extrem de îngrijite, n-au în ele urmă de căldură, dar tot eu, pe măsură ce le cercetam mai cu atenție, îmi ziceam că toată alcătuirea aceea, cunoscută și necunoscută în același timp, mă cheamă pe o lungime de undă străină mie, că în realitate eu sunt cel vinovat de răceala și distanța dintre noi, de singurătatea ce ne îndepărta cu fiecare zi mai mult. Apoi, privind-o, m-am gândit că tăcerea ei prelungită nu este în

realitate decât o nouă șansă pe care mi-o acordă, poate ultima, de aceea, în vârful picioarelor, de parcă ar fi trebuit să am grijă să nu o trezesc, m-am dus în spatele ei: „Dacă printre rufele acelea se găsește și una ce-mi aparține, îmi ziceam în gând, înseamnă că am dreptate, că asta e șansa atât de mult așteptată...” Pe masă însă erau numai rochiile și bluzele ei, nicio cămașă, măcar din întâmplare, sau ceva ce să aparțină amândurora, rufe, lenjerie de pat, față de masă ori mai știu eu, nimic. O tresărire bruscă, o discontinuitate în mișcări, m-a făcut să-mi dau seama că m-a simțit, dar n-a întors capul, nu și-a întrerupt munca și, surprinzător, tocmai asta mi-a dat curaj. „Pentru ea este o zi ca oricare alta, obositoare, banală, torturată de eterna goană după nimicuri, catastrofele se petrec doar în mintea mea, numai eu îmi închipui că are ceva...Sunt împrejurări, momente, chiar săptămâni în care nu știi nici cum te cheamă, este aproape firesc să fi uitat că într-adevăr plec mâine, pentru trei săptămâni”, mi-am spus, și faptul că, într-un fel, izbutisem să-mi contrazic simțurile, îmi spo râse încrederea. „Ziua nu s-a sfârșit încă. Poate că ar trebui să o sărut ca altă dată, mi-am zis, tulburat de apropierea ei și de faptul că reușisem nesperat de repede să-i răstorn imaginea, să-mi închipui că este așa cum mi-aș fi dorit, dar înainte de a o fi atins, am auzit un foarte nervos: „Ce mai vrei? Vezi că mă ard!” încât, involuntar, am făcut un pas înapoi. În primul moment, iritat de vocea ei metalică, rece, am fost tentat să o lovesc: mi se păruse singurul mod de a mă apăra de violența glasului ei, dar n-am făcut-o pentru că, deodată, am simțit cum revine între noi zidul acela trainic, de răceală și tăcere. „Mi-e foame, am mințit. Ai pregătit ceva?” „Astăzi și mâine mănânc la mama”, mi-a răspuns, după un timp, fără să-și întoarcă privirea spre mine. În loc să protestez sau să-i interzic plecarea, cum am fost tentat în primul moment, m-am pomenit întrebând-o cu multă blândețe, aproape rugător: „Trebuie neapărat? Chiar în noaptea dinaintea plecării mele?” „Da, neapărat... în noaptea dinaintea plecării. Doar nu o faci definitiv. Peste câteva zile vei reveni, spăsit. Iar apoi, sunt sătulă de atâtea drumuri. Nici nu vii bine și pleci. N-ai descoperit încă, n-ai avut timp să descoperi că ai și o soacră...” „I s-a întâmplat ceva?” m-am interesat în continuare, bucuros că pot lega un dialog, însă ea m-a repezit, iritată: „Dar de ce trebuie să i se întâmple? Probabil că

asta vrei. Merg la mama, pentru că vreau să merg la mama, e limpede?” s-a răstit ea, de parcă ar fi dorit să întrerupă orice dialog. „Foarte... Mă așteptam doar să-mi ceri să te însoțesc...” „Nu te obosi... Iar apoi mama a zis că vrea să mă vadă numai pe mine, a mai adăugat cu o ironie nejustificată. Bolnavii au capricii...” „Și dacă n-o să te găsesc acolo? am întrebat-o, iritat că nu întrerupe măcar pentru o clipă călcatul. Dacă...?” „Ce atâta teorie? s-a revoltat Paula. N-o să fiu și gata!” „Tu chiar nu-ți dai seama ce se întâmplă cu noi? am insistat nervos. Nu te întrebi?” „Nimic, a spus ea, în silă. De vreo zece ani, după cum știi, nu se întâmplă absolut nimic. Când o să se facă sănătoasă, mă voi întoarce și toate vor fi cum au fost...” „Bine, te însoțesc, am acceptat. Poate ai nevoie de ajutor...” „Nu fi caraghios: ai un drum de pregătit, un drum pe care nu-l înțelege nimeni, dar te privește. În rest, ocupă-te de bolile tale...” „Care boli? m-am interesat, uimit. Poate că te-ai gândit la altcineva...” „Atunci sunt bolnavă eu...” a conchis ea, obosită. „N-ar fi exclus. Mai mult, am impresia că știu ce nume poartă maladia ta, i-am zis, doar să o stârnesc: măcar certându-ne, aveam șansa să aflăm ce are; plus că eram foarte lezat: mă privea de la o înălțime umilitoare. Bănuiesc demult...” „Atunci? Dacă vrei să pronunți un nume apropiat ție, află că ar fi timpul să-l stimezi. A avut curajul să se sinucidă, are curajul să trăiască, să nu se iluzioneze ca atâția alții că este ce nu este și să-și recunoască deschis ratarea. Pe de altă parte, nu știu care pe care vă cercetați: tu pe el, sau el pe tine? Oricum, nu cu el ar fi trebuit să-ți începi studiul rataților! spuse ea, izbucnind în plâns. Nu înțeleg ce se întâmplă: nici o singură zi fără asemenea discuții stupide...” „Nu m-am gândit la Dan Sabin, i-am spus, destul de înțepat, dar aș vrea să precizez: tu ai adus vorba de el. Iar apoi, nu ți-am reproșat niciodată simpatia pe care, desigur, pot să ți-o înțeleg. E un om absolut fermecător, numai că el trebuie cunoscut dincolo de farmecul lui, dincolo de suprafață...” „Îți sunt recunoscătoare pentru sfaturi. O să țin seama de ele în viitor, mi-a spus ea, cu multă răceală. Și atunci, dacă nu e Sabin, ce nume poartă boala mea? „Altă dată, când n-o să fii atât de grăbită”, i-am replicat, deși tocmai o asemenea discuție îmi dorisem. M-am simțit însă cuprins brusc de oboseală: o exasperare, o senzație cumplită de absurd, de greață mă îndemna să o amin; oricât m-aș fi străduit, nu-mi mai venea în

mintea niciun cuvânt capabil să descrie situația noastră; nimic nu mai era cum a fost, nimic nu se mai potrivea, totul plutea într-o apă tulbure, nesuferită, cu gust de amânare și spaimă: îmi dorisem discuția și, iată, îmi era frică de ea. Frică, deoarece practic nu aveam argumente, destrămarea aceasta a sentimentelor s-a produs pe nesimțite, parcă independent de voința noastră; eram ca două mari sloiuri de gheață ce se îndepărtau încet, definitiv pe apele întunecate ale unei mări care, de o vreme, n-a cunoscut decât neliniștea și frigul. Niciun eveniment dramatic, nicio întâmplare deosebită, ci doar o eroziune progresivă a sentimentelor petrecută dincolo de cuvinte și dincolo de dezlănțuirile nocturne, când ne iluzionăm că facem dragoste; nimic nu se mai sincroniza în ultimul timp, nervii se consumau lent, într-o bătălie penibilă, fără învinși sau învingători, și fără sfârșit. Sigur, nu întotdeauna am simțit cu atâta acuitate această destrămare: erau lungi perioade când treceam, concomitent poate, printr-o fază de totală insensibilitate, sau când, luat de nimicurile cotidiene, nu-mi rămânea timp nici pentru mine însumi; de cele mai multe ori, însă, Paula îmi revenea în atenție și, cu îngrijorare sporită, îi urmăream fiecare gest, deși nu știam cum să-i interpretez nervii, nemulțumirea continuă, dispariția treptată a oricărei urme de calm; de cele mai multe ori îmi lăsa impresia că are foarte multe să-mi reproșeze; când mă străduiam să o întreb, să-mi spună ceva, devenea și mai ermetică; părea că așteaptă să insist și mai mult, să mă umilesc și, adesea, exasperat sau curios, o făceam. Faptul acesta însă nu o îndemna să se deschidă, se mulțumea în mod evident să-și trăiască succesul, să se bucure că m-a umilit și să mă creadă foarte dependent de ea.

Dacă atunci aș fi avut suficientă energie, ar fi fost momentul să aflu tot ceea ce așteptasem de atâta timp. Probabil că aș fi reușit să-i descopăr motivele ascunse pe care poate că nici nu le bănuieș, aș fi reușit, în sfârșit, să o înțeleg — deși, cum s-a mai întâmplat, în ziua următoare ar fi putut să nu recunoască nimic —, dar, pe măsură ce o priveam, îmi dădeam seama că, de fapt, m-au paralizat tocmai cele spuse de ea, cu foarte multă brutalitate, despre ratare. Firește, în esență avea dreptate, deși încă nu eram tocmai la capătul vieții, îmi mai rămânea o șansă de care eram pe deplin conștient: ea însă, după cum îmi vorbise, se vedea clar că nu mai crede în mine, părea

convinsă că nu sunt ceea ce și-a închipuit la început că aş putea fi; în cântarul ei afectiv, în unele momente, importantă părea doar realizarea mea în profesie, deşi, demult, în zilele noastre bune (căci au fost destule şi dintre acestea), discutasem nu o dată că şansele de realizare în gazetărie sunt cum sunt: nu mai eram vocea opiniei publice, ochiul ei neobosit, ci cronicarul monoton al unor nesfârşite monotonii. Dar nu memoria părea să fie partea ei tare: în clipele de furie sau de nemulţumire, mereu mai numeroase, uita totul, imediat — important era doar ceea ce simţea atunci, părerea din acel moment — şi se punea pe o poziţie de atac, de parcă s-ar fi aflat în faţa unui străin. Acum însă, obosit, învins, m-am mulţumit să o las să se desfăşoare în voie, limitându-mă doar să înghesui, în ritmul vorbelor ei, mărunta noastră viaţă sub semnul a ceva nespus, nelămurit încă. „La urma urmei, faci ce vrei, i-am zis. Dacă e bolnavă, mi se pare firesc să mergi. N-ar fi exclus ca odată, cândva, să simt şi eu nevoia să o iau razna şi vei fi, sper, la fel de înţelegătoare”. „Poate că merg la Dan Sabin, zise ea, exasperată. Simt că nu reuşeşti nicicum să excluzi această ipoteză... “ „Nici măcar nu am pus-o, fiindcă Dan Sabin trebuie să mă caute peste cel mult două ore. Aşa ne-am înţeles dimineată...” „Da, după ce voi pleca eu de acolo, a precizat ea, cu o imensă detaşare. Va veni să te liniştească...” „Încă n-am reuşit să desluşesc rostul acestei discuţii, mi-e imposibil să descopăr ce ai, de unde toată aiureala asta? Sper că asta vrei: să nu te mai pot lua vreodată în serios/4 „Nici nu ţi-am cerut. Scuzele şi explicaţiile nu schimbă nimic. Dar cum eşti specialist în a le găsi, de fapt chiar asta ţi-e meseria, caută-mi şi mie una, dacă nu poţi trăi fără explicaţii, sau lasă-mă-n pace! mi-a strigat, trântind hainele şi paharul cu apă, după care a izbucnit într-un plâns nervos. Nu vezi că am draci? Nu căuta vini, cauze, întâmplări, sau caută-le, însă nu mă pisa la cap cu ele. M-am săturat de viaţa asta stupidă, de îmbrânceli, întrebări cu subînţeles, de tot şi de toate, dar mai ales de mine. Dacă ai chef, bate-mă, înjura-mă, însă nu mai pune întrebări! „ Nu m-am apropiat de ea ca altă dată, deşi probabil asta ar fi aşteptat, ci i-am întors spatele şi, învins, m-am retras în camera mea, urmărit de senzaţia de absurd, de inutil; cu fiecare zi mai mult, parcă se străduia să distrugă orice urmă de sentiment din mine, ba chiar şi amintirea unor momente care, altă

dată, dăduseră culoare zilelor, vieții. M-am întins iarăși în pat și am continuat să aștept: plecarea ei, o întâmplare, ceva ce m-ar fi putut elibera din starea aceea de abandon, din ce în ce mai apăsătoare, sau măcar un telefon, al oricărui prieten sau cunoscut dispus să-mi propună o țuică, o cafea, o ieșire aiurea, orice. O vreme m-am străduit să fac abstracție de prezența ei marcată de zgomote din ce în ce mai violente, icnete și fraze neinteligibile, dar n-a fost cu puțință. „Doamne, mi-am spus, poate să plece oriunde, numai să n-o mai aud! Măcar acasă trebuie să facem abstracție de lumea asta contradictorie, măcar aici să încercăm să trăim normal. Eu nu pot să-ți fiu dușman, deși aparțin acestei lumi nenorocite, nu înțelegi? Eu nu te confund cu nimeni...” Fiecare zgomot îmi contura tot mai clar dimensiunile unei pierderi imposibil de înlocuit; nu a ei, a Paulei ca persoană fizică, ci a ei ca sentiment; parcă transformase în ridicole trăirile de până atunci, puterea mea de a mai înțelege ceva; nu distrusese numai trecutul nostru comun, ci însăși ideea de iubire, speranța că acest sentiment ar mai putea fi întâlnit. După un timp, i-am auzit pașii, ușori, ezitanți și, înainte de a-și face apariția să mă anunțe că pleacă, i-am simțit parfumul puternic, risipit cu generozitate. „Dacă ai ceva să-mi spui, mi-a zis, însoțindu-și cuvintele cu un zâmbet neașteptat de calm, de prietenos, știi unde mă găsești”. „Să nu-ți uiți cheia, i-am răspuns, chinându-mă să-i imit seninătatea vocii. În zori voi pleca, probabil. Poate că totuși...” „Când vei reuși să te fixezi undeva, la o cabană, într-o stațiune, oriunde, dar stabilit definitiv, sună-mă și voi veni cu trenul”. „Și dacă nu reușesc?” „Dacă nu, nu! E simplu!” înainte de a ieși, m-a privit într-un fel ciudat, de parcă ar fi vrut să mă asigure că nu înțeleg nimic, dar în gesturile ei relaxate, indiferente, am simțit ceva din disprețul lui Sabin față de tot ce era obișnuință, regulă, firesc; de fapt, în ultima vreme, Sabin mă avertizase că se chinuie să ia chipul și obiceiurile lumii în care trăim în speranța că va găsi un sens sau măcar ceva care să-i dea sentimentul împlinirii, și pe măsură ce mă străduiam să-l aduc în centrul atenției, am înțeles, că ideea cu scuzele, azvârlită cu atâta furie de Paula, îi aparținea. „Mă condamni degeaba, mi-a spus o dată Sabin. Nu eu am inventat imoralitatea și nu eu am impus-o. Dacă ai observat, fac și eu eforturi disperate să trăiesc și să simt ca majoritatea oamenilor. Sau ca tine, dacă vrei. Tu

nu lupti împotriva erorilor, nu-ți afirmi un crez, ci faci totul să le explici, să le justifici. Cauți scuze, asta e țelul vieții tale. Mi-e imposibil să te iau în serios, câtă vreme practici meseria asta. Dacă măcar ai încerca să ți-o faci ca lumea! Când știi că ea a dat atâtea eroi, mă mir că mai îndrăznești să pui mina pe stilou... Tu ce crezi că faci? Sub fusta largă a moralei și a legii, te străduiești să introduci cât mai multe erori!" „Poate că tu ești șansa mea", am încercat eu să o întorc pe glumă. „Să fii nul și să ai totuși biograf?" „Nul și el. De fapt, orice drum începe de la un punct zero. Iar apoi mai sunt și alte nulități care au biografi nuli. Nu cred că trebuie să ne împiedicăm în asemenea nimicuri. Oricum, încă nu m-am declarat învins, încă n-am renunțat la viață." „Știu eu dacă n-ar fi fost mai bine? Oare ce mai trebuie să pățești ca să-ți dai seama cine ești, ce se întâmplă și ce se va întâmpla cu tine? Ce, nu ți-e clar? „ Sigur, asemenea sentințe categorice erau la îndemâna oricui; în esență, nu aveam niciun motiv să-l contrazic, atâta doar că se impuneau numeroase nuanțe, de care el nu voia să țină seama, iar Paula se chinuia să pară la fel de categorică, deși, asemeni lui Sabin, îmi reproșa mie tocmai ceea ce ei nici măcar nu-i trecea prin cap să-și interzică. Eu trebuia să fiu sfântul, incoruptibilul, în vreme ce ea și Sabin se simțeau foarte bine la celălalt pol, cel puțin în teorie, căci în practică pe Paula n-am încercat niciodată să o controlez. Acum, de exemplu, drumul pe care-l gândisem era neobișnuit, după cum nici cartea proiectată nu era un lucru de toate zilele, dar astea nu-i spuneau nimic, din moment ce Sabin încă nu-i găsisese un rost și nici nu mă credea capabil să o public. La puțină vreme după ce se împrieteniseră, mă înspăimântase agresivitatea ei, schimbarea neașteptată, dar nu mersesem mai departe cu gândurile, mă mulțumisem să văd în comportamentul ei o simplă criză de teribilism sau tentativa de a mă verifica; mai târziu, însă, mi-a fost teamă ca nu cumva să descopăr că între vorbele și faptele ei nu este nicio distanță. Chiar și acum, când ideile lui Sabin îmi erau clare, ezitam să-i dau un telefon ca nu cumva să o găsesc acolo. De fapt, nu peste mult m-a sunat Sabin: „Bătrâne, mi-a zis, am de gând să te calc... Am procurat o vodculiță și vreau să o bem împreună. Zilele trecute mi te-ai plâns că-ți face rău lipsa acestui produs, așa că sper să apreciezi gestul... Astăzi sunt hotărât să te dau gata: nu mai

discutăm despre viață și moarte, dragoste și ură, război și pace, ci despre ultima mea manie care continuă să mă uimească: am comis un basm! Dar n-am să te plictisesc și pe tine cu «a fost odată...», ci am să intru direct în subiect. Dacă n-o să-ți placă, mă voi apuca energic de albinărit sau de filatelie... Sigur, alcoolul cere și hrană, iar hrana cere, desigur, un alt lichid, din struguri sau hamei. Or, în ultima vreme, am făcut niște cercetări în privința raportului dintre hrană și creație. Cei ce mănâncă porumbei au șansa să-i bântuie lirismul, sunt apti pentru cântări gongorice și gângurinde. Cei ce se nutresc energic cu antricoate de berbec — animal ce sugerează forța, încăpățănarea — sau de bou, căci și boul are forță și încăpățănare, boul fiind un taur la andropauză, vor fi bulversați de clamări epice. Brânza de burduf, hreanul, usturoiul, țelina ajută la crearea oamenilor dintr-o bucată, instinctuali, violenți. Angoasele și visele metafizice, trăirile suprasenzitivilor și ale celor cu o vitalitate oscilantă sunt stimulate de tocănița de ghebe, icrele de somon, știucă la proțap, friptura de fazan și rasolul de langustă. Iepurele stimulează eseul, dă fugă de idei, iar kefirul stârnește rafinamentul speculativ. Nourissier are și mai multă imaginație, dar mie nu-mi folosește, fiindcă mă nutresc cu salam și conserve de fasole, or ele predisun doar la basme. Oricum, basmul, vrei nu vrei, este *une chose*, cum ar zice fosta mea prietenă Ioana Olaru, unica femeie după Corina pe care am făcut eroarea să o iubesc mai mult de trei luni ți jumătate. Și asta s-a întâmplat după... accident, într-o perioadă când nu mă credeam capabil decât de o imensă milă față de propria-mi persoană...” „Un capitol interesant, i-am spus, peste care ai trecut cam în fugă, deși....” „Poate că ai evitat tu asemenea subiecte... Altfel, știi foarte bine, nu ți-am ascuns nimic, mai ales despre femei, un triumf al materiei asupra inteligenței, cum ar zice colegul tău Shaw, deși această poveste n-a fost spre lauda mea... De fapt, după accident, oamenii mi se par cu totul altfel, și mai necunoscuți decât înainte. Să fie complexul de inferioritate? M-aș întrista mult prea mult dacă... Mai am încă nevoie de puțin timp pentru a mă detașa... Femeia aceasta se află în oraș, s-a reîntors, și de câte ori o văd, toate se prăbușesc în mine. Acasă, mă privesc în prima oglindă și-mi spun: Porcule, ordinarule, femeile au alt rost, și în niciun caz pe acela de a te face să-ți fie rușine de tine.” „Cum vrei,

i-am răspuns, ca apoi, cu gândul la Paula, să-mi iau inima în dinți să-l întreb: Peste cât timp sosești?” „Nu voi întârzia... Mai am de transcris câteva pagini...” „Câteva pagini pot însemna ore, în ipoteza că ai muncit chiar serios la ele. Or până dimineată na-ș rezista să te aștept”, i-am spus, destul de nemulțumit: aveam într-un fel, certitudinea că Paula merge la el și că telefonul n-a fost decât un mijloc de a se convinge că am rămas acasă: *stai și așteaptă până o să te anunț că nu mai sosesc, fiind prea târziu*. Cât despre textul promis, se vedea foarte clar că nu avea deloc exercițiul transcrierii: încă îi lipsea sentimentul timpului. „Dacă în cel mult o oră și jumătate n-am sosit, veni răspunsul, îți dau voie să te culci... Scriu cum mă hrănesc, adăugă el, însă dacă n-ai chef...” „Dar n-am spus nimic! Am constatat, atâta tot. N-am făcut decât să-ți atrag atenția asupra timpului. Poate că sunt foarte curios și nu mai am răbdare. În locul tău cam asta aș fi dedus...” „Ți-am comunicat exact ce am simțit, nu cum ar fi fost logic. Știi doar că în toate împrejurările mai deosebite ale vieții mele, am raționat într-un fel care mi s-a părut normal, dar realitatea mi-a întors de fiecare dată spatele... Sunt, deci, gata să merg pe logica ta, dacă a mea ți se pare deficitară. Așadar, cum e mai bine?” „Tu hotărăști, am cedat. Te aștept exact două ore!” „Te-ar interesa, prin urmare, textul, spuse Sabin cu o voce destul de curioasă. Mă voi strădui să te dezamăgesc din nou. De fapt, am mai încercat și altă dată să sar peste propria-mi umbră...” După ce am închis telefonul, mi-a venit să râd: i-am acordat, fără să-mi dau seama, timpul de care avea nevoie pentru... a o primi pe Paula cum se cuvine! Firește, puteam reveni asupra hotărârii, nimic nu mă împiedica să-i telefonez ori să-i fac o vizită când doream, dar pe măsură ce mă gândeam la o asemenea posibilitate, Paula mi se părea din ce în ce mai străină, mai îndepărtată; nu-i regretam plecarea, ci, vag, faptul că s-ar putea afla la Sabin și probabil nici chiar asta dacă aș fi știut, dacă unul dintre ei — mai ales Sabin — mi-ar fi spus-o. Din convingerea că relațiile noastre nu s-ar schimba prea mult, oricum m-aș elibera de ascendentul pe care acesta începe să-l aibă asupra mea. „Dacă aș avea curajul să-l întreb, numai că în acest caz întrebarea ar presupune o cât de mică certitudine, or încă n-o am...” Sabin, firește, ar fi negat categoric, indiferent cât ar fi de cinic sau de sincer, iar faptul că i-am pus

această întrebare ar face să crească distanțele între noi, ori cum n-am mai fi aceiași și la bizara noastră prietenie țineam dintr-un motiv necunoscut în întregime, deoarece faptul că o parte din mine, partea cea mai reprimată a ființei, se identifica într-o măsură cu el, cu cel de după stupidul accident, nu explica totul. Sigur, mă amăgeam că e preferabilă incertitudinea, fiindcă ea îmi acutizează simțurile, îmi creează sensibilitatea aparte de care aveam nevoie atunci când el va fi mai mult decât un prieten curios care a acceptat să-și povestească experiențele în fața unui microfon. În același timp, însă, mă simțeam îngrozitor: „Să stai și să-ți suspectezi nevasta, prietenii, dar să fii incapabil să străbați un drum până la capăt, chiar și într-o poveste care te afectează la modul cel mai direct... O degradare cumplită a sentimentelor, a mea, o coborâre sub limita admisă...” Sigur, dacă tot voiam să lămuresc măcar această istorie, îmi rămânea o șansă mărunță, neînsemnată: de la plecarea Paulei nu trecuse niciun autobuz, or, dacă mergea la maică-sa, unde-mi spusese, trebuia să aștepte încă în stație. Mi-ar fi fost simplu să ies în stradă și, la fel de simplu, să apar după câteva minute la Sabin care nu locuia departe, dar după o lungă și neașteptată ezitare, am renunțat: „Mai bine să nu știu deocamdată, mi-am spus, conștient că s-ar putea să mă aflu într-o situație la care, până atunci, refuzasem să mă gândesc. Și totuși ar trebui să hotărâsc. Acum, fiindcă am motive foarte întemeiate...” Ciudat însă, nimic nu mă îndemna să verific: mă străduiam să-mi stârnesc sentimentele, oricare, să caut cu îndârjire, vanitate, iubire, umilință, chiar ură, dar în mine nu descopeream decât un spațiu arid, un trainic teritoriu al neîmplinirii, regretul că a trebuit să ajungem aici. Mai mult, n-aveam nici măcar curiozitatea să privesc în urmă, să împart vini și scuze: eram convins că ele n-ar mai avea ce să schimbe.

După un timp, contrariat de un zgomot ritmic, discret ce venea dinspre intrare, am uitat de Sabin și, ca un caraghios, cu ochii închiși, de parcă n-aș fi vrut să-l văd din primul moment pe eventualul intrus, m-am repezit la ușă; faptul că aceasta era încuiată n-avea cum să mă liniștească. Nedumerit, am așteptat multă vreme cu urechea lipită de lemnul rece, odihnitor, zgomotul nu înceta, atâta doar că el se auzea acum dinspre încăperea abia părăsită. Până la urmă, cuprins de o spaimă stupidă, nestăpânită, m-am reîntors în

cameră și am aprins toate becurile, dar lumina îmbătrânită, putredă, întinsă ca o pastă fosforescentă peste pereții acoperiți cu cărți și fum m-a obligat să mă simt mic și ridicol, de parcă aș fi fost expus gol în fața unei mulțimi batjocoritoare: „Ce motive aș avea să-mi fie frică? m-am întrebat.

Orice întâmplare, cât de absurdă, ar fi de preferat acestei stări imbecile, fără nume, în care nimic nu mai este clar... “ Așezate în ordine, unele lângă altele, de-a lungul bibliotecii, mi-am redescoperit bagajele „obligatorii” și „facultative”. „Plec, totuși?” m-am interesat nedumerit, de parcă altcineva ar fi trebuit să hotărască în locul meu. Dincolo de ceea ce simțeam, gestul Paulei îmi dăduse în realitate libertatea de care aveam atâta nevoie; urmându-mi planul, relațiile dintre noi n-aveau cum să se schimbe și nici felul ei ciudat de a gândi și trăi; la înapoiere, peste trei săptămâni, mă va întâmpina cu aerul că nu s-a întâmplat nimic deosebit, de parcă abia aș fi revenit de la slujbă, și totul va depinde și atunci de starea maică-sii, de distanța până la cometa Halley, de mercurial sau de ultimul vis. Dar peste trei săptămâni eu voi mai fi același? Dacă aș avea măcar certitudinea că nu rămâne în oraș din cauza lui, poate că mi-ar fi infinit mai simplu. Nu-mi dau seama de ce aș fi dorit să nu fie tocmai el cel care... sau cel cu care Paula... deși conversația noastră, înregistrată pe atâtea casete, îmi dovedea fără greș că în cazul lui nimic nu este imposibil. Firește, o discuție cu Sabin pe această temă era exclusă, inutilă, dar trebuia neapărat să-l văd chiar în seara aceea, fiindcă îl știam mult prea bine și oricât de indiferent era în cuvinte, de obicei îl trădau gesturile și unele nuanțe ale vocii: cinismul nu-i este încă organic, încearcă să și-l adopte, pare, deocamdată, un actor ce nu și-a intrat bine în rol. În plus, de multe ori, cel puțin în relațiile cu mine, își ascundea vinovăția în spatele unei logorei nefirești. Mai avea oare rost să-l caut la telefon, când concluzia discuției precedente era extrem de clară? Cât despre Paula... Sigur, mă puteam aștepta la orice răspuns: „Habar n-am ce mă atrage la el, știu însă cu precizie ce mă respinge la tine!” și s-ar fi oprit aici. Am deschis nehotărât geamul: strada era pustie, se apropia prin urmare miezul nopții, mașinile, exasperantele autobuze 3, se retrăseseră la garaj, cei patru macaragii pe puternicele lor motociclete *Yamaha* cu țevile de eșapament scoase își terminaseră

zgomotoasa lor plimbare, liniștea era întreruptă doar de fluierăturile locomotivelor de manevră, un fel de țipete stranii, de animal lovit, înăbușite de noaptea și fumul ce sufocau orașul. Becurile rare, îndepărtate dădeau parcă și mai multă consistență întunericului. Dinspre stația de autobuz din fața blocului nu venea niciun zgomot, semn că s-a retras până și ultima mașină... Altă dată, cu săptămâni în urmă, aș fi fost extrem de mulțumit că-mi mai rămân încă patru ore de somn, de liniște sau de lectură până se reia circulația: acum însă scrutam neîntrerupt întunericul, cerșeam un cuvânt, un zgomot, o întâmplare cât de banală care să-mi atenueze așteptarea lui Sabin, dar era inutil să mă iluzionez, orbii cu bastoanele lor albe apăreau în stație cu o jumătate de oră înaintea primului autobuz, Clara, ospătăreasa de la *Mercur*, se îmbăta numai joia și sâmbăta, așa că abia peste două zile i-aș fi putut auzi recitalul de cântece porno întrerupt periodic de monotona înjurătură a sectoristului: „Te-n paști pă mă-ta de zdreanță! Dacă nu te liniștești, am să te ajut să-ți vezi orașul natal numai în fotomontaje, de Ziua Republicii! Că s-au pus și curvele pe băutură, în loc să-și facă meseria! Geme, dracului, într-o casă, dar nu-mi tulbura liniștea publică din sectorul meu! „ Mai rămânea să apară, după ora trei, vecina ce fura trandafiri și cei doi bețivi care, nu de puține ori, îmi băteau cu nerușinare în geam, chiar dacă era stinsă lumina: „Ce face marele ziarist? Este bun să ne pună la dispoziție două pahare de apă cu câteva cuburi de gheață și puțin bicarbonat, că trebuie să fii tâmpit definitiv să bei poșircă din asta internațională căreia i se mai spune și vin... Este pentru ultima oară”, se văicărea cel mai îndrăzneț dintre ei, „Jack și numai atât, spărgător european în retragere” care, în vremurile astea de restriște, a fost împins de istorie să se ocupe cu comerțul de câini. „Eu rezist și fără apă, se explica el, că-n Londra și Berlin unde am operat cel mai mult treceau săptămâni întregi fără să pun gura pe acest lichid dezgustător, dar faceți-o pentru bietul meu Onisim, un băiat de aur, chiar dacă are o asemenea mutră de cretin. Acum în Londra a crescut concurența, au venit mulți specialiști din țările multilateral subdezvoltate, iar la Berlin e socialism în cea mai mare parte și aici se bagă toți, nu-ți mai poți face mese na din cauza nespecialiștilor. Când intră în horă și amatorii, e mai greu...” Și după ce Onisim „cel dedat beției din cauza stelelor verzi apărute cu ocazia

unei lovituri contondente în ceafă” izbutea să se sature de apă, cei doi ajungeau invariabil la concluzia că puțină muzică nu poate să strice nimănui, și atunci cântecele de pușcărie erau urmate de slujba de înmormântare pentru locuitorii cartierului acesta lipsit de eleganță și umor, și de concluzia lui „Jack și numai atât” că marele ziarist Adrian Coman merită un Old English Sheepdog sau un Doberman, la alegere, fiindcă este cel mai autentic lord dintre toate putorile astea băștinașe care nu știu decât să doarmă, să facă morală și copii! Acum cei doi lipseau la apel, iar așteptarea lui Sabin devenea absurdă. „Ce ar fi să o sun pe Paula? mi-am zis. Măcar mă conving că nu e în altă parte... Dacă nu-i acolo, drumul îmi va fi, poate, mai ușor...” Fără să mă gândesc prea mult, am format numărul și, după câteva momente de așteptare încordată, mi-a răspuns soacră-mea, mereu bolnava doamnă Filimon. „Ca orice om normal, Paula doarme de mult, mi-a răspuns ea, înțepată. Te-ai încuiat afară sau ai ceva ce nu suportă amânare? „ „Aș fi vrut să-i amintesc că m-am hotărât să plec mâine în zori și n-am avut timp să-i explic diverse lucruri. Prea s-a grăbit...” „Ăsta-i concediu, Adișor? Unul din doi trebuie să fie totuși normal... Iar apoi sunt bolnavă și n-o am decât pe ea... Noapte bună, Adișor dragă, că-mi fuge somnul! „ A închis repede telefonul, fără să-mi dea timp să o cer pe Paula și, deci, fără să mă pot convinge dacă într-adevăr e acolo. Dar și dacă aș fi vorbit cu ea, tot n-aș fi lămurit mare lucru: putuse să vină de la Sabin! Oricum, eram sigur că Paula va reveni acasă, dar tot ceea ce însemnase ea până nu demult se stingea treptat, definitiv. Nu știu de ce seara respectivă mi s-a părut atât de importantă: aveam certitudinea că trăiesc unul din acele momente hotărâtoare când dorești să fii înțeles, acceptat, iertat pentru naivitate, candoare sau prostie, când ai nevoie de protecție. Nu ai, puterea să vorbești, dar o rogi, insiști, te umilești chiar...Apoi taci și aștepti ca, într-un fel sau altul, să ți se spună da, să ți se confirme că ai fost înțeles. Și nimic nu vine, iar așteptarea se transformă treptat în disperare și moarte. O seară stupidă de care-mi legasem prea multe speranțe, o seară când într-un fel, muream amândoi, împreună, ca niște învinși și nimic mai trist decât asemenea morți, căci toate se inversează: ceea ce a fost odată dragoste devine un lung și chinui tor pretext de uimire, un straniu: cum am putut să mă înșel? Apoi, fără discreție, mor și

urmele degetelor care nu demult te mângâiaseră, mor și urmele buzelor, iar împreună cu ele — toate întâmplările pe care odinioară le numeai fericite. Poate că maică-sa era cu adevărat bolnavă, probabil că faptele mele de până atunci, chiar și călătoria erau ridicole, Împotriva logicii, dar Paula ar fi trebuit să simtă, să nu plece decât după ce ar fi dovedit că mi-a auzit strigătul interior. Măcar o mărunță concesie: un zâmbet, cel mai auto mat zâmbet... Și fiind inutil să mă mai complic în diverse speculații când faptele erau extrem de clare, când nu mai există urmă de îndoială, am stins lumina și, din geam, multă vreme, am urmărit tremurul nervos al stelelor, jocul lumini lor de la blocurile vecine, plânsetele copiilor, agitația clini lor în jurul coșurilor cu gunoi sau la vederea numeroșilor șobolani care traversau fulgerător strada, dar mai ales cerul, de a cărui liniște enigmatică reușeam uneori să mă contaminez. Treptat, fără să-mi dau seama, m-am simțit mai ușor, desprins de pervazul murdar și umed, de caloriferul de dedesubtul lui care mă jena și, vegheat de întuneric, aspirat de el, m-am pomenit cumva propulsat înainte, în zilele ce urmau să vină, ușor, liber, desprins de regulile și obsesiile obișnuite, fără să simt timpul, frica și umilința.

PLAY: „O, Rege al Zeilor, eu am cunoscut înspăimântătoarea risipire a universului. Am văzut pierind totul, iarăși și iarăși, la sfârșitul fiecărui ciclu. La această vreme de groază, fiecare atom se topește în apele originare și pure ale veșniciei, din care totul s-a ivit la început. Totul se întoarce înapoi în nesfârșirea fără fund și sălbatică a oceanului, care este acoperit de un întuneric deplin și e gol de orice semn de ființă însuflețită. Ah, cine va putea număra oare universurile care s-au petrecut sau creațiile care s-au ivit, din nou și mereu, din abisul fără formă al vastelor ape? Cine poate număra viratele pieritoare ale lumii, în neconținută lor urmare, una după alta? Și cine oare va cerceta uriașele nesfârșiri ale spațiului ca să numere lumile așezate una lângă alta, fiecare avându-și în ea propriul Brahma, propriul Vishnu și propriul Shiva? Cine oare îi va număra pe toți Indra din ele — pe acei Indra, unul lângă altul, care domnesc deodată în toate lumile nenumărate; și pe toți ceilalți care s-au stins înaintea lor; sau numai pe acei Indra care-și urmează unul altuia în orice ascendență dată, ridicându-se la regalitatea zeiască, unul câte

unul, și unul câte unul stingându-se? Rege al Zeilor, se află printre slujitorii tăi unii care susțin că ar fi cu putință să numeri grăunțele de nisip de pe pământ și picăturile de apă care cad din cer, dar niciunul nu-i va putea număra vreodată pe acei Indra. Iată ce ști știutorii”.
STOP

...de unde? Dintr-o *Purană*? Din Zimmer? Nicio importanță. Fraze rostite rar, calm pentru a fi auzite în clipele când toate geamurile cutiei de sticlă în care mă simt sunt pătate — mii și mii de degete murdare, culori confuze nelăsând prin ele nicio urmă de lumină: numai și numai pete, degetele și gândurile celor ce nu vor să vezi, fiindcă și ei sunt orbi și visează o lume asemeni lor. Și totuși să ai forța să rămâi sau să te înalți, să pleci departe, în ceruri, ori de câte ori pământul devine irespirabil și sufletul copleșit de spaime, neputinței și dureri fără leac, iar de acolo, de sus, să vezi totul așa cum este, fără ca asta să te tulbure, să constatați ce există în jurul tău, zbaterea caraghioasă, pulsația inutilă a milioanelor de chipuri ale materiei, cu răceala unui neimplicat în viață sau în moarte, să privești fără frică sau regret fenomenele numite viață și moarte și ele să ți se pară firești, să nu te revolte sau uimească nimic, ba chiar să trăiești în scurta clipă ce ți-e dată toate viețile și morțile pe care le-ai avut și le vei mai avea împreună cu Universul, și al căror rost n-ai curul să-l înțelegi. Iar apoi să revii senin în spațiul mărunț al durerii sau agoniei tale și să te bucuri că ele sunt trecătoare, nu numai să știi, dar să și simți că sunt trecătoare, fiindcă le-ai privit de la o înălțime care oricând ți-e accesibilă. Și să-ți râzi de neputința durerii, de orbecăiala neroadă a celor ce se hrănesc din spaimele și umilința altora, de viermuiala înnorată de spirit a celor ce se cred veșnici, fără să fi simțit o clipă măcar aerul straniu, trainic al veșniciei. Să spui: ce Cârțiță jengoasă ești, domnule X, iar apoi să-l ignori, fiindcă propriul lui chip pe care-l vede proiectat peste al celor din jur, chip compus din noapte și uitare, este ocolit de toate viețile și morțile ce s-au perindat și se vor mai perinda în nesfârșite cicluri. Ochi, suflet și cer — atât, doar atât îi lipsește, pentru a pipăi veșnicia. Și poate încă

ceva fără nume, pare nu este dat tuturor... Dar cum să trăiești, Doamne, numai acolo, în afara vieții și a morții, dincolo de ele?...

Dacă în dimineața aceea fierbinte nu m-ar fi înnebunit telefoanele, probabil că aș mai fi găsit un nou pretext să-mi amân plecarea; din păcate însă, cel puțin patru persoane, la un interval de câteva minute, mi-au repetat întrebările, puse abia cu o zi în urmă, de parcă s-ar fi înțeles între ele: „La ce oră pleci și în ce direcție? Chiar singur, singur, așa, fără nicio țintă?” Mai mult, vecina mea de la etaj, doamna Florea, care știe tot ce se petrece în casă și încă ceva în plus, m-a ru gât să o duc și pe ea numai până la Hanul Pescarilor, unde vrea să-și facă niște cumpărături. I-am spus în glumă că, deși femeile îmi aduc ghinion, pentru ea aș fi făcut o excepție, dar, din păcate, am de gând să plec exact în direcția opusă, așa cum mi-am propus cu săptămâni în urmă, însă se pare că explicațiile mele n-au convins-o și, poate spre a se asigura că într-adevăr plec, s-a așezat liniștită la geam, de unde m-a urmărit cum îmi aranjez portbagajul. „Dar ac și ată ți-ai pus? Să nu-ți mai dau și termosul meu? Dar chibrituri și baterii pentru lanternă? Știi cum e azi: cumpără ce-ți pică sub ochi, căci mâine sigur nu găsești! Soacră-ta se simte mai bine? Sărmana Paula, cât suferă din cauza ei! Trebuie să o înțelegi, că-i e mamă. Tu îți mai poți găsi timp să mergi și cu ea, sau o lași să-și facă singură concediul?” De astă dată, ignorându-i impertinența, i-am răspuns fără grabă la toate întrebările, convins fiind că până la urmă dialogul nostru va fi întrerupt de apariția Paulei. Dar n-a fost să fie: a trebuit să mă declar caraghios și să-mi spun că măcar o dată ar fi cazul să nu mai țin seama de eternele ei capricii și să nu renunț la ceea ce mi-am propus, chiar dacă voi dormi în mașină, undeva la marginea orașului, în ipoteza că îmi va lipsi curajul să-mi duc ideea până la capăt. Deși umilit de absența Paulei și de zâmbetul înțelegător al doamnei Florea, am întors totuși cheia de contact cu sentimentul că fac o gafă ireparabilă și că, indiferent ce vor zice alții sau ce vor crede, nu trebuie să încep această călătorie. După primii metri de drum, rememorând cele discutate cu Paula, mi-am spus că sunt un mare caraghios: nicăieri nu putea fi mai tâmpit decât acasă, prin urmare, un timp de gândire nu-i strică nici ei: „Pleacă definitiv la Sabin, în ipoteza că exista ceva între ei, sau la maică-sa, ori reluăm

totul din alt punct, în condițiile în care i-am dovedit că nu am de gând să-i suport la nesfârșit capriciile”. Asta, însă, n-a avut darul să mă liniștească prea mult. Cu mâinile încleștate pe volan, mi-am propus să fac o primă etapă doar până la Hanul Pescarilor care-mi rămăsese în minte din discuția cu doamna Florea, dar, până la urmă, direcția a ales-o un milițian care, dintr-un motiv necunoscut mie, deviasse circulația pe niște străzi lăturalnice, întortocheate, umbrite de case mărunte, cu geamurile veșnic închise, stropite cu noroi și uleiuri, ce-și invocau resemnate moartea care însă părea să le ignore. Terorizat de mirosul gunoaielor lipicioase, vechi, abandonate sub porți în seama șobolanilor apatici, moleșiți de căldură, a roiurilor de muște verzui, gălăgioase, și a copiilor care, cu cheile la gât, așteptându-și părinții, se zbenguiau printre ele, am apăsător în ne știre pe accelerator, convins că numai astfel, solicitându-mi la maximum atenția, mă voi elibera de greață. Stârnit de șoseaua largă, dreaptă ce zvâcnea amplu, dezordonat sub mine ca un animal în agonie, am alergat nebunește, de parcă aș fi avut o țintă; viteza îmi dădea o senzație tulburătoare de eliberare: mă înșurubam cumva în liniștea atât de dureros căutată, o trăiam cu toată ființa, făceam parte din ea; nu mă mai întrebam nemulțumit, speriat aproape: până unde? cum o făcusem cu puțin timp în urmă; desprins de oraș, simțeam că îmi recapăt identitatea, siguranța uitată; beția vegetală, nebunia de culori mă trezeau parcă dintr-un somn lung, apăsător. „Uită tot ce ai învățat, ce ai știut, ce ai gândit, mă îndemnam. Nu mai există nimic în urmă sau, dacă există, durerea nu poate schimba nimic, încearcă să trăiești de parcă n-ai avea memorie, trecut... Fără iluzii și fără speranță, doar tu, mașina, drumul și culorile astea crude, uluitor de vii”. Din păcate, după aproape o oră de mers buimac, ajuns într-o localitate cu nume de oaie — Bârsana, Mioara sau cam așa ceva —, a trebuit să cedez insistențelor unor femei care, disperate, blocaseră strada: pierduseră autobuzul și trebuiau neapărat să ducă un copil la spital; nu prea reușisem să le înțeleg, vorbiseră toate deodată, încurcându-se în gesturi și lacrimi; până la urmă, însă, mă convinsese bandajul copilului, pătat cu sânge, înfășurat neglijent în jurul capului. Am făcut cale întoarsă, fără să aflu ce i s-a întâmplat: maică-sa, o femeie masivă, cu sâni revărsați spre burtă, cu o față ce părea asimetrică din cauza unor negi, doamna Ruxi, cum o strigase

o bătrână, înlocuise toate răspunsurile prin hohote de plâns, un plâns bizar, scârțâit, de geam bătut de vânt, iar când renunțasem la întrebări, avusese ea grijă să mă exaspereze: ba conduceam prea repede și nu eram atent la gropile din asfalt, ba era curent în mașină; și când nu mai găsea ce să-mi reproșeze, se concentra asupra copilului, sărutându-i în neștire mâinile murdare, slabe, golite de sânge, pline de zgârieturile unui pisoai negru de care nu voise să se despartă. Cu cât ne apropiam de spital, femeii începuse să-i treacă suferința; plânsul, până atunci mimat, fals, se transformase într-un fel de găfâială, întreruptă periodic de un „nu te las”, adresat mai mult mie decât copilului, încât, nu știu de ce, avusesem certitudinea că îmi va cere să-i aștept, iar eu aș fi fost incapabil să o refuz. Curios însă, odată intrați în oraș, întreaga înfățișare i s-a schimbat: devenise tăcută, distantă; o masă compactă, plină de asperități, a cărei răceală bruscă îi făcea și mai vulgară durerea; cu gesturi ezitante, scoase dintr-o ba listă mare, galbenă, 25 de lei și, fără să mă întrebe, mi-i introduse în buzunarul de la cămașă. I-am spus în glumă că e exagerat și, enervat de privirea ei disprețuitoare, i-am dat rest o altă hârtie, de 50, pe care, după ce a cercetat-o cu neîncredere pe ambele fețe, ca și cum ar fi vrut să se convingă că nu e falsă, a vârat-o în poșeta ei elegantă, din piele neagră. „Dacă tot a trebuit să mă întorc, mi-am spus, resemnat, urmărind-o cum își târa copilul spre poarta spitalului, înseamnă că nu asta a fost direcția cea bună!” și, reprimindu-mi dorința de a mă opri câteva minute acasă, pentru a verifica dacă am încuiat ușa, am pornit-o cu toată viteza spre sud, fără să bănuiesc măcar că peste o oră și jumătate voi fi obli gât să revin exact în același loc.

În apropierea Hanului Pescarilor — o cârciumă destul de curată, însă fără nicio legătură cu numele ce-l purta, deoarece era așezată pe un deal, în apropierea Cheilor Zănoagei, departe de orice apă — fusesem oprit de un milițian; gestul lui categoric îmi convenise; simțisem nevoia să beau o cafea tare, să-mi revin; oboseli de peste noapte i se adăugaseră istericalele doamnei Ruxi, însă, fără invitația lui energică, mi-aș fi continuat drumul printre dealurile golașe, erodate, lăsate în seama vitelor, de parcă aș fi avut de recuperat întârzierea datorată femeii. Milițianul îmi verificase actele, luminile și toate celelalte, îmi mai oferise cu șiretenie și o fiolă, însă faptul că nu

se înverzise, deși suflasem în glumă, insistent, mult, începuse să-l enerveze. „Fiola ca fiola, îmi spuse el confidențial, reținându-mi actele, dar să nu mă trombonești cumva că n-ai băut! Eu am simțul alcoolului în sânge, știu mai bine ca orice aparat. Află de la mine că te trădează ochii și fața. Și când ești atât de boțit, nu-i admis să pui mâna pe volan !” „Un medic ar putea să constate mult mai bine chestia asta. N-ar fi exclus ca tocmai acum să vă înșele simțul alcoolului, replicai, cu destulă seninătate, convins că excursia mea cu mașina luase sfârșit înainte de a începe. Sigur, aș mai fi avut încă o variantă: autostopul, dacă relațiile mele la miliție, destul de neînsemnate, nu-mi vor fi de folos; curios însă, tocmai această certitudine la care până atunci nu mă gândisem, mă ajutase să-mi păstrez calmul. „Suflați și dumneavoastră în fiolă și vă veți convinge că e bună !” Sugestia mea, aproape involuntară, îl înfuriase teribil. „Ascultă, măi gândacule, nu mă obliga să mă uit cu lupa la tine, că nu știu ce-oi vedea !” „Aș fi și eu foarte curios. Din păcate, tonul dumneavoastră nu mi se pare grozav de civilizat”, ripostai, fără să ridic vocea însă, inutilitatea muștrării mele mă făcuse să râd. Știam că este absurd să-mi pierd vremea în i asemenea discuții, mai ales că nu aveam ce câștiga și pe cine convinge; regula în asemenea împrejurări este foarte simplă: taci, ascultă, plătești amenda sau îi dai dreptate din prima clipă, ca să-l înduioșezi. De fapt, când m-am decis să fac această călătorie, trebuia să mă gândesc și la o asemenea situație. Îi cercetam cu relativă curiozitate ochii șireți care, practic, păreau să-mi ascundă ceva. Ce-ar fi să-l bubui cu vreo două lozinci? m-am întrebat deodată, îndemnat de scurta lui ezitare. „Să mai punem pe răboj excesul de viteză, atitudinea față de organ și așa mai departe, zise el, în cele din urmă, cu o seninătate imprevizibilă. Dacă e pe încărcat căruța, atunci, neică, ți-ai găsit omul” și, vesel, îmi flutură iarăși actele pe sub nas. „Să pe înțelegem: nu-mi pasă nici de carnet, nici de mașină și nici de amendă, i-am spus cu relativă detașare, privindu-l în ochi. Dar la ce vă folosește acest abuz?” „Nu e bine să vorbești cu păcat, că s-ar putea să te iau în serios. Și nu mă mai gâdila pe panta sentimentală sau cu legile, că știu și eu ce-s astea. Că doar eu îs organul ! Pe cai și la doctor !” îmi făcuse semn să trec la volan, apoi fluieră de două ori scurt și, nu peste mult, apărură un al doilea milițian care, fără să mă

salute, se trânti pe bancheta din spate. „Ei, se interesă acesta, e matol?” „Îi salvez viața, bombăni primul, așezându-se lângă mine, îl păzesc de belele, că alcoolul știm unde duce, și el cam face pe nebunul... Bine, frate...” „E stricați oamenii, conchise celălalt, plictisit. S-a dus în aia mă-sii omenia!” „Și aveți curajul să mă lăsați la volan?” îi întrebai, cu seninătatea celui ce se simte mai presus de bine și de rău. „Dacă e să vorbim între noi, spuse cel de pe bancheta din spate, câteva șprîțuri, acolo, te chiar ști mulează, mișcă nervii... Că și unei femei dacă-i dai ceva, un vinișor, mă rog, înainte, nu? dar vin de calitate, nu cum bem noi tot felul de tâmpenii, altfel vede lucrurile când îi pui problema, altfel devine ea... Că n-au fost tâmpiți dacii, știau ei ce-i bun și rău, o vedeau la vinuri, să nu-mi spună cineva că nu... Dar legea-i lege și vinu-i vin!” „Și dacă se va dovedi că n-a veți dreptate?” „O să te felicit, spuse ironic vecinul. Aici eu hotărâsc dacă ai dreptate sau nu, dacă e bine și ce e bine. Eu interpretez legea, că de asta-s pus. Așa că nu mă mai lua cu chestii din astea! Și, dacă vrei să știi, dacă n-ai alcool, rămân celelalte...” „Care celelalte?” întrebai automat, ezitând între a-i abandona acolo și a-i asculta. „Excesul de viteză și așa mai departe. Așa că bagă gaz! îmi ordonă vecinul, răsfoindu-mi preocupat actele. Și unde mergeai, mă rog, cu atâta grabă? Asta nu e obligatoriu să-mi spui. Caz de boală? Amor în curs de dezvoltare? Călătorie interes de mâncare?” „Nu, am răs eu. Mergeam tot înainte, unde mă va duce drumul”. „Păi înaintele ăsta-i interpretabil, răs și celălalt. Înaintele nostru-i exact în partea opusă. De fapt, toți cred că merg înainte, deși cei mai mulți o iau exact invers”. „Plus că umbli brambura în timpul orelor de servicii mai adaugă în grabă vecinul. Or, noi avem și un rol educativ”. „Și dacă aș fi în timpul orelor de concediu?” spusei, jucându-mă cu cheia de contact. „Cu atât mai bine! răs el. Acum văd de ce o ții tare: ziarist. Pile, relații, mă rog. Poți să fii și artist al poporului: că dacă ești de vină, te ard de nu te vezi. Poate-mi spui și niște glume cu milițieni! Că de ce umblă ei câte doi sau din ce este el compus... Sau aia cu limbile străine. Să nu i le zici și lui Sava când o să-i cerșești carnetul, că le știe. Gaz!” „Ca să mă învinuiți apoi că am condus în stare de ebrietate? Rămân aici”, zisei, enervat de siguranța lui, de modul în care-mi vedea profesia. „Nu ți-am spus? se luminează el. Ne jucăm așa de-a pomana mă-sii! Faci pe legalistul,

pe istețul, da? Păi îți torn imediat o sticlă de alcool pe gât, să nu zici că n-ai băut destul, dacă e să ne jucăm de-a care pe care!” „Și ce te împiedică! Doar e atât de simplu!”, zisei ironic, gândindu-mă că meseria mea nici nu merita mai multă stimă. De fapt ce fac zilnic? În ce fel m-am impus?” „Rogu-te nu-mi jumuli mustața și mulțumește-te cu ce-ți spun, dacă vrei să-ți meargă bine, mă sfătui el, cu un aer conspirativ. Bagă gaz.” „Lasă-l dracu’ că găsim noi o altă mașină, interveni plictisit celălalt, un brunet masiv, blând, care voia să doarmă; probabil purtase mustață, pentru că periodic ducea mina să și-o răsucescă. Ce atâta gargară?! Trasează-i un proces verbal și...” „Ar fi simplu, râse brunetul. Dar eu am învățat încă din leagăn că un lucru odată început, trebuie dus la bun sfârșit. Dacă-i bal, bal să fie. Mai bine ar fi să-i dai o carte de vizită. Să știe unde să te găsească în zonă când va simți că trebuie să-și exprime recunoștința. Nu-i neapărat nevoie de flori. Merge țuica, vinul, coniacul, ba chiar și câteva beri străine.” Trecusem prin toate stările, dar, mai ales, mă simțeam umilit: nu aveam ce să le fac, nu puteam să-mi dovedesc nevinovăția, iar furia disperatului alternase îngrijorător cu frica de a nu rata călătoria din cauza unui gest necugetat; începusem să înțeleg că țineam într-adevăr la excursia mea, cât era ea de absurdă și, conducând cu dinții încleștați, atent la drumul șerpuitor, plin de gropi, căutam să mă conving că și această întâmplare face parte din ea. Cuvintele milițianului din spate mă liniștiseră: nu voiau decât să ajungă mai repede în orașul de care nu reușeam nicicum să mă despart. Îmi dăduse încredere și aerul lui de gospodar sătul care, după ce și-a terminat treburile, stă pe prispa casei și așteaptă noaptea, ca pe o eliberare de muncă și de gânduri. Vecinul, un blond înalt, cu fruntea lată, foarte albă, cu buzele subțiri, abia schițate, deși mulțumit că devenisem ascultător, continua să se joace cu actele și să mă studieze atent, de parcă ar fi așteptat să greșesc: probabil că trebuia să-i dau ocazia să-mi facă o concesie, o nouă concesie, avea mare nevoie de recunoștința mea. Celălalt, descoperit în oglinda retrovizoare, după ce privise cu nostalgie lanurile coapte de grâu și curțile oameni lor, foarte animate, spuse cu glas scăzut, pentru sine: „E puturoși țărani, dom’le, tu-i în paști pă mama lor. Nu mai lucră ca altă dată... Contemplă, dom’le, contemplă și belesc prazul, iar la iarnă și noi și ei o să mâncăm ciuciu! Ce-or fi

vrând? Că pământ nu le mai trebuie! „ se interesă el într-un fel ciudat, care nu aștepta răspuns. „S-au făcut milițieni, nu-i așa, ziaristule? mă înghionți vecinul. Asta ai vrut să zici? Nu te ascunde, că eu îți știu și gândurile, ba chiar și cât ai pulsul pe moment...” „Eram convins de chestia asta de la bun început, de aceea tac”, spusei fără chef, străduindu-mă să fac abstracție de ei. În fond, nu mi s-a întâmplat nimic deosebit, dar absolut nimic, mă convingeam privind casele roșii, gardurile din fier forjat, cum rămâneau încet în urmă. Totul e ca înainte, important este... Dar nu mai știam ce este important sau ce ar putea fi... „Crezi matale că meseria noastră-i simplă? spuse cel din spate, căutând să readucă discuția pe alt teren. Unu-i sufletul și alta-i legea. Închizi tu un ochi, te vede altul cu amândoi și o belești... Că lumea s-a înrăit, fire-ar ea a dracului... Iar apoi, chiar și așa facem mult mai mult bine decât îți închipui. Că s-a înmulțit numărul hoților și puturoșilor. Mai bine fură decât să lucreze, mai bine face amor pe bani decât să-și pună fundul într-o fabrică. Nu avem o viață ușoară, crede-mă...” „îmi dau seama”, căutai să intru în dialog, stimulat de vocea acestuia, caldă, blândă, însă vecinul nu părea foarte convins de sinceritatea intențiilor mele. „Hai, mă gândacule, că te știu eu... N-are rost să faci mișto, că și noi cunoaștem ce ai sub părul de pe cap. Zi de zi cu fel de fel de creaturi ne-am inițiat cum să te abordăm. Dar n-a apărut cucoana, se adresează apoi celuilalt, noi ne-am făcut datoria, treaba ei. Să-mi zici mie cuțu când oi mai face bine unor femei. Băiat’, dacă tot mergi aiurea, e bine să eviți acest drum. Rămâi sigur fără carnet, zise amenințător. Nu-ți mai face griji: ajungem și ne vedem fiecare de ale noastre, că doar români suntem!” conchise apoi împăciuitor, vârându-mi actele în buzunar. Nu i-am mulțumit, cum s-ar fi așteptat, ci am apăsat ceva mai energic pe accelerator, iar în oraș ne-am despărțit, fără să ne spunem nimic, de parcă nici nu ne-am fi întâlnit. Scăpasem, și cuvântul acesta îngrozitor îmi amintise de toate zi lele de până atunci, umbrite într-un fel sau altul de umilință și spaimă, înscrise sub zodia acestui verb: a scăpa. Scăpăm de câte ceva pentru a reîncepe... Scăpasem, ca de fiecare dată, tăcând... „Hai, mă gândacule, m-am îndemnat cu dispreț, plictisit să-mi mai comentez iarăși înțelepciunea lașă, mizerabilă, întâmplările din ziua atât de prost începută. Trebuie să scapi cât mai repede de orașul ăsta! Dacă

reușești să te îndepărtezi cumva de el, poate că vei fi lăsat în pace și de ghinioane !”.

De astă dată, am pornit în grabă, călcând toate regulile de circulație: faptul că mai înainte le respectasem cu strictețe nu-mi fusese de niciun folos. „Curaj, gândacule. Înapoi poate însemna și înainte!” Cafeaua băută din mers mă ajutase să uit într-o oarecare măsură de oboseală. „Te salut, iubit oraș părintesc, îi spuneam Râului Doamnei, de care eram fericit că mă îndepărtez cu viteza a patra. Din nou, cu vechea dragoste, spre frumoasa comună Bârsana sau Mioara sau Țurcana unde am convingerea că, de astă dată, nu poate fi decât liniște și pace!” Mașina răspundea cu promptitudine comenzilor, părea bucuroasă că reușește să evite cu eleganță și alte gropi decât cele ale municipiului abia dispărut din oglinda retrovizoare. Deodată, exact în secunda în care descoperisem aproape, în stânga, pădurea de stejar, mă pomenisem strângând îngrozit volanul: ca azvârlită de un resort, femeia sărise din șanț, își abandonase grăbită gențile pe marginea șoselei și, fără să schițeze un singur gest cu mina, se repezise pur și simplu spre mașină, lăsând impresia că dorește să se sinucidă: nu aveam nicio îndoială, calculase foarte bine întâlnirea, nu-mi lăsase timp să frânez sau să reduc viteza, mă obligase la o manevră disperată spre dreapta, însă, din cauza prundișului risipit cu dărnicie pe margini, pierdusem controlul, patinasem la întâmplare, așteptând cu groază izbitura care, spre uimirea mea, continua să întârzie.

Și, ciudat, în acest timp lung, exasperant, în care toate se petreceau cu încetinitorul, mai urma doar urletul ei supra pus peste scrâșnetul înfundat al nisipului, urlet ce avea să alunge imaginea ei nesigură, albastră, înghețată pe retină. Această așteptare lungă, apăsătoare m-a terorizat și mai târziu, după ce izbutisem să readuc mașina pe asfalt, și când, în loc să opresc să văd ce se întâmplă, ce a vrut femeia, am apăsat în prostie pe accelerație. După un timp, când începu se să mă incomodeze propria-mi transpirație, am oprit totuși, cu imensă spaimă, dar nici răcoarea izvorâtă din pădurea de stejar, nici cercetarea mașinii, centimetru cu centimetru, nu mă liniștiră: „Dar dacă n-am auzit strigătul femeii? Dar dacă praful de pe șosea a acoperit urmele izbiturii? Dar dacă n-a fost decât o halucinație?” Nu exista decât o singură soluție: reîntoarcerea. „Asta

este, mi-am spus resemnat. Se pare că va trebui să mă ocup și pe mai departe de sinucigași...”

Spre marea mea uimire, scena s-a repetat întocmai: femeia a sărit din șanț, s-a repezit spre mașină cu aceeași viteză, atâta doar că, de astă dată, eram pregătit: condusesem încet, de parcă m-aș fi aflat pe o imensă pârtie de gheață, concentrat asupra fiecărei tufe, tresărind la zvâcnirile neașteptate ale păsărilor sau șopârlelor trezite din apatia răspândită de căldura unui soare istovitor, îngrozit la gândul că ea s-ar putea să nu mai apară sau că voi descoperi în drum urme de sânge sau chiar... „Unde merge fetița?” m-am interesat, străduindu-mă să-mi ascund bucuria: uitasem brusc toate necazurile, nu-mi mai păsa nici de ceea ce mi s-ar putea întâmpla în secunde imediat următoare, eram fericit că e vie, există. „Încolo, spuse ea descumpănită, arătând cu mâna într-o direcție incertă. Sau, dacă ai venit să-mi dai cele două palme, nu te sfii. E *une chose* să fii pălmuită ziua în amiaza mare. Cam atât știe un bărbat de tip nou să facă: să țipe, să te pălmuiască, să te pipăie și să te invite la un pahar”. Mă privea cu neîncredere, părea să nu-i convină ceva, poate tocmai veselia mea exagerată a cărei cauză nu i-ar fi fost prea dificil să o bănuiască, sau faptul că nu mă grăbeam să-i deschid ușa. „Când am trecut în sens invers iarăși mi-ai făcut semn să opresc, i-am spus, hotărât să mă eliberez definitiv de acea obsesie îngrozitoare: ea să fi fost cea care...? Sau...? Era cât pe-acți să dăm amândoi în primire.” „Regret *beaucoup*, zâmbi ea vinovată, dar ăsta-i farmecul meu: merg și-ncolo și-ncoace. Și mă grăbesc mereu. În lipsa unei mașini cu decolare verticală, accept și compromisul ăsta. Nu ți s-a mai întâmplat să vezi femeii mergând în toate direcțiile? Ce poate fi atât de complicat?” „Mi s-a mai întâmplat”, i-am spus, cercetând-o cu atenție. Nu reușeam să înțeleg de ce mi s-a părut îmbrăcată în albastru, când în realitate purta pantaloni violeți și un tricou alb, COLUMBIA UNIVERSITY? Doar cele două genți *adidas* rămase pe marginea șoselei aveau culoarea care mă obsedase tot drumul. „Atunci? Să nu mă crezi fiu-fiu, am observat și eu că era să o feștelim, însă turbasem nițel, că uneori am asemenea momente de inconștiență. Stăteam aici, dădeam civilizat din labe, îmi ex puneam pectoralii și ioc, numai acrituri și sorbietăți. De vreo două ore farmecul meu feminin nu spunea nimic nimănui, și eu voiam să scap

odată de pădurea asta nenorocită...” Un neastâmpăr curios, o neliniște continuă care contrasta fla grant cu surâsul ei absent, înghețat pe buze: îmi era limpede, cu fiecare cuvânt, că ea, cea adevărată, se ascunde, că degajarea ei, altfel bine jucată, nu este decât o tentativă dispe rată de a mi se face plăcută, de a intra cumva în rezonanță cu mine, iar eu, încă neconvins, simțeam nevoia să o aud vorbind, îmi mai trebuiau confirmări că într-adevăr n-am făcut niciun accident, că ea este cea care fusese mai înainte în stradă. O priveam uimit, neîncrezător: „Ce ascunde? Ce vrea?” Oricât m-aș fi străduit, nu-mi aminteam să o mai fi văzut, iar trăsăturile ei contrastau cu argoul în care se chinuia să-mi vorbească. „Pot să aflu cum ai ajuns aici?” am spus, în cele din urmă. „Chiar acum vrei să știi? Am o viață prea complicată... Și mă privești, iubitul, cu o curiozitate aș spune științifică, dacă n-aș avea oroare de cuvântul ăsta nenorocit... Ce poate fi atât de misterios? Am ajuns pur și simplu! Planeta e suprapopulată și oriunde, în orice ungher al ei dai de oameni, lua-i-ar dracu’! O. K? Poate că mă interesează păsările cântătoare sau ciupercile necomestibile...Sigur, varianta cea mai plauzibilă: m-a abandonat un ga giu... Are vreo importanță? Mereu suntem abandonați de unii, pentru a fi luați de buni de către alții. Reciclarea mate noi...” „De fapt am venit să văd dacă ești vie și atâta tot”, spusei, contrariat de neliniștea cu care cerceta șoseaua și de vocea ei, oarecum iritată. „Dar lasă-mă odată să urc și pe urmă îți recit pe larg viața și opera mea, trecutul și viitorul, căci toate-mi sunt limpezi, istoria amorurilor mele și așa mai departe... Sau, dacă te obosește, am și un curs scurt, un *résumé* pe care pot să-l recit în trei din cele patru limbi oficiale ale O.N.U. Oricum, interesante toate, căci nu sunt nici cum par, dar nici cum îți închipui”, spuse, destul de încurcată de imobilitatea mea. Privind-o, începusem să mă întreb, penibil: „Să o iau? Și după aia?” De fapt și asta ar face parte din ceea ce s-ar numi... călătorie de vacanță. Apoi era și foarte frumoasă și asta mă inhiba. „Nu-s chiar nebună de legat, continuă, n-am lues, nici streptococi hemolitici, nici gripă, pot să tac uluitor de semnificativ, de profund... Sunt inestimabilă dacă știi cum să mă iei, deși până în zilele noastre nimeni n-a descoperit...” În sfârșit, am coborât din mașină, i-am luat gențile nesperat de ușoare, le-am pus pe bancheta din spate, apoi, împins de o nevoie stupidă de a mă

copilări, cu gesturi largi, de valet, am poftit-o înăuntru, însă, odată așezat la volan, nu mi-am mai găsit cheile. „Domnule, ai fost de o politețe legendară, spuse ea, recăpătându-și siguranța. În plus, simt că te cunosc de undeva. Nu e un mod de a intra în vorbă, dar te știu...” „Normal. Am jucat de două ori în *Căderea Romei*, o dată în *Cazacii din Cuban*, am luat locul doi la recitări și am mai fost în tribună de ziua recoltei” „Bănuiam eu. Erai al treilea din dreapta. Mi-ai atras atenția când aplaudai. Dar, zău, încep să cred că mă așteptai dintotdeauna, că îți sunt destinată.” „Curios, în loc să te iau la bătaie, spusei, urmărindu-i ochii negri, neliniștiți, pentru că, în realitate, numai norocul ne-a salvat, uite, cât ar părea de caraghios, sunt fericit că te văd întreagă și că am avut inspirația să mă întorc. Mai mult: nu pari nici chiar atât de nebună cum m-ai lăsat să deduc din graba cu care te-ai azvârlit spre mașină. Să te bucuri că nu omori oameni — e o treabă, nu? „ Ea râse relaxată cu capul dat pe spate. „Nu mă așteptam la o asemenea jignire, dar treacă de la mine. Înseamnă că m-ai făcut idioată, deși probabil că ești singurul care ai pus degetul pe rană. Timpul va dovedi. În rest, cred și eu că respiri ușurat. Nu te joci cu conștiința. Când o ai, te cam chinuie. Asta e rolul ei major. Să știi însă, așa, pentru orice eventualitate, că mi-am făcut testamentul și am declarat aprioric nevinovat pe cel care, cu sau fără voia lui, îmi va pricinui moartea. Dar pentru că din această grea încercare am scăpat cu viață, află că s-a verificat un lucru: marele și nemuritorul Milarepa este cu mine. Nu m-ai ucis, nu m-ai bătut și nici măcar nu mi-ai ținut o lecție despre disciplina... stradală!” „Nu-i târziu nici de acum înainte; bine că știu de testament! „ „Ba e *trop tard*, iubitele...Mai aștepți pe cineva? Simt că patria ne cheamă, că șoseaua freamătă sub noi. Și-apoi cred că nu ne-am urcat în mașină să stăm, nu? „ „Dacă aș avea chei, i-am spus destul de intri gât, unde ar trebui să te duc? „ „Păi cum ne învață Milarepa? Înainte! Fericirea și moartea nu pot fi decât înainte. Apropo, ai auzit de Zab-chös-zhi-khro dgongs-pa raug-gröl las bardohi thös grol chen-mo chös-nyd bardohi ngo spröd bzugsso? Te-am dat gata! De fapt, cu asta dau gata pe oricine.

Deși am o memorie fantastică, mi-a trebuit o săptămână să-l învăț... E o chestie gravă de tot, copleșitoare: am cercetat ce se întâmplă după ce mă va călca o mașină și cu viitoarele cinci săptămâni sunt

în clar. După aia, e mai greu. În rest, te avertizez că țin minte fel de fel de porcării, numere de telefon, adrese, bancuri, înjurături în toate limbile naționalităților conlocuitoare, dar titlul cu pricina m-a epuizat: parcă mestecam gips! De mult nu-i mai înțeleg pe tibetani: cum pot vorbi în halul ăsta? Fii atent cum sună: dgongs! Ca o piatră pe mormânt! Însă un mormânt de aramă, cu flori de aramă, cu porți de aramă, cu litere de aramă. Dgongs! Ca veșnicia care, acum douăzeci de minute, nu ne-a găsit acasă!” Avea o voce melodioasă, calmă, extrem de plăcută, ce-mi dădea o liniște aparte pe care o contraziceau gesturile ei repezite, imprevizibile: nu știa ce să facă, unde să-și fixeze mâinile, de aceea își aranja periodic bretonul răvășit de vânt, încerca fără convingere să miște oglinda retrovizoare, își mângâia grăbită fața ovală, întinsă, cu bărbia ușor ascuțită, de parcă ar fi vrut să-și ascundă neliniștea sau să-mi amine cât mai mult întrebările. Faptul că încă nu-mi găsisem cheile, aproape că nu mă incomoda: îmi plăcea să o urmăresc cum se chinuie să pară degajată, veselă; mai puțin atent la ceea ce spunea, căutam, pe o lungime de undă uitată, să intru în legătură cu ea, să nu mă las inhibat de prospețimea ei care, involuntar, mă obligase să-mi privesc în oglinda retrovizoare ochii obosiți, tulburi, fața destul de buhăită, să-mi simt mâinile reci, aspre, aparținând, fără îndoială, altui anotimp. În același timp, regretam că a trebuit să mă gândesc tocmai la asta și la frigul care mă însoțește în nopțile când, incapabil de lucru, încerc cu disperare să mă accept așa cum sunt. „Nu mai are importanță ce sunt, mă convingeam, ci situația în care mă aflu. Trebuie să uit totul, imediat, să trăiesc de parcă...Altfel...” „Nu te-am impresionat prin cultură?” zise cu șiretenie, concentrându-și privirea asupra buzelor mele care, probabil, tremurau nehotărâte, în așteptarea unei fraze care să mă scoată din încurcătură. N-avea de unde să știe că în realitate îmi era ciudă că nu încercă să-mi ghicească durerea provocată tocmai de tinerețea ei. Cu tot alor tul, n-aveam curajul să o privesc degajat, desprins de obsesia mea persistentă. „Încă n-am avut timp să meditez asupra culturii tale, i-am zis, destul de încurcat, pentru că mi-am pierdut cheile!” „Dgongs! În locul veșniciei, ți le ofer urgent, râse, imitându-mi gesturile ceremonioase. În schimbul vieții pe care, cu toate că n-aveam nevoie, mi-ai dăruit-o, riscându-ți mașina și viitorul de aur, m-am

gândit să-ți fac un modest cadou, însă, la repezeală, n-am găsit nimic mai bun. Altă dată ar fi bine să nu ai încredere în femeile singuratice întâlnite în stradă și, în general, să n-ai încredere... Prima lege a conservării sau, în orice caz, una dintre ele... Puteam să te las aici!" „Îmi sugerezi să te dau jos? mă interesai, mimând gravitatea. Pentru că ce spune Newton? Orice acțiune are și o reacțiune!" „Pe mine? se miră ea, dezamăgită. N-are niciun haz, nu știi conduce! De-abia am învățat să merg pe bicicletă. În siguranță însă, ceva mai în siguranță, mă simt numai în tren, fiindcă are o sumedenie de roți". „Și atunci cum de n-ai optat pentru siguranță?" spusei, ambalând motorul. „Asta-i ghinionul meu, și el datează cam cu o săptămână înainte de a mă naște, zise ea, tristă. Unde mi-ar conveni să merg nu există trenuri și nici măcar drumuri... De aceea tot timpul trebuie să fac concesii... Am noroc la ghinioane/1 „Nici eu nu mă pot plânge", spusei, concentrându-mă iarăși asupra oglinzii retrovizoare în care mă așteptau ochii ei întunecați, urmărindu-mi cu multă căldură gesturile. Foarte curios, pe măsură ce o priveam, îmi dădeam seama că încrederea ei mă ajută să depășesc teroarea orelor de umilință, cele întâmplare până atunci, și nu numai în dimineața aceea, că ele încep să se piardă, așa cum îmi dorisem, într-un trecut obscur, îndepărtat, mă eliberam neașteptat de mine însumi ca de o îmbrăcămintă ridicolă, obositoare, atâta doar că în cea nouă nu mă simțeam mai comod: prezența ei risca să-mi deschidă o rană veche, dureroasă; ea era aproape, foarte aproape, o atingeam în voluntar cu mâna în timp ce manevram vitezele, îi priveam nasul mic, cărn, cu nările agitate continuu, buzele ușor palide, frumos arcuite cum se străduiau să-și rețină cuvintele, și totuși, în locul ei, pe scaunul din dreapta, simțeam că se află timpul, nu cel trecut, confuz, mizerabil, terorizat de așteptare, ca un organism ce se chinuia din răspuțuri să reziste unei maladii cronice, ci altul, mai scurt, ce-mi stătea înainte, mărunț, fără niciun punct de sprijin, o întindere egală, apatică, la care refuzam să mă gândesc. Altă dată, când mă invadau asemenea stări, le întorceam pe toate fețele, mă des făceam cu furie în mii de bucăți și, după ce mă reconstruiam, de obicei mult mai în grabă, plictisit aproape de sterilitatea efortului, arătam ca într-o oglindă ce deformează enorm. Și atunci, resemnat, reveneam grăbit la cel ce fusesem, dar mai

decis să mă văd din alt unghi, să pândesc fiecare trăire din clipa când se naștea, încă din faza aceea echivocă, pâlpâindă, pentru a o trece prin filtrele corozive datorită cărora totul devenea mai suportabil. „Ce rost are? Asta este viața ce mi-e dată. Din moment ce o suport, înseamnă că exact atâta merit. Poate că nici nu există altceva. Poate că totul este să întorci pe o față și pe alta aceleași întrebări fără răspuns, să speri că trebuie să existe și altceva decât ceea ce trăiești, poate că numai visele nu ne lasă să ne scufundăm în cenușiu acest cleios și cotropitor. N-ar fi exclus ca eu să fiu altfel, un produs semifinit, iar restul, toți ceilalți. Alteori, mă pomeneam în fața unor trăiri uitate, atrofiate care, ignorând logica și cenzura, ieșeau ironice în față, asemeni unor fire de iarbă ce sfidează ariditatea pietrei, nepăsarea ei compactă: bucuria de a admira culorile câmpului, de a simți lumina soarelui sau bătaia vântului, sau de a te mișca ușor, liber, de a respira aerul proaspăt din vecinătatea unei păduri. Încercam să o urmăresc pentru a mă obișnui cu prezența ei. „Să fiu firesc”, mă îndemnam iarăși. Dar cum eram eu firesc? făcusem mereu gesturi ce nu mi se potriveau, sus ținusem idei în care eu, cel adevărat, nu credeam, stăteam chircit, ascuns și, rar de tot, când reușeam să mă eliberez de toate măștile și stereotipiile, nu mă mai recunoșteam, mă incomodam, îmi era teamă de mine însumi. Să fiu firesc? Pierdusem un timp enorm studiindu-mi neputința, prin urmare, dacă m-aș lăsa în seama fetei, dacă aș urma-o, îmi spusesem, dacă n-aș mai avea nicio inițiativă, nu s-ar întâmpla nimic, n-ar fi o abatere de la ceea ce sunt. Numai că ea vorbea mereu și asta mă îndemna să cred că ascunde ceva sau își reprimă o neînțeleasă frică. Firește, era inutil să o întreb deocamdată, de aceea nu-mi rămânea decât să o de duc din gesturi, să o privesc, dar tinerețea ei agresivă îmi impunea o curioasă reținere, o atracție dublată de bănuială.

Șoseaua, plină de praguri, lucea stins; pe margini, livezile cu meri, casele albastre și maronii, ca niște zaruri egale, risipite la întâmplare, pe dealuri, tremurau odată cu lumina soarelui ucigător al amiezii, se agitau asemeni unui val uriaș ce nu mai putea fi reținut, încât așteptam ca din moment în moment acel amestec pestriț, vâscos să inunde șoseaua, să o piardă. Viteza nu-mi mai făcea bine, și nici jocul violent de lumini și culori ce-mi biciuia neîntrerupt

privirea. Încetinisem, însă nu din dorința de a o reține cât mai mult cu mine, ci pentru că niște gropi îmi amintiseră involuntar de secunda aceea lungă, pustiitoare, când mașina lunecase în neștire pe prundiș. „Ar fi fost atât de simplu”, mi-am spus. Plutire neputincioasă în gol, paralizie a gândurilor și voinței, însă, și o stranie bucurie sau, mai degrabă, o așteptare a ei, o promisiune ce nu mai putea fi amânată, apoi un zgomot și, eliberarea, trecerea sau desprinde rea cu care, de vreo doi ani, cochetasem forțat, încercând să mă obișnuiesc cu gândul că moartea nu-mi este adevăratul dușman, deși prezența ei în mine, implicarea ei în tot ce făceam mă tulbura profund. Noaptea târziu, după ora de jogging, când trântit pe iarbă contemplam cerul și spuneam la întâmplare nume de astre și de galaxii, ea era lumina aceea rece, tremurătoare, ce mă umplea de frig și de umilință; iar atunci când mă risipeam în imensitatea spațiului, tot ea ținea să mă încurajeze că venim de acolo, de acolo de undeva, că nu am fost așa dintotdeauna, că un pământ ostil, dominat de monștri, de yeti, pitecantropi și ce-or mai fi fost, ne-a obligat să ne acomodăm, să ne deformăm, să diminuăm lumina din noi. Uneori simțeam cu toată ființa acest lucru, dar nu avea cum să-mi ajungă. Apoi, acasă, moartea se întruchipa din liniște și așteptare, mă urmărea de după obiectele nemișcate, obosite, lua forma durerii sau se insinua până și-n praful plăcut al cărților pentru a mă asigura cu cinism că nicio întrebare din numeroasele care mă obsedează, nu va primi un răspuns mulțumitor, și, iarăși, ea îmi făcea ironică semn atunci când tot ceea ce mi se întâmpla într-o zi — o zi ca alte sute și mii asemănătoare — îmi dovedea că spiritul începe să devină un lux inutil. Mai târziu, când n-am mai avut încotro, când fuga a devenit imposibilă, am încercat să o privesc în față, să stabilesc un armistițiu, să o transform în curiozitatea mea cea mai mare. Și moartea, paradoxal, începuse să mă ajute, să-mi arate un chip prietenos. Cu gândul la ea ascultând Bach, Mozart, Haydn, Beethoven sau Chopin, reușeam adesea să mă ridic mai sus de limita până la care pulsa rudimentar viața, eram bucuria deplină, lumina blândă, pură dinaintea întâlnirii cu lumina cealaltă de care mă legam cu disperare, în momentele când toate din jur țineau să-mi arate fața lor cea mai jalnică.

„Frumoasă vreme, spuse ea, ironizându-mi tăcerea prelungită, și eu, căutând să mă eliberez de întâmplare, am aprobat-o mecanic. Și călduroasă. Să știi că ăsta este cel mai...productiv subiect de discuție. Cu el încep majoritatea absolută a oamenilor care vor să-mi audă glasul...” „Cald de tot”, spusei, încercând să intru în joc. „Caldă”, acceptă ea. „Caldă și uscată”, adăugai, decis să nu cedez: simțeam, după felul cum mă privea, că dorește să-mi spună altceva și încerca să pregătească terenul. „Foarte caldă și foarte uscată. Punct. Nu vezi că nu mai am imaginație?” „Dgongs!” spusei, distrat de felul în care își recunoscuse înfrângerea: ridicase mâinile de parcă ar fi vrut să se predea, însă, răzgândindu-se, își zbârlise părul, ca apoi să devină foarte serioasă: „Aș vrea să te previn asupra u lui amănunt ce mă enervează cumplit: am fel de fel de cuvinte parazite și, din senin, mă pomenesc rostindu-le fără nicio legătură cu subiectul discuției. Îmi vin așa, brusc, mă presează, nu mă pot nicicum stăpâni, zise ea, cu aerul că-mi comunică un mare secret. Să judecăm totul la scară planetară! Să putem, tovarăși ! lubițel mic și scump. Plus o sumedenie de porcării”. „Nu-i prea grav. Porcăriile... De fapt, cine nu vorbește?... Este un fel de leș aruncat cu bună știință, un mod de a-ți păstra curat spiritul, un fel de baie cotidiană, curățenia obligatorie...” „Ca să nu mai zic de dgongs!” continuă ea. Cât despre spirit... Uite, eu n-am și totuși vorbesc porcării. După tata, îmi lipsește cu desăvârșire spiritul, răbdarea și cei șapte ani de acasă. Mama e mai concesivă: în viziunea ei îmi lipsește doar legătura cu pământul. Dar tata știe mai bine, că e chimist. Și încă o chestie importantă: știu karate!” „Și ce-i cu asta? mă interesai, descumpănit. Mă bucur...”

„Te-am observat înainte de a mă urca în mașină cum îmi priveai pieptul și picioarele și m-am gândit că te-ar tenta să mă pipăi...” „Dar îmi faci o educație de parcă am avea de mers împreună până la capătul pământului, spusei, ironic. Pentru kilometrii care ne-au mai rămas, nu merită...” „M-am gândit și eu, însă nu strică să știi...” Avertismentul ei, deși întrucâtva îndreptățit, mă deziluzionase: femeia murise puțin, pălise și această cădere mă eliberase cumva, îmi dăduse posibilitatea să mă detașez, să n-o mai simt ca pe o prezență absolut necesară. De fapt, n-avea nicio importanță că nu era cum mi-aș fi dorit-o transportam din pură întâmplare, ca și pe

ceilalți și cam atât. Am privit-o involuntar, cu milă, deși sentimentul nu i se adresa ei. „Observ că te-am supărat, spuse ea, destul de inhibată. Am luat-o cam pe de lături pentru că, în realitate, n-ai mutră de cuceritor...” „Și ce mutră am? Ce-ți spun? Ce-ai aflat despre mine? „ „M-am întrebat și eu. Curios, dar poți fi orice... „Deci și...” „Lasă-mă cu logica! se revoltă ea. Îmi ajunge babacul Pentru el toate sunt precise, clare, au o explicație științifică. Iar ceea ce nu s-a explicat încă, în anii viitori, datorită progreselor științei, se va explica, se strădui ea să-l imite. Eu nu sunt prea frumoasă, crede el, fiindcă nu mă ajută cine știe cât aiuriții ăia de hormoni. Și din nenorocire nu pot să nu-i dau dreptate. Apoi, nici prea deșteaptă nu-s, deci ceva din cibernetica mea e cam în plop. Poate fi văzută și astfel minunata noastră viață...” „Parcă e mai bine decât a nu o vedea deloc”, spusei, destul de laconic, incapabil să mă desprind de decepția provocată de avertismentul ei. „Vrei să insinuezi cumva că eu sunt cea care n-o văd? Adevărul e că nici nu mai știu ce văd și ce nu văd, cedă ea. Dar, dacă stau și meditez asupra acestei afaceri, îmi dau seama că nici nu mă mai interesează nimic. Poți să mă compătimești cât vrei! „ „Nu cred că merită să pierdem ora pe care o mai avem împreună, compătimindu-ne...” „Da, așa o fi...” „Încă nu știu ce e înțelept și ce nu...” „Dar ești groaznic de supărăcios! Refuzi unei copile dreptul de a vorbi prostii? „ „Eu? mă interesai fără chef. Ești liberă. Nici măcar nu te mai privesc!” „Mă gândeam că mai înainte... când s-a întâmplat istoria aia...de era să mă calci... atunci, dacă o feșteam, am fi mers împreună de șapte ori șapte zile... pe la diverse zeități calme și iritate... Cel puțin așa susțin frații asiatici care se ocupă cu sufletul. Sigur, aflându-ne în viață, nu-i obligatoriu să călătorim împreună atâtea zile, deși... ar fi interesant”, spuse ea cu o incredibilă timiditate. O cercetai intrigat: îi dispăruse cu desăvârșire siguranța de la început, vocea îi era ezitantă, iar faptul că nu-mi mai căuta privirea în oglinda retrovizoare, ci își concentrase întreaga atenție asupra degetelor ei lungi, albe, cu articulațiile ușor pronunțate, mă făcuse să cred că îmi aștepta îngrijorată părerea. „Și dacă am merge? „ m-am surprins vorbind. Aveam o întâmplare comună nu dintre cele mai obișnuite și asta însemna ceva, adică începea să însemne, mai ales când mă gândeam la timpul gol care mi se desfășura înainte. „Cum ai spus? „ se interesă, mirată. „Și

dacă am merge? „Da, așa ai spus, aprobă surprinsă de tonul meu categoric. Îmi dau seama că vrei să mă încerci, să vezi ce tâmpenii îmi vor mai trece prin cap...” „Nu m-am gândit la asta...” „Ar fi mai bine s-o lași moartă... Pe mine nu mă suportă nimeni mai mult de patruzeci și nouă de minute. Și să nu-mi spui că tu ai fi capabil, că sar din tramvai! Pari om de curse scurte...” „Și ce mai par? am întrebat-o nervos. Într-o jumătate de oră ți-ai și făcut o impresie. E bine...” „Păi ce ți-am spus eu? Este că-s nesuferită? Te-am atins exact la punctul de pe i.” „Dacă așa par...” am recunoscut imediat. „Sigur, deveni ceva mai concesivă, debitez multe tâmpenii, însă nu pot ascunde ce gândesc. Tu ia ce-ți convine și restul pune-le pe seama tâmpeniei mele sau pe a înțelepciunii babacului. O.K?” „Bine, atunci să fim puțin mai sistematici”, spusei concesiv, la care ea izbucni cu violență: „Să nu mai aud chestia asta că mor! Toate sunt sistematice, legice, logice, și drac’ să le ia! Când colo, brambureala, întâmplarea și nimereala... Am cunoscut, acum o mie de ani, un gagiu de o inteligență scârboasă. Azi îmi pare rău că am evitat discuțiile mai amănunțite. Simțeam că mă stăpânește prea mult, or eu nu suport să mă predau cuiva așa, cu arme și bagaje... Ei, știi ce spunea el? Că noi suntem anormalii, și nu paranoicii. Aștia văd că li se umblă pe unde n-ar fi voie, că telefoanele le sunt cum sunt, că pe stradă diverși urechiști te urmăresc așa, de-a pomana mă-sii, că ți-e frică să vorbești în casă, că întorci capul pe stradă chiar și atunci când spui *I love you*. El, paranoicul, protestează, se agită, luptă, vrea dreptate. Noi știm toate astea și ne facem că nu vedem. De aceea îți sugerez să mă privești ca pe o anomalie, căci mie chiar nu mi pasă de cine, ce și cum. Eu privesc, și te sfătuiesc să faci la fel, mai elastic situația. Ce zici? Am fost tâmpită că am întrerupt dialogul?” „Cu astea-s de acord, însă aș dori să știu unde mergi și, înainte de toate, de ce ai ales soluția aceea disperată...” „Care disperată? se interesă, uluită. Eu?” „Da, spusei, revoltat. Numai norocul, un noroc de zile mari, ne-a salvat...” „O, uitasem, exclamă, lovindu-se cu degetele peste tâmpile. Păi nimeni nu voia să oprească, și nu puteam să rămân la nesfârșit pe marginea drumului, nu? E simplu! „De fapt, unde mergi și cum ai ajuns acolo? „insistai, decis să aflu câte ceva despre ea înainte de a ajunge în oraș. „Pornisem spre mare”, zise, încurcată. „După câte știu eu, marea-i

exact în direcția opusă, spusei, intrigat. Ş-apoi mai înainte făceai elogiul trenului...” „Dar ai o memorie... Să ştii însă că la mine toate-s simple: tata mi-a dat două mii şi mi-a sugerat să mă orientez cum voi putea de repede spre baltă. Mama mi-a mai dat o mie şi mi-a sugerat acelaşi lucru dar, în plus, mi-a mai cerut să fiu cuminte. Mă va urmări, cică, în cafea şi prin telepatie. Ca să vezi: cuminte de o mie de lei! Mă rog, o înţeleg, se teme să nu o pun în situația de a avea ceva de legănat... Bătrânului în schimb i se rupe-n paişpe de mine... Logica lui ştiințifică îi spune că şi hormonii ăia trebuie să facă ceva. Aşa cred. Ei trăiesc separat, însă de ochii mei şi ai lumii fac un circ penibil... O familie, sanchi! Nişte farisei. În realitate, divorțul i-ar încur ca la dosar. Ei, şi am pornit cu doi gagii cu maşina... Prieteni buni, cică... În pădure, însă, s-au dat la mine, n-au avut răbdare... Au ieşit cam şifonați din povestea asta... Am urlat, a intervenit un cioban, plus că fac semifond şi am fugit...” „Ştiam de karate...” „Şi karate, râse, încurcată. Dar ai o memorie... Trebuia să stau ascunsă, nu? Dacă se întorceau? Au o maşină roşie... Opel... Când te-am văzut singur, după atâta aşteptare... De camioane îmi era frică. Nişte colege de-ale mele, când ne-au dus să strângem porumbul, au pățit-o urât de tot. Una e la nebuni, alta a dat în primire... Iar dacă mă călcâi, nu era nicio pagubă! N-are rost să ne gândim la lucruri triste. Sigur, nu plâng dacă-mi amintesc de ele, dar nici nu mă bucur... Suntem în vacanță şi e bine să ne bazăm pe ghinioanele ce ni le va aduce viața, ne vor ajunge ele, n-are rost să le stărnim pe cele care au fost. Acum am fost înțeleaptă, dar la mine nu durează mult...” Vorbise cu destulă dificultate, făcând eforturi deosebite să-şi tempereze furia, să dea întâmplărilor o cât mai mică importanță deşi, după cum povestise, cu pauze mari, cu aspriri neobișnuite de ton, înțelesesem că încă nu-i trecuse spaima. Un singur detaliu mă contraria: nu se vedeau nicăieri urmele luptei, nicio pată sau zgârietură, nimic, însă mă jenam să-i comunic nedumerirea. „În ipoteza că şi eu aş merge spre mare, i-am zis, străduindu-mă să-i imit detaşarea de la început, nu ți-ar fi frică?” „Nu, zise ea râzând. Pe un bărbat îl nenorocesc oricând în bătaie. De fapt, încă nu mi-ai spus, unde mergi?” „Curse scurte, zisei în glumă. Eu sunt bărbat de curse scurte...” „Hai, nu te supăra, se rugă, încercând, surprinzător, să mă mângâie pe cap. Dacă așa mi-ai

părut... Mă duci până unde vrei, dacă, firește, nu te încurc, iar de acolo mai găsesc eu alt antipatic... Poate apare un *stranger* și, până la Mamaia, îi explic ce învârtteau pe aici Deceneu și Iancu Jianu, îi recit *Miorița* și-l învăț să spună mulțumesk cu k. Atras de farmecul meu, individul nu se uită în stânga și-n dreapta și astfel păzesc patria de priviri indiscrete și dușmănoase. „S-a făcut! i-am zis, și în clipa aceea am avut, pentru o secundă, imaginea unei călătorii absurde, în care niciunul nu izbuteste să se apropie de celălalt dintr-o jenă de a recunoaște deschis cine este, dincolo de biografie. „Numai că, reveni cu mai mult curaj, am și eu o nouă nedumerire: te-ai întors din drum doar ca să vezi dacă nu m-ai călcat, și când colo observ că ți-e indiferent unde ajungi. Chiar ai avut tăria să te sustragi planificării pe termen lung? „ „Recunosc, trebuie să-ți dau dreptate. Sunt în concediu și... îmi căutam un loc de odihnă. N-am un țel precis...” începuse să mă neliniștească ideea că va insista să-i explic ce-i cu drumul ăsta au rit, că nu voi scăpa de acel exasperant: „Și totuși, încotro?”, însă, spre mirarea mea, se mulțumi să-și găsească singură argumente: „De fapt, oriunde dai cam de aceleași meniuri, peste aceleași mutre împruțite dispuse să se bage în viața ta și să-ți sugereze că dacă n-ai fi tu, cu pretențiile tale exagerate, viața lui ar fi infinit mai bună, așa că peste tot este același lucru: în peșteri dai de speologi, în fundul mării de scafandri, în aer de păsări și avioane, în munți — de ciobani și de diverși paznici... Nicăieri nu poți rămâne singur prea multă vreme pentru a-ți linge în liniște rănile... Și așa... neînsoțit? Nu pari celibatar!” adăugă apoi, după o scurtă pauză. „Într-o oare care măsură toți suntem celibatari, încerci să glumesc. Nu-ți place logica, însă văd că te-ai molipsit de ea.” „Nici gripa nu-mi place, numai că de câteva ori pe an... Sigur, tata susține că nu-s prea deșteaptă, dar în niciun caz că aș fi chiar idioată! Am renunțat la logică tocmai din motive... logice. Dacă vrei să nimerеști alături, n-ai decât să fii rațional, să faci ceea ce ți se pare logic! Așa că... Am fost și eu curioasă, că doar sunt femeie. Dar nu-ți face griji, n-am multe curiozități. De fapt, despre nevastă era inutil să te întreb: din moment ce ai pornit singur, înseamnă că unul din doi este insuportabil, treabă care, în cele din urmă, pot să o descopăr fără ajutorul nimănui... Nepotrivire de caracter! Cită mizerie se ascunde uneori sub aceste banale cuvinte! Oare or fi

existând și caractere care să se potrivească? „ se interesă cu șiretenie, răscolindu-mi casetele. „SA încercăm, spusei, fără prea multă convingere. Mai ales că plecăm fără nicio iluzie și fără vreo obligație...” „Și chiar mergeai spre mare? se interesă, cu o ciudată îngrijorare. Acolo numai de liniște nu poate fi vorba...” „Bine, aprobai grăbit. Dacă ai chef — întoarcem...” Nu muream de plăcere să-mi văd pentru a treia oară în aceeași zi. și fără voia mea, orașul natal... „*Alors*, să cânte muzica! spuse ea cu o exuberanță neînțeleasă. Faci al doilea gest măreț în viața ta? Și asta la un interval de câteva zeci de minute. Încep să cred că ești bărbatul visurilor mele. Dar să nu te sperii: nu am de gând să te cer în căsătorie. M-am decis să plătesc taxa de celibat până la capătul vieții. Ce melodii preferă domnul?” „Din păcate, n-am nicio casetă cu muriră. Poate la radio...” „O, nu. Protestă ea. La ora asta vedem cu ochii noștri cum e patria. N-avem nevoie de metafore care să ne sugereze ce și cum, de ce și pentru ce!” „Casetele astea-s altceva. Spusei, incomodat de gândul că mă vor aștepta niște întrebări la care nu eram capabil să dau vreun răspuns, dar și de senzația că mă descopăr așa cum sunt în fața unei străine, deși îmi propusesem să fiu altfel, fără memorie. Nu cred că te-ar bucura să le auzi...Sunt foarte triste...” „Fu suport mai greu bucuriile, poate pentru că mi se întâmplă atât de rar... Prin urmare, din moment ce nu sare mașina în aer, nicio pagubă, să ascultăm... tristeți! Măcar să învățăm bine ce nu trebuie să provocăm altora...” „Din păcate, la lecția asta nu prea există promovați...” „Din păcate”, am spus întorcând mașina din nou spre Bârsana. Mioara sau cum s-o fi chemând comuna pe care nu reușeam nici cum să o depășesc.

...să trăiești totuși sau să încerci să trăiești de parcă n-ai avea memorie, de parcă te-ai fi născut acolo. În acel loc, și să te porți ca și cum exact în acel moment ți-ai fi primit sau redobândit minunata facultate de a cunoaște lumea. Nimic în urmă, cum ți-ai propus de atâtea ori, numai *atunci* și acolo, cu iluzia sau cu certitudinea că timpul ce ți-e dat este înaintea ta, întreg, firesc, un timp pe care nu mai trebuie să-l pierzi ezitând, amintindu-ți, temându-te... Copaci de un verde obosit înțepeniți de lumina orbitoare a unui soare ce refuză marginile cerului... Departe, câteva pete maronii ce nu merită nicio atenție, și drumul întins, larg, fumegând, un drum de culoarea

plumbului topit. Și ea alături, venită de nicăieri, cercetând preocupată casetele, chinuindu-se să descifreze niște semne străine chiar și mie... Să încerci să trăiești *ca și cum*... Dar dacă te poți minți *acum* înseamnă că te-ai putut și te vei putea minți întotdeauna...

PLAY: „Când ți-am propus acest dialog, știi bine, nu am venit în numele altcuiva, nu m-am dat drept altcineva, ți-am spus exact cine sunt și ce am de gând. Ai acceptat să vorbești cu cel ce sunt, nu cu cel ce, din motive care n-au nicio importanță, n-am reușit sau n-am încercat să ajung. Și, repet, nu discutăm cât sunt eu de zero. Asupra acestui amănunt am căzut amândoi de acord, de la bun început. Eu sunt, domnule Dan Sabin, un zero care n-a abandonat încă lupta. Dacă vrei să continuăm dialogul, să ne oprim asupra perioadei de *după*... Au trecut trei luni și jumătate de atunci. Specialiștii spun că marea majoritate a celor care au ratat o tentativă, vor încerca iarăși... Te-ai gândit la asta? E foarte brutală întrebarea, nu e obligatoriu să...”

„Revenind, deci, și astăzi mai cred că eu mi-am trăit viitorul, viața până aproape de etapa când ea nu mai are nicio importanță, și încă mai am certitudinea că nu sunt capabil să merg în marș forțat spre epoca de început a speciei...”

„Prin urmare, viața de *după* vă confirmă previziunile?”

„Viața de *după* e mult mai complicată. Sigur, deocamdată încerc să mă conving de contrariul... Mă străduiesc să-mi dau de urmă și să-mi spun că trebuie să trăiesc. E o încercare. Oricum, căutând o metaforă a stării mele din acest moment, aș spune că îmi consum energiile într-un țarc. Încă... Iar într-un țarc cresc... dobitoace! Unul din criteriile maladiei mentale este pierderea de eficiență și valoare a persoanei. Privindu-mă prin această lentilă, desigur, nu stau prea bine. Alt criteriu este preponderența vieții reale în gândire, sau a celei fantasmice. Aici stau bine... Sunt un realist, evident, în felul meu. Un realist care alunecă ușor spre o comportare pragmatică, deși vede bine pierderile. Asta este una din «dobânzile» de *după*... Un realist care găsește în reverii un material compensator, un alt fel de informație. Știm că totul e o chestiune de dozaj. Bacovia, Poe, Scott Fitzgerald, Malcolm Lowry au fost mari creatori și mari apragmatici. Eu, firește, sunt numai apragmatic. Curios, reveria

crește uneori până la un fel de delir, rostit adesea în singurătatea camerei, iar acest delir se dezvoltă și se retrage, are niște ritmuri care îmi scapă. Ca arhitect, n-am mijloace să mi-l convertesc în ceva... Spiritul critic, pe care îmi place să cred că-l voi păstra încă, îmi arată că sunt prolific în exprimări, dar cam sărac în conținut. Mi-e teamă să nu cad în retorică găunoasă, în redundanță. Și în conversație mă surprind adesea mormăind neinteligibil, în altă direcție, obligând interlocutorul la întrebări suplimentare..."

„Eu, pe cât posibil, încerc să te scutesc..."

„În clipa de față, n-aș spune că îți apreciez prea mult tehnica. Mă cam incomodează. Este ca și cum aș rămâne singur au mine însumi, or de mine m-am săturat peste măsură ! Dar dacă am acceptat jocul, trebuie să suport și consecințele...De asociații inutile și de digresiuni, ce să mai zic?! Digresiunile mele obișnuite, pline de referințe literare, nume, titluri de cărți, citate, îi fac pe unii să mă considere un om cult și nu un semidocht, cum sunt. Bătând câmpii cu oarecare grație, adevăresc proverbul cu chiorul în țara orbilor. De ce o fac? Pentru că alții au spus mai bine anumite adevăruri, pentru că am memorie și pentru că, în același timp, mă pedepsesc, îmi pedepsesc incapacitatea de a fi original: n-am găsit în mine ceva mai bun decât gândurile și ideile celor pe care-i citez. Și, de fapt, cum să fii original? Alergi ca un nebun după cărți apărute cu secole în urmă, afli greu ce se gândește în lume...Iar de planșele mele, de casele mele, de orașele mele, cine are nevoie? Să umblu cu ele după mine pentru a dovedi că exist? Privindu-mă printr-o altă lentilă, cred că pierd prea mult timp cântărind consecințele imediate sau întârziate ale actelor mele *capitale*. Este o risipire sufletească ce evoluează până la o... contractură neplăcută. Din nevoia de a scăpa de eternele autoacuzatii pentru greșelile de răscruce, fac să se stingă din când în când realul. *Din real ieșit afară nu mai ești ca orișicare...* Macedonski dixit. Încerc să adun forța morală scursă prin canale sterile, încât măcar această bandă de casetofon să nu fie expresia unei orbiri și a unei neputințe, ci o meditație despre lumea în care trăim, lumea văzută din banca mea. Dacă lumea e bună și eu sunt profund incapabil să o înțeleg? Dacă eu sunt bun și lumea complet deviată? Dacă și eu și lumea suntem deviați? Oricum, între mine și lume s-a produs o ruptură. Am mijloacele necesare pentru a

mă acomoda, am mai încercat și, de multe ori, am reușit... Dar, acomodându-mă, simțeam că nu trăiesc, ci supraviețuiesc! Lumea n-are nevoie de inteligența, de dotarea mea, atâta câtă este, iar eu refuz să trăiesc doar la nivelul spinal, îi contest regulile. Contestația mea nu se aude, din păcate... Și atunci... Dar poate că nu înțeleg eu, poate că accentul trebuie pus pe carențele mele și nu pe ale lumii, ce zici?”

„Cât pot să evit întrebările și răspunsurile...”

„Bine, dar nu mi-ai propus o discuție?”

„Da, firește, însă n-am toate datele despre dumneata...”

„Sau nu ai curajul să mergi până la capăt? Neavând tăria să faci experiențe pe dumneata, să te privești deschis, fără cruțare, ai recurs la cobai...”

„Dacă recunosc asta, o să-ți fie mai ușor?”

„Nu, dar nu știu ce mi-a venit să fiu răutăcios... Lumea sunt întotdeauna acru și nedreptățesc. Îmi dau seama că oamenii de bun-simț n-au nicio putere, nu depinde aproape nimic de ei; sigur, nu experimentezi, ci cauți să înțelegi o experiență...”

„Cam așa gândeam și eu...”

„M-am străduit din răspuțeri să mă apăr de realitate după ce, în prealabil, și tot din răspuțeri, am încercat să fac un armistițiu... E vorba, desigur, de perioada de *după*... Acum însă observ că fug din realitate involuntar și asta mă cam neliniște știe... Uneori, în timpul serviciului, pentru că, firește, m-am reintegrat, îmi revine un vis treaz, dacă pot spune astfel, un vis care mă deconectează de la ceea ce mi se întâmplă; un vis de o banalitate crasă... Mă aflu singur într-un compartiment de tren. Numai singur și asta mă exasperează. De fapt, în toate halucinațiile mele sunt singur... într-un compartiment vecin cineva (în italiană, cincin = noroc!) deschide un radio. Aud un blues răsucit pe saxofon, un pârâiaș de suspine lunecoase, și gândurile mi se încălcesc, se scurg undeva nu știu în ce... în neant... Tresar și caut să alung din urechi melodia care este atât de fascinantă încât îmi vine să o cânt mereu. Alteori, mult mai rar, văd o biserică, nu prea mare din interior. Printr-o fereastră se preling câteva raze de soare care măresc starea de somnolență dinlăuntrul bisericii și a creierului meu... Pe sub ușă pătrunde și un miros de pământ cald. Îmi spun cât mai lent: Serenitas, serenitas...

serenitas... și încep să aud *Toceala* și *Fuga in re minor* de Bach, apoi fragmente din lucrări pentru orgă de Pachelbel, Buxtehude, Haendel... Mica biserică rămâne tot timpul goală, și e bine... Reveria se împletește cu o bucurie puternică, dar liniștită, venită din adâncurile conștiinței mele. Apoi, nu-mi dau seama după cât timp, aud un salut rostit numai o singură dată: Salve, serenissime! și visul sau halucinația dispare, însă nu și delirul orgilor și liniștea înaltă, tulburător de plăcută. Dar, chiar și în acest fel, am o vagă mulțumire că am depășit stările depresive în care nimic nu mai avea niciun sens și înduram spectacolul obișnuit al vieții cu eforturi de nedescris. Sigur, mai am mult de așteptat până ce răul din mine va fi identificat... sau până voi dispărea împreună cu el! E vorba de neadaptare și nu de râu în sens etic. Mă gândesc adesea că această rumegare, această reflecție aproape continuă este, în fond, o rarefiere a vieții mele. Este probabil un substitut al luptei cu lumea «necuprinsă și vrăjmașă». Un antidot al resemnării? Oricum, deși nu mai sunt atât de anxios, mă simt un nechemat, un rătăcit, un neintegrat... Am certitudinea că raporturile umane sunt bazate pe inegalitatea psihică naturală dintre indivizi, iar eficiența normelor sociale este, în acest domeniu, aproape himerică. În ce fel poate colectivitatea să amelioreze, de pildă, crizele de creștere a indivizilor care, cronologic, au lăsat în urmă adolescența și tine rețea? Nu mă refer la mine, însă am văzut cum purtătorii noului sunt anihilați fără greș. Purgatoriul experienței în grupuri mici, *face to facegroup*, continuă să rămână pentru cei mai mulți un proces de pervertire etică, socotită adaptare”

„Nu generalizați experiența câtorva indivizi? Firește, chiar dacă un singur individ dotat nu se poate exprima, nu-și găsește un loc și un rol pe măsura vocației sale, înseamnă că ceva nu este în regulă...”

„Mi s-a spus, nu o dată, că oriunde voi merge, voi fi un învins, pentru că nu sunt maleabil. Pentru mine însă maleabilitatea este egală cu dispariția personalității, cu anihilarea ei. Reveriile mele au un sens defensiv... Observ și în clipa de față cum cad în plasa banalităților formulate pedant. Dar fie ce-o fi, trebuie să spun ce cred. Și încă mai cred că aspirațiile mele contrazise supraviețuiesc încorporate în substanța rară a meditației, sau în evanescența visului treaz. După opinia mea, reveria și meditația, participând la dialectica

dureroasă a pierderii și recâștigării echilibrului psihic vital, se așază între forțele binelui...”

„Max Nor dau are o carte despre minciunile convenționale...”

„N-am citit-o încă, dar știu o zicere despre trei feluri de minciuni: cea spusă, cea ascunsă și statistica. Mă gândesc, fiindcă veni vorba, că minciuna face parte din noi. Că filogenetic suntem legați de ea. Înainte de a recurge la minciuna vorbită, omul a inventat diverse procedee de înșelare a animalelor, capcane *etc.* Mai mult, minciuna nu-i aparține în exclusivitate omului. Unele păsări scot sunete de falsă alarmă... apoi. În timp ce avertizații fug. Ele se înfruptă singure din hrana descoperită. Mă mai gândesc adesea cât de greu s-ar trăi fără ea: *Parlez moi d’amour...* Într-o zi, dacă... am să mă pun la punct și cu Nordau, nu sunt foarte sigur că voi descoperi noutăți... Am pierdut, printre altele, și fiindcă m-am încăpățânat să o elimin aproape cu desăvârșire din viață. Acum, pentru că tot n-am alt subiect de meditație, mă văd obligat să-mi fac un foarte serios inventar al ideilor și al particularităților mele psihice. Trebuie să-mi găsesc un țel, o cauză, o salvare sau... Sper să nu ajung la vechea concluzie...”

„Pentru că e mai ușor de vorbit cu gura altora, mă gândesc la cele spuse de Nietzsche: avem arta, pentru ca realitatea să nu ne ucidă...”

„Am înțeles aluzia. Dar aici este capitolul cel mai dureros, de aici a început tragedia. Despre asta însă, când vom vorbi despre meseria mea... Pentru celelalte arte, din nefericire. Îmi rămâne prea puțin timp. Când încep să contabilizez nimicurile obligatorii pe care trebuie să le fac într-o zi — stupidul ceremonial pentru întreținerea animalului din noi — încep să simt în nări aerul grotelor. Acum situația este și mai complicată: mă urmăresc mereu cele întâmplătoare: sunt același și totuși altul. Când îmi fac inventarele, observ că merg pe un drum foarte vechi și mă tem că el mă va duce în același punct: pentru că nimic esențial nu s-a schimbat în mine și în raporturile mele cu lumea. Sigur, am multe zile când mă chinui să văd lumea din banca... ei, să mă port ca ea, să ignor orice regulă, să calc pe orice sentiment. Îmi reușește desigur, dar când mă reîntâlnesc cu mine — cel-ce-nu-poate-fi-nicicum-schimbat — mă apucă o greață cumplită. Viața aceasta nu-mi dă nicio satisfacție, îmi par un biet

animal pus mereu pe hrană și reproducere. Poate din cauza acestui neîmpăcat conflict între cei doi eu am dese momente când psihicul meu parcă se îngustează, se învâрте în loc, exasperant, ca o ciuleandă. Adesea, pentru a sparge cercul, mă pomenesc săvârșind — e drept, din ce în ce mai rar — acțiuni obsesive. Am azvârlit prin fereastră ce pace de cratiță, am spart o bombonieră de cristal fiindcă avea minerul de pe capac prea strâmb, am aruncat telefonul într-un camion cu marfă ce-mi trecea pe sub geam și încă niște bibelouri, însă am avut grijă să nu lovesc pe nimeni. Sunt și nu sunt, eu... Știu, par infantilisme, dar nu mă pot abține... De fie care dată când îmi amintesc de clipele *acelea* și de momentele de *după*, când mi-am revenit, trebuie să întrerup cumva tensiunea... În sfârșit, nu pot mânca acasă în prezența unor străini de familie, dar pe stradă molfăi fără jenă covrigi. Și tot pe stradă evit cunoscuții, vorbesc sau murmur versuri, de preferință în engleză și franceză, nu-mi pasă că oamenii mă scrutează bănuitori. În ultima vreme fac eforturi disperate să nu mai recit, ci să fredonez. Când farmacistele îmi spun invariabil că nu au *Rudotel*, un extrem de fin *tranquillisant de jour*. Le răspund: «E minunat, e încântător...» Totuși nu cred că e bine să te grăbești a mă taxa drept isteric, persoană demonstrativă, cum zice Leonhard, sau nu isteric de tot... deși nu asta are prea mare importanță. Oricum, m-am înstrăinat de prieteni, familie *etc.* Uneori sunt suspicios, alteori impulsiv. Superficial și chiar abulic. Și, fiindcă aminteai de Nietzsche, în acele momente când simt că legătura cu lumea se întrerupe, când îmi țiuie urechile de durere, o durere a sufletului, dacă se poate spune așa, am făcut colaje atât de stranii încât o prietenă de a mea, Ioana Olaru, o femeie pe care o vreme am iubit-o sincer, a declarat că se îmbolnăvește când le vede. Poate că în toată această poveste era și o tendință normală de destindere, o tentativă exorcistică! Colajele aveau tema scrisă pe ele: *Solitude — Désespoir — Obsession* sau *Viața e o poveste plină de zgomot și furie* sau *Système a percussion* sau *Comment faire à votre femme un cadeau d'amant*. Din păcate, nu făceau decât să amâne o vreme retrăirea acelor neplăceri. Sigur, știu, sunt ridicol, îmi dau seama cât par de caraghioase, de copilărești asemenea porniri, dar aș face orice numai să nu mă gândesc la ceea ce am fost și sunt, la clipele de panică mai ales, la ridicolul de a te descoperi un biet obiect în

mâna doctorilor. M-au redat vieții? Poate. Dar vieții biologice, căci celei spirituale... Doamne, Dumnezeu! În sfârșit, am frecvent, în somn, diferite coșmaruri cu lei care mă sfâșie sau câini uriași care mă ținutiesc pentru a-mi smulge coastele, dar niciodată nu m-am speriat. Uneori, când mă culc, încep să sper că voi avea și un coșmar nou, mai interesant, cele zoo plictisindu-mă peste măsură. Cel mai plăcut coșmar ar fi răpirea mea de către extraterestri, dar nu pot să mi-l induc. Măcar în vis să văd și o altă civilizație, superioară, la care am fi îndreptățiți. După cum vezi, deocamdată am făcut tatonări dezordonate, scoțând în evidență câteva din excrescențele în fața cărora m-am pomenit în perioada de *după*... Rămânând la ele, ai putea avea impresia că boala m-a dus la gestul respectiv. Dar înainte de a trece la fondul discuției, vreau să te anunț un mare succes, reputat de mine însumi, la slujbă, grație sindicatului: am jucat într-o piesă zoo montată pentru copiii salariaților, un rol extrem de important: Bou Doi! Nici măcar Bou Unu! Dar pentru un amator este și asta ceva! Înainte de a citi textul, deci exact când regizorul mi-a spus că Bou Doi este un rol complex, în ciuda prejudecăților pe care le avem despre animalul cu pricina, m-am gândit la psihodrama lui Moreno, la ceea ce înțelegea el prin eliminarea «conservelor culturale» și, drept urmare, m-am decis să-mi joc viața, nu prin cuvinte, ci prin gesturi, mimică, prin situațiile pe care le voi improviza. La jocul meu mai ermetic mi s-a răspuns într-un mod la fel de ermetic. „Noi, oamenii de azi, mi-a spus o dulce persoană de tip nou în ziua următoare, când am făcut analiza spectacolului, nu ne temem de adevăr. Curajul de a înfrunta adevărul îl luăm din ziare, din viață și studiu. Eu, tovarăș’, sper că veți ajunge la un reviriment pozitiv !” Sau cum spuneau romanii înainte de a se daciza: *Quousque tandem, abattere Catilina, patientia nostra?* i-am răspuns într-un stil ceva mai sănătos, trimițând-o la Marx, *Ideologia germană*: dezvoltarea unui individ este determinată și de dezvoltarea celorlalți, cu care are relații fie directe, fie indirecte. Însă cum lumea nu obosește citind prea mult, am fost obligat să adaug de la mine că un singur grăunte de nisip, ajuns într-un anumit punct, poate împiedica jocul motoarelor celor mai puternice. Dar când nu e vorba de nisip, ci de bolovani?! Să cobori mereu, să te infantilizezi cu bună știință, să-ți reduci vocabularul la două sute de cuvinte, să ia vâri în pământ în

loc să zbori, să-ți fie rușine în anumite medii de eventualele aripi, nu e prea ușor. Oricum, rolul de Bou Doi mă face să sper într-un... reviriment pozitiv. *Virtus romană rediviva*. Dar să revin: în momentul de față sunt într-o fază când nu vreau să ascund nimic, poate doar niște lucruri intime, fără nicio legătură cu obiectul discuției noastre, sau, dacă vreți, nici pe astea...”

„Să ne întoarcem atunci la începutul drumului spre acel nefericit incident. A primat nerealizarea profesională?”

„În meseria mea, arhitectura, te realizezi *acum* sau *deloc*! Sigur, am acasă zeci de proiecte: case de cultură, cartiere, orașe, biserici, făcute doar pentru sufletul meu. Să-mi dovedesc că exist. Dar pentru a-mi vedea realizate fanteziile, pentru a mă exprima deci îmi trebuie ciment, beton, cărămidă, sticlă, oțel *etc.* Și, înainte de toate, aprobări! Constructorii viitorului nu vor avea nevoie de proiectele mele. Pot, cel mult, să bănuie gusturile celor ce vor veni, dar oricum sunt sigur că ele vor fi diferite de ale noastre. Or, ieri, ca și azi nu fac decât să construiesc sute și sute de încăperi pentru sute și sute de familii grăbite. Aceleași linii, aceleași calcule... Poate doar efortul de a le face și mai mici... Sigur, știu că trebuie, știu că sunt absolut necesare, sunt convins că doar o infimă minoritate nu este mulțumită de ele, fiindcă aproape toți locatarii aveau înainte closetul în curte, în apropierea grajdului, îmi dau deci seama că ne aflăm la pragul dintre două civilizații, dar eu, ca individ cu o viață unică și irepetabilă, nu am timp să suport toate experimentele, n-am timp să aștept până se vor împlini toți, până se vor convinge toți că și minoritatea care-i trage înainte are dreptul la viață, la exprimare, nu numai ei, majoritarii. Repet: vreau să trăiesc cu adevărat, nu să supraviețuiesc!”

„Nu te-ai grăbit? Odată și odată fiecărui om i se ivește o mare șansă de a se împlini, șansa vieții. Pentru asta, însă, trebuie să fii pregătit, să știi să o identifici...”

„Da, căminul cultural din Pocreaca și bufetul din Săcătura! În vederea «conceperii» cărora se alcătuieste un colectiv larg!”

„Un prieten a avut șansa unor biserici catolice, niște construcții superbe!”

„Și eu, a unei case de odihnă! Am pus tot sufletul, toate cunoștințele, ba, cred, am trăit până și bucuria viitorilor loca tari. Le-

am ocrotit, cum fac de altfel și nordicii, arborii din jur, i-am încadrat în construcție, am făcut totul, cum se spune azi. Când a fost gata, a venit o comisie și i-a ras ultimele două etaje, a făcut camerele de patru persoane, a îndreptat fațadele... Mi s-a spus, după ce am protestat, că în realitate a rămas cam același lucru. Ce importanță au cele câteva briz-brizuri? Cât despre castanii superbi și teii pe care-i ocrotisem... sunt destui în altă parte! Să meargă în pădure dacă... E ca și cum unui om i-ai scoate ochii, i-ai tăia nasul și sexul. Mare lucru dacă din optzeci de chile dispar câteva grame!? Și acest Caliban care-și dă aere de Shakespeare, vorba lui Sainte-Beuve, dacă nu mă înșel, a reacționat vehement...Cum îmi permit, măi tovarăș', tocmai eu, specialistul, să-i spun lui ce e frumos sau urât, ce e necesar sau ridicol? Ce mă bag? Să stau în banca mea!"

„O înfrângere, dar nu și războiul..."

„A existat un război de o sută de ani, altul de treizeci...Prostia ocupă terenul cu pas de infanterist, iar după ce a pus stăpânire pe el, e foarte greu să o înfrângi. Războaiele cu ea după ce a pus bine piciorul durează zeci de ani! Căci cu cât te împinge mai repede spre grotă, cu atât durează mai mult ieșirea. Și lumea nu te așteaptă, azi nimeni nu prea are timp să se uite în urmă sau alături... Iar viața noastră lucidă e foarte scurtă, doar un război de treizeci de ani... Dacă-l porți cu tine și cu necunoscutul din om și societate e una, dacă-l porți cu calibanii de azi, e cu totul alta... Să spui la nesfârșit: direcția cea bună nu e grotă, domnilor, ci cerul?..."

„Dacă toată lumea fuge sau are impresia că știe dinainte rezultatul luptei, e normal să ajungem în spațiul evocat..."

„Dumneata ești fericit? Împlinit spiritual? Te consideri învingător? Mă înșel oare crezând că fericiți cu adevărat sunt numai ignoranții?"

„Grozav mi-ar plăcea să-ți pot zdruncina convingerile, să am niște argumente practice. Sigur, faptele mele, am spus și nu mai e necesar să revin, realizările de până acum nu pot fi aduse drept argument, asta însă..."

„Mie nu-mi ajung victoriile speciei... Cunosc prea bine performanțele ei, știu cu aproximație unde se află cei mai avansați dintre cei ce gândesc și creează, am o imagine chiar și a configurației posibile a omului peste câteva mii de ani, dacă vor exista oameni pe atunci, dar asta n-are cum să mă mulțumească. Cu

mine, domnule Coman, cu mine cum rămâne? Să mă Urăsc în continuare și să mă declar fericit, știind unde se află avangarda speciei și unde, peste câteva sute de ani, va ajunge și restul, din care fac parte, rest cu o viață limitată în timp? Să-mi petrec zilele așteptând o șansă, un noroc? Să mă lupt cu morile de vânt? Trebuie să ai stofă de martir, însă chiar dacă ai avea este nevoie și de un climat care stimulează apariția martirilor, or..." STOP.

Mi se păruse cam nefericită ideea de a-i permite să asculte conversația mea cu Sabin, enervantă, brutală, în care amândoi regretasem că ne-am angajat, dar, neputând da înapoi, m-am mulțumit să-i urmăresc reacțiile și să mă asigur că în viitor voi fi mai prudent. „Ziua de azi a început atât de prost, mi-am zis resemnat, încât numai milioanele ei de întrebări îmi mai lipsesc!” Spre surprinderea mea, însă, după prima frază a oprit pentru câteva secunde casetofonul și m-a privit cu ironie: „Doamne, dar ce structură contradictorie ești! Pentru a-ți putea da seama cât ești de nul, trebuie să ai totuși puțină valoare!” „Ei, văd că încep să cresc în ochii tăi... Milarepa a spus chestia asta?” m-am interesat în glumă. „Nu-i bine să-i iei numele în deșert, fiindcă mai avem nevoie de înalta lui protecție, a ripostat, bine dispusă. El nu cred să se fi pronunțat în această chestiune. Cugetarea aparține unei autoare necunoscute de la sfârșitul mileniului doi după Christos...” „Pe numele ei...” „Păi, a ezitat ea, să-i zicem Ana Maria Șerban!” „Pseudonim sau numele real?” am insistat, intrigat de pauza făcută între cuvinte. „Fiind atât de obscură, n-am cum să știu și nici nu mi se pare atât de important. Oricum, cercetătorii de mâine vor clarifica, sunt convinsă, și această enigmă! Sigur, dacă va mai exista un mâine... Și asta-i o ipoteză!” „Sau dacă mâinile respectiv va avea nevoie de cercetători, am adăugat. Pentru mine, oricum, nu prea există mâine...” „Dar nici prezentul nu pare să te pasioneze!” a râs ea, declanșând casetofonul. I-am urmărit cu atenție reacțiile: nu știu dacă vocea lui Sabin sau numai cuvintele lui au făcut-o să tresară, intrigată: fața i se îmbujorase ciuf dat, iar degetele nu-și mai găseau locul; simțindu-se observată, mi-a întors ușor spatele și, cu capul plecat, s-a mulțumit să asculte cu o atenție curioasă lunga colecție de brutalități și, atât cât a ținut caseta, nu și-a schimbat poziția. „Ce

inspirație tâmpită, mi-am reproșat iarăși. Ce putea să o facă să plângă?” Am încercat să o anunț că s-a oprit caseta, dar ea s-a înghesuit și mai mult în ușă, chinuindu-se să-și șteargă cu discreție, lacrimile. Era inutil să insist, așa că, lăsându-i timp să-și revină, m-am străduit să fac abstracție de ea, să mă imaginez din nou singur, mergând nicăieri, transportând de ici-colo bizara faună a șoselelor, milițieni, gospodine, țărani încărcăți cu coșuri și plase, navetiști sau bolnavi ignorați de salvare, iar printre picături, furând de la natură ceea ce ea nu avusese niciodată: liniștea.

Departe, se profilau munții cețoși, cu vârfurile înțepenite într-un cer alb-sângeriu; de-o parte și de alta a șoselei, mii de maci roșii, risipiți în lanurile adormite de un soare incendiar, oprit în înaltul cerului. De fapt, și pentru asta venisem dar, ciudat, nu mă mai puteam concentra asupra lor: tinerețea și neliniștea femeii îmi amintiseră de cel ce nu mai voiam să fiu. „Dacă se va termina povestea asta din care nu înțeleg nimic, mă gândeam, nu mai iau pe nimeni în mașină decât cu forța... Nu trebuie să privesc înapoi, măcar în aceste săptămâni de concediu. Din tot ce am fost, păstrez doar casetele, hârtia și voința de a străbate până la capăt acest drum început atât de prost”. Mă incomoda propria-mi nesiguranță, încât aproape că aș fi fost dispus să suport nervii de acasă ai Paulei, incertitudinea de acolo cu care eram, într-un fel, obișnuit. „Și pe urmă cine este această persoană bizară de care vreau și... nu vreau să scap? Dumnezeu să mă mai înțeleagă: să-mi fie frică singur?... Nu, nu trebuie să mă leg în niciun fel de ea... îi pot pune orice fel de întrebări... ba chiar trebuie să i le pun, fiindcă s-ar putea să nu fie prea

deșteaptă, or, la prima adiere a prostiei, se atenuează automat și frumusețea... Numai astfel m-aș putea desprinde de ea, mi-aș dori iarăși singurătatea. Din dialogul acela n-a putut afla prea multe lucruri despre mine... Pentru ea nu sunt deocamdată decât un număr oarecare de mașină!”

Oscilațiile mele se încheiaseră însă înainte de vreme: aveam certitudinea că suntem urmăriți de un *Opel* roșu care, de o vreme, nu voia nicicum să mă depășească, deși îi dădusem ocazia: prefera să rămână la vreo zece metri în urma mea, dar din cauza soarelui ce bătea în parbriz nu reușeam să disting decât două umbre confuze

care se agitau întruna. Știind că n-aș avea cum să mă desprind prin viteză, le-am făcut loc să treacă, însă ei țineau să mă avertizeze că nu este întâmplătoare apropierea lor, uneori îngrijorătoare, de parcă ar fi vrut să mă atingă, ca apoi să rămână iarăși în urmă, pentru a-mi studia reacțiile. Trezită de manevrele mele, femeia se uită în oglinda retrovizoare și, descoperind mașina, izbucni speriată: „Dumnezeule, s-au tâmpit de tot! N-aș fi crezut... Îți aduc numai ghinioane!” „Nu-ți face griji: le aveam dinainte! am asigurat-o, încetinind mult, pentru a le da încă o dată ocazia să mă depășească. Îi cunoști?” „Sunt nebuni de legat!” evită răspunsul. „Las că nici noi nu suntem prea normali, am încercat să glumesc. Iar la o adică, tu știi karate!” „Cine ți-a spus tâmpenia asta? se revoltă. Nu e bine să mă crezi întotdeauna! Și ce facem acum?” „Ai vreo legătură cu ei? Le datorezi ceva? Ești soția cuiva?” m-am interesat, exasperat de manevrele urmăritorului care părea hotărât să mă împingă în afara șoselei. „Nu, nimic, îți jur! mă asigură, printre lacrimi. Fă ceva să te desprinzi!” Din păcate, eram foarte înghesuit, iar șoseaua nu-mi permitea prea multe manevre; am reușit totuși să zvâcnesc înainte și, ca într-un prost film polițist, să mă strecur în viteză pe lângă botul urmăritorului, dar acesta își revenise repede și, conducând cu multă abilitate, se lansase într-un joc periculos: mă depășea, îmi bloca drumul, încetinea brusc, se lipea de mine, da xona ca un disperat ca iarăși să mă depășească, iar din afară nu puteam miza pe sprijin, căci drumul era gol, nu trecea nimeni, nici măcar un om. „Lasă-mă să cobor, se ruga ea, altfel îți distrage mașina!” „Poate ai de gând să mergi cu ei? m-am interesat, furios. Observ că vor să-ți spună ceva!” „Nu, nu vreau, dar ai grijă!” Profitând de niște movile de nisip așezate pe marginea drumului, am oprit totuși motorul și, cuprins de un sentiment straniu de eliberare, am scos încet, de la bordul mașinii, un cuțit lung, sofisticat, pe care mi-l dăruise Cojan, un alt tânăr înregistrat într-o situație asemănătoare cu a lui Sabin și, cu dificultate, am ieșit afară, căci femeia se atârname speriată de mine, căutând să mă împiedice. „Nu merge, te rog, ăsta te omoară!” plângea, dar niște roșii aruncate în parbriz au obligato să tacă. Curios, nu orgoliul masculin rănit și nici nevoia de a-mi dovedi sau de a-i dovedi că am curaj m-au scos din mașină, ci sentimentul absurd că în momentul respectiv, acolo, mi se hotărăște soarta, că

nu știu în ce fel ea depinde tocmai de victoria asupra acelui necunoscut foarte sigur pe sine. *Opelul* oprise înaintea mea, dar lama cuțitului, din oțel inoxidabil, părea să-l incomodeze pe următor. „Ieși afară, curajosule, i-am strigat cu o voce nefirească, de animal rănit, ieși, ce mai aștepți?” Mi-a fost întotdeauna frică de ridicol, acum însă, cu toate că nu știam cu cine mă confrunt și pentru ce, deși n-aveam nimic de apărut, m-am pomenit, pentru prima dată în viața mea, cu mina pe cuțit, urlând, mergând în întâmpinarea unui necunoscut care încă nu îndrăznise să deschidă portiera. Pe ochi mi se lăsase o ceață densă încât, chiar dacă ar fi ieșit, nu l-aș fi văzut, iar odată cu ea, aerul, culorile, cerul începuseră să pulseze în ritmul arterelor de la tâmpile. Am urlat din nou, mai puternic, pentru a îndepărta ceața și atunci, câteva secunde doar, în geamul deschis al mașinii, am descoperit un brunet cam de vârsta mea, însă ceva mai solid, care mă privea derutat: „Nu merită, nene. Oricum, o să-ți pară foarte rău că ne-am întâlnit!” L-am mai poftit o dată afară, dar când am izbutit să fac și primul pas spre el, *Opelul* nu era decât un punct roșu, îndepărtat, la capătul șoselei.

Femeia nu ieșise din mașină, era la locul ei, ghemuită, și plângea. Nu i-am spus absolut nimic, fiindcă nu-mi venea în minte niciun cuvânt; aveam bizarul sentiment că de acum îmi aparține, că o dobândisem în această confruntare absurdă și faptul că pot simți așa ceva mi se părea atât de caraghios, încât a trebuit să-mi fac multă vreme de lucru pe afară, pentru a mă obișnui cu acel gând sau pentru a mă elibera defini tiv de el... Și după ce am terminat de spălat parbrizul și de verificat roțile, caroseria, am scos din portbagaj câteva sandviciuri cu salam și unt și, jenat de ceea ce se întâmplase, le-am împărțit între noi, dar nici de data asta femeia n-a spus nimic și nici măcar nu și-a întors fața spre mine: le-a mâncat în liniște, a băut și cafeaua pe care i-am pus-o înainte, pe bordul mașinii, apoi, pe furiș, și-a privit multă vreme fața într-o oglindă mică, elegantă, cu marginile aurite, și abia după încă niște kilometri, torturată de tăcere și oboseală, când intrasem într-o tonă deluroasă, plină de serpentine și gropi, a încercat, destul de inhibată, să intre în vorbă: „Ai un mod foarte nesuferit de a tăcea, mi-a spus cu voce scăzută. Faci gol în jur, parcă îmi iei tot aerul...” „Ți-am respectat pilosul, i-am răspuns destul de sec. Ce să fi făcut?” „Asta-i bună, și-a

revenit ea. Ai fi primul om din lume care respectă și așa ceva. Și nu cred să fi avut tocmai eu marea șansă de a-l întâlni” „De ce nu? Într-o lume unde toate se petrec la întâmplare, n-ar trebui să excluzi și o asemenea posibilitate...” „Se vede că marele Milarepa este hotărât să nu mă abandoneze încă!” „Dar o mai fi având și alte încercări la care să ne oblige? m-am interesat, în glumă. Măcar imploră-l să nu le eșaloneze, ci să ni le dea toate astăzi, fiindcă în zilele următoare aș avea chef să mă odihnesc?” „Aici e nenorocirea, spuse ea cu tristețe, nimeni nu poate ști tacite încercări este supus. De câte ori el însuși n-a dărâmat și n-a reclădit aceeași casă și asta numai pentru a avea dreptul la o nouă încercare, și mai brutală, de către maestrul său, marele Marpa? Căci nicio experiență nu este inutilă, dacă ai curajul să o cercetezi cu luciditate. Asta am spus-o eu, da, eu, după ce am constatat că nu înțeleg aproape nimic din ceea ce se petrece în jur?” „Nici chiar povestea cu *Opelul* roșu? m-am interesat, în glumă. Ar fi culmea inocenței!” „Dar ai fost ca o fiară, iubitule! exclamă, fără obișnuita-i dezinvoltură. Ba, mai exact, ca două fiare... Dacă ai fi avut și un pistol, marele Milarepa beneficia de încă un suflet cald în sfânta lui împărăție?” „Era chiar atât de cald sufletul respectiv?” „Am greșit eu... Mi-e greu să susțin că ar avea suflet... Sigur, ceva îl anima și pe el... Ceva îl mână în luptă, dar nu cred că sufletul... Pe asemenea bărbați nu sufletul îi mână în luptă! „mă asigură, cu aerul că îmi comuni că un mare secret. „Păi, văd că nu-ți lipsește experiența!” „Bravo! Crezi că-i atât de greu să bănuiești ce le poate trece unora prin cap? Plus că am avut cam o mie opt sute de iubiți... Toți au început cu sfârșitul, eu n-am fost de acord, nu-mi plac sfârșiturile, nici măcar la filme, și de aceea m-au lăsat... Asta a început exact cu începutul fiindcă, idiotul, voia să mă ia de nevastă, așa că a trebuit să-l las eu. Și, desigur, când omul suferă, face fel de fel de prostii. Oricum, îți mulțumesc. Ești primul bărbat care era gata să facă moarte de om pentru mine. Cu tine nu-i de glumit.” „Sper să nu mai am astfel de ocazii. Îmi spui, deci?” „am revenit. „Dar de ce vrei să știi chiar acum, pe loc? Mai există timp, iar viața mea nu-i atât de lungă încât...” „Fiindcă mi se pare că a sosit timpul să ne cunoaștem, nu? Firește, în ipoteza că nu ți-ai propus să cobori la prima gară...” „Da, trebuie să-ți dau dreptate, spuse ea cu tristețe, numai că în clipa când intervin cuvintele, totul se strică, se

diminuează, nimic nu mai poate fi conturat sau explicat. Nu-ți ajunge că suntem împreună, că, în sfârșit, ne putem bucura de liniște?” „Măcar atât cât se poate, am insistat, mai ales că avem deja și un trecut comun... Chiar n-ai vrut să te arunci sub mașină? Știi, la moarte, adică la câteva din fețele ei, mă mai pricep...” „Află de la mine, iubito, că în materie de iubire și de moarte absolut toți suntem ignoranți, accentuă. De asta sunt sigură...” „De acord. Dar există, sper, și fapte sau întâmplări ce s-ar putea povesti... Un nume ai, totuși? E chiar Ana Maria Șerban?” „Dacă nu-ți convine sau îți evocă ceva neplăcut, alege-mi un altul, râse ea. M-ai salvat de la moarte, sunt ca nou născută, dă-mi tu un nume, botează-mă în primul râu!” „De fapt, de ce n-aș face-o? mi-am zis. Pentru că ar putea fi altfel: măcar o vacanță normală, dacă nu o viață normală. Să ai tăria de a te naște din nou. Să nu trebuiască să te uiți mereu în stânga și-n dreapta, să nu simți nevoia să vorbești în șoaptă, chiar și atunci când spui niște banalități. Să știi cum ești, dar să nu poți fi cu niciun preț altfel... Pentru a trăi, să cobori la nivelul cel mai de jos, să n-ai timp pentru spirit, iar când ți se ivește, să-ți fie frică de el...”

Depășisem cu dificultate o alunecare de teren care mă obligase la un adevărat slalom printre mormanele de pietriș aruncate la voia întâmplării, ajunsesem iarăși la o porțiune de drum foarte bună, puteam, în sfârșit, să conduc relaxat, mai ales că nu mă grăbea nimeni, deși apropierea Târgului Mare începuse să mă neliniștească: „Nu se poate să rămână cu mine, îmi spuneam. Așa că important este ca momentul despărțirii să mă găsească pregătit. Acolo, în oraș, marele Milarepa îi va șopti, firește, un alt sfat, prin urmare ea îmi va zâmbi grăbită, după care îmi va da întâlnire peste câteva mii de ani în Nepal sau Vatra Dornei, iar eu voi reintra în normalul mizerabil din care nu mi-e dat să ies. Fără flori și lacrimi, iubito, ți-am explicat de la bun început că sigură mă simt doar în trenuri! Imposibil să nu ascundă ceva.”

Din păcate, liniștea fusese prea scurtă: un milițian, apărut ca din pământ, îmi făcuse semn să trag pe dreapta. Nu i-am auzit nici numele, nici gradul, i-am întins exasperat actele: „Iarăși?” „Pot să văd și roata de rezervă? s-a interesat, după ce le-a citit încet, cu răbdare. Cunoșteam acest subterfugiu: dorea, de fapt, să-mi controleze portbagajul, ceea ce însemna că s-a furat ceva prin

împrejurimi. „Cu restul sunt în ordine? m-am interesat la rândul-mi, încercând să mimez tocmai siguranța și detașarea care, în acel moment, păreau să-i lipsească femeii. „Încă nu m-am pronunțat definitiv”, mi-a răspuns neutru, pipăind cu atenție un rucsac. „Roata de rezervă este puțin mai în față”, i-am spus, dar el s-a făcut că nu aude. „Vreți să deschideți și valiza aceea mare? îmi confirmă el supoziția. Aia mare...” „Cu deosebită plăcere, spusei, însă i numai dacă îmi arătați mandatul de percheziție pe numele meu...” Precizarea mea îl găsisese nepregătit, căci abia după o pauză lungă, obositoare, mi se adresă revoltat: „O dăm pe legi, ai? O întoarcem pe chițibușuri avocațești, ca la Verdun? Oi fi mata vreun avocat? Poate ai și o legitimație cu viza de anul curent, să mă edific puțin?” I-am întins-o detașat, urmărit de privirea femeii, neliniștită, curioasă, și el o citi de câteva ori cu sentimentul că ar fi dorit din toată inima să-mi găsească o neregulă. „Ziarist, da? spuse înseninat brusc, restituindu-mi actele. Și doamna sau domnișoara?” „Și ea”, zisei, afișând aceeași falsă plictiseală: orice oscilație psihică ar fi putut strica totul, de aceea m-am așezat la volan pentru a-i sugera că mă grăbesc. „Bairam sau anchetă?” se interesă, cu aerul de bun cunoscător al meseriei mele. L-aș fi repezit pe loc, dar simțind cotul femeii vârându-mi-se dureros între coaste, m-am grăbit să-i înșir diverse nume de fabrici din Târgu-Mare și din județ pe care urma să le vizităm pentru a scrie „niște chestii”; el însă, după ce mă asigurase că a auzit de mine, că a citit ceva, chiar în *Scânteia*, dacă nu cumva greșește, s-a îndreptat de șale, hotărât, în sfârșit, să abandoneze ideea cu portbagajul. „Ziarist? Meserie bună în ziua de azi, fire-ar ea a dracului, exclamă el, nemulțumit. Mergi, îți toarnă șeful lozinca, tu o treci pe curat, asta-mi dai, asta mănânc și cu tine-n pat mă culc, mai belești ochii pe unde te poartă, că ei știu ce trebuie să vezi și ce nu, și emisiunea s-a terminat. Doamne păzește să treci dincolo de traseul bine precizat și să dai cu ciocul de vagabonzii ăia care te violează ziua în amiaza mare ! Apoi o mâncărică la cantină, așa, într-un grup restrâns, ca nu cumva să vadă fraierul de la șaibă cum devine cu porc’ colectivului, este?” „Dar dumneavoastră despre ce ați scrie?” m-am interesat, cu aerul celui ce are neapărată nevoie de un sfat. „Despre vagabonzi, domnule, și despre multe alea. Că eu nu lucrez, tu nu lucrezi, el nu lucrează și

atunci ce mâncăm, frate? Să-ți spun sau să-ți arăt? Și se fură, domnule, iar eu, flețul, trebuie să mă cert cu toți pentru portbagaje, să încerc să-i sperii cu uniforma, că posesorul de azi nu e fraier...” „Păi de ce să vă certați? mă interesai, uimit de cheful lui de vorbă. Cine vă obligă?” „Și purcelul de unde-l scot, că doar nu l-or fi cărat în spinare? se interesă, revoltat, așezându-se, fără să-mi ceară voie, pe bancheta din spate. S-a făcut ora, gata, ne apropiem de oraș”, respiră apoi ușurat, descheindu-și centura. „Care purcel?” zisei, nedumerit. „Cum care? Purcelul expoziției!” expedie răspunsul, cu aerul că a trădat un secret profesional. „Nu înțeleg...” „Nici n-ai ce...” „Adică?” „Un purcel, acolo, lua-l-ar dracul Noroc că-s cinstit, altfel ar trebui să-l... paștele mă-si! Că era tăiat, cum să fugă?” „Păi?” „Păi! Ia-l de unde nu-i! Și m-a bătut soarele în cap, de-mi iese sufletul, iar o berică rece — ciuciu! că toate se duc la mare, iar tu trage-o pe apa de izvor, că de bei o înghițitură... Și nu știu cum zice cântecul mai departe, că m-a tâmpit căldura asta!” „Dar cine l-a furat?” „Dracu’, cine să-l fure?” „Și o expoziție fără purcel nu se poate?” „S-ar putea ea, chiar și fără mâncare, dacă la orele optsprezece fix n-ar veni la deschidere cine vine!” conchise, îngrijorat. „Și cine vine?” plusai imprudent. „Știu că nu mitropolitul din Râul Doamnei, că așa ceva încă nu există în schemă !” „Și atunci?” „Păi asta te întreb și eu. Atunci? Poate că-l găsește altul, că acuși se face ora cu prin cina și prin zona mea n-a trecut !” „Dar cum a fost?” „Nu-ți spusei?” „Nu”. „Și eu care credeam că presa e familiarizată cu toate”, căută să glumească. „Nu chiar. Ce știe nu spune, iar ce spune, nu știe! Ăsta-i farmecul presei, căutai să-l destind, introducându-l în zona comună a secretelor la îndemâna ori cui. Deci nu l-au furat...” „Nu, frate, cum să-l fure? Că era păzit ca sfintele moaște! Nenorocirea e că nu mai aveau un altul, nu din cauză de preț, că fură frații din alimentați de te apucă disperarea, ăstora nu le plâng eu de milă...” „Dar hoțul neprins e...” „Hoțul prins crezi că e mai altfel? Îmi spuse, disprețuitor: ignoranța mea îi depășea, se pare, toate așteptările. Hoțul adevărat are relații... Trebuie să o facă lată de tot... * „Prin urmare...” „Ei, fiindcă tot n-am ajuns în oraș, să-ți povestesc, zise, foarte plictisit. Una și cu alta fac două: se deschide o mare expoziție de artă culinară, că vin tot soiul de din ăștia de peste gard și trebuie să le arătăm că nu e cum zic ei, cum că n-ar fi ce nu este. Simplu,

eficient, practic: expoziția! Și se dau de ceasul morții să găsească și un purcel, că ăsta arată bine când e să dovedim că nivelul de trai a săltat. Plus că vine comisia și așa mai departe și dacă nu vede purcelul cocoțat în vârful bucatelor, poate să strâmbă din nas, iar când strâmbă din nas «așa mai departe» trebuie urgent să te recalifici în altă meserie. Dar asta ești obligat să o știi, că e legendară: în tot orașul nu există niciun rotisor ca lumea, iar ăl ce vine mănâncă numai de la rotisorul din Râul Doamnei. Și atunci, normal, purcelului i se fac acte de flotant pentru orașul respectiv. Ei, îl pun chibiții într-un portbagaj, se urcă în mașină și comisia de funeralii care să-l descânte și să-i supravegheze prăjirea, dar când ajung la destinație, animalul lipsește de la apel. Spaimă, ce mai! Poate să se producă o crimă, un viol, un măcel, o spargere — în situația dată purcelul are prioritate! Că vezi cum vine: are importanță nu ceea ce este cu adevărat important pentru noi, ci ce-i trece ăluia pe sub pălărie. Prin urmare, să verificăm, tovarăși, și pe teren, cu poliția în frunte. Deci, spune unde, cum și când, vorba cântecului, ca să se afle că niște zăpăciți de ucenici îl puseseră într-o altă mașină, din greșeală. Număr — ioc, proprietar — ioc, destinație — ioc! Și-acum, caută-l, Axente! Purcelul sau viața. Că de nu era tatăl meu ceea ce este, le duceam doi ! S-a aflat doar că mașina era bej. Așa că... am deschis astăzi la mașini bej da mi-a venit să dansez. Dar ești primul care m-ai întrebat de mandat și de asta mi-am zis că-i fi ori avocat, ori hoț, că numai ăștia știu legea.” „V-am dezamăgit, prin urmare, spusei în glumă, după ce-și termină râsul, un fel de gâlgâit ciudat, strident, de bile rostogolite pe sticlă. Curios, observasem că în timp ce povestea, milițianul nu-și desprinsese o singură dată privirea de pe profilul femeii, se străduise din răspuțeri să-i smulgă un zâmbet măcar, o exclamație, însă ea, deși foarte atentă, lăsase imprecis că nu o interesează decât scala radiocasetofonului și degetele ei albe, nervoase, cu unghii scurte. Indiferența sub care mocnea o tensiune ciudată mă contrariase și pe mine, de aceea, cu sentimentul stupid că trebuie neapărat să o protejez, deși ea nici măcar nu-mi sugerase acest lucru, am lungit — cu toată degajarea posibilă — conversația până am ajuns în fața expoziției unde mă rugase să-l las câteva clipe, să cerceteze dacă nu cumva a fost descoperit dobitocul. După un timp, se reîntoarce, foarte mulțumit:

purcelul reapăruse în fruntea bucatelor, iar omului meu îi trecuseră nervii, oboseala, devenise de o vioiciune în credibilă. Firește, nu mai aveam niciun motiv să rămân; el, însă, mă trase la o parte și, după câteva ezitări, îmi spuse în șoaptă: „Uite, între noi, pe încredere, deoarece ai fost domn că m-ai adus până aici: este că fata nu-i ziaristă? Aș pune pariu pe ceasul de aur rămas de la tata, că lucru mai scump n-am, că ai luat-o așa, pentru o noapte-două, în sânul naturii... Ai cuvântul meu, nu fac niciun caz, ce-mi spui aia cred, dar eu am mai văzut-o pe undeva... Asta, te asigur, a avut de lucru cu autoritățile... Nu există... Am simțit-o, se temea de mine, mă ocolea. Iar dacă ești curat, de ce să te temi de organ, nu?” „Din fericire, nu aveți dreptate”, i-am răspuns ferm, însă, în clipa aceea, figura lui îmi spunea că nici legitimația respectivă nu l-ar fi convins. „Fie, a acceptat, dezamăgit. Probabil...” „Poate seamănă cu cineva. Toate se îmbracă și se vopsesc la fel. Dacă e cazul, legitimația ei ar putea șterge orice nedumerire”, am plusat din nou, imprudent. „Ei, am spus că mergem pe cuvânt, gata, e treaba dumitale, însă în general e bine să fim cam cu piciorul pe frână, De diverse lucruri mai face omul rost, dar de sănătate mai greu! Asta o știu de la bunicu', fie iertat!” „De aceeași părere, zisei, strângându-i mâna. Și cu purcelul cum a fost?” Curios, de astă dată milițianul nu se mai grăbea, cum avusesem impresia la început, îmi păstrase mâna între ale lui, umede, masive și, cu lux de amănunte, așa cum aflase, începuse să-mi povestească istoria descoperirii animalului, vreme în care nu-și desprinsese nici măcar o clipă privirea de pe femeie: nu se putea împăca deloc cu ideea că nu i-am dat dreptate și, pe măsură ce trecea timpul, cu toată apa renta lui degajare, părea tot mai preocupat, de ea, poate fiindcă nu reușea să-și amintească împrejurarea în care se cunoscuseră. Curios, nici ea nu fusese dispusă să coboare din mașină, iar reținerea, cam exagerată, neliniștea cu care ne urmărise în oglinda retrovizoare îi ațâțase și mai mult curiozitatea. În loc să-i ceară actele, preferase să aștepte, să rămână cu noi, iar faptul că-i refuzasem destul de precipitat invitația la o berică rece — „că-i pun să o scoată din fundul pământului, mama lor de șnapani cu autorizație!”

— îi întărise probabil convingerea că ar fi ceva neclar cu ea. De altfel, la plecare mă mai avertizase o dată: „Ești băiat bun, mai

gândește-te. Muiera e periculoasă și când e cinstită, dar când n-o cunoști! Să n-ai încredere, asta-i regula de bază!” De fapt, și ea bănuise că discuția noastră prelungită nu era în legătură cu purcelul găsit, așa cum mă grăbisem să-i povestesc imediat ce intrasem în mașină, la câteva zeci de kilometri, într-un portbagaj uitat deschis de un individ ce venise la oraș pentru un proces de divorț, ci cu ea. „Și despre mine ce ți-a zis? se interesase, cu o nevinovăție destul de bine simulată. Ce sfaturi prețioase ți-a dat? Că nu se poate să te fi lăsat el așa, fără nicio sugestie! Mă mânca din ochi, nu alta...” „Trebuia să-mi fi spus ceva? Vă cunoșteți?” am întrebat-o, la rândul-mi, imitându-i falsa candoare. „Nu, nici vorbă. Sau cel puțin nu-mi amintesc. Am observat că azi am făcut ravagii printre bărbați. N-am știut că-s atât de fascinantă. O tentativă de viol, plus alte semne grave de dragoste. Am să-i povestesc tatii, pentru a-i completa o lacună din memorii!” „Și despre cel cu *Opelul* roșu?” am forțat nota, însă ea îmi prevăzuse întrebarea. „Ai luat lumină și înțelepciune de la vajnica noastră miliție populară? Uite, fie îți arăt buletinul”, mă ironizase, căutându-și geanta. „Mulțumesc mult”, i-am răspuns, și răceala mea îi schimbase dispoziția. „Află că uneori îi mai fac tatii câte o informare politică despre iubirile mele, căci o floare pe mormântul lor e binevenită oricând, însă numai despre cele mai nevinovate, spre a-l convinge că, la o adică, nevoile calorice mi le pot satisface și din alte părți. Din păcate, orice i-aș spune, nu-l impresionează și asta mă cam nemulțumește. Aș vrea să-l scot din ritm.” „De fapt, cine erau tipii? am plusat. Poate că ar fi mai bine să cunosc din vreme pentru ce cauze am de combătut în viitor! „Problema este ceva mai delicată de cum scriu cronicile, și ea rămâne deocamdată închisă. Însă nu trebuie să te obosești gândind: cauza ta sunt eu. M-ai eliberat din ghearele agresorului, mi-ai redat libertatea și asta e *une chose*, nu? Mai mult: ai și mințit pentru mine!” „Te-am văzut destul de neliniștită, de asta... Dar poate că-mi spui și mie cine ești, ca altă dată să pot inventa plecând de la realitate...” „Pasagera dumneavoastră nedespărțită, Sir. Păcat că ai mințit. Mi-ar fi plăcut să mă descurc singură”, spuse, cu dezinvoltură. „Fiică de...? Ar fi trebuit să te cunosc mai demult, că ăstora nu le place anonimatul...” „Nu, Sir, mi-e martor Milarepa. De altfel, pot să te informez că, spre rușinea mea, am tras puțin cu urechea. Am

deprins și sportul ăsta căci, de când mă știu, am fost obligată să mă apăr mereu. Nu e vina mea... Mediul înconjurător. Chestia lui Darwin cu adaptarea..." Strădaniile mele de a o cunoaște, de a afla câte ceva despre ea se dovediseră zadarnice: luneca foarte ușor din zona periculoasă, poate și pentru că îi plăcea să mă întărite, să râdă de nerăbdarea mea. În sfârșit, îi venise cheful de vorbă, ciripise continuu, despre toate nimicurile întâlnite în drum, comenta, uneori cu mult umor, tot ceea ce o frapa la persoanele pe lângă care treceam, de parcă ar fi însoțit un orb recent, căruia trebuia să-i descrie cu lux de amănunte strada, și trimiterile la zoologie păreau să-i facă mare plăcere: balene melancolice sau obsedate, capre tunse, iepuroaice cu sâni care mai mult se aud decât se văd, veverițe perverse, vaci care dau mii de kilograme de lină la hectar și multe altele; pentru bărbați repertoriul zoo era puțin mai redus, însă teribil de aspru; vorbea mereu, repede, nu voia parcă să-i scape nimic și nici să-mi dea timp să-i pun întrebări: casele, mașinile, copacii, păsările erau inventariate cu un umor rece, necruțător, însă în spatele exuberanței cu totul neașteptate se simțea crisparea, neliniștea; ajunsesem iarăși în acel punct mort al relațiilor când, ne îndrăznind să mergem mai departe, să avem vreo inițiativă cât de neînsemnată, preferam să rămânem la suprafața lucrurilor, să străbatem orașul cu miros de asfalt încins, transpirație și deodorante în speranța că, mai târziu, datorită cine știe cărei împrejurări, vom izbuti să depășim bariera falsei politeți și voioșii în care ne complăceam; până atunci ne studiam reciproc, asiduu, iar străzile înguste, prăfuite, cu case chircite printre care, ca într-un joc de copii, răsăreau blocuri bizare, sărăcăcioase, ne înghesuiau unul în altul. O urmam degajat, supus, prezența ei îmi înlocuia progresiv avidul din suflet, întreținut obsesiv de cuvintele ce mă amenințau din vitrine, de pe toate zidurile și panourile, de pe acoperișurile clădirilor medievale încât, dacă n-aș fi știut-o alături, m-aș fi simțit că în interiorul unei pagini de ziar. Ea era singurul punct calm, cert dintr-un oraș ce expira masiv neliniște și tristețe. Să-i fi spus că, după toate câte s-au întâmplat, îi sunt totuși recunoscător? Probabil că n-ar fi înțeles nimic, fiindcă eu aveam alt sentiment al timpului, secunde mele își schimbaseră cursul și fiecare în parte se străduia, uneori cu cinism, să-mi contureze un spațiu atât de gol, încât îmi neutraliza până și

urletul. Și, iată, ea amenința să se insinueze în acest spațiu, cu aerul ei, uneori interogativ, alteori amuzat, îmi tulbura obișnuința, iar spaima că nu mă va descoperi cum sunt mă îndemna să-i ies în întâmpinare, în vreme ce teama de eșec mă sfătuia să mai aștept, să caut un alt moment.

Parcasem mașina în fața hotelului *Carpați*, reținut în întregime pentru străini, și fiindcă exista un hotel *Carpați*, nu putea să lipsească un altul, *Dacia*, la fel de nou și de ocupat. Cu buzunarele pline de biscuiți uscați și amari, de o vârstă cu orașul, am pornit resemnați în căutarea unei cârciumi, însă, exact cum ne așteptasem, *Intim* se închidea foarte devreme, *Trandafirul* era în inventar, la *Crinul* nu se mai lua comenzi, așa că ne mai rămăsese *Ardealul*, bufe tul gării și conservele din mașină. Până la urmă, marele Milarepa, invocat cu încăpățănare, s-a îndurat de noi și ne-a rezervat două locuri la *Ardealul* — un hotel-restaurant vechi de două secole, cu o sală enormă, tapetată în verde, unde, la începutul veacului, se dădeau spectacole, se făceau nunți și mari recepții la care adesea participau și caii, și tot aici își găseau rezolvarea iubirile înșelate, faliții și aventurierii; aici se murea frumos, pe melodii de Strauss, iar timpul calm, fără convulsii și răsuciri brutale, era îngăduitor cu toți. Acum ne întâmpinase o lume pestriță, gălăgioasă, în sale pete mai ales, ce consuma cu disperare halbe leșioase de bere ajustată cu mari cantități de rom. În spate, pe un podium, o cântăreață blondă, foarte trecută, de dimensiunile pianului, acompaniată de niște muzicanți cu figuri severe de valeți austrieci, se străduia din răspuț să distragă atenția lumii de la soliștii ocazionali, destul de numeroși, împinși de alcool în delicata zonă a melancoliei, dar nici vocea cir oscilând între resemnare și furie, și nici mișcările, de vapor în voia furtunii, nu stârneau decât glume nesărate, puține și ele, căci atenția oamenilor era reținută de ospătarii care nu mai făceau față comenzilor și de numeroșii vânzători de mărunțișuri, cerșetori și nebuni ce-și exersau netul burați elocvența. Ambianța nu mă entuziasmase peste măsură; ea însă, ghicindu-mi intenția de a recurge la stocul de con serve, începu să râdă: „Ce te miri? Ăștia suntem, cu ăștia dansăm. Dacă n-ar fi și o oră obligatorie de închidere, aici i-ar găsi și ziua de apoi. Ard de nerăbdare să văd câteva scaune azvârlite în tavan !” Fusesem acceptați la o masă cu

doi șoferi tineri, foarte solizi, de pe bicepșii cărora ne priveau crispate niște sirene sub care scria *Ildico, Cerasela, Gloria și Sarmiza*, însă, după atenția exagerată cu care o întâmpinaseră pe Ana Maria, înțelesesem că lista rămăsese deschisă. Aș fi vrut să mâncăm cât mai repede pentru a evita furtuna ce plutea în aer — se comanda continuu, cu febrilitate, și se bea în grabă de părea că toți, peste câteva momente, urmau să se îmbarce în vederea unei călătorii ce nu suporta am în are sau întârziere — numai ea, relaxată, senină era foarte interesată de ceea ce se întâmpla în jur: întâmpinase cu zâmbete prietenești fiecare privire, se arătase dispusă să asculte orice șoaptă. Unul dintre șoferi, Nelu — celălalt se prezentase sec, protocolar: „Genu Popa, conducător auto” —, un blond vioi, cu o mustață stufoasă de husar, își întrerupse lungă și fragmentată lamentație despre divorț și „o șustă nouă care nici ea nu este prea cușeră, că stă individa cu fazanii și pozează cum că nu-i pasă de mine”, se și grăbise să-i vină în întâmpinare. „În afară de câțiva agrari noi, ăia cu cloapele pe extremitate, ce nu știe citi *garderoba obligatorie*, e clienți vechi, cu state și condică de prezență, spuse Nelu arătând cu mâna spre ei. Da, despre tine-i vorba ! Gagioalele alea e carne de tun pentru proletarul aflat în mizerie, dar nu face, e periculosos sporgersi, că sanitar nu prezintă garanție și e și hoațe. Mă rog, așa, o tufă, un deal, treacă-meargă dar acasă te comercializează rapid. Ogni abuso sera punito!” Obsedat de fiolele milițienilor, nu comandasem băutură; ba, spre mirarea ospătarului, chiar ea spusese cu multă convingere: „O, nu, nici vorbă, suntem cu mașina!”, însă, după o vreme, acceptase nu numai explicațiile șoferului...pozele „la minut” ale unui ambulant căruia Nelu îi făcuse un semn discret să-i aleagă doar pe ei, ci și vinul acestuia care-i stimulase veselia și curiozitatea. „Și ăla? Și ăla?” se interesa încălzită, iar Nelu, încurajat de insistența ei, mă ignorase cu desăvârșire și, plimbându-și degetul cu insolență de la o masă la alta, brusca ospătarii care făceau imprudența să-și amintească de paharele lor golite în forță: „Plimbă mârtoaga, măi padre di domenica, mă autoservesc singur, dacă numai ac’ ți-ai găsit să apari!” Explicațiile lui picante o cuceriseră: „Aia în roșu ce stă la masă cu foarfecă ăla, mai mult femeie decât bărbat, e normală numai până la un punct: după ce se matolește, și e matoală cam

șapte zile pe săptămână, o ține una și bună cum că a fost violată de un câine, dar că a opus rezistență”, spusese Nelu, iar Ana Maria se interesase cu nevinovăție: „Cine s-a opus? Ea sau câinele?” „Ei, râse Nelu, dacă e pe adevăr, acum cinci ani aș fi vrut să fiu eu câinele, că nu era așa dilie, dimpotrivă, nu puteau mătura biserica reformată din cauza ei, se ruga, domnule, era de pus la altar, nu alta... Dar dracu’, află de la mine, își face datoria, că păcatul atrage, nu te poți abține, ea e tocmai un exemplu distrugător: n-a mai rămas nimic din ceea ce a fost. Și a fost, pot să jur și în Ierusalim, o femeie să-ți lași copiii și nevasta... Acum? O mutră de spart bidoane ! Așa se duc oamenii, frate. Că-ți vine să nu mai ieși din crâșmă!” Și, cuprins brusc de tristețe, bău cu sete din paharul abia umplut de colegul său; fața i se crispase neașteptat, sirenele de pe mușchii sănătoși, puternici se lansa seră într-un joc bizar: se contractau spasmodic de parcă ar fi vrut să-și părăsească locul ca, iarăși, să-și reia zâmbetul de cerneală albastră, timp, impasibil, în vreme ce fața lui Nelu, mereu mai întunecată, mai aspră, se destinsese neașteptat într-un chiot prelung, crud, de animal lovit. „I-am adus puțin la realitatea zilei, fire-ar mama lor de răs! se explică Nelu, ca apoi să mă descopere alături, nervos: Ce, te-ai ofuscat, taică? Urli sau plângi: asta-i situația. Așa că urlă și matale, dacă-ți face plăcere. Iar dacă nu — taci sau miră-te!” Lumea se întorsese pentru câteva secunde spre el, căci nu peste mult urmară alte țipete, nu chiar atât de puternice, ele însă nu tulburară orchestra și nici impasibilitatea ospă țarilor; doar Ana Maria, satisfăcută de isprava lui, continua să-l cerceteze cu același interes și cu o incredibilă solidaritate. Numai că dispoziția lui Nelu era în neîncetată schimbare: redeveni liric; în mintea lui cețoasă și flexibilă, se succedau probabil cu o viteză uriașă cele mai curioase întâmplări, însă, neputându-le controla sau stăpâni, căuta să le oprească tem porar cu câte un urlet; doar Genu, prietenul lui, părea inițiat, le știa chiar și succesiunea, căci starea lor afectivă rima perfect, de aceea continua să mă privească cu nedisimulat dispreț: eram singurul de la masă care nu sesizasem drama și nu participam la ea, iar dorința mea, foarte vizibilă de altfel, de a mă retrage și neliniștea cu care urmăream ospătarul îl enervaseră. „Are omul ăsta o viață ce nu s-a văzut nici în filme și nici măcar în Coran, începu Genu. Crimă și pedeapsă!” Ana Maria ar fi

dorit să-l asculte, însă era ne mulțumită de nervii mei. „Nu te simți bine? se interesă în treacăt, făcându-mi cu ochiul. Băieții sunt de zahăr! Comori nepieritoare ale folclorului românesc”. „Sunt foarte obosit, i-am spus. Cred că ar fi vremea să plecăm!” „Încă puțin, se rugă ea. Doar e mult până mâine! Și apoi mă amuză și mă eliberează de mine însămi. Înțelege-mă — am nevoie de tranchilizantul ăsta. Plânsul nu mă mai ajută”. Nu i-am răspuns. Câteva secunde, am închis ochii pentru a-mi gusta, cu toată ființa, sentimentul de inutilitate. Tristețea mărturisită deschis, dar și bucuria ei foarte vizibilă și tot ceea ce era ea: prospețime, vitalitate și o nevinovată inconștiență mă unii liberă mai mult ca oricând: nimic nu se schimbaseră, era inutil să vin până aici ca să simt că toate-s vechi în mine și anchilozate. Aș fi vrut, în clipa aceea, să pot și eu urla, să-mi pot arăta mușchii tatuați, să sfidez o sală, să râd enorm, să fiu adică ceea ce n-am reușit niciodată, cu alte cuvinte să scap de sentimentul de corp străin pe care niciun organism nu izbutește să-l asimileze. Ea *exista, era...* Să urlu? Dacă atunci aș fi avut curaj, foarte puțin curaj, poate că îi scu te-am, vorba lui Genu, de o mutră de spart bidoane! „Ți-o aducem noi, nene”, se hotărî și Nelu să vorbească, luând-o cu obraznicie de mână. „Nu-ți face probleme cu plata, îl sprijini imediat Genu, scoțând un pachet de sute, în vreme ce femeia se distra teribil, poate pe seama neliniștii cu care continuam să-i privesc. La nevoie, bem pe datorie!” „Nu despre asta-i vorba!” spusei, enervat. Nelu însă, făcând abstracție de iritarea mea, se ridică încet de pe scaun, își bombă pieptul și, după o scurtă pendulare, cu degetele lui foarte puternice, impregnate cu uleiuri, o prinse zdravăn de un umăr și îi arătă ringul. „Cât a ținut ultimul război mondial? u se interesă el, cu o seriozitate greoaie. „Aproape cinci ani”, îi răspunse Ana Maria, distrată. „Atâta o ținem și noi !” chicoti el și, împinsă ușor din spate, femeia își făcu loc printre mese ca, ajunsă lângă podiumul orchestrei, să-l aștepte supusă până ce acesta izbuti să strecoare între sânii solistei un ghemotoc de bani. Orchestra, înseninată brusc, se lansă într-un rock straniu ce degenerase în cu totul altceva încă după primele măsuri: fiecare începuse să cânte și să se bătăie cum îl tăia capul, de parcă instrumentiștii s-ar fi străduit să se acomodeze cu mișcările lui Nelu, haotice, caraghioase, de om ce nu-și poate ține echilibrul pe gheață,

să i le descrie muzical; ca într-o coridă, el se avânta spre femeie cu toată energia, își bălângănea brațele, umerii, își rotea bazinul, scotea fel de fel de țipete și chițcăituri, se apleca periculos, ca apoi, cu capul dat pe spate, să se destindă pentru a-și lua iarăși bizarul avânt, ea, amuzată vizibil de zbaterea lui dezarticulată, nu făcea decât să se păzească sau să se lase urmărită: dansa elegant, calm, fără efort, dar și fără să se uite, în glumă măcar, spre masa mea; nu exista decât ringul, cele câteva perechi apărute între timp și, desigur, Nelu care, trădându-și întregul repertoriu, își izbea genunchii unul de altul, își înălța mâinile spre tavan, de parcă ar fi vrut să se urce în forță pe o scară invizibilă, ca iarăși să se destindă într-un țipăt scurt, de bucurie. Faptul că celelalte perechi se retrăseseră, timide, pe margini îi satisfăcuse, probabil. Ea uitase de toate și, progresiv cuprinsă de furie, începu să se agite nefiresc, se angajase într-o cursă nebună: cine cade primul. Se lăsase ridicată în brațe, azvârlită, răsucită, spre disperarea orchestrei, care părea depășită de viteza lor. Genu, în schimb, luându-și o mină consolatoare, se hotărâse să se ocupe de mine: cine sunt, de unde vin, încotro mă duc și cine-i gagică; se bucura de nesperata cucerire a lui Nelu, însă nu putea să nu mă anunțe că-mi înțelege durerea, atât de asemănătoare cu a prietenului său. „Am venit să mâncăm, i-am zis destul de înțepat, și cu asta cred că am răspuns la toate întrebările 1” „Bine, nene, acceptă el jignit, dacă vrei să te dai incognito, mi se împrăștie. Eu n-am vrut decât să stabilim o legătură, un dialog acolo, niciodată nu știi când pierzi, viața mă-sii. Dar e cam periculos să sporgersi să te înfurii prea tare. Căci asta este casa mea și neamul meu cel românesc, cum zice poporul, aicea eu să mor așa vrea, aicea vreau ca să trăiesc!” Și imediat ce-și terminase râsul obosi tor de lung, cu toate că mă cercetase pe furiș, nemulțumit, gata să izbucnească, nu mai scosese niciun cuvânt. Kockul fusese urmat de un tango: Nelu se lăbărțase victorios peste femeie, își lipise fața de a ei și astfel, înlănțuiți, calmi, asemeni unor arbori bătuți de un vânt puternic, cântaseră să-și păstreze echilibrul, să facă față nedezipiți ciocnirilor cu celelalte perechi; deși ritmul i-ar fi permis, ea nu dăduse niciun semn că ar fi dorit să revină la masă, dimpotrivă, își fixase mâinile pe cureaua lui și, supusă, îi urma mișcările. Abia după al treilea dans, în scurta pauză în care Nelu se decise să ridice

iarăși, cu alți bani, tonusul orchestrei, îmi făcuse un semn echivoc cu mâna, un fel de „totul e o.k.”, iar când i-am arătat că vreau să plecăm, a dat indiferentă din umeri de parcă ar fi vrut să-mi spună: „te privește”! și și-a continuat legănarea. I-am mai făcut un ultim semn, mult mai precipitat, înainte de a plăti, însă nu am înțeles ce mi-a răspuns, ritmul dansului nu-i permitea pauze, și atunci, încet, calm, l-am salutat pe Genu și, întărâtat de bucuria acestuia, răutăcioasă, în drum spre ușă, am trecut totuși pe lângă ring. „Plec”, i-am spus, și ea, dezorientată, mi-a făcut același neînțeles semn cu mâna. Totuși, am mai rămas în ușă până s-a terminat dansul — era șansa pe care, în realitate, mi-o mai acordasem — însă, văzând că n-are de gând să renunțe la Nelu, m-am prelinș încet pe lângă pereți, purtând în ochi lumina confuză a sălii, fumul ei argintiu pigmentat cu pete pestrițe colorate țipător, ca într-un tablou neterminat ce se oglindea pe suprafața unei ape leneșe, vaste. Înaintasem teribil de ușor printr-o lume inconsistentă, de vată, ajutat din spate de muzica aspră, vulgară, și numai în stradă, desprins de gălăgie, fum și mai ales de ea, am simțit proporțiile înfrângerii. Mă încurajasem caraghios, îmi spuseseam că nu trebuie să mă gândesc decât la capătul drumului, la casetele acelea, că, în realitate, asta îmi dorisem, să fiu singur, eliberat de orice griji și obligații, numai că logica mea, altfel imbatabilă, era infirmată treptat, sigur, de o durere paralizantă, ceea ce însemna că în realitate femeia însemnase mai mult decât avusesem puterea să recunosc. Mă mustrasem pentru lipsa îndrăzelii, pentru acel pas înainte pe care nu avusesem curajul să-l fac, însă nici scuzele și nici proiectele nu reușeau să tulbure intensitatea durerii. Pierdusem ceea ce în realitate nu-mi aparținuse niciodată, dar în urmă îmi rămăsese o bună parte din viață care s-a dus, fără să-mi dau seama, cufundată și cu ajutorul meu într-un cenușiu perfect, egal. Altă dată, într-un asemenea oraș în care nu cunoșteam pe nimeni, mi-ar fi plăcut să mă plimb la nesfârșit; acum, însă, străzile goale, întunecate mă alun gaseră spre mașină. Luna roșie, plină atârna amenințătoare deasupra orașului, iar lumina ei fosforescentă, rece, dădea străzilor pustii o nuanță de straniu. Mă străduiam din răs puteri să-mi coordonez mișcările, să-mi reprim nevoia de a mășălui ca un disperat. Sunt *acum* și *aci*, repetam cu intenția de a nu pierde legătura atât de fragilă cu

realitatea, de a încetini măcar senzația de risipire odată cu ecoul pașii lor, într-un spațiu căruia noaptea îi dizolvase marginile. Sunt *aici* și *acum*, îmi spuneam, și aș vrea să mă opresc *aici* cu gândurile, cu durerea, cu totul... Dar, închizându-mă în mașină, încercând caraghios să-mi limitez spațiul, o vedeam parcă și mai vie: locul ei, mirosul neașteptat de *Dior* descoperit cu atâta întârziere și gențile de care uitasem. Să i le duc la garderoba restaurantului, să-i predau numărul, să mă scutesc de umilința de a o accepta așa cum va fi mâine sau foarte târziu, când va avea timp să-și amintească de mine. O explicație? Dar nu vorbisem absolut nimic, din voința ei, nu stabilisem nicio legătură, poate pentru a nu mai avea ce explica.

PLAY: „Sigur, am văzut și am trăit multe... Bunul și înduratul Dumnezeu mă rabdă pe pământ de peste șaptezeci de ani... Și mă bucur că încă nu mi-am pierdut puterea, mai pot fi de folos oamenilor, căci de sufletul lor nimeni nu mai are grijă. Eu îi botez, eu îi învăț cele zece porunci și tot eu mă rog pentru ei Celui de Sus să-i ierte, fiindcă cei mai mulți nu reușesc să țină seama de toate zece... Așa am ajuns, așa-s vremurile, că viața ce li se dă multora de aici nu e întreagă... Unii mor în floarea tinereții, înainte de a fi învățat ceva din ceea ce au trăit, înainte de a descoperi spre cine să-și întoarcă fața, cum să-i încredințeze sufletul, fiindcă mina își cere de când e lumea cota ei de victime...”

„Și despre persoana respectivă nu vă amintiți nimic?”

„Vezi, fiul meu, Marginea asta nu-i o localitate ca oricare alta. Nu-i nici sat, nici oraș, ci o șansă ratată sau dobândită... Unii vin să se angajeze, alții sunt dați afară sau pleacă singuri când își văd locul de muncă sau când aud de primul accident. Alții, dacă rezistă cum rezistă, își fac suma și dispar, să-și reia viața din alt punct... Unii apar aici de cine știe unde, doar pentru a-și plânge morții, alții fug de cei vii... Aici e o agitație cu care nimeni n-a reușit să se obișnuiască... Cine să-i știe pe toți?! Eu mă întâlnesc îndeosebi cu cei ce se nasc și cu cei ce se pregătesc de moarte, căci aici nunțile-s destul de rare, fiindcă femeii nu prea sunt și, în general, oamenii vin căsătoriți. Sigur că de auzit aud și eu destule, deși de câțiva ani memoria și ochii nu mă ajută cum aș dori... Necazurile cresc; cam de astea ai parte, căci la bucurii nu te cheamă nimeni. Despre omul

pe care-l cauți sunt sigur că am mai fost întrebat și am rămas destul de uimit, deoarece azi lumea nu-mi cere mie informații, ci poliției... chiar și despre morți... O femeie din Râul Doamnei a venit să plătească o slujbă pentru liniștea sufletului acestui om, dar inginerul Corbea de la care am cerut niște lămuriri, căci fuseseră buni prieteni, mi-a spus că trăiește, așa că m-am rugat pentru sănătatea lui și pentru ca Domnul să-i îndepărteze dușmanii...”

„Femeia respectivă a mers și ea la inginerul Corbea?”

„Nu, fiindcă mi-am amintit de Corbea abia după ce a plecat... Firește, i-am scris imediat, era normal să o anunț, vestea era prea bună, dar n-am primit niciodată răspuns... Dacă mai târziu nu s-ar fi interesat încă doi oameni de el. Aș fi crezut că s-au găsit și că e liniște...”

„Le-ați spus și lor de inginerul Corbea și de ceea ce ați aflat de la el?”

„Nu, nu-mi convine când mi se dau ordine... Nu păreau să aibă gânduri bune...”

„După ce v-ați dat seama?”

„Mă ocup cam demult de oameni, nu mi-e chiar atât de greu...”

„Și Corbea ce știa?”

„Că nu e mort, deși într-un fel este... Are mintea rătăcită...”

„Din ce cauză?”

„Întrebarea asta n-ar fi trebuit să mi-o pui, dacă într-adevăr ai aflat câte ceva despre cel pe care-l cauți... Cu oamenii fără caracter, fără convingeri, nimeni sau aproape nimeni n-are de lucru... El însă nu s-a lăsat în voia valurilor, a crezut în ceva...”

„Vă cer iertare, părinte... Deformație profesională... Meseria mă obligă să mai pun și întrebări al căror răspuns îl cunosc... În cazul de față, mi se pare important fiecare amănunt... Dumneavoastră l-ați cunoscut?”

„N-a stat prea mult în Marginea... Am aflat însă că venea destul de des să-l întâlnească pe Corbea. La puțină vreme după plecarea acelei femei, la ușa bisericii am descoperit un cerșetor care corespundea descrierii, dar n-am reușit să aflu nici măcar cum îl cheamă... Tăcea, se uita la oameni cu o teamă, lăsa impresia că e gata în orice clipă să fugă... Unii erau de părere că ar fi el, alții dimpotrivă... l-am dat mâncare și băutură în speranța că vinul îi va

deschide gura... Zadarnic... Atunci i-am rostit de câteva ori numele și el, speriat, a întins-o la sănătoasa. Mi-a fost frică să rog pe cineva să-l rețină... A fost el? N-a fost el? Domnul să-i liniștească sufletul. Căci numai el îi mai poate da înapoi mintea...”

„Și asta când s-a întâmplat? *

„Să tot fie un an, un an și ceva...”

„Oare inginerul Corbea ar fi dispus să-mi vorbească despre el?”

„Dacă bietul om are într-adevăr mintea rătăcită, înseamnă că nu mai face nici bine, nici rău, așa că nu văd de ce ți-ar ascunde ceea ce știe... Dar uneori nici morții nu mai sunt lăsați în pace. Spui un nume și, cei ce n-au minte și suflet, te plasează într-o anumită categorie. Există o plăcere de a se ridica pe suferința altora. Oricum, cel pe care-l cauți a fost un om adevărat: a crezut în ceva și nu s-a sfiit să spună ce crede... Sigur, anulând un asemenea om, nu anulezi automat și ideile în care a crezut, dimpotrivă... cu fiecare sacrificiu, ideea se impune mai mult. Din păcate, lui nu-i va folosi la nimic dreptatea care i se va da mâine”.

„Nu m-ați putea prezenta inginerului Corbea?”

„E bine să te gândești de mai multe ori înainte de a face un gest... Depinde de impresia pe care ai face-o asupra lui...”

„Nu putem trăi la nesfârșit ascunși sau ascunzând mereu adevărul... Cineva trebuie să țină și un jurnal ai evenimente lor și întâmplărilor mărunte sau mai puțin mărunte, pentru ca ele să nu dispară odată cu cei ce le-au înfăptuit.”

„Câteva cuvinte aruncate la întâmplare pot uneori.com promite multe... și ar fi păcat. Poate că ar trebui să înțelegi un adevăr simplu: dacă nu putem face bine, măcar să nu facem rău...”

„Înseamnă că dumneavoastră, părinte, știți mult mai multe lucruri decât mi-ați spus...”

„Există taine pe care niciun confesor nu are voie să le spună... Una din obligațiile meseriei mele... Cine ar mai avea încredere în mine, dacă aș purta vorba de aici, colo... Și ce liniște ar mai avea sufletul meu aici sau dincolo?”

„Măcar atât: să merg la Corbea?”

„Ar fi mai bine să te mulțumești cu gândul că omul acela trăiește și să fii sigur că cei interesați să nu se știe nimic despre el vor fi nu

peste mult doritori să se afle întregul adevăr. Spune-i femeii să aibă răbdare și încredere în dreptatea Celui Atotputernic.”

„Poate că omul acela are nevoie de îngrijire...”

„Păsării oarbe îi face Dumnezeu cuib! „ STOP.

...plasa de sârmă îngălbenită de lumina lămpii. Să mă concentrez asupra ei, să urmăresc agitația sutelor de fluturi chemați de lumină, numai și numai pentru a mă elibera o vreme de propria-mi imagine. Dar iarăși și iarăși casetele și hârtia îmi interzic alunecarea, căderea în gol... Și cum să încropești o carte din ele, când peste toate aceste tragedii se profilează cu obstinație umbra ei? Sunt erori pe care nu ar mai fi trebuit să le repet cu atâta grabă... A te lega de un om cu toate fibrele, a i te dăruî în întregime, după ce ai ratat atâtea și atâtea prietenii, a miza numai pe el până la a-l include în propria-ți ființă, a-l socoti oglinda cea mai fidelă cu putință, ca apoi să descoperi cu durere că iarăși te-ai grăbit, că oglinzi fidele nu există sau că nu ți-a fost dat tocmai ție să le descoperi... Poate că de astă dată... Este, oare, mai bine să cauți mereu minat de aceeași stupidă dorință, sau să te retragi conștient că această strădanie absurdă nu este în realitate decât expresia propriei tale slăbiciuni? Și totuși, nevoia de ea nu poate fi atenuată nici de logică, nici de prezența exasperantă a casetelor care-mi amintesc neîncetat că trebuie să fac altceva... Cuvintele se poticnesc, nu-mi vin în minte decât imagini, imagini stereotipe, obsedante: ea, ea, ea... Ea — peste tot, inclusă în gânduri, în simțuri, în aerul rece al nopții, în cerul negru, îndepărtat, pe care-l bănuî din colo de mine, în clopotul de lumină în care m-am pomenit, în hârtia răbdătoare ce mă așteaptă. Poate că ea este șansa mea, mă încăpățânez să cred...

Și, iată, orașul, cunoscut și necunoscut în același timp, pângărit de singurătate și neliniște se chircea tot mai mult sub apăsarea nopții. Neavând curajul să privesc în lungul străzii pe care ar fi trebuit să vină Ana Maria, m-am desprins de scaunul lipicios al mașinii și mi-am făcut de lucru în port bagaj: îmi trebuia un prosop, fiindcă batistele-mi erau ude de transpirația abundentă, iritantă, stârnită de valurile fier binți de aer ce cutreierau bezmetice prin oraș.

Ștergându-mă la nesfârșit. Mecanic, urmărisem agitația din jurul hotelului, grupurile de tineri ce nu-și găsiseră loc, bețivii adormiți pe scări, țiganii vânzând semințe, gumă de mestecat și țigări străine, așteptând ca neprevăzutul să-mi hotărască momentul plecării. Începusem să regret graba cu care părăsisem restaurantul și, pentru a nu face o nouă mișcare greșită, mi-am scos hărțile și le-am întins pe scaunul care-i aparținuse, însă, înainte de a izbuti să mă concentrez asupra lor, vocea ei ușor inhibată m-a făcut să tresar: „Dacă nu m-ai fi așteptat, marele Milarepa m-ar fi ajutat să te găsesc chiar și în lumea de dincolo...” „Bine, dar nu te-am așteptat, i-am răspuns cu multă siguranță, deși bucuria de pe față îmi contrazicea cuvintele. Căutam cea mai apropiată cabană. Nu-mi pot continua drumul, sunt foarte obosit... încă o zi ca asta și...” „Chiar nu m-ai așteptat?” insistă ea. „Nu, i-am răspuns destul de firesc. Am observat că dansul îți făcea bine și, firesc, n-am vrut să stau în calea fericirii tale. Te-am anunțat doar că vreau să plecăm, însă nici măcar nu mi-ai răspuns. Concluzia?” „Am crezut că ieși afară, la aer... Că doar nu era nimic rău... mă prosteam puțin, însă tuturor ni se mai întâmplă. N-ai văzut ce caraghios era individul?” „Tocmai de asta... Mai vreau și puțin normal, nu numai caraghios, grotesc, ridicol, tragic... De fapt, îmi ajunge cum mă simt de o vreme încoace...” „Răbdarea, văd, nu-ți prisosește. Dacă ești mai atent, poți descoperi foarte multe în umbra aparențelor”, zise, ironică. „Nu-i obligatoriu...” „Bun, să-ți spun deci adevărul exact: îl părăsise marea lui iubire, unica, inegalabila și, culmea! tânăra se găsea tocmai acolo, în sală, cu un altul, pe care cei doi voiau să-l bată la ieșire.” „Și tu, generoasă...” „Da, generoasă! Dar tu n-ai nicio urmă de înțelegere pentru așa ceva? Suferința lui era reală, *una malattia che non per dona*, vorba celui alt, trebuia să o fac geloasă pe cretina aia, doar mă rugase cu lacrimi de foc, trebuia deci să-i dau și individului un pic de satisfacție, de încredere în el, în lume și în viitor, căci cine dracu' va construi tot ce ne-am propus dacă oamenii sunt, încă de la o asemenea vârstă, triști, nemulțumiți, obosiți, fără chef de viață? „ se revoltă. „La asemenea argumente, i-am spus serios, nu-mi rămâne decât să mă predau. Întotdeauna am fost receptiv la priorități, la nevoile semenilor, la soarta lor. O problemă atât de gravă, firește că nu suportă amânare.” „Dincolo de glumă, reveni, cu o voce

neașteptat de aspră, țin să-ți aduc la cunoștință că, în general, cam asta e lumea, cu asemenea întâmplări și suferințe. Nu facem excepție, cât ți s-ar părea de absurd. Suntem ca alții. Doar nuanțele ne deosebesc...lubim, urâm, mâncăm, dormim, încropim diverse planuri și contabilizăm victorii sau eșecuri, depinde de momentul respectiv... de clipa în care-ți faci inventarul. Vrem să ne săltăm deasupra animalului din noi, însă nu prea reușim... Și murim fără să ne dăm seama că am trăit... Iar viața este, din păcate, irepetabilă. Nu râde: suntem unici, irepetabili, dar cumva nuli. O unitate dintr-o cifră uriașă, mereu schimbătoare. Putem noi rezolva problemele păcii și ale războiului, ale sub dezvoltării și mizeriei, ale imbecilității care sporește alarmant în cel mai evoluat dintre secole? Cu un prea mult timp în urmă, am descoperit că mi-e imposibil să mai plâng la căpătâiul omenirii, așa că mi-am propus să mă ocup numai și numai de modesta mea soartă. Iar în seara asta aveam chef de dans, de spânzurătoare, de alcool, de harakiri... Voiam să uit de mine... Și în asemenea împrejurări, eu dansez. Dansez până nu mai pot. Urmele strămoșilor uitați... Spre regretul meu, nu sunt chiar atât de evoluată...” „Și atunci de ce te-ai grăbit să vii? „ „Pentru că mi-am lăsat pijamaua în mașină, spuse ea, nervoasă. De ce nu m-ai invitat tu la dans, doar știai că-mi place?” „Nu știam, din păcate. Regret...” „Trebuia să deduci. Încă n-ai descoperit că este absurd să-ți porți gravitatea și înțelepciunea prin aceste hârtoape? Arătai ca un elefant într-o turmă de capre! Cine mai are timp pentru suflet? Ne sălbăticim cu fiecare zi mai mult...” „Dar noi doi nu suntem sălbatici deocamdată, i-am spus, cu o imensă tristețe. Poate că, nu peste mult, voi ajunge și eu să mă sălbătesc, de o vreme încoace nu exclud această posibilitate...Până atunci, însă...” „Sigur e bine să crezi că ai suflet sau ceva asemănător... Dar nu trebuie să-l ții numai pentru tine. Nu ajunge. Oricum, pe viitor mă voi strădui să nu ignor acest detaliu”, încercă să glumească. „Deci, putem intra în normal?” „Adică?” „Păi, să știi și eu cine ești și ce ai de gând...” „Crezi că dacă o să cunoști totul despre mine o să fii mai fericit? Obiceiuri de cadrist, din păcate”, șopti, cu un ușor dispreț. „Nu vreau să par mai mult decât sunt, spusei, cu răceală. Dar nici mai puțin...” „Mi-ar fi foarte ușor să improvizez o mie de povești: dramatice, comice, banale... De dimineața până seara jucăm mereu teatru așa

că, involuntar, în mine a început să se nască o actriță. Fiind un sezon al amatorilor, pot să joc comedie și tragedie, după împrejurări. Și, repet, iară rușine. Mai mult: dacă m-aș chinui, probabil că aș reuși să te conving de importanța mea pe acest minunat pământ, de caracterul, cinstea și măreția mea, dar nu vreau nici să-ți spun adevărul și nici să te mint. N-am absolut nimic de ascuns, însă nici de mărturisit. Îmi dau seama că în aceste condiții nu ai chef să călătorim împreună, așa că în zori...” „Ți-am spus eu așa ceva? m-am interesat, destul de nervos. Dacă vrei, chiar și acum...” „Acum nu, interveni, destul de speriată, fiindcă mi-e frică... Parcă n-a rămas nimic omenesc în orașul ăsta... Te poți aștepta la orice: să apară stafii, ba chiar să învie morții... Parcă și oamenii s-au urât. De fapt, și de asta am simțit nevoia să dansez: să-mi înving frica, să o sfidez... Și dacă vrei să știi, când dansam cu caraghiosul ăla aveam senzația stupidă că încerc să mă salvez dintr-o mlaștină, mă chinuiam cumva să zvâcnesc din noroiul care-mi tăia până și respirația... Firește, mi-a fost și milă, n-am mințit... Orice om devine mai frumos și mai bun când iubește...” „Ai trăit cu adevărat acest sentiment?” m-am interesat cu toată seriozitatea, la care ea a sărit, revoltată: „Parcă nu demult am convenit să nu pui întrebări ! Dar fiindcă mă mai suporti până în zori, îți răspund la una mai ușoară, mai nevinovată... Întrebări grave numai despre soarta lumii, despre destinul omului, dezarmare”. „Mă bucur că te-ai întors”, i-am zis, destul de timid. „Dar asta nu-i întrebare, deșteptule, izbucni ea în râs. Și dacă e să fiu foarte sinceră, ceea ce nu mi se prea întâmplă, află că știam chestia asta, altfel nu mă grăbeam... Doar ți-am atras atenția că avem noi, damele, niște unde *psy* un ceva care m-a avertizat că ești în pragul catastrofei...” „Și ce mai știi? Ce-ți mai semnalizează undele tale? “ am întrebat-o, surprinzător de relaxat. „Că sunt îngrozitor de obosită, încât aproape că-mi vine să plâng... Te avertizez ce la mine lacrimile joacă un rol extrem de important, așa că nu trebuie să te miri: plâng imediat când sunt nervoasă, dar plâng și când sunt bucuroasă, speriată sau confuză... în ipoteza că o să mă vezi plângând, nu trebuie să te sperii. Uneori plâng și fără motiv: plâng experimental, pentru a verifica dacă mai pot plânge...” „Aș fi fericit să-ți exteriorizezi sentimentele și altfel decât prin lacrimi, ar fi formidabil... Nu de alta, dar nu aș putea reacționa normal,

fiindcă lacrimile mă paralizează...” „Măine, după ce vom fi dormit câteva mii de ore, toate ni se vor părea altfel... Atâta doar că până mâine... Dacă ne-am putea lipsi de împruțurile astea de hoteluri și restaurante, dacă n-ar trebui să tot explicăm în stânga și-n dreapta cine suntem și cine nu suntem...” „Eu cam pentru așa ceva mă pregătisem, spusei, fără prea multă convingere. De câteva săptămâni adun supe concentrate, salam, conserve, benzină, ceai, cafea, lapte praf... Am cort, saci de dormit... Cam o lună rezist fără niciun ajutor... De o vreme nu visez: decât cer, pământ, arbori, aer și apă, poate niște sălbăticiuni, dar niciun om!” „E formidabil! exclamă ea, înșeninată brusc. Atunci e simplu!” „Nu prea, spusei destul de sec. Ești tu capabilă să rezști fără dans, fără diverși țiți drăguți, fără zgomot și furie? Te poți tu abține să nu dai primului nevoiaș. O mână de ajutor? Nu trebuie să excludem niște ploii, un vânt rece, o vreme urâtă care să nu se mai termine, iar noi să tremurăm în cort, să ne spălăm într-un pârâu nenorocit și să mâncăm cu zgârcenie, cam același lucru... La astea probabil că nu te-ai gândit”. „De secole numai la așa ceva meditez. Marele Milarepa a trăit în condiții mult mai grele, ripostă, privindu-mă cu șiretenie. Și astăzi lăcrimez când mă gândesc la câte chinuri a fost supus de către Marpa până a acceptat să-l inițieze... Soră-sa, Peta, l-a găsit în cea mai înfiorătoare mizerie în adâncurile peșterii Dragkar — Taso... Dar, cu toate astea, el, Milarepa, continua să scrie versuri întru slava lui Buddha! Cunoașterea metafizică nu se poate obține fără asceză, fără a te priva de alimente și veșminte confortabile. Sigur, după foame îndelungată, mizerie și meditație continuă în aceste condiții, marele Milarepa a izbutit să zboare... Chiar și eu experimentez de câțiva ani povestea asta cu privațiunile, așa că nu m-aș mira ca tocmai în aceste zile să fac saltul spre această cunoaștere !” „Am simțit încă în astă-seară această... iminență! spusei în glumă. Aș putea să jur că mâine vei face saltul... Intuiția nu mă prea înșală! „ „Dacă n-ai fi avut o zi cu adevărat îngrozitoare, ți-aș vorbi câte ceva despre intuiția ta! în ipoteza că și până acum ți-a funcționat intuiția la fel de bine, atunci sunt sigură că toate femeile pe care le-ai cunoscut te-au lăsat ori sunt pe punctul să o facă! „ „Nu te contrazic, i-am răspuns destul de trist, ăsta era de fapt și motivul pentru care bănuiam că îți vei lua... zborul! „ „Răspunsul rămâne deocamdată în

seama viitorului, răsese, ca apoi să devină extrem de gravă: Totuși, nu vrei să plecăm undeva? Spre oricare punct cardinal, fiindcă nu mai pot de oboseală! „„Unde ți-ar conveni? m-am grăbit să-i răspund. Ai vreo soluție? „„Rizi de mine sau chiar nu mergi nicăieri?”, se interesă, uimită. „Mi-am propus un singur lucru: cât mai departe de Râul Doamnei, de case și de oameni”, spusei, fără prea multă convingere. Dacă ai tu vreo idee...” „Perfect, acceptă ea. Dă-mi harta și îți promit să descopăr campingul cel mai apropiat sau zona cea mai sălbatică... la alegere! “Nu vreau să aleg: zi-mi o direcție!” „Atunci înainte, spre nord!”, comandă ea cu o voce surprinzător de nesigură și, peste câteva minute, Târgu-Mare cu toate ale lui rămăsese în urmă. „Vezi ce bine reacționez la ordine? „ am încercat să glumesc. „Nu mă îndoiam, răsese, deschizând geamurile mașinii. Reflexe formate în timp. Mă gândeam însă la case: liniștea noastră nu depinde de ele, ci de spaima și speranțele care ne mișcă dintr-un mal în altul. Dar nu e momentul să ne amintim de case, spuse într-un târziu, după ce răcoarea izvorâtă din pădurea de fagi pe care o traversa drumul ne trezise. Mă întrebam înainte dacă la rugăminți ești tot atât de prompt? „„Poți să verifici, nu te împiedică nimeni...” „Aș vrea să ascult caseta aia cu... Sabin sau cum îl cheamă”, zise, cuprinsă de o ciudată emoție. „Treaba ta, spusei, destul de nemulțumit. Nu știu dacă o să-ți facă prea multă plăcere. Sabin este un tip extrem de complicat. Pare compus din mai multe ființe care nu reușesc niciodată să se pună de acord între ele: domină fiecare, pe rând... Și pe cât este de coerent în ceea ce spune, pe atât este de surprinzător, de imprevizibil în ceea ce face! În sfârșit... De fapt, de ce n-ai ascultă-o: am început ziua cu o falsă tentativă de sinucidere, mă gândesc la gestul tău, de ce n-am sfârși-o cu una adevărată?” „Ar trebui doar să precizăm că, deși sunt o foarte bună actriță amatoare, nu am intenționat așa ceva... înțeleg să-mi dau viața pentru cauze mult mai nobile! Adică să nu caut eu mașina respectivă, ci mașina să mă caute pe mine! zise, urmărindu-mi cu insistență privirea. Acest individ, parcă Sabin spuneai că-l cheamă, a fost într-adevăr foarte sincer, nu ți-a ascuns nimic?” „Nu cred să-mi fi ascuns mare lucru. Probabil că n-am știut eu ce să-l întreb... Adică am certitudinea că numai din vina mea anumite părți din viața și din structura lui sufletească mi-au rămas necunoscute... Sigur, dialogul

mai poate continua dacă... Deși nu cred că în viitorul imediat va face o nouă tentativă... Lui nu-i priește deocamdată nici viața, nici moartea, nici confruntarea, dar nici repausul ori contempla rea neutră... În momentul de față, se află în mijlocul contra dicțiilor!” „Spuneai că este imprevizibil, deci... Poate că ar fi mai bine să vorbesc după ce-l voi asculta, dacă...” „Fie, acceptai, fără niciun chef. Aș fi preferat să te aud pe tine...Cântă, dansează, spune orice, inventează, dar nu mă obliga să mă gândesc la el sau la casă... Descrie-mi copacii și ierburile din partea ta de drum...” „Doamne, dacă aș avea energie! Crezi că n-am avut o casă? Crezi că sunt chiar atât de lipsită de emoții? Așa că: eu sunt obosită, tu ești obosit, de ce n-am exploata mașina și casetofonul până ne va apărea în zare primul camping? Ai să descoperi că sunt o ființă curioasă. Spun ființă și nu femeie, dacă ai observat...”

PLAY: „Mă gândesc, domnule Sabin, că până în zilele noastre nu am fost capabili să ne prevedem trecutul, și atunci cum să ne avântăm tocmai în viitor? Este imposibil ca toate zilele care ne-au mai rămas să fie identice. Mai ai și șansa vârstei, a talentului, a ritmurilor mult mai accelerate ale istoriei. Murind, le pierzi pe toate...”

„Africanii spun că dacă mori mai ai o șansă, dacă ești prost nu mai ai niciuna!”

„Asta bănuiesc că ai aflat-o mai târziu, după...”

„Firește...”

„Noi discutăm despre cum ai gândit atunci...”

„N-aș vrea să-ți închipui că în viața mea ar fi două perioade foarte distincte... Sigur, există un *înainte* și un *după* acel moment, dar dacă mă gândesc bine, am murit de fiecare dată când am descoperit că-mi este interzis un anume lucru vital, un anumit drum, că nu din vina mea unele părți din mine îmi sunt anulate. N-aș vrea să mă crezi absurd: sunt conștient că nu am acces la nemurire, deși faptul în sine nu poate să nu mă revolte; religia, arta, creația în general, puterea *etc.* Sunt și expresii ale nevoii de nemurire la care eu, din păcate, nu am acces. Soarta m-a vrut un om comun, un om mediu dotat, sau mai mult decât mediu, dar m-a trimis într-o lume fără aripi... Egiptenii credeau că cel mort continuă să trăiască în

mormânt atâta timp cât cadavrul rămâne intact... De aici, piramidele...”

„Ai căror arhitecți sunt necunoscuți...”

„Ești dur, dar degeaba. Știu prea bine că au existat orașe i care au murit, după cum au murit atâtea și atâtea popoare...! În multe cazuri se păstrează doar numele celor ce le-au semnat decesul... Mă gândesc deseori la Ierihon, Ur, Memfis, Heracleopolis, Susa, orașul celor zece mii de mirese, orașul în care Alexandru, stăpânul lumii, s-a căsătorit cu Stateira, și care astăzi, după o viață de cinci mii patru sute de ani, este o neînsemnată ruină... Ce s-a ales din Babilon, prima metropolă a lumii, din grădinile Semiramidei sau din faimosul Turn Babel — Piatra de temelie a cerului și a pământului? Am deci foarte bine dezvoltat acest sentiment al relativului, am avut timp să învăț și să simt că până la urmă nimic nu durează, peste orice măreție crește iarba, poate tocmai de asta mă interesează numai timpul meu, foarte scurt, timp în care până azi, când înregistrăm acest dialog, nici n-am trăit, nici n-am murit, nici n-am avut certitudinea că mă pot împlini ca om. Și nu numai din vina mea. Asta mă doare. N-am trăit deci nicio întâmplare intelectuală deosebită, niciun eveniment spiritual care să-mi fi întors viața pe dos, nimic... Tot ce mi-e la îndemână să povestesc aduce a umilință, jenă, disperare... Cea mai neînsemnată nevoie spirituală sau materială mi-o satisfac în urma unui efort nebunesc, cu un uriaș consum de energie... Nu vreau minuni, ci puțin firesc. Sigur, alții au reușit mai mult, au motive să se declare mulțumiți... Conștient că n-am decât o viață, mi-am propus totul, sunt chiar obligat să-mi propun maximumul, poate de asta am ajuns să-mi număr cu mai multă atenție pașii, să nu-mi mai pot suporta târârea... Dar asta este numai o față a medaliei. Istoria lumii nu-mi spune decât că eu, ca individ singur, nu contez dacă nu sunt o mare excepție care să trăiască într-un climat stimulator. Și chiar dacă ar fi așa, dacă deci aș fi eu excepția, întrebarea așteaptă un răspuns”

„Unii sunt de părere că numai în iubire ne putem împlini cu adevărat, că de fapt acesta este unicul domeniu în care ne este dat să ne realizăm. Din moment ce ai renunțat atât de timpuriu la viață, sunt tentat să mă întreb dacă ai iubit vreo dată? Iar dacă n-ai încercat această unică împlinire, nu înseamnă oare că te-ai iubit

prea mult, că în toate oglinzile îți vedeai numai și numai propriul tău chip? „

„De ce să mint, această întrebare nu mi-am pus-o, importantă mi s-a părut numai împlinirea profesională, deoarece avusesem timp să învăț, din experiența mea și a atâtor alții, că mizeria, umilința degradează sau erodează până la urmă chiar și cea mai puternică iubire. Asta nu înseamnă că n-am iubit, se vede însă că tocmai mie nu mi-a fost dat să găsesc femeia care să-mi dea măcar iluzia împlinirii, deși la acest capitol mă mulțumisem cu destul de puțin... De fapt, n-am renunțat ușor, abia după două tentative eșuate am ajuns la convingerea că accentul trebuie deplasat... spre realizarea profesională. Adevărul este că și în timp ce iubeam, simțeam că numai iubirea nu-mi ajunge... Firește, am amintiri frumoase din acea vreme, aș putea să-ți povestesc numeroase secvențe emoționante. Da, am iubit și o vreme m-am străduit să fac imposibilul pentru a proteja acest miracol, dar orice floare plantată în deșert este, până la urmă, acoperită de nisip; într-un deșert întotdeauna înving nisipurile... Domnul Socoleanu, prietenul nostru comun, când ne evoca unele momente din trecutul său, susținea că există perioade care nu-ți permit să te împaci cu Dumnezeu nici pe lumea aceasta și nici în cea viitoare, pentru că mizeria, degradarea, imposibilitatea de a ajunge să ai un minim confort spiritual și material obligă uneori la imoralitate, ignoranță, urâtenie sufletească... Dacă, firește, nu ești bigot, masochist sau ceva asemănător... Rămâne să verifici și tu. În ceea ce mă privește, sunt sigur că adevărata iubire am cunoscut-o când nu mai credeam, imediat după tentativa de sinucidere, în lunga-mi convalescență, când însă îmi propusesem să fiu asemeni celorlalți... Astăzi îmi spun că soarta a vrut să-mi întindă o mână, numai că eu, iarăși, n-am observat-o... Oricum, îmi era frică să nu se repete sub o altă formă istoriile vechi, care mi-au lăsat un gust de umilință și moarte... Dacă asta se numește dragoste, mi-am spus după câteva luni de conviețuire cu Cornelia, atunci n-am pierdut nimic și nici n-am ce regreta... Cu ultima, Ioana, întâlnită după întâmplarea aceea nefericită — nefericită în sensul că nu mi-a izbutit tentativa — a fost cu totul altceva: era atâta dăruire, pasiune, disperare și teamă în fiecare cuvânt sau gest, încât n-am mai putut suporta, mi-a fost imposibil să fac față tensiunii, așa că am fost

obligat să-i pun punct și să-mi demonstrez că la acest capitol nu sunt om de curse lungi, că n-am greșit atunci când am luat acea hotărâre...Regret doar că m-am despărțit de ea ca un laș, că am fost murdar, înfiorător...”

„Dacă într-adevăr regreti, înseamnă că nu-i totul pierdut...”

„E pierdut, din păcate. Atât de pierdut. Incit la acest capitol refuz să mă gândesc până și în clipele când am cea mai desăvârșită. Repulsie față de mine însumi... Oricum, nu există întoarcere...”

„Ți-ar fi foarte greu dacă am încerca să ne apropiem de acest punct incomod al...”

„Nu prea ar fi nimic de spus fiindcă nu știu cum se face, dar pentru întâmplările frumoase nu există cuvinte, ele se sublimează într-un sentiment fără nume... În schimb, pentru mizerie și durere, pentru urât și tot ce ține de el ai la dispoziție întregul vocabular... Vorbirea ne-a fost dată se pare spre a ne putea consemna mai alea durerea, nefericirea. Iubirea este o tensiune, o trăire aparte, dincolo de explicații și logică, o s-are indescriptibilă a ființei noastre. Așa că, practic, nu prea aş avea ce povesti... Dar dacă totuși încerc, o fac din curiozitate și din nevoia de a-mi exorciza în acest fel rușinea... Îmi amintesc exact: pe Ioana Olaru o remarcasem încă din Râul Doamnei, cu mult înainte de a mă fi gândit serios la utilitatea vieții sau, în limbaj camusian, înainte de a fi încercat un răspuns la problema fundamentală a filosofiei: dacă viața merită sau nu să fie trăită. Orașul este destul de modest, intelectualii nu abundă, oamenii s-au cam urâțit, sunt aproape convinși, așa că nu era greu să reții o femeie frumoasă, chiar foarte frumoasă, cu un soț profesor la mama dracului despre care s-a auzit că e încurcat cu o alta, băștinașă, mult mai frumoasă! Sigur, se mai vorbea că și ea este încurcată cu un director general din București, dar n-am verificat, nu mă interesează zvonurile: lumea vrea mereu senzații și, când nu are, le inventează... Mi-ar fi fost ușor să o cunosc, ne învăTEAM doar prin aceleași locuri, dar pe atunci femeile nu prezentau pentru mine decât un interes pur fiziologic pe care izbuteam să-l satisfac fără mari pretenții și complicații. Cornelia, ultima mea prietenă era, de altfel, persoana ideală, făcută anume pentru asta: nu s-ar fi ridicat din pat săptămâni la rând! Mai mult, pe atunci obsesia mea era alta: să văd ce se întâmplă cu mine, adică să aflu dacă sunt sau nu un

ratat și, desigur, dacă mai am vreo șansă! După ce, în sfârșit, am descoperit răspunsul său, mai exact, după ce am avut curajul să mi-l mărturisesc deschis, ți-am mai povestit, cred, cum mi-am pregătit cu minuțiozitate gestul respectiv... N-am vrut să mor acasă: mă temeam să nu mă descopere prea repede, pe urmă apropierea mamei, sentimentul că și-ar putea da seama că mă aflu în dificultate... Știi, simțurile speciale ale celor foarte apropiați m-ar fi putut împiedica...”

„Nu te-a deranjat faptul că rămânea singură? Nu te-ai gândit măcar la durerea ei?”

„Nu știu dacă ți-am spus, mai am un frate, inginer la o mare uzină în București. Slăbiciunea ei... Apoi a mai suportat o moarte, a tatii, și are o altă părere despre viață... De dragul eternității în care crede cu fanatism, mama îndură cu stoicism încercările din lumea aceasta, mai mult, suferința nu face decât să o apropie de unica ei certitudine: viața de dincolo... Prin urmare, ea era într-un fel rezolvată, pe când eu abia urma să-mi găsesc liniștea... Sigur, am avut numeroase discuții înainte de a pleca: nu bănuia de ce-i vorbesc atât de insistent despre mine, despre nerealizarea mea, despre durerile ce mă încercau, despre lumea noastră, dar mizam că după ce va afla vestea, va medita mai mult asupra lor, va găsi explicațiile pe care n-am îndrăznit niciodată să i le mărturisesc direct. Oricum, trebuia să plec neapărat de acasă și întâmplarea a făcut să fiu trimis cu niște proiecte la București... Poate că și dacă n-ar fi fost împrejurarea aceasta care a precipitat lucrurile, tot aș fi ales Bucureștiul, orașul în care-mi făcusem nu numai studiile de arhitectură, ci și cele mai fantastice proiecte și vise... Mi se părea deci locul cel mai potrivit pentru a închide cercul: începutul și sfârșitul iluziilor ! În afară de asta, murind aici dădeam un alibi mamei: am fost omorât! De altfel, ea avea convingerea că sunt foarte imprudent, că vorbesc vrute și nevrute, că odată tot se va găsi cineva dispus să-mi închidă gura... Ei, sărmana, nu-i ieșise niciodată frica din suflet, dimpotrivă, ea creștea cu fiecare an și cu fiecare furie sau act necontrolat de-al meu... Căci pe măsură ce mi se reduceau șansele de a mai fi ceea ce credeam că pot fi, pe măsură ce germenii degradării începuseră să-mi tulbure încrederea în viitor, nervii îmi cedaseră... Dar sinuciderea este o operă complexă, gravă, strict individuală: te

gândești înainte de toate la tine însuși, primează durerea ta, soarta ta, decizia ta. Am plecat așadar fără să las vreo scrisoare, fără să sugerez cuiva că am de gând să închei înainte de vreme comedia tragică. De fapt nici n-aș fi fost crezut... Cu câteva ore înainte, am făcut o dureroasă călătorie prin oraș: voiam să-l văd pentru ultima dată, dar în același timp mai aveam nevoie și de alte argumente, căci există o revoltă a trupului, o furie a lui de a se conserva, de a nu accepta altă moarte decât aceea lentă, erodantă a timpului. În lunga-mi convalescență petrecută, de asemenea, în București, o vreme la Spitalul Central, apoi la fratele meu, am întâlnit-o pe Ioana în Parcul Libertății și, cu toate că eu eram altul, n-am avut curajul să o opresc, deși am tresărit foarte bucuros: revedeam, bizar, nu numai o femeie frumoasă, ci și un oraș, căci ea îmi stârnise o ciudată nostalgie după Râul Doamnei și după cel ce fusesem acolo... Am urmărit: aveam timp suficient, răbdare și o nesfârșită curiozitate. De ce era în parc, ce-i spuneau arborii bătrâni, pestriți pe care părea să-i cerceteze? Îmi era greu să descifrez cauzele acelei stări neînțelese sau nu-mi convenea ceea ce bănuiam. Părăsise parcul fără să privească în jur, plutise parcă deasupra străzilor murdare, agitate, ocolită de norii de praf ce veneau dinspre zonele ce-și trăiau ultimele clipe. Pe atunci lini căutam un alt fel de a fi, un chip asemeni lumii de care nu izbutisem nicicum să mă eliberez, dar cu toate astea n-am avut curajul să o opresc, poate și pentru că nicio întrebare nu mi s-a părut potrivită tristeții ei presupuse; nu exclud nici complexul de inferioritate: mă refuzase nu numai viața, ci și moartea ! Adevărul este că în mine toate se schimbaseră, percepeam altfel culorile, sunetele, iar gesturile și privirile oamenilor îmi trezeau alte ecouri sufletești. Ce nu descoperisem încă din ceea ce trăisem până atunci? Ce trebuia neapărat să înțeleg? Oricum, gândurile mi se legau cu dificultate, după lungi și chinuitoare dibuiri: numai nesiguranță, ezitare, teamă... Simțeam că trebuia să iau totul de la început, să învăț până și vorbirea, să scap de lentoarea gândurilor. Dacă mi-ar fi venit în minte o frază suportabilă, poate că... Nu peste mult însă mi-a fost dat să o descopăr pe Ioana sub o nouă înfățișare: se întâlnise cu o colegă de a ei și, surprinzător, devenise alta: veselă, comunicativă, lipsită de absolut orice griji; vorbea mereu, subliniindu-și frazele cu gesturi largi, necontrolate, râdea zgomotos,

mult, de parcă pentru a ajunge până acolo, la acea întâlnire, ar fi trebuit să se sustragă unor întâmplări de un comic irezistibil. Ce singură trebuie să se fi simțiti mi-am spus și, fiindcă tot n-aveam ce face, am continuat să le urmăresc până la clubul unei cooperative meșteșugărești unde se dansa. Eram de-a dreptul consternat: ce căutau ele aici, printre aceste mutre caraghioase? Mustățile cele mai contorsionate, briantină și spray-uri proaste, alcooluri ieftine, jeans albiți cu cărămida, haine de piele, gemete, icnituri, vorbe fără perdea, pipăit și săruturi lăbărțate, râsete stupide, nesfârșite... Clubul părea un fel de stație intermediară între stradă și patul cel mai apropiat cu putință... Ioana dansa nebunește, părea în transă, nu-i păsa că partenerul ei era incapabil să păstreze ritmul, tremura, gemea, țipa, râdea prostește cri de cita ori cel cu care dansa, un individ oacheș, cu părul cârlionțat, urmaș cert al celor veniți cu sute de ani în urmă din zona Gangelui, se lăsa mult pe spate, de parcă ar fi căzut în extaz în fața unei zeități ce i se arătase numai lui printre panglicile țipătoare din hârtie creponată care acopereau tavanul. Din când în când, unii cunoscuți de-ai ei își mai uitau mâinile pe fese, ea însă nu se jena, nu-i respingea, era exact ca alții, vulgară, primitivă, lunecând dezinvoltă pe linia dintre om și animal. Urmărind-o, treceam prin cele mai neînțelese stări: perversă cu aere de sfântă? degradată? Se străduia oare să fie și ea asemeni lumii? Toate ipotezele erau admise. Fusesem tentat să o invit la dans și, pentru a-i urmări cu mai multă atenție reacțiile, să mă port asemeni altora, mai ales că în acel loc nu putea avea nici cea mai mărunță pretenție, dar eterna mea nehotărâre, poate și curiozitatea de a afla dacă este legată în vreun fel de cineva m-au obligat să aștept. Într-o pauză însă, când sticlele ascunse prin diverse buzunare începuseră să circule din mină în mână, un bărbat înalt, osos, cu o mustață îngrijită, adusă până sub bărbie, își făcuse loc spre ea: „M-ai abandonat, fă, moțato, i-a zis, dar acum compostatul te paște. De astă dată nu-mi mai scapi, vii urgent cu mine la hodgeagl” Spre surprinderea mea, Ioana își pierduse brusc siguranța, începuse să bată în retragere, dar nimeni nu se înghesuise să-i ia apărarea, dimpotrivă, când individul o prinse strâns de mână, hotărât să o scoată afară, ceilalți se grăbiră să-i facă loc: doar ea, cu ochii plini de lacrimi, speriată, încerca să se opună. Atunci, cu o îndrăzneală de care nu mă

crezusem capabil, am zvâcnit spre mustăcios și l-am bătut flegmatic pe umăr: „Copil’, lași fata în pace, dacă nu vrei să-ți scrii biografia într-un loc mai răcoros! Sezonul grațierilor e departe, sper să nu uiți și să nu zici că n-ai fost avertizat !” Bărbatul m-a privit consternat: buzele lui groase, puse și mai bine în evidență de mustața atât de atent cultivată, păreau să rețină cu dificultate înjurătura. Privirea mea aspră, rece, sigură izbutise să-l înduplece: „la-o, tovarășu’, mi-a zis după o lungă ezitare, și du-o la mănăstire, dacă aici nu vă convine. Nici la ocnă n-am întâlnit atâta curcănime ca în sala asta!” „Poate că mâine, la prima oră, o să-ți aflu mai pe larg părerea despre curcani și ocne, dar în scris, așa că nu e bine să te obosești seara asta! am adăugat, după care i-am spus Ioanei: Tu mă însoțești imediat !” Am prins-o energic de mână, iar în tăcerea apăsătoare ce ne acompania pașii, îmi auzeam inima zvâcnind cu putere: nu-mi venea să cred că învinsesem și, mai ales, nu izbuteam să mă conving că ea mă urmează supusă, fără să mă întrebe nimic. Abia după ce m-am pomenit pe bulevard, departe de club și de orice posibilitate de a fi atacați prin surprindere, am respirat normal: „Bine că am scăpat cu fața curată! i-am zis, încercând să par degajat. Mie mi-a fost mult mai frică decât s-ar crede... Rolul magic al formulelor... Important este să cunoști stilul miliției și să ameninți cu seriozitate, fiindcă nici măcar la bombele astea nu mai găsești curajoși !”. „Bine, dar nu sunteți...?” s-a interesat ea uluită. „Nu sunt decât un biet arhitect ratat, i-am spus cu nepăsare, de parcă aș fi vorbit de altcineva, un desenator mediocru de spații *stas* în care trebuie să locuiască oamenii... Ziua, în fața planșetei, copiez planșe standard, iar noaptea imaginez orașe, spitale, case de cultură, biblioteci, vile care, firește, nu vor fi transpuse niciodată în beton și sticlă. Și, în loc să am curajul să-mi fac harakiri, prefer să joc diverse roluri, chiar și de milițian, și să mă iluzionez că, până la urmă, văzând această lume. Dumnezeu se va supăra și va trece la un nou act de creație. Deși aș fi putut-o spune și eu, ideea este a lui Jaspers, din păcate... Cât despre tine, te-am urmărit cum dansai și mi-am dat seama că ai reușit să te realizezi... Nimic diletant, nimic fals în mișcărilor tale, ci numai grație și o pasiune ieșită din comun... Sigur este că n-ai dansat din obișnuință... Bucurie? Disperare? tt m-am interesat eu, nu fără ironie, căci îmi era imposibil să înțeleg ce caută acolo, printre

oamenii aceia pestriți, mult sub nivelul ei. „Ar mai fi o explicație, zise ea, ceva mai relaxată. Sunt o primitivă. Știi doar, sălbaticii dansează în toate împrejurările: de tristețe, de bucurie, pentru alungarea duhurilor rele, pentru chemarea celor bune, înainte de a-și mânca semenul, după ce l-au mâncat... ia-mă drept primitivă și nu mă trage la răspundere că nu sunt cum te așteptai, fiindcă detest să dau socoteală cuiva de faptele mele care, fii sigur, nu sunt cum ai putea crede... La urma urmei, n-are nicio importanță cum sunt... Oricum, îți rămân îndatorată pentru că m-ai ajutat” „A fost o întâmplare... Inspirație de moment, nimic mai mult... Nu mizăm pe câștig, ci pe bătaie: cel puțin jumătate ar fi fost de partea mea și astfel, în timpul încăierării, te-aș fi extras cumva... deși ți-ai fi meritat pedeapsa! Am totuși sentimentul că lumea aceea nu ți se potrivește”. „Dar care lume mi se potrivește? izbucni ea. Care este locul meu pe acest minunat pământ? Poate pentru că n-am tăria să mă gândesc la vreun loc sau să-mi revendic unul pe care închipuirea m-ar putea convinge că-l merit, dansez până cad jos, ascult muzică sau merg... Sunt zile când fac și douăzeci de kilometri... în fond, râse ea, nici nu-i chiar atât de rău: unii în starea asta iau droguri, se îmbată, se refugiază în boli ori în diverse proiecte fantastice. Când simți că în mușchi nu ți-a rămas nicio picătură de energie, nu visezi decât baie fierbinte și somnul...” „Și atunci de ce nu pui capăt suferinței într-un mod mai direct?” m-am interesat, gândindu-mă la tentativa mea eșuată, copleșitor de vie în minte. „Fiindcă viața este atât de scurtă, încât n-are niciun rost să mă grăbesc ! râse ea. Încă n-am citit toate cărțile, n-am ascultat toate discurile, n-am reușit să-mi cunosc nici măcar patria... Dar înainte de orice, încă mai cred în minuni, mai am naivitatea să cred că aș putea face și altceva în afară de a mă grăbi spre veșnicie...” „Să dansezi?” m-am interesat în glumă, numai că a reacționat cu totul surprinzător: „Mă judeci după un gest? După o seară nenorocită, când eram incapabilă să fac altceva? „ a spus apăsător, înainte de a se îndepărta grăbită spre prima stație de autobuz. Mi-a trebuit mult timp pentru a o convinge că n-a fost decât o glumă proastă: „Mai ai cumva și obiceiul de a privi în jurul tău? Nu vezi că sunt și așa aproape moartă? s-a revoltat ea. Am renunțat la atâtea cu destulă ușurință, încât mă întreb adesea ce mi-a mai rămas? Singurul meu act de curaj: faptul că trăiesc sau, dacă vrei,

că încă mai trăiesc cu ochii deschiși în așteptarea firului de care, absolut sigur, voi izbuti odată și odată să mă prind.” „Nici eu nu ți-am propus să ne sinucidem împreună, i-am răspuns, cu aceeași gravitate. Ți-am pus și eu o întrebare, atâta tot. Firește, oamenii pot fi judecați mult mai bine după întrebări decât după răspunsuri, am avut destul timp să aflu acest neînsemnat adevăr, dar oricum până la urmă nu aș fi ocolit-o nici pe aceasta... Am greșit începând direct cu ea. Ești foarte tânără, n-ai ajuns încă la vârsta primului bilanț...” „Pari din nou prea sigur”, a încercat ea să mă ironizeze, dar cercetându-și involuntar aproape ceasul-medalion, a intrat într-o paradoxală stare de nervozitate: probabil că trebuia să plece undeva, depășise timpul ce-i fusese acordat pentru dans, oricum, începuse să mă ignore, o interesau doar taximetrele ce întârziu să-și facă apariția pe strada aceea îngustă, cu nume de anotimp. I-am propus să ne revedem pentru a continua dialogul între rupt de nervozitatea ei ce sporea cu fiecare minut și mi-a răspuns, privindu-mă cu o neînțeleasă curiozitate: „Mă poți întâlni tot cam prin aceleași zone!” unde de altfel am regăsit-o abia după două zile. Ciudat, în loc să mă irite că în ziua imediat următoare am așteptat-o degeaba, am fost foarte fericit: îmi găsisem un țel, o treabă, mă preocupa în sfârșit ceva ce avea un nume, o biografie, chiar dacă n-o cunoșteam decât foarte vag. Pentru că până în clipa aceea totul fusese dibuială, jenă și spaimă. Fratele meu, la care locuiam, mă privea cu o îngăduință și o grijă absurde, ca pe un bolnav abia ieșit de la psihiatrie, gata în orice clipă să-i facă o surpriză neplăcută; gestul meu ne înstrăinase și mai mult; ascendentul avut înainte asupra lui dispăruse și acum nu făcea decât să-mi accepte cu o exasperantă și orgolioasă înțelepciune capriciile și aberațiile, de aceea căutam să-l întâlnesc doar seara, la masă, pentru puțin timp, spre a-l asigura indirect că nu trebuie să aibă motive de îngrijorare din cauza mea. O făceam nu atât pentru el, cât pentru mama, care încă nu reușise să înțeleagă ce s-a putut întâmpla cu mine și cum de n-am izbutit să mă conving că suferința, spaima și înjosirea există de când lumea, că durerile și chinurile pe care trebuie să le suportăm și noi, probabil mai mici decât ale altora, sunt o garanție a fericirii de dincolo. Curios, Ioana m-a întâmpinat ca pe un vechi și încercat prieten, poate și pentru că împrejurările ne ajutaseră să trăim o întâmplare comună. Din prima

clipă am simțit-o foarte aproape și tocmai de aceea mi s-a făcut frică: să mă las iarăși purtat de acest sentiment înșelător? Să mă îndepărtez înainte de a-mi pierde libertatea, înainte de a simți că îmi devine absolut necesară? Sau să trăiesc asemeni celorlalți, fără să-mi pese de nimic, de eventualul ei suflet, cu alte cuvinte fără să mă implic? În fond, din cele aflate despre ea, nu puține, nu aveam niciun motiv să-mi fie milă sau să o menajez: numai pentru a se muta în București, acceptase să se încurce cu un director care, firește, avea o soție, așa că de ce n-ar face-o și cu mine, oricum un tip mai spălat decât cooperatorii ei? Sigur, datele ei sufletești, gesturile, privirea, reacțiile involuntare erau în flagrantă contra dicție cu ceea ce-mi spusese despre ea, tocmai de asta am privit-o un timp cu destul interes, deși din prima clipă m-am gândit că ar fi bine să dau întâietate masculului, animalului de mult neglijat. Atâta doar că masculul era și el învins, umilit, iar din moment ce nu hotărâsem nimic — repet tentativa ori mă acomodez? Încerc să trăiesc din curiozitate, așteptând ca atâția alții o minune sau...? — nu știam dacă trebuie să-i dau atenție ori să-l ignor definitiv. Până una-alta aveam câteva certitudini: prezența ei îmi făcea bine, era inteligentă și frumoasă, iar eu, ca și ea de altfel, mă simțeam singur, fără rost, într-un oraș care mă refuza cu toată energia. Nu știu de ce, primele noastre plimbări îmi amintiseră până în cele mai mici detalii de seara dinaintea tentativei de la hotel: mergeam lângă ea cu sentimentul stupid că-mi iau adio de la străzi, case, arbori, trecători, că le privesc pe toate, inclusiv pe ea, pentru ultima oară, parcă mă chinuiam să nu fac nicio eroare, nimic ieșit din comun, ca nu cumva să fiu obligat să-mi amin decizia. Între noi se stabilise o distanță politicoasă pe care niciunul nu încercasem să o depășim. Abia mai târziu, când din aceleași motive necunoscute tonusul meu a oscilat spre plus, am încercat să rup aparenta convenție: mă contrariase frica ei continuă de a nu fi văzută sau recunoscută, eternii ochelari de soare puși în grabă ori de câte ori cineva încerca să ne cerceteze cu mai multă atenție. „De cine fugi? m-am interesat, în cele din urmă. Ai vreun iubit de care n-ai reușit încă să te eliberezi? Te păzești de vreo brută din acelea...?” „Ai observat că mi-e teamă?” s-a interesat, uimită. „Da, i-am răspuns, derutat de mirarea ei. Și mă grăbesc să te previn că nu e bine să contezi pe pumnii mei și nici pe actorul din minei Nu

pot fi curajos de prea multe ori într-o viață. Sunt o structură mai fragilă”, m-am străduit să glumesc; ea însă mi-a întâmpinat cuvintele cu înțelegere: „Nu aveam de gând să mă grăbesc cu asigurările, observ însă că a sosit momentul: de când mă știu am contat numai pe mine, chiar și în seara aceea m-aș fi descurcat în cele din urmă... Am oarecare experiență... Nu știu dacă ți-am spus că Sanda Popa, colega mea, era pregătită să aducă un milițian autentic? În plus, te-ai putut convinge singur că îndrăzneala acelor țipi nu este pe măsura urâteniei lor. Ei seamănă cu o rasă de câini, boxerii: sperie mai mult prin înfățișare decât prin agresivitate sau curaj. În viitor, deci, nu trebuie să fii îngrijorat!” „Și atunci de ce ești neliniștită? m-am interesat, imitându-i calmul. Să mă fi înșelat atât de mult?” „Ei, am și eu diverse defecte și, în ipoteza că nu izbutești să le ignori, sunt pregătită să-ți vorbesc despre ele, deși nu știu dacă ar ajuta la ceva! „ mi-a replicat, cu o siguranță care nu făcea decât să-i dezvăluie vulnerabilitatea pe care n-am îndrăznit să o cercetez, de teamă ca în umbra ei să nu mă reîntâlnesc cu mine însumi. În seara aceea confuză, n-am reușit să ducem la capăt nicio idee, poate și din cauza abilității cu care știa să-mi închidă toate drumurile spre ea. Am izbutit însă, fără niciun efort, să-mi dau seama că treptat, pe nesimțite, începe să mă domine nu prin ceea ce-mi spusese, căci în realitate nu vorbisem aproape nimic, ci printr-o curioasă putere, ce depășea cuvintele; intrasem, se pare, în raza ei de atracție și, pentru a nu mă lăsa anulat, m-am hotărât să renunț la mine, la ea, la orice sentiment, la trecut și viitor și să încep jocul: la să vedem cât sunt de mare actor! N-are decât să suporte consecințele sau să se apere, cum s-a lăudat. Și eu, întreaga viață, am fost victima acestor farisei. Iar jocul îmi convenea și dintr-un alt motiv: ea rămânea în afara obsesiilor mele, în afara gândurilor, exclusă din decizia — de a repeta sau nu gestul — pe care urma să o iau în viitorul apropiat. Atâta doar că în umbra hotărârii de a juca teatru se deschidea un gol imens: ce rol să interpretez? Pentru că în esență nu-mi propusesem să obțin absolut nimic de la ea. Sigur, era foarte frumoasă, m-ar fi putut interesa ca femeie, atâta doar că în momentele acelea nu mai eram eu bărbatul care... Spaimile, epuizarea nervoasă, apoi medicamentele mă transformaseră într-o pastă informă...

„Nu prea înțeleg ce mai era de hotărât: ai revenit doar în aceeași lume, printre aceeași oameni, nimic nou, nimic schimbat, toate au rămas cam la fel...”

„Da, numai că eu eram altul...”

„Ai adăugat în ultimă instanță o nouă înfrângere, or, mi-ai spus doar, cu înfrângerile începuseși să te obișnuiești. De ce nu ți-ai propus, de pildă, o victorie zdrobitoare, chiar și asupra ta însuși? Căci moartea până la urmă tot nu te va ocoli, este inevitabilă. Moartea și impozitele, cele două certitudini, cum glumea un președinte american”

„Am impresia că n-ai înțeles mare lucru din această discuție. Poate că este și vina mea...”

„Nu cred. Am dedus că te îndoiești de propriile-ți convingeri, că ele nu ți-s prea puternice. Dacă viața ți s-a părut absurdă și ai decis, deci, să răspunzi în felul în care ai răspuns la problema fundamentală a filosofiei, acum, după ce ai fost salvat de la moarte, ea a devenit mai puțin absurdă? Ai descoperit ceva nou în timpul somnului aceluia lung sau în zilele în care ai început să te trezești? Iar apoi să-ți fie frică să nu te îndrăgostești de o femeie, ca nu cumva dragostea să-ți devieze judecata? Dacă fugi de dragoste, înseamnă că ea te poate schimba radical, că este mai puternică decât voința de a muri; mai puternică deci decât niște convingeri pe care le câștigaseși în timp. Se pare că moartea s-a purtat cu tine așa cum te-aipurtat tu cu viața, ți-a imitat gestul, a fugit, adică...”

„Eșecul tentativei mele n-a schimbat nimic, m-a obligat doar să fiu mai atent cu unele nuanțe pe care încă nu le luasem în calcul...”

„Deci, după părerea ta, iubirea ar fi o simplă nuanță?”

„Nu știu exact ce este, de fapt nimeni nu știe și nu definițiile contează, dar poate oare să facă excepție de la regula generală, se poate ea sustrage degradării și morții? Nimic mai trist decât degradarea și agonia unei iubiri. Căci azi, victimă, a tuturor stresurilor, îți trebuie nervi de oțel pentru a exista în limitele normalului, pentru a mai păstra ceva intact din tine... Iubirea nu cred că face excepție de la această regulă. Până la urmă, unuia dintre cei doi îi cedează nervii și totul devine de o tristețe fără margini, pe care nu o mai poate șterge nici măcar eterna strădanie de a te autoiluziona. Când spiritul este obligat să rămână în umbră, să fie

înlocuit de reflexe – eterna căutare a hranei și a adăpostului — iubirea se transformă treptat într-o simplă satisfacere a unor nevoi fiziologice, ca apoi să învingă definitiv oboseala și... gata! Dar vorbești ca un om ce n-a iubit cu adevărat niciodată! Sau să fii tocmai excepția, marea excepție?”

„Eu, ți-am mai spus, pun doar întrebări... Poate că în acea carte voi rezerva un spațiu și durerilor mele... vom mai vorbi... Totuși, trei luni și ceva ai avut certitudinea că iubești cu adevărat. A fost chiar certitudine sau numai iluzie? Ai avut momente în care te-ai trezit?”

„Am început-o, ți-am zis, din oboseală, disperare, din nevoia de a umple timpul cu ceva, e drept, foarte puțin timp, căci iubirea nu admite falsul, am continuat câteva zile prin a juca teatru și am sfârșit-o prin a mă teme de ceea ce simțeam, de incendiul pe care-l declanșasem... Am fost lamentabil... Singura consolare: că am fost lamentabil după trei luni și e mai bine decât să fi fost după șase sau după un an...” STOP.

Întoarcerea ei mă liniștise într-o oarecare măsură: era o victorie ce venise tocmai la timp pentru a încheia o zi exasperantă în care fusesem obligat să stau mereu cu nervii întinși, într-o continuă incertitudine. Curiozitățile de orice fel le lăsasem în seama viitorului, important mi se părea doar drumul larg, neted ce își făcea loc cu dificultate printr-o pădure de fagi și aerul proaspăt, aspru ce năvălea prin geamurile deschise larg. Concentrându-mă asupra șoselei, mă desprindeam de casetă, de propriu-mi trecut, mă străduiam, din nou, să fiu doar *atunci* și *acolo*. Rar de tot, când pentru câteva secunde farurile unei mașini ce veneau din direcția opusă îi luminau fața, aveam impresia că plânge, dar mi se părea inutil să o întreb, se afla probabil într-un moment când niciun răspuns nu-i convenea, iar în afară de asta, adâncindu-ne în munți, departe de orice oraș, începeam să sper că totuși va rămâne cu mine, măcar un timp, și că astfel, stârniți poate de singurătate și de obișnuință, va veni vorba deschis și despre durerile noastre, nu puține. „Mai este mult până unde ți-ai propus?” m-am interesat într-un târziu, deși nu asta mă preocupa; conduceam destul de degajat, fără să mă intimideze ca altă dată serpentinele foarte strânse ce urcau muntele; aș fi vrut însă să-i vorbesc despre noaptea densă ce mă îndemna să strâng cu

putere volanul, despre mirosul intens, crud de flori sălbatice care-mi inunda mașina, despre golul din jurul nostru de a cărei aspirație mă sustrăgeam, apăsând uneori prostește pe accelerație. „Ar mai fi câțiva kilometri buni, m-a asigurat, redeșteptându-se parcă dintr-un vis obositor, dar dacă se ivește vreun luminiș, nu m-aș supăra să oprești. Că doar nu ne fugărește nimeni, timp este destul... „Exact douăzeci și trei de zile, dacă neprevăzutul nu ne va tulbura în vreun fel și, desigur, dacă nu ți se va face dor de trenuri, avioane sau de familie.” „O să-ți comunic din timp, încercă să glumească. În clipa de față mi-e dor numai și numai de o cafea tare... Vreau să mă simt și mai lucidă, deși nu văd la ce mi-ar folosi: nu-mi doresc să par altceva... Oricum, de când am intrat în pădure, încep să-mi revin dintr-un coșmar stupid... Nevoia aceasta dureroasă de ierburi, cer și vânt... Lirism infantil, dar asta e: să dormi aici, odată cu pădurea, să împrumuți nepăsarea pământului. Adesea am sentimentul că tot ce mi s-a întâmplat nu-i decât o pedeapsă, fiindcă am ignorat bucuriile simple. Probabil că-ți par făcută anume pentru dans, cârciumi și pat, dar crede-mă, te rog, a fost o vreme când am privit lumea și altfel, de jos de tot, dacă vrei prin prisma firului de iarbă... Nu în sensul de a avea îndârjirea să reapară mereu, indiferent de sol, climă sau intemperii, nu...ci am încercat să mă împac, dacă pot zice așa, cu ceea ce sunt, să mă conving că nu voi fi niciodată altceva. Vorbesc aiurea, dar în adolescență am avut certitudinea că într-o altă viață am fost chiar iarbă, asemeni atâtor suflete pe care marele Milarepa le-a trimis înapoi din ceruri ca să învețe răbdarea și umilința și să privească altfel soarele, apa, vântul... Te-ai întrebat vreodată ce ai fi putut fi într-o altă existență?” „M-am gândit, firește, i-am răspuns, oprind mașina într-un luminiș. Uneori fusesem convins că am fost om, altfel n-aș fi simțit cu atâta acuitate întoarcerea spre antroipoizi... alteori — că am fost antropoid, de aceea mă doare atât de cumplit ceea ce-mi lipsește pentru a mă considera om”. „Culmea e că mai acum o oră nu păraai atât de inteligent! râse ea, părăsind mașina și trântindu-se pe iarbă. Semn că îți face bine pădurea”. „Nu, am glumit la rându-mi, povestea e mult mai simplă: sunt inteligent numai după ora zece seara...” „Ce păcat! exclamă, cu sinceritate. Mie mi se face somn foarte devreme...Sunt o matinală. De fapt și din acest motiv ți-am cerut cafea. Dar pentru a nu mă simți prea îndatorată până

măine, când va trebui să intrăm în normal, te-aș ruga să mă lași să o fac eu... Prestare calificată...” „Ce ar însemna acest normal?” m-am interesat, destul de neliniștit. „O, foarte simplu: să contribui și eu cu ceva la această sărăcie colectivă. Numai sufletul și sfaturile mele înțelepte nu-ți ajungi” „Depinde. De suflet oricum am nevoie !” am asigurat-o, deschizând portbagajul și oferindu-i punga în care aveam cafeaua, apa și o lampă cu spirt. Apoi, după ce i-am aprins lanterna, m-am retras alături, pe iarbă, cu fața spre cerul rece, îndepărtat, acoperit de stele mari, tremurătoare. Timpul înghețase, nu-l mai simțeam împingându-mă cu îndârjire din spate sau râzându-mi disprețuitor, ca de fiecare dată când mă străduiam să-l ignor, iar pământul rece, proaspăt îmi lua oboseala, teama de agitația neînțeleasă a pădurii, de aspirația amplă a prăpăstiilor, ghicite undeva foarte aproape. Părăsit de cuvinte, de sunete și spaime, pipăiam iarba din jur, frunzele mărunte de spini, cu un sentiment de adâncă recunoștință pe care mă simțeam obligat să i-o împărtășesc, dar urmărind-o cu atenție, în așteptarea unui cuvânt potrivit, m-a surprins firescul gesturilor ei, siguranța și calmul cu care aranja cămile pe mica masă de excursie descoperită în portbagaj, apoi scaunele de o parte și de alta a mesei și, în sfârșit, șervețelele... Sigur, n-aveam nevoie de nimic din toate astea și nici nu mă așteptasem decât la o cafea făcută în grabă și băută rezemați de mașină, însă strădaniile femeii accentuau parcă liniștea și neutralitatea timpului. M-a privit în fugă abia după ce umpluse cămile și, fără niciun cuvânt, m-am așezat pe scaun de cealaltă parte a mesei, i-am oferit o țigară și astfel, tăcuți, calmi, luminați de o lună imensă, apropiată, ce-și făcuse apariția exact în locul unde-mi imaginasem că trebuie să fie nordul, ne integrasem lumii alcătuite din tăcere și noapte. Apoi, fără să scoatem un cuvânt, am strâns lucrurile și ne-am reluat locurile în mașină. Acest moment de calm nefiresc, alcătuit numai din gesturi, priviri și tăceri, a schimbat, împotriva ori cărei logici, raporturile dintre noi: aflasem despre ea mai multe decât din orice altă împrejurare, nu mai aveam nevoie de nimic, siguranța și calmul ei mi se transmiseseră înzecit; deși nu-i știam prea bine nici măcar numele, aveam sentimentul că o cunosc dintotdeauna, iar prudența și neîncrederea începuseră să devină amintiri. Demarând, am simțit că reintru în timp, numai că, de asta

dată, eu eram cel ce declanșase mecanismul ce-i reglează curgerea și o făcusem cu o siguranță greu de închipuit înainte. Ea își sprijinise brațele pe bord și urmărea cu atenție capriciile șoselei, graba cu care ne adânceam în noaptea masivă a muntelui, însă cu fiecare serpentină lăsată în urmă, părea să devină tot mai nemulțumită: „Am impresia că nu ne aflăm pe drumul cel bun!” spuse, în cele din urmă. „Drumul cel bun spre ce? m-am interesat, uimit. Doar n-aveam niciun țel, nu contează unde ajungem și, practic, în cel mult o oră, trebuie să intrăm într-o localitate... Dar dacă tu vrei totuși să ajungi undeva, deschidem harta și fixăm itinerariul...” „Dar ce țel aș putea avea? se revoltă. Am convingerea că dacă n-am trecut pe lângă camping, atunci am greșit șoseaua...” „Nu-i nimic: aranjăm cortul și... Din păcate, n-am descoperit niciun semn de circulație... Măine, pe lumină, altfel ni se vor părea toate... N-are rost să mai forțăm nota.” „Păi asta e, se codi ea. Mi-e frică în cort!” „Nicio problemă: dormi în mașină!” i-am răspuns, contrariat. „Și-n mașină mi-e frică”, spuse cu glas ezitant. „Atunci dormim împreună”, i-am zis derutat. „Păi și de asta mi-e frică!” exclamă, cu o voce la fel de derutată. „Te înțeleg, am asigurat-o cu toată gravitatea. În cazul acesta, dă-mi o soluție!” „Nenorocirea e că n-am nici una”, recunosc, vizibil jenată. „Oboseala mi-a cam trecut, i-am răspuns, reținându-mi cu greu furia, așa că pot să te conduc la primul hotel!” „Dacă aveam chef de hoteluri, rămâneam în Târgu Mare”, preciză, indignată. „Atunci?” „Poate îmi vine în minte o a patra soluție!” „Există și asta: dormi la niște țărani. Batem până ni se deschide...” „Numai că iarăși o să ni se ofere o cameră cu două paturi, încercă să o schimbe pe glumă, și atunci suntem exact ca în cort!” „Observ, prin urmare, că ți-e frică de mine, i-am zis, revoltat. În cuvintele mele n-ai încredere, deși aș fi dispus să jur că nu e cazul să...” „Asta e, spuse, încurcată. Din păcate, n-am cum să știu dinainte...” „Am depășit cam de multisor vârsta sângelui fierbinte. Dacă aș fi avut chef, găseam una, adică porneam la drum cu una, că doar la acest capitol se descurcă oricine... Sau pot să-mi caut în zilele ce vin. O să te previn din timp când va trebui să treci pe banca din spate!” „Am voie să-mi dau cu părerea despre ea?” „Nu, m-am descurcat întotdeauna singur...” „Dar să vă pregătesc cafele, cartofi prăjiți și ceaiuri? Căci la asta mă pricep...” „Uneori, când vom fi prea obosiți!” „Regret nespuse că te-ai

supărat, caută ea să mă mângâie pe cap, cu o stângăcie copilărească. M-am purtat ca o proastă. Uneori sunt curajoasă, aproape că nu mă recunosc, curajul disperatului poate, dar în general mi-e frică de oameni, o frică de sălbăticiune... Experiența m-a convins că asigurările patetice, jurămintele, chiar și cele scrise, actele de orice fel, începând cu un certificat de căsătorie... nu fac doi bani. Am ajuns să nu mai cred în propriu-mi fler... Mi-e frică, asta e! Iar când mi-e frică, spun prostii..." „Și ți-e frică și de mine?" „m-am mirat. „Da, mi-e frică. Uite, te-am urmărit o vreme cum conduci... Asta, dincolo de întâmplarea aceea nefericită cu măgarii ăia... Uneori, din senin, fără să-ți dai seama și fără să ai vreun motiv obiectiv, apeși ca un nebun pe accelerație, apoi uiți de ea și, exact când nu te aștepti, apeși iarăși, în prostie, semn că te urmăresc anumite gânduri sau întâmplări neplăcute, că îți exteriorizezi agresivitatea..." „Ca speculație, nu mi se pare neinteresantă, i-am răspuns iritat, și nici ca spirit de observație, atâta doar că agresivitatea are și ea nuanțe, adrese... Din moment ce sunt gata să te eliberez oricând de obligația sau de plăcerea de a mă însoți, înseamnă că n-am absolut nicio intenție. Bănuiam că am depășit faza asta a tatonărilor..." „Doamne, dar ce fel de om ești? se revoltă, în glumă. Sunt și eu o biată ființă care, din când în când, își exprimă îndoielile, neliniștile, spaimile... Trebuie să recunoști că situația noastră... noi, așa cum suntem în momentul de față, cum ne-am întâlnit și toate câte au mai fost, nu este una obișnuită... Am și eu nevoie să mă conving..." „Nu mă opun, i-am răspuns, destul de satisfăcut de explicațiile ei. Ai dedus, cred, cine sunt... Un om sătul de el însuși, de viața pe care o duce, de tot ce știe despre el și despre lume... Un om care a crezut fără să cerceteze ceea ce i s-a spus și care era convins că face mereu bine, că încurajând mereu face mai suportabile durerile, că vădind încredere și speranță e mai util decât exorcizând răul, că de fapt dificultățile sunt trecătoare, temporare etc". „Iar când a văzut că pe suflet nu i se dă cât a pretins, la cât și l-a evaluat, că răsplata întârzie, ba uneori e chiar înlocuită cu obligația, a decis să se reconvertească... Și nu l-a îndemnat convingerea că nu a făcut bine ceea ce a făcut, ci mai ales nerecunoștința, adică prețul, nu ești decât ceea ce au dat pe tine. Îți meriți prețul..." „În mare parte îți dau dreptate, atâta doar că eu am

crezut că nu servesc oameni, ci idei, și mai cred că, de pildă, creștinismul nu poate fi confundat cu inchiziția! Oricum, mi-am spus că trebuie să scot la lumină bucuriile, partea frumoasă a lumii, partea senină a omului și a vieții, uitând că în meseria mea nu am obligații numai față de frumos, ci în primul rând față de adevăr, exactitate, veridicitate și promptitudine! Sigur, am fost mințit, însă după ce am descoperit adevărul, am acceptat — din comoditate, frică și dracu' să mă mai înțeleagă! — să trăiesc o vreme, cam lungă, e drept, în interiorul minciunii, ba m-am chiar străduit să o justific și să spun că ea este adevărul cel mai curat cu putință". „Dar nu acest lucru mi se pare în clipa de față important, ci ceea ce faci concret ca să îți ștergi păcatele. Vezi, bețivii spun la fel: sunt un nenorocit, un degradat, m-a distrus alcoolul, dar nu fac niciun efort pentru a se elibera de viciu, ba îl caută cu și mai multă îndârjire..." „Ei, am încercat și eu câte ceva, însă nu este momentul cel mai potrivit să vorbesc despre asta. Probabil că din acest motiv mi-am propus evadarea de față, fuga de lume și de mine însumi, infantilă, e drept, însă foarte necesară. Cam bănuiesc cine sunt, îmi dau seama unde am greșit, nu mai am nevoie de scuze, explicații și răni redeschise, ci de un timp pentru... De fapt, n-are nicio importanță. Un timp numai și numai al meu..." „Vrei să te gândești la cartea de care vorbeai cu cetățeanul respectiv? se interesă cu destulă precauție, făcând curioase pauze între cuvinte, de parcă nu ar fi vrut să mă lezeze sau să pătrundă prea brutal într-o lume pe care nu părusem foarte dispus să i-o fac accesibilă. Oare n-ar fi fost mai bine ca această carte să fi fost scrisă în mijlocul focului, nu în afara lui?" „La asta nu m-am gândit, însă trebuia să fac ceva, fiindcă nu mai puteam ! Trebuia să-mi iau un timp de gândire, un timp nu mai și numai al meu... Vreau să mă cercetez fără martori și influențe... Atâta tot. Nu mi-am propus să o scriu aici, nici n-aș avea când și unde... Probabil că fug, însă nu știu de ce... Și, oricum, fug degeaba, căci mă simt ca un bolnav ce-și târăște cu el microbi..." „Sunt convinsă că pe cât ai fost de roz până acum, pe atât vei fi de negru în paginile pe care nu știu de ce bănuiesc că deocamdată nu le vei scrie, zise, privindu-mă cu șiretenie. Sau dacă le vei scrie... comoditatea, frica, senzația de inutilitate..." „Mă voi strădui să fiu corect și să-mi înving frica..." „Oare chiar crezi ce vorbești?" se revoltă ea. „Da, i-am zis cu o

imensă durere, deși am toate motivele să cred că frica va domni și peste deceniile ce vin. Brutele, în continuă expansiune, nu pot să te liniștească. Și nici penuriile, un posibil accident nuclear, foametea, teama de război, de semenii mereu mai numeroși care nu vor decât să trăiască.

Asemenea teorii vor domni peste tot, nimeni nu li se poate sustrage. Și ele nu sunt singurele. Ce loc i-ar putea rămâne sufletului? Poate că numai o minune... Și ea trebuie să vină, fiindcă minunile apar tocmai acolo unde toate sunt exacte, cunoscute, imuabile, previzibile, dinainte calculate... Dar tu de ce fugi, sau de cine fugi?" „Ai văzut doar! răsă, nehotărâtă. Eu sunt mai puțin complicată. Fug de diverși gagii, de Râul Doamnei, de părinți, de vaporii de plumb ce plutesc peste oraș... De fapt, ți-am mai spus: merg la mare, dar dacă am ajuns la munte nu m-am supărat deloc, dimpotrivă... Marele Milarepa vrea să mă înalțe spre piscurile cunoașterii, de aceea mă poartă de aici, colo... Poate că în zilele următoare va mai veni vorba de drumurile mele... Observ însă că iar ne încurcăm în întrebări. N-ar fi mai bine, măcar o vreme, să trăim de parcă ne-am fi născut azi, aici, în pădure? Am înțeles că tocmai asta ți-ai propus !” „E un joc pe care niciunul nu-l vom putea respecta... Și simt că vei fi prima care...” „Nu știu de ce, dar și eu am această impresie... /4 „Și cu dormitul ce ai hotărât? m-am străduit apoi să mă desprind de terenul nesigur, alunecos pe care niciunul nu aveam curajul să mergem până la capăt. Va trebui să oprim, fiindcă nu-mi place să conduc noaptea... Plus oboseala... O secundă de neatenție și...” „Da, nimic mai simplu, spuse, degajată. Unul în mașină și altul în cort. Dar să lipești cortul de mașină ca, la o adică, dacă voi avea ceva să-ți spun sau dacă mi se va face frică, să nu fii prea departe... Eu prefer mașina, fiindcă e de metal, și, în plus, mai poate fi încuiată. Aș vrea să crezi că nu din cauza ta iau asemenea precauții”, zise, inhibată, iar eu, incomodat de tristețea glasului ei, m-am grăbit să o trec pe glumă: „Da, îmi dau seama, știi karate, m-ai prevenit doar!”. „Cu tine e simplu, zâmbi ea forțat, dar nopții n-am ce-i face... Mi-e frică de noapte încă din copilărie... Chiar și în ultimii ani tot noaptea am asistat la o serie de lucruri triste... Mai bine să nu-mi amintesc de mama care odată cu seara blinda ușa, acoperea geamurile și aștepta speriată zorile, vânând

orice zgomot... Apoi o prietenă la care am locuit repeta întocmai gesturile mamei. Și mai este ceva: oamenii. Nu știu de ce, dar mă aștept mereu să fiu atacată, agresată... Seara, când se împutinează lumea pe stradă, ocolesc trecătorii la mare distanță... Mă tem de ei... Încă nu m-am imunizat la golăni, vorbe urâte, propuneri în doi peri, deși mai ales de astea am avut parte”. „Ai fost la fel de convingătoare și acum două ore și ceva când dansai dezlănțuită și când îmi dădeai să înțeleg că ți-ai petrecut o parte din viață printre indivizii dați cu briantină și acoperiți cu tatuaje, i-am replicat, destul de nedumerit. Când ai jucat teatru, atunci sau acum?” O vreme m-a privit revoltată apoi, pe neașteptate, mi-a întors spatele: „Acum!” „Regret că te-am supărat, i-am zis, împăciuitor. N-am întrebat cu răutate, am vrut doar să lămuresc o contradicție...” „Ar fi trist dacă în mintea ta n-ar exista decât alb și negru. Vreau să știi că nu-i nicio incompatibilitate între cele două ipostaze în care m-ai văzut. Nu-ți cer să le înțelegi, ci să le accepți. Oamenii sunt cum sunt, nu cum am dori să fie” „Nenorocirea e că foarte mulți joacă teatru, iar unii ajung să se confunde cu rolul. Și exact cei pe care îți place să-i crezi complecși, încărcați de nuanțe, sunt în marea lor majoritate mai schematici decât schemele din romanele proaste. Uneori îmi spun că e foarte bine că autorii inventează oameni și nu-i descriu așa cum sunt! Căci descriindu-i, lumea ar părea foarte săracă, lipsită de întâmplări deosebite, de legi morale și de o țință, iar autorii ar trebui să caute enorm pentru a-i găsi pe cei ce împing specia înainte, pe cei ce nu se ascund după cuvinte sau după propria lor umbră. Dar nu despre asta vorbeam... Ambele roluri le-ai interpretat perfect, însă bănuiesc că nu numai pe aici trebuie să te cauți. Simt că mai ascunzi ceva...” „Doamne, ce caraghios ești! exclamă, veselă. Păi ascund chiar totul, însă nu-ți pierde vremea cercetând, fiindcă nu merită! Dealul ăsta nu se mai sfârșește odată?” schimbă discuția, iar eu n-am mai simțit nevoia să o continui: serpentinele se îngustaseră și eram obligat să mă concentrez asupra șoselei desfundate din cauza unor masive alunecări de teren. Nu peste mult, pădurea de fagi a rămas în urmă, pată neagră, amenințătoare, șoseaua s-a domolit brusc, a devenit mai largă și mai bună: intrasem, se pare, într-o zonă cu pășuni, căci departe, adus de vânt, răzbătea până la noi clinchetul înfundat, liniștitor al tălăngilor. Am oprit și, după ce am

cercetat șoseaua și împrejurimile inundate de o lumină rece, vineție, am ieșit afară. „Ce-ar fi să rămânem aici? i-am zis, după ce m-am convins că pot duce mașina pe un drum îngust, de căruțe, ce se angaja direct spre vârful unui delușor ce domina întreaga pășune. Satul sau cabana trebuie să fie undeva foarte aproape, dar nu sunt capabil să conduc și nici n-are rost: e prea târziu și pentru locuri și pentru masă”. „Cum dorești, spuse, ușor speriată. Crezi că aici suntem în siguranță? Parcă toate din jur ne amenință...” După ce am ajuns sus, am privit împrejurimile și, nu departe, am descoperit focurile de la stână, iar dincolo de ele, luminile incerte ale unei localități. „Noaptea asta va trece cumva, am asigurat-o în glumă, dar mâine, în prima localitate, cumpărăm un câine. Ca să nu te simți singură!” Spre mirarea mea, ideea i s-a părut foarte bună: „Promit să am grijă de el și să-l în învăț bunele maniere, încât să te enerveze chiar mai puțin decât mine !”.

În vreme ce ea cerceta neliniștită spațiul din jurul mașinii, de parcă eventualul pericol putea veni și din pământul pe care ne așezasem, m-am întins epuizat și, cu ochii închiși, nesătul de răcoarea domoală a ierbii, i-am ascultat pașii până am simțit-o că se așază cuminte alături. „Nu-mi mai este frică, mi se adresează cu o gravitate surprinzătoare, ca apoi să izbucnească într-un râs forțat: De viitor nu-mi pasă, trecutul nu mai e... Și nu știu cum vine mai departe. Un poet chinez...” Nu i-am răspuns: doream să o aud vorbind mult, pentru a avea timp să mă obișnuiesc cu vocea ei calmă, ușor voalată, auzită parcă pentru prima oară. În starea aceea ciudată nu mai simțeam absolut nimic în urmă, doar o îi niște și o împăcare vaste și statornice, asemeni nopții ce ne apropia. Ea continua să vorbească, dar cuvintele nu mai ajungeau până la mine, erau împrăștiate de vântul răcoros, peste spațiile necunoscute din jur. Auzeam doar un murmur calm, melodios care, treptat, luă culoarea durerii: caraghios, în clipele acelea eram tentat să mă rog ca noaptea să nu se sfârșească și toate să rămână pe loc, nemișcate, ca nu cumva zorile, cu tot ce vor mai aduce cu ele, firesc ori nefiresc, să nu o alunge de lângă mine. Numai că rugămintea sau dorința avusese efect invers: parcă dispăruse și ea, parcă se dizolvase în liniște sau se transformase în vis. Eram singur și lumea

Îmi deveni deodată ostilă, nesuferită. „Singur totuși?” m-am întrebat, învins.

...de neînțeles cum mă chinuie această nevoie de ea: gândurile au numai și numai o singură direcție; un fel de foame de ea, o orbire care șterge chiar și întâmplările comune, atât de multe; le trăiesc, însă niciodată nu reușesc să le evoc așa cum aș dori: orbirea mea le deviază sensul. Îmi spun deseori: dar a fost și un *mai înainte*. Un înainte de Victoria, de Helgo, de ea... Iată, tata: înalt, uscățiv, nebărbierit, cu mâinile crăpate, trebăluind mereu pe lângă casă. Se bucură când îl caut, dar după câteva minute are altceva, mult mai important de făcut. Păsările vor grăunțe, porumb nu se găsește, de aceea, din când în când, își pune niște pantaloni de doc, cu buzunare imense în care adună știuleții pierduți de camioane sau îngropați sub brazde din excesul de zel al celor ce țin cu orice preț să raporteze că au cules și arat la timp. Apoi, vaca are nevoie de fân sau de apă și așa mai departe. Și când toate par în regulă, mai trebuie să se ocupe de cele două camere noi adăugate casei părintești care, firește, o să-mi rămână. Cândva, la pensie, voi avea unde să mă retrag. Seara tăcem împreună în fața sticlei cu țuică. Nu mă întreabă nimic, toate i se par limpezi, cunoscute, abia după câteva pahare îl aud scrâșnind din dinți și repetând, la intervale scurte, aceeași înjurătură: „... tu-le Paștele lor de nenorociți! „ Nu-l întreb cine sunt aceștia, fiind convinși că nu mi-ar spune, mă mulțumesc doar să-l aprob și să nu rămân în urma lui cu băutul. Abia când plec, fața îi trădează o altă nuanță a durerii ascunse care-l macină: singurătatea. „Ce să-ți aduc, tată? De ce ai nevoie?” „Niște pâine și câțiva biscuiți, că salam și conserve mi-au mai rămas de data trecută... Dacă îți mai prisosește ceva ulei, că se apropie postul iar eu am rămas la cele vechi...” După moartea mamei aș fi vrut să-l duc la mine, însă a refuzat, mânios că nu pot înțelege atâta lucru: „Cum să o las singură? Și ce să caut eu în pustietatea aia de oraș? Iar apoi pământul din jurul casei se sălbăticește...”

Nu știu de ce mi-e teamă să mă gândesc la el, îl ocolesc cu consecvență, poate și pentru că îl visez foarte des, și niciun vis nu este liniștitor, dimpotrivă. Și pentru a-mi curma îngrijorarea, sun de fiecare dată la primărie, mă interesez dacă l-a văzut careva. „Fiți

liniștit, tovarășe Coman, îmi răspunde primarul. Dacă era ceva rău, aş fi aflat... Când nu paște vaca, se plimbă peste câmp pentru a-și completa necesarul... O să-l caut mai târziu și vă sun..." A-și completa necesarul, adică într-o traducere mai puțin elegantă a fura! Mi-o spune de fiecare dată cu un aer conspirativ: datorită poziției mele, tata are dreptul să adune ceea ce rămâne pe drum sau pe câmp, are privilegiul să-și sature animalele care-i țin de urât până când...

Note pentru orice eventualitate

Când își numea senatorii, Caligula întreba: „Sunteți siguri că nu există altul mai rău decât ăsta?” (Paolo Monelli) Ceea ce înseamnă că avea totuși criterii, pe când...

Vitiis Nemo sine nascitur. În Mailand, observației lui Horațiu i s-ar adăuga o mică nuanță pentru a putea fi publicată: Aproape nimeni nu se naște fără defecte.

În Evul Mediu existau locuri în care accesul măgarilor era interzis. Legea din 1395 din Sardinia: la prima abatere, măgarului i se tăia o ureche; în caz de recidivă — și cealaltă... Treptat, aceste legi au fost ignorate sau uitate. Prea exigenți cei din întunecatul Ev!

Curios, să scriu despre realitate, când oamenii din cele mai multe articole sunt inventați. Real: numele și profesia. Textele mele, mai ales cele de început, amintesc de necroloagele sau de discursurile funerare: toate calitățile posibile. Uneori, în rarele mele crize masochiste, mă recitesc cu detașare și, de fiecare dată, nu-mi pot stăpâni admirația: „Doamne, ce oameni minunați avem!”

Dacă am putea trăi măcar câteva ore pe zi într-o asemenea irealitate !

...mi-ar fi plăcut atunci să rămân sub cerul liber, urmărind fulgerătoarea moarte a atâtor roiuri de meteori, agitația păsărilor de noapte sau respirația amplă, liniștitoare a pădurii, dar n-am făcut-o, fiindcă numai întinzând cortul, pregătind saltelele și sacii de dormit, ar anula jindul totuși până în cele mai mici detalii, îi atenuam senzația de provizorat, neliniștea ce o ținea încordată, pregătită mereu de apărare. Sigur, nu-mi mărturisise nimic, se mulțumise să mă urmeze cu lanterna aprinsă, însă tremurul luminii și nesiguranța pașilor îmi spuneau că zgomotele firești ale pădurii aveau asupra ei un efect desprețuit. După ce nu mai rămăsese nimic de făcut, s-a așezat lângă mine pe saltea și mi s-a adresat cu o voce șoptită: „Doamne, dacă n-ar fi nopțile astea! Nu le-am suportat de când mă știu. Ele mi se par o adevărată pauză în viață, un fel de așteptare...

Și n-am așteptat niciodată sau, ca să nu exagerez, aproape niciodată ceva plăcut. Pentru mine nop ți le n-au avut gust de calm, de pace, de împăcare... Noaptea era un timp de întâlnire a tuturor spaimelor și neîmplinirilor... Mă așezam în pat, pregătită să le reîntâlnesc, iar la ziuă mă chinuiam să le alung... Pentru mine întunericul este sinonim cu frică. Uite și acum: privesc în jur — o lună fantastică, dealurile acestea blânde, calme, înconjurată de pădure... Stâna este foarte aproape, de asemenea drumul și, poate, satul... Nu-l văd, dar îl simt... Mașina pare greu de forțat dacă o închizi bine, dacă te încui în ea... Tu ești alături... Logic, admit că nu ni se poate întâmpla aproape nimic, chiar nimic, și totuși... În fond cine să vină și ce să-mi ia? Firește, nu ți le spun toate astea pentru a te obliga indirect să-mi dai asigurări că n-are cum să nu fie bine, nici pentru a te face mai prudent, mai atent la zgomote ori la mai știu eu ce... Sentimentul ăsta nenorocit se refuză logicii și n-am cum să-l ignor. Dacă am fi ajuns aici ziua, probabil că el ar fi fost mai puțin violent... Adevărul este că habar n-am de ce vorbesc fără rost, nu știu ce mi-a venit să-ți povestesc aiurelile mele când, practic, n-ai cum să mă ajuți, iar înțelegerea ta nu-mi folosește la nimic. Poate ți le spun din nevoia de a câștiga timp ca să mă obișnuiesc cu situația asta curioasă

în care mă aflu... Sau măcar cu peisajul... Nu, nu-mi vorbi nimic, mai rămân o vreme afară. Când mi se va face frig, mă voi retrage la mine. Nu te îngrijora: mă suport așa cum sunt... Încerc adică... În momentele acelea i-am fost foarte recunoscător: n-aș fi avut ce să-i răspund, fiindcă niciun cuvânt, nicio frază, cât ar fi fost ea de inteligentă, n-ar fi avut cum să-i înlăture frica și neliniștea, chiar dacă atunci, prin absurd, mi-ar fi venit vreuna în minte; de fapt, și mie îmi era o teamă stupidă și, în timp ce vorbea, mă chinuiam la rândul-mi să mă obișnuiesc cu acest sentiment. Cine și ce să-mi ia? Ce aș mai putea pierde? mă întrebam, absurd. Din păcate, nu reușeam să duc nimic până la capăt, niciun gând, cât de banal, nu se mai lega, iar silueta ei întunecată, acoperind o parte din cerul lucios, de culoarea petrolului, îmi interzicea orice era dare: era foarte aproape, concretă, reală, ne despărțeau doar câțiva centimetri, dacă mi-aș fi stăpânit neliniștea, poate că i-aș fi putut auzi chiar și bătăile inimii și totuși distanța dintre noi era de nedepășit, fiindcă logica mea îi adunase

faptele din ziua aceea, îi înregistrase cu grijă gesturile și cuvintele și încă ezita să o accepte. De aceea nu-mi doream decât să sar peste câteva zile, să mă trezesc în viitor, gând și mai caraghios decât tăcerea prelungită care părea să n-o mulțumească, deși tocmai așa ceva îmi ceruse. „Acum ești liber, îmi ziceam, disperat. Nimeni în jur. Doar pădurea masivă, întinsă și undeva, destul de aproape, râul sălbatic, înfuriat de pietrele adormite în el încă de la facerea lumii. Sus — cerul înalt, nepăsător, care-ți spune cu cinism cine ești și cât însemni pe scara timpului și spațiului. O liniște cum n-ai crezut că poate exista. Ești liber deci să urli, să râzi, să spui ce-ți trece prin minte, dar nici de data asta nu o faci. Zici floare, frunză, pământ, încerci să le atingi, să te bucuri că le-ai redescoperit, însă gândurile se depărtează brusc, nu pot rămâne prea mult timp în sfera acestor bucurii simple, îl caută cu obstinație pe cel ce ar putea veni să te tulbure, să-ți interzică ceva, pe cel ce ți-a creat impresia că pentru orice îți trebuie aprobare, că în spatele tău ar exista neîncetat un cineva, un ochi mereu treaz, de parcă normalul, liniștea și bucuria ar fi ilegale... Nimic întreg, nimic dus până la capăt, nimic... „Dacă aș avea obiceiul să mă rog, deși ar cam fi cazul, a adăugat ea după un timp, în clipa de față i-aș cere marelui Milarepa sprijinul cel mai neînsemnat cu putință: să-mi trimită somnul!” Zâmbindu-i înțelegător, i-am oferit un sac de dormit și, înainte de a mă retrage spre cort, i-am șoptit, destul de emoționat: „Dacă o să ți se facă și mai frică, trezește-mă! Și așa mâine, poimâine și cât vei dori să rămâi, n-avem nicio treabă, trăim în afara programelor, orelor, putem dormi când avem chef...” „O, râse ea, nu cred că ne va fi atât de ușor: mereu se ivește câte o încurcătură, neprevăzutul ține să-ți atragă atenția că nu poți evada nici măcar în vis...” „Să sperăm că... Așa îmi spun mereu, deși speranța este, în ultimă instanță, soră bună cu neputința și lașitatea, un mod perfid sau iresponsabil de a-ți încredința viața neprevăzutului, în realitate de a renunța... Poate că ar fi bine să ne imaginăm că nu depindem decât de gravitație, de Steaua Polară... și de puterea noastră de a ne detașa de noi înșine, adică de memorie și de deformările care ne-au devenit organice, adăugă ea, cu o voce calmă, sigură. Cu alte cuvinte, un fel de teatru: să ne facem că nu suntem ce suntem! „Ceva tot trebuie să ne reușească, dacă ne străduim, am spus intrigat de noua ei înfățișare, mai bine con turată

cu fiecare moment. Iar dacă nu, rămânem cum suntem, adică ne îmbogățim în continuare colecția de înfrângeri sau...” „Sau, în buna noastră tradiție, să facem haz de necaz! spuse, închizându-se în mașină. De fapt, în situația de față nu ne rămâne decât să lăsăm zilei ce va veni plăcerea să ne chinuie !”.

În cort am intrat destul de târziu; bănuiam că știindu-mă treaz, afară, va adormi mai liniștită, că frica de care-mi vorbise i se va atenua... Abia mai târziu mi-am dat seama că, de fapt, am mai ratat 0 seară: băusem amândoi cafea, nu eram chiar atât de obosiți, am fi putut face în așa fel încât să începem ziua următoare fără prea multe întrebări; m-am purtat însă ca de obicei: am amânat, am amânat... Mă recunoșteam...

...ciudat, să faci haz de necaz, să râzi de tine însuși ori de împrejurarea care te-a înjosit sau adus adesea până la marginea omenescului, la periferia vieții, de ceea ce te-a umilit și frustrat, în loc să-ți fie rușine de deprinderea asta idioată căreia unii îi mai spun, cu seninătate, înțelepciune. Sigur că fiecare își confecționează înțelepciunea după sta tura și țelurile sale. Câți nebuni nu-și strigă în gura mare convingerile sau nu încearcă să și le impună cu forța? Dar oricât m-aș chinui, logica mea nu admite o asemenea degradare: haz de necaz! Sigur, înțeleptul privește cu egală detașare și binele și răul, numai că sub masca renunțării continue, a hazului afișat cu ostentație se ascund mai ales lașitatea, teama de înfruntare, lenea și, cel mai adesea, frica. Frica de orice. Să trăiești renunțând în ultimă instanță la spirit pentru a-ți apăra un corp nenorocit, o alcătuire materială, oricum supusă eroziunii și morții? Și singurul catalizator la cei ce știu ce înseamnă a fi oameni — speranța, stupida și criminala speranță că odată, cândva, sau nu peste mult, vor putea redeveni, că șansa, minunea, destinul, providența ce împarte fiecăruia binele și răul își vor întoarce fața spre tine, fără ca tu să miști un singur deget, fără ca tu să te expui... înțelepciune? Cei ce fac haz de necaz au stricat și cuvintele, încât prea puține au mai rămas întregi, nepervertite, nemurdărite. Va veni, oare, o vreme când și acest cuvânt — înțelepciune — va stârni râsul ori va primi un sens pe care astăzi putem doar să-l deducem din reacțiile atâtor ignoranți, a celor ce, confundând ordinea cu arbitrarul,

Își exteriorizează voit alergia la spirit? Aceștia, mereu mai numeroși, s-au răspândit cu repeziciune, încât, în cel mai evoluat dintre veacuri, au devenit o forță. Nu-i unește nicio ideologie, nicio convingere, nimic, ci un simț special, o proprietate numai a lor de a se adulmea unii pe alții și a se solidariza împotriva a tot ceea ce este valoare, inteligență. Amoralii, robi ai stomacului și ai sexului, ignoranții își procură bucuriile zilnice umilind, mutilând, iar mai târziu, când descoperă că au greșit, și mulți își dau totuși seama că n-au fost decât niște marionete ridicole, o sfârșesc la dezalcoolizare sau în vreun șanț, fapt care nu-i scutește pe alții să continue... Tamerlan, cel ce a ridicat piramide din zeci de mii de capete, marca ușilor savanților și artiștilor sau pune oamenii de pază înaintea acestora, ca nu cumva să fie omorâți în timpul luptelor; ignoranții de azi fac exact același lucru, dar nu spre a-i proteja... A anihila ceea ce nu-ți seamănă sau ceea ce-ți depășește înțelegerea — complex de inferioritate, statornică lene *etc.* — iată o țintă glorioasă! Împăcarea și siguranța lor să depindă mai ales de inexistența celor ce gândesc și care ar putea spune *nu* deschis, fără ezitări, ba chiar și a celor ce sunt bănuți că ar putea spune *nu* măcar în gând... Căci fără cei ce spun *nu* atunci când e cazul, se instalează o liniște de cavou, în care doar barbarul își aude respirația. Liniște impusă prin forță. Dar forța nu poate stăpâni fără contribuția celor ce nu cred în rătăcirile istoriei, în enorma putere de seducție a răului, a manierelor primitive, a celor ce fac haz de necaz, a celor ce ignoră că orice cancer începe cu o celulă sau cu un mic grup de celule bolnave... Și eu? Da, uneori cu voie, am contribuit la instalarea răului mințindu-mă că trece... Pedeapsa? De a-i simți zilnic, neîncetat, clipă de clipă, chiar și în somn. Iar mai târziu, când mi-am dat seama de penibila mea rătăcire... Mai târziu: „Domnule Coman, mi-a zis șeful, vă avertizez că un accident de mașină nu-i decât un eveniment rutier, un eveniment rutier oarecare! „ Nici nu știu dacă din păcate sau din fericire „evenimentul” nu s-a produs, fiindcă domnului Coman i s-a făcut frică și dacă în sine n-a cedat, n-a renunțat la convingerile dobândite, a amânat faptele ce s-ar fi impus în așteptarea unui moment mai bun care, firește, nu poate sosi nepregătit cu miga. Dar stăpânii direcți sunt convinși că domnul Coman, deși nu se mai manifestă, este tot un potențial... altceva, o biată ființă care, chiar și

În cușca în care s-a așezat cuminte, își mai amintește de pădure, o simte dureros, o visează mereu. De aceea îi cercetează mișcările, îi notează erorile, îi înregistrează micile păcate de orice fel, își fac un merit din a scormoni gunoaiele și a trăi de pe urma acestei sordide meserii. A te purta cum vor alții, a accepta să intri în forma dinainte stabilită, înseamnă a te reduce la o simplă unealtă. Sigur, presiunea este aceeași și pentru cei ce o suportă fără crâcnire și pentru cei ce se opun, atâta doar că refuzul de a accepta să fii altceva decât ești te diferențiază de înaintașii pe scara animală. Deci, cum poți face haz în condițiile în care „necazul” este, în esență, anularea ta ca om?... Dar să trăiești indiferent lângă ființele acestea ieșite din noaptea istoriei, să le simți urmărindu-te, să le auzi încercările de a-ți dovedi că nu ești mai presus de ei, să-ți pierzi viața căutând să te păzești de capcanele lor stupide, să nu te poți detașa de ei nici în cele mai intime acte ale tale, să știi că de bunăvoința ori de capriciile lor depinde viața ori moartea ta... Și după ce au anulat sau târât înapoi atâția oameni, să-i vezi din nou, de astă dată aruncați la rândul lor de către alții, alcoolizați, degradați fizic, plângându-și păcatele, spre greața celor ce le-au fost victime, denigrându-și zeii în care, de altfel, n-au crezut niciodată, reducându-i și pe aceștia la nivelul lor...

Firește, cunosc prea bine ce ar trebui *făcut*, răspunsul nu poate fi decât unul, însă în clipa de față mi-e frică de el, fiindcă în judecată se insinuează această jalnică servitoare a morții, speranța, care, cu perfidia-i cunoscută, ține să-ți amintească mereu că nimic nu-i pierdut, că mai există o șansă, că viața, cât ar fi ea de nenorocită, viața cu orice preț, este irepetabilă, că acolo unde accentul se pune pe hazul de necaz, a te arunca de unul singur în foc este inefficient, sortit eșecului, sau chiar ridicol în ochii acestora. Numai că gestul tău nu trebuie să țină seama decât de propria-ți conștiință. Poate că și alții pe urmă... Dar în spatele oricărui răspuns mai există un *și totuși*... Sigur, îmi dau seama, acest *și totuși* nu este decât o formă deghizată a speranței, un reflex al inconștienței și fricii, al așteptării ca alții să descurce treburile tale... Frica de libertate... Să fie aceasta mai greu de suportat decât noaptea întreținută de ignoranți, brute, lași sau cinici?

...visul, deși banal, m-a urmărit multă vreme: eram atârnat în niște corzi precare, ținute de cineva aflat foarte aproape, la câțiva pași deasupra mea, în vârful muntelui. Nu știam cine este cel de care depindeam și nici măcar nu mă preocupa asta, eram acolo, mă pomenisem așa, atârnat, și îmi era frică să strig ca nu cumva cuvintele mele să-l sperie sau să declanșeze vreo avalanșă, așteptam stupid, parcă dintotdeauna, cu ochii ațintiți spre vârful stâncii, căci sub mine, la mare distanță, mă pândeau colți de piatră, mulți, amenințători, ce zvâcneau nervoși din apele neliniștite ale unei cascade albastrii, tăcute.

Când n-am mai putut suporta așteptarea, m-am apropiat de peretele din fața mea, mi-am făcut adică vânt ca într-un rapel, dar în loc să cad, m-am ridicat sau am fost ridicat spre vârful muntelui, însă în secunda când l-am atins cu mâna, bucuria scurtă, explozivă s-a stins, întreaga alcătuire de piatră a început să se adâncească lent și statornic în valurile ne liniștite ale apei din care țâșneau jeturi noroioase, fetide, vehemente; văzându-le, mi-am dat seama că eram, de fapt, în vârful unui iceberg ce plutea pe o mare bizară, de noroi înspumat; nimeni în jur, cel ce mă ajutase să ating piscul dispăruse, fără să-l fi văzut, eram singur, convins că mă aflu în preajma sfârșitului. Iar când am simțit că până și stânca de sub picioare începe să se fărâmițeze, am cercetat fără speranță cerul vast, albastru, străbătut în cercuri largi de păsări mari, preistorice. Zeci de arheoptericși, cu aripi stranii, articulate grosolan, își plimbau ghearele și ochii răi, ca de reptile, deasupra unui peisaj ce avea să moară în curând. Și, cu toate că era inutil, am strigat după ajutor, mult, îngrozit, dar m-am deșteptat cu senzația stranie că adâncirea continuă, că întunericul nopții mi-a luat energia, gândurile, posibilitatea de a mai respira.

Am părăsit cortul foarte speriat, însă nici aerul aspru al dimineții ce se anunța deasupra munților nu m-a adus imediat la realitate: în secunda în care închideam involuntar ochii sau nu mă concentram suficient asupra unui lucru, că derea se relua brusc, amețitor, însoțită de disperare și neputință. Cu infinită grijă, am scos salteaua afară, în spatele cortului, ca nu cumva flacăra brichetei ori jarul țigării să atragă atenția femeii și, înfășurat în pătură, am urmărit dealurile domoale de un cenușiu intens, pădurea îndepărtată și tăcută,

vegheată de o pâclă luminoasă, apoi cerul din ce în ce mai alb, de parcă aş fi vrut să mă asigur că din partea aceea de lume nu ne pindeşte niciun pericol imediat. Târziu, după ce m-am (obişnuit cu răcoarea şi rouă abundantă, cu verdele întunecat ial dealurilor din jur şi cu tălăngile oilor de la stâna din apropiere, m-am întors împăcat şi sigur spre mine însumi, cu sentimentul neaşteptat ca, în acele momente, voi fi capabil să-mi răspund măcar la o parte din întrebările ce mă chinuiau în legătură cu drumul ce urma să-l parcurgem împreună şi, desigur, cu cartea la care, indiferent de împrejurări, trebuia să mă gândesc. Încet, cu răbdare, am încercat să evoc nume, întâmplări, mai ales dintre cele ce, într-un fel sau altul, nu mă avantajau, dar cu toate astea eram incapabil să stabilesc legătura cu trecutul sau cu viitorul, indiferent de răbdare şi efort nu izbuteam să mă desprind de senzaţia stupidă că mă scufund, lent şi sigur, că nimic nu mai este de salvat. Şi tocmai când, învins, mi-am propus să mă reîntorc în cort, am auzit deschizându-se uşa maşinii şi, la puţin timp după aceea, a apărut şi Ana Maria. „N-aş fi crezut că liniştea m-ar putea deranja mai mult decât zgomotul, mi-a spus, aşezându-se inhibată pe marginea saltelei. Să-ţi auzi până şi gândurile, dar dracu' să le ia! mai ales pe acelea care nu-ţi convin!...Şi, drept să-ţi spun, de o vreme mă caută numai şi numai din astea! Am adormit foarte greu, fiindcă aveam, paradoxal, nevoie de zgomote. M-am simţit bine abia când ţi-am auzit sforăitul. Dormeau atît de profund incit, din invidie, a trebuit să te imit”. „Păi cu tine e foarte simplu, am glumit. Văd că defectele mele îţi fac bine. Să ştii că mai am şi altele!” „Ei, nu chiar toate! spuse, luându-mi ţigara din mină. Poate-ţi aprinzi alta... Deocamdată numai sforăitul şi agresivitatea...Mă gândesc la povestea cu prietenii ăştia ai tăi... Curiozitatea ta mi se pare cam maladivă, fiindcă de dragul unui amănunt ce te interesează eşti capabil să te umileşti, fapt care n-aş spune că mă entuziasmează...” „Te referi la dialogul cu Sabin?” am întrebat-o, nesigur. „Da, şi la el, acceptă, resemnată. Din felul cum m-ai chinuit pe mine, o biată fiinţă, rătăcită temporar în maşina ta, mi-am dat seama că individului nu i-a fost deloc uşor...” „Nu l-a obligat nimeni să accepte. În plus, de el nu mă lega absolut nimic, asta la început, fiindcă pe parcurs lucrurile s-au mai schimbat... Prin urmare, aveam de dus un lucru la bun sfârşit în

condițiile în care subiectul a început să bată elegant în retragere... Uneori se enerva din senin pe casetofon, așa cum se enervase pe viață, pe medicii care l-au salvat, pe prietenii care nu izbuteau să-i înțeleagă gestul... Își pierduse răbdarea... Sigur, nu-i era prea ușor să moară încă o dată în fața unui necunoscut care nu izbutea nicicum să-l menajeze...” „Și nu se jena de faptul că toate intimitățile lui urmau să apară într-o carte?” „Nu... Adevărul este că nu părea să creadă prea mult în carte, oricum însă îi oferisem o șansă să-și inventarieze ideile, să și le repete, adică. Îl scuteam astfel de scris și, indirect, îl desensibilizam. Erau deci și puncte în care ne întâlneam. Pe de altă parte, atât el. Cât și eu suntem, în ultimă instanță, eșantioane dintr-o colectivitate aflată la o anumită oră a istoriei, oră despre care, din păcate, nu există prea multe documente. El, foarte dotat, cred, a încercat să-și onoreze vocația, dar rezultatele n-au fost nici pe departe pe măsura efortului, bunăvoinței și generozității lui. Sunt convins că există sute și mii de oameni dispuși să dea totul fără să pretindă ceva în schimb. Exprimându-se pe ei înșiși, exprimă în realitate și mediul din care provin. Lumea trebuie, deci, să fie bună pentru toți, nu numai pentru unii. Pe de altă parte, nu toți au o rezistență fizică, morală *etc.* Neobișnuite și noroc. De fapt, aceste ele mente n-ar trebui să intre obligatoriu în calcule... Cât despre carte... Nu știu dacă a crezut sau mai crede în ea: vorbește tot ce-i trece prin minte, uneori, desigur, fiindcă se socoate foarte liber: știe că poate renunța oricând la viață, are experiență... De ce m-am decis să o scriu, nu are rost să discutăm, însă chiar dacă n-aș termina-o niciodată, sunt totuși împăcat: nu-a folosit modul cum am strâns documentele. Întâmplările neobișnuite prin care am trecut... De fapt, dificultățile întâmpinate m-au convins că eu, ca om, mă aflu pe drumul cel bun, sunt liber. Sabin este de părere că am descoperit mult prea târziu acest drum, că, în clipa de față, prea puțini mai știu ce înseamnă adevărul și la ce folosește: pentru unii el este o noțiune absurdă, iar pentru alții — o primejdie ce trebuie evitată. Opinia lui, pe care și-a dezvoltat-o pe larg, nu trebuie ignorată, deși eu încă i-o pun la îndoială... Ca și domnul Socoleanu, de altfel...”

Pe nesimțite, stârnit de interesul ei real, m-am pomenit povestindu-i despre felul cum acesta ne convinsese, pe fiecare în parte, de însemnătatea a ceea ce urma să facem. „Din păcate. Mi-

am dat seama de asta abia după ce domnul Socoleanu n-a mai fost, i-am zis, stăpânit de imensa tristețe ce mă prinde ori de câte ori îmi amintesc de el. Primul dialog ar fi trebuit să-l înregistrez tocmai cu el, fiindcă a trăit istoria la toate nivelele, sus, jos de tot, în haine vărgate... Am amânat, asta e, uitând că, din păcate, viața este limitată în timp... De fapt, abia moartea lui m-a apropiat cu adevărat de Sabin...” „Observ că te obsedează Sabin, zise Ana Maria, cu o voce ezitantă. Unde crezi că se află în clipa de față?” Contrar așteptărilor, n-am reușit să-i răspund imediat; ziua întreagă îi auzisem numele, întâmplările, gândurile cele mai intime, numai că ele țineau de un trecut îndepărtat; de astă dată durerea stârnită de întrebare mă ducea spre un Sabin foarte concret, diferit de cel din casete, implicat în viața mea mai mult decât aș fi putut bănuî în ziua când mi l-a prezentat domnul Socoleanu. Fără să vreau, m-am gândit la Paula, mereu cunoscută și necunoscută, apropiată și rece, de care atunci mă despărțeau sute de ani și prin care Sabin mi-a vorbit aproape zilnic, dar nu teama de adevăr, vanitatea sau indiferența mă îndepărtau de un răspuns tranșant, ci simplul fapt că n-o mai simțeam apropiată, necesară; involuntar, continuam să tânjesc după căldura și înțelegerea ei de la început sau, de ce nu, după căldură și înțelegere de la oricine ar fi venit. Ce să-i răspund așadar, când, în afară de durere, nimic nu era sigur, clar? „Parcă te-am întrebat ceva, reveni Ana Maria contrariată, dar poți să nici nu-mi răspunzi...”. „Da, am recunoscut, destul de nesigur, am auzit, numai că aș prefera să amin subiectul... Oricum, se află în Râul Doamnei, este arhitect, însă se interesează mai nou de creația vestimentară și de alte câteva treburi...” „Și cu problema fundamentală a filosofiei?” „Păi știi și tu că orice grabă poate fi în dezavantajul cugetătorului, căutai să glumesc. Pe urmă, argumentele se impun a fi îndelung cântărite, analizate, fiindcă niciun filosof, sau aproape niciunul, nu a trăit după propria-i filosofie”. „Măcar o dezbate în casetele pe care nu le-am auzit? Sau nu-i mai pasă nici de teorie? se interesă ea în glumă. Îți lasă cumva șansa să o dezvolti tu? Nulităților de genul lui le place să emită sentințe!” „Nu e o nulitate intelectuală. Sau nu a fost. În mare, a spus ce a crezut... Adevărul este că nicio carte nu rezolvă nimic, pentru moment... în ceea ce mă privește, am toate motivele să mă întreb dacă într-un viitor nu prea îndepărtat

asemenea documente sau mărturii ar mai putea fi înțelese de către cineva. Sigur, cărțile pot și chiar schimbă lumea, dar în timp, așa cum datorită profilaxiei oamenii sunt mai puțin expuși la diverse boli. Nici aici rezultatele nu se văd imediat... Acum, din păcate, timpul și istoria nu sunt foarte generoase cu cărțile și cu oamenii... Pericole de tot felul te pot reîntoarce în peșteră sau, de ce nu? desființa ca specie, și tocmai de asta cărțile trebuie scrise, oamenii trebuie anunțați unde se află, că drumul lor s-ar putea să fie greșit...”

„Numai că ideile au nevoie de cineva care să le ia în serios, altfel rămân simple abstracțiuni, cuvinte străine pe care nici măcar nu știi în ce dicționar să le cauți pentru a le afla înțelesul... Dar tot eu vin și spun: și dacă nu le înțelegem, ce e? Se întâmplă ceva, ești oare chiar în pierdere dacă nu cunoști diverse idei sau întrebări vitale la care oricum nu poți găsi răspuns? Sigur, nu-mi plac troglodiții, ființele suficiente, împăcate, sigure, pe care după ce se satură le auzi grohăind, mulțumite... Din păcate, îmi dau seama că sunt pe un drum fără întoarcere: o dată ce ai învățat să întrebi, din moment ce te simți obligat să cauți un răspuns al tău la tot ce ți se întâmplă, nu mai poți da înapoi. Dar am și, vezi, mari momente de lașitate. Uneori mă pomenesc invidiind pietrele, copacii, frunzele, iarba, păsările... Și când te gândești că și eu, care nu pot trăi fără întrebări, și necopitații ăștia, care le ignoră, vom dispărea fără să fi aflat mai nimic despre noi... Eu fiindcă nu pot, ei pentru că nu vor. Diferența: eu îmi voi căra până la moarte spaimile, întrebările, neputințele, îndoielile, pe când ei doar burta și sexul... Mă întreb și acum, în clipa de față, ce aș putea spune despre tot ceea ce mi s-a întâmplat până azi? Aproape nimic... Nu-i cunosc nici măcar pe cei alături de care trăiesc de atâta timp! O plutire absurdă în ceață. Lucrul de care aveam absolută nevoie a venit fie prea devreme, când nu i-am înțeles importanța și valoarea, fie prea târziu, când eram extenuată de așteptare... O continuă nepotrivire, o permanentă nesincronizare, o așteptare a ceva fără nume, poate a unei minuni... Dar nu are rost să ne întristăm: cerul va rămâne același, cu sau fără noi, niște biete lacrimi păcătoase, zorii vor continua să se furișeze pe văi, soarele să răsară și să apună, ploaia să cadă, iarba să crească peste morminte de nemuritori sau de iluștri anonimi...Nu-i așa că îți par penibilă? Pe viitor însă n-am să te plictisesc cu asemenea abstracțiuni...”

„Important mi se pare să nu renunțăm, chiar dacă...” „Una este să știi un adevăr! și cu totul alta să te doară, m-a întrerupt, iritată. Se pare. că am început să mă contaminez de casetele tale. Poate ți-e somn...” „Nu, i-am răspuns întristat. Am încercat și eu să înțeleg ceva din viața asta și concluziile nu sunt diferite de alte tale... Nu mă știu nici măcar pe mine însumi. Mă surprind propriile-mi reacții. Trebuie să recunosc deschis că m-ai derutat, cum de alt fel mă derutează orice om care nu se gândește numai la propriu-i destin individual și nu ia de bun ceea ce i se dă. Sper că nu te miră observația mea...” „Și acum mor și se nasc lumi, dispar galaxii pentru a se naște altele... Dar la ele mă gândesc mai rar, fiindcă asemenea gânduri mă anulează. În împrejurările noastre, omenești, mărunte, ți se întâmplă adesea să întâlnești un om oarecare și să descoperi că a luat în serios ideile pentru care merită să trăiești. A trecut printre noi în fugă, scoțându-ne din inerție... Nici măcar n-a avut timp să întrebe prea multe. Dar a fost suficient să-ți tulbure definitiv viața...” „Ai întâlnit un asemenea om? Îl cauți cumva, cauți adică pe cineva cu o identitate precisă?” m-am grăbit să o întreb, contrariat de durerea din glasul ei. „O, nu, s-a apărut ea, vorbeam la modul general. N-o să am tocmai eu o astfel de șansă! Mi-e chiar frică de această posibilitate... Din ceea ce am priceput din casete, mă întreb dacă Sabin al tău n-ar fi putut fi un astfel de om: din moment ce a avut curajul să moară, n-ar fi capabil sau dispus să trăiască altfel, nu fugind sau sfidând infantil, nu târându-se?” „Cred că e mult mai dificil să trăiești, or Sabin încă nu s-a decis...” „Te-ar supăra dacă mi-ai vorbi mai mult despre el? s-a interesat cu o voce scăzută, nesigură. Nu de alta, dar poate reușesc să te ajut... Sunt un om neutru... Părerea mea n-are importanță, însă ar fi totuși opinia cinstită a unei persoane străine pe care, după un timp, n-ar fi exclus să n-o mai vezi, căci va veni și timpul să ne întoarcem fiecare la ale noastre... Atât verile, cât și concediile sunt scurte, tot mai scurte...

Trebuia să-i dau dreptate, mai ales că, dincolo de sentimentele mele, ar fi fost momentul să mă detașez de el, reducându-l doar la dimensiunile unui personaj oarecare, să-mi pot continua măcar o parte din drum fără umbra lui. Cu toate astea, nu m-am grăbit să-i vorbesc, fiindcă eram tentat să discut mai ales despre ea, deoarece

continua să mă intrige, numai că inutil să o întreb, să aduc oricât de elegant discuția în această direcție: eram conștient că va vorbi doar atunci când va crede ea de cuviință sau, poate, niciodată. O priveam derutat: în pijamaua ei roșie, mulată pe corp, cu pătura gal benă în spinare, aștepta zgribulită pe marginea saltelei, iar eu, fiindcă nu izbutisem să mă obișnuiesc cu ea, nu mă puteam hotărî cum să mă port, ce să-i spun, la ce distanță să mă opresc cu mărturisirile sau chiar și cu gesturile, pentru că nici măcar nu bănuiam ce are de gând, ce vrea de fapt de la mine. Sigur, eram liber să presupun orice, să mă fixez asupra câtorva ipoteze plauzibile, dar pentru asta aveam nevoie de timp și de alt fel de liniște. Unica certitudine: prezența ei îmi dădea siguranță și calm, însă tocmai asta mă contraria și mai mult, deoarece toate se petreceau ca într-un vis roz, adolescentin: exact când te simți mai singur, mai părăsit, îți iese în drum o femeie tânără, foarte tânără chiar, frumoasă, inteligentă, de care nu reușești să scapi. „Doamne, mi-am zis deodată, îngrozit, dar am adus cu mine casetele și notele necesare scrierii acelei cărți nenorocite, am străbătut atâtea și atâtea drumuri, încercând să dezleg o enigmă, am discutat cu zeci de oameni implicați în acel caz, oameni care cu alții n-au fost probabil chiar atât de sinceri, în plus, cu excepția Victoriei Oprea, numai eu mai știu câte ceva despre... Iar acum, în afară de Cristescu și cei direct implicați, numai eu... O parte din casete s-au pierdut ori mi-au dispărut... Le-am rescris din memorie... Să fi fost întâmplarea de pe șosea o simplă înscenare, femeia urmând să ducă la bun sfârșit treaba începută de alții, iar cei ce au urmărit cu mașina — simpli colegi de-ai ei, care au vrut să-mi șteargă ideea înscenării și, în același timp, să se asigure că totul e în regulă?... Firește că în acest context inteligența și frumusețea ei ar fi chiar obligatorii... Pentru câteva clipe, ipoteza mă tulburase, până la urmă însă am fost nevoit să renunț la ea sau măcar să o trec într-un plan secund: de ce atâta zarvă, când se putea și mai simplu, cum s-a întâmplat cu celelalte? Și chiar dacă ipoteza ar fi adevărată, în realitate pierderea n-ar fi irecuperabilă; memoria și sufletul îmi mai aparțin încă, deși probabil însemnările și benzile li se par mult mai importante... Dovadă că respectivii – cine? – au muncit. De fapt, n-ar trebui să ignor și o altă ipoteză: că n-aș fi decât un biet caraghios; probabil că nici documentele, nici cartea

nescrisă încă și nici eu nu însemnăm nimic; putem fi anulați cu un gest în scârbă și nimic nu mai rămâne din tot ceea ce îmi închipui că aș fi. Sigur este că deocamdată n-am reușit să-mi ignor frica de monștrii stârniți de noapte. Pentru mine normalul, firescul sunt, oricât m-aș strădui să cred altceva, numai aspirații... Deocamdată, *firesc* (este să te uiți în toate părțile, pregătit mereu de apărare în fața unui dușman nevăzut sau real, să vorbești în șoaptă chiar și lucrurile cele med banale, fiindcă ți-e frică nu de ceea ce spui, ci de răstălmăciri, dar și pentru că mai vrei să-ți con servi măcar o fărâmă de suflet, puținul prin care te străduiești să te deosebești de alții.

Îl priveam ochii îngăduitori, ușor contrariați, așteptând un răspuns, însă, neștiind cum să mă port și ce să înțeleg din ceea ce mi se întâmplase în ziua aceea, îmi dădeam seama că nu mă puteam salva din penibil decât vorbind. De fapt, la ce mi-a folosit că am știut atâtea biografii, întâmplări, date și contexte, dacă n-am fost capabil aproape niciodată să prevăd reacțiile celor pe care-mi închipuiam că-i cunosc? Biografiile nu mai spun nimic. L-am cunoscut oare pe Sabin?

...și brusc, ca de atâtea ori, fără să înțeleg de ce, timpul se di lată înspăimântător: fiecare secundă are alt ritm, lent, insuportabil, cuvintele curg mai încet, se întind domoale, ca o pastă groasă, încât poți să le studiezi fiecare literă în parte, mărimea, forma, culoarea cernelii, porozitatea hârtiei, relația secretă dintre litere, iar apoi dintre cuvinte... Te oprești asupra fiecăruia uluit, deși simți că faptele evocate și emoțiile se petrec dincolo de ele, că niciun cuvânt nu acoperă în întregime aproape nicio trăire, ba de multe ori acestea, singure, desprinse de cuvinte, pulsații ciudate, fără nume, te abandonează, refuză să se lase înmormântate sub puținele tale semne... Încerci să refaci totul, cu îndârjire, deși știi prea bine că ai simțit altceva, că faptele au fost diferite de ceea ce ai izbutit să scrii, sau aproape diferite, că furtuna din tine poate reizbucni în orice clipă, însă nu prin intermediul cuvintelor... Am fost, am făcut, am dres, am spus, am gândit, am mers... numai că ceea ce le urmează este de astă dată golul, pustiul, renunțarea, pentru că în același timp

Întâmplările și trăirile au fost și n-au fost așa, astfel că adevărul cu nuanțele sale se sustrage cuvintelor. Nu poți nici scrie, nici spune, dar nici renunța la ele. Și atunci?

Să-ți cauți liniștea fugind, abandonând totul și fugind... Să ceri milă unui copac, apei, drumurilor încărcate de praf, soarelui, câmpurilor pustii, măcinate de secetă, sau pietrelor adormite de mii și mii de ani în albiile râurilor de munte, dar să nu fii capabil să te desprinzi de cel ce ai fost, să-ți poeți pretutindeni spaimile și, paradoxal, iarba, cerul și liniștea să ți le pună în lumină cu și mai mare claritate, și în același timp să te convingă că nu mai e nimic de făcut, că deformările sunt ireversibile, definitive. Să nu-ți găsești nicăieri locul: nici printre cei lângă care continui să trăiești, nici printre ierburi și copaci, nici în trecut, pentru faptele și întâmplările care te-au structurat așa cum ești. Conștient sau nu, ai căutat mereu ceva trainic, un punct de sprijin, o întrebare la care să-i fi găsit tu însuși un răspuns, dar locul tău nu este nicăieri, nu ești decât o neliniște, o întrebare, o dureroasă întrebare...

În perioada aceea, pe domnul Socoleanu l-am întâlnit destul de des, uneori împreună cu Sabin, alteori, de cele mai multe ori, singur; se afla într-o stare ciudată: era mereu iritat, o iritare aparte, pe un fond statornic de tristețe, nehotărât, în ghesuit de amintiri pe care, însă, nu mai avea răbdarea sau forța să mi le povestească. Începea brusc, însă după câteva fraze, enervat, dădea din mână și încheia ceea ce ar fi vrut să fie o evocare cu un sfat sau cu o maximă în latină pe care nu întotdeauna o înțelegeam, iar când îl rugam să mi-o traducă îmi spunea, cu un aer nemulțumit: „Pe asta ar fi trebuit s-o știi!” Doar rar de tot fața i se destindea într-un zâmbet obosit: „O, iartă-mă, am uitat ce studii nefericite ai făcut! Pentru un om serios, adevărata școală începe după ce ți-ai luat diplomele, dar, firește, ești încă tânăr, mai ai timp...” O vreme fusesem convins că e nemulțumit de mine: mă gândisem că nu sunt ucenicul visat, mai ales că nici nu aveam timp pe măsura nevoii lui de a ne afla împreună, iar numeroasele depla sări pe teren, campaniile de tot felul ce nu se mai terminau, capriciile Paulei și, nu în ultimul rând, oboseala psihică, refuzul memoriei de a înregistra mereu și mereu diversele aberații ale speciei noastre, îmi stârneau nevoia de singurătate. Uneori mă

Încuiam în cameră să ascult muzică, iar când „Bach al meu” ajungea să o exaspereze pe Paula, fugeam la marginea orașului, pe dealuri ori în pădure; erau momente de epuizare, când nu eram capabil să înregistrez niciun cuvânt nou, când mă dureau până și privirile indiferente ale necunoscuților. Nu aveam nimic, cu nimeni, nu era decât nevoia de a nu vedea, de a nu gândi, de a împrumuta ceva din indiferența sau nesimțirea pământului. Am aflat, din păcate prea târziu, că inima și rinichii — de care nu ni s-a plâns niciodată — îl avertizaseră că se găsește într-un moment de răscruce, obligându-l să se gândească la sfârșit. „Detest degradarea treptată a organismului, nu pot suporta decât cu mari chinuri să-mi văd corpul chircindu-se, uscându-se, devenind un fel de parodie penibilă a ceea ce am fost. Să-ți simți pielea uscată, pergamentoasă, ca un pământ argilos ignorat de apă... Nici vigoare, nici forță... Mă consolez într-o oarecare măsură că măcar spiritul mi-a mai rămas integru, dar mi-e frică de o paralizie, de un accident cerebral, de o împrejurare stupidă care să mă reducă definitiv la condiția de dublu infirm: spiritual și fizic... Continui să cred că nu voi ajunge aici, deși nu e bine să mizăm niciodată pe dreptatea destinului, pe balanța lui exactă... Pentru el se pare că importantă e doar specia și nu indivizii care o compun, sau nu toți indivizii... Oricum, nu vă alarmați, sper să nu mă vedeți decrepit: am luat anumite măsuri...” mi-a spus. A scos apoi două sticle cu vin roșu, vechi, greu de procurat și, treptat, cămăruța lui plină de cărți, ziare și haine vechi aruncate peste tot, a devenit mai luminoasă, mai caldă. „Sigur, ar fi multe de vorbit pe tema infirmității, i-am răspuns contrariat de stânjeneala lui neobișnuită, de gesturile nesigure cu care ne turna vinul, gesturi însoțite de un zâmbet ciudat, de vinovăție. Mi-e frică de defectele ce nu se văd cu ochiul liber, de cele pe care le descoperim indirect, mai târziu, abia după ce au declanșat diverse traume sau chiar catastrofe. În ceea ce vă privește, sper că cel puțin deocamdată nu este momentul să vă gândiți...” Era, firește, o încurajare palidă, nepotrivită momentului: altceva s-ar fi convenit să spun, dar îmi lipseau cuvintele, iar Sabin tăcea inhibat. „M-ai înțeles foarte greșit. Nu de încurajări ori de sfaturi am nevoie, a intervenit el, cu blândețe. Am constatat pur și simplu un fenomen, un fapt de care mi-e imposibil să nu țin seama. La vârsta mea, ba chiar și la a voastră, există posibilitatea ca... Atâta

tot. M-am întâlnit de prea multe ori cu moartea, fie direct, fie indirect, o cunosc deci, o simt, nu mi-e frică... Nu știu cum se face, dar mai ales de asemenea întâlniri am avut parte. Nu e atât de dramatic momentul pe cât se crede. Voința îți paralizează, simți o liniște înfiorătoare, ba chiar o bucurie... Mi s-a întâmplat de câteva ori... Norocul m-a salvat. Apoi mi-am văzut prietenii aruncați în foc, la propriu, sau spintecați... Alții și-au dat duhul în primele zile de libertate. Își propuseseră doar să iasă o dată și să-i vadă pe cei dragi. Eu mi-am dorit ceva mai multe și încă îmi mai doresc. V-am chemat însă pentru altceva... Și dacă nu mă veți înțelege exact, luați-o drept o ciudățenie a unui bătrân senil. Știți, desigur, că n-am decât niște rude foarte îndepărtate, cu care nu întretin relații decât de politețe... Ne întâlnim destul de rar, mai ales la înmormântări. Eu am fost și am rămas sărac, nu pot face chefuri. Doar patrioții de ocazie se îmbogățesc! Ai mei s-au dus... Lagăre, morți naturale ori, în perioada mea de reclusiune, s-au risipit prin lume. Acum vreau să merg prin țară în locurile unde am fost reținut... M-au chemat niște vechi prieteni. Este o călătorie în vederea căreia mă pregătesc de mult. Sper să mă întorc sănătos... Pentru orice eventualitate însă, aș vrea să vă las niște acte și banii necesari unor cheltuieli, dacă soarta va dori altceva... Totul e scris exact... în ipoteza că nu se modifică prețurile, mai rămâne și ceva mărunțiș: treizeci de sticle cu bere, doar atât mai pot lăsa celor notați pe o ultimă listă, însă plicul și instrucțiunile în legătură cu ceremonia și cu celelalte amănunte, v-aș ruga să le deschideți numai dacă va fi cazul... Sunt singur și am fost obligat să mă gândesc la toate. De fapt, cu ce să-și piardă vremea un biet pensionar? Dacă familia mea n-ar avea o criptă din care numai eu mai lipsesc, mi-aș fi săpat și mormântul... N-am vrut să incomodez pe nimeni... Probabil că vi se par absurd. Dar de ce aș fi altfel decât lumea? Nu vă îngrijați, nu mă grăbesc să-mi iau viața și nici n-am simțit această nevoie, deși am trăit destule situații în care moartea era preferabilă chinurilor. Mi-am spus însă că atâta timp cât îmi va rămâne o singură celulă vie, voi fi cel ce am fost". Apoi, după ce mi-a înmănat plicul, cu o mișcare chinuită, de parcă nici el însuși n-ar fi dorit să știe ce-mi dă, a redevenit cel de altă dată, ironic, scripitor, ba chiar și generos cu propria-i viață, căreia se străduise să-i găsească un chip avantajos. „Da, am fost frumos,

pentru că am rezistat în toate împrejurările...” Contrar așteptărilor, din oraș nu a plecat în zilele imediat următoare, așa că l-am mai vizitat de câteva ori, dar singur: ținuse să-mi mai spună ceea ce credea că trebuie să știu neapărat despre el și despre lumea în care trăise și, în plus, să-mi dea niște pachete cu cărți, colecții vechi de ziare în care publicase mai multe articole, un caiet cu diverse însemnări, o tentativă de a-și scrie memoriile etc., precizând că-i este teamă să nu i se fure în absența lui, în realitate o recompensă pentru serviciile pe care urma să i le fac dacă... Din păcate, nu i-a fost dat să-și revadă prietenii și colegii de suferință rămași în viață și nici locurile unde pătimise: a murit în trenul de Constanța... Nu s-a putut îndepărta prea mult de Râul Doamnei... Am fost anunțat noaptea, târziu, de către un șef de gară... În buletin lăsase numărul meu de telefon și o scrisoare către cel ce va avea neplăcuta surpriză de a-l găsi mort. Vestea m-a șocat cumplit, tocmai fiindcă mă avertizase: mă învinuiam că nu-l luasem în serios, că pregătirile lui mi se păruseră ridicole și inutile. Recapitulând discuțiile avute prin prisma îngrozitoare a realității, m-am condamnat pentru stupida mea pretenție de a socoti normal sau firesc numai ceea ce mi se pare mie, de a nu fi încercat măcar să-mi imaginez ce simte. Mă dominase tot timpul intelectual și moral, ba chiar și prin vocea lui baritonală, puternică, dar faptul că nu-l asigurase în niciun fel că-l înțeleg, poate doar prin tăcere să-i fi sugerat, mă nemulțumea profund, mai ales după ce încerca sem să presupun ce simțise în acele zile, atunci când își făcuse curaj să-mi dea plicurile pe care, de altfel, le-am deschis imediat. Primul conținea numai acte, bani, precum și anunțul mortuar ce urma să fie publicat în ziar, lista cu prietenii ce trebuiau invitați să bea câte o bere la mormântul lui. Instrucțiunile referitoare la ceremonia funebră erau sumare: niciun preot, deoarece în împrejurările dramatice prin care trecuse, în lagărele de muncă ori în închisori, aceștia nu fuseseră la înălțimea așteptărilor, dimpotrivă; prin urmare, nu voia decât niște marșuri funebre și o rugăciune rostită în gând de către cei prezenți. Cu toate eforturile mele și ale lui Sabin însă, dorința aceasta nu i-a putut fi îndeplinită: ne-a fost dat să descoperim că există o ceremonie funebră pentru credincioși, o alta pentru membri de partid, dar pentru liber cugetători, nu... Prin urmare, ni s-a aprobat o înmormântare cu

preot, ultima glumă a destinului! Sau ironie... Oricum, în acele câteva zile greu de uitat, am fost împreună cu Sabin și, datorită acestei tragice întâmplări, am reușit să depășim bari era de politețuri și formalități care, până atunci, cu toate intimitățile înregistrate pe bandă, ne menținuseră la o distanță inconvenabilă pentru mine. Sigur, n-am aflat cine știe ce noutăți despre el, doar câteva detalii: speriat, se ascunsese în um bra mea, incapabil să privească ori să atingă cadavrul celui ce, cu puțin timp în urmă, ne fusese prietenul cel mai apropiat. Mai mult: În nopțile acelea scurte, nervoase, pline de durere și de diverse întâmplări dezagreabile, a dormit la mine, dar cu lumina aprinsă; îi fusese frică până și de întuneric! Răceala cadavrului îi rămăsese imprimată în simțuri — îmi mărturisise el — iar ochii inexpressivi, de gheață îl urmăriseră neîncetat, erau ca o prăpastie imensă ce-l chema, amenințător: oricum, în acele zile își pierduse identitatea. După înmormântare, timp de o săptămână nu fusese o singură clipă treaz de-a binelea; atunci a ținut să-și răzbune tăcerea și umilința; deveni se de o agresivitate incredibilă: stimulat poate și de privirea admirativă a Paulei, desființa tot ce întâlnea în cale, prieteni, cărți, idei, amintiri, personalități aduse întâmplător în discuție, dar mai ales pe mine. Firește, nu-i lipseau argumentele, doar eu însumi i le oferisem: față de el nu-mi ascunsesem defectele, știam foarte bine că sunt produsul unui timp foarte aspru, care-și înscrisese cu vigoare trecerea în sufletul fiecărui om. Sigur, ar fi absurd să susțin că aceste defecte mă lasă indiferent sau că-mi este suficient să le știu cauza: mai mult, nici nu-mi închipui că ascunzându-le sau negându-le cu vehemență, ele dispar sau nu se văd. Oricât nu mi-ar conveni, în esență mi-e imposibil să mă corectez altfel decât pentru foarte puțin timp, și atunci cu mari eforturi; căci în primul moment de criză, într-o situație stresantă, logica și toate celelalte mă abandonează sau le abandonez eu; și mă pomenesc reacționând iarăși ca de obicei, încât am ajuns să am certitudinea că asemenea deformări mă apără! Știu că uneori mă port caraghios sau stupid, dar nu pot altfel! Oricum, dincolo de toate acestea, lui îi era destul de limpede că nu eu am fost sau sunt cauza nenorocirilor. Sigur, în serile acelea Sabin nu se cruța nici pe sine, însă faptul n-avea cum să schimbe atmosfera încărcată, explozivă pe care reușise să o creeze. Mai mult, mă uimea și lipsa de umor:

stând câteva nopți la un pahar de vodcă, era exclus să deviem cursul lumii; viața suntem obligați să o trăim când ne-a fost dată; mizerabilă sau bună, cu sens sau fără, nimic nu se mai întoarce, nimic nu se mai repetă; și totul este să nu o trăim din ce în ce mai urât. Sabin era, desigur, conștient de aceste adevăruri, aparent banale, comune, chiar ridicole, dacă nu le trăiești ca pe cea mai dureroasă dintre răni, dar în momentele apăsătoare, nesfârșite, când îl vegheasem pe domnul Socoleanu, când singuri trebuise să-l îmbrăcăm în hainele pe care și le pregătise dinainte, când obiectele din jur, aerul, copacii, ba chiar și cerul respirau moarte, ne simți sem umiliți, înfricați și revoltați de ceea ce a trebuit să i se întâmple. În fața lui, acolo, în capela întunecată și murdară, cu miros de seu, tămâie, formol și transpirație, avuse sem imaginea reală a propriilor noastre dimensiuni. Domnul Socoleanu murise cu un zâmbet crispat, o tentativă nereușită de a-și transforma durerea în bucurie; el nu mai era decât o cantitate oarecare de pământ, niște articole și amintirea unor fapte istorice de care istoriei nu-i păsa: luptătorii adevărați se stingeau lent, iar cei ce au stat deoparte — adevăr am învingători după orice înclăștare, își asumau cu dezinvoltură faptele lor. Atunci, în acele zile, moartea îi arătase lui Sabin o altă față, probabil cea la care se așteptase cel mai puțin. Normal, ceea ce vedea și simțea ar fi trebuit să-i întărească vechile convingeri; dacă mă plasam pe poziția lui și-i împărtășeam modul de a judeca, aș fi putut să-i dau dreptate, să strig că viața e absurdă, să-i înțeleg gestul, dar lui, tot ceea ce paradoxal ni se întâmpla, ciudata companie a morții, i-a sporit frica. Nu susțin că era frica de moarte, ci o neliniște aparte, atavică, o spaimă nedefinită, sufocantă, ceva ce-ți chircește trupul și-ți paralizează gândurile, de aceea, în ieșirile lui nu vedeam decât niște tentative nereușite de a se defula, o revoltă primară împotriva acestui apăsător sentiment, așa că, în loc să mă supăr, m-am pomenit respectându-i sinceritatea. „De ce să mai ții seama de ceva, de morală, de legi, de reguli și instrucțiuni de tot felul, de istorie ori mai știu eu, striga, când toate se sfârșesc astfel? Acest om n-a deviat o clipă de la morală, de la niște principii extrem de rigide, și-a iubit semenii cu disperare, știu de la alții că n-a încercat decât să dea, dar a sfârșit-o ca un biet șofer. Recunoștința semenilor nu l-a cercetat. Mai mult, nici măcar înmormântarea nu i s-a făcut așa cum

și-a dorit-o. Sigur, nu generalizez; mă revoltă însă această comedie absurdă numită viață. De ce să mai crezi în ceva? Dacă rezultatul e zero, ce importanță mai au ceilalți termeni ai adunării, scăderii sau înmulțirii?”

În zilele următoare, când nu mai rămăsese nimic de desființat sau de fărâmițat, s-a liniștit, a intrat într-o fază entropică: întors spre sine, concentrat, tăcut, Sabin devenise un fel de obiect ce se deplasa cu mare dificultate dintr-un loc în altul, ca apoi să reizbucnească iarăși, dar pe o altă temă: „Ținând seama că la cele ce ni se întâmplă rezultatul este zero, am verificat o teorie mai veche pe care unii o pun la îndoială: totul e permis! Și totul e permis mai ales unde și când nimic nu e permis! Într-un mediu aproape teatralizat, într-o situație de nesiguranță, ce mai poate fi curat? În umbra fiecărui om se poate ascunde un altul, în spatele unui cuvânt poți presupune iarăși un altul... Adesea, în chestiunile importante, nu faci ceea ce spui sau nu spui ceea ce faci. Ce a mai rămas curat? Ce ideal, ce om, ce spațiu? La urma urmei, nu văd de ce n-aș susține importanța antropofagiei care, de ce să nu recunoaștem, produce mult mai puține victime decât atâtea și atâtea teorii la modă? Sau de ce m-aș opune chemării instinctelor? De ce să nu mă îmbăt exact când am chef, de ce să nu fac dragoste cu cine-mi convine și când îmi convine, de ce să nu iau din jur ceea ce-mi place ori mi se oferă, fără să țin seama de niște convenții pe care practica de zi cu zi le infirmă, iar viitorul le va face cu siguranță ridicole? Cu alte cuvinte, de ce să fiu eu mai moral decât cei ce ne sunt, cu sau fără voia noastră, arbitri? Iar dacă merg și mai departe, morala și curățenia sufletească, pentru oricare din noi, nu sunt decât tentații, aspirații. Devenim morali și curați abia când nu mai avem ce face, adică după ce am ratat totul, când ne obligă împrejurările, când simțim ochiul vigilent al vecinului, dar mai ales când morala ne folosește la ceva. În rest, simple vorbe. Nu spun că-mi convine, însă asta este realitatea. Înainte de a face tentativa respectivă, tocmai observasem ruptura dintre vorbe și fapte, distanța imposibil de depășit. De nedepășit pentru mine, cel ce credeam în cuvintele acestea, cel ce detestam compromisul, toleranța reciprocă, efortul fiecăruia în parte de a supraviețui cu orice preț, fentând răul, nu opunându-i-se... În esență, suntem niște bieți ticăloși, cărora ne place să jucăm rolul de

morali. Gândiți-vă în intimitate la voi, analizați-vă gesturile, cuvintele și faptele din ultimele săptămâni, chiar zile, cercetați-vă singuri zonele în care alți ochi nu reușesc să pătrundă... Dar nu aveți motive să vă întristați: de mii și mii de ani oamenii sunt cam la fel, chiar dacă reprezentanții speciei noastre au izbutit să ajungă pe Lună...

Cercetați cu atenție oricare epocă... Câți delatori n-au rămas în memoria omenirii? Vatinius, Vibius Crispus, Eprius Marcellus și alții de la curtea lui Nero pe care greața lui Tacit i-a fixat în istorie... Dar călăi? Am întâlnit călăi de o sensibilitate nemaipomenită. Sunt extrem de revoltați când victimele protestează, acuză sau măcar plâng. Cum de îndrăznesc să le facă tocmai lor greutăți în muncă? Au niște figuri atât de sincer contrariate încât îți vine să te lași chinuit, ca nu cumva să-i superi..."

Cu îndârjirea celui ce ține cu orice preț să se convingă mai mult pe sine decât pe alții, Sabin își ilustra cu lux de detalii afirmațiile, însă chiar și atunci când opiniile noastre se îndepărtau flagrant, nu-mi plăcea să-l contrazic și nu fiindcă mi-ar fi lipsit argumentele, ci pentru că în general își pierdea foarte repede calmul, nu avea răbdare să te asculte, astfel că, treptat, te transforma fără jenă în reprezentantul tuturor ipocriților, ignoranților sau al mai știu eu cui, iar vocea îi creștea pe măsura furiei, atacându-mă, lăsa impresia că se apără de alții, de cei la care nu ar fi ajuns niciodată să le explice unde greșesc, de asta mă mulțumeam să-l privesc cu imensă curiozitate, mai ales ca pe un viitor personaj, fiindcă îmi era tot mai limpede că prieteni cu adevărat nu vom putea fi niciodată, chiar dacă soarta ne-ar fi obligat să trăim sub același acoperiș. Mi-e imposibil să spun ce-i lipsea pentru a-l socoti astfel: nu-l simțeam aproape, nu ne potriveam. Sigur, eram foarte mult timp împreună, discutam cu sinceritate deplină cele mai felurite lucruri, numai că el avea un punct din care o lua razna, iar eu alt punct pe care, indiferent de efort, nu reușeam să-l depășesc, cuvintele refuzau să se înlănțuie în fraze, încât mă opream uimit de incapacitatea de a mă destăinui. Am impresia că suntem amândoi conștienți de acest lucru, fiindcă în numeroase împrejurări ne tratăm cu o penibilă îngăduință, de parcă am ști fiecare ceea ce nu poate pricepe celălalt. De fapt, într-un fel suntem două singurătăți, bine individualizate. Uneori nu ne mai

Întrețineam săptămâni întregi: eu îmi vedeam de obligațiile mele profesionale, nesfârșite drumuri pe teren, trimis de redacție sau din proprie inițiativă, deoarece am și eu obsesiile și curiozitățile mele, mă străduiesc adesea să-mi dovedesc și să dovedesc altora că exist, iar el se dădea la fund în felul lui, dispărea neanunțat, nu răspundea la telefon etc., după care revenea, obosit, nervos, pus pe explicații și justificări. Atâta doar că prefera să mi le dea în absența Paulei. „M-am declarat liber, mi-a spus odată, am rupt cu orice convenții, legi și reguli, însă n-am reușit decât în teorie sau mai ales în teorie, fiindcă nu te poți rupe decât cu mare dificultate de cel ce ai fost, deformările dobândite sunt, se pare, definitive, iar pe de altă parte, trebuie să existe măcar un singur om care să te înțeleagă. Din păcate, nu poți merge împotriva curentului. Dacă mă gândesc bine, acea tentativă eșuată a fost singura mea dovadă de libertate. De atunci tot ce mi se întâmplă nu este decât un surogat de... Surogat de viață, surogat de dragoste... Orice fac, nu reușesc să-mi înving frica. Spun: sunt liber, nu-mi pasă de nimeni și de nimic, dar frica izbucnește din străfundurile ființei, îmi paralizează treptat orice gest, cea mai neînsemnată hotărâre. Poate și pentru că te izbești mereu de oameni incapabili să te înțeleagă: nu știu și nici măcar nu încearcă să iasă din albia în care au fost fixați cu forța, ființe atrofiate, nepregătite să admită că și altceva este posibil, că viața poate fi diferită de ceea ce-și închipuie ei că este. Mereu același lucru, chiar și cu cei mai inteligenți: să nu se audă, să nu se vadă, să nu se știe, să nu se interpreteze, să nu le oferim ocazia, să nu, să nu, să nu... Mereu în poziție de apărare, mereu ascuns, la pândă, fiindcă totul ar putea fi interpretat; fiecare se chinuie să se salveze singur, să supraviețuiască. Ticălosul trăiește adunând mărturii despre alții, trăiește insinuându-se în cele mai trainice ascunzișuri ale ființei tale. Ureche, ochi, mijloace tehnice... Adună, adună, adună orice. Adună, să fie. Adună pentru orice eventualitate. Să sperie, să intimideze, să umilească. Oamenii nu sunt decât materie primă pentru ambițiile lui. Și unde duc toate astea? La anularea creierului, la exacerbară animalului din om. Viața ticălosului — o sumă de clipe, de momente fără nicio legă tură între ele; nu-l interesează nici prezentul, nici viitorul, ci numai stomacul și, eventual, sexul. N-avem nevoie de idei, de gânduri, de creier în general, ci de ființe obișnuite

să asculte sau să nu spună ceea ce văd. Și aceste creiere șterse, anihilate devin treptat terenul liber pe care se va cultiva orice. Dar cui îi pasă de ceea ce se poate întâmpla cu noi în deceniile ce vin?! Cât despre mine: nu mai pot fi nici ceea ce am fost, însă nici ceea ce mi-am propus. Am și eu ceva din mentalitatea unui pușcăriaș ce-și construiește zi de zi propria-i închisoare. Vreau să dărâm zidul, să-l sparg, numai că nu știu cum se face că, involuntar, mă pomenesc consolidându-l... w După ieșirea din spital, Sabin se îndepărtase, mai mult în cuvinte decât în practică, de arhitectură, pentru că în realitate nu renunțase o clipă să-și imagineze orașe sau clădiri de utilitate publică, însă de dragul banilor se ocupa de modă, iar uneori, în zilele negre, torturate de spaime, de fetele ce-i prezentau modelele. De fapt, se lansa nebunește într-un joc cinic, cam infantil după părerea mea, de care mi se plânsese chiar și maică-sa care-i ierta absolut orice aberație: aduna câteva fete, le dezbrăca, după ce în prealabil avea grijă să le atenueze cu alcool puțină luciditate, le vopsea în culorile diverselor triburi existente încă în Polinezia sau prin singurătățile Amazoniei, ca apoi să le țină cuprinzătoare discursuri despre blândețea și superioritatea antropofagiei asupra altor practici umane, derivate din aplicarea unor modele de gândire îndelung elaborate. De fapt, la el durerea era neschimbată, continuă, la fel și concluziile, doar obiectul meditației era altul. Uneori, mai ales când se revolta până și maică-sa, îl întrebam dacă nu s-a plictisit încă de asemenea bizarerii, la care el, cu o candoare desăvârșită, căuta să se explice: „Te alarmezi degeaba! Încerc să le obișnuiesc cu viitorul și nimic mai mult. Suportă orice, niciodată nu se simt jignite sau umilite, nici când strig, nici când le dau bani. La noi, știi doar, exploatarea este cu desăvârșire interzisă: nu se mai exploatează de mult nici oameni, nici mașini, nici unelte, nici pământ, nimic, așa că mă conformez și eu regulilor... Le familiarizez cu ceea ce vor ajunge. Faptul că țin și eu câte un discurs elaborat, îndelung gândit, nu pare să le incomodeze. Și, la urma urmei, nimeni nu le obligă să se lase chinuite. Este, oare, o tragedie să fii vopsită în culorile tribului nambikwara și să ascuți sătulă, destinsă, ba și plătită o conferință inteligentă în care nu le cer nimic, nici măcar să se culce cu mine, căci o fac ele și fără să le rog? Nu Camil Petrescu spunea că producem petrol, grâne și ascultători de conferințe? Au tradiția în

sânge, sărmanele. Iar dacă mă gândesc bine, suntem în epoca în care ne simțim! Am cercetat mai demult jurnalele celor ce au trăit izolați în peșteri... În asemenea condiții e deformată perceperea timpului și spațiului, sistemul de relații devine cu totul altul... Izolat sunt, fără voie, n-am nicio legă tură cu lumea, habar n-am ce se gândește aiurea, deci nu ar fi vina mea că uneori mă simt ca un sălbatic. Singura deosebire: îmbrăcămintea, dar o îndepărtiez... Cartea nu-mi folosește de mult... Un sălbatic învins, plictisit peste măsură de sclavagism, feudalism, capitalism, infantilism...”

Toate ciudățeniile și infantilismele lui erau, de fapt, un fel de măcinare în gol, chinuitoare, o exasperare ce atingea paroxismul și din care nu reușea să găsească o soluție de ieșire; oricum, în zilele acestea negre, când în realitate căuta un punct de sprijin, o satisfacție mărunță, era preferabil să nu-l întâlnești. Până la urmă, surprinzător, a optat pentru părăsirea orașului: oameni noi, posibilități noi, zicea entuziasmat; ignora însă un singur lucru: oriunde ai fi, nu-ți poți schimba nici structura, nici trecutul și nici regulile după care îți duci viața, și prea puține ziduri se sparg dintr-o singură lovitură. Era agitat, exasperat de tot ce simțea, înfricoșat de timp. Nu știu ce mă face să cred că era la mijloc o femeie, căci îmi spusese că din întâmplare că, iubind atât cât permite mizeria, ai totuși șansa să pipăi eternitatea, să te simți întreg, om... Mai târziu, după ce renunțase la ideea plecării, mi-a povestit câte ceva despre o frumusețe întâlnită din întâmplare, o inteligență care-l complexa, dar era un capitol de care nu se simțea prea mândru; adevărul este că n-am insistat, cu toate că îmi dăduse libertatea să-l întreb orice: mă jenase, deși nu era cazul... Am și eu sensibilitățile mele. Dar nu trebuie să mă gândesc neapărat la Sabin ca să-mi dau seama că un om dotat, însă obli gât de împrejurări să rămână o mediocritate, un om așadar umilit și înjosit, ori se revoltă, ori se degradează... Despre el se vorbea mereu că este o capacitate, din păcate însă îi lipsea condiția fizică pentru confruntări. Îi era imposibil să se adapteze, să lupte cu alte arme decât cu acelea ale profesiei sale. În cazul lui căderea părea greu de evitat...

...oamenii, dar care? Cei cunoscuți, cei știuți de mine? Da, de fapt, toți suntem oameni, nu avem alt termen... Vorbesc de parcă aș

aparține altei specii... Curaj în baie, cu apa curgând dezlănțuită, sau în plin câmp, uitându-te în toate părțile ca nu cumva să fie cineva prin apropiere, curaj în brațele unei femei, în obscuritatea încăperii, spunând în șoaptă jumătăți, falnice jumătăți de adevăruri, curajul de a nu vedea decât micile nimicuri din jur, de a da vina pe cel mai mic și mai inofensiv dintre cei mai mici, curajul de a înjura pe la spate, cu mintea întunecată de alcool, sau de a accepta orice și oricând, ridicând degetul cu nevinovăție pentru a indica presupusa cauză a relelor... Mereu și mereu lașii: *nu am încotro, accept orice* în numele unei așa-zise vieți — trebuie să trăiesc și eu —, a salvării unor copii, a speranței că destinul va rezolva până la urmă ceea ce n-ai fost tu capabil... Curajul de a susține că alții, întotdeauna alții sunt vinovați de mizeria ta, de degradarea și umilințele prin care treci, de tot ceea ce nu-ți convine. Mereu și mereu: dești nul, istoria, conjuncturile, cerul și astrele, diavolul și tot ce există în afara ta. Idee stupidă, periculoasă: nu sunt mai păcătos ca alții, fac și eu ca alții, dacă și alții spun asta... Și pe urmă? A cobori și a vedea totul de la nivelul solului, a cerceta cerul în bălți, în apa strânsă în urmele pașilor altora. A trăi uitat sau ignorat tocmai de timpul pe care aparent îl aștepti... Și, în sfârșit, când ești sigur că nimic nu se mai poate recupera, curajul de a-i distruge sau anihila pe toți cei ce-ți arată deschis cine ești, pe cei ce-ți spun exact ceea ce crezi și tu în intimitate: că drumul tău nu duce nicăieri... Fără adevăruri spuse deschis, fără ochi buni, fără trecut și viitor, capabil uneori să-ți auzi șoaptele și gândurile contrazise în gând... Sunt altfel, oare, decât Sabin? Și el este chiar altfel decât... Ce fel de ființe suntem? Catastrofa cea mare este că ne-am obișnuit cu umilința, nu o mai simțim, am ajuns să o suportăm, să ne lăsăm transformați de ea, să devenim complici cu ea, să nu ne putem desprinde de chipul ce ni l-a hărăzit, nici măcar atunci când suntem singuri. Saltul de la umilință la curaj și demnitate — mai dificil poate decât cel de la maimuță la om — nu pare apropiat... Ce fel de ființe suntem?

Dar de unde au apărut ochii aceia mici, negri, ai funcționarului, în care disprețul, iritarea și cinismul alternau la intervale foarte scurte? „Ascultă, tovarășu’, nu e bine să-ți depășești atribuțiile și sarcinile de serviciu, că te pot băga într-un citat din care nu mai ieși cinci ani-

lumină! Ai primit o indicație, respectă indicația și du-te acasă ori la crășmă, după cum ai posibilitatea. De oameni ca cel pe care-l cauți, pe îngrijim noi când primim ordin, sau se ocupă alții din sectorul corespunzător. Dacă-ți depășești sarcinile, este de competența mea să te privesc pe loc de... necesitatea înțeleasă, clar?” Față ovală, păstoasă, dinți de aur și mâini butucănoase, mari, jucându-se neîncetat cu o scobitoare. „Măi fratele meu, nu sunt omul dracului, înțeleg și ce nu-i bine să înțelegi, că d-aia avem ochi și organe de simț, iar apoi nici eu nu m-am născut ieri, dar vezi și tu cum merg lucrurile: ți se trimite o scrisoare și o primești sub formă de telegramă! Lumea e dată-n paștele mă-sii, asta nu-i indicat să uiți! Și dacă trebuie să fiu sincer, am și eu viața mea, grijile mele, sarcinile pentru care nu pot sta degeaba: te iert o dată, te trec cu vederea a doua oară, te avertizez a treia oară, dar mai mult nu, căci mi se duce dracului păpica! Așa că ideea asta să-ți treacă prin existență ca un fir roșu: îl lași în plata Domnului pe individ, îți vezi de meserie și nimeni n-o să-ți zică nici du-te-ncolo! Roșcatul ți-e rudă? Nu! Ți-e, prieten? Nul Ți-e amant? Hai, că pot să înțeleg până și chestia asta! Nu ți-e... Dacă e pe pământ, o să apară, fii sigur. Dacă e în pământ sau în ceruri, îl cauți degeaba. Și dacă vrei un sfat frățesc, ascultă la mine: decât să afli unde-i și să nu-ți convină, mai bine să nu știi nimic! Cât nu știi, mai există o speranță! Și dacă tot ne-am prins în vorbă, atunci să-ți mai comunic și altceva: nu-i fi tocmai tu Cristofor Columb, că n-au fost nici alții! Roșcatul e unde i se cuvine, că și mie dacă mi-ar fi făcut măcar jumătate din câte mi-a fost dat să aud despre el, l-aș fi luat deoparte și i-aș fi zis părintește: Copilu', de azi lași totul baltă și mergi să-ți faci formele de deces! Eu îl privam mult mai repede de necesitatea înțeleasă!” A urmat o tăcere lungă, chinuitoare, în care ochii i se plimbau din creștet până-n tâmpile, jupuindu-mă. „Sunt peste douăzeci și două de milioane de oameni cinstiți, corecți, care respectă normele noastre de viață, ocupă-te de ei și nu-ți pierde vremea cu nebunul ăsta, că nu merită. Dar de ce ai transpirat într-un asemenea hal, că doar nu e cald afară? Și nici nu ți-am amplasat vreo întrebare la care să trebuiască să-mi răspunzi în scris! În situații din astea eu recomand celor la care țin câte o clismă cu țuică. Nu-s tâmpit, să nu crezi... Fiecare om are dreptatea lui, t-o-n paști pe mă-sa de dreptate, dar totul merge până la păpică. Îmi pui

existența sub semnul întrebării? Păi atunci scot și eu chitanțierul, ba chiar și brățările! Simplu? Omul e dat în mă-sa încă din leagăn, dacă nu chiar din burtă. Nu-i bine să fie nici prea drept, nici prea strâmb, că nu colaborează ca lumea. Roșcatul era țeapăn și asta nu i-a folosit la sănătate. Ai o pită — mănânc-o. Găsești o femeie — culcă-te cu ea, mă rog, dacă ai posibilitatea și acceptă, că pot să închid un ochi, dar nu schimb lumea, că nu ești Christos! Dacă e greu de înțeles, o să caut pe cineva să ți le pună pe muzică sau să-ți facă un balet pe ideea asta, că ce nu fac eu din prea multă dragoste pentru presă îmi amintesc foarte clar: interesul meu pentru Sabin s-a stins treptat; devenise inconsistent, rece și mereu mai îndepărtat ca, până la urmă, să nu-l mai pot aduna de nicăieri. Poate că niciodată n-am dorit mai mult decât atunci să-i vorbesc; pe Ana Maria o simțeam alături, curioasă, bună, înțelegătoare, dar memoria nu era capabilă să-l reconstituie, numele lui rostit cu încăpățănare nu-mi mai spunea nimic, pe nesimțite dispăruse ca o umbră împreună cu spațiul din jur, inundat brutal de zorii unei zile ce se anunța fierbinte. Pentru câteva momente îmi rămăseseră întipărite pe retină pădurea din față, învăluită într-un abur albastrui, dens, oile de la stâna din apropiere — pată cenușie pulsatilă, iarba gălbuie și cerul alb, neliniștit, adus aproape de negurile trecătoare ale dimineții. Nu-mi mai păsa ce se întâmplă cu mine, alunecam încet și sigur împreună cu dealul pe care ne aflam, mă pierdeam fără putința de a mă împotrivi în nepăsare și frig, iar după fiecare tentativă nereușită de a mă explica, de a spune că se întâmplă ceva cu mine, mi se accentua oboseala și indiferența încât, auzind-o întrebându-mă neliniștită ce am, dacă mi-e rău, am mișcat cu dificultate capul; frigul îmi tempera nevoia cumplită de somn, iar eu îmi spuneam că trebuie să dorm neapărat pentru a-mi putea aduna energia ce mă părăsise atât de brutal. „Doamne, dar tu ai o febră teribilă, mi-a spus, după ce și-a plimbat neîncrezătoare, grăbită, mina și buzele pe frunte și gât. Trebuie să te duc în corti” în locul oricărui răspuns m-am străduit să-i zâmbesc încurajator și să o asigur că nu mă doare nimic, doar că mi-e foarte somn. Ajutat de ea, mi-am luat niște aspirină din buzunarul unui rucsac, apoi m-am trântit epuizat pe salteaua din cort.

Curios, nu eram deloc alarmat de ce se întâmplă cu mine, o numeam boală, însă ea nu însemna nimic, era în afara mea, la fel și

nevoia organismului de a se dizolva în lucrurile din jur; mă uimea doar alunecarea continuă, monotonă, egală, curgerea neîncetată... Rar de tot auzeam pași, fragmente de cuvinte, exclamații și întrebări neînțelese, simțeam că sunt atins, mișcat, eu însă mă abandonasem și continuam să mă pierd în nesfârșitele spații întunecate, împreună cu numeroasele chipuri bizare sau prea bine cunoscute, fragmente de peisaje, cioburi de statui, pânze absurde și ruine, de parcă viața mea de până atunci, tot ceea ce văzusem și gândisem s-ar fi materializat doar pentru a pluti spre nicăieri, împreună cu mine, pe niște ape întunecate, indiferente. Pentru o secundă l-am zărit sau mi s-a părut doar că-l zăresc pe Sabin, palid, încremenit în tăcere, mai mult o fotografie color aruncată și, prin asociație, am ajuns să mă întreb dacă ceea ce mi se întâmplă în momentele acelea lungi, indiferente nu se numește moarte? Nedumerirea se rostise cumva în afara mea, nu m-a alarmat în niciun fel deoarece, cu excepția senzației neîntrerupte de plutire, cu care de altfel începusem să mă obișnuiesc, nimic nu era neplăcut și nu mă îndemna să mă sustrag stării, până atunci străine, care mă elibera până și de mine însumi. „Să fie moartea?” îmi spuneam mecanic, adâncindu-mă cu voluptate în apele întinse, cenușii, ce nu-și modificau în niciun fel curgerea. Nu mai aveam puterea să-mi amintesc ce știu despre moarte și nici nu mă alarmasem că tocmai acum mi s-a întâmplat să o întâlnesc, mă gândeam doar cu relativă uimire că nimic n-o anunțase, că până atunci mă crezusem bine, adică nu descoperisem niciun alt semn, în afară de cele firești, ale vârstei. Îmi spuneam doar că în puținul timp rămas până nu voi mai fi cu adevărat sau cât voi mai avea această înfățișare, acest corp, ar trebui să spun o rugăciune, nu de teamă și nici din necesitate, ci așa, pur și simplu... După un lung timp de abandon, am simțit niște degete mângâindu-mi fruntea, nu mai că îmi fusese imposibil să deschid ochii sau să spun ceva, mă obsedase doar curgerea continuă, nesfârșită a ape lor, culoarea stranie a fragmentelor și copleșitoarea-mi ne pă sare, adică ceea ce credeam a fi moartea, propria mea moarte. Mă intriga doar faptul că Ana Maria nu se alarma sau cel puțin n-o auzeam eu, continua să rămână alături, iar prezența ei îmi accentua liniștea, detașarea. Treptat, m-a cuprins o căldură plăcută și, odată cu ea, toate imaginile s-au dizolvat în ape, iar când am redeschis ochii, Ana

Maria, împreună cu un necunoscut, se străduiau să mă convingă că trebuie neapărat să beau ceva. Am încercat să mă opun sau mi-am închipuit că o fac, însă zâmbetul ei larg, blând mi-a curmat nemulțumirea. „Gata cu boala, bei o cană cu lapte, îți facem un masaj și plecăm mai departe, mi-a spus, grăbită. E trecut de amiază...” Aș fi vrut să mă interesez ce s-a întâmplat, de ce sunt acolo și cine este necunoscutul aplecat asupra mea, însă privirea ei, devenită brusc autoritară, îmi interzisese orice protest. Am sorbit cu sete laptele proaspăt, cald, apoi, îndemnat de vocea omului, neașteptat de respectuoasă, m-am întors pe burtă și m-am lăsat în seama brațelor lui energice, care mă trezeau cu fiecare apăsare. „Acum mai lăsați-l să tragă un somn și abia după asta... a zis el. Li mai faceți unul înainte de culcare, dar fără milă... Umilit de forța lui, voisem să mă opun, dar tentativa de a mă ridica eșuase: omul, tăcut, calm, mi-a aruncat pe spinare cele două păături și, împreună cu femeia, au părăsit în grabă cortul, trăgând în urma lor fermoarul. Am adormit imediat și m-am visat conducând mașina pe un drum în gust, forestier, ce nu se mai termina. De o parte și de alta — enorme tufe verzi, răcoroase, pe care le depășeam cu ne pă sare, împins spre o țintă neștiută de un copleșitor sentiment de neliniște. M-am trezit singur, destul de odihnit, obsedat doar de nevoia de a restabili cât mai repede legă tura întreruptă de strania boală. Pe Ana Maria am găsit-o făcând plajă în apropierea cortului. Văzându-mă, s-a ridicat ușor contrariată, a luat un prosop, mi-a șters cu grijă transpirația de pe față, după care, cu un firesc desăvârșit, mi-a atins cu buzele fruntea și obraji: „Știi că nu mai ai febră? Culmea e că arăți și proaspăt, de parcă ai fi ieșit din saună, s-a bucurat. Tocmai îți pregătisem un ceai”. „Habar n-am ce s-a putut întâmpla, i-am spus, jenat. Pur și simplu n-am mai avut putere nici măcar să țin ochii deschiși, m-am stins...” „Probabil că a fost un virus, poate oboseala, mai ales oboseala nervoasă... Dădeai din picioare, te agitai... M-am speriat de-a binelea. Nu mă așteptasem... Vorbeai aiurea...” „Eu? Nu-mi amintesc nimic!” „Te cred! a râs ea. Nu mi-a fost ușor. Noroc cu ciobanii din vecini...” „Și ce-am spus?” „Ai impresia că m-a interesat tocmai asta? Nu-mi vedeam capul de atâtea treburi! Am răscolit portbagajul să văd ce medicamente ai, după aceea am alergat în vecini, la stână, de unde am cumpărat lapte, brânză și

țuică să-ți poată face masaj... Și știi doar ce greu renunță omul zilelor noastre la porția lui de alcool! Dar cine refuză o femeie tristă, chiar disperată, cu un soț pe moarte? Era nevoie și de apă... Că ne-am cocoțat aici, în vârful dealului... Am cam alergat până departe, în vale... Mi-era frică să nu te trezești, și să intri în panică. Ai fi putut să-ți închipui că am dispărut! Din câte mi-am dat seama, nu pare să te chinuie încrederea în omenire”. Îmi era imposibil să răspund imediat bucuriei ei de a mă fi trezit: se învârtea în jurul meu de parcă ar fi vrut ca în același timp să mă îmbrace, să mă hrănească, să-mi povestească cele întâmplate în absența mea, pe când eu nu mă puteam sustrage senzației stranie că, odată cu lunga și chinuitoarea absență, nu mai rămăsese nimic în urmă: întâmplări, prieteni, amintiri, că totul începe abia acolo, în acel vârf de deal sau de munte, însă, înainte de a încerca un dialog, simțeam nevoia să mă obișnuiesc cu înfățișarea ei, cu împrejurimile, ba chiar și cu mersul pe jos și, neașteptat, de astă dată aveam timp, liniștea din jur, desăvârșită, materială — un zid transparent între cel ce eram și cel ce fusesem — îi încetinise curgerea: primeam înapoi, fără să fi cerut, ceea ce mi se luase cu forța, dar bucuria aceasta nu puteam încă să i-o comunic, deoarece aveam sentimentul bizar că abia atunci mă aflam în preajma adevăratei întâlniri cu ea și, îngrijorat să n-o ratez, îmi dădeam seama că trebuie să-mi controlez și mai bine mișcările, cuvintele, emoția. În plus, mă simțeam destul de caraghios în pijamaua mea învechită, cu dungile maronii decolorate, pe care nu-mi aminteam să o fi îmbrăcat înainte de culcare. Și, cu toate că depășisem boala, m-am gândit să nu-mi exteriorizez bucuria, să mă refugiez o vreme în tăcere și așteptare, pentru a mă putea gândi în liniște la viitoarea întâlnire, idee care până la urmă m-a încurcat peste măsură, fiindcă nimic nu se potrivea împrejurării, iar în afară de asta orice cunoștință nouă mă găsește aproape întotdeauna ne pregătit. Firește, prea puțini își dau seama de asta pentru că aparent sunt sociabil, gata să înțeleg orice, dispus să fac plăcere altuia. Nu o dată am acceptat cele mai trăsnete propuneri și întotdeauna am fost un ascultător perfect, adică o persoană căreia nu-i place să fie în centrul atenției, atâta doar că în acest timp mă pregăteam pentru adevărata întâlnire, concentrat, calm, studiam gesturile și cuvintele celor din jur, le urmăream logica și reacțiile cele mai ascunse,

măsurăm cu precauție distanțele până la care să mă apropii fără frică, iar la prima incertitudine mă retrăgeam sau îmi acordam o nouă perioadă de studiu, mai ales că cei mai mulți, prinși în nevoia de a se da în spectacol, de a străluci cu orice preț, nici nu-mi observau oscilațiile. În spatele prudenței nu ascundeam vreun interes deosebit și nici măcar dorința destul de banală de a-mi construi un portret avantajos, ci pur și simplu nu puteam fi altfel, experiența de până atunci mă obișnuise cu gândul că în marea majoritate a cazurilor nu trebuie să aștept prea mult până ce oamenii încep să-și dezvăluie și fața lor ascunsă. Gândindu-mă la femeie, însă, îmi dădeam seama că noul ei chip, descoperit cu puțin timp în urmă, în orele de boală, era exact la polul opus celui cu care încercasem să mă obișnuiesc în ziua precedentă, ori eram obligat să-l aflu pe cel adevărat, fiindcă o vreme urma să rămânem împreună. Firește, câteva amănunte îmi erau destul de limpezi: mi-ar fi fost imposibil să petrec restul concediului fără ea, însă, oricât ar părea de ciudat, o preferam pe „cealaltă”, așa cum o întâlnisem în drum, fiindcă de ea bănuiam că aș izbuti să mă despart ceva mai ușor atunci când va veni momentul. Chiar dacă m-aș fi străduit, mi-ar fi fost imposibil să fac abstracție de faptul că acest concediu are un sfârșit. În timp ce mă gândeam cu spaimă la ziua aceea, rămăsesem, se pare, cu ochii fixați pe pijama, deoarece Ana Maria s-a apropiat de mine cu prosopul și, după ce mi-a șters din nou fața, a șoptit, destul de încurcată: „Erai foarte transpirat și n-am avut încotro, a trebuit să te schimb. Am vocație de soră de cartate. Dacă te incomodează ținuta, poți reveni...” M-am chinuit să-i zâmbesc recunoscător, cu toate că gestul ei nu m-a entuziasmat și, lăsându-mă ajutat, deși n-ar fi fost nevoie, m-am retras în cort, unde mi-am regăsit hainele. „Tu hotărăști dacă e bine să ne continuăm drumul, mi-a zis. Pari cam palid... Dar mi-a ajuns cât am gândit singură, gata! Apa-i foarte departe, cu igiena nu stăm grozav, însă mie locul îmi place, adică m-am obișnuit cu el, iar vecinii noștri, ciobanii, par foarte simpatici și săritori.” „Să mai vedem, i-am răspuns, nu ne grăbește nimeni... Depinde cum mă voi simți după câteva ore...” Deși nu-mi era foame, trebuia să o îndepărtiez cumva, să-i dau de lucru, deoarece apropierea ei mă inhiba. Ideea de a se ocupa de hrană a primit-o cu multă plăcere. „Dacă ți-e foame, înseamnă că ne

putem târî spre vreo apă cât mai avem lumină!” a adăugat, repezindu-se la portbagaj.

Am mâncat cu oarecare grabă, urmărindu-i pe furiș mișcările. Dacă n-ar fi pomenit de ciobani, poate că n-aș fi plecat mai departe, cu toată recunoștința pe care pretindea că le-o datorez, însă nu simțeam nevoia să mai aud și din gura lor cele ce mi se întâmplaseră cu puțin timp în urmă; boala mi s-a părut întotdeauna o umilință gravă, ce trebuie suportată în singurătate și, cu atât mai mult, aceasta, surprinzătoare, stupidă; ea mă găsisese atât de nepregătit încât mă obligase să-i arăt, fără voia mea, mizeriile unui organism pe care vârsta își înscrisese cu cinism trecerea. Dar dincolo de asta, mă cam săturasem de oameni, îmi erau suficiente biografiile pe care le purtam cu mine ca pe o povară inutilă, nu mai aveam nevoie și de povestea ciobanilor. În clipele acelea apăsătoare, confuze, și mai târziu, când mă chinuisem să împachetez cortul, simțisem dorința stupidă, infantilă să duc până la capăt sentimentul de umilință ce mă chinuia, să desființez adică și ce mai rămăsese întreg în mine: „Pe parcursul unei singure zile, m-ai văzut în aproape toate ipostazele, îi spuneam în minte, dar află că am reușit să fiu și mai slab de cum ai izbutit să mă descoperi. Nu o dată m-am simțit cu bună știință încercând să transform umilința și înjosirea la care, mereu și mereu, am fost supus într-un act de mare eroism. În ultimă instanță, nu sunt decât un pion al mistificării și lașității metamorfozate în curaj. Încet și sigur, m-am refugiat în mine, mi-am spus că nu-mi rămâne decât să-mi consolidez lumea interioară, spațiul meu secret, curat, unde nu va putea pătrunde niciodată vreo ureche străină, jegul și degradarea, uitând că datoria mea este să fac exact invers, să strig în gura mare ce simt și ce cred, chiar dacă sunt conștient că deocamdată n-am sorți de izbândă, Eram convins că fiecare zi de tăcere lașă poate fi un pas înapoi spre fundul peșterilor de care specia noastră s-a îndepărtat, și totuși tăceam, amânam... N-am făcut până azi nimic, încă n-am făcut nimic pentru alții, n-am prea mințit, dar nici n-am spus adevărul și totuși am, printre cei ce mă cunosc, incredibila reputație de om integru. Să fie oare chiar atât de jos ștacheta? Să-și fi pierdut acuitatea organele de simț ale oamenilor? Și sunt cu atât mai vinovat, cu cât îmi dau seama unde am ajuns și ce ar trebui să fim

și, mai mult, am izbutit să descopăr care ar putea fi drumul...Sunt penibil, îngrozitor, insuportabil de laș. Conserv, cică, o viață care de mult nu mai poate fi numită astfel. De ce să-mi fie rușine de mizeria mea fiziologică, sufletească sau mai știu eu care, când acest sentiment nu mă mai caută de mult? w Ea însă n-avea de unde să-mi afle oscilațiile, amestecul stupid de idei contradictorii, era grăbită să strângă lucrurile, pentru a mă scuti de orice efort suplimentar. Abia când m-am așezat la volan, s-a întors spre mine și mi-a pus, ușor îngrijorată, mâna pe umăr: „Chiar crezi că o să poți conduce? Te grăbeai de parcă ne-ar fi alungat cineva.” „În privința asta nu trebuie să-ți faci nicio grijă: vom întâlni mai mulți *cineva*; nu-i vom putea evita, oricât ne-am strădui. Ar fi împotriva regulilor și obiceiurilor locului. Cele văzute și ne văzute sunt bine păzite de către reprezentanții oamenilor muncii. Nu există loc unde să nu-și facă simțită prezența...” „Până va veni și acel moment, să ne bem și cafeaua, râse, deschizând termosul, și să ne mai uităm o dată în jur, fiindcă de mult nu m-am simțit atât de liniștită... Dacă n-ai fi fost bolnav, mi s-ar fi părut că visez...” „Înseamnă că viața ta nu este tocmai atât de senină cum încerci să-mi sugerezi...”

„Da, asta sunt: încerc să sugerez, încerc să mănânc, încerc să dorm, încerc să mă îmbrac și, uneori, mai încerc să visez câte una, alta, însă nu prea ajung, deoarece mă dărâmă oboseala... Și, cât ți se pare de ciudat, mă bucur... Uneori îi spun oboseală și fricii de vise, dar dacă reușești să neutralizezi într-un fel acea parte, a ființei tale care-ți amintește mereu, cu obstinație, că om înseamnă cam altceva decât ceea ce ai ajuns, viața devine suportabilă... Totul este să ghicești soluția să te pui la adăpost de unele aspirații... Și mulți reușesc...”

Vocea ei calmă, detașată, fără nicio nuanță de tristețe, a persistat multă vreme în aer, ca apoi, odată cu duduțul motorului, să se răspândească leneșă peste colinele arse de soare, până departe, la pădurile de un albastru întunecat, pierdute undeva la marginea orizontului...

...altă noapte, una din multele ce vor veni. Să scriu ce simt? La ce ar folosi? Fluturi mari, negri se izbesc bezmetici în plasa geamului, străbătută cu relativă ușurință de țânțarii mărunți, sâcâitori, al căror

fluierat subțire, penetrant mă înfioară. Am adus un spray împotriva lor, dar substanța pulverizată cu osârdie mă incomodează doar pe mine. Din când în când privirea îmi lunecă neliniștită spre topul de hârtie albă de pe colțul mesei pentru a se împiedica invariabil în puținele pagini scrise. Ar trebui să le recitesc, să iau fiecare cuvânt în parte, chiar fiecare literă, să le cântăresc atent, cu migală și răbdare, pentru ca ele să exprime întocmai gândul, iar melodia interioară, firul nevăzut pe care se orânduiesc, să curgă firesc, fără opintiri și stângăcii, să văd cu ochiul sufletului lumina frazei, puternică, dar nu violentă, răspândită uniform ca o pânză fosforescentă sub care să te lași descoperit așa cum ești în realitatea ta ireală, în clipele de calm, luciditate, înălțare sau jalnică prăbușire, cum nu te-ar putea vedea nimeni fără consimțământul și sprijinul tău. Numai că eu nu-mi propun să fac literatură, ci mă străduiesc din răspuseri să mă eliberez de o durere, de cea mai mare durere a mea și din cenușa ei să clădesc o lume complicată, vie, din care să nu lipsească nimic, nici Dumnezeu, nici Diavolul și nici consecințele înfruntării lor: mizeria, spaima, degradarea sau întrebările celor târâți fără voia lor în această luptă și nici strigătul celui neumilit de spinii și batjocura ignoranței. De fapt, nici nu scriu, ci încerc să-mi recopiez durerea. Privesc hârtiile și simt că ele nu vor cuprinde niciodată ceea ce aș dori. Încet, nesigur îmi vine să le arunc, dar mă mulțumesc să zgârii masa — un spațiu al neîmplinirii, o metaforă autentică a vieții de până acum. Încerc să scriu, însă efortul mi se pare absurd, fiindcă totul: ce vreau să spun, ce am trăit, concluziile s-ar putea reduce la o frază sau la un urlet sau, și mai exact, la un răs cumplit...

JANE VAN LAWICK — GOODALL: „Din cauza asociației strânse a uneltelor cu omul, asociație care se slăbește în majoritatea minților oamenilor, întotdeauna s-a acordat o atenție specială animalelor care sunt în stare să folosească un obiect în chip de unealtă; dar este important să ne dăm seama că doar această abilitate nu indică în mod necesar o inteligență specială din partea creaturii respective. Faptul că cinteza de Galapagos folosește un ghimpe sau o frunză de cactus pentru a scoate insecte din crăpăturile scoarței este, într-adevăr, un fenomen fascinant, dar care nu conferă păsării mai multă

inteligentă decât are o ciocănitore obișnuită care-și folosește ciocul lung și limba în aceleași scopuri.

Punctul la care folosirea și confecționarea uneltelor ca atare capătă o semnificație evolutivă este, fără îndoială, acela când un animal poate să-și adapteze unei mari varietăți de scopuri abilitatea de a manipula obiecte și când poate folosi un obiect, în mod spontan, pentru a rezolva o problemă nouă, ce s-ar dovedi de nerezolvat fără folosirea unei unelte. (...) Dacă cimpanzeul va avea condiții să trăiască, s-ar putea ca brusc să dea naștere la o rasă de cimpanzei cu supracreier și să producă o nouă cultură a uneltelor. Pentru că este aproape sigur că atâta vreme cât abilitatea de a manipula obiecte este înnăscută la cimpanzeii, tiparele actuale de folosire a uneltei, practicate de cimpanzeii de la Gombe Stream, sunt deprinse de pui de la cei vârstnici. Am văzut un exemplu foarte elocvent în acest sens. S-a întâmplat ca una din femele să se îmbolnăvească de diaree; a ridicat un mănunchi mare de frunze cu care și-a șters posteriorul. Puiul ei de doi ani, care o urmărea atent, a ridicat de două ori mănunchiuri de frunze cu care și-a șters propriul posterior micuț și curat.

Pentru mine și Hugo, și fără îndoială pentru o sumedenie de savanți interesați de comportamentul și evoluția omului, un aspect extrem de semnificativ al comportamentului cimpanzeilor constă în asemănarea strânsă între multe dintre gesturile și pozițiile lor comunicative și cele ale omului. Nu numai mișcărilor și atitudinile sunt similare cu ale noastre, dar și contextele în care ele apar.

Când un cimpanzeu se sperie brusc, deseori se întinde să atingă sau să îmbrățișeze un alt cimpanzeu din apropiere, așa cum o fetișcană care urmărește un film de groază poate să apuce strâns mâna însoțitorului. Și cimpanzeii, și oamenii par că se calmează, în situații de stres, prin contactul fizic cu un alt individ. (...)

Există și unii cimpanzei care, mai mult ca alții, par să încerce în mod constant să se pună bine cu superiorii lor. Melissa, de exemplu, mai ales când era tânără, obișnuia să se grăbească să-și pună mâna pe ceafa unui mascul adult aproape de fiecare dată când trecea câte unul în apropiere. Dacă se întorcea spre ea, ea schița deseori și rânjetul de supunere. Se prea poate ca Melissa, ca și ceilalți cimpanzei care încearcă mereu să se pună bine în acest

mod, să se simtă în siguranță în prezența unui superior social, așa că ea caută o îmbărbătare constantă prin contactul fizic. Dacă individul dominator o atinge ca răspuns, cu atât mai bine.(...)

De curând s-a demonstrat că cimpanzeul este capabil de a comunica cu oamenii într-un mod cât se poate de sofisticat. Există, în America, doi savanți, Allen și Beatrice Gardner, care au dresat un pui de cimpanzeu să folosească semnele din limbajul surdo-muților. Familia Gardner consideră că, deoarece gestică și ținuta formează un aspect atât de semnificativ pentru tiparele de comunicare ale cimpanzei lor, asemenea limbaj bazat pe semne poate fi mai potrivit decât strădania de a-i învăța cuvinte articulate. (...) Experimentul a fost încununat de un succes uluitor. La vârsta de cinci ani, Washoe poate înțelege cam trei sute cincizeci de simboluri diferite, dintre care multe semnifică grupuri de cuvinte, nu numai cuvinte separate; și chiar cimpanzeul poate folosi corect cam o sută cincizeci dintre ele. (...)

Poate una dintre cele mai fascinante observații ale familiei Gardner se referă la momentul când, pentru prima oară, Washoe a fost întrebată (în limbajul semnelor) „Cine e aici?” în timp ce ea privea într-o oglindă. Washoe, care era familiarizată cu oglinzile în vremea aceea, a semnalizat drept răspuns — «Eu, Washoe».

Aceasta constituie, într-un fel, o dovadă științifică a faptului cunoscut de multă vreme că, într-un mod neclar, vag poate, cimpanzeul are o conștiință de sine, primitivă. Fără îndoială că există oameni care ar prefera să nu dea crezare acestui lucru deoarece, mai înrădăcinată chiar decât vechea idee că omul este singura ființă capabilă să-și făurească unelte, este aceea că numai omul în regnul animal este conștient de sine. Nu de mult, mi-a venit în minte că doar printr-o înțelegere reală a modurilor prin care cimpanzeii și oamenii dovedesc similitudini de comportament, putem să reflectăm cu adevărat asupra modurilor în care oamenii și cimpanzeii se deosebesc. Și numai atunci vom putea aprecia cu adevărat, din punct de vedere biologic și spiritual, gradul real al unicității omului.”

...să scriu? Trebuie totuși, n-am încotro, pentru mine nu există alt drum, altă salvare, deși, deși, de o mie de ori *deși*...a face din propria ta durere o temă de meditație pentru alții, a o răscoli la nesfârșit, asemeni unui cuțit în rană, pentru a-i găsi un sens, o

explicație, poate o salvare, a fi cobaiul semenilor tăi, dar și berbecele ce izbește, uneori singur, în zidul de ignoranță, agresivitate, orbire... Să n-ai o singură clipă de liniște și calm, să plângi o dată pentru tine și de mii și mii de ori pentru ceilalți, să fii memorie necruțătoare, dar și coș de gunoi în care toți lașii, neajutorații, suferinzii, învinșii ori falșii victorioși își aruncă suferințele ori nevoile, să mergi uneori singur, doar fiindcă așa trebuie, pe cărările cele mai pline de spini, să crezi în om chiar și atunci când el te umilește, când îți pune sub semnul întrebării hrana, aerul, lumina, bățile inimii, să crezi în dreptatea ta care ție, ca simplu om, nu-ți va folosi în niciun fel atunci când ți se va da, nu este lucrul cel mai plăcut cu putință. Și totuși... Și totuși, pentru mine cel puțin, scrisul este antido tul sinuciderii, șansa de a-mi târî zilele până la capăt, de a înfrunta cu ochii deschiși moartea sufletului, îngrozitoarea moarte care, asemeni deșerturilor africane, înaintează încet și sigur, transformând mințile, sufletele și aspirațiile în tăcere și uniformitate, anulând treptat orice pâlpâire de viață autentică. Altfel n-am cum mă opune spaimei, singurătății, nu știu să-mi vindec altfel frica de noapte, n-am găsit nicio altă soluție în măsură să-mi liniștească memoria. Paginile mele nu sunt nici ce pot, dar, mai ales, nici ce aș vrea și îmi dau seama că nu va înțelege nimeni vreodată cât costă fie care cuvânt, din ce imense izvoare de spaimă și durere se alimentează el, ce căutări și eforturi se ascund în umbra unui adevăr care, mâine, va părea, fără îndoială, palid, banal, la îndemâna oricui. Dar asta-i situația. Drumul spre mâine trece prin azi, firescul de mâine se va naște din toate frământările și îndârjirile noastre, ale celor ce ne încăpățânăm să imităm, fără să fi dorit asta, viața primilor creștini. Germenii morții psihice nu dispar și nici nu-și reduc numărul, se adaptează perfect oricăror împrejurări: periodic își schimbă înfățișarea și în haine noi pândesc și găsesc întotdeauna momentul de relaxare și inconștiență. Nimeni nu este în afara pericoului, indiferent de treapta evolutivă pe care s-ar afla, de aceea trebuie repetat mereu că pământul se învâртеște, că omul este etc. Și ar fi obligația mea să strig mereu acest adevăr, fiindcă am străbătut un drum lung, întortocheat de la a nu fi la a fi... Sau: de la a nu fi la a înțelege.

Lumina lămpii este foarte palidă, sticla s-a acoperit treptat de funingine, iar întunericul masiv din jur lasă impresia că spațiul

Încăperii s-a extins pe nesimțite. Mi-e mult mai frig, mi-e chiar foarte frig în această peșteră consolidată de noaptea materială, apăsătoare, ce pare instalată pentru totdeauna. Să strig? Efort inutil. Cine să mă audă? Iar dacă sunt auzit, are cineva curajul sau posibilitatea să-mi întindă o mină? Toți dorm, veghează doar fantasmemele mele, ororile trezite odată cu somnul celorlalți care, de altfel, s-au obișnuit cu ele, de mult, le suportă ca pe niște haine incomode, purtate încă de la naștere. Privesc zidul material de întuneric și paginile pe care, până la urmă, din cauza aventurii stupide a cuvintelor, s-ar putea să nu le mai înțeleg nici chiar eu, și pentru a dovedi că exist, sau pentru a-mi dovedi că încă mai exist, sunt tentat să desenez cu disperare pe toți pereții peșterii ieroglife, animale, oameni așa cum mi-i amintesc... Să desenez cu disperare și furie pentru a mă simți în timpul spre care ne întoarcem în ritm de marș, dar și fiind că atâtea vorbe și-au pierdut încărcătura emoțională, acoperirea în fapte, valoarea, încât va trebui ori să se schimbe lumea, să revenim cât încă nu este prea târziu la adevăratele sau vechile unități de măsură, ori să asistăm neputincioși la degradarea lor definitivă.

Scriu... Ciudat și absurd exercițiu de supraviețuire! Aș prefera să fac orice altceva, numai să nu fiu obligat să-mi recitesc frazele greoaie, obosite, ce nu se mai supun voinței, o iau razna, copleșite de furia ascunsă în umbra a ceea ce ar trebui să se numească adevăr, dar nu mai stăpânesc nimic, sunt victima acestei dureri aspre, copleșitoare, care înlătură orice cuvinte frumoase, exclude nuanțele, se orientează direct spre țintă... Furia mă convinge că valoarea mea, liniștea atât de frecvent râvnită, eliberarea de spaime și umilințe consta în rostirea deschisă a adevărului, dar dacă mă gândesc bine nu știu care adevăr este mai important, nu-mi dau seama ce ar trebui făcut pentru ca oamenii să devină conștienți de forța lor, de faptul că fiecare zi de așteptare a unei salvări din afara ta ca ființă socială, orice amânare este o concesie făcută morții, propriei lor morți. Dar nu-i suficient să-i spui că trebuie să fie mai bun, mai drept, mai ge neros, mai liber... Să fie, oare, prea târziu...? Nu vreau să admit, ar fi îngrozitor, îmi convine să cred că toate întâmplările și observațiile care m-au dus la această concluzie sunt

izvorâte dintr-o optică falsă, că lașitatea mea inventează monștri... Să fi ajuns mai laș de cum știu că sunt?

Lumina a început să pâlpâie, semn că s-a împuținat pe trolul. Dar până mai este ulei în lampă, zicea Virgiliu...Ciudat, de fiecare dată când îmi simt limitele, neputința sau când mă încearcă lehamitea, mi se face foame... Timp tom de nevroză... Strădania organismului de a se descurca pe cont propriu, de a supraviețui. Nevoia de energie pentru a-mi stăpâni iarăși cuvintele. Efort îngrozitor, ceva din sfârșeala celor care împingeau în deșert imensele bucăți de piatră ce aveau să devină treptat mormântul și fala postumă a Nuștiucui... Poate că asta vreau și eu: o piramidă din cuvinte, o piramidă din oglinzi care să spargă monotonia unui deșert, apărut dintr-un accident al istoriei... Sau măcar o urmă a demnității, nu neapărat a demnității mele, ci a unui ins care...

DE SCRIS PÂNĂ MÂINE: Expoziția agrozootehnică județeană: Marele premiu al expoziției — pentru lotul de cinci fiice ale taurului Pripici. De elogiat: vaca Florica și juninca Lucița. Tineret taurin femei de prăsilă: Maria Lăpușan din Strâmtura. Mi s-a indicat să citez în încheiere cuvintele de mai jos. Ele aparțin tovarășului S., specialist printre altele și în zootehnie: Să „ne străduim să avem și mai mulți tauri care să ia premiul întâi, dacă se poate chiar toți! Să folosim și mai mult posibilitățile de care dispunem pentru ca în anii ce vin să avem numai vaci precum Florica și Lucița, ba chiar și mai bune !” A nu se ignora porcul Dionisie și vaca Roxana care a obținut, într-o lactație, 63” litri de lapte.

PENTRU LUNI: Cazul elevului Decebal Pătru care, aflat cu școala la strânsul recoltei, a fost prins cu o sacoșă de cartofi. Prof. Axinte A. Pielaru, directorul liceului, a cerut pedepsirea exemplară a elevului. Dirigintele acestuia, prof. Alexandru Tofan, a declarat, de față cu toți profesorii și elevii, înaintea careului: „Așa-ți trebuie, dobitocule! Dacă furai și tu cu mașina, ca directorul nostru, nu pățeai nimic!” Pielaru: „Nici măcar scuzele publice nu-l mai pot ajuta pe tov. Tofan. Cartofii mi-au fost dăruți și de către conducerea fermei pentru rezultatele bune obținute de școala noastră.” Inspectorul Savin: „Este un caz izolat. Nu ar fi potrivit să ignorați rezultatele remarcabile obținute de

elevii noștri la strânsul recoltei. Notați-le pentru orice eventualitate, fiindcă, până la urmă, asta va trebui să subliniați în articol.” Eu:

„Și la carte?” „Dacă ne luăm după note, atunci sunt mult mai buni. Dar așa, între noi: nota nu mai este un criteriu de apreciere. Toți le umflă... Dacă se va merge în ritmul ăsta, nu peste mult se va ajunge să-i departajăm pe elevi după numărul de la pantofi ori după culoarea ciorapilor. * „Și ce-i de făcut? Care-i cauza?” „Sper că nu sunteți atât de naiv încât să așteptați alt răspuns decât acela pe care-l cunoașteți atât de bine.” „Dar în cazul în discuție?” „Atât profesorul, cât și directorul au cerut sprijinul presei, uitând că aceasta se ocupă de treburile mai importante. Dacă totuși veți scrie, cele întâmplate nu vor fi, în economia articolului, decât un caz izolat, care nu poate umbri realizările școlii. Cât despre întâmplare, va veni un tovarăș care-i va împăca pe cei doi, iar elevului i se va scădea nota la purtare și ne vom vedea cu toții de obiectivele ce ne stau înaintea!” „Și cu elevul respectiv ați vorbit?” „Elevii, desigur, imită... Eu însă mor de curiozitate să văd nu ce veți scrie, ci ce va fi tipărit.” „Simplu: O să scriu adevărul, adică voi relata întocmai discuțiile avute cu fiecare în parte, inclusiv cu dumneavoastră, iar dacă șeful o să-l respingă, voi găsi alt caz care, cum spuneți, nu ne caracterizează. Și, după o serie de astfel de încercări, voi fi mutat la secția culturală care, practic, nu prea are spațiu”. „Apăi, n-aș spune că aveți o meserie plăcută... Dar, din păcate, nici eu nu prea reușesc să mi-o fac întotdeauna bine...”

Să scriu? Aș putea și altfel, fiindcă nu mă obligă nimeni să pun degetul pe rană, să încerc să spun ceea ce foarte mulți nu îndrăznesc, dar nu mă pot socoti liber atâta timp cât alții nu sunt, mi-e imposibil să abdic de la ceea ce am ajuns să cred, după dificilul și întortocheatul drum străbătut împotriva morții propriului meu suflet. Probabil că sunt prea subiectiv, însă în momentele de luciditate dureroasă sau de disperare am certitudinea că unii oameni încă nu-și dau seama că poate fi și altfel, nu mai reușesc să distingă adevărul de minciună, sunt incapabili să conceapă că ar putea exista și un altceva, că depinde numai de ei să-și schimbe soarta, să fie mai buni, iar alții, mai lucizi, nici nu vor sau nu mai au putere să-și dorească ceea ce au dreptul de la natură, le este frică de lumină, ca

nu cumva să se vadă sau să fie văzuți așa cum sunt. Un somn al conștiinței, din care nu mai doresc să se trezească. Nimic mai jalnic decât pierderea demnității, obișnuirea cu umilința, cu acceptarea resemnată a prostiei și ticăloșiei. De fapt, ceea ce simt se află dincolo de cuvinte și explicații, dincolo de propria-mi rațiune care mă îndeamnă la prudență, dar nu mai pot fi prudent, fiindcă sunt în discuție anii mei, din ei trebuie să scad tot ceea ce se numește eufemistic așteptare, speranță, teamă, răbdare, lene și tot ceea ce mă împiedică să spun ceea ce cred, adevărul meu. Teamă de lumină, iată o...

...și iarăși drumul forestier care, ocolind cu abilitate stâncile masive, neprietenoase, acoperite cu mușchi, ierburi și flori necunoscute, un fel de excrescențe caraghioase izbucnite din coasta muntelui, mă obliga să merg încet și să nu răspund cu promptitudine la exclamațiile femeii, mereu mai nestăpânite, pe care i le stârnea peisajul de o măreață sălbăticie: arbori imenși, doborâți de bătrânețe, cascade îngustate de îndărătnicia granitului, brazi subțiri, nefiresc de înalți, tufe de un verde întunecat înșiruite de-a lungul pârlului care, după scurte violențe, își odihnea resemnat apele deasupra pietrelor cenușii-verzui. Pe măsură ce înaintam, eram tot mai convins că deviasem de la șoseaua principală, dar cum nu mai exista nicio posibilitate de întoarcere, încercam să mă consolez că, până voi ajunge să o reîntâlnesc, șansa mă va scuti de surprize neplăcute: căruțe, tractoare, turme de oi, camioane încărcate cu bușteni pe lângă care mi-ar fi fost imposibil să trec. Sigur, mă mai gândisem la posibilitatea unei pene de cauciuc, la o defecțiune a frânelor, însă abia când am simțit apropierea șoselei adevărate am îndrăznit să-i spun la ce mă gândisem în timpul cât se lăsase furată de frumusețea peisajului. „Doar n-o să o ținem numai în ghinioane, s-a revoltat ea. N-ar fi exclus ca această călătorie să nu-i convină marelui Milarepa, dar poate fi sigur că Nu peste mult, când ni se va sfârși concediul, vom reîntra în normal, vom renunța adică la o parte însemnată din suflet, la vise, ne vom face cu prisosință datoria față de toți și de toate, ne vom ispăși cum se cuvine până și păcatele săvârșite cu gândul, ba chiar și altele, neștiute, căci nu se poate să nu fi lăsat și strămoșii câteva datorii...” În vocea ei nu distinsesem nicio urmă de ironie, poate de aceea m-am pomenit gândindu-mă,

nu fără nostalgie, la toți ai mei, cum nu o mai făcusem, numai că nu-i simțeam ca pe niște prezențe fizice concrete: de astă dată ei nu aveau identitate, particularități, nume, ci se ascundeau în umbra unui sentiment de împăcare și siguranță de mult pierdute, poate pentru totdeauna. Sigur pe mine și liber, adică mai liber, desprins de spaime și îndoieli, mă simțeam doar la volan, pe șosea, iar grija și că-l dura cu care ea îmi urmărea mișcările îmi întăreau impresia că ne aflăm împreună de foarte mult timp, și nu într-un spațiu concret, material, la o oră precisă a unei zile ce poartă un nume și o cifră, ci eliberați până și de propria noastră greutate, plutind pe valurile nepăsătoare ale unui timp ce curgea invers, către începuturi, spre o lume senină și bună din care, fără voia mea, mă pomenisem expulzat. Iar în momentele acelea îmi fusese frică nu neapărat de cuvinte, ci de inflexiunile propriei mele voci care mi-ar fi trădat emoția. „Da. Mă gândeam, în curând ne vom relua viața din punctul cunoscut, vom reîntâlni intacte automatismele și convențiile ce ne vor fi sugerate până și de lucrurile din jur, banale, reci, indiferente, vom simula că trăim și că ne bucurăm chiar și de ceea ce știm cu precizie că ne provoacă silă și neliniște. Dar până atunci? Până vom ajunge din nou previzibili, așezați cuminți pe locurile cu care ne-am obișnuit și i-am obișnuit și pe alții să ne găsească?” Ce să-i fi promis? Vorbise de suflet, de vise, însă ce dorințe i-aș putea eu îndeplini, ce răni ascunse pot fi descoperite și cicatrizate într-un timp atât de scurt? Și dacă, prin absurd, ar sta în puterea mea să o ajut să iasă din normalul ce o sufocă, nu i-aș face, oare, mai mult rău? Pentru că și așa, după acest drum sau timp petrecut împreună, nu vom mai putea fi aceiași, raporturile noastre cu cei apropiați vor fi altele, aparențele vor trebui salvate cu un și mai solid strat de nepăsare ori de minciună și durere. Pe măsură ce mă lăsam cuprins de acest sentiment, începusem să-mi doresc să mă fi înșelat, adică să nu fie cum bănuiam că este: îmi deveniseră mai familiare durerea, răutatea, ignoranța, adică mă obișnuisem să le fac mai ușor față, decât sentimentului care începuse înclina aceea să ne lege.

Ajuns cu greu la șoseaua principală, am coborât să verific starea roților care mi s-au părut mai moi ca de obicei. „Dacă nu ți-ai schimbat părerea despre cabane, i-am spus, cercetând cerul și împrejurimile, peste o oră va trebui să întindem cortul...” „Sunt, la

acest capitol, de acord cu mine însămi, a râs ea. De fapt, nu ne grăbește nimeni. Știi, cu nevoia de oameni, de colectivitate... aș mai face o pauză! De când am ajuns să iubesc omenirea în general, oamenii concreți, reali au început să mă cam incomodeze. Omenirea fără oameni, poți să înțelegi?” „Mă străduiesc, i-am răspuns, așezându-mă la volan. Dacă mă gândesc bine, observ că ne aflăm într-un moment când nu mai știm ce iubim, ce urâm, ce contestăm sau ce afirmăm! Viața a devenit un semn de întrebare atât de pronunțat încât, dacă nu avem destulă energie, ne râs toarnă. Cum s-a ajuns aici, cum a fost posibil să ne lăsăm înșelați de aparențe?” „Întrebarea nu mi se pare chiar atât de dificilă, observă ea. Și nici răspunsurile la eterna: ce-i de făcut? Fugi, lupti, contempli sau te lași târât definitiv în noaptea preistoriei. Cam asta ar fi. Pentru fiecare soluție, există mii de argumente. Dar ce se aude? exclamă ea surprinsă. Cabana?” „Se pare că nu ne este dat să ne sustragem civilizației, i-am spus, cu o imensă tristețe. Poate colibezele muncitorilor forestieri... Oricum, peste câteva minute ne vom convinge.

Sus, pe coama dealului, la capătul unei serpentine nervoase, înguste, un grup de oameni se agitau în jurul unei căruțe. „Nu-mi place deloc, șopti ea neliniștită. Prea iritați...” „Orice-i posibil: navetiști, bețivi, hoți, glumeți, un accident, excursioniști... Să vedem...” „Ce zi stupidă, se lamentă ea. Ar fi mai bine să nu oprești!” Din păcate, îmi fusese imposibil să-i urmez sfatul: șoseaua era blocată de căruță, așa că am tras pe dreapta și m-am interesat, fără prea mult curaj, ce vor. „Îngrijitorul taurilor, mi-a explicat un mustăcios cu fața plină de riduri. Mă tem că se va duce...l-a spart burta cu coarnele, că s-a hărnicit să intre beat...Pe aici nu prea trec mașini, iar șoferul directorului de la mină e și mai beat decât ăsta... Trebuie să-l luați. Cu trăsura e prea târziu, că a pierdut mult sânge...” „Și unde să-l duc?” m-am interesat, învins; „La spital, în Târgu-Mare, mi-a răspuns enervat mustăciosul, că nu mai are sânge și i se văd toate alea din el”. „Moare, frate, dacă n-a și murit, adăugă un altul, care ținea cu nădejde frâiele cailor. Să-l trecem repede în mașină!” „Și n-aveți doctor? m-am interesat, de formă. De ce nu l-ați chemat?” „Păi e la Măgura, că iar s-au bătut ăia! Acolo ori clădesc un spital, ori desființează crâșma, că un singur doctor nu ajunge”,

spuse mustăciosul, făcându-mi semn să deschid ușa mașinii. „Și aici unde suntem? „ s-a interesat brusc Ana Maria. „Noi locuim în Negreni. Aici e Mă gura, dar satu-i lung, ține până la vărsarea Ulmoasei”, i-a explicat omul din fața cailor. „Negreniul e departe? „ reveni ea. „În stânga-i Dimoasa... Coborâți și tot pe firul apei...” zise acesta. „Tu cunoști locurile? m-am interesat, ușor contrariat. De ce n-ai spus? „ „În vreme ce dormeai, am studiat harta, doar așa, fiindcă n-aveam ce face, zise, cu dezinvoltură. Știi doar că am o memorie senzațională. Ai impresia că marele Milarepa a suferit degeaba, a gândit doar așa, să se afle în treabă? El nu-și alege învățăcei care să-i uite înțelepciunea! „ „Ieri m-am întors iarăși pentru un bolnav... Dacă mi se întâmplă în fiecare zi... Văd că mi-e dat să nu mă pot desprinde de zona asta... Să-l punem în mașină! „ am îndemnat-o. „De fapt, chiar asta așteaptă omenirea de la noi: să ne sacrificăm pentru ea, zise Ana Maria, cu o imensă durere în glas. Nenorocirea e că nici nu avem de ales... Dacă și în zilele următoare ne merge la fel, n-ajungem niciodată. „Noi, de fapt, nu mergem nicăieri, așa că oriunde ajungem, e la fel de bine! „ i-am zis, iritat. „Nu și în târgu-Mare sau Râul Doamnei. Dacă mi-ar fi plăcut atât de mult, nu mă chinuiam să plec cu... riscul vieții! „ a răs ea. „Dar te-ai convins că nici cu mine nu-i o afacere”, aș fi vrut să-i spun, însă, după primii pași spre căruță, m-au cuprins brusc oboseala, nervii. Aveam sentimentul că totul s-a sfârșit: călătoria, liniștea, poate și zilele senine. „Niște ploi mai lipsesc, îmi spuneam, niște ploi lungi, statornice, în care roțile să se înfunde în noroi...” Pentru o clipă am închis ochii, de parcă aș fi avut nevoie să mă concentrez, să-mi? adun puterile, ca în vederea unui mare efort. Atâta a fost să fie, mă consolam. Adevărul este că m-am obișnuit să nu-mi iasă nimic, să trăiesc printre frânturi de fapte, improvizând mereu, să-mi amintească totul de zilele mohorâte de toamnă, când ceea ce mi se întâmplă. Gândurile, culorile, lumina, hrana, prietenii, dorințele aduc a neîmplinire, abandon, oboseală, stingere, leșie... După foarte mult timp, abia acum am izbutit într-o oarecare măsură să nu mai țin seama de nimeni și de nimic, să fac abstracție de durerile altora, să încerc să mă reîntâlnesc cu o parte ignorată a ființei mele, dar... u Eram obosit de ideea că, odată ajunși în oraș, ea nu va accepta să revină, deși nu demult tocmai asta îmi dorisem. Îmi era limpede că

logica sentimentelor era mult mai puternică și noua situație în care mă pomenisem mă deruta; parcă fusesem obligat prea brutal să recunosc ce simt. Dar agitația oamenilor și chipul bolnavului, mereu evitat, mă convingeau că trebuie să plec, nu mai puteam amâna. „Nu-l lăsați să moară, am auzit un strigăt disperat și, deschizând ochii, mi-am dat seama că ajunseseam lângă trăsura în care zăcea omul întins pe câteva brațe de paie. Lângă el, ștergându-i mecanic fruntea — nevastă-sa, o femeie mărunță, cu fața acoperită de colțul unei basmale negre; discuțiile noastre n-o interesau, se concentrase asupra lui sau epuizarea nervoasă o făcea incapabilă de orice altă reacție. Într-o tăcere desăvârșită, am aranjat scaunul mașinii incit să-l pot întinde, apoi le-am mai cerut pătura de lină și niște prosoape pentru a-i tampona abdomenul zdrențuit în care se vedeau intestinele, acoperite de sânge crud, abundent. „N-ar fi mai bine să mă aștepți aici? i-am spus, cu o disperare imposibil de ascuns. Încercând indirect să o rețin — pentru că în mine era ca și plecată —, dar Ana Maria mi-a zâmbit ciudat, uimită de idee. „Păi ce o să te faci fără mine, ajutorul tău de nădejde? Nevastă-sa nu se descurcă singură, n-o vezi cum arată? Iar apoi, observ că nici până în zilele noastre n-ai descoperit importanța unei femei frumoase și deștepte în diverse situații critice în care te pot aduce milițienii, portarii, medicii de gardă... Simt că ți-ai propus să mă abandonezi aici, în vârful muntelui!” a mai adăugat, mimând revolta. „Cum să fiu atât de nerecunoscător pentru că mi-ai salvat viața? am întrebat-o, extrem de bucuros. Deși, până la urmă, noua mea viață s-ar putea să ne dea bătăi de cap...” „Ba cam ai pene de memorie! mă asigură. M-ai abandonat într-o cârciumă, ai vrut să mă dai jos de mai multe ori, te-ai îmbolnăvit exact când nu mă așteptam... Cu tine nimic nu e sigur!” adăugă, înghesuindu-se alături, pentru a-i lăsa locul din spate nevestei bolnavului.

Oamenii, văzuți și până atunci ca printr-o ceață masivă, sau înșiruit respectuoși sau speriați, era greu să-mi dau seama, de o parte și de alta a drumului. Am demarat încet, cu teamă, urmărind în oglinda retrovizoare buzele uscate ale bolnavului, încordate într-un epuizant efort de a articula câteva cuvinte. Drumul prost, plin de praguri, mă obliga să merg încet, dar și așa nu-l puteam scuti de durerea accentuată cu fiecare zdruncinătură. Resemnată, femeia îi

urne zea cu o mină buzele, iar cu cealaltă încerca să mențină prosoapele deasupra intestinelor și, din când în când, îmi căuta cu teamă privirea în oglindă, cu dorința nemărturisită de a-mi cere scuze. Mirosul de carne crudă, transpirație și alcool făcuseră atmosfera din mașină irespirabilă, dar nici aceasta, nici agitația bolnavului, mâinile azvârlite dezordonat în lături, de parcă ar fi încercat să se păzească de cineva, nu-mi dădu seră sentimentul pericolului; durerea, spaima de moarte a celor două femei rămăseseră în afara mea, fuseseră îndepărtate de propria-mi durere: nu vedeam bolnavul de alături, ci bolnavul din mine, cel de după plecarea ei iminentă. Abia când femeia, incapabilă să-i stăpânească brațele, se resemnase, concentrându-și privirea asupra petei de sânge de pe prosoape, mereu mai extinsă cu fiecare zvâcnitură, am simțit brusc vecinătatea morții sau, mai degrabă, teama paralizantă care o anunța și, îndemnat de spaima de pe chipul Anei Maria, am accelerat brusc, prosteste, cu certitudinea că ne vom putea salva prin fugă, dar mâna ei, așezată fără prea multă delicatețe pe umăr, m-a adus imediat la realitate. „N-aș spune că dau prea mulți bani pe minunata mea viață, însă îți mărturisesc că mi-e frică de infirmitate... S-ar spune că mă întâlnesc la acest capitol cu fostul tău prieten, parcă

Socoleanu îl chema... îmi zic adesea că ar mai fi anumite lucruri de văzut, de citit ori de auzit, că nimic nu-i pierdut cât trăiești și vrei ceva, mi se adresează, aproape cu indiferență... Nu știu dacă e bine să te întristezi: pierdem o zi, dar câștigăm, poate, viața unui om... Sigur, după acest accident el nu va fi altul, e și greu să se mai schimbe, noi însă... Marele Milarepa este cu noi, de aceea ne pune mereu la încercare...” „Numai dacă nu ar dura prea mult încercările, fiindcă zilele noastre... Pierd din ele, și nu din ale marelui tău. Știi doar cât sunt de puține.” „De un lucru nu trebuie să te îndoiești, exact când ne vom obișnui împreună, după ce vom izbuti să ne sincronizăm mișcările, gândurile, poate chiar și sentimentele, sunt sigură că ne așteaptă și cea mai imposibilă încercare, inevitabilă: să ne reîntoarcem fiecare la ceea ce am lăsat...” „Te preocupă și pe tine ziua aceea? m-am interesat, reducând viteza: prezența morții, poate neliniștea întipărită pe chipurile noastre o ajutau să ghicească întrebările pe care nu aveam curaj să i le pun. Mă gândesc cu

spaimă la ziua aceea, însă nu reușesc nicicum să mi-o imaginez... Aș vrea să sar cumva peste...” „În ipoteza că n-o să devin mai insuportabilă de cum am fost până acum, dacă, deci, o să izbutim să rămânem împreună întreg concediul, foarte scurt de altfel, soluțiile mi se par destul de simple. În varianta romantică: mă cobor exact în locul din care m-ai hiat: o paranteză în viața noastră, o ieșire din normal, din firesc, cum de altfel a și fost; în varianta practică-misterioasă: dispar într-o bună zi, îți așez cuminte pe masă ori pe bordul mașinii un bilet cu mulțumirile de rigoare și gata; în varianta civilizată: oprești în centrul orașului, luăm o ultimă masă împreună, ne strângem mâinile, eventual ne sărutăm... Dar în toate variantele, nu vreau să-ți las adresă, telefon și șansa unei revederi... Probabil că odată ea va fi posibilă... Sigur, dacă o să mă conving că suferi cu adevărat, adică dacă vei socoti vacanța noastră mai mult decât o scurtă și eliberatoare pauză în lanțul de datorii pe care fiecare dintre noi îl avem față de alții, mă voi strădui să nu mă regreți. Îmi dau seama cât de stupidă este situația asta, misterul... Poate nu peste mult, îți voi răspunde și la întrebările pe care le bănuiesc, însă numai după ce voi izbuti să te cunosc perfect sau aproape... Accepti convenția?” „Și dacă nu?...” „Simplu: în Târgu-Mare ne despărțim!” spuse, categorică. „Observ că nu prea am de ales, ba sunt chiar obligat să o accept! * am recunoscut în grabă, mai bucuros decât și-ar fi putut imagina ea vreodată. Probabil că pentru a-mi ascunde slăbiciunea s-ar fi convenit ca, măcar de formă, să-i pun, la rându-mi, niște condiții, trebuia să-i sugerez într-un fel că nu mă pre dau imediat, cu arme și bagaje, însă frica de a nu tulbura ceea ce dobândisem m-a îndemnat să-mi las nedumeririle în seama timpului. „O, Doamne, izbucni enervată, îmi dau seama ce crezi și ce simți și te asigur că nu-mi place misterul nici măcar în cărți, dar n-am încotro, nu te supăra!” Apoi, cu precauție, își întoarse spatele spre parbriz și se aplecă asupra bolnavului, extrem de palid, inconștient. „Odihnește-te puțin, îi zise nevastei acestuia, țin eu prosoapele...” Trezită ca dintr-un vis, femeia făcu ochii mari, neînțelegând ce i se ceruse, apoi, după ce Ana Maria îi repetă îndemnul, dădu resemnată din umeri: „Degeaba... Oare n-ar fi mai bine să pe întoarcem?... Se vede că nu mai are zile... Și dacă-i așa, să-l ia Dumnezeu din casa lui și din patul lui... / „Nu se poate... În curând vom ajunge pe asfalt

și atunci vom merge mult mai repede, o încuraja Ana Maria. Am avut timp să învăț că nu se moare prea ușor... Și e încă în putere...” „D-apoi și cu el mi-a fost greu, dar fără el mi-ar fi și mai greu. Începu ea să plângă cu lacrimi mari, eliberatoare. Copiilor le trebuie un tată. Numai că el, toată ziua, cu ălalaltă răzima gardul bufetului sau pereții biroului șefului de post și nici din întâmplare nu-și aminteau că sunt așteptați cu teamă, că au neveste și copii... Beau ca proștii, fără să le pese de nimeni, până uitau cum îi cheamă... De fapt, mă mir că nu l-a omorât mai demult... Adevărul este că în zilele de plată nu se mai gândesc la nimic, beau și femeile în rând cu bărbații, se călăresc unde-i apucă, unii dorm prin șanțuri, încât îți vine să plângi numai când te gândești... Și Găvrilă al meu îi ținea pe toți nenorociții ăia cu țuică și cu ce mai căpăta... Nu prea demult, vaca era mai importantă decât nevasta, iar când fata era sărbătoare în casă! Cam de aici i se trag și păcatele lui Găvrilă... La noi în Negreni este în tot satul doar o singură vacă stearpă, iar oamenii îi plătesc proprietarului să le-o împrumute să o ducă la taur în locul vacilor lor... Găvrilă o cunoaște, că nu-i orb, nici prost, însă mai închide ochii, n-are ce face, doar înțelege oricine care-i situația, iar oamenii îi dau țuică, pui, vânat, și ce se mai găsește. Însă sunt unii de la primărie care când văd că pleacă vaca, se înființează imediat la Găvrilă, să-și ia dobânda... Au aflat și ei care-i povestea, dar nu-i interesează, pentru un pahar de țuică și un picior de pui fript își vând până și pe mama lor...

În timp ce femeia, stimulată poate de tăcerea noastră, continua să-și plângă cu glas tare necazurile, Ana Maria, într-o poziție imposibilă, fixa cu ambele mâini prosoapele înroșite și, din când în când, urmărea speriată fața bolnavului, galbenă, imobilă. Depășisem serpentinele și, ajuns pe asfalt, conduceam cu infinită atenție, iar din cauza drumului traversat în grabă de animale, păsări sau copii, îmi era imposibil să le mai urmăresc vorbele și reacțiile, însă atâta timp cât auzeam în spatele meu un murmur egal, monoton, eram ceva mai liniștit în privința bolnavului. Cu degetul pe claxon, lăsam în urmă sate, pietre kilometrice, stâlpi de telegraf, căruțe și mașini, alergam cu mâinile crispate pe volan, înainte, pe șoseaua dreaptă, spre un soare roșu, enorm, care refuza să apună. Am oprit doar o singură dată: din pură întâmplare descoperisem o cruce roșie deasupra unei porți albe, îngrijite și, cu toate că eram conștient că,

practic, n-are ce să-i facă, aveam nevoie de ochiul unui medic, de puțină speranță. Din păcate, cel peste care tăbărâse Ana Maria, un bărbat în vârstă, foarte lent în mișcări, după ce i-a luat pulsul, tensiunea, a dat nehotărât din cap și mi-a șoptit, aproape învins: „A pierdut foarte mult sânge, dar se zice că există un Dumnezeu al bețivilor !” apoi i-a administrat o injecție și, cu o voce înceată, obosită ne-a sfătuit să avem grijă să și nu i se răcească intestinele. „Puteți să anunțați Chirurgia că sosim?” I-a rugat Ana Maria, dar medicul a zâmbit, re semnat. „Numai să aibă sânge! Ieri, când le-am trimis doi accidentați, șoferi, mă rog, nu interesează, le lipsea chiar și serul fiziologic. Un banal amestec de apă și sare! Oricum, încerc să iau legătura cu ei, tocmai pentru a-i avertiza să pregătească sângele... Dacă nu, vor dona ei, cum se întâmplă, că medicul trebuie să se sacrifice...”

Spre bucuria noastră, cei de la Chirurgie fuseseră anunț tați, așa că, nu peste mult, ne-am pomenit așteptând în holul spitalului. Aproape tot drumul visasem momentul când va trebui să-i spun soției bolnavului că misiunea noastră s-a încheiat, însă chiar și după ce omul a fost dus în sala de operație, simțisem nevoia să aștept: mai mult, orice cuvânt mi se părea de prisos; stăteam încordat până la explozie și, asemeni femeilor, pândeam zgomote, șoapte, speram că, până la urmă, va ieși cineva sau că vom fi chemați pentru a da diverse informații, dar nu se întâmplă nimic, timpul se opri brutal și așteptarea se prelungea penibil, încât Ana Maria își pierduse răbdarea și începu să se plimbe încet, nehotărâtă prin hol, ca apoi să citească în prostie graficele și lozincile ce acopereau până la refuz pereții. Nevasta bolnavului se așezase învinsă pe bancă și, cu fața prinsă în palme, lăsa impresia că se roagă, cum de Altfel a ținut să-mi explice, văzând că o privesc cu prea multă atenție: „Am zis un *Tatăl nostru* pentru bietul Găvrilă, că-i om bun și cu suflet, numai că-l chinuie nenorociții ăia, iar dacă nu le face pe plac, îi iau slujba... Și nici nu știi cum e mai bine... Bietul Găvrilă e slab, s-a temut și le-a dat de toate, până a ajuns să nu se mai poată despărți de ei... Acum le seamănă, atâta doar că el, nenorocitul, se află aici, pe masa de operație, și numai Cel de Sus știe dacă o să-și mai vadă vreodată casa și copiii, pe când ei petrec nepăsători în altă parte, unde-i țuică e bine pentru ei, iar dumneavoastră, niște străini, ați avut bunătatea

să vă întoarceți din drum și să vă consumați benzina, acum, în vremurile astea...” „Nu-i niciun necaz, am asigurat-o. Noi mergeam în concediu, căutam un loc unde să ne odihnim... Ne-am săturat de stațiuni și cabane, de aglomerație și înghesuială, vrem o zonă unde să fie cât mai puțină lume, dacă se poate deloc...” „La mine nu v-ar tulbura nimeni, se luminează ea, brusc. Am o căsuță de vară în fundul grădinii... Ne gândisem că, mai târziu, după ce o să mai crească puțin copiii, să ne mutăm în ea, dar... Iar dacă nu vă place la noi, în Negreni, puteți locui în Măgura ori în Ulmoasa, unde iarăși sunt foarte multe case goale, că au plecat oamenii la oraș, unii foarte departe, prin Timișoara, Constanța, dar mai ales în Petroșani și Hunedoara, la lucru... Tot mai multe uși bătute-n cuie, iar brusturii și iarba au crescut până și pe prispe... Chiar și eu am vreo patru case în grijă, dar n-am timp să șterg praful și păianjenii cum s-ar cuveni, însă nici nu mă prea întreabă ce e cu ele, că oamenii nu-și mai văd capul de treburi... Unii îmi mai scriu câte o vedere: *Ce-mi face casă, Lucreție?* dar îi pun pe copii să le răspundă că eu n-am vreme, iar Găvrilă, ocupat cu băutura și cu porcii ăia, uită să le pună la poștă... Uneori i le găsesc prin buzunare și mă supăr pe el, dar cu sau fără scrisori, casele sunt de fapt păr găsite și pentru câte o sută, două, când își mai amintesc de mine, nu merită să fac mai mult... Adesea dorm prin ele tractoriști, muncitori forestieri, bețivi alungați de neveste sau diverși îndrăgostiți, dar nimeni nu mai are grijă de nimic, peste tot sticle goale, cutii de conserve, ziare și cârpe murdare, totul se strică, iar satul rămâne gol și urât... Să nu-ți vină să crezi: au început să fugă până și țigani! Dacă nu aveți mari pretenții, aș fi tare bucuroasă să rămâneți o vreme la noi, că e frumos și liniște, satul s-a împuținat, oamenii-s la lucru în alte părți, n-o să vă tulbure nimeni, iar mâncare încă se mai găsește, găini, vânat, păstrăvi, doar cu plinea o ducem mai greu, însă o mai înlocuim cu cartofi și biscuiți... Televizor n-am, că nu merită, deoarece nu prea ne dau curent, dar suntem abonați la ziare și-i cam același lucru, iar dumneavoastră nu veniți să citiți ziarele, ci să vă odihniți...”

Propunerea ei neașteptată mi s-a părut binevenită, salvatoare chiar; în acel moment, dar am regretat enorm că lipsea Ana Maria care, poate și de teama de a nu-i cere să plecăm, citea în continuare graficele și, din când în când, privea intrigată în lungul coridorului de

unde aştepta să apară cineva. Nu asta îmi propusesem când pornisem de acasă, însă acum îmi dădeam foarte bine seama că nu eu sunt cel ce trebuie să hotărăsc, numai că ea nu părea dispusă să se apropie de noi: a făcut-o abia în secunda în care s-au deschis larg uşile sălii de operaţie. Chirurgul, un bărbat scund, în vârstă, cu nişte pungi mari sub ochi, a venit direct spre noi şi ni s-a adresat, mulţumit: „Este în afară de orice pericol, dacă, fireşte, neprevăzutul... Norocul lui: intestinalele nu-i erau perforate!” S-a interesat apoi de grupa sanguină a fiecăruia ca, până la urmă, să-i spună Anei Maria: „Bănuiesc că ți-e tată, așa că va trebui să-i înapoiezi o parte din datorii!” Fără să ne dea timp să ne dezmeticim, ea l-a prins de braţ şi, cu paşi repezi, l-a târât spre sala de operaţie, din uşa căreia mi-a strigat în glumă: „Până revin, gândeşte-te la o altă cauză pentru care să-mi dau şi restul sângelui! Începutul a fost mai greu. Aşteptaţi-mă cu o cafea, ba chiar şi cu o vodcă! Am impresia că, după ce ies, voi lua-o pe urmele tatii !” Decizia ei, atât de rapidă, mi-a anulat orice încercare de a mă împotrivi. Am rămas tăcut, uşor enervat, lângă lelea Lucreţia care, abia după ce s-a întors Ana Maria, a înţeles unde fusese condusă de medic şi pentru ce. „Dar îi dădeam eu, se revoltase lelea Lucreţia, că în rest mi le-a luat cam pe toate, de foarte mulţi ani. Şi sufletul, şi nervii, şi bucuria de a trăi... * Dar le vom duce şi așa, dacă astfel a vrut Cel de Sus, bine că a scăpat!” În ciuda zâmbetului ei împăcat, Ana Maria era destul de palidă şi cam nesigură pe picioare şi, până ce lelea Lucreţia a făcut restul formalităţilor, am dus-o la maşină unde, cu infinită grijă, am culcat-o pe locul unde fusese bolnavul. „Mi-e sete, mi-e foame, mi-e somn, mi-e cald, lua-m-ar drac’! Fă-mi, te rog, o cafea şi dă-mi un colţ de pline, s-a rugat ea. Dacă mi-aş fi imaginat că-mi va fi atât de frică, te invitam să stai lângă mine! Şi când te gândeşti că am mers mai mult de ruşine şi poate din nevoia de a-l vedea pe cel operat, pentru a mă convinge că într-adevăr trăieşte! Atâta timp ţinându-i mâinile în pumni, ştergându-i sudoarea, m-am legat de el, am impresia că-l cunosc de când lumea! Iată un om pe care-mi va fi foarte greu să-l uit vreodată...” M-am grăbit să-i pregătesc mâncarea şi cafeaua, apoi, aşezat lângă ea, profitând de obscuritatea din maşină, i-am spus după lungi ezitări: „În ultimul timp mă pomenesc gândindu-mă la tine şi, trebuie să recunosc, mă derutezi mai mult

decât mi-aș fi închipuit. Îmi vine să-ți spun niște vorbe atât de frumoase, încât mă jenez...” „E seara, interveni ea nesigură, suntem foarte obosiți, iar după cele întâmplate nu avem cum și lucizi. Ce, tu nu i-ai fi dat sânge? Am observat că seara am tendința de a exagera lucrurile... Acum m-am convins că și tu... Să lăsăm pe altă dată evaluarea gesturilor... Mai bine să hotărâm ce facem...” „Păi, îmi spuneam că ar fi bine să o ducem acasă pe femeie... Sper să nu mai dăm peste cine știe ce crimă, viol, bandit sau accidentat. Unul pe zi ar ajunge !” „Cam la așa ceva mă gândeam și eu, șopti ea. Fiindcă noaptea asta, dar numai noaptea asta, simt nevoia să dorm într-o casă! Vreau să mă spal... Sunt năclăită de transpirație, nu mă mai suport...” Deși eram foarte bucuros, m-am străduit din răputeri să zic „Bine! „ cu o indiferență aproape perfect mimată. Lelea Lucreția fusese atât de sur prinsă să ne afle acolo, așteptând-o, încât o bună bucată de drum nu mai contenise cu laudele și cu mulțumirile adresate în mod deosebit Anei Maria; aceasta însă, incapabilă să le facă față, readuse scaunul în poziție normală și, cu capul sprijinit de umărul meu, se strădui să schimbe discuția: „Ce ar fi să ne mai ocupăm o vreme și de prietenul tău, Sabin? Aș dori să aflu cum s-a sfârșit povestea lui de dragoste... Reziști să o mai asculți o dată?” „Da, am asigurat-o, acum am impresia că aș face față unor eforturi și mai mari. Mă simt extrem de bine...” „Înseamnă că marele Milarepa este adânc tulburat de gestul nostru... De fapt, ar fi mai bine să doarmă o vreme, decât să-și exerseze imaginația pe noi...” Deși îmi revenise energia de altă dată, conduceam cu o prudență excesivă, de parcă n-aș fi vrut să ajung prea repede: îmi era imposibil să-mi imaginez momentul respectiv... Intrasem în firească, dispăruse stânjeneala, jena, dar... acasă toate erau sub semnul întrebării.

PLAY: „Prin urmare, ce rol ți-ai propus să interpretezi cu femeia respectivă?”

„Tu, de exemplu, ce rol ai fi interpretat? Erai, deci, absolut liber, desprins de orice convenții, dincolo de morala, dincolo de orice... Ai libertatea să alegi... Mai mult: nu te interesează nici victoria, nici eșecul, doar rolul... Ești ziarist vechi, ai citit mii de cărți, spune deci...”

„Astea sunt vorbe: nu te poți desprinde ușor de ceea ce ești și nici de context. Libertatea cere un lung și dificil exercițiu. Trebuie să te obișnuiești cu ea, să o simți, să o cunoști, să-ți devină necesitatea cea mai dureroasă. Pentru unii, ea este o necunoscută, o vorbă greu de înțeles, imposibil de simțit cu adevărat, așa cum, de exemplu, vorbesc orbii despre culori sau cârțițele despre vânt, ca să-l citez pe Sandburg... Pot fi și eu printre aceștia din urmă. Pentru a dovedi că ești ca om, trebuie să-ți dai măsura forței, a talentului, a capacității creatoare, trebuie să ieși la lumină așa cum ești, cu defectele tale, cu calitățile pe care le ai, cu modul tău de a gândi și de a înțelege lumea, pe când celor ca mine, dacă vrei, le este teamă de ei înșiși, se simt incapabili să afirme ceea ce cred, dar mai ales să nege ceea ce li se pare nedrept, fals, deviat, impropriu, așa că preferă, în virtutea unor deprinderi atavice, să-și completeze eul asociindu-se cu alții sau, dacă vrei, ascunzându-se în umbra eului colectiv. Supunerea este un sentiment mai vechi și mai trainic decât libertatea care se află pe treapta de sus a evoluției spirituale și care, pe lângă toate celelalte, este infinit mai greu de păstrat, căci mereu trebuie să te opui celor ce n-o suportă, celor ce au unicul țel în viață să redomesticească omul, să-l facă egalul ființelor care ne-ar fi precedat pe scară animală. De fapt ce vreau să spun? Că nu este suficient să te proclami liber, ci trebuie să cercetezi cât ești de liber în realitate și cât sunt de liberi cei în mijlocul cărora trăiești. Și mai exact: cât au dovedit că sunt de liberi...”

„Poate reușești să treci și tu dincolo de teorie... Cunosco: dorința de supunere și alte spanacuri psihanalitice... Oamenii sunt obligați să se ocupe de satisfacerea nevoilor lor imediate: hrană, adăpost, loc de muncă... Spiritul a devenit un lux aproape imposibil de... găsit. Nu le mai rămâne timp, asta e. Eu nu ți-am cerut decât să te pui în situație...”

„Liber să o minți? Liber să o iubești ori să te culci cu ea? Ea nu este un simplu obiect, contează deci și reacțiile ei *vis-à-vis* de tine! Poți fi atât de liber cât îți permite ea să fii. În realitate, ți-ai luat dreptul să o minți când vei crede de cuviință, pentru a obține ceea ce ți-ai propus. Oare nu tot asta faci și în viața de zi cu zi? Așa că ori lărgim sfera libertății, ori nu mai discutăm despre ea fiindcă, îți dai seama, în cazul acesta nu se potrivește. Iar dacă mergem și mai

departe, este imposibil să-ți cenzurezi sentimentele, să spui așa, deodată: de azi nu urăsc, nu iubesc, nu mă întristez etc., ci abia după un lung și chinuitor exercițiu...”

„Care trebuie totuși să aibă un început... Spre norocul tău, m-ai prins într-un moment în care nu sunt capabil să te contrazic... Poate că altă dată aș fi găsit argumente, mi-ar fi făcut mare plăcere să nu cedez, dar azi, în starea în care mă aflu, sunt obligat să recunosc adevărul curat: teoria mi-am încropit-o pentru a-mi justifica eventualul eșec – doar mă complexau toate, și ea cu atât mai mult! – iar după ce l-am avut, am dezvoltat-o pentru a nu mă simți mai laș de cum eram în realitate. Numai că în ciuda a ceea ce mi-am propus dinainte, în pofida eforturilor pe care le făceam noapte de noapte pentru a pulveriza sau chiar a distruge ceea ce trăisem peste zi, ceea ce simțisem, sentimentul acela nenorocit ce se cheamă iubire a început să mă domine... Am certitudinea că numai datorită femeii n-am repetat încercarea atunci, imediat, în primele săptămâni după ieșirea din spital, când, recunosc abia acum, mă detestam peste măsură și uram fiecare zi ce trecea: iată, îmi zi ce-am, trebuie să o văd, deci nici azi nu voi medita serios la *gestul acela!* Nu-ți ascund, ne întâlneam cât se putea de des, uneori chiar și de două ori pe zi, alteori numai de două ori pe săptămână, dar în ciuda timpului petrecut împreună, noutăți deosebite n-am aflat despre ea. Este zadarnic să te chinui cercetându-mi trecutul, faptele, mi-a spus o dată. Cândva o să ți le povestesc... Din ele s-ar putea să descoperi sau să reconstitui o altă persoană, diferită de cea care sunt în realitate. Și nu din vina mea. Dacă mă gândesc bine, aproape niciuna din întâmplările pe care ți le-aș relata nu mă caracterizează... Am fost obligată mereu de context să fac mai ales ceea ce nu mi se potrivea... Sigur, e și structura: sunt slabă, recunosc, însă nu e numai asta: în momentele respective mi-a fost imposibil să găsesc o altă soluție, împrejurările m-au obligat să nu pot hotărî singură ceea ce aș fi dorit... Firește, nu neg sau nu uit ce mi s-a întâmplat, dar în majoritatea situațiilor care m-ar putea caracteriza nu așa aș fi procedat dacă aș fi avut posibilitatea să reacționez normal. Mereu și mereu pusă în fața unor probleme rezolvate de alții, aproape niciodată nu am avut de ales, de optat. Sigur, cunosc teoria: numai în condiții dificile se verifică adevăratele

caractere, dar uneori încep să-mi descopăr niște maniere surprinzătoare: am certitudinea că uneori fur ceea ce în realitate ar trebui să mi se cuvină! Or, în condițiile acestea, cum pot să aflu de ce sunt capabilă cu adevărat? Drept să-ți spun, am regretat că am adus vorba de trecutul ei: parcă mă reîntâlneam cu mine însumi cel dinainte de a fi luat decizia cu pricina, ba mai mult, aveam impresia că-mi aud propriile gânduri! Dar nici nu puteam să ignor cu desăvârșire acest capitol, deoarece mă contrariau prea des reacțiile ei. În unele zile străbătea destui kilometri în mașini supraîncărcate, doar pentru a ne vedea câteva minute, ca apoi să dispară în grabă, uitându-se neliniștită în toate părțile, de parcă s-ar fi sustras cu mare dificultate ochiului vigilent al unui urmăritor. Azi nu se poate altfel, îmi șoptea emoționată, dar am ținut cu orice preț să te văd! Prezența ta mă liniștește, îmi întărește convingerea că mai există oameni buni, dezinteresați. Mi-am luat gura de aer necesară pentru a depăși momentele penibile... Alteori refuza plimbările toc mai pe străzile pe care, cu puțin timp în urmă, îi făcuse mare plăcere să întârzie. Îi convenea numai când păraseam orașul și hoinăream pe câmpuri sau prin pădurile de la marginea lui pe care, până la urmă, am început să le îndrăgesc și eu. Uneori ne pomeneam studiind insecte, frunze ciudate, arbori, fructe de pădure, flori sau animale mici; pe neobservate, ne integram într-un alt circuit, eram asemeni acelor ființe mărunte, ignorate, căroră încercam să le înțelegem ritmurile biologice, obiceiurile... Acolo, pe câmpurile acelea copleșite de soare sau, mai târziu, de violența toamnei, Ioana era de o veselie deosebită care, pe măsură ce ne apropiam de oraș, se transforma în crispă și frică. Frica... greu este până îți intră în oase. După aceea e simplu, devii sclavul ei, o ființă teleghidată, învinsă pentru totdeauna. Căci rănilor produse de frică nu se cicatrizează. Bucuria trăită cu puțin timp în urmă, goana și sărutările adolescentine, râsul nestăpânit și lumina iradiată de chipul ei deveneau brusc amintiri.

Într-o zi m-a invitat pe neașteptate în garsoniera ei mobilată fără gust, cu obiecte învechite ce degajau un aer de provizorat și sărăcie. Trebuie să-ți spun că o doream nebunește, însă numai când nu era de față, căci în prezența ei făceam și imposibilul doar ca să amân momentul... Nu știu de ce-mi era frică, poate de slăbiciunea mea fizică, poate de eterna consecință a unor asemenea împrejurări...

Simțeam nevoia unei pregătiri prealabile, trebuia să mă conving că într-adevăr a sosit momentul respectiv, nu-mi dau seama, oricum îmi era necesar să-mi înving emoția, teama de eșec, frica întreținută de ea că am putea fi descoperiți, surprinși...

Dar înainte de toate, mă inhiba bărbatul pentru care afla sem că venise în București și a cărui prezență și personalitate căutam să le descifrez atât din obiectele din jur, cât și din aerul încăperii, numai că toate erau vechi, stătute, ocolite de lumină; ele îmi lăsaseră un gust de praf și de putregai, or bărbatul nu putea fi astfel. Abia când m-a servit cu whisky, am spus, iritat: în sfârșit, acum îl simt, se află printre noi și, în loc să fug sau să mă predau, cum bănuiam că are să se întâmple, am sorbit cu sete două pahare la rând și, fără prea multă pregătire, enervat de brutalitatea întâlnirii cu el, am încercat să o dezbrac, dar, spre mirarea mea, m-am pomenit îndepărtat cu eleganță: „Nimeni nu mă împiedică să facem ceea ce dorești sau, dacă vrei, ceea ce doresc și eu, însă nu aici! Mi-ar veni îngrozitor de greu. Sigur, a răs ea foarte trist, e o rugămintă, dacă ții neapărat, nu mă opun, atâta doar că după asta mi-ar fi teribil de greu să te mai văd, aproape imposibil să mai repetăm...” Ar fi fost caraghios să cer explicații ori să insist, refuzul ei îmi luase de pe umeri povara cea mai incomodă, numai că serile următoare n-au mai fost atât de liniștite și de plăcut învăluite într-o ciudată nostalgie... Înțelesesem că a sosit momentul să găsesc un adevărat loc de refugiu și, datorită unei întâmplări, am reușit să cunosc un recepționar de la Corbeanca, o cabană destul de elegantă din apropierea orașului. Căci, ți-am spus, nu suportam să rămân acasă, sfaturile,conița timirea și grija exagerată mă umileau, și nici nu reușeam să adorm, iar cu Ioana stăteam cel mult trei ore și nu în fiecare zi. Cu prietenii, vechii prieteni, refuzam să mă întâlnesc, neînțelegerea lor mă înspăimânta, de aceea preferam să-mi petrec timpul prin biblioteci, unde, absurd, mai încercam să caut un răspuns, un alt răspuns durerilor mele, și prin locurile cele mai neașteptate: cârciumi, baruri, gări, cofetării, așa că, pe nesimțite, izbutisem să cunosc o faună extrem de pestriță care nu mă agasa, dimpotrivă. Important era să mă întâlnesc cât mai rar cu mine însumi; pe de altă parte însă, mă amăgeam cu ideea că încă mi-au mai rămas destule de cunoscut, că există detalii pe care s-ar fi putut să le scap înainte de a fi decis să

fac gestul respectiv. Era, desigur, eterna mea nehotărâre, accentuată până la paralizie datorită întâlnirii cu Ioana. Firește, mi-ar fi greu să fac un inventar al prietenilor de o clipă ori de o săptămână, a afacerilor stupide spre care m-a împins nevoia de bani, mereu mai acută. Din această perioadă confuză am rămas cu amintirea câtorva oameni, printre care un operator de film, Racoviceanu, care, neavând prea mult de lucru, își întreținea existența făcând poze la aniversări, botezuri și nunți, copiind casete video sau, mult mai rar, executând diverse afișe publicitare. Locuia într-o încăpere ciudată, având pereții acoperiți cu pozele diverselor actrițe la modă, precum și cu afișele filmelor pe care odată, când vor veni zile mai bune, visa să le facă... Racoviceanu era un om foarte generos, gata oricând să-mi facă un serviciu. De fapt, el a fost primul căruia i-am sugerat că aș avea nevoie de un spațiu provizoriu... Nimic mai simplu, mi-a răspuns. Îți aduci un cearceaf și lași dobândă o sticlă de vodcă și un sfert de cafea. Asta pentru că în vremea respectivă sunt obligat să merg în vizită la alții or, știi bine, în zilele noastre nu poți intra într-o casă străină cu mâinile goale, iar cafeaua și vodca sunt la mare trecere. La el n-am fost de prea multe ori fiindcă, din senin, exact când nu te așteptai, apărea acasă destul de bine dispus. Mi-a venit o idee genială, se explica el și trebuie să o trec pe hârtie. Sau: am o comandă ce nu suferă amânare. Este exact plinea mea pe două săptămâni. Dar vedeți-vă voi de ale voastre, faceți abstracție de mine, nu mă interesează, nu mă pasionează, nu vă aud, nu vă cunosc. Treptat, Ioanei i-a devenit atât de antipatic, încât a refuzat să mai treacă chiar și prin partea aceea de oraș. În el nu poți avea încredere nici dacă te-ar asigura că pleacă definitiv din țară, îmi zicea enervată. Spre deosebire de Ioana, mie prezența lui și, mai ales, detașarea cu care se judeca îmi făceau bine. Pentru el, nimic nu era nefiresc: „Nu pot da omenirii mai mult decât am, adică mai mult decât m-a înzestrat natura. Când a meditat asupra rostului meu pe pământ, Cel de Sus și-o fi zis: Pe asta îl facem mediocru, să îngroașe rândurile populației. Eu m-am prins foarte repede că e vânt bun pentru nuli și mediocri și am înțeles că pot ieși din rând. Prin eforturi deosebite, din mediocru m-am transformat în bun, adică într-un posibil bun, fiindcă deocamdată nu mi s-a ivit ocazia să arăt lumii și partea aceasta din mine, arma

mea secretă, dar mai am răbdare, deși uneori îmi spun că cei din leatul meu, din regimentul meu de mediocri nu merită artă, sau nu merită o artă mai bună decât cea pe care o admit, fiindcă o pricep fără urmă de efort. Îi studiez; cu atenție și îmi dau seama că valul e mai puternic decât niște bieți indivizi care... Nu par să mai existe două drumuri, a murit a fi sau a nu fi. De aceea, de când am reușit să cunosc direcția, viteza și calitatea celor cu care ne îndreptăm spre eternitate, nici nu mă chinui să le cer mai mult decât pot da. În plus, fiind mediocru, am înțeles că n-am stofă de martir și nici nu merită să mă gândesc la jertfa ce s-ar impune. Îmi duc cum pot zilele ce mi s-au dat, fără să fi avut nevoie de ele. Sigur, dacă ar fi depins de mine, mi-aș mai fi amânat puțin nașterea. Dacă te naști în peșteră, mai poți aspira la lumină, pe când așa... Și tocmai când am ajuns să cred în existența unor civilizații extraterestre, am mai descoperit și că pe pământ ar mai fi câte ceva de făcut, că mai sunt locuri unde firescul nu este o aspirație dureroasă, ci regulă! Uneori, în momentele de reverie, când uit ce am văzut în jur, nu exclud posibilitatea de a ajunge să-l trăiesc și eu; e o lege. Șt istoriei, intră în logica dezvoltării: mă tem însă că pentru mine firescul, normalul, va veni mult prea târziu! Oricum, până una, alta, mă bucur că adesea mai pot să-mi imaginez acele lumi, că deocamdată nu s-a găsit nimic împotriva fanteziei, că ea nu cunoaște frâne, hotare, piedici, Că mintea mi-e, iarăși, deocamdată, întreagă! Evident, nu-mi displăcea înțelepciunea lui, umorul în care-și îmbrăca durerea... Ioanei, în schimb, îi era insuportabil și o deranjau tocmai eterna-i exuberanță, marea lui putere de a se autoamăgi și, nu în ultimul rând, camera aceea murdară, cu geamurile acoperite cu cartoane, depozitul de sticle goale și cutii de conserve, zecile de aparate risipite peste tot de care eram mereu avertizați că n-aveam voie să ne atingem... Oricum, împăcat și calm m-am simțit mai ales acolo, la el, tocmai în acel spațiu sordid cu care Ioana nu a izbutit să se obișnuiască... Dar nu a fost prima dată când simțurile mi-au jucat feste. Să fi știut Ioana mai multe despre Racoviceanu? Neliniștea ei, absolut bizară, nu o calma nici măcar alcoolul... De fapt, mi-a și mărturisit odată: „Tu ești de o naivitate înspăimântătoare. Este suficient să auzi adevărurile care te obsedează sau să-ți vorbească cineva de aspirațiile tale, aceleași ca ale oricărui om normal, și ești

terminat. Dar sub vorbele frumoase se ascund cel mai adesea alte intenții, în spatele vânzătorului de înțelepciuni se găsește banditul. N-am argumente solide, însă pe ăsta îl detest!” Și, paradoxal, abia când păraseam încăperea lui Racoviceanu, începea să arate altfel. Uneori îmi dădea de înțeles că este urmărită, de fapt, într-o altă discuție despre gazda noastră, a și mărturisit acest lucru, din păcate însă nu am insistat asupra detaliilor, poate și pentru că nu-mi plăcea să mă gândesc cum ar trebui să reacționez în fața unor împrejurări nedorite. Mai târziu, la Corbeanca, unde ne-am mutat „sediul”, am fost obligat să constat că instinctele n-o înșelau. De astă dată, exasperat de prudența ei, înainte de a avea curajul să o duc acolo am mers singur, în recunoaștere, așa că am dormit de mai multe ori în acea cabană, mai ales când era în tură prietenul meu, recepționarul, am chefuit — mai exact ar fi: am stat la masă, căci n-am băut decât de formă — cu diversele mărimi locale venite aici să se destindă sau să se pună la adăpost de ochiul vigilent al șefilor lor ori al ne vestelor. Cunosându-i, aveam impresia că-mi voi recâștiga siguranța, încrederea în cei din jur, altfel sindrofiile astea mă cam înspăimântau. Încuiați într-o cameră de la etajul pe care-l închiriaseră pentru a-și asigura un surplus de liniște și siguranță, după un început sec, rece, în care se studiau reciproc, atenți parcă să descopere dacă vreunul dintre ei nu s-a schimbat de la petrecerea precedentă, începeau să bea în neștire, cu disperare, stârniți de oboseala și nervii de peste zi, dar și de femeile ce-i însoțeau. Erau foarte ciudate aceste petreceri: fiecare, tăcut, grav, sorbea pahar după pahar, de parcă ar fi vrut să se termine cât mai repede cu luciditatea, cu amintirile, ba chiar și cu viața, să se piardă definitiv în neantul chemat de alcool. De fapt, în scurt timp limbile se încurcau, deveneau, surprinzător, curajoși, coborau la nivelul lor pe toți cei de care le era frică, apoi răbufneau micile sau marile vanități, ele însă erau temperate de vigilența femeilor care simțeau nevoia să-i împingă cât mai repede posibil spre camerele lor. „Taci, dracului, că nu știi cine trage cu urechea sau ce instalații or fi pe aici, să lăsăm teoriile pentru restul săptămânii, să trecem la fapte, până mai avem cu cine!” auzeai adesea. Datorită lui Georgescu, recepționarul și amfitrionul acestor iubitori de relaxare, mi-a fost dat să asist la asemenea petreceri, e adevărat, mai spre sfârșit, când limbile le

erau destul de încurcate, însă, de fiecare dată, m-a înspăimântat propria lor spaimă. „Un arhitect, acolo, mă prezentase recepționarul, plin de umor și de minte pe care, ca și noi, nu și-o poate folosi! Băiat bun și discret. Își consumă dragostea și durerile prin diverse cabane, departe de ochii lumii curioase, un om aflat într-o situație oarecum asemănătoare cu a noastră, a tuturor”...Sigur, la început fusesem curios și, pentru ca ceilalți să mă suporte, spusesem zeci de glume proaste; știam că unii erau bine înfiți în lume și, firesc, mă interesase să văd cum arată ei în intimitate, cum simt, ce gândesc, ce spun. Mai târziu însă, când mi-am dat seama că mare lucru n-o să descopăr, am rămas totuși cu ei, le-am căutat compania, obli gât de propria-mi singurătate. Timpul fără Ioana mă apăsa cumplit. În asemenea împrejurări mă vedeam obligat să recunosc deschis că sunt foarte legat, ba mai mult, că depind de ea, că am început să-mi măsoar timpul dintre întâlniri cu alte unități de măsură decât cele obișnuite și, în perioadele cât rămâneam singur, extrem de lungi, mă pomeneam întrebându-mă ce face, unde se află, ce gândește; treptat, deveni sem gelos până la insuportabil pe bărbatul despre care nu știam mare lucru, dar bănuiam că o stăpânește total. Uneori, când așteptarea Ioanei mă exaspera, începusem să pun la îndoială sinceritatea: niciuna dintre asigurările ei nu mă satisfăcea, explicațiile mi se păreau chibzuite și analizate cu grijă înainte de întâlnire, adică tot ce era spus firesc, sincer, calm devenea premeditare și minciună. Măcinat de contradicții, ajunsesem să nu mai suport și să mi se pară intolerabilă dependența de ea: mă îndepărta de ceea ce aveam de făcut, de preocupările mele reale, îmi anula tot ceea ce gândisem până atunci, întregul echilibru și detașarea pe care mi-o dăduse vecinătatea morții, concubinajul cu ea. Îmi venea greu să admit ceea ce simțeam și, tot în absența ei, mă miram, contrariat, că o dragoste poate să te orbească în așa măsură încât să nu-ți pese că ești în esență un ratat, un om fără nicio perspectivă de a te realiza, cum ai dori, în viitorul previzibil, că te sclerozezi înainte de a te fi putut confrunta cu tine însuși pentru a vedea ce poți da, cu alte cuvinte, dacă ești sau ți se pare numai că ești. Evident, în prezența ei îndoielile și neliniștile se topeau, ea devenea lumea întreagă, suma dorințelor și aspirațiilor mele dintotdeauna, ea îmi redescoperea partea ignorată din mine... Sigur,

era, indiscutabil, bună, generoasă, înțelegătoare: nu-mi pretindea nimic, nici măcar să o iubesc, deși simțeam că numai de asta are nevoie, că iubirea și înțelegerea i-au lipsit de când există; mai mult, nu-și făcea proiecte de viitor în care, într-un fel sau altul, să mă includă; se mulțumea să trăiască intens, uneori până la epuizare, clipele petrecute împreună, semn că își bănuia într-un fel viitorul, că acesta practic n-o mai interesa. Despre trecutul ei mi-a vorbit în glumă, fără să o întreb: „Aproape fiecare curvă adevărată susține că a cunoscut doar un singur bărbat care a mințit-o grosolan, a înșelat-o, a abuzat de nevinovăția, credulitatea sau dragostea ei nemărginită; ei bine, eu am fost înșelată de trei bărbați sau, mă rog, aproape trei, chestie de nuanță, deci ori sunt mai tâmpită, ceea ce nu exclud, ori încă nu am ajuns o curvă adevărată! Cât despre prezent, chiar dacă ți se pare ciudat, el se reduce doar la puținele ore petrecute împreună și la alte câteva când, reușind să fac abstracție de tot și de toate, ascult muzică sau citesc, fiindcă pentru dans nu mai am timp, deși uneori îmi doresc... Corbeanca nu-i făcea mare plăcere, dar treptat siguranța mea izbutea să-i atenueze neliniștea, deși scârțâitul parchetului, vorbele de pe coridor, muzica tare, exasperantă, adusă de niște studenți greci care-și pierdeau zilele pe acolo, o cris pau imediat. Noptile, puținele nopți petrecute la Corbeanca, erau o permanentă stare de veghe, de aceea, mai ales acolo, mi se dăruia în grabă, cu disperare, de parcă ar fi vrut să se piardă în mine sau pur și simplu să dispară odată cu actul respectiv... O vreme ne-am propus să închiriem o cameră în oraș și, fără eforturi deosebite, am găsit o garsonieră din care se mutase o domnișoară în vârstă, pe motivul că acolo s-a petrecut un lucru abominabil: un viol! Aflând că Ioana este cea interesată de spațiu — fusesem mai neinspirată ca niciodată ! — a fost refuzată imediat, de teama ca nu cumva acel fapt înspăimântător să se repete! Adevărul este că din prima secundă nu s-au plăcut, frumusețea Ioanei nu avea cum să lase indiferentă vreo femeie, cu atât mai puțin pe proprietară, o bătrână bigotă. Așa că, obligați de anotimp și de împrejurări, n-am putut evita Corbeanca... Acolo l-am cunoscut pe inginerul Anton Crișan, directorul unei mari centrale industriale, stăpânul garsonierei Ioanei, omul care-i mijlocise intrarea în București etc., etc., poți să presupui și singur ce și cum... De fapt, nu

e corect spus că l-am cunoscut, ci m-a cunoscut, adică s-a străduit să mă cunoască...Sigur, l-am întâlnit apoi și în alte împrejurări, fără să bănuiesc că revederile acestea, din ce în ce mai frecvente, nu sunt deloc întâmplătoare! Altfel de unde prietenia subită cu Roco Racoviceanu, operatorul de film, cu Florescu și așa mai de parte... Pe atunci însă nu-mi puteam pune asemenea întrebări, nu făceam legături, toate reflectoarele mi le ațintisem asupra mea, eram doar eu, eu, eu, eu și nimeni altcineva, plus că, din motive lesne de înțeles, nu mă contaminasem de prudența ei sau, mai exact, mi se păruse suficient că este ea mult prea prudentă... îmi amintesc exact: într-o seară. Crișan ceruse voie să se așeze la masa mea; la puțin timp, a mai venit cineva cu care s-a lansat într-o discuție de specialitate: neferoase, plan, disperări, politică de cadre etc., ca, după ce a plecat acesta, să rămână numai cu mine și că încerc să mi se explice, de parcă aș fi urmărit cu atenție discuția lor. „Dacă nu minți, e rău; dacă minți, este la fel de rău, dar mai ai o șansă, adică mai câștigi ceva timp. Știi care-i principiul meu la slujbă? s-a interesat el, cu șirete ale. Doamne păzește! Ăsta-i principiul: Doamne păzește!” Mi-a propus apoi să continuăm conversația în camera lui, la un pahar de vin și, desigur, am acceptat, fără să ezit, nu numai din cauza singurătății exasperante, ci și fiindcă mi se părea că îmi argumentează părerile de care, din cauza loanei, începeam să mă despart sau să le pun sub semnul întrebării. Mi-a vorbit cu toată sinceritatea, cred, de sentimentele care-l chinuie cel mai mult, că se adâncește treptat în ignoranță și amatorism, că, practic, nu are cum să nu se rateze, dar mai ales că-i este imposibil să iasă dintr-un lung: și apăsător lanț de tertipuri, datorită cărora supraviețuiește. „Planul e mare, directorii din subordine îl ajustează ca să poată plăti salariile muncitorilor. Eu trebuie să închid ochii și să-l înaintez așa, ajustat, ba le mai dau și câte o mână de ajutor. Dacă mă opun, dacă deci zic nu, vine un altul care fără jenă și ezitare spune da și nimic nu se schimbă nici mai rău și nici mai bine, voi fi trimis direct în producție, la mama dracului, unde va trebui să pun în practică ordinele altora. Așa, dacă nu pot face prea mult bine, măcar încerc să limitez răul. Dar poate că și asta e o amăgire... Uneori am curajul să recunosc deschis că mă tem de orice surpriză pe care mi-o poate rezerva viitorul... Sunt deformat, strâmb, oriunde mă caut nu mă mai

pot întâlni cu mine cel adevărat, pentru fiecare situație — căci, din păcate, tot ceea ce mi se întâmplă este previzibil — mi-am creat un rol, o mască... Să iau viața de la capăt, să trăiesc cinstit? Dar între cinste și mizerie există o incompatibilitate veche, statornică. Dacă mizeria te înghesuie din toate părțile, timpul dedicat sufletului se risipește. Așa, îmi mai rămâne și ceva timp pentru suflet și diverse mijloace pentru a-mi procura cele necesare. Am fost deseori în străinătate, dar, foarte ciudat, mi-a fost teamă... Acolo mi-am reconfirmat convingerea că nicio deformare din multele dobândite nu mai poate fi îndreptată... Aparțin, din păcate, altei epoci, revolute, și nu mai am prea mulți ani înainte pentru a fi capabil de un nou salt... Așa... Nu știu cum mă descurc, dar mă descurc... Adulmecând, evitând, ghidându-mă după cele mai bizare semne... Ascuns, prudent, înspăimântat de libertate, dar visând-o mereu, simțindu-mă în siguranță doar în nesiguranță... Mă întreb adesea dacă noi, cei de vârsta mea, precum și cei formați după chipul și asemănarea noastră, nu cumva suntem la originea unei noi serii de humanoizi? Îmi vine uneori în minte ciudata întrebare a unui vechi și statornic credincios: Doamne, dacă nu există viață de apoi, ce mă fac? Fiindcă ceea ce am trăit până azi..." Am băut amândoi până ne-am pomenit lucizi, fiindcă vinul, în loc să ne îmbete, cum de altfel mizam, ne trezea, apoi ne-am culcat și ne-am dat alte întâlniri... Mi-a fost frică să nu aducă, măcar din întâmplare, vorba despre Ioana, dar n-a făcut-o niciodată... O vreme am bănuit că nu este persoana despre care auzisem câte ceva, pe urmă am fost convins că nu știe, mai târziu am contat pe prietenia lui Florescu, pe grija acestuia, afirmată mereu, în toate ocaziile. De atunci însă liniște deplină n-am mai avut, din clipa primului nostru dialog mă apăsa sentimentul vinovăției, deși Ioana repeta mereu că nu datorează nimic, nimănui, poate doar unui oarecare inginer de mine, cu un nume foarte ciudat, imposibil de reținut. Mie însă, deși căutam să mă conving că nu mă interesează nimic, dar absolut nimic, ba mai mult, că nici nu trebuie să mă intereseze, handicapul față de el nu-mi dispărea, dimpotrivă; când nu vorbeam nefiresc de mult, proteste, mă adânceam într-o tăcere stupidă, limitându-mă să-i ascult cu sfînțenie ineptiile, ba să i le și aprob ser vil..."

„Și schimbarea propusă? Nu era mai simplu să-ți exersezi voința în relațiile cu inginerul Crișan?”

„Schimbările noastre... Revoluții. Doar retorica mai suferă din când în când câte o modificare... Recunosc deschis, sunt și eu un balcanic... Dincolo de glumă însă, individul mă atrăgea sau poate că nevoia de a ispăși presupusul păcat mă împingea spre el... Mai era și singurătatea, zilele sau orele fără ea, stupide, lungi, fără sens, în care nu-mi găseam locul; timpul, foarte lent, se scurgea așteptând-o, visând-o, imaginând dialoguri și trasee sigure sau re trăind momentele, atât de puține, de deplină împăcare!”

„Ce știa Ioana despre tine? Mi-e greu să-mi formulez o părere fermă din cele povestite până acum. Ce știa concret?”

„Destul de multe. În afară de tentativa mea eșuată, ascunsă cu grijă sub cele mai tonice teorii despre viață, teorii care-i făceau mare plăcere, și de faptul că nu locuiesc în București, îi spuseseam aproape totul: arhitect ratat, necăsătorit și așa mai departe... Mamă, frate, slujbă, desene stereotipe... Plus că am destule amintiri... Întâmplări reale, însă și, dacă vrei, amintiri din orașele și instituțiile imaginate de mine în momentele de disperare, orașe care, firește, nu vor exista niciodată. Sigur că e trist să trăiești în interiorul unor proiecte sortite să rămână până la capăt proiecte, și nu din vina mea...”

„Să revenim la inginerul Crișan. Ce te împiedica să-l înfrunți? Conform teoriei tale, nu aveai nimic de pierdut, poate doar lanțurile... Am impresia că la mijloc a mai fost și grija față de Ioana după plecarea ta... Nu cumva te gândeai să o lași în mâini sigure, în seama celui căruia, într-un fel, îi aparținea? Fiindcă trebuia oricum să te reîntorci în Râul Doamnei sau... să-ți mai încerci o dată norocul...”

„Dincolo de logică și de tot ce mi-am propus, adevărul este că mă simțeam vinovat și sentimentul ăsta nenorocit mă împiedica să reacționez cum aș fi dorit. Și, nu în puține împrejurări, sentimentele sunt mai puternice decât logica... Să nu crezi cumva că n-au fost și momente în care l-am să dat: avea doar cele mai bine alese motive pentru a-și ascunde lașitatea, dar până la urmă tot eu am fost cel dispus să trădeze, să renunțe... Ciudat, deși îmi propuneam mereu, mi-a fost imposibil să mă îndepărtiez de el, să-l evit ori să fug, fiindcă

singurătatea, orele fără ea, absurde, chinuitoare, dar mai ales vinovăția mă împingeau în plasa lui; aveam parcă mereu nevoie să-mi confirm că nu știe nimic și, ciudate sigur pe mine, întreg, mă simțeam doar în prezența lui. În loc să fug, cum m-ar fi îndemnat logica, mă apropiam, îi căutam compania...”

„De ce-ți era, la o adică, teamă să-ți recunoști deschis sentimentele? Ce te împiedica să-i spui? Ea te iubea doar, pe tine erai sigur, faptul că îți lipsea...”

„Eu îți povestesc exact cum am făcut, ceea ce am simțit atunci, nu cum aş reacționa acum... În plus, nu e bine să uiți că eșecul tentativei respective mă tortura îngrozitor și, înainte de el, mă chinuia ideea că a sosit momentul să-mi răspund totuși dacă am făcut bine sau nu gândind ceea ce-am gândit, dacă hotărârea de a renunța la viață a fost corectă... De aceea, în unele momente am detestat-o sau, mai exact, m-am străduit să o detest, fiindcă mi se părea că-mi încurcă socotelile, mă deviază de la o decizie mult mai importantă... Până la urmă însă, invariabil, veneau remușcările: încercam să mă descotorosesc de singura persoană care mi se potrivea, cu care gândeam la fel, care era de o generozitate și o inteligență deosebite. În alte momente însă, tot îmi spuneam: dacă este așa cum o cred, de ce s-a încurcat cu boul ăsta, cum de se lasă întreținută de el, de ce moare de frica lui? În fond, la Corbeanca sau în camerele prin care am mai trecut, nu mi s-a dăruit integral, îmi spuneam, ci m-a lăsat să sustrag ceva din ceea ce în realitate aparține altcuiva. Sigur, ne iubeam, însă altfel, mai ciudat, nu ca doi oameni liberi, fără nicio obligație față de alții, ci ca doi indivizi care-și fură fericirea, care, de fapt, nu sunt stăpâni pe ei înșiși nici măcar în clipele cele mai intime. Iar stările astea paradoxale, izbucnite din senin, urmate adesea de o gelozie paralizantă: sentimentul că nu-mi aparține în exclusivitate, că acel individ a pus la propriu, de câte ori a dorit, mina pe ea, că alături de el nu-i este teamă de... mine, mă înnebunea: o sărutam *după*, altcineva, făceam dragoste cu ea *după* altcineva, toate mângâierile le repetă cu altul toc mai în momentele când eu, exasperat, suport apăsarea minutelor și secundelor până se va ivi prilejul să ne vedem, că în realitate nu sunt decât o anexă... Apoi: imposibilitatea de a pătrunde în sufletul ei, de a mă convinge că ceea ce-mi spune este adevărat... Când judeci fals, când te afli pe o pistă greșită,

argumentele, de fapt pseudoargumentele îți vin de la sine, abundă, uneori nu poți respira de asediul lor. Suspectam orice cuvânt, gest, zâmbet, însă cu toate astea nu puteam fără ea, mi se părea imposibil să mă lipsesc de acele puține ore când deveneam și mă simțeam om. Din păcate, soarta a vrut ca acel amabil și generos domn să-mi curme îndoielile și, dacă vrei, fericirea.”

„Ioana știa că vă cunoașteți? „

„Nu. Ea refuza cu încăpățănare orice discuție despre trecutul ei apropiat, deci nu aveam cum rosti acest nume, deși mă pregăteam mereu să-l pronunț așa, printre altele, ca din întâmplare, într-un moment când urma să-i relatez ce am făcut în lungul și apăsătorul meu timp liber. Mă gândeam însă că m-ar fi suspectat că o urmăresc, or nu mă simțeam pregătit pentru o asemenea confruntare, când mă aflam cu ea aveam certitudinea că trebuie să o păstrez, orice s-ar întâmpla... Dar dincolo de toate, se apropia sfârșitul concediilor medicale, deci și discuția definitivă despre noi, discuție în care eram, la rândul-mi, obligat să recunosc deschis că am mințit-o. La oamenii slabi sau, dacă vrei, foarte complicați, un eșec de proporții este urmat de o prudență și o teamă de aceeași amploare. Verifici la nesfârșit până ajungi să anulezi orice faptă. Amânam confruntarea care, poate, m-ar fi salvat definitiv, dar... Din nefericire însă, a intervenit Crișan și m-a invitat la o vodcă tocmai în casa operatorului de film! A spus că e mai bine acolo, va fi o petrecere ceva mai lungă, restaurantele sunt bune doar pentru a merge cu nevasta: se închid înainte de a începe să te simți bine, plus că în ele mișună fel de fel de mutre care-l opresc mâncarea-n gât, turnători plătiți și voluntari, pregătiți în orice clipă să vadă ce ai în pungă, cum trăiești... Nu mi-a plăcut să descopăr că aveam aceeași prieteni, aceleași refugii, însă nici nu mi se părea suspect. Mă obișnuisem să nu mă mai mir și să acord întâmplării rostul ce i se cuvine. Acolo, am băut în tăcere câteva pahare; amândoi lăsam impresia că îi așteptăm și pe ceilalți... De fapt, în discuțiile noastre, n-am avut niciodată inițiativa. După alte câteva pahare, m-a privit direct în ochi, cu un aer agresiv care mi-a tăiat respirația: „Nu mai vine nimeni, m-a asigurat el, a fost mica mea minciună, pentru care îți cer scuze. Restul va fi numai adevăr, fiindcă azi este ziua noastră cea mai dificilă: dacă nu suntem atenți, dacă nu ne vom strădui ca în

cele ce urmează să împrumutăm o logică de șahiști de mare performanță, dacă nu ne vom controla cuvintele, se pot întâmpla niște lucruri înspăimântătoare”. Nu mi-a lăsat timp pentru întrebări; a demarat greu, însă odată rostit primul sunet, s-a repezit ca o avalanșă peste mine: „Uite despre ce este vorba: Ioana este drogul meu, partea mea curată, liniștită, frumoasă, singura bucurie reală. Ea mă înțelege, îmi iartă lașitățile, cedările, îmi cunoaște și acceptă situația. Dacă încerci să mi-o iei, viața amândurora este în mare pericol, dar mai ales a ta. N-aș ezita să te omor! Mi-am plătit foarte scump această bucurie. Este inutil să-ți povestesc acum cât m-au costat transferul, postul ei și toate câte au mai urmat, dar vreau să știi că sunt decis să merg până în pânzele albe, dacă nu vei accepta să mă ascuți. Nu este o rugămintă, ci un ultimatum. Mi-e frică pentru amândoi dacă... Am rămas multă vreme ca paralizat; eram incapabil să scot un singur cuvânt. De unde aflase? Țsta era rostul întâlnirilor noastre? Să-mi studieze relațiile, psihologia, probabil forța fizică. Mi se părea straniu că nu puteam fi nervos, că îmi lipsea cu desăvârșire ceea ce se numește orgoliu masculin. Puteam, la rândul-mi, să-l ameninț, să râd de el, să mă distrez propunându-i diverse târguri, sau măcar să tatonez direct terenul, dar n-am fost capabil, în clipele respective îmi ieșise din minte faptul că până mai ieri nu dădusem doi bani pe viață, pe nimic, că îmi căutasem niște teorii ce trebuiau aplicate după... Pur și simplu mi se făcuse frică de el, mă simțeam ca un copil ce-și așteaptă o pedeapsă binemeritată. În ciuda gesturilor sigure și a privirii mereu ațintite asupra mea, nu părea mulțumit că tăceam și, pentru a umple timpul, m-a servit cu un nou pahar de vodcă, a desfăcut apoi imensa-i servietă din care mi-a întins un sandviș, apoi, conștient că mă stăpânește, s-a îndreptat spre casetofon și, nu peste mult, mi-a fost dat să-mi aud conversația cu Ioana, purtată probabil tocmai în încăperea în care ne aflam. Nu-mi aminteam când avusese loc, însă, paradoxal, era una dintre cele mai nevinovate și, în alte împrejurări, mi-ar fi plăcut să o reascult, căci Ioana nu era numai o persoană fizică concretă, ci și o stare, o neliniște tonică, poate tocmai nevoia de viață care în mine tindea — sigur, dincolo de cuvinte! — să se stingă. Eu îi vorbeam de orașele mele de pe hârtie, de tot ce aș fi vrut să fac dacă... iar ea, cu o ușoară ironie în glas, mă asigura că, deși orașele au un început și un

sfârșit, o perioadă de glorie și alta de declin, viitorul le aparține în exclusivitate, așa că important este să am răbdare, să-l aștept totuși cu încredere și cu convingerea că pot să-i ofer ceva., Jar dacă viitorul va fi, cum ești tentat adesea să susții, al grotelor și colibelor, acestea n-au nevoie de arhitecți de profesie, oamenii se vor descurca și altfel, așa că, pregătiți pentru ambele ipostaze, în timpul ce ne este dat, să ne împlinim la alte capitole, care depind numai și numai de noi înșine”, mi-a spus ea, cu aceeași ironie blândă. Cu puțin timp în urmă mi se plânsese că nu găsim un spațiu, cât de neînsemnat, în care să ne simțim în siguranță, un loc unde să nu trebuiască să fii mereu atent la cine vine, cine te ascultă ele., și, peste câteva zile, i-am adus proiectul unei case, așa cum mi-aș fi dorit-o, dacă... iar ea mi-a reproșat că n-am ținut seama de mediul ambiant și, căzută parcă în transă, mi-a vorbit de frumosul de fiecare zi, de amănuntele ignorate: florile, iarba, copacii, apa, lumina cuprinsă într-o pică tură de rouă, insecte și frunze, fluturii ciudați, trecuți până atunci cu vederea. „Vreau lumină, cât mai multă lumină, fiindcă numai lumina a mai rămas curată. Dacă mă gândesc bine cum suntem și ce facem zi de zi, am impresia că nici măcar lumina n-o mai merităm/4 Crișan n-a mai avut răbdarea să reasculte întreaga casetă, mi-a arătat însă și altele, pe care notase cu creionul: Corbeanca. „Am și fotografii, dacă astea nu ți s-au părut destul de convingătoare!” m-a asigurat el. „Și ce-mi propui”? m-am interesat, în cele din urmă. „Ceea ce ți-am spus. Nimic deosebit.” „N-ar fi mai bine să hotărască ea? l-am întrebat, însă nu cu aerul învingătorului, dimpotrivă. Fără consimțământul ei, te-ai chinuit degeaba.” „Adevărul este că nu eu m-am străduit să fac aceste înregistrări. Mai mult: nici măcar nu v-aș fi descoperit atât de repede, fiindcă, din nefericire, sunt extrem de ocupat, dar un cunoscut mi-a spus la o întâlnire de afaceri că ar mai înțelege, cu greu desigur, să fiu înșelat de ne vastă, dar nu și de iubită. Voia, de fapt, să-mi dovedească enorma-mi credulitate: cu dezinvoltura cu care mă înșală iubita, tot așa mă trag pe sfoară supușii, căci eu nu sunt vigilant în niciun fel și daunele pe care le pricinuiesc subalternii au consecințe grave pentru economie. Sigur, n-am crezut niciuna, nici alta, numai că, din nefericire, mi-a întins o casetă. În clipa aceea s-a prăbușit totul în mine. Celelalte, plus traseul întâlnirilor voastre, plus

fotografiile le-am plătit foarte scump, și nu în bani: îmi găsisse punctul cel mai sensibil, Ioana, și dintr-un om aproape independent și liber, cum mă crezusem, a făcut o slugă, și nu orice slugă... Prin urmare, din moment ce am plătit atât de scump, hotărâsc! Dacă dispari tu, Ioana nu mai are ce alege, se rezolvă de la sine. Nu are rost să complicăm discuția. Cât despre ea, pe viitor voi fi mai atent. Experimental, am să-i trag și ei o lecție chiar seara asta! Dacă nu pot să-i am iubirea, cum mă lăsa să înțeleg, va trebui să-i am recunoștința. O merit. Dar mai mănâncă, mă îndemna cinic, sunt sandvișuri făcute tocmai de Ioana. Ea, naiva, își închipuie că sunt prin Râul Doamnei. De fapt, chiar m-a condus la gară, ținea să fie sigură că plec. Dorea, se pare, să se simtă mai degajată la Corbeanca"... „Poate mă faci să înțeleg ce fel de iubire mai este și asta: urmăririi, amenințări, pedepse, șantaj?” m-am interesat eu. „Nu te privește! mi-a răspuns nervos. Fiecare iubește în felul său. Lasă curiozitățile și nu te avânta în necunoscut. E bine să fii înțelept, cât mai pot și eu să rămân rațional”. „Nu promit nimic, i-am zis, îndreptându-mă spre ușă”. „Ba e bine să nu-ți pierzi vremea gândindu-te. Bănuiesc că nu i-ai spus cine ești, că încă nu ți-a văzut foaia de observație”. „Cu asta am început, i-am răspuns ironic. M-a asigurat că se teme de cei fără foi de observație. Așa că... Pe de altă parte, dacă mă cunoști atât de bine, știi că nu am ce pierde”. „Nu-ți doresc să descoperi că totuși ai!” a precizat el, întinzându-mi mina și asigurându-mă că va veni vremea când îmi va întoarce gestul atât. De prietenesc pe care urmează să-l fac. Ieșind, nu m-am gândit decât la un singur lucru: să o anunț cât se poate de repede să nu meargă la Corbeanca! Am fugit la poștă și am telefonat, în prostie: acasă la ea, la slujbă, la Corbeanca... Am alergat apoi pe traseele cunoscute, însă, din nefericire, nu mi-a fost dat să o întâlnesc. Până la urmă, disperat, l-am rugat pe Florescu să o avertizeze cum știe. „Am făcut-o pe cont propriu când am văzut cine se interesează de ea, mi-a răspuns acesta, speriat. Iar sub cuvântul cine, nu trebuie să te gândești neapărat la Crișan!” „Și unde ar putea fi găsită în momentul de față?” am insistat, îngrozit. „Nu știu. Individul care se interesa de ea a intrat foarte sigur exact în camera pe care vi-o rezervasem, să vadă dacă a ajuns. Se dăduse drept electrician. Abia i-am putut șopti femeii că trebuie să dispară

imediat... Apoi l-am ținut de vorbă până a părăsit cabana... În rest, nu mai știu"... Incapabil să-mi imaginez ce s-a întâmplat, am rămas aproape până în zori în fața blocului ei, dar, spre consternarea mea, n-a venit acasă. În ziua imediat următoare am căutat-o iarăși, inclusiv la slujbă, însă nimeni nu știa nimic. Sigur, ar fi trebuit să-l sun pe Crișan, însă pur și simplu n-am mai avut curajul. De fapt, ar fi fost inutil: nu mi-ar fi spus, dar trebuia să merg până la capăt. Eram obligat. După discuția avută ar fi trebuit să încep cu el. Însă... Și așa a luat sfârșit povestea. Există clipe extrem de importante pe care dacă, din ne atenție, le scapi, pierzi totul. Crișan a câștigat, de fapt, băătăia acolo, în cameră, unde m-am dovedit incapabil să-l înfrunt. Am știut din prima secundă că nu pot învinge. Sentimentul vinovăției, mai violent decât însăși vina, m-a pierdut. Și mai era faptul că nu-i spusesem eu de... foaia de observație. Și așa mai departe... Poate că atunci ar fi trebuit să repet gestul acela grav, fiindcă odată cu dispariția loanei, toate s-au schimbat: ritmul timpului, gustul hranei și al apei, culoarea cerului și-a caselor, a copacilor și a ierburilor, zgomotul pașilor mei pe străzile murdare și mereu aglomerate ale orașului, devenit brusc tulbure și amenințător, ca o prevestire neagră. Pofta de viață re deșteptată de ea, mai multă decât mi-aș fi putut închipui, se retrăgea cu brutalitate în pustiul ce fusesem înainte de a o fi cunoscut. Sigur, în destul de numeroase momente mă gândisem, e drept ca în fugă, la un posibil deznodământ, însă nu mi-aș fi putut imagina vreodată că el mă va marca atât de profund. În zilele următoare aș fi dat, numai pentru o întâlnire cu ea, toate orașele mele imaginare, planșele cu proiecte, ba chiar și anii care mi-au mai rămas; numai ea ar fi reușit să încetinească înaintarea deșertului interior care-mi anula orice zâmbet, dar când s-a ivit ocazia, la nicio săptămână după seara aceea de groază, am pierdut iarăși pasul, mi-a fost frică de mine, de ea, de Crișan, de viața după care, până în secunda aceea, tânjiseam. M-a sunat o femeie, vecina ei de salon; mi-a spus că Ioana este internată și că sunt de mult așteptat etc., ca apoi să-mi facă o mie de reproșuri, aproape toate la obiect; din ele nu mi-a fost greu să deduc adevărul: Ioana mă iubise cu adevărat și încă mai avea mare nevoie de mine. Iubirea ei, confirmată și astfel, printr-un intermediar, iubirea și, deci, iertarea, în loc să mă bucure m-au înspăimântat, după cum continuă și astăzi să

mă mai înspăimânte amestecul dezgustător de contradicții care continui să fiu. M-am gândit că este o cursă întinsă de Crișan sau de acel necunoscut; mă temeam de o nouă surpriză. Mai era și iminența plecării mele căci, de la incidentul respectiv, n-am prea părăsit casa: totul mi se părea sufocant, rece, agresiv. Până la urmă, mi-am zis că, indiferent ce va crede Ioana, trebuie să mă destăinui, să-i spun cine sunt, însă uitasem un lucru esențial: să mă interesez unde se află. Dar asta sunt eu: pierd întotdeauna primul pas, inițiativa. N-am mai văzut-o... Peste câteva zile după acel telefon, m-am reîntors învins în Râul Doamnei. De atunci, firesc, am cunoscut și alte femei, nu puține, mai ales de când am început să mă profilez pe creație vestimentară. Cu unele, îndeosebi în clipele de acută luciditate, mereu mai numeroase, mă port destul de urât: le îmbrac, le dezbrac, le vopsesc și le înjur fiindcă... nu sunt ca ea sau, cu alte cuvinte, pentru că îmi seamănă! De fapt, de un timp încoace, observ că din ce în ce mai mulți oameni au același tip de reacții, ba chiar și aceeași înfățișare, o boală fără nume îi uniformizează, îi aduce la un numitor comun. Și, dacă vrei să fiu extrem de sincer, îmi dau seama că n-am forța să mă sustrag bolii, să ies din rând. Astăzi, mai mult ca oricând, am certitudinea că Ioana a fost șansa mea ratată, norocul său, dacă vrei, mâna întinsă de destin, mână pe care n-am reușit să o văd la timp, cum probabil n-am observat nici altele... Oricum, nu-mi place să-mi mai amintesc de ea, fiindcă mă invadează pe nesimțite senzația aceea atât de particulară de pustiu, de sfârșeală și inutilitate... Faptul că și alții sunt și simt ca mine nu are cum să mă consoleze. M-am lăsat în voia păcatelor, a instinctelor, dacă vrei; fiindcă totul sau aproape totul este sau tinde spre interzis, nu-mi mai interzic nimic, însă asta nu mă satisface. Și nici creația... Oare merită să creezi, să visezi, să gândești pentru cei ce te disprețuiesc, te urăsc, pentru cei ce se simt mult mai bine în vecinătatea peșterilor?... Creația-are nevoie de dragoste și înțelegere. Trebuie să simți solidaritatea celorlalți sau măcar bunăvoința... Altfel... Pe gheață nu cresc flori sau nici măcar nu pot supraviețui cele ce, din întâmplare, există. Dar eu nu creez... Confectionez rochii și alte veșminte pentru cei cu bani, dintre care unii ar trebui să fie îmbrăcați în piei, căci astfel arată la suflet.”

„Morală de laș.”

„Poate... Bine, hai atunci să schimbăm împreună lumea!

Să facem precum primii apostoli, să umblăm din casă în casă și să arătăm oamenilor că numai învingerea intereselor egoiste îi poate salva. Să facem, deci, pe apostolii. Chiar crezi că vom fi ascultați? Vom fi primiți în case? Vom reuși oare să trecem de a treia poartă? Cunoști prea bine răspunsul.

Mulți dintre dezolații de azi provin din revolta ții și curajoșii de ieri.”

„Se pare că ai ajuns să-i dai dreptate lui Crișan...

„Nu m-am gândit, dar îl înțeleg...”

„Și pe Ioana?”

„La ea refuz să mă gândesc. Mi-e teamă ca nu cumva întâmplarea să mi-o aducă înaintea... îmi ajunge că mereu o întâlnesc în vise, că-mi amintesc de ea, în cele mai neașteptate momente, gesturile atâtor femei care... vorbele lor, nuanțele vocii... și tot ceea ce nu ți-am povestit din pudoare, egoism sau teamă?”

„Dar n-ai fost curios să afli câte ceva despre ea? Faptul că te-ai mulțumit cu cât ți-a spus nu ar putea însemna, la urma urmei, și dezinteres? O relație pasageră, ca oricare alta... Eu, cel puțin, aș fi umblat până aș fi reușit să descopăr ceea ce trebuia, în ipoteza că nu o consideram o relație oare care...”

„Din păcate, despărțirea s-a petrecut prea repede, m-a găsit absolut nepregătit. Sigur, îmi dădeam seama că este destul de apropiată, dar n-aveam un termen, o zi, eram convins că totul va veni de la sine, fără presiuni, fără întrebări excesive, fără zgomot și furie... Mai ales că ea era de o eleganță desăvârșită: nu-mi pretindea nimic în afară de sinceritate... Fiecare întâmplare sau mărturisire are un timp al ei, un moment în care poate fi spusă fără consecințe sufletești foarte grave, de aceea bănuiam că nu mă va lăsa să aștept prea mult. Dar dincolo de tot ceea ce s-ar putea crede, am certitudinea că am descoperit exact ce mă interesa, că fiecare zi poate fi frumoasă, calmă, plină, că lumea are și o față curată, dacă știi să o cauți. Cum a putut cădea ea însăși în plasa lui Crișan, cum s-a supus pe urmă, ce a crezut despre mine, nu-i simplu de răspuns. Uneori viața se încăpățânează să-ți arate numai fața ei cea mai respingătoare, încât ori devii asemeni ei, ori... renunți la ceea ce-ți oferă! Și, trebuie să recunoaștem, nu toți oamenii au tăria să lupte, să se confrunte. Unii nici măcar nu știu că ar putea fi altfel,

iar alții sunt îngrijorător de firavi... Oricum, prea puțini au naivitatea sau, mă rog, tăria să se agațe de speranță, să viseze chiar și când noroiul le-a ajuns până sub bărbie. N-ar fi exclus ca Ioana să fi crezut în Crișan, căci este un om fermecător la prima vedere. Dar dincolo de asta, ce importanță avea cu cine s-a iubit, cine a umilito, cine i-a fost învățător etc., când simțeam că îmi aparține în întregime, că trăiește cu toată ființa acele scurte și dificile întâlniri în care ne vindecăm rănilor, deformările și ne luăm energie pentru a putea rezista capriciilor neprevăzutului, aproape niciodată generos cu noi? Nu trebuie ignorat nici faptul că era foarte tânără or, cât ne-am chinat mintea, mari drame sau mari înfrângeri nu poți descoperi în trecutul fiecăruia dintre noi. Nu te omoară o întâmplare nemaipomenită — crucială, ci microsenzațiile cotidiene, micile drame aparent fără importanță, care nici măcar nu pot fi povestite, nu-și găsesc loc în cuvinte, presiunea permanentă și conștientizarea banalului, previzibilului, a prostiei, rugina ce se depune temeinic și ireversibil în suflete și-n oase până ajungi, cum mi-au mărturisit unii, să nu mai dorești schimbările visate cu atâta energie, să-ți fie teamă de ele... Dramele ce se petrec în tăcere, în obscuritate, încât nici măcar nu le observi întotdeauna... Mai târziu, după ce s-a întâmplat despărțirea, n-avea niciun rost să cercetez: nu mai aveam nevoie de noi dovezi care să-mi reconfirme propria-mi lașitate, frica de Crișan, dar mai ales de mine însumi. Chiar dacă, prin absurd, aș descoperi că este o criminală, asta n-ar scuza faptul că nu m-am dus să o văd atunci când era în spital, când firesc ar fi fost să trec peste orice, când chiar și Crișan m-ar fi înțeles dacă... Dar este inutil să-ți mai aduc dovezi suplimentare că sunt deformat și că mi-e silă de mine... Firește, nu acesta ar fi motivul care mă îndeamnă să mai visez uneori o lume și pentru cei slabi, neajutorați, firavi... Dacă mai ai întrebări, ar fi bine să nu ratezi momentul, fiindcă altă dată s-ar putea să nu mai ai tăria să suport durerea, complicata durere..."

„S-a sfârșit rezerva de casetă, din păcate... Sigur, întrebări ar mai fi suficiente, deocamdată însă mi se par necesare unele detalii. Reascultând casetele, și nu o dată, am ajuns la convingerea că, din povestirea ta, încă n-am imaginea ei, nu mi-ai descris nici un singur gest. E vina mea însă, în acest moment, ea mi se pare o simplă abstracțiune, e drept, foarte frumoasă..."

„Mă bucur că măcar această eroare nu-mi aparține. Ai spus că te interesez eu, nu ea sau alții de care m-am izbit până am ajuns... acolo! Ar trebui probabil să-mi amintesc o zi oarecare, să refac un traseu, o discuție, dar toate sunt de nepovestit. Ea mi s-a imprimat în simțuri, ea este o stare dincolo de cuvinte... Sigur, îmi dau seama, și s-a părut poate prea scurt drumul din sala de bal până în camera lui Racoviceanu, operatorul de film? Nu cred. Nici în mod obișnuit n-ar fi fost... Majoritatea celor căsătoriți și-au cunoscut marea iubire, femeia visată etc., etc. Din pură întâmplare! Uneori din prima secundă, alteori după un timp incredibil de scurt și-au spus uimiți: ea este cea care... și atâta tot! De fapt, după puțin timp, ai certitudinea că o știi dintotdeauna... Pe de altă parte însă, oricât te-ai strădui, nu poți descrie momentele frumoase. Mă gândesc adesea la o seară când, aflându-ne în casa lui Racoviceanu, am descoperit-o surprins învăluită, poate pentru prima dată, așa cum era, într-o lumină ciudată ce venea parcă din interiorul ei, domo lind razele soarelui, dându-le o căldură omenească. Întinși pe pat, apoi, vorbeam nimicuri despre drumurile străbătute în ziua aceea, analizam ciudatele senzații pe care ni le provocaseră copacii desfrunziți prea de timpuriu, învăluți într-o liniște blândă, dar în realitate ne bucuram că suntem împreună, eliberați de frică și de așteptare; privindu-ne fără jenă corpurile învinse de o oboseală plăcută, trăiam, în sfârșit, în afara timpului, a ochilor și urechilor impertinente, iar energia pierdută altă dată în așteptări, pândă, spaime și umilințe, ne aparținea în întregime și era oprită de căldura soarelui; atunci, acolo, când nesătui de noi înșine nu mai conteneam privindu-ne, descoperisem surprins că puteam fi și oameni, oameni întregi dacă... De fapt, nici nu știu ce să spun, chiar și astăzi simțurile refuză cu îndărătnicie orice cuvânt, astfel că împăcarea aceea aparte nu poate să aibă nume, deși uneori mi se pare un fel de ironie a destinului care te înalță foarte sus, dar numai pentru a-ți arăta cât de adâncă este prăpastia în care te afli în restul timpului; Sigur, nu ți-am vorbit de asemenea momente și pentru că... m-au împiedicat remușcărilor, cumplitul sentiment de vinovăție față de ea... Firește, mai am o mie și una de motive să mă simt vinovat, dar adevăratele mele dimensiuni mi le văd mai ales când mă gândesc la acele momente, la faptul că am fugit exact când nu trebuia, că am fost laș

chiar și în împrejurările în care practic nu aveam ce pierde, că am trișat cu bună știință, iar ideile pe care le vânturam zilnic s-au dovedit a fi în marea lor majoritate în afara mea, știute, însă nu trăite. Nimic nu mi se pare mai jalnic decât a renunța din lașitate chiar și la dragoste. Am crescut atât de strâmb, de deformat și trăiesc atât de aiurea, încât nici măcar abject nu pot să fiu. Nici aici nu pot să știu perfect”. STOP.

PLAY: „Regret că nu mă cunoști bine... Am însă certitudinea că ai aflat cine sunt. Un gazetar cu experiență nu se aruncă în necunoscut, nu? Așa stând lucrurile, e simplu să deduci că fără niciun efort deosebit te-aș putea opri să umbli aiurea prin țară, să te vâri în treburile care nu-s de competența dumitale. Șeful dumitale e foarte prudent, între o mustrare și un supus știe să aleagă. Îți imaginezi, sper, că o slujbă de opt ore, în care să nu te poți plimba de prea multe ori nici măcar până la closet, te-ar ajuta să nu faci încurcături noi. Spre binele tuturor. Sigur că asupra acestui detaliu se poate întârzia și altă dată și, dacă vrei să fiu mai sincer, chiar mi s-a sugerat să meditez la acest lucru. M-am gândit însă că ai condei, că uneori, în unele articole, pari convingător, ba chiar te poți face crezut. Fiind ceva mai în vârstă și având și eu slăbiciunile mele, mi-am luat răspunderea să te lămuresc asupra inutilității eforturilor dumitale și, în egală măsură, asupra riscului pe care ți-l asumi... Dar înainte de asta, m-am gândit că meseria dumitale, la talentul pe care-l ai, fiindcă am constatat că ai cu adevărat talent și nimănui nu-i con vine să pună bețe-n roate celor dotați, care pot fi de folos societății... Vreau deci să înțelegi că nu faci bine și nu să renunți la asemenea drumuri aiurea, din frică... Ca semn al încrederii, îți trădez și un mic secret: fiindcă tot vorbeam de meserie, numai datorită mie mai poți încă ține condeiul în mână, căci cel mare spune așa, printre două fumuri de țigară și un pahar de ceva tare, să iau imediat măsurile corespunzătoare și să nu aștept să crească buba, dar ce e corespunzător și ce nu eu stabilesc, lui nu-i pasă. Eu însă mă gândesc de două ori până fac un lucru, și apoi țin la talente... De aceea m-am decis să-ți spun adevărul, cât o fi el de dureros și, cum am discutat, chiar dacă e strict secret; așa se cuvine între oamenii civilizați... Află, deci, că omul cu pricina era exact la polul opus a

ceea ce îți închipui că este și nu un înger, cum am fost și eu tentat să cred până la un moment dat! Firește, și eu lupt pentru drepturi, legalitate, ordine, deci știu ce sunt astea, numai ca el, în timp ce încerca să creeze impresia că e un sfânt, un martir, un om care se străduiește să se sacrifice pentru binele altora, în vreme ce se bătea cu pumnul în piept și vorbea despre drepturi, libertăți și alte spanacuri cu care ăștia din Apus încearcă să facă diversiune, cetățeanul cu pricina cumpăra valută la negru și se pregătea i s-a fugă la rudele sale cu care, contrar a ceea ce afirma, nu întrerupsese o singură clipă legăturile. Din păcate, în timp ce încerca să treacă frontiera clandestin, nu s-a oprit la numeroasele somații ale grănicerilor și, normal, aceștia au, trebuit să-și facă datoria... Dacă vei ajunge în țara cu pricina, pot să-ți dau și numărul careului din cimitirul în care a fost obligat să-și găsească liniștea. Este un secret și, firește, te-aș ruga să-l păstrezi. Dispariția lui nu a lăsat nicio rană deschisă, în afară de durerea firească pe care o resimți când moare cineva sau când greșești grav, că oameni suntem... El, nenorocitul, nu avea pe nimeni, soția i-a murit, după cum bine știi, de cancer, femeia cu care a locuit o vreme s-a consolată, trăiește de mult cu un medic, dar ca oricărei isterice îi place să facă pe victima și să-și găsească de lucru agitând spiritele, plătind pe unul și pe altul să i-l găsească, deși individul, crai mare, o părăsise pentru o alta, soția unui maestru, cu mult înainte de a se fi decis să-și încerce norocul peste Dunăre. Sigur, ea n-a aflat niciodată acest amănunt, dar nici nu merită să-l știe, deoarece tot n-ar crede: de foarte mulți ani, sărmana, s-a obișnuit să ia din realitate numai ce-i convine; de fapt, și de asta a fost abandonată mereu... Imaginația ei de isterică nesătulă de amor a făcut dintr-un scandalagiu bătrân și bolnav un martir, un luptător pentru tot felul de drepturi, iar ea este fericită să fie cunoscută ca în veci neconsolata iubită și sprijin al eroului, un fel de mamă a lui Ștefan cel Mare! Ani întregi acest individ a adunat flori de mină de o mare valoare și, până a izbutit să le expedieze clandestin la rudele lui în Suedia, le-a ascuns la aceea despre care doctorița cu pricina nu aflase nimic. Bani pentru ajutorarea unor copii orfani! Copiii de mineri sunt, se știe, ajutați. Adevărul este, tovarășe Coman, că nu mai există de mult sfinți, martiri și eroi, este un moment al surogatelor. Iată, îmi vine în minte și un alt amănunt —

poate nu tocmai important, însă spune și el ceva — despre moralitatea acelui individ. La doctorița respectivă locuia o tânără abandonată de soț, o femeie destul de frumoasă și cam păcătoasă, căci se mai încurcase și cu niște șefi de la uzina unde lucra în calitate de traducătoare. Acum se află în București, dacă între timp nu și-o fi luat și ea zborul spre o altă localitate, de dragul unui nou bărbat! Ei bine, în vremea cât locuia la doctoriță, există documente clare că individul respectiv a profitat cu nerușinare de zăludă, amor în toată legea, motiv pentru care acesteia i s-a și făcut vânt din casă. Așa că, domnule Coman, nu fi naiv și nu umbla după potcoave de cai morți, ci mai bine ocupă-te de altceva, căci sunt o sumedenie de lucruri frumoase în viața asta, mii de teme interesante, de dragul cărora merită să-ți pierzi banii și timpul. Dar, înainte de orice, oameni valoroși, atașați ideilor noastre, capabili de mari sacrificii; ei nu-și trădează țara și colegii de muncă pentru un blid de linte în plus. Recunosc, firește, că avem și noi greutăți, lipsuri, mai există neajunsuri, greșeli, știu că până pe culmile acelea înalte drumul este dificil, cere sacrificii, dar nu trebuie să fugim de efort, să căutăm alte căi, mai ușoare, ori să ne plângem mereu. Dincolo de asta însă, dumneata nu cunoști isprăvile acestui nebun fiindcă, printre altele, era și nebun de legat, cu o serie de internări în antecedente, de aceea nici nu e bine să te aventurezi, nu intră în competența dumitale... Eu sunt om de înțeles, între noi doi poate exista un dialog deschis, prietenesc, dar te avertizez că nu toți îmi seamănă și dacă te interpretează altfel, și e foarte ușor să intri, vorba poporului, într-un citat, s-ar putea să nu ieși de acolo mult timp. Ai un salariu bun, nu te plouă, nu te ninge, ți se mai iartă diversele păcate, și nu puține, fiindcă îți mai ies vorbe necugetate din gură, mai înjuri diverse lucruri sfinte, te abați uneori de la drumul cel bun, așa că trage-o pe dreapta și nu-ți da foc la valiză!”

„Și dacă eu aș avea motive să cred că trăiește, că informațiile dumneavoastră nu sunt exacte?”

„Atunci problema se schimbă radical: va trebui să de clară imediat tot ce știi, căci un astfel de dușman trebuie izolat! Dar, fiindcă suntem prieteni și ne stimăm reciproc, s-a tul meu este să nu pui lumea pe drumuri, să ascuți ce ți-am spus și să nu-ți bați cuie-n tălpi

tocmai când nimeni n-are chef de încurcături! Nu e cauza dumitale, știi doar, dumneata ești plătit pentru altceva!”.

„Sunteți convins că într-adevăr nu e cauza mea?”

„N-aș vrea să regreti... Cauzele se cercetează încet, cu efort, azi n-am eu timp, mâine n-are altul, suntem oameni nervoși și istoviți, știi cum e! Dacă totuși insiști, partea civilizată a discuției se încheie aici! Urmează declarații, drumuri... Doamne păzește!” STOP.

Lelii Lucreția îi reveniseră energia și îndrăzneala pe măsură ce ne apropiam de Negreni; era interesată să afle cine suntem, de unde venim, dacă ne este foame, somn, sete, dacă vom fi mulțumiți cu condițiile pe care poate să ni le ofere, dar curiozitatea ei nu părea să aibă la origine decât grija exagerată față de Ana Maria, al cărei sacrificiu, subliniat periodic — donația de sânge —, o impresionase foarte mult. Aceasta însă nu avea chef de vorbă, se înveșmântase într-o tăcere pustiitoare; o simțeam departe de mine, într-o altă lume, străină și atât de ostilă încât nu mi-ar fi îngăduit nici cea mai neînsemnată tentativă de apropiere, de cunoaștere. Să fi fost oboseala, dialogul cu Sabin, gândul că nu peste mult vom fi obligați să împărțim același pat sau, de ce nu? Ideea de a fi forțați de împrejurări să ne explicăm la nesfârșit? Nu aveam cum să aflăm, așa că, retras discret în umbra ei, nu-mi rămânea decât să aștept să-și revină sau măcar să-mi spună ce are. Pe drumul ce ducea spre casa femeii, greu, desfundat, plin de praguri, mă întâmpinase un sentiment vechi, copleșitor, de neliniște și înfrângere: descopeream iarăși. Cu deosebită claritate, că, indiferent de strădanii, nu-mi aparțin și că nimic nu-mi aparține, că nicăieri n-am reușit să mă sustrag întrebărilor, ochilor indiscreți, explicațiilor dintre cele mai absurde, memoriei, poate și pentru că acasă totul rămăsese neclar, încetase de mult să fie punctul unde durerile se estompează de la sine, așa că, acolo, în Râul Doamnei, ca și aici, în Negreni, sigură era doar așteptarea încordată, continuă. Cu capul rezemat de sticla portierei, Ana Maria urmărea defilarea lentă a tufelor de carpen, șanțurile copleșite de ierburi înalte, grase: eram convins că plânge și, în loc de înțelegere sau milă, mă cuprinsese revolta: de ce trebuie să-i suport capriciile? De fapt, știa bine că nu o obligasem să vină cu mine, nici să doneze sânge și, desigur, nici să asculte mărturisirile lui

Sabin. Mai târziu însă, m-am bucurat că mi-am putut ține firea: m-am gândit că n-al fi ex dus să ne încerce pe amândoi același sentiment, numai că, spre deosebire de mine, ea își exterioriza prin lacrimi conflictele interioare, oboseala, teama de ceea ce bănuia că are să urmeze, se chinuia probabil să se desprindă de cei de care era într-un fel legată, încerca, poate fără succes, să-și învingă remușcările, oroarea de inevitabila minciună. Când în sfârșit am ajuns înaintea casei, i-am șoptit cu o relativă detașare: „Faci cum crezi că e mai bine... N-am nimic împotrivă să-i mărturisești adevărul despre noi, e dreptul tău să-i ceri să dormim în camere separate... Hotărăște singură!” „Nu la asta mă gândeam, însă dacă ar depinde numai de mine, aș prefera să ne așezăm cortul ceva mai sus, la poalele pădurii. Poate că în zilele ce vin... Doamne, iar ești prea sensibil: mereu atent să nu mă superi, mereu îmi atârni câte un semn de întrebare deasupra capului. Uite, acum ai răspuns gândurilor tale proprii, nedumeririlor tale. Eu plângeam pur și simplu. Este felul meu de a-mi învinge oboseala, tensiunea, ba chiar și bucuria. Nu mă băga în seamă, nu mă războiesc decât cu mine însămi. Îmi trece repede...”

Casa era răvășită: ghete, ciorapi, jucării stricate, farfurii, cratițe și pahare împrăștiate pe mocheta stropită cu apă. Într-un pat mare, de lemn, copiii dormeau înghesuiți unul în altul, cu lumina aprinsă. „De unde și cu ce să încep? se întrebă femeia, învinsă. Până fac puțină ordine, vă duc în căsuță să vă dezbrăcați. În câteva clipe mă ocup și de mâncare, că ai mare nevoie”, se adresă apoi Anei Maria, încercând cu timiditate să o mângâie. „Ți-ai pierde vremea, râse Ana Maria. Nu de foame sufăr eu, ci de cu totul altceva... Curge cumva vreo apă prin apropiere? Vreau pur și simplu o baie... S-a adunat pe mine tot praful din lume. Nu mă mai suport.” „Dacă aveți răbdare până încălzesc apa, o jumătate de ceas cel mult, atunci scoatem afară, în curte, butoiul în care facem și noi baie. Nu trebuie să vă temeți, nu vă vede nimeni, aici casele sunt departe una de alta... Nenorocul lui Găvrilă și al meu, căci ori vine acasă treaz, ori nu vine de loc! Pentru un om beat e greu de ajuns, mult mai aproape e primul șanț”. Ideea cu butoiul i s-a părut Anei Maria foarte interesantă și a mărturisit că este gata să aștepte oricât, numai să se spele. Fericită că-i poate face o bucurie, femeia a uitat de copii și de

mizeria din casă, ne-a poftit în curte unde, cu o grabă absurdă, a aprins focul sub o căldare imensă de aramă fixată pe un trepied solid, pregătită mai demult pentru rufe, apoi, cu aceeași grabă ce nu ne lăsa timp pentru ezitări, ne-a invitat în casa din grădină unde puteam rămâne cât ne vom simți bine. Cele două paturi înguste, de lemn nefinisat, așezate de-a lungul peretelui din fața ușii „masa mărunță, șchioapă, lavița cu spătarul încrustat la întâmplare cu diverse motive populare, soba mică din fontă și ligheanul alb, împrumutat parcă de la o veche frizerie — mobilierul încăperii — sporeau și mai mult senzația de provizorat. „Puteți dormi cu geamurile deschise, căci am pus niște plase de sârmă... Poate că se mai strecoară câte un țânțar prin ele, dar așa-i la țară!” căută ea să glumească. Și, în timp ce Ana Maria rămăsese să facă paturile, am scos cu relativă ușurință butoiul din șură și l-am așezat în apropierea cazanului, sub nucul din fața căsuței. „Să nu vă temeți, este foarte curat, m-a asigurat ea, — îl opăresc de fiecare dată. Până vă spălați, merg să mă ocup de copii, căci au adormit flămânzii v-am spus că așa va fi: niciunul din porcii pe care-i adapă bietul Găvrilă nu s-a gândit să vadă ce-i cu ei!” „Ne descurcăm noi, a asigurat-o Ana Maria. Până mâine la amiază, când am de gând să mă trezesc, nu-ți face griji. Suntem foarte obosiți...” Lelea Lucreția a părut mulțumită că scapă atât de repede, cu toate că a mai insistat să mâncăm, să bem ceva, să mai povestim, să ne bucurăm împreună că a scăpat bietul Găvrilă de o moarte sigură, iar în ochii ei contribuția Anei Maria era infinit mai mare chiar decât a chirurgilor. „Vom mai povesti în zilele ce vin”, a asigurat-o cu blândețe, însă, odată cu plecarea ei, între noi s-au instalat, trainice și apăsătoare, tăcerea și stinghereala; fiecare lăsa în seama celuilalt începutul discuției, oricum inevitabile. De aceea căutam să ne umplem timpul cu gesturi mărunte... Iar când n-am mai avut ce descărca și despacheta, ne-am pomenit alături, pe prispa casei, urmărind jocul flăcărilor, agitația abia perceptibilă a apei din cazan, apoi cerul apropiat, rece, cu stele tremurătoare, mari, vegheat de o lună roșietică, înghețată deasupra munților. Părăsit treptat de oboseală și de griji, am început să realizez unde mă aflu; obligat să recunosc deschis că, de fapt, asta-mi dorisem, simțeam că, deocamdată, mi-e imposibil să rup — ancorele ce mă mai legau de propriu-mi trecut,

că, deci, nu eram liber, dimpotrivă. Alături, calmă, destinsă, Ana Maria urmărea zbaterea flăcărilor; privind-o însă, mi-a venit în minte Paula și, brusc, cu toate că nu făcusem nimic rău, mă invadează un straniu sentiment de vinovăție. Sigur, mi-ar fi fost la îndemână să-i găsesc numeroase vini, multe din ele reale, vechi; ei îi datoram chiar și faptul că eram acolo, că simțisem nevoia să-mi petrec concediul-poate chiar și viața fără ea, dar cu toate astea, atunci, în minutele acelea, Paula fusese mai prezentă ca oricând: apăruse din senin, hotărâtă să-mi strice liniștea și să-mi amintească în felul ei că, înainte de a mă întreba cine este ea, ar fi mai bine să-mi pun mie însumi aceeași aspră întrebare. Ciudat, bănuiam aproape, iar în unele momente aveam certitudinea că se va desprinde din spațiul necunoscut ce ne înconjura, pentru a-mi aminti că îi promisesem, desigur fără ca ea să-mi fi cerut, să-i spun unde m-am stabilit, până când *etc.* Și, concomitent, i-am simțit ironia ucigătoare prin care, ca de atâtea ori, voia să-mi sugereze că nu înțeleg absolut nimic din ceea ce mi se întâmplă. Firește, adesea avea dreptate, era prea mult absurd în jur și-mi era greu să-l accept, dar faptul că nu numai din vina mea mă aflam acolo, că nu eu — sau nu numai eu — am stricat seara dinaintea plecării era în afara oricărei îndoieli, după cum nici desincronizarea sentimentelor, eroziunea lor lentă, definitivă nu mi se datora nu mai mic. În memorie începuseră să se perinde momentele cele mai neașteptate din existența noastră comună; bune și rele, frumoase și dezagreabile, ele se sustrăgeau treptat ceții, pentru a mi se instala cu nevinovăție înainte, pe ecranul imens al nopții, iar eu, — fără durere ori nostalgie, — le priveam în cordat, cu speranța că, poate, de astă dată voi descoperi clipa rupturii dintre noi, dacă a existat vreuna, cauzele reale, ignorate poate, care ne-au îndepărtat atât de dureros. Până la urmă, bănuind-o în preajma mea, m-am decis să-i mărturisesc ceea ce simt: „Am certitudinea că nu mai există cale de întoarcere, iar dacă ne aflăm în acest punct este și pentru că tu ai vrut-o. Am cedat mereu, până la autoanulare, dar nici asta nu te-a mai satisfăcut. Acum nu mai am ce pierde doar ce câștiga, și nu mare lucru, ci ceea ce se mai poate câștiga la vârsta asta, măcar acea urmă de respect pentru mine însumi. Dacă aș înțelege ce vrei de fapt, dacă m-ai putea convinge că n-am avut dreptate când am descoperit că nu pot să-mi găsesc locul în

universul tău meschin... Acest gol care crește mereu, mereu se alimentează și din vorbele tale, din ceea ce faci. Dacă nici după concediul acesta nu mă voi afla în fața unui nou început, am conchis eu, atunci îmi merit viața, sentimentele, gândurile despre mine însumi!” Spunând asta, aveam certitudinea unei despărțiri lașe, grăbate de o ciudată neputință, de o anestezie a simțurilor și gândurilor, obosite de prea frecvența lor repetare. Ezitam să privesc în urmă cu toată îndrăzneala, după cum ezitam să privesc spre femeia de alături. „Când termini cu meditația, mă ajuți să torn apa? s-a interesat ea, în glumă. Nu e nicio grabă, doar dacă ai chef...” i-am zâmbit vinovat, și, făcându-i semn să se ridice, m-am îndreptat spre butoi, cu acea și absurdă și obositoare nesiguranță, am turnat apa caldă, m-am dus apoi la fântână ca să umplu din nou cazanul și asta numai pentru a mă ști cât mai departe de ea, cât mai ocupat. Când am revenit pe prispa căsuței, intrase deja în apă și se săpunea de zor. „Merg să-mi aranjez niște lucruri, i-am spus. Dacă vei mai dori ceva, fluieră-mă!” „Sigur că o să fie nevoie de tine, mi-a strigat veselă, că doar nu mă pot limpezi singură”. Incomodat de dezinvoltura ei pe care până nu demult nu o crezusem posibilă, m-am întins pe pat, peste pernele grele acoperite cu pânză de bumbac, dar la puțină vreme m-am auzit striga: „Hei, mi-a alunecat săpunul din mână și, dacă încerc să părăsesc instalația, s-a dus baia!” Firește, am ieșit în grabă, întâmpinat de privirea ei nemulțumită. „Cam în direcția asta”, mi-a explicat, dar, văzând că dibui, s-a ridicat și a încercat să-l caute cu privirea. Fără să-mi dau seama, ochii mi-au rămas fixați pe pieptul ei puternic, de sportivă, cu sânii albi, plini, acoperiți cu spumă. Când a observat că o cercetez cu atenție, de parcă aș fi uitat că trebuie să-i găsesc săpunul, mi-a spus, destul de încurcată: „Aș regreta o mie de ani dacă ți-ai închipui că am făcut-o dinadins, că am încercat să te stârnesc... A fost, îți jur, un gest involuntar, l-am scăpat pur și simplu... Firește, nu te condamn pentru privirea atât de nu știu cum să-i spun... Dar, fiindcă veni vorba, deocamdată mi-e imposibil să mă gândesc la lucrul acela deși, după cum bănuiești, nu sunt angajata vreunei mănăstiri... Cred însă că dacă va fi să fie, el trebuie să decurgă de la sine, normal, nu din cine știe ce calcul, pornire animalică sau obligație... Va hotărî timpul și mai puțin noi...” „Se pare că nu ai amintiri prea plăcute, însă nu este

treaba mea. Cât mai reușim să ne suportăm pe noi în șine. „Din ce în ce mai greu, dar... Uneori, observând privirile bărbaților întârziind cu obraznicie pe mine, când le simt pofta, am niște reacții bizare de respingere: mă crispez, de vin un ghem de sirmă ghimpată, mi-e frică, pur și simplu...Privirile acelea... Măsurată, cântărită, dezbrăcată... Mi se face frig... Automat mă văd trecută la ceea ce economiștii, statisticienii și așa mai departe categorisesc drept lotul fertil, ființe de sex feminin apte să se reproducă. Obsesii stupide, însă în realitate asta sunt. Nu-mi doresc decât să ajung și ziua în care voi judeca normal, ziua în care nu-mi va fi frică de nimic...” Explicația ei, directă, firească îmi înlătură crisparea și stinghereala. „Nu trebuie să te temi, i-am răspuns. Ești frumoasă, chiar foarte frumoasă, de aceea nu e vina mea că am avut acea ezitare de o clipă, dar numai atât. Admir cu plăcere tot ceea ce a făcut natura, tot ce e frumos... La vârsta mea sunt capabil să mă controlez, așa că poți fi sigură... Probabil că aș fi mai fericit sau chiar foarte fericit dacă fapta aceea, actul respectiv ar fi preocuparea mea principală. Din păcate, nu este... Pe de altă parte, de când am ieșit din casă, întâmplarea a jucat un rol extrem de important în viața mea, așa că, și pe mai departe, mă voi lăsa în seama ei...” „Poate că sunt frumoasă, spuse ea cu o voce tristă, din păcate, însă, toate femeile au cam aceeași soartă... Este singurul teren pe care bărbații de azi își dovedesc curajul, dacă ignor cârciuma. Triste aspirații: să bea un pahar, să se anestezieze și să mai agațe o femeie... În rest, ca din întâmplare, aș vrea să mă limpezesc”, căută ea să glumească. Fără grabă, i-am dat ajutorul cerut, am stat apoi cu spatele spre ea până a reușit, cu marș dificultate, să iasă din butoi, căci se încăpățâna să se descurce singură, după care, înfășurată în cearșaf, s-a întins pe iarbă, cu fața spre cer și a rămas multă vreme astfel, desprinsă de tot ce o înconjura. Într-un târziu, având impresia că doarme, m-am apropiat de ea și, spre uimirea mea, i-am descoperit iarăși ochii umezi. „De ce nu m-ai putut lăsa în pace? „ a strigat surprinzător, cu o voce aspră, îndepărtată. Reacția ei m-a găsit atât de nepregătit, încât m-am retras enervat în cameră unde, trântit în patul cel mai apropiat, am continuat să o aștept; nu-mi venea în minte niciun cuvânt potrivit situației și nici nu mă gândeam la vreo scuză; o așteptam așa, în prostie, contrariat de stupiditatea reacțiilor eu „Un

mod rudimentar de a-și asigura liniștea peste noapte, am conchis, dezamăgit! Nu are urmă de încredere în garanțiile mele... Probabil că același lucru se va întâmpla în fiecare seară, aici sau unde ne va fi dat să înnoptăm. De fapt, ar trebui să-i fiu profund recunoscător: adevărul este că nu am venit pentru ea, ci pentru casetele și fișele din mașină, și, în mod deosebit, de dragul liniștii în căutarea liniștii... Cu ce să încep? La ce să mă gândesc?” mă întrebam derutat, voind astfel să acopăr cât mai repede urmele răniilor pricinuite de reacția ei, atât de primitivă. Sabin, a cărui voce continua să-mi stăruie în urechi, mi se părea și mai dificil de reconstituit decât înainte de a-mi începe călătoria; abia acum, desprins de el și de Râul Doamnei, îmi dădeam seama că mi-e imposibil să-l stăpânesc; era prea lunecos pentru comoditatea mea intelectuală, iar apoi, spre mirarea mea, mi se părea atât de neinteresant, încât simțeam nevoia să-i mai pun încă o sută de întrebări: în mod deosebit mă obseda femeia aceea ciudată, Ioana, despre care nu-i făcuse nicio plăcere să-mi vorbească. Este exclus să știe numai atât, să nu fi existat și alte întâmplări pe care refuzase să mi le relateze, tocmai fiindcă ele, cât i s-ar părea lui de neinteresante, îi trădează caracterul, ori una din acestea, nepovestită încă, poate răsturna totul, întârziind asupra ultimei idei, m-a încercat o acută dezamăgire: simțeam în spatele ei nevoia disperată de o nouă amânare, strădania de a mă minți, de a-mi căuta alte pretexte pentru a nu mă schimba, frica de început, de un început ce nu mai avea cum să întârzie. Nu-mi puteam dovedi că exist sau că nu exist decât străbătând până la capăt acest drum. De fapt, eram obligat să recunosc iarăși că deplasările mele aiurea, documentările atât de minuțioase și de prelungite puteau fi privite, fără teamă de exagerare, ca fețe ale fricii de confruntare. Mai avea oare rost să-mi spun: mâine dimineată încep? Exasperat, mi-am concentrat privirea pe geam, hotărât să dorm, dar la puțină vreme după aceasta i-am simțit degetele calde, ușoare, mângâindu-mă pe frunte: „Regret *beaucoup* că te-am supărat, dragule, Îmi șoptise ea foarte tulburată. N-am vrut... Știu prea bine că uneori sunt imposibila, dar nu trebuie să te formalizezi, ignoră-mă, fă abstracție că exist și, după un timp, Îmi trece de la sine. Adevărul curat este că am început să-mi pierd încrederea în oameni, iar de la o vreme îi tratez pe toți exact cum sunt tratată... Știu că de astă dată am greșit,

dar mă doare faptul că nimeni n-are nevoie de sufletul meu, adică de ceea ce mă încăpățânez să cred că am mai bun, ci pe marea majoritate îi preocupă numai cum să se culce cu mine, fără să le fac vreo încurcătură... Niciun ochi spre suflet, ci spre picioare, piept și poșetă, dacă am anticoncepționale! Să fie adică siguri, să nu se complice. Uneori mi se pare că cei ce mă privesc astfel nu prea greșesc, fiindcă nici eu n-am reușit să descopăr ce sunt în realitate: nebună? curvă? absurdă? neadaptabilă? maimuță? automat? Sigur, timpul va trebui să hotărască odată și odată, până atunci însă...” Nu i-am atins mina sau fața, cum probabil ar fi așteptat; mai mult, îmi lipsea până și puterea de a spune ceva încurajator; m-am mulțumit doar să o asigur, nu cu prea multă convingere, că nu m-am supărat și că reacțiile ei mi se par firești, explicabile, ca imediat să-mi dau seama — după felul în care-mi mângâia fruntea și părul — că în acel moment nu avea nevoie de cuvinte, ci de un gest asemănător, numai că, din păcate, mi-a fost imposibil să-l fac. Mâinile grele, inerte, refuzau să iasă de sub cearșaful întins până sub bărbie, se opuneau îndărătnice nevoii de a ne ocroti reciproc. Pierdusem iarăși pasul, iar ea, alungată de răceala cuvintelor mele, s-a îndepărtat ușor spre patul ei și, la puțin timp, în loc să-i aud respirația grea, precipitată de plâns, cum mi s-ar fi părut firesc după reacțiile de până atunci, m-am pomenit întrebat de un glas blând, cald: „Ești sigur că nu te-ai supărat?” Nuanțele glasului ei aduceau a iertare, așa că, surprins, m-am grăbit să-i răspund: „Nu, poți fi convinsă. Orice s-ar fi întâmplat, încă îți sunt recunoscător pentru grija pe care mi-ai purtat-o dimineață și, desigur, pentru alte câteva mici gesturi...” „O, ești într-o mare eroare. A fost doar o întâmplare, asemenea gesturi nu mă caracterizează, dar oricum, noapte bună!” spuse ea cu o neînțeleasă grabă. I-am urat, la rândul-mi, noapte bună, deși în momentele acelea simțeam nevoia să ies afară: îmi dădeam seama că nu voi putea adormi repede, fiindcă nimic nu se clarificase între noi, îmi lipsea liniștea interioară: pe de o parte o detestam pur și simplu, felul ei de a fi mi se părea de neînțeles, și el parcă nu făcea altceva decât să-mi sporească greutatea cu care pornisem la drum, pe de altă parte, și exact în același timp, simțeam cu acuitate că mi-e foarte necesară! „De fapt, cine este și ce vrea de la mine?” m-am întrebat iarăși, ca un caraghios ce-și pierduse răbdarea. Eră atât de

aproape încât nu trebuia decât să întind mâna pentru a o atinge — și probabil în acel moment asta aștepta ! De asemenea, ar fi fost suficient să nu închei atât de grăbit dialogul și, probabil, am fi reușit să facem din seara aceea tulbure fie un început, fie un sfârșit. Din păcate însă, am amânat iarăși. Incapacitatea mea de a sesiza clipa... Și dacă în cazul acesta amânarea nu era chiar atât de condamnată, ideea că aș putea face același lucru cu scrisul, că mă voi pomeni inventând diverse scuze pentru a-l amâna, mi se părea de neiertat. „Trebuie, mi-am spus, trebuie cu orice preț să revin la locul unde am pierdut mereu”. Eram obligat să încerc acest lucru chiar dacă, la urmă de tot, strădaniile mele — paginile scrise —, îmi vor confirma iarăși inexistența pe acest plan, chiar dacă... Nevrând să tulbur îmi niște a, am rămas nemișcat până i-am auzit respirația profundă, ritmică: adormise foarte repede, fusese deci cu adevărat obosită, apoi, încet, în vârful degetelor, m-am strecurat afară și m-am întins pe iarbă. O vreme am fost incomodat de faptul că nu cunosc împrejurimile, mai târziu însă am izbutit să fac abstracție de acest inconvenient: frumusețea arborilor poleiți de o lumină rece, îndepărtată — o lume stranie din aluminiu și zinc — cerul înalt, tremurător și întreaga agitație din jur, bănuită doar, mă făceau să uit de necazuri, de sufletu-mi micșorat de umilință și moarte. Și, pe măsură ce mă lăsam în voia acestei bucurii, înțelegeam că de asta am fugit de acasă, că această lume, mereu ignorată, mă poate salva. Și tot atunci am avut o ciudată revelație: că nu despre Sabin trebuie să scriu neapărat... Am fost obligat să ascult de multe ori casetele pentru a înțelege că Sabin nu înseamnă aproape nimic, că Helgomar, Socoleanu, Victoria Oprea sau chiar Ana Maria ar putea fi personajele care... Ei au încercat în felul lor sau mai încearcă să ne arate că viața are și alte fețe. Căci de murit am învățat toți, foarte repede, chiar fără să ne dăm seama. Acolo, invadat de liniștea unei nopți adânci, într-o lume stranie, mineralizată de razele reci ale lunii, am avut sentimentul că mă aflu în fața unei mari descoperiri, care se refuza cuvintelor.

...să scriu? Cumplită pedeapsă! Doar eu, hârtia și, nu știu de ce, sentimentul că frazele nu vor mai putea fi corectate, revăzute, adăugite sau remodelate, că fiecare cuvânt încredințat cu toată

cinstea hârtiei ar putea fi chiar ultimul... Revin mereu la hârtie, adică acolo unde am pierdut, unde n-am simțit nici măcar pentru o secundă adierea victoriei, bucuria de a fi eu însumi, dar cu toate astea încerc să scriu și simt că trebuie să scriu de parcă aș avea certitudinea că oamenii sunt serioși, responsabili și înțeleg ce le spun, de parcă abia acum și numai acum s-ar fi ivit unica ocazie de a mă face auzit... Aparent, n-ar fi nimic nou, nimic din ceea ce nu. Se știe, doar o părere despre suferințele, neliniștile și întrebările mele, identice sau asemănătoare cu ale altora din această parte de lume. O simplă părere... Sigur că, în cei 7.000 de ani de istorie umană, milioane sau poate miliarde de oameni au pățit la fel, au ieșit eliberați dintr-o noapte pentru a reintra din necunoștință, după foarte scurt timp, într-o alta și mai cumplită; cauzele, dar și soluțiile de ieșire sunt mereu aceleași, numai că memoria este extrem de scurtă și, din păcate, nimic nu se prea învață din asemenea experiențe; se pare că fiecărei generații îi este destinat că te un Waterloo. Dar, cu toate astea, trebuie să scriu ca și cum numai eu aș deține adevărul, de parcă nimeni, nici înainte, nici după mine nu-l va putea descoperi și spune...Din alte unghiuri însă privite, cât pot părea de ridicole asemenea strădanii! Sau de tragice... Lucid și treaz să stai în fața hârtiei... ca acei soldați japonezi uitați prin cine știe ce insule din Pacific... Războiul, pentru ei, nu s-a terminat, continuă... Semenii de-ai noștri colindă spațiul cosmic, pe numeroase astre apropiate sau mai îndepărtate diverse ființe raționale ne studiază ca pe niște biete insecte, sau nici măcar nu ne mai studiază, gândirea lor a îndepărtat poate orice pată obscură din istoria Universului, alte surse de energie, alte țeluri, alt mod de a gândi, alte lumini înainte și în urmă în timp ce atâția dintre noi, pierduți în grota aceasta fizică și metafizică, refuză și ceea ce s-a descoperit mai valoros în imediata noastră apropiere, și ceea ce ar putea fi, cu un mic efort, accesibil oricui. Ce soartă ciudată ! Să scrii cu orice preț, fiindcă așa trebuie. Să te simți în interiorul unui coș mar și să fii obligat să-l descrii, să înveți la nesfârșit tabla înmulțirii în vreme ce alții au ajuns la a nu știu cita generației de calculatoare, să fii obligat să propovăduiești la nesfârșit alfabetul, dar să nu reușești niciodată să treci dincolo de el, să convingi că nu reurcarea în copac este soluția, ci coborârea cât mai rapidă a celor care au mai rămas... Să scriu așadar nu pentru a

fi în rând cu alții, deși exact asta vreau și probabil chiar aș reuși, ci de dragul iluziei că mai poți fi util celor din jur. A scrie, adică a te opune cu toată energia morții psihice, dar și celeilalte, căreia numai în acest fel i te poți sustrage. A spune fără teamă exact ceea ce crezi și fiindcă memoria hârtiei este unicul mijloc de apărare împotriva brutelor — mijloc de care, ciudat, ele țin seama —, forța care le reașază la locul convenit în menajeria istoriei.

Scriu, însă nu-mi mai fac iluzii: nici măcar o singură maimuță nu va putea fi influențată să părăsească definitiv copacul; deși cunosc destul de bine literele, ele n-au învățat încă să citească, iar eu nu mai am timp și nici puterea de a le convinge de necesitatea unui asemenea pas istoric. Și mai scriu pentru a provoca frica celor de care mă tem. În ultimă instanță, scriu ca să-mi fac curaj...

...iar acum, în acest moment, notez pur și simplu tot ce-mi trece prin minte, scriu mereu, cu statornică furie, ca să nu plâng de singurătate. Cocoșii cântă a doua oară... Cerul a început să se albească... Câinii, agitați de apariția zorilor, latră mereu, uneori cu furie, de parcă ulițele satului ar fi bânuite de stafiile nopții ce se retrage pentru o vreme. Plasa de la geam, abandonată de musculițe și fluturi, își recapătă treptat culoarea naturală, la fel și obiectele din cameră. Ar fi timpul să mă culc, dacă nu m-ar chinui atât de cumplit singurătatea. Mâini absurde mă strâng de gât, îmi iau aerul, altele mă împing din spate, mă ajută să fug. Poate sunt caraghios, dar așteptarea aceasta continuă, nesuferită mă duce cu gândul la catastrofe. Dacă nu i s-ar fi întâmplat ceva rău, ceva de nedepășit, ar fi putut ea, oare, să mă uite tocmai în acest nenorocit colț de lume? Sau să mă fi înșelat iarăși? Și n-am încotro să pornesc, nu știu unde, așa că nu-mi rămâne decât să aștept, să aștept cu încredere și să urmăresc perindarea nesuferită a orelor, minutelor și, uneori, a secundelor, să aștept și să-mi spun că de astă dată nu se poate să mă fi înșelat, că măcar acum cineva are nevoie de mine. Ciudat, simt că această durere — absența ei — poate învinge chiar și scrisul, nevoia mea vitală... Să dorm până...

Îmi amintesc exact: m-am trezit târziu, spre amiază, odihnit, proaspăt, însă ușor incomodat de sentimentul că lenea mea prelungită a încurcat programul gazdei care și-o fi pierdut o jumătate din zi urmărind ușa casei din grădină și focul din sobă, ca nu cumva să se răcească laptele sau ce o fi pregătit de mâncare. Deși nu-i promisesem nimic: când mă scol, când plec, dacă am de gând să fac și altceva, mă gândeam că o asemenea discuție nu putea fi amânată, atâta doar că la ea trebuia să participe și Ana Maria, al cărei nume, rostit involuntar, mă derutase o clipă: neutru, mecanic, o căutasem în afara mea, nu în mine, fiindcă, ciudat, aveam sentimentul că gândurile s-au oprit, odată cu somnul, și trebuiau să renască mai târziu, când va împreună cu întâmplările știute și trăite, cu viața din jur, înghețată parcă în așteptarea unui semn nebănuit, care să le redea mișcarea, dreptul de a trăi. Priveam ciudatele fotografii colorate intens și mi se părea de neînțeles că mă pot deplasa printre ele, atât de odihnit, că le pot atinge. Am spus: „Ana Maria” și m-am uitat în jur: patul era făcut ca în vederea unei plecări definitive; așezate la locul lor pernele acelea masive, pestrițe, mă turase în încăpere, atâta doar că pe măsuta îngustă de sub geam apăruse o vază mare de lut cu flori proaspete de câmp și, rezemat de ea, un bilet scris în fugă:

Am plecat, împreună cu lelea Lucreția, în satul vecin.

Măgura, după cumpărături. Aici plinea e o problemă! Adevărul curat este că vreau să cunosc împrejurimile, oamenii, instituțiile publice, „tot ce mișcă-n țara asta, râul, ramul”, vorba colegului tău. Spre curiozitatea mea personală. De fapt, tot n-am ce face. Sus, nu departe de noi, este o casă nouă, bună, părăsită. În ipoteza că mai rămânem și că vrem să ne recâștigăm independența... Cât despre tine, nu uita de ce ai fugit în lume: scrie, dormi, meditează sau, dacă n-ai altceva mai bun de făcut, gândește-te la mine! Eu, după cum observi, mă chinui să-ți fac șederea cât mai agreabilă cu putință... lipsindu-te de prezența mea! Seara, la umbra nukului bătrân, vom face obișnuitul schimb de experiență pentru a da femeii impresia că avem interese și țeluri comune. Dacă te întreabă ceva despre noi, spune-i doar atât: V-a povestit Ana Maria... Iar Ana Maria se va

chinui să-și țină minte minciunile pe care urmează să i le spună pe drum.

Mult spor și, dacă e permis, un sărut... prietenesc.

Colega de cameră

P.S. Am dormit în aceeași încăpere cu câteva mii de bărbați reali sau imaginari, dar niciunul nu a avut un somn atât de profund. Mă bucur că vei trăi mult, iubitele...

P.P.S. Pe măsuta de sub nuc ți-am lăsat mâncarea și cafeaua. Cum marele Milarepa își este suficient sieși, am fost obligată să urmez preceptele Doamnei de Puisieux: Prima greșeală între soți este lipsa de atențiune. Ce ziși? Dar nu te speria:

sunt cultă și inteligentă numai dimineața între 8 și 10, ore la care tu dormi. Am vrut doar ca „atențiunea? mea să te scutească de un efort suplimentar. Mă pricep la cafea, omletă și cartofi prăjiți. Și, fiindcă tot n-aveam ce face în vreme ce dormeai,

m-am mai gândit la prietenul tău, Sabin. Nu știu ce vrei să scrii despre el, dar cred că-i acorzi o atenție nemeritată: sunt sigură că a făcut tentativa respectivă cu gândul că va fi salvat. Nu are curajul să trăiască, mă îndoiesc, deci, că va avea curajul să moară. N-a dus nimic până la capăt, nici măcar ticălos n-a izbutit să fie, treabă care reușește marii majorității a oamenilor. Nu știu cât e chin real, și cât efort de a epata. Chiar și mie mi-a stors, la început, câteva lacrimi. De unde se vede că asemenea frământări fac o bună impresie la găsculițe. Dixit.

Aceeași subiectivă colegă...

Biletul, scris cu un pix albastru, abandonat lângă vaza cu flori, m-a trezit din buimăceală, iar observația ei în legă tură cu Sabin, neașteptată, m-a iritat; era prea categorică; vorbea despre el de parcă l-ar fi cunoscut dintotdeauna. În esență, părerea ei nu era diferită de a mea, însă eu o rostisem în cunoștință de cauză, adică după ce reușisem să-l cunosc în cele mai neașteptate ipostaze, și nici atunci cu toată gura. Firește, era dreptul ei să spună ce crede, ba mai mult, ar fi trebuit să-i fiu recunoscător, dar faptul că înregistrarea cu Sabin își pierde importanța și interesul n-avea cum să mă bucure, deși exact la concluzia asta ajunseseam cu foarte puțin

timp în urmă. În plus, eram convins că și pe mine mă judecă exact cu aceeași asprime, or mă cam săturasem de păreri altora, de eternele sfaturi cum să fiu și cum să nu fiu... Firește, nu regretam o clipă noaptea care trecuse așa cum trecuse: începeam să o înțeleg și să o simt mai bine: eram convins acum că are o personalitate foarte puternică și că tot ce s-ar putea câștiga de la ea, de la femeia din ea, ar pretinde răbdare, calm, un studiu atent al „momentului”, or, în acele momente, simțeam că aceste „calități” îmi depășeau puterile și răbdarea.

Furia îmi redeșteptase simțurile adormite: redescopeream, ca după o mare absență, copacii ocrotiți de lumina unui soare blând, zidul casei, maroniu, încrustat cu faianță verde și neagră, acoperișul înalt, roșu, dominat de un coș masiv deasupra căruia veghea un cocoș de tablă, gardul viu din tufe de carpen peste care se întindeau în voie ramurile murarilor, pădurea și cerul înalt, sticlos, dar toate, în clipele acelea, mi se păreau ostile, încât simțeam că am nevoie de curaj pentru a cerceta împrejurimile. De ce s-or fi așezat oamenii ăștia tocmai aici, în această văgăună? m-am întrebat, privind casele răsfirate pe coama dealurilor. De cine s-au ascuns? Dar întrebările nu aveau nevoie de răspuns, erau doar un simplu mod de a mă abate de la ceea ce trebuia să gândesc cu adevărat, mi le puneam și chiar le repetam doar pentru a-mi tempera neliniștea pe care mi-o stârneau împrejurimile străine, lipsite parcă de viață. M-am așezat la masă și, încet, preocupat, mi-am băut cafeaua, probabil cantitatea făcută pentru întreaga zi, în speranța că măcar ea îmi va atenua durerosul gol interior pe care căldura odihnitoare și soarele nu izbuteau să-l influențeze, și nici culorile crude, proaspete care, altă dată, îmi dăduseră senzația de împăcare deplină, de integrare în ritmurile calme, durabile ale naturii. Am zâmbit cu amărăciune abia când am descoperit că nu-mi pot desprinde pentru mult timp privirea de poarta de la drum, deși fusesem prevenit că Ana Maria se va reîntoarce abia spre seară. N-avea rost să mă mai întreb ce face, dacă urmărește sau cunoaște pe cineva, dacă am ajuns aici nu tocmai din întâmplare, oricum, când am văzut-o pe lelea Lucreția, m-am repezit spre ea cu toată neliniștea și curiozitatea. „Am lăsat-o în Măgura, s-a grăbit să răspundă întrebării ce mi se citea pe față. De fapt, m-a părăsit ea, după ce mi-a cerut să vă spun să nu-i purtați de

grijă. Și să lucrați, că deseară vă controlează "" „Concret, ce ați făcut?! m-am interesat, foarte nedumerit. Povestește-mi fiecare moment...” „Ne-am întâlnit dimineață la fântână, am mers după cumpărături, iar apoi ne-am văzut fiecare de treaba noastră. Ba v-a trimis și o castană, că aduce noroc, deși eu n-am auzit de așa ceva”. „Și ce v-a mai spus? am insistat eu, nemulțumit. S-a interesat de cineva?” „Că doar nu-ți fi gelos? m-a întrebat, ușor derutată. Decât boala asta, mai bine să ai tuberculoză sau râie, că de ele până la urmă scapi...” „O, nu, am asigurat-o, însă doream să știu cum să-mi împart ziua”. „Eu, în locul dumneavoastră, m-aș bucura de soare și de aer, că s-ar putea să înceapă, nu peste mult, ploile, și atunci veți avea timp de lucru, că aici pornesc una, două și nu

se mai sfârșesc!” îmi dădeam seama că este inutil să mai insist, că dacă vreau să nu simt lentă și apăsătoare trecere a timpului, nu-mi rămâne decât să o ignor, să fac adică abstracție de faptul că încă a mai rămas cu mine. Și, fiindcă trebuia să lucrez neapărat ceva, am început să înșir pe masa din grădină, încet, cu silă, de parcă aș fi fost obligat, hârtia de scris, caietele cu însemnări, casetele și carnețelele, deși îmi dădeam seama că ele nu-mi vor folosi decât ca să o amănesc pe Ana Maria, să-i dau impresia că absența ei n-a fost atât de dureros resimțită. Dar, și fără acest sentiment, nu era prima dată când, învins, contemplam hârtiile înnegrite cu ceea ce mi se păruse a fi extrem de important, dar niciodată nu avusesem atât de vie convingerea că nu mai pot amâna începutul, că un mai târziu, în altă dată nu va exista. Să transcriu benzile în speranța că, pe hârtie, întâmplările, discuțiile cu Sabin și cu ceilalți, numiți și nenumiți dintr-o justificată prudență, mi se vor părea altfel, demne adică de interes? Spre surprinderea mea, dialogul cu Sabin începuse să pălească încă înainte de a-l fi transcris, deși confruntarea cu el fusese foarte dificilă, îmi luase mult timp și energie. Să nu-l fi înțeles? Să aibă vreo importanță presupusa lui legătură cu Paula care, dincolo de logică, nu mă lăsa indiferent? Sau, deși nu m-am gândit foarte bine, nu exclud ca punctul de plecare al cărții să fie greșit ori, mai exact, după ce am străbătut atâtea drumuri și am cunoscut alți oameni, să nu mi se mai potrivească. Oricum, din moment ce consumasem atâta energie, era absurd să dau înapoi: trebuie să străbat acest drum fie

și pentru a-mi dovedi că mi-am păstrat libertatea interioară, că, deci, în ochii mei, exist. Sigur, nu mă îndoiam de acest adevăr, repetat zi de zi, numai că în clipa aceea îmi venea foarte greu să mă concentrez, privirea o lua razna peste dealurile învelite într-o pâclă albăstrie, spartă adesea de roșul țiglelor de pe casele împrăștiate prin lumini șurile unei păduri de început.de lume: o căutam involuntar pe Ana Maria, aveam nevoie de ea, deși îmi dădeam seama că în realitate nu am ce să-i spun sau că din ceea ce aș fi reușit să-i vorbesc, dacă ar fi apărut în momentele acelea, nimic nu era important, însă mă paraliza nevoia de ea, o dorință ce se sustrăgea cuvintelor, logicii, hotărârii de a o ignora. O căutam cu obstinație, însă prin spațiul porții vedeam de zeci de minute același pământ maroniu, ars de soare și umilit de copitele turmelor de oi și capre, iar când privirea a început să obosească de așteptare, am descoperit iarăși casetofonul și topul de hârtie peste care căzuseră două frunze de nuc...

PLAY: „Poate faci alergie când mă vezi, dar, de un timp încoace, mă torturează o întrebare: de ce, mereu și mereu, eșuăm în toate tentativele de a afla câte ceva despre sărmanul nostru prieten? Te-ai gândit vreodată unde greșești sau care ți se pare principala piedică? În ceea ce mă privește, am descoperit demult adevărul, atâta doar că el nu mă ajută să ies din impas. Sigur, greșeala cea mai gravă îmi aparține: am făcut prea mult caz, n-am tăcut o clipă, am întrebat prosteste în stânga și-n dreapta și, cu cât mă izbeam mai puternic de tăcere sau de mârłanie, cu atât eram mai insistentă. De fapt, ce voiam? Să sensibilizez lumea, să le amintesc și celorlalți că nu numai eu sunt răspunzătoare de soarta lui, că a vorbit mai ales în numele lor... Nu poți fi om din când în când, adică în situațiile în care nu riști sau nu pierzi nimic, ci trebuie să-ți amintești ce ești și ce reprezinți în fiecare clipă, și mai ales în momentele când atributele de om sunt puse sub semnul întrebării sau înjosite. Dar cine-și pierde vremea să cerceteze fondul problemei? Foarte ciudat, dar, după un timp, prea puțini și-au mai amintit de Helgo, iar unora li s-a părut firesc să nu mai existe, după cum la cei mai mulți au prins toate calomniile care s-au spus și se mai spun despre el. Siguri nu mă mai întreb dacă a făcut bine ceea ce a făcut, însă mă macină o

durere fără nume, nu-mi place ceea ce trebuie să simt, să aud și să văd. Mergeam de la unul la altul, dar ei nu se interesau de omul căutat de mine, ci în ce calitate mă ocup de el, cine sunt eu de fapt, adică, mai clar, ce se bagă o biată muiere sau, dacă vrei, o banală curvă, într-o problemă care n-o privește? Din moment ce sunt întreagă, sănătoasă, bine îmbrăcată, ce-mi mai pasă de alții?. Plusam îndârjită, fiindcă nu-mi venea să cred că oamenii au memorie atât de scurtă. Pe urmă, mi-am pierdut nervii... Sigur că propriilor mele erori le-am dat de urmă foarte târziu, după lungi și minuțioase discuții cu Jean Bălănescu, prietenul la care, după plecarea Ioanei, mă văicăream. Încep să te compătimesc, mi-a spus el. N-ai învățat absolut nimic din cele trăite până azi, deși ai în urmă un respectabil număr de ani. De fapt, de aici se trage ghinionul multor femei: au tendința de a se mula pe psihologia bărbatului iubit. Sigur, pe alt plan este tentația firească de contopire, de alcătuire a unității ideale: nobil, frumos, cum vrei, dar ignori un detaliu: contextul. Cine sunt cei ce-ți aud durerea? Trebuie să reiei totul de la capăt, dar cu discreție, perseverență și, mai ales, după o cercetare minuțioasă a psihologiei adversarului. Acoperirea ți-o ofer eu! Declară-l uitat, nu mai vorbi, nu te mai interesa de el, pregătește-ți în taină planul și, dacă ții neapărat să afli adevărul sau chiar să-l găsești pe Helgo, simulează o nouă pasiune, pentru mine, de exemplu. Eu m-am plictisit de singurătate, voi fi nu peste mult pensionar, nu-mi pasă ce se va spune, ba sunt fericit că îmi va crește cota de... viril! S-a mutat în scurt timp la mine și așa mai departe. Spațiu am destul, singurătatea mă sufoca, Jean a fost o salvare. N-am stat degeaba, am deci o imagine destul de încheată a ceea ce a fost și a ceea ce trebuie să mai fac; drumul până la adevăr este încă dificil, deși mi se pare scurt. Cât despre tine, ți-ai pus oare întrebarea aceea? „

„Da, nu o dată...”

„Și?”

„Din păcate, faptul că știu unde greșesc și de ce mă ocolește succesul în cazul Helgomar, de ce bat pasul pe loc, nu înseamnă mare lucru. Sigur, ca om și ca gazetar am multe defecte, dintre care unul mai poate fi ameliorat: îmi fac investigațiile stăpânit de un nejustificat sentiment al vinovăției. La început, mai ales, mă purtam

de parcă aş fi comis o ilegalitate; nu încercam să cuceresc adevărul, ci să-l fur... Dar cel mai grav este că nu merg nici astăzi prea departe... Şi oricât m-ar dura, între intenţiile şi faptele mele se păstrează încă o mare distanţă, deci... Pe de altă parte însă, trebuie să recunosc că până în acest moment n-am reuşit, să mă conving pe deplin dacă acest caz merită toate riscurile. Sunt crud, însă nu vreau să vă mint...”

„Din moment ce n-ai descoperit mobilul profund al acţiunilor lui Helgo, n-are rost, este inutil să continui. Ne oprim aici...”

„Nu ne oprim. Vreau însă un răgaz, trebuie să mă gândesc la ceea ce a fost şi ar mai putea să fie. Căutând una, mi s-a întâmplat, nu o dată, să descopăr alta. Helgo, indiferent dacă mai există sau nu, este scos din circuit, anulat. Oricum, noi n-o să putem dezlega foarte curând acest mister şi nu, sigur nu, prin forţele noastre. Sunt însă cazuri, foarte numeroase, care depind de mine şi, poate, au aceeaşi importanţă. Am deci nevoie de un timp... vreau să meditez... să evaluez riscurile. Poate că n-o să renunţ, aşa cred, oricum sunt obligat să mă mai gândesc...”

„Nu te gândi... Până la această vârstă, anumite adevăruri trebuiau să-ţi fie clare. Trist ar fi ca totuşi să le descoperi foarte târziu, când în locul faptelor de bine nu vei putea aduna decât minciuni, regrete şi proiecte neduse la capăt. Ceva din această crudă realitate pot să-ţi povestesc din propria-mi experienţă... O bună parte din viaţă am fost convinsă că menirea mea este să fiu un medic foarte bun, să vindec copiii minerilor şi atâta tot. Acum însă îţi pot mărturisi că nu mai atât nu ajunge, este doar jumătate sau aproape jumătate din ceea ce trebuie să faci pentru alţii, aici, în această parte de lume. De fapt, nu neapărat pentru alţii, fiindcă şi în interesul tău eşti obligat să opreşti primitivii, rudimentarii, pleava socială să-şi impună regulile... Tu, în dosarul pe care o să-l prezinţi cândva la porţile raiului, ce o să pui? Articolele tale? Dar câte sunt corecte? Câte spun ceea ce credeai că ar trebui spus, exact în momentul în care le-ai scris? Cuvin ţările în şedinţe? Chefurile şi documentările în care te-ai lăsat păcălit cu voie? Aş dori să mă înţelegi: nu te condamn şi nu sunt dură fiindcă nu vrei să mergi mai departe, deşi sincer îmi pare foarte rău... În ultimă instanţă, nu fac decât să-ţi repet întrebările pe care mi le-am pus şi eu, cu mare întârziere... De fapt, nu eu, ci Jean, cel ce pare

adormit, cel ce hrănește săptămânal peștii din toate pâraiele din jur.). Jean mi-a explicat că am trăit aproape degeaba lângă Helgo... L-am înjurat o vreme, fiindcă n-avea cum să-mi convină observația, dar până la urmă i-am dat dreptate... Adevărul este că pe Helgo am început să-l simt și să-l înțeleg abia după... Ce-i drept, el niciodată nu mi-a spus adevărul întreg, ba, uneori, nici măcar nu l-a sugerat... Atâta vreme cât nu cunoști nimic, căuta el să mă convingă, nu ai, la o adică, ce mărturisi. Și, treptat, bazându-mă poate și pe faptul că aveam încă destul timp, mă împăcasem cu gândul că sunt femeie, că înainte de toate are nevoie de căldură, hrană și înțelegere. Mai ales aici am greșit: deși eram amândoi destul de trecuți, aveam certitudinea că timpul ne așteaptă, că este de partea noastră, că neajunsurile lui erau trecătoare... Nenorocita de educație... Trăisem conectată la diversele surse de informație, aveam un fel de obsesie a noului, a performanței, încât ceea ce mi se întâmpla sau observam că se petrece în imediata vecinătate mi se păreau simple anacronisme trecătoare. Performanțele profesiei îmi dădeau puterea să suport pe diverșii pierde-vară care se erijau în atoateștiutori. Nu se poate, îmi spuneam, evoluția are legile ei, dar uitam că neroziile și aiureala altora le plăteam eu, că, în realitate, trecea din timpul meu, numai din timpul meu, nu dintr-al lor... în sfârșit... Dar sunt oameni sortiți să ardă asemeni benzilor de magneziu pentru a arăta altora drumul său, dacă vrei, tainele nopții ce-i înconjoară. Și chiar dacă Helgo n-ar fi fost ceea ce cred eu, ci un banal escroc sentimental, cum mi se tot repetă, un carierist odios, un nebun periculos, un încurcă-lume, un trădător și așa mai departe, am o singură certitudine: că a dispărut fără urmă — fără urmă pentru mine, desigur — și că, încercând să-l găsesc, am descoperit lumea sau, mai exact, chipul real al unei lumi pe care o ignorasem. Și ce-i cu asta? La ce-mi folosește? De aici începe o altă discuție. Oricum, până voi avea o certitudine în privința lui, nu mă voi liniști?”

„Mi se pare firesc. De un timp însă simt că trebuie făcut altceva, că ne aflăm pe un drum paralel, din păcate cam în depărtat de pista adevărată. Tocmai de aceea am nevoie de un timp mai lung pentru a mă gândi, dacă vreți, la propriile-mi erori și convingeri, dar și la o altă soluție...”

„Eu nu te-am rugat decât să-i vizitezi pe cei notați pe listă și, eventual, să explorezi puținele fire care ar porni de la ei. Restul mă privește!”

„Merg aproape degeaba: nimeni nu spune nimic. Sau: nimeni nu știe nimic! Nici banii, nici alcoolul, nici altele nu mi-au fost de prea mult folos. Ce-i de făcut? Încotro? „

„În acest caz, ai nevoie cu adevărat de un timp de gândire. Trebuie să descoperi cum poți câștiga încrederea oamenilor!”

STOP.

Victoria Oprea... Nu știu cum poate fi numită întâlnirea cu ea; şansă sau ghinion? Oricum, din seara aceea îndepărtată cu gust de alcool și nepăsare când, fără prea mult discernământ, i-am promis să-i dau o mână de ajutor, viața mea a început să ia un curs neobișnuit, în sensul că multe din cele știute până atunci despre oamenii din imediata mea vecinătate au început să fie puse sub semnul întrebării, pe măsură ce mă implicam. Sigur, aș fi profund ridicol dacă aș afirma că, până la ea, n-am auzit de existența unor cazuri de nedreptate făcute unor oameni; unii mi-au scris ori m-au căutat la redacție, dar pe atunci lucrurile mi se păreau destul de simple: știam dinainte ce se poate și ce nu se poate apăra, salva, îmi cunoșteam cu precizie albia între ale cărei maluri puteam naviga, și, raportând faptele la regulile și legile atât de bine cunoscute, mă despărțeam de „cazurile” mele împăcat sau, oricum, fără sentimentul vinovăției exacerbat peste măsură: nu eu făcusem legile, regulile și așa mai de parte, și nici măcar nu contribuiseam la elaborarea lor, plus că fusesem obișnuit să cred că undeva, departe, la capătul firului, acolo unde au fost ele gândite etc., au existat rațiuni care mie mi-au scăpat. A le înfrunța, nega și așa mai de parte mi se părea o aventură lipsită de sens: Cui să spui? Unde să strigi? Cine să te audă? Uneori, în cazurile cele mai flagrante, scriam cu de la mine putere câte un articol și, în soțit de o mie de explicații, îl înaintam șefului care, când nu se înfură, mă privea ca pe un extraterestru; „Fratele meu, ești cumva picat în cap? Te-ai certat cu Paula sau ți-ai lăsat mintea la garderobă? Eu, unul, n-am chef să vând gogoși la gară împreună cu madam Negru, nevastă-mea, pentru aiurelile tale! Tocmai tu, un pârlit de gazetar din Râul Doamnei, ți-ai găsit să faci

ordine în lume? Să fim serioși! Ar fi suficient să-l dau la cules ca să nu ne mai putem spăla cu apa de la trei hidrocentrale! Iar apoi, știi bine, există syndicate, să se plângă acolo, și dacă nu le ajung, să-și mai înființeze, dar pe mine să nu mă bage în bucluc “” „Păi, acțiunea s-a pe trecut tocmai în parohia noastră!” mă chinuiam să-i explic. „Da, mersi de precizare, era să mor prost. Și ce dacă s-a pe trecut? M-am saturat să mi se tot repete că n-am discernământ, orientare justă și așa mai departe! Într-o bună zi îl numește pe altul, mai matur, și care-i câștigul? Pentru că azi, știi bine, și să vinzi gogoși îți trebuie pile, așa că mă așteaptă, în cel mai fericit caz, plimbatul felinarului pe ulițele diverselor sate pentru a-i convinge pe *ceapiști* să citească presa și să contract teze porci! Așa că, vezi și tu, nu-i momentul pentru acte de eroism! Nu cercetează nici dracul dacă ai sau n-ai dreptate!” Oricum, refuzul șefului mă absolvea de vină și, în scurt timp, prins de alte treburi, figurile oamenilor, marcate de durere sau revoltă, rămâneau să zacă o vreme prin unele unghere ale memoriei până erau înlocuite de alte evenimente care mă afectau direct. În cazul Victoriei Oprea, lucrurile mi s-au părut foarte simple: ea nu-mi cerea nici să scriu, nici să intervin la cine știe cine pentru a-i face ei dreptate, ci pur și simplu să vorbesc cu diverși oameni și să-i relatez doar ei cele aflate, treabă ce mi se părea destul de comodă. De fapt, nici măcar nu-i povesteam decât detalii fizionomice sau de patologie, fiindcă îmi făcuse cadou un mic, dar puternic casetofon de buzunar *Sony*, astfel că mă obișnuisem să încredințez memoriei magnetice chiar și cele mai neînsemnate discuții. Printre picături, doar pentru a-mi face mâna, am înregistrat-o de câteva ori și pe ea, desigur, fără să-și dea seama, fiindcă noaptea, în diversele hoteluri de mâna a zecea sau, rar de tot, prin diverse case de oaspeți, îmi plăcea să-i reascult sfaturile, întotdeauna extrem de necesare, dar mai ales să mă contaminez de optimismul ei care, în general, nu-mi prisosea, ba, mai mult, după prima tentativă, s-a apropiat vertiginos de zero. Îmi amintesc exact: înainte de a o anunța că sunt gata să-mi cumpăr bilet pentru Stoinița, unde se mutase — sau fusese mutat — Zaharia Câmpean, prietenul lui Helgomar, avusesem sentimentul că, în realitate, am de îndeplinit o banală formalitate. „În fond, de ce ar fi chiar atât de complicat să discuți cu un om lipsit de importanță, un artificier anonim care, datorită specificului minei, a trebuit să se re

califice? am întrebat-o pe Victoria. Nu văd niciun impediment, doar dacă este în concediu sau, conform tradiției, beat...” „Mi s-ar părea, drept să-ți spun, un succes chiar și faptul că l-ai văzut! a râs ea. Îmi plac optimiștii, și eu sunt, vezi doar că nu renunț, că încă mai cred, însă trebuie să te gândești pe drum sau chiar înainte de a ajunge la Agenția de voiaj dacă ești, la rândul-ți, pregătit să răspunzi la câteva întrebări de genul: ce ai cu el, de unde-l cunoști, de ce ai străbătut câteva sute de kilometri pentru a vorbi cu un ca fiecare, ce știi despre acest om etc., etc.? „ „De ce să fiu întrebat și de către cine? Ce rău fac discutând cu un om liber, independent, aflat în câmpul muncii? Numai să aibă el chef de vorbă...” „Vezi, aici e problema: s-ar putea să n-aibă, ba să te chiar scoată, afară...” „Asta rămâne de văzut. Un om simplu, un biet truditor ca atâtea și atâtea mii pe care i-am cunoscut, nu are asemenea obiceiuri !” „Eufemistic, bolii tale i se spune naivitate, s-a enervat ea. Dacă-mi dai voie, din cele deduse până acum, pot să te asigur că, deocamdată, n-ai cunoscut niciunul ca el !” Sigur, avertismentele repetate cu obstinație nu mi-au plăcut, dar mai ales felul de a se purta: fără să vrea, probabil, îmi lăsa impresia că știe mult mai mult decât spune, că în realitate nu sunt decât un biet angajat cu ziua care trebuie să facă o treabă complicată, însă fără să știe sau să fie capabil să înțeleagă scopul ei profund, implicațiile. Cu toate astea, mi-am spus că, pentru orice eventualitate, e bine totuși să încerc niște răspunsuri plauzibile la eventual sie întrebări ce mi s-ar putea pune, precum și diverse variante pentru a-l aborda, însă necrezând în necesitatea lor, nu am insistat asupra nuanțelor, m-am mulțumit doar să-i rețin bine fi gura, cercetând zile întregi o fotografie mărită mult de Victoria: Zaharia, Helgomar și Conțiu, un alt personaj de pe lista respectivă, undeva la iarbă verde, cu paharele întinse spre cel ce mânuia aparatul; Zaharia era destul de euforic: râdea cu toată gura, de parcă ar fi vrut să ciocnească un pahar cu lumea din jur, ba chiar și cu munții bănuți înaintea lui, foarte aproape, în măruntaiele cărora urma să reintre iarăși – o tentativă de a-i îmbuna. Helgomar încerca să schițeze un zâmbet, dar fără chef, mai mult pentru a simula buna dispoziție; ochii lui priveau deasupra munților, spre un cer alb, odihnitor de care nu s-a săturat niciodată. Conțiu, mult mai terestru, a fost surprins cercetându-și cu reală durere paharul gol.

Călătoria spre Stoinița a fost, în cea mai mare parte a ei, fără istorie și mi-a rămas în memorie ca un straniu amestec de mirosuri: transpirație, spray-uri proaste, tari mâncăruri cu mult usturoi și ceapă, dar mai ales bere și țuică încât, în unele momente, avusesem sentimentul că mă aflu în interiorul unei cisterne cu alcool. Vecinii de compartiment, la care altă dată eram foarte atent, nu mă atrăseseră cu nimic: discuțiile obișnuite despre cum se pot procura diverse produse și cât de supra soliciți sunt copiii la școală; nici măcar vocile lor nu mi se păruseră plăcute. Mă adâncisem în mine, nu neapărat pentru a căuta cauzele sau motivațiile adânci ale înverșunării Victoriei, ci mai ales spre a mă bucura de liniștea pe care mi-o dădea anonimatul și detașarea de orice alte obligații, în afară de aceea de a prezenta biletul conductorului. Abia în ultima parte a drumului, după ce am schimbat trenul și m-am decis să cercetez vagonul restaurant, am descoperit cu uimire că am cam aceleași ritmuri la fumat cu o vecină de compartiment, ignorată până atunci, și cum nu era chip să mă sustrag curiozității ei, nu-mi rămăsese decât să mă distrez improvizându-mi o biografie foarte spectaculoasă — inginer miner, specialist în niște mașini sofisticate, divorțat, copii, călătorii de studii în diverse centre miniere din lume *etc.* —, dar din câte mi-am dat seama, nici ea nu s-a lăsat mai prejos: studentă la biologie, venită pentru o zi sau două la niște rude suferinde.

Dacă vârsta și îmbrăcămintea se potriveau profesiei, cunoștințele ei de biologie spre care, pe neobservate, alunecasem din curiozitatea de a mă convinge de adevărul spuselor ei, erau departe de a fi măcar mulțumitoare: până la urmă, sesizând cursa, îmi vorbise de băieți și fete, de dansuri și întâlniri, de filme și deplasări „foarte drăguțe” în munți, la diverse cabane, iar eu, cu aceeași sinceritate, de țări pe care, fără îndoială, nu le voi vizita niciodată, de concerte și întâlniri sportive văzute totuși, dar pe casete video. Astfel, lipiți de geam, fumând țigară după țigară, ne antrenasem parcă într-un concurs de minciuni, atâta doar că niciunul nu ne străduiam să dovedim netemeinicia afirmațiilor celuilalt, dimpotrivă, ne menajam cu foarte multă eleganță: se vedea limpede că eram deprinși amândoi să ascultăm cu răbdare orice bazonie, dar și să spunem cu toată candoarea cele mai neașteptate minciuni. În gară ne-am

despărțit brusc, poate din același motiv, ca, spre surprinderea mea, să o reîntâlnesc la hotel, însoțită de un bărbat foarte solid, cu alura de boxer. Seara și-a petrecut-o în restaurantul hotelului, în aceeași companie; m-a văzut, firește, ne despărțeau numai două mese, însă m-a ignorat cu desăvârșire, ceea ce mi s-a părut chiar normal. De fapt, n-am rămas prea mult, deși mi-ar fi plăcut să-i urmăresc reacțiile, m-am grăbit să iau masa cât mai repede.

pentru a putea cerceta în tihnă aleea Fericirii unde se afla locuința lui Câmpean, alee descoperită repede cu ajutorul unui ghid al orașului. De astă dată, foarte ciudat, n-am mai avut sentimentul că am de îndeplinit o simplă formalitate, deși adresa dată de Victoria era clară și descoperirea ei nu prezenta nicio dificultate. Orașul închis între munți mohorâți, aflat parcă în așteptarea unei ploi exasperante, de toamnă. În care casele mărunte, ascunse după garduri mari, din piatră, alternau cu blocuri stereotipe înconjurate de o vegetație chinuită, îmi inducea o neliniște aparte, de parcă m-aș fi aflat în fața unei catastrofe, poate și pentru că nu mă așteptase nimeni, eram un particular oarecare, obligat să descopere totul singur și în imposibilitatea de a face apel la cineva dacă r prin absurd, s-ar fi ivit vreo complicație. Poate de aceea în seara respectivă m-am mulțumit ca, mai bine de o oră, să dau târcoale blocului, să urmăresc., atât cât se putea, prin geamurile neacoperite, înfățișarea și gesturile celorlalți locatari, de parcă din ele, indirect, aș fi izbutit să deduc și structura celui căutat, despre care Victoria nu-mi putuse spune mare lucru. Până la urmă, mi-am propus să nu mai amân întâlnirea, dar, spre uimirea mea, în dreptul numărului respectiv de apartament figura alt nume. Intrigat, am verificat tabelele cu locatari, însă pe ele nu exista niciun Câmpean, fapt care nu m-a alarmat peste măsură: o fi uitat să schimbe tabelele, mi-am zis și, cu ajutorul brichetei, am reușit să descopăr apartamentul 35 pe soneria căruia scria cu relativă stângăcie: Oltean Gheorghe. Stimulat de discuțiile ce răzbăteau până la mine, pe coridor, m-am decis să sun și, imediat, a apărut în prag o femeie solidă, de vârstă mijlocie, având capul acoperit cu un prosop mare, de baie; în același timp s-au deschis și ușile vecine, de parcă soneriile ar fi fost cuplate, numai că n-a ieșit nimeni afară. „Îl caut pe domnul Zaharia Câmpean, am zis, după ce am salutat-o foarte politicos. Am fost asigurat că adresa este

exactă!” „Aici nu locuiește niciun Câmpean, m-a repezit femeia. Pe ușa scrie destul de clar numele locatarului!” „Poate că înaintea dumneavoastră... Nu cred să fi greșit...”, am insistat, speriat că s-ar putea retrage. „Nu știu, m-a expediat femeia cu aceeași acreală. Am găsit apartamentul liber.” „V-ați mutat de mult?” „Cam de un an, a răspuns ea, cu o voce din ce în ce mai iritată. Din păcate, nu vă pot fi de niciun ajutor, nu-l cunosc, nici măcar n-am auzit de acest om, mai bine adresați-vă miliției!” „Și, fără să-mi dea răgaz, mi-a trântit ușa în nas* Normal ar fi fost să bat în ușile alăturate, să duc treaba la bun sfârșit, mai ales că vecinii ascultasera discuția, dar, neliniștit și obosit prea de timpuriu, am amânat pentru dimineața următoare, deși simțeam că nu fac bine. Spre norocul meu însă, în timp ce mă chinuiam* să cobor pe scările întunecate, am fost ajuns din urmă de o bătrână: „Domnule, a zis ea în șoaptă, am auzit când ați vorbit cu zdreanță aia a lui Oltean. Să nu vă supărați, că așa se poartă cu toată lumea, chiar și cu maică-sa! Bietul Zaharia, bunul nostru vecin, a fost mutat la Cumpăna. Și-a lăsat la noi un geamantan, însă nici până azi n-a venit după el... Sunteți neamuri? V-a trimis cumva după haine? ca apoi să facă îngrijorată un pas înapoi: Doamne, și am vorbit fără să știu cine ești?! Căci a suferit destul bietul om... D’apoi eu sunt o bătrână fără minte și doar n-o să te legi de mine...” i-am relatat, foarte pe scurt, adevărul, fiindcă îmi câștigase încrederea, iar bătrână, cu o voce cam nehotărâtă, m-a invitat să o caut dimineață, „când toți ceilalți sunt la lucru!” I-am mulțumit foarte recunoscător și, torturat de o nejustificată frică sau contaminat de neliniștea femeii, m-am grăbit să părăsesc blocul: parcă numai afară, în plină stradă, mă simțeam în siguranță. În fond, nu se petrecuse nimic deosebit: un om oarecare s-a mutat — sau a fost mutat iarăși! — într-o localitate oarecare, în alt capăt de țară, iar cei ce stau în fostul lui apartament nu au habar despre cel ce i-a precedat; n-au murit de amabilitate, fiindcă aceasta este o stare ori o particularitate umană legată direct de gradul de civilizație, plus că nici ora vizitei nu era din cale-afară de potrivită. Și totuși mi-a fost imposibil să admit că realitatea este așa cum încercam să mă conving; ceva mă îndemna să revin oii mai multă atenție la sugestiile Victoriei, din păcate! Însă, în momentele imediat următoare, mi-a fost imposibil, deoarece în spatele meu apăruseră doi indivizi, umbre masive, mobilei, care îmi

comentau în gura mare mersul, hainele, părul și tot ce se putea. M-am străduit din răspuțeri să nu le dau de înțeles că-i aud, ei însă, nevoind să-mi lase niciun dubiu; s-au apropiat atât de mult, încât am avut certitudinea că le simt chiar și respirația. Strada era pustie și neospitalieră, încât mi se părea inutil să mă opresc și să încerc un dialog în speranța că vor apărea niște trecători sau vreun milițian care să mă salveze, așa că, străduindu-mă să-mi păstrez luciditatea e, mi-am propus ca, la nevoie, să-mi vând cât mai scump pielea. Aproape de centrul orașului mi s-a pus prima piedică — dar eu, în loc să mă întorc și să-l lovesc pe cel mai la îndemână; m-am pomenit grăbind pasul, efort ce s-a dovedit inutil, fiindcă nu peste mult am fost ajuns din urmă și insultat. „Îl trimiți tu în mă-sa sau mă lași pe mine?” l-am auzit pe unul dintre ei, și atunci, fără să mă gândesc, m-am întors brusc și, cu disperare, l-am izbit pe cel mai la îndemână în plex, încât în secunda imediat următoare am auzit un urlet scurt și zgomotul înfundat al căderii. Tot atunci însă, spre consternarea și norocul meu, s-au stins luminile în oraș, dar m-am gândit la asta mult mai târziu, în cameră, deoarece în momentele acelea am avut certitudinea că am fost lovit în ochi, că sunt orb, căzut la pământ, iar fuga disperată, absurdă, până la pierderea respirației, nu este decât materializarea zarea unei nevoi ce se consuma în imaginație, o dorință ce se va stinge nu peste mult. Nu-mi dau seama cum am ajuns la hotel și, pe aceeași beznă, în cameră, îmi amintesc doar, ca desprinsă dintr-un vis absurd, figura zăpăcită a recepționarului căutând cheia cu lumina, un „Nu acolo!”, destul de calm spus de o femeie care observase că mă chinui să deschid o altă ușă și frica ce mă cuprinsese, o altă nuanță de frică; descoperind cuvertura de un verde întunecat ce acoperea patul peste care lumina lunii proiectase umbra grătilor de la geamul vechiului hotel. Mi-am revenit foarte târziu din buimăceală, abia spre dimineață, dar, cât m-am străduit, mi-a fost imposibil să-mi explic ce s-a întâmplat după ce l-am lovit pe individ, ce doreau cei doi și așa mai departe, ba, dacă nu m-ar fi durut pumnul stâng, chiar și în ziua următoare, aș fi continuat să cred că mă chinuie umbra unui coș mar. De mai multe ori, cu migală, am încercat să rememorez fiecare pus, vorbele Victoriei, ceea ce aflasem despre Câmpean. Însă deși nu descoperisem nicio legătură între viu la mea la fusta lui locuință și

cei doi ui mântuii încât, în unele momente, mă copleşise regretul că nu m-am putut stăpâni, că frica m-a împiedicat să le reţin cuvintele, nu puţine, mi-a fost imposibil să readuc întâmplarea la dimensiunile ei normale; ceva nu era limpede, el a prea clar tulul încât să fie şi adevărat, poate de aceea m-am hotărât cu atâta dificultate să părăsesc, în dimineaţa următoare, camera sigură, familiară, a hotelului. Fireşte, era prima dată când cercetam pe cont propriu o situaţie ale cărei implicaţii nu le cunoşteam decât parţial; În plus, abia acum îmi făceam meseria cu adevărat, iar rutina şi comoditatea, atât de familiare până atunci, ţineau să-şi spună, după primii paşi, cuvântul. În drum spre sala de mese unde, la micul dejun, lini propusesem să caut totuşi cu seriozitate răspunsuri plauzibile la întrebările ce mi s-ar putea pune de către eventualii interesaţi să nu-l găsesc pe Câmpian, dar şi să-mi imaginez soluţii de ieşire din situaţiile în care aş putea fi târât la o adică, am mai prins curaj: niciunul dintre cei întâlniţi nu mi s-a părut ostil, iar scările înguste şi coridoarele întortocheate, holul înalt, de catedrală gotică, populat mai ales cu personalul de serviciu, fusese o necesară intrare în firească. Spre uimirea mea, în sala de mese, singură, obosită, fata din tren îşi aştepta resemnată ceaiul „Mereu solitar marele inginer şi cercetător?” a glumit, îndemnându-mă să iau loc. „Se mai întâmplă, m-am eschivat, deşi bucuria de pe faţa ei mă liniştise brusc. Doar n-o să doarmă şi însoţitorii cu mine, la hotel !” „De obicei oaspeţii sunt aşteptaţi din vreme, cu nerăbdare, conduşi cu atenţie peste tot”. Se pare că savanţii din Stoiniţa au intrat deodată în concediu !”. râse ea cu poftă. „Dar şi neamurile tale! Ori s-au prăpădit, ori s-au făcut sănătoase peste noapte !” i-am întors ironiile. „Când e vorba de oameni, ştii doar, nimic nu trebuie exclus. Se vede că eşti un controlor foarte dat dracului din moment ce nici măcar nu i-ai anunţat că soseşti, altfel n-ai fi umblat cu suta de lei în buletin. Sigur, am avut mult timp liber şi, în lipsă ce ceva mai bun, m-am gândit că amândoi am minţit ieri, treabă până la un punct firească: la ce-ţi foloseşte să te spovedeşti primului întâlnit? Dar faptul că sunt o mincinoasă te-ar împiedica, oare, să mă inviţi la o plimbare prin oraş, după ce, fireşte, ne vom boa fiertura asta de zahăr ars pe care băştinaşii o numesc ceai?” „Tipul cu care te-am văzut aseară nu-mi prea dă curaj, în ipoteza că nu ţi-e o rudă apropiată, m-am străduit

să glumesc; Pe aici, după câte mi-a fost dat să observ, pumnii se distribuie cu destul de multă generozitate și fără motive întemeiate. Pentru o cauză nobilă aş mai suporta, la o adică, chiar și niște oase zdrobite, dar așa...” „În primul rând, se revoltă ea, tipul cu pricina e, în acest moment, la mare adâncime. În al doilea rând, chiar dacă e rugbyst, mi-e un fel de rudă... În al treilea rând, am descoperit aseară, din pură întâmplare, că ești foarte iute de picior. În al patrulea rând, pentru o cauză nobilă trebuie să fii pregătit din timp... adică e bine să ai și condiție fizică! „ „Dar tu unde erai?” m-am interesat uluit, privind-o ca un căzut din cer. „Păi, spuse, stăpânindu-și râsul, orice fată cuminte stă noaptea acasă. Eu sufăr de insomnii și atunci, neputând citi din lipsă de lumină, mă uit pe geam. Chiar dacă nu văd nimic fiindcă aici, în orașul acesta, oamenii sunt mereu obosiți și se culcă devreme... La ora șase, beți-cui, mai cântă, dar la opt, cel târziu, dorm, așa că nu prea ai de ales. Iar când este și lună plină, mai adaugă și ea ceva la insomnii...” „Și ce ai văzut?” am insistat, intrigat. „Printre altele, chiar și pe tine fugind...Adică mi s-a părut că ești tu, căci se stinsese lumina în tot orașul... Am ieșit pe coridor, însă erai foarte speriat, n-ai observat pe nimeni, ba ai greșit și camera, încât am fost obli gată să-ți dau o mână de ajutor, însă, spre regretul meu, nu mi-ai recunoscut vocea...” Chinuindu-mă să fiu calm, detașat, i-am povestit cele întâmplate, iar ea, după ce m-a ascultat cu atenție, m-a privit uimită: „O, sunt fel de fel de oameni aici, în valea asta! Unii vin, alții pleacă, mulți au impresia că se câștigă foarte ușor, dar când văd ce se cere în subteran, când descoperă adevăratele condiții, migrează spre alte zone... În plus, cei de aici n-au cu ce-și pierde vremea! Spectacole puține și proaste, frig, plictiseala, femei aproape deloc, așa că se distrează cum îi duce, capul... Totul este să mai omori o zi în așteptarea celeilalte, care va fi la fel. Acum, pentru că tot am trecut la sincerități, spunemi, cât mai rămâi pe aici?” s-a interesat cu un neînțeles sentiment de grijă. „Foarte puțin, poate câteva ore. Trebuie să vizitez pe cineva și atât. Imediat după, voi căuta primul tren”. „Deși n-aș vrea să te încurc, mi-ar plăcea să te conduc până acolo... Treburile mele încep spre amiază...” Nu-mi dădeam seama dacă fac bine lăsând-o să mă însoțească, însă îmi vorbise cu atâta încredere, încât îmi era imposibil să o refuz, iar apoi, indiferent cine era, prezența ei îmi

dădea mai multă siguranță; poate de aceea n-am îndrăznit să o întreb cu ce se ocupă și de ce a venit aici, într-un oraș pe care-l antipatizează și-l știe atât de bine. Îi priveam pe furiș fața palidă, uscată, ochii mari, negri, măr cați de o ciudată tristețe, buzele subțiri, discret conturate cu ruj, mâinile agitate, căutând neîntrerupt ceva sau sugerând sfârșitul unor fraze abia începute, și mă simțeam fericit că a sosit la timp și că, alături de ea, străbăteam cu mai multă încredere orașul străin, cu trotuarele desfundate pe marginea cărora arbori chirciți erau acoperiți cu praful ridicat de zecile de camioane ce alergau cu viteză exagerată, de parcă ar fi prevestit iminența unei catastrofe. Curios, pe întreg parcursul n-a pus nicio întrebare în legătură cu rostul vizitei mele; se mulțumise să comenteze clima, înfățișarea blocurilor plantate bizar printre căsuțele mărunte, acoperite de vie sălbătică sau iederă, munții din jur, albastrii, (riguroși, figurile oamenilor obosite, nervoase; abia când am ajuns înaintea blocului s-a interesat cu jumătate gură, printre altele, cât stau, dacă, deci, aș avea chef să fu așteptat. Ușor contrariat de dorința ei, i-am răspuns că rămânerea mea la persoana respectivă nu depinde de mine, așa că ar fi mult mai bine să nu-și risipească timpul, mai ales că, dintr-o veche experiență, întotdeauna când am fost așteptat, n-am dus niciun lucru la bun sfârșit, or, treaba pentru care am venit în Stoinița mi se părea extrem de importantă și nu suporta amânare. „Să-mi risipesc timpul? Ce timp?” a exclamat ea tristă, întinzându-mi mâna. I-am mulțumit sincer pentru sprijin și, nu tocmai din politețe, am asigurat-o că aș fi bucuros să o revăd cândva, într-un alt moment, mai calm, al existenței mele. „Am luat la cunoștință, m-a asigurat plecând grăbită, deși, din câte mi-a fost dat să descopăr, timpul nu este, în toate cazurile, cel mai bun vindecător. Timpul nu mai este al nostru, nu dispunem de el!”

Bătrâna mă aștepta de mult fiindcă, așa cum mi-a mărturisit, pentru ea dimineața începe întotdeauna înainte de șase, când îi pleacă ginerele la mână, fiica la școală, căci este învățătoare, și când trebuie să ia în primire cele două nepoate și, firește, să se ocupe de curățenie și gătit. Mi-a turnat o cană mare cu ceaiul de tei pregătit din vreme, iar apoi, în bucătăria de care nu se putea desprinde din cauza oalelor ce fierbeau, am reînceput, cu pauze și stângăcii, discuția despre fostul ei vecin, Zaharia Câmpean. „Era un

om tăcut, închis, dacă nu-l întrebai, ore întregi nu rostea un cuvânt, dar tare bun la suflet... În fiecare zi intra la noi, aducea fetițelor bomboane, se juca, le căra în spinare... De multe ori, fiindcă nu suportă singurătatea, cumpăra câteva sticle de vin, se încuia cu ginerele meu în bucătărie și, cum le este năravul la amin doi, tăceau ore întregi, după care, din senin, începeau să înjure cu sete, că nici băiatul ăsta al nostru nu-i prea dus la biserică:

nu-i pasă de nimeni, ce are de spus, nu se grijește, o dă înainte! Uneori, când depășeau măsura, intram la ei și-i certam; că una spui tu aici, în casă, la necaz ori la un pahar, și alta poate pricepe vecinul! Avea și Zaharia familie, trei copii, o soacră și tocmai când voise să-i aducă aici, a fost mutat în altă parte, la Cumpăna. Tot gura, că nu putea să ascundă ce gândește... A mai fost și o poveste cu niște butelii de aragaz, dar ginerele zice că și fără asta îi era plin paharul. De câteva săptămâni nu aduseseră butelii de schimb și femeile n-aveau cu ce găti. Atunci Zaharia s-a înțeles cu alții și, într-o dimineață, le-au așezat cu toții pe trotuar, în fața primăriei. Câteva șute... Unii zic mai mult... Oricum, în aceeași zi au apărut mașinile cu butelii pline, însă după aceea diverși șefi au început să-l caute pe cel ce a avut ideea... De fapt nici nu era greu, fiindcă Zaharia, ca de obicei, a ieșit în față și a cerut să vorbească imediat cu primarul, să-i explice situația cu buteliile. ăsta-i, primarul adică, s-a cam supărat pe el. Ce te bagi unde nu-ți fierbe oala? i-a strigat. Mănânci la cantină, n-ai familia aici, și, din câte am aflat, ți-e butelia aproape plină... Sigur, nu mi-e familia aici, dar am prieteni și prietenii au copii mici, iar noi, acolo, în fundul pământului, nu stăm degeaba și nici n-am cerut-o pe gratis!... Zaharia era cam nervos de felul lui... Cu vecinul de alături nu s-a prea înțeles... Oltean ăsta vorbește tot ce aude, iar când nu aude, inventează... Zaharia l-a făcut de râsul tuturor: i-a desenat cu duco pe salopetă o ureche mare... De atunci să nu se vadă. Până la urmă a plecat în Cumpăna, de unde i-a trimis ginerelui meu o carte poștală... Acum locuiește într-o garsonieră, încă nu și-a dus familia, dar speră să iasă la pensie și să se mute în Râul Doamnei, unde are casă și grădină. Sandu însă nu crede că o să-i reușească..." Mi-a întins cartea poștală de pe care i-am copiat adresa, am asigurat-o că mi-a fost de mare folos, apoi, cal fugărit, am părăsit apartamentul. Știam că urmează să fac un nou drum,

mult mai dificil. Spre mirarea mea, fata se afla în stradă, exact unde o lăsasem, lângă un stâlp de afișaj. În prima secundă am fost tentat să o evit, și nu mi-ar fi fost prea greu să mă rătăcesc printre blocuri, până la urmă însă a învins nu neapărat curiozitatea, cât mai ales teama de un incident asemănător celui de aseară pe care, firește, logica îl excludea cu încăpățănare, deși simțurile îl anunțau ca iminent. Era un fel de primejdie ce plutea pretutindeni încât, în unele momente, când privirea îmi aluneca involuntar pe un arbore sau pe o piatră, aveam impresia că au alte forme, ne obișnuite, ba chiar și smogul ce se fixase trainic deasupra văii era doar o perdea, în spatele căreia mocnea o furtună cu consecințe grave pentru mine. „Încă nu m-am putut hotărî în ce direcție să o iau, mi-a explicat, ușor jenată. Ar fi trei buit să dau cu banul, numai că, din păcate, n-aveam decât o biată fisă pe care o păstrez cu sfințenie pentru mai târziu, când voi avea și eu o confruntare... Aici, în orașul ăsta, se lucrează cu sute, nu cu lei...; apoi, ca să fiu și mai sinceră, nici n-am avut ce face, Stoinița, pentru mine, nu are de mult nicio taină, l-am învățat ca tabla înmulțirii... Sigur, mă gândeam că poate nu stai mult. Ți-ai terminat treburile?” „Slavă Domnului, trebuie să văd când pleacă primul tren, i-am răspuns relativ împăcat. Și tu?” „Primul tren este abia la zece seara, în ipoteza că te întorci pe același drum, așa că... Eu, nu știu dacă ți-am spus, mai am o discuție de cel mult o oră... Inutilă... Nimic nu se mai poate drege... Formalități de divorț, dacă vrei să afli adevărul, conchise, cu o imensă tristețe. Mă gândeam că Ți-aș putea fi de folos cu ceva. Nu știu de ce m-am legat de tine, poate și fiindcă orașul ăsta a ajuns să-mi fie foarte străin și îndepărtat, încât l-aș alunga până și din vise. Am impresia că ești pentru prima dată aici. Pari foarte dezorientat...” „Da, ai ghicit, însă misiunea mea s-a cam încheiat; Cel căutat s-a mutat într-o altă localitate...” „Rudă? Prieten? s-a interesat. O vizită atât de scurtă?” „Cunoștință, m-am: eschivat eu. Și ce facem până: Eu sunt absolut liber!” „Poate stăm la o bere pe undeva... Doar așa, să avem un pretext pentru a ocupa niște locuri”. „Braseria hotelului?” „Da, acceptă, fără entuziasm. Emil vine abia la patru, am fi avut timp să urcăm chiar și la cabana *Mistrețul* unde găsești și ceva mâncare, însă ne mai putem gândi...” „Și Emil cine-i?” „Fostul mai soț... Cel cu care m-ai văzut aseară...” „Fostul? Este chiar ireparabil totul? m-am

interesat prostește. S-a încheiat?” „De mult și pașnic... În situații din astea vine un moment când nu mai poți închide ochii, când se sfârșește înțelegerea, răbdarea, lașitatea... Greșeala a fost, poate, a mea, dacă a existat într-adevăr una... Am terminat filologia... și, deprinsă cu lecturile și cu imaginația cultivată cu îndărătnicie, m-am obișnuit să trăiesc cu el așa cum l-aș fi vrut, nu cu cel real. Distanța, mediile diferite în care am fost obligați să ne purtăm nenorocul ne-au îndepărtat... Ne-am schimbat oare atât de mult sau nu ne-am cunoscut? Emil e un bărbat foarte viril, foarte practic, adică fără un gram de imaginație, nu suportă singurătatea și nici nu acceptă să nu fie, cu orice preț, în centrul atenției. La început nu mi s-a părut așa. Oricum, repartizarea, adică sutele de kilometri care ne-au despărțit brusc și-au spus foarte repede cuvântul. Poate că nu s-ar fi întâmplat nimic dacă aș fi renunțat la meserie și aș fi venit aici, cu el: simplă ne vastă sau funcționară pe undeva... N-am vrut: țineam să trăiesc și pentru mine, nu numai pentru el. După aproape trei ani de navetă și de reproșuri, mi-a spus foarte deschis că, de dragul celor două luni pe an, cât suntem împreună, nu mai merită să păstrăm formalitatea ce ne lega... Când ies la lumină, mi-a explicat, vreau să mă aștepte cineva, simt nevoia să am un pat făcut și o mâncare caldă... În subteran se întâmplă zilnic fel de fel de povești...; în ceea ce mă privește, nu contestam acest adevăr. Mă convinsese. La mine, la țară, trăiam cu groază, așteptând un telefon care... Spaimile lui și ale mele nu aveau cum să mă ocolească, atâta doar că eu aveam cu ce umple timpul: școală, școală, școală și atâtea alte treburi în plus. Trăiam așteptând întâlnirile cu el care, practic din fire, și-a găsit o stagiara. Mi-a spus deschis că i-a făcut un copil... Nu noi suntem de vină, Dana, ci stupizenia asta de lume, cu regulile ei cretine, a adăugat el. Nu i-am reproșat nimic, mai mult, nici măcar nu mi-a trecut prin minte să mă răzbun. Nu simțeam nevoia. Pe de altă parte, datorită lui dobândisem o statornică aversiune față de bărbați, capitol care nu e potrivit să-l discut. Abia aseară, când pentru prima dată i-am văzut viitoarea nevastă — dacă unul sau altul nu se va răzgândi —, am simțit acea nevoie... Nu-mi amintesc să mă mai fi încercat așa ceva... O revoltă a organismului, drac' știe! Mă gândeam la garsonieră, unde fiecare lucru era aranjat de mina mea, la patul acela al nostru, în care de atâtea ori am fost foarte fericită, îl

urmăream cum o mângâia fără jenă, de față cu mine, deși încă legal este soțul meu, știam cât îl preocupă povestea aceea legată de pat — obsesia și forța lui — și am simțit o revoltă, o furie, sau nu știu cum să-i zic, m-a cuprins un fel de nebunie... Sigur, mă cunosc prea bine, mă privesc zilnic în oglindă și îmi dau seama că nu-s o femeie ce poate stârni mari pasiuni, dar aseară, dacă n-ai fi fugit ca un disperat în cameră sau dacă ai fi deschis ușa când am bătut, te-aș fi rugat să-ți faci po mană. Pur și simplu milă. Văzând-o, mă simțeam în același timp și superioară și inferioară, învingătoare și umilită. Aveam tăria să-i văd, să-i suport, dar nu mă mai sufeream pe mine însămi pentru candoarea mea, pentru că am crezut în el. Voiam să-mi dovedesc că sunt și eu femeie, dar era și o nevoie a organismului, o adevărată nevoie. Poți să înțelegi așa ceva? „Și mai simți și acum?” m-am interesat, cu o sinceritate desăvârșită, la care s-a grăbit să-mi răspundă: „Nu, nici vorbă! Vor trece luni, dacă nu ani până... Sau cel puțin așa cred în momentul de față. Îți jur, nu l-am înșelat...Aseară însă... Dar e mai bine așa... Și din moment ce am tăria să-ți spun adevărul, înseamnă că am depășit criza. Acum știu că n-aș fi îndrăznit așa ceva nici din dragoste și nici din pură necesitate fiziologică, ci din nevoia de a mă simți într-un fel protejată, apărută, necesară... Oricum, aș fi făcut față, dar numai aseară, în cel mai pretențios bordel! Te-aș ruga să mă crezi pe cuvânt, mai ales că nu ne vom mai vedea vreodată.” „Și de ce te-ai gândit la mine?” m-am interesat. Sigur, aș fi fost fericit să-ți fi fost de folos, însă m-ai surprins... Nu mi s-a mai întâmplat, dar dacă totuși...” „În tren te-am văzut trist, abătut și am avut sentimentul că tot o treabă asemănătoare te-a adus [aici, în Stoinița, deși ne străduiam amândoi să mințim cât mai frumos, să părem convingători. Asta a fost... Sau pentru că-s eu tristă, să mi se pară că toată lumea-i la fel? Adevărul este că m-am surprins până și pe mine însămi cu nevoia aceea stupidă... De ce tu? Fiindcă așa s-a potrivit... Ne-am reîntâlnit mereu, din întâmplare... Și, este jenant să recunosc, nu m-a interesat neapărat omul, deși bănuiam că poți înțelege, te simțeam altfel decât ceilalți, ci faptul în sine, nevoia mea, durerea mea... Acum, nicio grijă, nu mai există acel pericol... Imposibil...” „Nu trebuie totuși să fii atât de categorică. Îți poți prevedea reacțiile după întâlnirea cu el?” m-am interesat prosteste, la care ea m-a privit cu

milă: „Îți amintești ce spunea Heraclit? La lecția aceea am fost prezentă: Nu ne putem scufunda de două ori în același râu, și nici atinge de două ori substanța pieritoare într-o stare identică cu sine însăși... Nu trebuie să ignori că suntem într-un oraș muncitoresc, un oraș de bărbați mai ales, așa că nu s-ar pune problema, la o adică...” Ironia din glasul ei, însoțită de o privire condescendentă, m-a făcut să-mi cer scuze: „Am fost stupid, iartă-mă... M-aș bucura să crezi că nu sunt mereu așa. Chiar și în împrejurările în care mă găsesc îmi dau seama că asemenea trăiri nu au nevoie de cuvinte, dar curiozitatea mea bolnăvicioasă...” „Nicio supărare, a căutat ea să mă liniștească. Până și pe mine însămi m-au găsit nepregătită aceste impulsuri. Par că-mi erau transmise din afară... Iar apoi, maladia întrebărilor mă mai încearcă din când în când. Adesea, după ce trăgea niște pahare, fostul meu soț îmi mărturisea că nu-i face plăcere să se știe cântărit, chiar și sub cearșaf, de mintea critică a unei neveste filosoafe! Din păcate, mi-e greu să spun a cui era principala vină, dar știu sigur că nici nu s-a străduit să mă cunoască...” „Poate că n-a avut timp, am căutat eu să întretin dialogul. Uneori contează chiar și orele ce te des part de cineva foarte apropiat, dar lunile de care-mi vorbeai?!”. „Îmi dau seama, de aceea nici nu-i găsesc mai numeroase vini decât are... Adevărul este că nu-l cântăream, dar trăiam mereu singură, în imposibilitate de a discuta cu cineva de încredere despre ceea ce mă frământa, și doar erau atâtea! Când mă întâlneam cu el, voiam să mă eliberez de toate obsesiile și întrebările... Lui i se părea că actul cel mai important de pe lume este dragostea... Adică nu dragostea, ci partea ei concretă...” „Lucrează într-un mediu periculos, or prezența morții stârnește acel instinct...” „Sigur, îmi dau seama că una este viața privită de sus, din satul în care am fost repartizată și de unde în viitorii ani mi-e greu să ies, și alta în adâncurile pământului, dar suntem totuși oameni și aș fi vrut să simt că sunt bună și pentru altceva...” Părea dispusă, în clipele acelea, să-și continue explicațiile, însă probabil a avut impresia că nu sunt prea interesat de durerile ei; oricum, după o tăcere penibilă, pe care n-am avut forța să i-o tulbur, a izbucnit într-un râs nervos: „Ce rost are? Nimic nu se mai poate schimba, nici în rău, nici în bine... Cu sau fără el, culorile vieții vor rămâne aceleași în următorul deceniu. Mai târziu,

nu prea cred să aibă importanță. De fapt, dacă mă gândesc bine, nici viața asta nenorocită în doi nu ne aparținea: în pat, după ce animalul din el se liniștea, când încercam să-i spun ce mă doare, de ce mi-e frică sau mai știu eu, când simțeam nevoia să-i mărturisesc ceea ce nu îndrăzni neam colegilor, prietenilor, aveam sentimentul că se teme să mă asculte... Nu se știe niciodată, îmi zicea. Iar dacă trebuie să am neplăceri, atunci măcar să știu că s-au întâmplat dintr-un motiv serios, pentru o treabă ca lumea! Pretext? Realitate? Dar ce importanță aveam noi în acest complicat angrenaj? Niciuna! Oricum, de cele mai multe ori mă îni torceam în sat la mine cu vechile spaime și dureri accentuate, cu rănilor, toate, deschise... Ți s-a întâmplat și ție să ai asemenea rețineri?” „Dar cine nu are? m-am grăbit să-i răspund. Și ele nu sunt întotdeauna gratuite. Numai că, din păcate, de aici ar începe o discuție interminabilă — sau foarte scurtă, depinde — despre ce fel de oameni suntem...” „Să punem punct aici, înainte de a mă enerva, îmi spuse femeia, privindu-mă cu milă. Toți vreți să lăsați impresia că dețineți o taină care depășește puterea mea de înțelegere. Adevărul este însă la mîntea cocoșului: suntem niște lași deghizați în înțelepți. Indiferent de pregătire, cultură, nivel social și așa mai departe. Mai bine să căutăm bere!” „Nu am încotro. Iarăși îți dau dreptate. Deși e dureros... Toți vrem să ne spargem capul pentru o cauză serioasă, într-o confruntare decisivă, ignorând însă un singur detaliu: că ea trebuie căutată, creată, gândită... Am certitudinea că de nimic nu ne este mai frică decât de posibilitatea ca ocazia să se ivească. Suntem cu atât mai vinovați cu cât ne dăm seama de acest tragic adevăr și nu întreprindem ceva, în niciun sens!”

Pe nesimțite, am ajuns în braseria întunecoasă, torturată de o lumină roșietică, răspândită cu zgârcenie de becurile de la bar unde, o vreme, ne-am consumat neliniștea în gesturi mărunte, vorbe în doi peri la adresa ospătarilor. Venisem aici cu gândul să discutăm, din păcate, însă, ceea ce am fi avut de spus se consumase în noi, fulgerător, înainte de a intra, astfel că, în clipa când ne-am pomenit față în față, stinghereala sau poate nevoia de a ne menaja ne-au obligat să ne concentrăm atenția asupra celor două pahare cu bere, a scrumierei ori a luminii roșii din tavan, până când ne-am dat seama că, în realitate, ne despărțeau timpul, foarte scurt, ce ne mai

rămăsese de stat în această Împrăștiată localitate și, mai ales, treburile pentru care venisem, „iată o persoană cu care s-ar putea totuși discuta” Îmi spuneam privind-o, deși tocmai de asta îmi era frică. O simțeam că nu minte, numai că nu-mi era de-ai uns. Apoi am început să-mi reproșez că mă întorc fără să-mi fi dus treaba la bun sfârșit: n-aveam voie să plec înainte de a fi vorbit în amănunt, atât cu ceilalți vecini, cât și cu foștii colegi de muncă, sau măcar să fi prelungit discuția cu bătrâna, mai ales că se arătase dispusă să-mi spună tot ce știa. Sigur, în fața Victoriei eram destul de acoperit: găsisem noua adresă a lui Câmpean, mă aștepta, deci, un alt drum, în alt colț de țară și, la urma urmei, nu el era important, adică nu fusesem trimis pentru faptele lui, ci venisem să aflu ceea ce știe acesta despre Helgomar, prin urmare, practic nu avea ce să-mi reproșeze; în mine, însă, faptele îmbrăcaseră de mult o altă culoare: nu mă puteam mândri cu spaima ce-mi însoțise pașii prin Stoinița și nici cu faptul că alesesem calea cea mai comodă cu puțință: fuga, pentru că în realitate fugeam de faptele unuia din puținii oameni cu adevărat interesanți din câți mi-a fost dat să aud, după cum căutam motive să fug și de această femeie care îmi dovedise că poate să se ridice deasupra propriei ei dureri și înfrângerii. „Nu știu ce o fi având valea asta, i-am spus într-un târziu, însă, de când am venit, simt nevoia să mă adăpostesc și să mă spăl. Praf, numai praf și amenințare. Nu mi s-a întâmplat nimic, însă o simt, mă incomodează lw „Bine, a izbucnit ea în râs, atunci să mergem în cameră să ne spălăm. Praful și murdăria pot fi înlăturate. În rest — chestie de noroc. De altfel, a sosit momentul să mă îmbrac așa cum se cuvine, e cazul să-mi întâmpin soțul și soția acestuia în haine curate. M-aș bucura să terminăm cât mai repede ultimele tratative, să pot pleca... Nu că m-ar atrage Popeștii de Mijloc, ci pentru că aici nu mai am niciun rost...”

Ne-am propus să ne reîntâlnim în hol peste o jumătate de ceas, însă abia după câteva minute m-am pomenit bătându-i neliniștit la ușă: pe masa din cameră mă așteptau două cești de cafea, caldă încă, și două pahare cu coniac. „Să nu-ți închipui cumva că a fost soțul meu, mi-a spus femeia, destul de îngrijorată. Nu-i sunt în obiceiuri asemenea gesturi. În ipoteza că s-a schimbat fără să-mi dau seama, era firesc să le trimită la mine...” „Atunci așteaptă-mă, te

rog, revin curând...” am asigurat-o, destul de nervos, însă discuțiile cu femeia de serviciu sau cu recepționarul n-au lămurit nimic; acesta din urmă nu dăduse cheia nimănui și habar n-avea de cele întâmplate. „O fi greșit careva camera, a căutat el să mă calmeze. Din câte știu, cheile se cam potrivesc, iar alcoolul circulă... Dacă rămâneți sus, sunt convins că o să apară și cel ce a făcut eroarea!” La înapoiere, poate și pentru că răspunsul mi se citea pe chip, femeia n-a cerut nicio ex aplicație, ci m-a prins de mână și m-a dus în baie unde, privindu-mă drept în ochi, s-a interesat destul de neliniștită: „Dacă ai puțină încredere în mine, spunemi de ce ai venit aici, în Stoinița? Sau, mai bine, nu! În caz de ghinion, ceea ce sincer nu-ți doresc, ai putea gândi că am și eu o contribuție! Să-i lăsăm deocamdată și să le bem cafeaua și coniacul. La umor, orice om inteligent răspunde tot cu umor!” „Cafeaua și coniacul cui? m-am interesat eu, destul de contrariat. Bănuiești ceva?” „O, nu...; Asta ar însemna să presupun și ce învăț tu pe aici, din păcate însă n-am citit destule romane polițiste încât să am curajul să mă lansez în cine știe ce ipoteze. Să mergem în cameră la tine și poate că până vom bea produsele se va dezlega și enigma!” N-am fost prea încântat de propunere, însă deruta m-a făcut să-i cedez inițiativa. „N-au importanță motivele, sunt strict personale, însă, cu toate astea, simt nevoia să plec imediat”, am asigurat-o mai târziu când, resemnat, fără să am curajul să ating coniacul sau cafeaua, stăteam cu ochii ațintiți pe ușă, tresărind la fiecare zgomot ce venea din hol. „Abia acum ar trebui să rămâi! a ripostat ea, golind cu furie paharul. Dacă nu-ți stăpânești frica, și nu numai în împrejurarea aceasta, ci în oricare alta, ești pierdut! Nu există dușman mai perfid și mai puternic decât frica! Să te învingi singur, să te lași tele ghidat din cauza propriei tale lașități... Numai cei slabi, cei incapabili caută să inspire frică... Este, dacă vrei, una din puținele lecții pe care le-am învățat în valea asta...” „Sigur, teoria e frumoasă, eu însă ți-am spus ceea ce am simțit. Aici nu cunosc pe nimeni și din moment ce nu am habar pe cine să sfidez în această împrejurare — și subliniez: în această împrejurare! — nu are rost să stau... Fie eroare, fie ironie, fie rea intenție, tentativă de intimidare, a mea sau a ta, situația nu se schimbă. Mi-am terminat treaba, plec! Și dacă nu vine nimeni? Mai bine să ne spălăm cum ne-am propus, să luăm masa și...” „Cum

dorești, a acceptat ea. Bănuiesc că ai motivele tale să bați în retragere. Revin peste câteva minute...” A plecat repede, lăsându-mă în seama unei neliniști absurde, deși în realitate ar fi trebuit să mă bucur faptele că, la o adică, puteam fi descoperit într-o legalitate caraghioasă: singur, în camera mea, achitată cu anticipație pe două zile, deci nu mi se putea reproșa nimic. În loc să mă spăl, cum simțisem nevoia, am început să-mi controlez lucrurile, însă nimic nu se clintise, erau așa cum le lăsasem, atâta doar că ness-ul din cești părea să-mi aparțină! Femeia a venit destul de repede: „Soțul meu drag mă așteaptă, s-a scuzat, tristă. Este fără viitoarea soție, semn că va trebui să discutăm foarte serios. Sper să nu o fi abandonat, căci mi-ar fi greu să-l suport. Te-ai hotărât totuși să pleci? „ s-a interesat apoi cu o voce tristă, bănuind că decizia mea este irevocabilă. „Da, am recunoscut, deși mi-ar fi făcut plăcere să... Pentru că noi doi am fi avut multe de discutat...” „Poate altă dată, într-un alt oraș, nu știu în care, unde să te simți și tu mai liniștit, a râs ea. Oricum, urmărindu-ți reacțiile, mi-am dat seama că nu ești ceea ce am crezut, după cum nici eu nu sunt ceea ce ți-ai închipuit! Poate că o dată vei avea nevoie de acoperire — fiindcă o aparentă aventură extraconjugală mai poate fi înțeleasă! – și atunci apelează la mine. Te voi însoți cu plăcere! „ Mi-a întins o carte de vizită: Dana Ursu, profesoară, Popeștii de Mijloc, telefon 61, și, fără să aștepte răspuns, a plecat spre hol, unde soțul legal se plimba nerăbdător. De la jumătatea scărilor, s-a reîntors la fel de grăbită: „Am uitat un amănunt, mi-a zis. Ești un om bun, naiv și fricos. Dacă ai fi amânat plecarea, te-aș fi ajutat să scapi fie de naivitate, fie de frică! „ „Cum ți-ai putut da seama?” m-am interesat, uimit de dorința ei de a mă face să rămân. „Numai începătorii întru ilegalități au reacțiile tale!” „Cu timpul voi ajunge și eu un contrabandist veritabil! am încercat să glumesc. „În blocul cu pricina nu locuiesc, din fericire, asemenea oameni! Dacă ai ști de câte ori a-mi păzit stâlpul respectiv până a ieșit afară fostul și actualul meu soț!” „În cazul acesta promit să te caut! am asigurat-o. Drumurile mele prin patrie abia încep! „ „Știu!” a hohotit ea.

Dacă până atunci nu eram decis să plec, din clipa când mi-a spus povestea cu blocul, ceva m-a îndemnat să părăsesc imediat localitatea, deși mai târziu am regretat enorm această stupidă grabă

sau, mai exact, m-am condamnat pentru starea ce refuza să mă părăsească: frica, trăirea absurdă, irațională a ceea ce ar putea să mi se întâmple. Ea, frica, mă împingea la cele mai nesăbuite gesturi...

Mi-am revenit abia când m-am știut departe de Stoinița și, cu toate că aveam adresa femeii, numărul ei de telefon, m-am întrebat dacă nu cumva a fost pusă de Victoria Oprea să mă ajute în caz de nevoie ori să se convingă dacă mi-am dus la bun sfârșit misiunea? În prima discuție după înapoiere, efortul de a găsi explicațiile cele mai convingătoare s-a dovedit zadarnic: ea n-a comentat în niciun fel cele aflate, s-a interesat doar dacă pot merge imediat la Cumpăna și de câți bani cred că am nevoie! M-a condus apoi, așa cum avea obiceiul, până în grădină, în superba ei grădină îngrijită cu pasiune de domnul Bălănescu, unde s-a așezat pe o bancă:

lăsa impresia că are de gând să-mi spună ceva, însă nu se putea hotărî și, din păcate, nu prea știam cum să-i ies în întâmpinare: parcă nu țineam să aflu mai multe despre obsesia ei constantă, Helgomar, și nici despre prietenii lui; aveam nevoie de timp să-mi adun impresiile, dar și să mă eliberez de spaimile adunate în Stoinița, or, în clipa aceea, mi se părea excesiv chiar și atât cât îmi spusese printre picături. „M-am așezat puțin, căută să se explice, însoțindu-și cuvintele de un zâmbet șiret, fiindcă de la o anumită vârstă nu poți merge și vorbi în același timp... Pe de altă parte, sper să fi observat, în casă nu-mi place să discut treburi serioase. Mă strânge spațiul, mă sufocă. Plus că trebuie să mai am și grijă de dumneata, spuse, râzând. Ce mă tot întreb de o vreme încoace? Sigur, îmi dau seama că am obosit și că m-au lăsat nervii, dar mi-e din ce în ce mai greu să înțeleg de ce în loc să câștige o pâine curată, atâția și atâția își pierd timpul imaginând fel de fel de absurdități doar așa, pentru a lua oameni lor dreptul de a fi cinstiți? Acest biet artificier sau ce o mai fi fost, Câmpean, era doar un om corect care știa ce să ceară, dar și ce să dea și nimic mai mult. N-avea veleități de lider sau de teoretician și nici nu pretindea mai mult decât minimumul necesar pentru a trăi normal, el și ai lui...”, „Era? m-am mirat eu. Este! Sper că este! Doar are adresa clară!” „Și atunci de ce nu și-a luat hainele? Oamenii de felul lui n-au prea multe și nu renunță ușor la un bun dobândit cu atâta sudoare)”. „Mi-e greu să

accept”, am plusat eu. „E doar o ipoteză, cedă, nemulțumită. Am observat că se pot întâmpla atâtea lucruri tocmai pentru că există prea mulți oameni cărora niciodată nu le vine să creadă că se pot întâmpla atâtea! Uite, mă gândesc deseori la dumneata și mă întreb: oare unde ai fost până acum? Pe ce planetă ai locuit? Cum de te-a ocolit viața, istoria, contextul social?” „Din moment ce vă stârnesc asemenea nedumeriri, înseamnă că ceva îmi lipsește cu adevărat, recunoscui, învins. Mai ales că nu e pentru prima dată când...” „Nu cred că-ți lipsește ceva, dimpotrivă... Ceva îți prisosește: buna-credință! mai ales ea te împinge dintr-o uimire în alta! Ea este cea care te dezarmează! Trebuie pus totul la îndoială, dacă într-adevăr viei să-ți dobândești niște convingeri ferme!” „Adică să suspectez mereu lumea că e necinstită? Să n-am încredere în nimic? m-am interesat, revoltat. Ar fi peste puterile mele!” „Există o deosebire între a suspecta și a te îndoii, a încercat să râdă. Mai mult: până la această vârstă era cazul să descoperi în cine și în ce nu poți avea încredere. Prin exercițiu se formează un simț special care, treptat, se dezvoltă...” „Atunci v-aș fi foarte recunoscător dacă mi-ați răspunde sincer la o întrebare extrem de importantă pentru mine, am insistat, incomodat de această năstrușnică obsesie: Ce părere aveți despre protejata dumneavoastră și... soția mea?” „Vrei să știi dacă te înșală? mi se adresa, cu toată gravitatea. Sau dacă te iubește cu adevărat?” „Și astea... Mă interesează pare rea dumneavoastră în general”, am conchis, așteptând nerăbdător răspuns la o întrebare de care mi s-a făcut rușine, un răspuns ce nu putea fi decât convențional. „Drept să-ți spun, m-ai cam luat de pe picioare, recunosc Victoria. Nu cred că te înșală, dacă asta te preocupă. Este o femeie inteligentă și am impresia că te iubește mult, firește, dacă nu o judeci după cum se poartă cu tine în zilele ei proaste... Nenorocirea este că o vanitate cam exacerbată o face să nu-ți mărturisească ce o doare și când o doare, îi place să-i descoperi tu rănilor și neliniștile pe care normal ar trebui să ți le spună... Nu mai că, în acele momente, tu fugi de ea, ceea ce, desigur, o înfură și o împinge să joace rolurile cele mai bizare cu puțintă. E genul de om extrem de complicat care, din păcate, se împiedică în detalii. Ea vrea să fie mereu și mereu cucerită...Mă înșel?” Ce să-i fi spus? M-am mulțumit să ridic neputincios umerii. Nu voi afla, deci, niciodată ce o

împiedică să-mi mărturisească deschis ce are. Iritarea, nemulțumirea ei mă obligă la cele mai stupide ipoteze. Întrebările mele, indiferent cu câtă delicatețe sunt formulate, o irită. Parcă de-abia așteaptă să i le pun pentru a mă substitui pe loc cu cel ce a incomodat-o. M-am străduit să o deprind să-mi povestească tot ce i s-a întâmplat peste zi, ca să încerc să deduc motivul eventualelor ei nemulțumiri, dar din eternul „Nimic deosebit!” mi-a fost imposibil să bănuiesc amănuntul ce urma să-mi facă ziua imposibilă. „Probabil că ar vrea să simtă că ți-e asociată, părtașă la nevoi și bucurii și nu etern obiect de studiu, a conchis Victoria. Este o ființă deosebită... Femeile trebuie acceptate așa cum sunt. Ar fi absurd să le pretinzi în fiecare clipă logică, rațiune, judecată rece, clară! Adesea au reacții imprevizibile, însă tocmai ăsta e farmecul lor!”

...surprins, spun Paula: pentru mine — numele cel mai familiar cu putință. Apoi, torturat de neliniște, îl repet: chemare, rugămintă, dorință, nevoie, certitudine. Cu el ar trebui să înceapă apelul celor foarte apropiați. Mi-a povestit, susține, fiecare amănunt din viața ei: deci nimic obscur, nimic incert, ca o carte de școală, învățată pe de rost, și totuși această claritate mă descumpănește, fiindcă ar trebui să nu mă obsedeze atâtea întrebări în legătură cu ea. Uneori cred că sunt incapabil sau absurd: din cuvintele Paulei am recompus o persoană, însă, din păcate, este mult diferită de cea reală, poate că de aceea reacțiile ei mă surprind mereu... Nu știu de ce, în relațiile dintre noi îmi lipsește buna-credință: nu sunt capabil să accept fără rezerve ceea ce-mi spune. Alteori sunt tentat să recunosc sincer că, în realitate, îmi place să o știu altfel din cauza unui brutal sentiment de vinovăție care mă torturează deseori. Atunci, învins, încerc, refac, adun și, dincolo de calcule, descopăr zidul de răceală și tăcere care-mi orientează gândurile spre un singur punct: și datorită ei am plecat în această călătorie absurdă. Explicația sau consolarea nu mă satisface în întregime. Sunt tentat să cred că neîncrederea s-a insinuat de mult în oameni și, în proporții diferite, niciunul nu i se poate sustrage. Astfel că, treptat, murim de o boală asupra căreia am fost preveniți din timp, însă n-am luat-o în serios. Spun Paula, deși nu-mi dau seama ce vreau în realitate de la ea; nu știu dacă aș dori-o aici, acum, deși singurătatea și spaima mă chinuie. Poate că

da. N-ar fi exclus ca măcar o dată în viață să simtă sau să înțeleagă singurătatea împinsă până dincolo de durere. Dar... La sugestia Victoriei, am încercat să o implic în necazurile și căutările mele, să-i explic rostul atâtor drumuri, numai că, din păcate, mi-a fost imposibil să-i aflu părerea despre oamenii care m-au obligat să descopăr și o altă față a lumii: fie că nu fusesem convingător, fie că o găsisem într-un moment mai delicat al vieții ei, fie că nu era obișnuită cu noua mea față. Poate că ar fi trebuit să am și mai multă răbdare... Ceva din răbdarea Victoriei... Și, mai ales, din tactul ei. Pentru că dintr-o obligație inițial incomodă, chiar jenantă — aveam sentimentul că, înainte de orice, sunt dator să-i răsplătesc astfel numeroasele cadouri făcute Paulei călătoriile acestea au început să mă pasioneze; Helgomar ajunsese involuntar propria mea cauză, însă fără să am curajul să o recunosc deschis. „Am colindat 15 localități, 9 mine și, la cele mai bizare ore, am vorbit cu zeci și zeci de oameni... Nu ești curioasă să afli dacă am descoperit totuși ceva?” m-am interesat, într-un moment când Paula era de o seninătate absolută, ocolită de evenimente iritante, iar maică-sa, eterna bolnavă închipuită, părea hotărâtă să se ocupe o vreme de zacuscă. „Ce rost are? Răspunsul ți se citește limpede pe mutră! Nu te necăji însă: va veni un moment când toți vor striga adevărul în gura mare, când Helgo va avea mai mulți prieteni decât a visat vreodată. Sigur, niciunul nu i-a întins mâna când a avut nevoie, ba sunt chiar convinsă că l-au înfundat cu plăcere dacă li s-a ivit prilejul, însă frica de pedeapsă îi va împinge spre doamna Oprea...Sper să prindă și ea ziua respectivă...” „Și până atunci? Drumurile mele? Eforturile Victoriei și, în mai mică măsură, ale mele? am insistat enervat de concluzia pe care, fără prea multă eleganță, dorea să mi-o sugereze: că în realitate n-aș prea avea ce noutăți să-i spun. „Numai și numai literatură, dar asta te privește direct și personal!” m-a expediat ea. „Și frica îndurată, drumurile chinuitoare, așteptarea momentelor potrivite, dialogurile absurde cu atâția și atâția interlocutori, unii de-a dreptul bizari, de la care trebuia să scot măcar o sugestie, senzația că mă aflu în plină junglă, incapabil să găsesc o cărăruie de scăpare, toate astea ce-au fost?” m-am revoltat. „Tot literatură! Crezi că umilințele, și frica ta au fost diferite de ale mele, care am rămas acasă?! s-a interesat, cu multă indulgență. Toate câte ți s-au

întâmplat nu valorează, la capitolul umilință, nici cât un control ginecologic dacă e să spunem adevărul. Dar egoismul tău fioros nu admite unități de măsură, comparații și alte nuanțe ale fricii și rușinii, strigă indispusă. Numai frica ta, riscul tău, neajunsurile tale când, în realitate, nu-ți faci decât datoria!” Ne-am adâncit apoi într-o tăcere grea, întinsă peste întreaga seară. Nu-i contestam afirmațiile, atâta doar că nu înțelesese nimic din ceea ce voiam să-i spun. În realitate nu făcusem nicio comparație, nu intenționasem să-i dovedesc ceva; îi vorbisem de stările mele sufletești, de obsesiile acelui moment, fiindcă așa se potrivea, iar ele nu le contraziceau ori anulau pe ale ei, dimpotrivă, însă mai mult decât orice mă tulburase senzația descoperită în spatele cuvintelor: că s-ar afla într-o competiție nedeclarată cu mine. Sigur, cedând, am greșit iarăși, relațiile rămâneau confuze, năclăite în amânare; forțând puțin dialogul, aș fi izbutit să aflu ce crede și i ce simte, am fi depășit, poate, lungile momente de impas care îmi seacă nervii. Dar, cum mi se întâmplă mereu, descopăr neclaritățile abia după ce mă îndepărtez de impas, când, nu știu de ce, întrebările mi se par inutile, am certitudinea că știu totul. Era bine dacă duceam până la capăt și discuția cu Victoria Oprea, însă am preferat să amin descoperirea „izvoarelor” din care se alimentează dragostea și prețuirea ei pentru Paula; de fapt, atunci, toate mi se păreau limpezi; de unde să fi bănuir ce avea să urmeze?...

...a vedea lumina soarelui mi se pare minunea cea mai îndepărtată cu putință. În clipa de față, între mine și lumină simt o distanță ca de la viață la moarte; mai mult, nici nu mi-o pot imagina, simțurile învinse, secătuite nu mă ajută să o percep; spun ezitant lumină, încerc să-mi evoc plaje, întinse, mii de corpuri goale lăsate în grija acelui miracol, câmpii cotropite de uscăciune, strig apoi, cu disperare, tot ce-mi trece prin minte în legătură cu lumina soarelui, poezii stupide, replici, întâmplări din diverse cărți de călătorie prin zonele în care căldura și secetaucid orice manifestare normală a vieții, mă străduiesc să înjur, să cânt: o, soare, soare și nu mai știu cum e paradoxal însă, chinurile mele au alt efect: nu simt decât întunericul ce mă apasă, noaptea care-mi crispează mâinile pe clapele mașinii de scris. Încerc drumul invers: vorbind despre fețele nopții, descriind întunericul până-n cele mai mici detalii;

concentrându-mă asupra lui, mă iluzionez că va slăbi forța ce mă apasă, că astfel voi reuși să respir cu mai multă ușurință. Numai că noaptea s-a insinuat încet și sigur în mine, anulându-mi fără speranță simțurile, în afară de cel al fricii, subminându-mi voința de a rezista, de a mă opune; memoria, eternul meu punct de sprijin, m-a transformat pe neobservate într-o parte a nopții, un minuscul fragment al ei. Aș putea încerca se vorbesc despre diferitele ei componente: noaptea primordială, noaptea conștiinței, a sufletului, a memoriei, a istoriei, căci și ele fac parte din mine sau eu însumi sunt rezultatul acțiunii lor, numai că, din păcate, îmi dau seama că... îmi dau seama că!

Peste tot: umbre colosale, mobile, monștri diformi ce acoperă obiectele din jur, hârtia, masa, sclipirile tulburi ale luminării. Cunosc ce se află dincolo de umbra lor, dincolo de perete: nukul, grădina, prunii, casă, gardul... Adică ce s-a aflat cândva, fiindcă acum nu-i decât noapte... La fel ca mine, au fost înglobate și ele într-o uriașă picătură de întuneric. Simt nevoia să strig, să sparg zidurile nopții, însă n-am putere... Poate că ar trebui să mă rog. Doamne, știu că sunt strâmb, orb, neîntreg. Astfel m-am născut, n-am avut nicio șansă, n-am cunoscut altceva. N-aveam nimic de câștigat, ci numai și numai de pierdut dacă nu ascultam de dacă nu mergeam la dacă nu spuneam ea! Numai de pierdut, nimic de câștigat. Toate spre binele meu. Și am făcut-o pentru că îmi doream binele. Dacă mă uit în urmă, ce a mai rămas? Să umblu pe străzi, să cumpăr, când se găsesc, covrigi cu susan și, uneori, vodcă, să intru într-o sală de spectacol ori într-o crăsmă, să aleg între câteva filme anoste sau între autobuz și mersul pe jos... Și să muncesc. Înainte de toate. Și exact aici, unde n-ar fi trebuit, am început să visez. Mi-e din ce în ce mai limpede că sunt deprimat, dar trebuie să recunosc sincer că și din vina mea. O să-mi fie în continuare frică oriunde și în orice punct al globului. Până și la Ecuator, în spațiul dintre razele soarelui aș vedea întunericul, noaptea. Nu sunt decât o rană deschisă ce doare și la lumină și la întuneric, o mare rană sângerândă ce nu se vindecă nici cu lu' mână, nici cu întuneric... Nu sunt decât o vină pe care ar trebui să o răscumpăr !..."

Trei zile m-am ținut de capul lui Câmpean, dar mare lucru n-am putut afla despre Helgo. Nu l-a convins pomenirea Victoriei și a

celorlalți prieteni, dimpotrivă... „Nu-mi mai amintesc nimic, se îndârjea el, n-am memoria numelor, poate dacă l-aș vedea... Da atunci a trecut ceva vreme, am cunoscut destulă lume... Și-apoi nu tot ceea ce ți se întâmplă îți rămâne în minte. Pe unele e chiar bine să le uiți pentru a putea trăi mai departe.” Cât ne este dat...În meseria asta a noastră nu se știe niciodată...” Mi se părea ciudată lipsa lui de curiozitate, faptul că nu-mi pune nicio întrebare, că se limitează la puținul pe care, din dorința de a-l stârni, i l-am oferit. Mai mult, nu încerca în vreun fel să mă alunge, se mulțumea să mă asculte în tăcere, fără să tresară ori să-i scape de sub control chiar și cel mai neînsemnat mușchi al feței, după care, neabătut, se pierdea în considerații de bun-simț asupra meseriei sale ori a oamenilor în general pe care, paradoxal, îi ierta în bloc pentru mizeriile și necuviințele lor. Se resemnase? Învățase să stăpânească la perfecție diplomația prudentă a țaranului care, ascuns în spatele unui „nu știu” rostit pe diferite tonalități, îți cercetează cu atenție părțile slabe, căutând să descopere calea de a obține ceea ce dorește, sau Victoria era greșit informată asupra trăinicieii legăturii lui cu Helgo? Întâmplarea cu buteliile din Stoinița mă făcea să cred că sub înfățișarea lui de uriaș blând, calm, căzut prea devreme în albia resemnării, se ascunde un alt individ, de fapt cel căutat în realitate. Deși eram convins că n-am cum să aflu ceea ce doresc, mă încăpățânasem totuși să rămân în Dosul Vadului, mărunțul cartier al Cumpenei, în speranța că se va ivi o minune. Poate și pentru că, de astă dată, mă simțeam mai liniștit: o delegație de la un ziar central pentru care urma să scriu un reportaj îmi asigura acoperirea necesară; în plus, mă prezentasem la conducere, notasem cu conștiinciozitate diverse cifre și grafice, mai pălăvrăgisem cu niște frunțași în producție ce-mi fuseseră recomandați etc., eram deci, pe un plan, în regulă. Din această perspectivă îmi găsisem și o explicație plauzibilă la posibila întrebare despre numeroasele întâlniri cu Câmpean: „Mă preocupă și migratoriiăștia. De ce se plimbă de la o mină la alta? Ce-i determină să-și schimbe atât de des locul de muncă?” Ajutat de câteva pahare de țuică, portarul de la administrația minelor îmi mai furnizase încă niște nume de migratori pe care, de altfel, nu i-am mai căutat niciodată, fiindcă nimeni, direct sau indirect, nu s-a interesat de discuțiile mele cu Câmpean,

fusesem lăsat în pace și, învins, urma să-mi fac bagajele. În schimb, cu o oră și ceva înainte de plecare, s-a întâmplat minunea în care mă încăpățânasem să cred, că odată și odată îi voi aduce Victoriei veștile așteptate. M-am pomenit căutat de Câmpean. Bătuse cu destulă timiditate în ușa camerei și, în clipa când i-am deschis, în loc de salut, m-a invitat la o bere. În primul moment fusesem tentat să-l refuz: eram sătul de discursurile lui moralizatoare sau de explicația eternă că de la o anumită vârstă te lasă memoria. În plus, îmi cumpărasem biletul de tren, iar în nopțile răcoroase, lungi de la hotel căutasem și frazele în care să-mi înfășor eșecul. Până la urmă însă, fermitatea privirii lui m-a făcut să cedez. Din moment ce mai aveam încă timp, nu-mi mai rămânea decât să încerc iarăși marea cu degetul, să aflu măcar sursele neîncrederii în mine — subiect ce o obseda pe Victoria — sau cel puțin opinia despre ceea ce i-am povestit eu. Din fericire, n-am avut timp să-i pun vreo întrebare fiindcă, abia ieșit în stradă, a intrat în subiect: „Zilele astea, mi-a spus, cât ai stat pe capul meu, m-ai obligat să mă gândesc la Helgomar și nu numai la el, ci la toată viața asta a noastră între un șpriț și o normă... Și dacă nu mi-ai fi amintit de niște vorbe ale lui Helgo, cred că nu m-aș fi hotărât să te caut: Mai jos unde să ne coboare?... Asta ne-o repeta mereu Helgo, mai ales când ne cuprindea îndoiala. Abia atunci am fost convins că ai înțelege ceva din felul de a fi al inginerului, așa că, piuă la urmă, mi-am zis: Câmpene, viața s-a cam dus, nici nu știi cum... Calificat, recalificat și mutat prin mine din astea plasate exact unde și-a înțărcat drac' prun cu... Pe Helgo nu-l mai poți ajuta și nici n-ai cum să-i faci rău. Ceilalți prieteni sunt oii pensionați oii trimiși nu știu pe unde, cum le-a fost norocul... Iar tu n-ai ce pierde... Decât să mori de rușine că ți-ai schimbat părerile și obiceiurile, mai bine să zaci încă niște ani în Dosul Vadului, departe de ai tăi...” „Bine, dar ce risc este să spuneți ce știți despre Helgomar tocmai femeii care l-a iubit? Ea vrea să afle adevărul, indiferent cât ar fi de dureros. Mai bine un adevăr brutal decât o incertitudine fără sfârșit!... Este dreptul ei”, m-am străduit să-l conving. „Crezi că numai ea ține să afle adevărul despre Helgo? se revoltă Câmpean. Noi am fost un grup de prieteni, un grup de frați, azvârliti de soartă care încotro... Pe mulți nu i-am mai văzut de atunci...„Nici pe el? u Nici... Tot ce știu este de la un inginer din

Borșa... El susține că l-a descoperit într-un spital, însă n-au putut schimba o vorbă. Cică ar fi înnebunit — ceea ce nu voi crede niciodată — și, desigur, după asta a fost scos la pensie... Se zice că s-a stabilit într-un sat de munte, Poieni... Acolo umbla toată ziua pe dealuri, nu discuta cu nimeni, își lăsase plete și barbă... Inginerul ăsta l-a întâlnit iarăși... Vorba merge repede... Helgo, sărmanul, nu l-a recunoscut, n-a vrut să schimbe niciun cuvânt... Din Poieni, prietenul nostru s-a mutat, ori a fost mutat, cine să știe? În Marginea, unde și-ar fi găsit sfârșitul... Trecea pe sub o macara și, se zice că din pură neatenție, macaragiul i-a scăpat în cap o cupă cu mortar. Alții susțin că după ce i-a trecut boala a fost reangajat la Marginea, unde s-a prins iarăși la harță cu cineva. Sigur, asemenea accidente sunt posibile, n-ar fi primul de care am auzit, dar mi-e greu să accept că tocmai lui Helgo i s-a putut întâmpla... Ar fi prea multe nenorociri pe capul unui singur om! Inginerul Breazu mi-a povestit că, în același timp, s-au săpat trei gropi, în trei locuri diferite, și toate pentru el... Nu se voia vâlvă în jurul accidentului și nici nu se știe în care i-au fost depuse rămășițele...

Eu nu cred absolut nimic din toate astea, iar legenda cu gropile am auzit-o în legătură cu Maniu. De fapt, la Sighet, am întâlnit oameni care jură că ei au săpat groapa, că ei l-au dus și așa mai departe. De atunci însă a trecut mai bine de un sfert de veac, s-au schimbat lucrurile, lumea s-a modernizat în toate felurile... Eu, de pildă, nu văd rostul atâtor gropi: Helgo nu avea rude, în afară de femeia aceea nu-l revendica nimeni, iar cu ea nu era căsătorit legal, prin urmare, niciun drept asupra lui. Iar când e vorba de legi, nimeni nu știe să facă mai mult caz de ele decât cei ce nu le respectă niciodată...” „Oare aș putea lua legătura cu inginerul Breazu?” m-am interesat, extrem de bucuros că; în sfârșit, exact când nu mă așteptam, mi-a fost dat să găsesc un fir, adică o nouă speranță pentru Victoria. „Firește... Înainte de asta însă ar fi bine să mergi la Marginea, pentru a verifica registrele cu decese. Există acolo un funcționar, Nistor Călugăru, care, probabil, știe mai multe... Știe, dar nu spune. Au mai încercat și alții, însă n-au reușit să scoată un cuvânt de la el. Poate găsești o șansă sau o cheie pentru lacătul lui.” „Credeți cumva că un om al nimănui a fost trecut într-un registru de decese? Ar fi fost o eroare...” „Nu pot să spun decât să-ți încerci

norocul...” „Cum ar trebui să procedez? Ce știi despre el? „ „În niciun caz să nu repeți ceea ce ai făcut cu mine, râse strâmb. Nu trebuie să te repezi așa și, mai ales, să nu-i vorbești de Victoria, și nici să vadă aparatul ăla de înregistrat. Studiezi terenul, vezi cine este, ce-i place, ce nevoi are, descoperă-i prietenii și, mai ales, dușmanii...” „De ce să nu-i amintesc de Victoria? „ m-am interesat eu, contrariat. „Nu-ți trece prin minte? se miră. Ea este singurul adversar adevărat al celor interesați să nu se afle nimic despre Helgomar. Nimeni n-are chef să fie martor, la o adică. Și nici curaj... A fi martor, înseamnă a-ți asuma un risc, a avea o părere sau măcar a nu susține altceva decât ceea ce vezi și știi...” „Și de ce ați refuzat atâtea zile să-mi dați numele acestui banal funcționar, mai ales că este atât de ermetic închis la gură? „ „Fiindcă martorii, chiar și cei de felul lui, trebuie păstrați pentru clipa când nu vor mai avea nevoie de curaj pentru a spune ceea ce știu. De aceea poate că e bine să nu uiți că, la rândul dumitale, ai devenit martor !” m-a avertizat, înainte de a mă obliga să-i promit că-i voi spune cele aflate la Marginea. Apoi, brusc, fără să mă prevină, m-a abandonat în stradă...Ciudat, cu toate că-mi rămăseseră câteva întrebări nepuse, și tocmai cele mai importante, n-am regretat momentul în care m-am pomenit singur, în strada plină de gropi, căutând să ghicesc gara după fluierile locomotivelor; fără Câmpean mă simțeam mai sigur pe mine, frica, îngrozitoarea frică ce nu m-a părăsit în timpul discuțiilor, nici măcar o clipă, s-a atenuat într-o oarecare măsură; fiecare om aflat în spatele meu continua să rămână un posibil urmăritor, atâta doar că acum răspundeam numai și numai de propria-mi persoană și de veștile pe care, din păcate, nu i le-am comunicat Victoriei decât în mare fugă, iar ea nici măcar nu s-a chinuit să mă asculte din politețe: avea veștile ei, ce i se păreau infinit mai importante. „Incredibil, mi-a scris Helgo! a ținut să mă avertizeze, încă înainte de a intra în casă. Trebuie să o citești și să-mi spui ce crezi! a mai adăugat, întinzându-mi scrisoarea. De când te aștept! Unde ai pierdut atâta vreme?” îmbrăcată neglijent, cum nu o mai văzusem, cu fața răvășită de neodihnă, mă întâmpinase cu plicul deschis, ignorând-o cu desăvârșire pe Paula, până atunci slăbiciunea ei, și, fără să-mi dea timp să-mi revin, continua să mă întrebe dacă mi-a trecut prin minte și această posibilitate. „Înseamnă că există și că partida nu a fost

jucată !” exclamase, întinzându-mi scrisoarea. Firește, am citit-o de mai multe ori, cu deosebită atenție:

Dragă Victoria,

Am crezut că plecarea mea îți va spune ceea ce n-am avut eu tăria, deși nu o dată, chiar și în cele mai intime împrejurări, ți-am dat de înțeles că nu ești ceea ce căutam. Știu că te-am lovit cu foarte multă cruzime, imitând gestul fostului tău soț, dar n-am avut încotro, mă sufocai pur și simplu, îmi luai tot aerul și întreaga energie. Nu ești femeia pe care și-o poate dori un bărbat ce ține la propria demnitate și, în egală măsură, la meserie. Și, tocmai pentru că n-ai înțeles un fapt atât de simplu, a trebuit să fug, să mă ascund, să-mi caut pe cea care este, în clipa de față, capabilă să-mi dea ceea ce fie, din cauza egoismului tău bolnăvicios, ți-a fost imposibil. Pe lângă înțelegere și libertate, am visai, de tind mă știu, soare, foarte mult soare și lumină, motiv pentru care m-am stabilit în acest oraș din sud, unde, reprofilat pe metalurgie, mi-am găsit un post ferit de accidente inevitabile într-o mână, departe de nebunia ta posesivă, de aiurelile tale de femeie lipsită de copii, de dogmele și incompetența lui Cristescu, de cei ce mă împingeau în față doar pentru a avea în spatele cui să se ascundă.

M-am săturat de toate, sunt de mult lămurit ce vor oamenii și ce-i împinge în luptă, de aceea, în anii care mi-au mai rămas, nu vreau decât liniște, deplină și continuă liniște. De la foarte puținii prieteni care mi-au mai rămas prin Râul Doamnei am aflat că fuga mea ai interpretat-o într-un fel convenabil ție, că întreprinzi niște cercetări absurde pentru a mă descoperi și readuce la tine. În sfârșit, mi s-a mai spus că îți risipești banii plătind diverși indivizi dispuși să-mi ia urmele... M-ai cunoscut într-un moment de mare slăbiciune, când amintirea morții soției mă chinuia cumplit, de aceea, fără urmă de jude cată, am acceptat prima mină întinsă. Sigur, am trăit împreună și momente frumoase, motiv pentru care în locul adevărului spus direct, cu cruzime sau sinceritate — alege termenul care-ți convine! —, am preferat o soluție ce te avantaja, m-am chinuit adică să-ți sugerez... Faptul că n-ai priceput nimic mă obligă să-ți interzic să mă mai cauți și să mai vehiculezi fel de fel de ipoteze aberante care duc la răstălmăcirea adevărului despre cele întâmplare atunci în

Râul Doamnei. Alții te-ar obliga, cu sprijinul judecătorului, să nu te amesteci în viața lor; eu, deocamdată, te rog... Există alte cauze, câștigătoare, pentru care merită să-ți risipești timpul și banii. Meditează, te rog, asupra lor.

Heigomar David

Agitația ei îmi spunea că mă așteaptă un nou drum, în cel mai scurt timp posibil, iar faptul nu mă entuziasma: încă nu-mi trecuseră oboseala, nervii, spaimile îndurate în Marginea; în plus, unele trimiteri din scrisoare mă obligau să mă gândesc serios la cele întâmplute, așa că, fără prea multă eleganță, am început să bat în retragere: „În următoarea săptămână, i-am zis, îmi va fi cu neputință... Trebuie să-mi scriu neapărat reportajul, nu am încotro, altfel, când voi mai avea nevoie de vreo delegație...” Firesc, Victoria n-a fost mulțumită de răspuns: „Nu asta vreau de la tine, s-a revoltat ea. Mă interesează numai părerea despre scrisoare !” „În ipoteza că a fost cu adevărat scrisă de Helgomar, i-am spus, îndemnat de un nestăpânit sentiment de eliberare, înseamnă că sunt obligat să-mi schimb nu numai părerea despre el, ci și despre dumneavoastră! Și, fiindcă îmi vine foarte greu, prefer să repet ceea ce-mi spun adesea după câte un eșec de proporții: că sunt un idiot.” „Deci, sări ea victorioasă, ceva nu ți se pare limpede, da? „ „Firește...” „Și ce anume?” „De aici lucrurile se complică, am bătut în retragere. N-ați vrut să mă influențați în niciun fel, ci m-ați lăsat să-mi formez singur o imagine despre Helgomar. Mi-ați dat doar câteva date neînsemnate, câteva ele mente strict necesare. Corect? „ „Da...” „Cu dumneavoastră am stat destul timp împreună, deci vând-nevrând am ajuns la unele concluzii... Nu vreau să le spun în momentul de față... În discuție ar mai rămâne exact două ipoteze: dacă scrisoarea aparține cu adevărat lui Helgomar, înseamnă ori că este un mare farsor, un actor desăvârșit, ori că sunt eu un idiot. Există și argumente în susținerea lor.” „Nu, sări Victoria, fii liniștit, scrisoarea nu poate fi a lui, deși semnătura este autentică. Helgo nu știa bate la mașină, deci ea ar fi putut fi dictată. A dictat el sau...? Mai departe, nu mi s-a adresat niciodată cu Victoria. Îmi spunea Ria sau, însoțindu-și cuvintele cu un zâmbet ușor ironic, Doamna doctor. Apoi: cele întâmplute în mină sunt absolut reale, cearta cu Cristescu

și cu toți ceilalți — de asemenea... Bătăile încasate după accident au fost, din nefericire, foarte concrete, la unele am asistat și eu... Procesul n-a mai avut loc, iar prietenii lui trimiși care-ncotro... Sigur, foarte elegant. Am aflat că după cele două incidente — a mai fost un episod despre care n-a venit încă vorba — Helgo a fost chemat pentru a i se comunica oficial că s-au analizat cu atenție cele întâmplate și că cei în drept au ajuns la concluzia că el are dreptate, iar Cristescu și toți ceilalți vor fi sancționați pentru neatenție, delăsare, nerespectarea normelor de protecție a muncii și așa mai departe... în consecință, i s-a propus un post de conducere la o altă mină. Firește, Helgo s-a înfuriat pe bună dreptate și le-a explicat că nu pentru asta a spus ceea ce a spus, nu asta își dorește, ci rezolvarea situației minerilor. Dacă intenționam să ajung director, alegeam de la început altă cale. Abia după acest refuz, nu i-am mai dat de urmă... Helgo n-a putut scrie așa ceva... l-am citit de sute de ori scrisorile, puține din păcate, bilețelele, le știu pe de rost. Te voi lăsa să le citești. Intimitățile noastre pot fi trecute cu vederea. Analizează-i stilul. Te vei convinge... El era mult mai concret, mai simplu și nu ezita să-ți spună direct, în față, tot ce crede. Dacă s-a luat de piept cu atâția pentru convingerile lui, dacă a acceptat să-și riște libertatea și plinea, ar fi ezitat oare să-mi spună de la obraz că-l încurc? Mai ales că față de mine nu avea nicio obligație! Sunt convinsă că n-a fugit de mine, ba aș putea să jur că m-a iubit. Și nu oricum. Iubirea asta disperată, ultimă, când știi că nu te mai ajută nici biologia, nici timpul, că nu mai ai înaintea ochilor decât dorința de a fi fericit, și nu oricum, de a recupera anii pierduți aiurea, înfrângerile... Sufletul rămâne tânăr, neschimbat, dorințele aceleași, dar împinse la paroxism de conștiința timpului înainte, atât de scurt. E cumplit să-ți ignori neputința, să faci abstracție de ceea ce-ți spun oglinzile și mintea și să încerci să sfidezi astfel moartea „iar minorii au un simț special al morții, mai dezvoltat decât oricine... Am intrat în ultima vârstă, nu am dreptul să mă plâng de lipsă de experiență, mi-e greu să mă las înșelată...” „Nu-mi dau seama de ce scrisoare, și tocmai acum? m-am interesat eu. Un telefon ar fi fost mult mai convingător...” „Oricum mă bucură, spuse ea, relaxată. Înseamnă că sunt foarte aproape de adevăr. Și, știi doar, nu toate adevărurile convin. Scrisoarea îmi mai dă tăria să merg până la capăt, să nu mă

opresc deci...; Un singur amănunt mă încurcă, adăugă, după o lungă pauză, faptul că mi-a dat adresa exactă, iar locul de muncă mi l-a sugerat!” „Și ați vrea să verific dacă...? m-am interesat. Pot încerca...” „Nu, spuse Victoria foarte categorică. Acum e rândul meu. Merg eu. Dar mai înainte, mă gândesc că, pentru orice eventualitate, ar fi bine să-ți notezi tot ce știu despre Helgo... Dacă vrei, poți doar să înregistrezi. Cu condiția să transcrii banda. Și să n-o piezi. E un drum pe care simt că trebuie să-l fac, orice s-ar întâmpla! El mă va convinge sau, la o adică, te va convinge de multe. El va lămuri, cred, tot ceea ce a mai rămas în suspensie în legătură cu Helgo.” „N-ar fi mai bine să vă însoțesc? Mai meditați...” „Promit să mă gândesc, spuse Victoria, invitându-ne în casă. Dar mai înainte trebuie să înregistrezi și să fac puțină ordine în lucruri...” Ideea că în sfârșit, voi fi acceptat ca partener egal în ciudata ei aventură mă entuziasma: se ivise ocazia să aflu mobilurile interioare ale acestei încăpățănate căutări, fețele ascunse ale celor doi și, în plus, îmi dobândeam dreptul la inițiativă. Sigur, devenisem conștient și de reversul medaliei: îmi era foarte limpede că îmi asum și anumite riscuri, dar, mai mult decât oricare din ele, mă mulțumea încrederea Victoriei, faptul că după atâta timp îi dovedeam Paulei că se poate conta pe mine, chiar și în cele mai încurcate situații. Și fiindcă toate erau atât de clare, iar plecarea Victoriei în afara oricărei discuții, am început să ne lansăm în presupuneri în legătură cu cel ce locuia la adresa indicată pe plic: dacă totuși este Helgo? Dacă strada nu există? Doar domnul Jean Bălănescu se abținea de la orice comentariu, mulțumindu-se să ne privească cu o tristețe neînțeleasă. „Cu atâta naivitate nu are cum să vă meargă bine, s-a decis în sfârșit să vorbească, după ce obosisem insistând să-i aflu părerea. Ar fi o mare eroare să mergeți acolo. Trebuie să continuați pe vechiul drum, adică să rămâneți pe el. Că e cel mai bun, singurul, o dovedește tocmai scrisoarea asta care, mie cel puțin, mi se pare o cursă. Eu aș aștepta impasibil mișcarea următoare...” „Ți-am mai spus o dată, sări Victoria. Mă îndoiesc și eu că el a scris-o, dar sunt convinsă că Helgomar trăiește și că are nevoie de cineva, dacă nu chiar de mine! Mergând la adresa respectivă, mai epuizez o posibilitate...” „Faci o mare eroare. De ce să te grăbești tocmai acum? Abia drumul pe care te afli este bun. Sigur, nu pot să te împiedic să mergi, însă simt

că nu trebuie, că nu e bine ce faci...Și, dacă vrei să fii foarte sincer, nu are rost să cauți unde trăiește Helgomar, ci în ce împrejurări a murit și, eventual, dacă are o cruce la cap! „, spuse, cu o disperare de care nu-l credeam capabil. Altă dată, Victoria ar fi explodat de furie, acum însă l-a privit, speriată; „Ești chiar convins de cele spuse? „ „Da, accentua domnul Bălănescu. Ar fi o eroare copilărească. Așteaptă să se răcească puțin lucrurile. Trebuie să te porți ca și cum n-ai fi primit nicio veste, ca și cum nu te-ar interesa. Ești doar căsătorită... Adresa oricum nu se schimbă! „ „Judecă-mă cum vrei, dar nu pot, se scuză Victoria. Așteptarea asta mă sufocă... Poți înțelege?

În următoarele seri am înregistrat discuțiile cu Victoria, mărturisirile ei, însă casetele mi s-au furat ori, mai puțin probabil, le-am pierdut, norocul meu a fost că m-am îngrijit să le transcriu imediat în niște caiete anonime, de școală, pe care le păstrasem printre cărțile bibliotecii, iar când începusem să cred în puterea de convingere a domnului Jean Bălănescu, Victoria m-a căutat acasă să-și ia rămas bun. A fost, țin minte, o întâlnire foarte ciudată: m-a anunțat că nu are încotro, trebuie să plece fiindcă este imposibil să accepte că Jean Bălănescu are dreptate, însă nici ea și nici eu n-am pronunțat o singură dată, măcar din greșeală, numele lui Helgomar. Ne-am mulțumit să vorbim fel de fel de banalități, să ne menținem în sfera intereselor domestice; nu era preocupată de drumul atât de lung și de obositor, deși, obișnuit, o exaspera plecarea la slujba de care nu era departe. „Ce o să fie? O să dorm într-un pat de fier, pe o pernă de piatră, într-un hotel fără apă. Ei și? Nici când sunt de gardă nu e mai comod. O să mă violeze careva? De unde atâta noroc? O să mă calce tramvaiul? În general, am cam trăit de toate, cunosc lumea, nu mai pot avea surprize, deci... Că n-o să aflu ce caut? Dar ce om moare cu toate dorințele îndeplinite?” Adevărata discuție se purta în afara cuvintelor, poate de aceea a amânat mult despărțirea; tăceam într-un fel curios, frazele lipsite de conținut erau în realitate doar simple pauze în dialogul nostru mut. Abia la plecare m-a rugat să mă adresez lui Jean pentru orice informație, mi-a mai întins un plic cu adresa spre care se îndrepta, iar Paulei i-a dăruit un inel de aur: „Merită să porți bijuterii câtă vreme ești mai frumoasă decât ele. Când ceilalți se uită numai la bijuterii, trebuie să-i cucerești prin spirit

sau să te mulțumești cu alte bucurii pe care ți le oferă vârsta, bucurii încă nedescoperite de mine. Deocamdată, firește... Mereu mai există o șansă, chiar și atunci când toate drumurile par definitiv închise...”

Peste trei zile am fost trimis pe neașteptate în Polonia, într-un schimb cu un ziar din Cracovia. Când am revenit, după trei săptămâni, Victoria era doar o amintire: un camion greu, cu direcția ruptă, o lovise într-o parcare. Deși am vorbit de mai multe oii la telefon. Paula a evitat să-mi anunțe tragedia: nu voise să-mi tulbure liniștea. Dar ce liniște mai poți avea după ce ai văzut Auschwitz-ul? Oricum, cercetările mele s-au oprit o vreme în acest punct. A fost rugămintea domnului Jean Bălănescu, dar și dorința mea secretă. „Adevărul e lesne de bănuț, detaliile nu mai au nicio importanță. Din nefericire, Victoria nu mai este. Cine? De ce? Cum? Ești tânăr și, cu siguranță, vei ajunge să afli, fără niciun efort, a cui a fost vina, m-a consolată el. Era o femeie extraordinară. Am cunoscut-o înaintea doctorului Oprea, primul ei soț... Am iubit-o încă de atunci, însă n-am insistat... Comod din fire, mi-a fost frică de energia ei. Când mi-am dat seama că alături de ea, sau împreună cu ea, aș fi putut face minuni, era prea târziu. Soarta îți oferă, exact când nu te aștepti, câte o șansă uimitoare. Dacă nu înveți să o pândești și să o prinzi în timpul foarte scurt în care te cercetează, ea se răzbună și, nu de puține ori, ești pierdut! Cei doi ani petrecuți cu Victoria m-au convins că...” N-a fost însă capabil să-mi spună ce a însemnat puținul timp alături de Victoria. Oricum, înfățișarea, timbrul vocii, absența oricărei urme de energie îi făceau inutile cuvintele... De fapt, în starea în care ne găseam, orice dialog era imposibil, deși mi-ar fi făcut plăcere să vorbim despre ea, dacă nu ne-ar fi fost frică să ne apropiem și de îngrozitoarea zi a accidentului, la care și mai târziu am refuzat să mă gândesc: poate de aceea ea a rămas mereu suspendată deasupra-mi ca o greutate copleșitoare, simțită mai ales-noaptea, când rămâneam singur. Dar nu numai noaptea... Erau momente, nu puține, când mă temeam până și de propriile-mi întrebări, de tot ceea ce aflasem: nu-mi doream decât să mă îndepărtez cât mai mult în timp de acea zi, dacă ar fi fost posibil printr-un somn lung, fără vise. Acesta este și motivul pentru care îmi va fi foarte greu să mă gândesc la perioada respectivă, fără să mi se facă o imensă rușine

de mine însumi. Sigur, nu mă simțeam cu nimic vinovat față de Victoria, mai târziu însă mi-a fost greu să-mi iert primul sentiment care m-a cercetat în clipa când Paula mi-a comunicat vestea morții ei: de eliberare. Firește, nu mă gândisem la ea, la Helgo ori la zecile de oameni ce și-au intersectat ori legat destinele cu al lui, ci în primul rând la frica, enorma, animalica frică în tinsă mai ales peste zilele în care eram trimis la o adresă sau alta, la energia cheltuită pentru a căuta imposibilul și la nemulțumirea cu care-mi răsplătea uneori strădaniile. Dar sentimentul de eliberare, stupid, neprevăzut a fost doar începutul rușinii, căci a venit apoi conformismul, un chin penibil de a mă face nevăzut, nesimțit, de a fi cât mai șters cu putință, șters și supus; știam că sunt jalnic, îmi era greață de tot ceea ce făceam, de zelul meu împins la absurd, dar încercam astfel să-mi cerșesc îndurarea unui oarecare, ne cunoscut mie, însă bănuiră că știe destul de multe despre cei ce au fost Helgomar, Victoria și așa mai departe... Ciudat însă, cum nimeni nu-mi sugera măcar dacă mă aflu pe drumul răscumpărării pateticelor păcate de care, în realitate, nu mă consideram vinovat, plusam prostește, până în pragul disperării. Era o alunecare vertiginoasă, imposibil de împiedicat. Îmi spuneam mereu: De ce trebuie să mă simt astfel când Helgo este absolut nevinovat, când orice om recunoaște că i s-a făcut o nedreptate? De asemenea Victoria. Este dreptul sau chiar obligația ei de prietenă să facă ceea ce a făcut. Că nu sunt legați printr-un act? Dar un act nu poate ține locul unor sentimente. Rațiunea însă mergea până-n pânzele albe, încât faptele mele o luau pe alt drum: eram tentat să fac o gafă pentru a-l sau a-i provoca pe necunoscuții respectivi; mă simțeam asemeni copiilor care, conștienți de propria lor greșală, nu se liniștesc până nu-și primesc pedeapsa. O vreme am băut prostește, mult, m-am dat în spectacole stupide, înjurând, vorbind aiurea, sfidând, însă a bea și a vorbi prostii nu este o ieșire din fire, nimeni nu m-a băgat în seamă, încât a trebuit să mă opresc, dar cu asta n-am încetat escaladarea, dimpotrivă, mi-am luat inima în dinți și am început să dau târcoale subiectelor presupus vulnerabile...

...dar ce este, oare, invulnerabil în mine? Spun Ana Maria. M-am obișnuit cu acest nume... închid ochii și fac eforturi disperate să o recompun din umbre și amintiri, din tot ce știu sau îmi închipui

despre ea, numai că nimic nu se leagă, ea există *altfel* ca o parte din mine, cea mai vulnerabilă, rana deschisă, ființa care doare. Încerc și alt drum pentru a mă putea desprinde de ea: mă chinui să mă conving că este o altă ființă, o altă biografie; mă străduiesc să o recompun din memoria simțurilor însă, și de astă dată, trebuie să mă declar învins: nu o pot separa de ceea ce sunt, iar acum totul este durere, iar durerea mai puternică decât voința de a o descrie! Închid ochii și-i văd părul, nasul, brațele, mă concentrez să-i aud ecoul vocii, îmi dau seama că-i știu fiecare detaliu al feței, trupului, dar ceea ce, până la urmă, alcătuiesc în memorie este altceva, un sentiment confuz între neputință și durere. Îmi repet: trebuie! Cuvântul însă nu-mi mai biciuiește simțurile, energia, așa că, oricât l-aș repeta, în urma lui nu rămâne decât oboseală, durere și inevitabila constatare că, iarăși, sunt obligat să amin înfruntarea cu mine însumi. Ea a fost mereu mai puternică și când era de față și a rămas și acum, când nu știu unde este, când circuitele s-au deteriorat...

PLAY: „Nu v-am căutat de mult, domnule doctor Bălănescu... Deși m-am gândit mereu la dumneavoastră, nu știu de ce mi-a fost atât de greu să revin...”

„Cunosc prea bine starea... Mi s-a întâmplat și mie... Deși am ținut foarte mult la părinți, aveam chiar o fixație infantilă pentru ei, după dispariția lor n-am mai fost capabil mult timp să le pun o floare pe mormânt. Cât despre Victoria... La început am simțit nevoia să plec din casa asta, deocamdată însă mă împiedică unele obligații testamentare, un proces cu doi preținși moștenitori. Au apărut, din senin, diverse rude de care nici măcar ea nu cred să fi auzit. Când au descoperit că n-au dreptul, că există un testament minuțios, s-au pus pe furt sau pe amenințări.

„Doamna Oprea și-a lăsat un testament? Când l-a făcut?”

„Victoria era de părere că înaintea oricărui drum e bine să lași lucrurile în ordine... De fapt, ea le pusese mai demult, fiindcă, în ciuda aparențelor, era într-o continuă așteptare... Probabil că n-ar trebui să plec, mi-a spus, dar nu mai pot, drumul ăsta mă torturează. Noapte de noapte îl visez pe Helgo, îi aud glasul, uneori aș putea să jur că îi simt mâinile cum mă ating... Sunt convinsă că are nevoie de

mine, pe pământ sau în cer, unde o fi... Am apelat la logica ei, mai ales că în preziua plecării a mai primit o altă scrisoare de la același Helgo... O să ți-o dau mai târziu... Mie cel puțin lucrurile mi se păreau foarte limpezi: dacă Helgomar era într-adevăr așa cum și-l închipuia, cum l-a descris, atunci altcineva îi scria... Sigur, Victoria se putea înșela, ea judeca mai ales cu sufletul... Subliniez, deci, *de* că... De fapt, n-ar fi primul om asupra căruia s-a înșelat. Îi lua pe toți de buni, de generoși, deși toate câte i s-au întâmplat ar fi trebuit să o trezească la realitate. Numai că n-a fost să fie... Mi-am dat seama că nici rugămințile mele, ba nici măcar o formulă magică n-ar fi putut-o opri. Țsta i-a fost destinul! Uneori și iubirea este un mod de a murit... Ce părere ai?”

„Am mai spus-o: nu sunt un curajos. Deci nu am dreptul să mă pronunț despre ei. Nu știu cum s-a făcut, dar de fiecare dată am ales drumul cel mai comod cu putință. Nu m-am complicat, am fost asemeni lumii...”

„Lumii pe care ai cunoscut-o !”.

„Firește... l-am descoperit și fața ascunsă, însă cei ce fac excepție sunt prea puțini și cei întâlniți de mine nu se potriveau cu structura sau, poate, cu educația mea. Acum, de când cu drumurile acestea, am început să privesc altfel oamenii, relațiile lor, numai că, din păcate, mi-e limpede că mă pot schimba numai și numai pe mine însumi. Însă făcând asta, îmi tai toate legăturile cu lumea reală, cea în care trăim. Dacă era nevoie, dacă ar fi acceptat, aș fi depășit orice spaime, îndoieli și piedici și aș fi însoțito...”

„Din păcate, e prea târziu, nimic nu se mai poate schimba. Așa a hotărât destinul. Uneori, trecând peste propria-mi durere, mă consolez cu gândul că și-a recăpătat liniștea și odihna de care avea atâta nevoie... în ceea ce mă privește, cum, din prostie, am pierdut trenul, adică m-am desprins de vechile obiceiuri, iar altele e greu să-mi mai găsesc, nu-mi rămâne decât să duc la îndeplinire niște prevederi testamentare... iar apoi să revin la vechea locuință, căci în casa asta nu voi mai putea rămâne. Mi-ar fi imposibil. Fiecare obiect îmi amintește de ea...”

„Pot să vă fiu cu ceva de folos? M-ar bucura...”

„Nu. Trebuie să găsesc o fată la care Victoria ținea foarte mult... Fata aceasta a locuit aici, cu ea, în perioada când era și inginerul

David. Victoria era convinsă că și ea l-a iubit... Din cauza lui s-au certat, apoi fata s-a mutat în București... Era foarte deșteaptă, se zice... Voi vedea-o, sper să-i dau de urmă... Are cea mai mare parte din moștenire, dar și obligația de a continua cercetările... De fapt nu obligația, ci sugestia...”

„De ce nu... eu?”

„Aici ar fi de discutat... Sigur, nu-i cunosc argumentele, nu mi-a spus nimic. Dar banii și obiectele lăsate ți-ar da posibilitatea... Probabil că nu a vrut să te complice, deoarece simțea că nu o faci din convingere! Era sigură că ideile lui nu te-au atras încă... Convingerile ferme și frica nu fac, după opinia mea, casă bună. Iubirea, cu spiritul de sacrificiu ce-i este propriu și o însoțește, ar putea-o stimula pe fata aceea să continue ceea ce a început Victoria. De fapt, și ea a înțeles mult mai târziu ce vrea Helgo și de ce, în ciuda a tot ceea ce i s-a întâmplat, nu poate să se oprească, dar l-a iubit și asta i-a dat tăria să treacă prin toate. Iubirea târzie, ultima, cu îndârjirea de a sfida inevitabilul...”

„Și care credeți că au fost ideile care mi-au scăpat?”

„Cele câteva, simple, pentru câte se bate lumea de când există! Sigur, le știi, dar asta nu ajunge, trebuie să le trăiești, să ai certitudinea că tu le-ai descoperit, că sunt mai prețioase decât aerul. Și să le afirmi! Moartea oricum îl pândește, fie în mână, fie pe stradă, cum li se întâmplă atâtor, dar nu de asta se teme, ci de alta: că ar putea fi, din lașitate, ignoranță sau mai știu eu, o simplă unealtă de producție, un robot... Victoria îmi spunea că îl tortura mereu imaginea acelor cai de mână, nenorociți, orbiți de întunericul de care nu se mai puteau despărți niciodată... Odată intrați în subteran, ei rămâneau pradă nopții veșnice din străfundurile pământului... Orbi, costelivi, se învârtteau până-i găsea moartea în jurul aceluiași puț... Să nu ajung ca ei fără să-mi dau seama, repeta Helgo! Adică să nu ajungem...”

„Am reușit, cred, să cunosc și să simt aceste idei, dar trebuie să descopăr înțelesul adânc al celor întâmplate Victoriei și altora despre care, în drumurile mele, am aflat...Au folosit la ceva? A învățat cineva ceva din ele? Sau măcar din această iubire disperată a Victoriei?”

„Ar fi greu să verifici, însă dacă ai reuși, n-ar fi exclus să ai surprize...”

„M-aș bucura enorm... Mai mult, dacă aș fi convins că viața mea folosește la ceva, aș ceda-o bucuros. De fapt, nici nu știu ce să mai cred... îmi trebuie un timp de gândire... Mi-e întins până la refuz fiecare nerv, nu mai pot, mi-e silă de aiureala asta... Alteori, cel mai frecvent, sunt capabil de orice confruntare. Mi-e dor de puțin firesc, de trăiri omenești, de liniște, dar și de o faptă cu care să mă mândresc. M-am săturat de oscilații.

„Exact astea ar trebui să te îndemne să nu te retragi, să faci curat în jurul tău!”

„... când nu mai am urmă de energie?”

„Nu te condamn. Am avut timp să învăț ce înseamnă epuizarea, golul sufletesc ce rămâne în urma atâtor zile în care nu poți spune mai mult decât că ai supraviețuit... Dar cel mai trist ar fi ca timpul de gândire de care-mi vorbești să dureze... o viață. De la o anumită vârstă, zilele și anii se prăbușesc, simți alunecarea nestăpânită spre nimic... În timp ce mă chinuiam să-i înțeleg încăpățănarea de a merge până la capăt, Victoria a scos din arhiva lui Helgo — scrisori, obiecte, note — o însemnare a unui înțelept chinez din nu știu ce secol, care-i plăcuse foarte mult inginerului: din lut se fac vase, iar folosirea vaselor depinde de golul din ele. Iată ce înseamnă utilitatea ființei și folosul neființei. Așadar, ce punem și ce ardem în acest nenorocit de vas...Deci trebuie să fim foarte atenți la timp, la trecerea lui. Este înspăimântător de perfid: ai impresia că-ți aparține, că este generos cu tine... Apoi, brusc, descoperi că totul e în urmă, adică anii, viața, iar înainte — doar zilele pe care binevoiește să ți le mai dăruiască. Te-aș ruga să mă înțelegi: eu nu vreau să te învăț nimic; nu intenționez să-ți schimb felul de a fi și nici să-ți sugerez proiecte la care nu te-ai gândit până în clipa de față. Țin doar să-ți transmit gândurile unui om mai în vârstă. Sunt conștient că n-am cum să-ți dau nici liniștea pe care o cauți, nici calm și nici odihnă; mai știu că de la mine nu poți afla decât o sumă de banalități, pe care de altfel le cunoști, numai că, din nefericire, eu le simt acum cu o acuitate îngrozitoare. La mine e prea târziu pentru orice. Sigur, nu sunt un ratat; mi-am făcut un nume, am călătorit, nu m-am dat în lături de la unele vicii nevinovate, am cunoscut destule femei

frumoase, dar mi-a rămas o mare nemulțumire pe care, până nu demult, am refuzat să o privesc în față...

„Da, îmi dau seama...”

„Răspunsurile ne privesc pe fiecare în parte... Mie îmi rămâne doar să o caut pe fata aceea... Este obligația mea... Pe urmă? Nu știu dacă mai există un *pe urmă*... Oricum, găsirea fetei și obligațiile pe care le am față de ea îmi vor lua un timp destul de lung, iar cât ești ocupat, durerile, amărăciunile, ba chiar și moartea întârzie... E absurdă starea asta a mea: încerc să mă ocup *aici* de Victoria, să-i fac *aici* pe plac... Uneori am certitudinea că trebuie să apară dintr-o clipă în alta... Dincolo, în lumea eternă care, în unele momente, aș dori să nu mai existe, va fi, absolut sigur, cu Helgo. De fapt, nu știu care pe care s-au așteptat sau se așteaptă...” STOP.

Cum aș putea să uit ziua aceea? În afara porții, mereu deschise, n-am urmărit decât soarele, fiindcă de apusul lui îmi legasem toate speranțele: eram sigur că numai întinericul o va obliga să revină. Firește, un timp m-am iluzionat că voi putea lucra, dar mai mult decât să copiez câteva pagini de pe o casetă și să recitesc niște însemnări, n-am fost capabil: îmi era imposibil să mă concentrez, iar gândul, scăpat mereu de sub control, colinda absurd, în căutarea ei, întortocheatele cărări de munte, casele risipite prin luminișuri, se reîntorcea mereu, obosit, pe drumul pe care venisem, în speranța că o frază sau o imagine trecute atunci cu vederea îmi va da sens căutărilor; mai târziu, neliniștea și teama că Ana Maria ar fi putut să dispară s-au transformat în durere. De mai multe ori am mers în cameră să-i privesc lucrurile, deși eram convins că ele n-ar fi putut-o împiedica să plece; uneori, stârnit de speranță, le cercetam cu duioșie: erau totuși o certitudine ce-mi făcea mai suportabilă așteptarea; alteori însă, exact aceleași obiecte luau surprinzător chipul

înfrângerii. „Dar nu pentru asta am venit aici”, mă convingeam, întorcându-mă spre casete. Uimit că simt ceea ce simt și, mai ales, că sentimentele acestea fără nume, nevoia sufocantă de ea, apărută din senin, erau mai puternice decât miile de argumente contra sub care mă chinuiam să o acopăr, mă lansam cu îndârjire în presupuneri: „Sigur este că n-a venit aici din întâmplare, dar la fel de

sigur este că ziua plecării definitive nu este îndepărtată, dacă într-adevăr n-a plecat, și atunci ce voi face? „Neliniștea mă obosise peste măsură: nervos, căutam să mă concentrez asupra frunzelor nucului, păsărilor, ierbii, dar peste toate se suprapunea umbra ei, mereu mai voalată, însă cu atât mai dureroasă, pe măsura trecerii timpului; din tot ceea ce era, rețineam doar detalii dispartate, cuvinte și gesturi fără sens, înregistrate în grabă de o memorie capricioasă, iar din ele, poate și datorită spaimei ce mă cuprinsese, nu mai puteam reconstitui nimic. Întins pe iarbă, cu gândurile și voința paralizate, mă lăsasem pradă soarelui nedomolit o clipă de vreun nor și, învins, încercam să-mi imaginez cum va fi timpul ce avea să vină, dacă fără ea mai avea rost să rămân aici. M-a găsit într-o stare absurdă, de abandon total: „Nu te-ai prea chinuit cu munca, a observat, răsfoind în fugă puținele pagini scrise. Pentru prima zi merge, totuși...” „Nu știu ce se va mai întâmpla, deocamdată mi-e imposibil să mă concentrez, nu-mi pot aduna gândurile... De fapt, repet niște stări vechi: am impresia că mereu și mereu este ceva mai important în afara mea decât în mine... Astăzi, de exemplu, ai fost tu: te-am așteptat!...” „Bine, dar ți-am spus să nu... Ai găsit biletul?” se revoltă. „Da, am recunoscut învins, însă cu toate astea... Nici biletul și nici logica nu mi-au fost de ajutor...” „Am colindat aiurea prin satul vecin, apoi am cercetat împrejurimile, oamenii. Și, știi doar, timpul trece repede... Mă gândisem să ne câștigăm independența... Lelea Lucreția îmi vorbise de niște case părăsite... Neavând ce face, mi-am propus să le văd. Sunt atâtea! La unele, cele mai convenabile ca poziție, ar fi foarte mult de lucru...Brusturi, șoareci, mizerie... Mă miram cum poate să existe, chiar și aici, atâta praf? Nu mai sunt uimită că trebuie să ne căutăm trecutul sub pământ și iarbă, când sub ochii tăi se așază, cu atâta grabă, praful... îl găsești peste tot, ca o pedeapsă... Când vei vrea să le vezi...” „Oricând, i-am răspuns bucuros. Deocamdată mi-e foarte foame! Tu cum te-ai descurcat?” „Simplu: mi-am cumpărat un pachet de biscuiți...Iar apă deocamdată... Dar ne răzbunăm acum, dacă nu cumva, între timp, marele, bunul și înțeleptul Milarepa te-a convins de avantajele spirituale ale foamei...”

Fără să aștepte vreun răspuns, a deschis mașina și, în câteva momente, a întins pe iarbă ceva din numeroasele mele provizii. Am

mâncat amândoi cu poftă, în tăcere; ea era extrem de concentrată asupra nimicurilor: șervețele, așezarea conservelor și salamului, curățirea plasticului pe care întinsese hrana; eu mă străduiam să par mai flămând decât eram în realitate, fiindcă mă temeam de o întrebare în legătură cu așteptarea; abia când am ajuns la cafea, concentrarea noastră stupidă asupra celor mai neînsemnate detalii a fost întreruptă de lelea Lucreția: „Pe domnu’ nu l-am tulburat, așa cum ai zis, i s-a adresat Anei Mar ia, dar acum ați fi putut mânca în bucătărie...” „Poate mâine, acceptă ea, schimbând vorba. Casele nu-s prea grozave. E mult de lucru la ele...” „Asta v-am povestit și eu... Nu are rost să vă trudiți: când le puneți la punct, trebuie să plecați. Aici, știți doar, nu vă tulbură nimeni. Copiii-s plecați cu caprele toată ziua, eu — cu ale mele... Doar dacă nu aveți de gând să mergeți mai departe. Însă tot eu vin și mă întreb: ce rost are? Satele astea de munte-s la fel... Am fost și la șes, că și noi am furat niște lemne și le-am dus cuiva, însă nu-i nicio diferență... În afară, poate, de căldură, vara... Chiar și primarii-s la fel... Și pe unde ai mai umblat? se interesă femeia, ridicându-se. Ai fost să vezi nebunia din cimitir?” „Încă nu, recunosc Ana Maria, cu jumătate gură. Eram prea obosită și, în plus, mi s-a făcut frică. În zilele ce vin însă... Când va avea și el timp...” „Să mergeți în vremea amiezii, cât e la slujbă. Noaptea și în sărbători s-ar putea să-l găsiți acolo și nu e bine... Dacă auziți lătrat de câini în preajmă, nu vă sfătuiesc... Fiindcă și-a cumpărat trei lupi, mai sălbatici decât el !” „Nu înțeleg nimic, le-am spus în glumă. Ca să vezi câte li se pot întâmpla într-o zi unora, în vreme ce alții stau neputincioși sub un nuc! „ „Încă n-am avut când să-i povestesc, se scuza Ana Maria. Aici se petrec fel de fel de minuni...” „Am scăpat de ciumă, de holeră, de război, dar de Socoliuc și de popa ăsta e mai greu ! exclamă lelea Lucreția cu o furie abia mascată. Oare cât mai are de gând Dumnezeu să ne mai încerce tăria? „ „Exact câtă vreme vom continua să ne tot mirăm! „ spusei, contrariat de întunecarea bruscă a femeii. „În Măgura, se hotărî Ana Maria să-mi explice, există un oarecare...” „Păi nu-i un oarecare, sări femeia. E tocmai Socoliuc! „ „Așa e, cedă Ana Maria. Ei, acest Socoliuc și-a făcut un cavou pe cinste!...” „Ce cavou?! O adevărată casă cu două încăperi. Una în față, mică, unde și-a pus, se zice, tot felul de poze și de amintiri personale, iar o alta, în spate,

mare, cu geamurile foarte sus, să nu se vadă nimic înăuntru, în care și-a adus două paturi, o masă, niște scaune, un dulap și un frigider pentru mâncare și băutură. Fiindcă nu și-a făcut clădirea aceea cu gândul la moarte, ci la viață! Vrea să petreacă în liniște, însă n-are unde, este găsit peste tot, fie de diverșii funcționari sau controlori de la județ, fie de nevastă-sa! Aici este lăsat în pace... Uneori își duce și muzicanți și atunci nici morții nu se mai pot odihni, iar el crapă de râs: să se simtă și ei bine! Că doar niciun om normal nu poate susține că s-a săturat de băutură și de femei! Dă-i dracului, s-au odihnit destul! Și niciunul n-a murit prea obosit, fiindcă leneși mai mari decât în Măgura sunt greu de găsit. Nimeni nu-și poate da seama cine-l mai ține aici și ce proptele are, oricum, deocamdată nimic nu-l clintește!” „Păi, tocmai greșelile și aiurelile astea îl țin, am încercat eu să glumesc. Adesea prostiile și erorile sunt, pentru unii, mai de preț decât cinstea și lucrul bine făcut. Contează totdeauna cine sunt arbitrii. Măgura, Negrenii, Ulmoasa ori mai știu eu ce sat, n-au nicio importanță: fără industrie, fără agricultură, niște localități neînsemnate, unde diverși șefi de mina a zecea vin să vâneze ori să piardă vremea. Le dai mâncare și băutură și pleacă liniștiți. Aici nu are ce se întâmpla. Iar oameni ca Socoliuc trăiesc numai și numai pentru micii lor șefi. Dar cum poate fi urâtă lumea în care oamenii își petrec viața mereu cu ochii-n sus? Tentația cerului!” „Ei, îl vizităm într-o noapte? s-a interesat Ana Maria. Trebuie să fie foarte vesel”. „Când dorești”, am acceptat. „În fond, mare lucru nu e: un biet nebun alcoolizat sau un individ inteligent, sătul de obligațiile sale, nu și-a găsit alt loc de refugiu decât în cimitir.” „Distanță destul de mare între cele două ipostaze, spusei. Oricum, o să-l cercetăm. Îl voi asigura că am venit să scriu despre parohia lui. Și, fiindcă mă va găsi foarte înțelegător, mort de admirație față de realizările lui, nu mă îndoiesc o clipă că mă va invita singur! „ „Eu n-aș fi prea convinsă de asta! sări lelea Lucreția. E foarte șiret și bănuitor, nu-l înșeli ușor, te veri fiică de o mie de ori până ajunge să ți se destăinuie, are convingerea că întreaga comună îl dușmănește, de aceea îi suspectează pe toți. Și să te păzească Dumnezeu de ura lui!” „Asta-i valabil pentru dumneavoastră, nu. și pentru noi, niște străini, veniți să ne petrecem câteva zile într-un sat de munte...” „Înseamnă că nu cunoașteți nebunii, spuse dezamăgită lelea Lucreția. Oricine ai fi. Dacă i se

pare ceva suspect...” „Mai vedem, expedie Ana Maria răspunsul. Iar acum, fiindcă n-ai făcut absolut nimic, sau aproape nimic, o să te pedepsesc cu o plimbare. Mai avem trei ore până se face seară... Simt că ți-ai dorit... Nici eu nu pot suporta așteptările... Încet, încet dispar gândurile de orice fel, numai neliniște și tensiune apăsătoare, simțuri încordate la paroxism, îndreptate în toate direcțiile. Mi-am dat seama după cum ai reacționat când am apărut... Am reușit să cunosc bine împrejurimile... Există niște locuri extraordinare! Cred că se poate și pescui !” „Nu e bine să umbli singură pe dealurile astea, spuse lelea Lucreția, destul de înspăimântată. Sunt destui trăsniți care nici nu știi ce învârt... Hoți de lemne, vânători, vagabonzi... Un pădurar a găsit într-o prăpastie două schelete, bărbat și femeie... Lumea bănuiește că era fata fostului primar din Ulmoasa. Asta a fugit exact în noaptea nunții cu un om însurat cu care trăia de mult... Nici nu era de mirare, fiindcă taică-său a măritat-o cu forța... A fost o poveste întreagă la nunta lor. Ați aflat, cred, că nu mai e voie să se taie viței. Sigur că unii mai izbuteau să scape de ei... Numai că fostul primar nu mai termina cu procesele, pândeau, amenința, uitând că nimeni nu este bătut în cuie, că vine o zi a socotelilor. Răsplata pentru ticăloșii nu-i numai în ceruri, ci și aici, pe pământ. Și e greu să scapi de plată, oricine ai fi. Când și-a măritat fata, fălos cum era, Arsenie ăsta, a făcut nuntă mare, cu daruri, nași sus-puși, muzicanți aduși nu știu de unde... Fudulia prostului. De fapt, orice prost se crede buricul pământului. Oamenii au venit nu din plăcere, ci de fiică, atâta doar că s-au înțelese să-i facă exact același cadou: câte un vițel fiecare! A fost un circ nemaipomenit! S-a stricat totul, căci nimeni nu mai voia să-și ia darul înapoi! În noaptea respectivă, fata a dispărut cu iubitul ei, iar de atunci li s-a pierdut urma. Unii cred că i-au omorât mirele și socrul atât de crunt umiliți, poștașul însă a jurat că amândoi sunt bine, sănătoși, în America. Doar el poartă scrisorile! Cu scheletele acelea nu s-a ajuns la nicio concluzie, așa că au fost îngropate și povestea s-a uitat! Ginerile s-a mutat la socru și, până la urmă, i-a adus lui Arsenie o noră în casă... Treptat, cei doi s-au stricat rău de tot, fură, beau și se bat ca orbii. Așa că ai grijă pe unde umbli, conchise lelea Lucreția, că de animale te mai poți păzi, dar de oameni e mai greu. Ei atacă și când nu le este foame!” Ana Maria i-a promis că pe viitor

n-o să părăsească drumul mare, încât femeia, mulțumită, a plecat să-și vadă de casă. „Trebuia să-i explici că știi karate, i-am zis în glumă. Plus marele Milarepa. Și, desigur, un bărbat frumos, înalt, tânăr, pe care, într-o bună zi, simt că o să mi-l scoți din nu știu ce cartier al comunei: soțul meu, logodnicul meu sau cam așa ceva. El o să se uite chiorâș la mine, iar eu o să-mi plâng orele și, poate, zilele în care te-am așteptat”, i-am zis în glumă, iar ea m-a privit cu o imensă tristețe: „Te învârți mereu în jurul aceluiași subiect. Te asigur că deocamdată nu e cazul. Nu am nici măcar tată. Sunt de mult orfană. Pe când tu ești căsătorit. Mi-ai recunoscut doar...” „Nu-mi amintesc să fi venit vorba despre așa ceva, i-am răspuns, destul de mirat. Încă mai pot conta pe memorie!” „Ei, atunci ai avut de gând să-mi spui!” căută ea să glumească. „Asta e cu totul altceva! Dar nu acum. Sau, dacă vrei... întreaga zi m-a obsedat doar un singur lucru: așteptarea. Până azi dimineață mi se părea de neimaginat nevoia de tine. Ți-o mărturisesc cu relativă neliniște...” „Da, rătăciți amândoi într-o lume necunoscută căreia, teoretic deocamdată, suntem obligați să-i facem față... Și, printre altele, uniți de că te va minciuni comune... De fapt, ce rost are să căutăm explicații, să ne gândim mereu și mereu la același subiect. Clarificările vor veni de la sine. Dacă nu, nicio pagubă!” „Poate că ai dreptate, am admis, dar mă gândesc uneori la timp: că nu este nesfârșit. Pe de altă parte, îmi dau seama că nu mai astfel, spunându-ți ce simt, mă pot elibera de neliniște. A fost o zi îngrozitoare. Știam că ești pe circuit, ca să mă exprim astfel, că în unele momente te gândești la mine, atâta doar că îmi era imposibil să te localizez, să te situez în spațiu. În clipa în care știu spațiul, locul sau am măcar o imagine aproximativă a lui, lucrurile devin limpezi, pot să iau legă tura cu tine, simt ce faci... Altfel totul este haos, dibuială, nebunie... Am imaginat zeci de încăperi, unele asemănătoare cu cele ale lelii Lucreția, altele sofisticate, cu mobilier vechi, prețios, am clădit în minte alte zeci de case și blocuri, din păcate însă, am fost un arhitect dezastruos, fiindcă în clipa în care mă concentram asupra lor nu te regăseam, simțeam că nu ești în ele, că nici n-ai fost și atunci le dăream cu furie. Am luat apoi la rând, fără folos, dealurile și munții, iar pe măsură ce colindul devenea mai bezmetic a început să mă chinuie ideea stupidă că ți se întâmplă ceva rău, insuportabil și că eu nu te

puteam ajuta... O tensiune întinsă până la sufocare, așa, din senin... Sigur, mi s-a mai întâmplat. Altă dată căutam să mă eliberez de asemenea trăiri confuze străduindu-mă să le descriu. Înfruntam frica, de exemplu, încercând să-i demontez resorturile intime, să o privesc și să mă privesc în ochi, însă nu am avut întotdeauna succes. Și nici în cazul de față. Probabil că sunt atât de deformat încât nicăieri nu mi-e dat să mă simt bine. Așa sunt eu, stupid: mereu aspir la câte ceva. Dar nu știu de ce-ți spun toate astea..." „Cred că nu greșești, interveni cu o voce stinsă, emoționată. Din moment ce nu putem exista ca... biografii, din moment ce n-avem trecut și viitor comun, iar prezentul este strict limitat la trei săptămâni cel mult, mi se pare firesc să facem aceste zile cât mai suportabile, să nu ne mințim în niciun fel. Spunem ce credem și... Oricum, viitorul ne este destul de limpede la amândoi: ne vom întoarce în sânul familiilor noastre, ca să utilizez o formulă consacrată, și vom purta un timp în noi amintirea unor drumuri, a unor munți, a ierburilor și soarelui..." „Și cum te-ai putut sustrage familiei?" m-am interesat, cu timiditate. „Exact ca și tine, râse ea. Fiecare în felul lui... și cu riscurile respective... Ce pre fără domnul? Sat, adică lume, case, vietăți, sau copaci, iarbă și singurătate în doi?" mă întrebă, cu un aer ușor teatral. „Deocamdată satul nu mă entuziasmează, spusei. Măcar cât stau aici să nu văd oameni. Nu am chef să cunosc pe nimeni. Nu doresc să trăiesc decât cu cei înregistrați pe casete și, desigur, cu tine, dacă n-o să-ți par prea nepotrivit !" „Din păcate, e cam târziu. Mai înainte, când mă întorceam spre casă, lumea știa că eu sunt ființa care a donat sânge lui Gavrilă, că eu etc., etc., și, drept urmare, îmi mulțumeau și mă poșteau în casă, probabil pentru a-mi pune în voie și alte întrebări: cine sunt, ce caut, cum de m-am rătăcit pe aici? Gavrilă era doar un pretext..." „Înseamnă că lelea Lucreția a povestit cui a avut chef să o asculte", i-am zis, destul de iritat. „Bine, dar nu i-am interzis acest lucru. Ea ne este recunoscătoare..." În afară de asta, soțul ei are un oarecare prestigiu în zonă... Bețiv, dar om bun... Oriunde am merge, s-ar întâmpla la fel..." „Și ei ce i-ai vorbit despre noi? Fiindcă suntem obligați să încropim o poveste coerentă..." „Din moment ce nu m-a întrebat nimic, nu i-am povestit nimic. Până mâine însă mă voi gândi, mă asigură ea. Ei i se pare destul de simplu: un ziarist din oraș cu soția, hotărâți să se

odihnească undeva în munți. Mă rog, liniște pentru a scrie ceva, n-are importanță ce, și cam atât. Oameni buni, comunicativi... Nu mi-ai zis însă pentru ce optezi?” „Prin sat în niciun caz, i-am răspuns. Mergem pe o coastă, să-l admirăm de sus”. „Gând la gând!” exclamă ea bucuroasă și, după ce descoperi prima spărtură în gardul de carpeni, porni înainte, spre marginea pădurii de brad, ocolind cu dezinvoltură mușuroaiele și tufe de murari, iar mai târziu, când cărarea deveni mai liberă, începu să fugă, de parcă s-ar fi știut așteptată. Mi se părea ciudat că, de astă dată, nu mai simțeam nevoia să o ajung, îmi plăcea să o văd mișcându-se cu atâta ușurință, bucurându-se de spațiu și lumină, eliberată de orice constrângeri, risipind cu generozitate o energie nebănuită până atunci. Salturile ei sigure, rotirea în jurul copacilor, râsul limpede, tonic îmi înlăturau treptat orice reținere; eram destul de caraghios alergând, însă mă chinuiam să o imit, nu pentru că aveam certitudinea că nu va râde de mine, ci fiindcă grăbind pasul, fugind chiar, deși stângaci, greoi, mi se părea că mă îndepărtez de tot ce eram, de neliniște a stupidă care-mi torturase ziua. Când, într-un târziu, obosit, a trebuit să mă trântesc lângă ea pe iarba uscată, gălbuie, a izbucnit în râs: „Trecând peste grația ta de urs polar, sunt fericită că, uneori, știi să te bucuri. Și nu-i puțin... Ar fi timpul să ne eliberăm pe cât posibil de tot ce ne doare, să nu ne lăsăm dirijați de cei de care ne-am desprins. Măcar aici pe dealuri să nu-i luăm cu noi!” S-a întors apoi spre mine și mi-a fixat cu atenție ochii, fața și mai ales buzele, de parcă abia atunci m-ar fi întâlnit. Privirea ei, când curioasă, când absentă, îndreptată uneori spre ea însăși, mă obliga să bănuiesc că își analizează sentimentele și eram tentat să o rog să nu mă mai cerceteze măcar câteva minute pentru a putea face, la rândul meu, același lucru; poate că, pe amândoi, apropierea, greu de bănuie cu o zi în urmă, ne bucura și ne îngrijora în același timp. Mai târziu, mi-a trecut prin minte ideea că acele absențe sunt, în realitate, semne ale nemulțumirii, fiindcă pe chipul meu obosit încă de așteptare, urmele vârstei erau, din nefericire, violent întipărite și, pentru prima dată din adolescență, m-a încercat regretul că nu sunt frumos și mai ales tânăr. „Totuși, de ce ești trist?” s-a interesat ea, uimită de mișcarea involuntară a umerilor, de un „Nu-i nimic de făcut, e mult prea târziu să se mai poată drege ceva”. „Nu sunt, am mințit.

Mă chinuiam să-mi imaginez la ce te gândești”. „Și la ce concluzii ai ajuns?” „Știu doar că ceva nu-ți era pe plac”, i-am răspuns, fără să am curajul să precizez ce anume îmi trecuse prin minte. „Pe aproape...Foarte pe aproape... Mă gândeam la ceea ce numim viață și la felul în care trebuie să o trăim, spuse cu o voce ușor răgușită, poate din cauza emoției. Te pândesc zilnic tot felul de lichele. Unele se interesează dacă nu cumva ești prea moral, fiindcă atunci, de bună seamă, pregătești ceva, vreo lovitură urmărești cine știe ce ascensiune, sau ai, de ce nu, niște defecte fiziologice ori ești chiar mistic... Altele, dacă nu ești prea imoral, căci slăbiciunile omenești pot fi totdeauna speculate cu succes. Unii vor să descopere dacă n-ai prea mult, alții — de unde îți procuri minimumul necesar. De ce atâta ură? Oricum, îți trebuie nervi foarte tari pentru a te strădui să trăiești firesc, să nu-ți pese. La asta mă gândeam când am încercat să te conving că a sosit momentul să te bucuri. Să te bucuri cât nu e nimeni aici, cât soarele e blând, înțelegător, iar sub tine e iarbă... N-ai de unde ști dacă asemenea clipe se vor repeta...” „Sunt convins că nu se vor repeta, am asigurat-o. Voi încerca, deși...” îmi venea foarte greu să continui fraza, poate și pentru că, în vreme ce o ascultam, avusesem bizarul sentiment că mă aflu în preajma Victoriei. În ultimul timp, doamna Oprea ținuse să-mi vorbească în numele experienței ei și al vârstei, iar obiceiul mă cam revoltase, fiindcă nu izbutisem să aflu de ce mă consideră imatur. „Dacă ești atât de înțeleaptă, îi spuneam în gând, de ce nu-ți urmezi sfaturile? De ce ți-au ieșit toate cam pe dos?” Ana Maria însă vorbea pe alt ton, cu aerul că abia atunci a descoperit acele adevăruri, sugerându-mi, prin vibrația vocii, că rana este deschisă. Curios, nici după ce începuse să se explice, absențele ei nu dispăruseră, din când în când ochii îi deveneau tulburi, privirea căuta undeva în interior, pe un ecran imaginar al memoriei, un punct de sprijin. „Deși ce?” se interesă ea, trezită brusc la realitate. „Parcă-mi revin dintr-un coșmar: uitasem că există apă, aer, soare și am un fel de stinghereală față de ele...

Iar în afară de asta, observ că am cam uitat să mă bucur...Încă mai am nevoie de timp, mi-e greu să mă obișnuiesc. Bucurii mari nu mi-au fost date, iar pe cele mărunte le-am ignorat. Acum ar trebui să tac, să privesc cerul, să simt pământul chemându-mă la liniște și

uitare, dar nu pot, am sentimentul că mă aflu în fața unui pericol, deși mi-e imposibil să-mi imaginez ce mi s-ar putea întâmpla, am recunoscut deschis. Să ai liniște și să nu te știi bucura...” „Cred că te înțeleg, spuse cu sfială. Am simțit de atâtea ori nevoia să-mi pună cineva mina pe creștet și să mă asigure că nu-i nimic deosebit, că neliniștea și spaima nu-s decât o părere de-a mea, dar n-am avut norocul. Eu, cea slabă, am fost obligată să încurajez, să țin spatele, să mă amănesc mereu că alții au mai mare nevoie de afecțiune, înțelegere, ajutor... Uneori am impresia că lumea asta e compusă din nenorociți, brute și șarlatani. Oricum, m-am săturat atât de propria-mi structură, cât și de a altora”. „Ce curios! Și exact când n-ai nevoie, vin și eu cu ale mele ! Am ținut să ți le spun, ca nu cumva să-ți faci iluzii că sunt altfel... în tine însă am descoperit cel puțin trei ființe total deosebite...” „Și pe care o preferi?” se interesă, ironică. „Cred că pe cea din clipa asta, spusei, fără să mă gândesc prea mult. Este cea mai...” Spre mirarea mea, nu m-a lăsat să-mi termin ideea: brusc, furioasă sau speriată, de parcă i-ar fi fost frică de cuvintele frumoase care, firesc, nu erau greu de bănuț, mi-a acoperit gura cu amândouă mâinile. „Nu trebuie, șopti ea, nu trebuie. Mă înspăimântă neputința ta de a vedea oamenii așa cum sunt. Nu vreau să te înșeli și în cazul meu...” „Dar ce știi despre mine de vorbești cu atâta siguranță? m-am interesat revoltat. Ce ai aflat? Când ai avut timp?” „Nu știu absolut nimic, accentuă, iritată. Dar mă cunosc destul pe mine însămi, îmi știu trecutul, prezentul și viitorul. Iar dacă vrei adevărul, te anunț cu tristețe că n-am absolut nimic curat în afară de o idee, de fapt singura la care țin!” Ultimele cuvinte, spuse printre lacrimi, cu furie, mă contrariaseră, dar în locul oricărei explicații, mi-a întors spatele și, îndepărtându-se de mine, s-a trântit în iarbă. După un timp, când am îndrăznit să mă așez lângă ea, furia i se mai domolise, însă continua să plângă încet, cu toată ființa. Am renunțat la orice întrebare, însă m-am bucurat că s-a lăsat mângâiată pe cap, deși eram convins că nu-mi simte mâinile, răscolindu-i cu timiditate părul negru, scurt, ce lucea stins în lumina unui soare obosit, roșu. O vreme, m-am străduit să rememorez fiecare gest și cuvânt din clipa în care a apărut acasă, apoi, treptat, m-am adâncit în trecut, însă mi-a fost imposibil să găsesc, din câte-mi aminteam, o singură sugestie, iar plânsul ei, nestăpânit, îmi

sporea deruta: puteam bănuî orice, de la o durere gravă, cu consecințe asupra întregii vieți, la o simplă criză de moment — oboseală, cădere fizică sau fiziologică, o jignire a cuiva întâlnit prin sat —, sau la un gând reprimat până atunci, ba chiar și la bucuria că, în sfârșit, e liniștită, departe de orice figură nesuferită. Întrebările, chiar și cele mai inofensive, n-ar fi făcut decât să-i sporească iritarea, așa că m-am mulțumit să o privesc, învins. Simțeam că după asta, în zilele ce vin adică, va fi altfel, că lacrimile ei sunt un prag spre altceva, deși în relațiile cu ea intuiția nu mi-a fost niciodată de vreun folos. O mângâiam mereu, cu tot mai mult curaj, și, în timp ce urmăream oarecum mirat drumul degetelor, mă consolam că, de vreme ce nu mă respinge, e bine, iar lacrimile și agitația ei îmi accentuau speranța că totuși se apropie clipa desființării barierelor dintre noi. „Încearcă să te eliberezi, am îndrăznit în cele din urmă. Chiar dacă nu crezi că-ți pot fi de vreun folos, imaginează-ți că vorbești singură, dar vorbește !”.

„Vrei să mergem acasă?” m-a întrebat brusc, întorcând spre mine o față răvășită de plâns. Mă privea revoltată, cu un ciudat sentiment de reproș, de parcă aș fi fost vinovat de starea ei. „Și acasă ce să facem? i-am răspuns cu răceală. Să plângem și acolo? Tu mă îndemni la sinceritate și tot tu te încăpățânezi să taci!” „Ți-e greu să înțelegi că sunt într-o pasă proastă? spuse, cu aceeași furie. Am trăit mereu cu

convingerea că muntele vindecă totul. Departe de oameni, ascultă respirația brazilor, agitația izvoarelor... Tu, cerul, pietrele și sălbăticiunile câte mai sunt, să trăiești cu ce-ți oferă muntele, să te lipești de o stâncă, să n-ai alți martori ai existenței tale decât pietrele și cerul... Parcă viața capătă alt sens, o simți altfel, trăiești sub zodia veșniciei, în legătură cu ea... Am văzut, în Retezat, acel arbore care se cheamă *pinus cembra*. Straniu, contorsionat în fel și chip de toate vânturile. Moare drept, nemișcat, în picioare, sfidând moartea... Imaginea lui m-a cutremurat. Acum sunt la munte, dar... iartă-mă, vorbesc aiurea, am draci care sper să-mi treacă. Vreau să mă înțelegi: nu-mi place să fiu obligată să fac ceva! N-are importanță ce am, însă acum mi-e silă, greață, lehamite, milă, groază, ciudă și nu mai știu cum să spun. Poți pricepe?” „Nu, i-am răspuns pe același ton. O să-ți dovedesc mai târziu că mie nu mi-e frică și nici jenă să

recunosc ce sunt. De asta am venit aici: să țip, să urlu, să mă dau cu capul de copaci, să încerc să redevin om. Am însă impresia că este inutil să-ți vorbesc despre mine, deoarece știi totul, iar dacă mă înșel, nu e vina mea!” „Oare e atât de greu de priceput că, uneori, Îți pierzi umorul, alteori durerea este mai puternică decât vorbele? Acum nu vreau decât să fiu lăsată să mă liniștesc singură!” spuse revoltată, întorcându-mi spatele. „Vremea trece cu tot felul de mofturi!” mi-am zis și în momentele imediat următoare am ignorat-o cu desăvârșire: întins pe iarbă, mi-am concentrat privirea asupra culorilor cerului, mereu schimbătoare, de la alb stins la plumburiu, apoi, fascinat de agitația păsărilor întârziate, m-am pierdut odată cu ele în nesfârșit, până când durerea și oboseala s-au risipit. Ana Maria s-a ridicat cu precauție și, câteva clipe, umbra ei a înghețat deasupra mea, dar m-am străduit, până am auzit-o plecând, să fac abstracție că mă privește, deși îmi era greu. Am pornit în urma ei, atent la pași, urmărind-o; de astă dată mergea cu dificultate, ușor aplecată, fără să întoarcă o clipă capul înapoi, și simțeam tot timpul că dorește să-mi spună ceva. Îmi dădeam seama că sunt stupid neîncercând să-i ies în întâmpinare, însă o durere surdă, continuă îmi anula voința. „De ce trebuie să fie numai așa?” Abia în curte s-a interesat, cu o voce stinsă, incoloră, dacă doresc ceva și, cum nu doream, s-a dus în casă la lelea Lucreția... Poate dacă m-ar fi invitat și pe mine, mi-am spus, dacă... Se pare că n-am cum să-l fiu de folos, am conchis, în cele din urmă. Și se mai pare că va trebui să mă obișnuiesc treptat cu ideea că și ea îmi scapă înțelegerii, că sunt obligat să mă mulțumesc doar cu adevăruri parțiale. Oricum, purtarea ei, în loc să mă încurce, cum mi se pare acum, ar trebui să mă stimuleze. În realitate nu mi-ar folosi la nimic faptul că aş cunoaște-o în toate ale ei, că m-aș încărca iarăși cu o durere în plus, treburile pentru care am venit sunt altele.” Cuvintele, atât de categorice, nu mă mulțumeau, deși în mine încercam să mă despart de trăirile și gândurile ce aveau legătură cu ea. Ca primi semn al acestei independențe, mi-am propus să dorm în cort ori în mașină, să-mi acord două zile în care să mă străduiesc să lucrez, iar dacă nu, să recurg la soluția radicală: să plec mai departe, în speranța că nu mă va însoți. Sigur, eram conștient de dificultățile ce mă așteptau: îmi ajungeai un cuvânt, un zâmbet sau măcar o privire încurajatoare

pentru ca planurile mele de independență să se spulbere; știam de asemenea, că plecând îi fac o nedreptate: fără îndoială și ea avea nevoie de timp pentru acomodare, și ea putea fi chinuită de niște răni ce nu se vindeau ușor; probabil că a fost lovită mai puternic de cum sunt în stare să-mi imaginez, dar nu era de ales, trebuia să-mi urmez drumul, mai ales că știam la ce să mă aștept, hotărârile mele capitale au avut, de fiecare dată, gust de înfrângere și lacrimi. Până la urmă, mi-am căutat în spatele casei un loc potrivit pentru cort și, vreme de o oră, m-am chinuit să-l ridic, însă cum n-o fă ce-am cu plăcere, nefiind convins de necesitatea lui, treaba mergea încet, cu poticneli și ezități: îmi dădeam seama că sunt caraghios fugind, retrăgându-mă, luându-mi jucăriile, tocmai când relațiile noastre cu gazda erau atât de confuze, dar mă chinuia incertitudinea, starea de eternă așteptare, faptul că depindeam mereu de altcineva, iar acum mai mult ca niciodată, exact când m-am decis să mă regăsesc. După ce cortul a fost gata, l-am privit cu neliniște: „Și acum? Dacă în clipele imediat următoare ar veni la mine, mi-ar spune o poveste credibilă, însă imposibil de verificat, ce s-ar întâmpla? Aș fi altfel, mai împăcat, mai mulțumit, mai stăpân pe mine? Iar după poveste, ca o consecință firească a relațiilor visate de mine, de prietenie și sinceritate totală, mi s-ar dăruia, starea mea ar fi oare mai bună, sau neliniștea ar lua dimensiuni noi? De ce simt nevoia unei complicații, tocmai eu, care am fugit cât am putut de ele? „M-am întins pe pânza cortului și, stârnit de răcoare, am încercat să-mi duc gândurile până la capăt. „Să simți durerea de a nu ști nimic sigur, nici măcar despre Paula cu care locuiesc de atâta timp sub același acoperiș... Paula, Sabin, Helgomar, Victoria, Socoleanu, o parte din obsesiile ultimilor ani, cine sunt ei în realitate? La fel de necunoscuți ca și această ființă întâlnită din pură întâmplare... Sabin mi-a răspuns la toate întrebările și totuși încă nu-l simt, Îmi scapă, după cum probabil mi-au scăpat, în timpul discuțiilor, acele întrebări care m-ar fi putut duce la o concluzie. Ana Maria ar fi încă o necunoscută în plus, în clipa de față singura care mă întărită și mă doare...” Mi se părea insuportabil faptul că orice făceam, oricât mă străduiam să mă fixez asupra unei amintiri sau întâmplări, o mare bucurie sau un eșec dintre cut, gândul mi-o readucea înaintea numai și numai pe ea, dar nu imaginea, ci sentimentul care-i ținea locul, un fel de tensiune

dureroasă, întinsă până la sfârșeală; în schimb, când eram împreună, starea se schimba radical: simțeam că mă pot desprinde oricând, cu ușurință, că altele sunt obsesiile și nevoile mele, iar pe ecranul îngust, selectiv al memoriei era loc pentru alții. „Să intrăm în normal”, mi-am propus, iarăși, cu aerul că, de astă dată, mă voi ține de cuvânt, însă, prin nu știu ce asociație, mi-a venit în minte Helgomar sau, mai exact, bărbatul care m-a căutat în Borșa în timp ce mă străduiam să dau de urmele inginerului Gorbea. Asta s-a întâmplat după moartea Victoriei, în perioada când bețiile și conformismul mă umpluseră de rușine. De fapt, acest individ trecut de cincizeci de ani, cu umeri foarte lăți, cu barbă roșie ușor încărunțită și ochi albaștri, stinși, m-a oprit pe stradă la ora când întunericul ezită să se reverse din văgăunile munților din jur. „Putem sta puțin de vorbă? „ s-a interesat, fără să se prezinte, strângându-mi mâna în așa fel încât să-i simt forța. „De ce nu? „ i-am răspuns, făcând alor tul să nu par intimidat și, desigur, să nu-mi exteriorizez durerea. „Atunci să mergem la o bere”, îmi propuse, cu un aer conspirativ, însă, cu toate că în lunile respective nu mă dădeam în lături de la băutură, am refuzat: „Aș prefera să ne plimbăm. Doriți să-mi spuneți ceva deosebit? „ „Mă interesează dacă l-ați cunoscut pe inginerul David, pe Helgo, cum i se zicea? „ „Dacă aveți de gând să vorbiți despre el, nu vă împiedic, am ocolit întrebarea. Subiectul nu mi-a fost prea străin.” „Dar l-ați cunoscut? insistă omul. Adică i-ați văzut chipul, nu în poze, desigur, ați vorbit cu el? „ „Pentru discuția noastră nu are nicio importanță, am bătut în retragere. Vă ascult, deci! „ „Aveți vreo obligație față de el? se interesă din ce în ce mai enervat. Vă datorează ceva? îi sunteți dator? Există ceva neclar în relațiile dintre el și dumneavoastră? „ M-am oprit din mers și i-am privit încă o dată ochii mici, cu reflexe metalice, gura deschisă, pregătită parcă să rostească o nouă întrebare, mult mai importantă. Să fie tocmai Helgo? mi-am spus involuntar, însă, din clipă aceea, curiozitatea și spaima alternau cu o neînțeleasă bucurie; în timpul foarte scurt dintre cuvinte încercam să-mi amintesc detalii fizice, particularități de exprimare, nimicurile ce-l caracterizau, dar n-am fost capabil să le sistematizez, deoarece mă contraria sentimentul de respingere pe care mi-l inducea. Pe măsură ce-l cercetam, un singur amănunt începea să prindă contur: întrebările lui, mult prea

numeroase, păreau să dovedească nesiguranță. Iar apoi, de unde a știut că tocmai eu mă ocup de soarta lui? Cum m-a recunoscut? Cum a aflat că voi merge la Borșa când, până atunci, nu întrebam pe nimeni despre el, nici măcar despre inginerul Corbea? Sigur, mai aveam și alte nedumeriri, însă mă simțeam obligat să-i urmăresc mișcările și cuvintele, să nu mă las târât într-un dialog absurd pe care să nu fiu capabil să-l susțin, mai ales că mă aflam în fața unei situații fără precedent. „Știți cumva cine sunt și de ce mă aflu aici? I-am întrebat, cu obrăznicia mărunță pe care mi-o permiteau emoțiile. Sunteți sigur că nu m-ați confundat?” „La întrebări obișnuite să răspundeți întotdeauna cu întrebări, domnule Coman?” mi se adresa pe un ton ironic. „Și despre ce ar fi vorba?” am prins curaj, deși simțeam nevoia să fiu prudent, să păstrez o oarecare distanță, poate și fiindcă mă irita mirosul puternic de spray. „Uneori se întâlnesc și munții, încep pe un ton nesigur, era deci momentul să ne vedem și noi...” „Noi?” „Da, accentuă el, încercând să mă oblighe să nu-l întrerup. Sigur, e bine să căutăm adevărul... De fapt, cam la asta se rezumă viața: ne străduim să descoperim anumite adevăruri, să le impunem și așa mai departe... Unele rămân valabile pentru totdeauna, altele se învechesc, nu durează nici cât viața unei frunze. Pe unele le știe toată lumea, dar nu le spune, pe altele însă e bine, dacă le-ai aflat, să le ții doar pentru tine, să fii mulțumit că ai ajuns să le descoperi. Unde vreau să ajung, te vei întreba? Trebuie să-ți mărturisesc deschis că regret enorm dispariția Victoriei... De necrezut, o lovitură teribilă! Deși de la o anumită vârstă simți moartea dându-ți târcoale, încercându-ți nervii și răbdarea, continui să te iluzionezi că nu despre tine e vorba, că ea te va ocoli, că moartea este mereu și mereu pentru alții... În ceea ce mă privește, nu cred că e bine să trăiești numai cu acest gând... Despre morți numai bine, însă ar fi momentul să afli că Victoria a fost, din păcate, o excesivă...

Niciodată n-a știut când și unde să se oprească. Structură posesivă, îți lua tot aerul, te sufoca, îți impunea punctul ei de vedere, de aceea era firesc să nu poată dura nimic, nici cu mine, nici cu alții. Din păcate, de boala aceasta n-a vindecat-o nici măcar vârsta... Vorbeam însă de adevăr.: Ei, bine, ea era incapabilă să accepte alt adevăr decât acela care-i convenea! Și cum nu toate adevărurile

convin, ea avea talentul să le prelucreze... Eșecurile ei le atribuia mereu altora, ea nu greșea, nu ezita, nu pierdea, întotdeauna alții... Așa se face că o dramă neînsemnată, a mea. Niște certuri cu direcția minei, a ajuns de dimensiuni naționale și cosmice chiar...” „La ce vă referiți concret?” i-am întrerupt totuși plăcerea de a se auzi vorbind, deoarece mă irita faptul că nu puneă pic de suflet în cuvinte, încât părea că recita un text pregătit dinainte, fapt firesc într-o oarecare măsură, deoarece știa că mă va întâlni. „Concret? La acea poveste de dragoste și la inevitabila plecare... Un om obișnuit cu libertatea se lasă greu introdus fie și într-o cușcă de aur... Aș fi nedrept să nu recunosc deschis că era o femeie bună, generoasă, capabilă de sacrificiu, dar ce folos? Îi lipsea simțul realității, defect care a pierdut-o, din nefericire. Odată cu dispariția ei se închide un capitol dureros... Am aflat că-i ești îndatorat... de aceea... nu mă mir, știu că avea o fantastică putere de convingere, încât a reușit să înnebunească o lume, însă sfatul meu este să nu-ți mai pierzi vremea... Ea a acreditat în ochii multor oameni o idee falsă, chiar aberantă, despre cele întâmplate mai demult în Râul Doamnei și unii au devenit foarte sensibili la varianta cultivată de Victoria. Nu are rost să încerci să încurci sau să te abați de la hotărârile destinului... Ar fi și periculos, și inutil... Există alte cauze cu adevărat importante, domnule Coman...” „Nu neg, am acceptat eu, tulburat de felul în care rostise ultimele fraze: șoptit aproape, cu o voce absolut bizară, încât eram incapabil să-mi dau seama dacă mă somează ori mă roagă. Un singur amănunt mi-a scăpat: numele celui care mă sfătuiește!” „O, răsese el teatral, întinzându-mi mâna, credeam că bănuiești: Helgomar Davidlu Deși n-ar fi trebuit să par surprins, deoarece o asemenea posibilitate îmi trecuse prin minte, m-am oprit brusc, cu sentimentul că puținele momente în care urma să stăm față în față trebuie să-mi ajungă pentru a verifica ceea ce știam sau intuiam despre el. Să mă fi înșelat în așa măsură? Să mi se fi alterat simțurile? Ori cum, nu mi se părea normal ca un om pe care l-am admirat atâta timp să-mi stârnească o asemenea reacție de respingere. Sigur, nu era obligatoriu să-mi devină automat simpatic, dar după drumurile și discuțiile despre el ar fi trebuit să reacționez altfel, să-mi fie cu ceva mai atenuat acest sentiment. Și de unde să fi știut că mă aflu înaintea lui Helgomar? Am rămas o vreme față în

față, privindu-ne cu atenție, ca doi șahiști într-un indecis final de partidă; îmi dădeam seama că așteaptă o asigurare pe care, din păcate, eram incapabil să i-o dau. “Domnule David, am îndrăznit în cele din urmă, pot să vă pun două întrebări?” „În situația de față întrebările nu-și au rostul, am depășit această fază, dar fiindcă v-ați chinuit atâta vreme...” “Ce vă pasă dumneavoastră de banii, de drumurile mele, absurde sau false? Doar e dreptul meu să-mi risipesc viața cum îmi con vine. Mă interesează însă de ce nu le-ați oprit mai din timp? Chiar și al Victoriei, de exemplu... De ce atât de târziu?” Omul m-a privit într-un fel ciudat: “Credeam că se va domoli, dar mi-a depășit orice așteptare... Câteva refuzuri i-ar fi putut fi suficiente... N-am mai avut încotro, a trebuit să... Am și eu viața mea... Sunt, în sfârșit, liniștit, am mai mult timp, pot să-mi vizitez în tihnă prietenii... Am considerat relația mea un capitol încheiat... Sper însă, din toată inima, să se încheie acum, definitiv.” “De unde știți cine sunt și cum m-ați recunoscut?” “Asta ar fi a treia întrebare, spuse el, cu șiretenie. Ea nu a fost prevăzută în convenție... Răspunsul n-ar avea nicio importanță. Oricum: nu ne-am văzut și n-ai auzit nimic. Dacă vrei să trăiești liniștit.” M-a privit încă o dată insistent, lung, mi-a zâmbit rece, distant și a dispărut, înainte de a fi fost capabil să-mi revin. „Heigomar? m-am întrebat, iarăși, proteste, ca tot eu să-mi răspund: Probabil, însă în niciun caz cel pe care l-am căutat! Fiindcă în cuvintele lui lipsea sufletul, căldura amintirii și dacă nu ele, atunci ura... Liniștea — omorând? îngrozitor... O moarte, dar nu oricare, ci a femeii iubite, fie și pentru un timp, nu-l putea lăsa indiferent. Dar să... tocmai el... cum a sugerat?” Curios, din clipa în care a dispărut, figura lui, discuția, ba chiar și imaginea orașului, în afara unei tufe de trandafiri sălbatici, de un roșu sângieriu, revărsată violent peste un gard vechi de lemn, o ciudățenie, în discordanță cu peisajul acela cenușiu, monoton, ce dădea senzația de provizorat, poate și din cauza blocurilor făcute în grabă, au rămas suspendate în memorie, asemeni unui pericol posibil de care-mi era frică să mă apropii chiar și în fugă, mai ales de teama atâtor întrebări fără răspuns, dintre care pe două nu am reușit să le ocolesc în zilele următoare: De unde știa că am mers pentru el când, în localitatea respectivă, nu i-am pronunțat numele niciodată, poate doar în somn? Și cum m-a recunoscut? Doar Paulei îi mărturisisem intențiile, or ea

nu se opusese niciodată, deși știa ce dificultăți am de întâmpinat... Ținea mult la amintirea Victoriei... După aceea, n-am părăsit mult timp orașul, însă am trăit mereu cu speranța că întâlnirea cu individul respectiv n-a fost ultima. Mer geam pe străzi obsedat de chipurile oamenilor, căutând peste tot roșeați, priviri insistente, ascultând încordat pași în urmă sau vorbele celor ce se opreau în dreptul meu. Și, fiindcă nimic nu se întâmpla, am fost obligat să mă întreb dacă persoana respectivă n-a fost, totuși, Helgomar. În fond, nu era obligatoriu să mă simpatizeze, să mi se confeseze ori măcar să-mi dezvăluie ce are de gând în viitor! Și astfel, pe nesimțite, amintirea acelei întâlniri s-a estompat până într-o noapte insuportabilă când, înnebunit de căldură, dar mai ales de singurătate, am ieșit să mă plimb pe stradă. Paula era plecată, iarăși, la maică-sa. Îi dăduse telefon că nu se simte bine, puls crescut, crize de sufocare, plus eternii calculi biliari care s-ar fi mișcat. Știind că plecările Paulei, de cel puțin trei ori pe săptămână, mă enervează, bătrâna se dădea de ceasul morții să o aducă acolo, mai ales noaptea, căci, pe lângă atâtea boli, mai avea și insomnii. De fapt, ziua întreagă stătea în vârful patului, cu telefonul la ureche, informându-se ce se petrece prin târg — certuri, divorțuri, morți, nou-născuți — și plângându-se de ginere, că de-abia așteaptă să o vadă moartă. Firește că eu, ginerele, nu-i puteam dori acest lucru, dar nici nu mă prăpădeam de dragul ei când telefona dimineața, la cinci, sau când mă obliga să facem turul medicilor din oraș. Și fiindcă nu totdeauna reușeam să o introduc înaintea altora în diversele cabinete, nu pierdea prilejul să se plângă Paulei: „Apoi nu-l chinuie prestigiul pe băiatul ăsta, și nici nu-i de mirare: n-are o meserie care să impună cuiva, că de mințit toată lumea știe, atât scris, cât și oral ! Oamenii citesc doar rubricile de decese și schimburi de locuințe, ba uneori și curiozitățile, să vadă dacă a mai crescut numărul bolnavilor de Sida pe glob, așa că cine să-i țină minte și prostioarele lui? Și e molâu, a învățat numai să asculte, nu și să ceară! Parcă a trăit toată viața cu pălăria în mână la ușa bisericii !”.

Înainte de a ieși să mă plimb, am sunat-o pe Paula, însă, după cum era de așteptat, urma să se reîntoarcă abia dimineață pentru a merge la slujbă. Și atunci am avut senzația că n-am de ce să mă prind: singurătatea se transformase în durere, o durere împinsă

până în pragul urletului, și nu neapărat din cauza absenței Paulei, cât datorită acutizării tuturor simțurilor: iarăși vedeam cine sunt! Și mai era căldura, amplificată de cușca aceea de beton, și întunericul ce sufoca parcă lumina slabă, nehotărâtă din încăpere. Pe stradă, odată cu râsetele măturătorilor și bețivilor întârziați, neliniștea s-a atenuat întrucâtva, spațiul nelimitat îmi făcea bine, deși perechile de întârziați, cu gesturile lor tandre, mă re aduceau la vechea stare, obligându-mă să mă întreb, din nou, în ce constă sursa liniștii sau chiar a fericirii lor? Pozând în indiferent, mergeam cu nerușinare în urma lor, căutând să le fur cuvinte, gesturi, cu speranța că voi afla și altceva decât știam, punctul de sprijin de care aveam atâta nevoie. La un moment dat, m-am oprit derutat în fața unei tufe de trandafiri roșii, revărsată peste un gard putred, de scândură, și, uimit aproape, odată cu: unde am mai văzut așa ceva? am spus: Helgomar, după care m-am întors grăbit acasă, deși mai înainte nu-mi propusesem să fac nimic, nici măcar să răsfoiesc discuțiile cu Victoria; am fugit, fiindcă aveam nevoia de o certitudine, și ea era spațiul dintre cei patru pereți, deși tot atât de certă era și singurătatea care mă aștepta, întreagă, necruțătoare. Mult timp am privit telefonul cu nemărginită speranță: poate greșește careva numărul, poate vreun noctambul are chef de vorbă, dar n-am avut noroc, și atunci am deschis agenda, în speranța că ea îmi va sugera numele cuiva care ar putea să sufere de insomnii. Și astfel am descoperit-o pe Dana Ursu, profesoara întâlnită întâmplător în Stoinița. Legătura am primit-o nesperat de repede. M-a întâmpinat cu o voce somnoroasă și, după cum era firesc, numele meu nu-i spunea absolut nimic, abia când i-am pomenit de cele două cafele apărute din senin în camera de hotel, a început să râdă: „Ți-ai propus să faci un nou drum și ai nevoie de companie?” „Deocamdată nu m-am gândit foarte serios, ocaziile însă nu lipsesc”, i-am răspuns, încântat de vocea ei caldă, prietenoasă. „Ai mai fost de atunci? A mai avut loc vreun simpozion important? De fapt, nici nu-mi amintesc exact ce mi-ai spus că ești, n-am memoria minciunilor!” „Eram savant de renume. Dar ce s-a ales de tine? m-am interesat eu. Cum v-ați înțeles atunci? Ai reușit să divorțezi?” „Sunt ca și cum... în zilele noastre sunt o mie de formalități, iar el încă nu se grăbește, vrea probabil să ajungă director! Ne-am reîmprietenit... Acest domn Ursu susține că sunt o

prietenă ideală, dar o catastrofă ca nevastă! Ca prietenă îmi simte lipsa, cică, treabă care nu s-a văzut cât eram împreună. Nu știu de ce susține asta, poate de teama că-i voi face greutăți, poate pentru că într-adevăr relațiile dintre noi au luat-o pe un drum imprevizibil, ori cum sunt înțelegătoare, fiindcă nu mă mai doare atât de mult faptul că m-a părăsit. Despărțirea n-a adăugat nimic singurătății, neliniștii de până atunci... Mi se pare bizar să vorbesc cu viitoarea doamnă Ursu, să-i explic detașată și înțeleaptă, de parcă nu eu aș fi cea care am pierdut, tabieturile domnului inginer, structura și preocupările... Ba, for tată de nevoi, să-i mai accept și diversele produse pe care mi le trimite... Slabă cu duhul, dar frumoasă și bună... O bunătate primitivă...” „Și cu tine cum rămâne, ce faci?” m-am interesat eu. „Parcă poți alege?” a exclamat, învinsă. Uneori, când nu mai suport, plâng... Asta mi se întâmplă mai ales noaptea: sting lumina și plâng... Alteori, mă rog... Câteodată merg la o ghicitoare care-mi repetă, cu obstinație, că va fi bine... îmi place cum mă minte... Dar telefonul de la ora asta târzie mă face să cred că dacă n-ai niciun interes în Stoinița, ești foarte singur, prietenii nu-ți mai spun nimic, nu-i mai simți alături sau n-ai certitudinea că te vor înțelege, și atunci, răscolind carnetul de telefon, ai dat peste o amintire... Mie-mi convine orice variantă...” „Ai avea chef să mergem din nou?” m-am interesat, doar pentru că nu voiam să recunosc adevărul. „În același scop?” „Să zicem...” „Pe cont propriu? Dacă încerci, ca data trecută, să cauți...nu spun ce, este absolut inutil”. „De unde știi pe ce cont merg?” i-am spus intrigat. „Pentru că mătușa Victoria nu mai este, știi doar...” „Mătușă?” „Da. Ea m-a rugat atunci să te supraveghez cu discreție. Nu ți-am spus?” „Nu!” „Mă rog. Se îndoia de tine. Azi... Un singur om mai colindă orașul... Are mintea rătăcită, se ascunde după copaci și trage în trecători cu o mitralieră imaginară. Dacă-l apostrofezi, se sperie și începe să urle disperat aceeași frază: Nu bate, ci apără! La ce ți-ar mai folosi să-l vezi?” „Nu înțeleg despre ce vorbești? am întrerupt-o, cuprins de o ciudată neliniște. Cum ai putut afla?” „Am aflat, n-am aflat, ce importanță mai are din moment ce Victoria...? E limpede? se interesă ea, ușor enervată. Dar ne vom lămuri la fața locului!” Am fixat apoi trenul, ora. Ziua. Restul detaliilor și. Firește, m-am ținut de cuvânt, cu toate că nu vedeam utilitatea drumului. Din păcate sau din fericire, ea a lipsit. Înapoiere nu i-am

mai dat telefon, deși mai târziu am regretat: sunt sigur că nu ne-am recunoscut, deși am rămas pe peron până au plecat toți călătorii. Am mers apoi la hotel, m-am interesat de ea. Însă nu se anunțase, motiv pentru care nici eu nu mi-am mai reținut loc. Neliniștit din cauza ei. Singur. În seama celor mai stupide ipoteze, mi-am lăsat valiza la o garderobă și, doar cu aparatul moștenit de la Victoria, am început să colind orașul, cu gândul că trebuie să consum cumva timpul rămas pui la următorul tren. Din păcate, nu mă plimbam relaxat, neutru, deși simțurile întinse până la durere nu înregistrau nimic, erau încordate absurd, doar pentru a-mi stingheri plimbarea. Treceam aiurea prin magazine, cofetării, bufete, mă izbeam de grupurile de oameni ce se întorceau obosiți de la lucru, eram apostrofat de gospodine. Însă nu mă interesa decât ceasul, lent, nepăsător, măsurând alt timp, cel simțit ca o incomodă povară. Fără să-l fi căutat sau să mă fi gândit la el. Mi-a fost dat totuși să-l întâlnesc și eu pe individul pomenit de Dana. Intrasem într-un cartier cu case vechi, mărunte, inundate de arbori și vie, cu garduri înalte, din cărămidă și fier forjat. Venea nepăsător din direcția opusă și, când m-a văzut, s-a ascuns după un copac de unde a început să-mi urmărească mișcările. Încurajat probabil de ezitarea mea, a ieșit brusc la lumină și, îngenunchind pe trotuar, a început să mânuiască arma lui imaginară: „Pac-pac-pac! Fiu-fiu-fiu-feoșc! Uraaa!” Părul, de un roșu stins, ochii albaștri, cu sclipiri ciudate — nici ură, nici milă, ci o atenție încordată, batjocoritoare —, barba roșie, scurtă, fruntea brăzdată de o cicatrice adâncă, dizgrațioasă. Tirul lui, din ce în ce mai violent, nu mi-a oprit înaintarea; el însă nu se descuraja, trăgea în continuare, retrăgându-se obosit. „Liniștește-te, Helgomar!” i-am spus cu blândețe, intrigat de această idee năstrușnică, apărută din senin, ca o neașteptată descoperire, numai că îndemnul meu nu l-a temperat imediat: a mai tras o vreme, până am ajuns foarte aproape de el. „Nu-ți fac nimic, Helgo !” l-am asigurat din nou, și atunci a rupt-o la fugă, iar eu, neținând seama de nimeni, m-am străduit să-l ajung. Din clipa în care am rostit acel nume, uimirea și deruta mi-au dispărut, mă încăpățânam să cred în neașteptata mea descoperire și să-l asigur cu toată convingerea că îi vreau binele, că am venit să-l ajut. Din păcate, pe măsură ce mă apropiam de el, pe față i se citea

o spaimă greu de descris: îi tremurau mâinile, fața, ba chiar și cicatricea sângerie.

PLAY: „Nu vreau să-ți fac niciun rău, te rog crede-mă! Tu ești inginerul Helgomar David?”

„În ultimele patru decenii, în scumpa noastră patrie au avut loc o seamă de transformări înnoitoare care au dus la ridicarea nivelului de trai al celor ce muncesc de la orașe și sate. Poporul muncitor, exploatat și asuprit până la sânge de clasele dominante, a devenit stăpân pe destinele sale și, în condițiile libertății și independenței, își construiește cu hotărâre o viață nouă, liberă...”

„Îți sunt prieten, Helgomar. Vin din partea Victoriei, lasă glumele și ascultă-mă...”

„În ultimele patru decenii, în scumpa noastră patrie au avut loc o seamă de transformări înnoitoare care au dus la ridicarea nivelului de trai al celor ce muncesc de la orașe și sate. Poporul muncitor, exploatat și asuprit până la sânge de clasele dominante, a devenit stăpân pe destinele sale și, în condițiile libertății și independenței, își construiește cu hotărâre o viață nouă, liberă...”

„Helgomar, te rog, lasă-mă să te ajut. Vino într-un restaurant să stăm în liniște de vorbă. Crede-mă, nu-ți fac niciun rău !

„Pac-pac-pac-pac! Fiu-fiu-fiu-fiu-fleoșc! Pac-pac-pacpac...”

„Ce s-a întâmplat, Helgo? Îți sunt prieten, spunemi!”...

„Nu bate, ci apără! Nu bate, ci apără! Pac-pac-pac-fleoșc...”

„Helgo, te așteaptă Victoria, prietenii, nu are rost să te prefaci. Te rog, înțelege-mă...”

„În ultimele patru decenii, în scumpa noastră patrie au avut loc o seamă de transformări înnoitoare care au dus la ridicarea nivelului de trai al celor ce muncesc de la orașe și sate. Poporul muncitor, exploatat și asuprit până la sânge de clasele dominante...”

„Nu trebuie să-ți fie frică, fac orice pentru tine, numai spunemi ce dorești... Merg cu tine unde vrei... Te rog mult...”

„Pac-pac-pac-fleoșc ! Pac...”

„Ce ți s-a întâmplat? nu are rost să...”

„Nu bate, ci apără, nu bate, ci apără, nu bate, ci apără!...”

STOP.

PLAY: „Doamnă, sunteți atât de bună să-mi spuneți cine-i nebunul ăsta care a fugit? Vedeți, e în capătul străzii...”

„Nu știu... Eu nu țin evidența nebunilor...” STOP.

PLAY: „Ce a pățit omul ăsta, dacă nu vă supărați?”

„De unde să știu? Fiecare pățește câte ceva... Pe unii așa i-a lăsat Dumnezeu, alții se dilesesc pe parcurs!... Dacă m-aș duce la un doctor, chiar și pe mine m-ar găsi scrântit într-o oarecare măsură...”

„Nu locuiți în Stoinița?”

„Nu-s obligat să știu totul sau să țin minte totul. Și nici nu-i prea bine, nu folosește la nimic atâta memorie...” STOP.

PLAY: „Nu-mi spuneți și mie ce e cu omul ăsta? M-a impresionat foarte mult...”

„Numai întrebări inutile. Sunt sătuli” STOP.

Ana Maria s-a așezat pe saltea lângă mine și, mângâindu-mi cu timiditate părul, mi s-a adresat, ofensată: „Dar supărăcios mai ești ! Ți-ai luat jucăriile și ai plecat! Sigur, e dreptul tău! E inutil să repet că nu ai nicio obligație față de mine, iar dacă nu-ți convin dealurile astea, ești liber să pleci...” „După cele întâmplate, parcă nu ai avea dreptul să fii atât de revoltată, i-am răspuns, cu o voce cât mai neutră cu putință. Una îmi propui și altceva faci...” „Da, schimbă ea tonul, am și această calitate nenorocită. Dacă ai ști cum mă detest în unele momente !” i-am spus, am crezut mereu că marea sau muntele, dar mai ales muntele m-ar putea salva, în sensul că aș izbuti să revin la linia de plutire. Visam să mă odihnesc, să uit, să mă întorc alta, capabilă să ignor viața asta năclăită, fără cap și coadă, prăbușirea în mine la care, de o vreme, asist neputincioasă, de parcă aș vrea să-mi fac rău, dar am neglijat un singur amănunt: că tot eu sunt cea care urc muntele, eu cu toate ale mele... Trebuie, probabil, să mă mișc mai mult, să n-am timp de gânduri. Obsesiile tale sunt măcar înregistrate pe casetă, deci, într-o oarecare măsură, sistematizate...” „Și ce folos? i-am replicat cu o imensă tristețe. De atâta vreme nu reușesc să demarez, nu găsesc prima fază, îmi lipsește un impuls, ceva să mă dezinbibe sau să mă oprească de tot... Nici nu mi-e prea clar ce vreau de fapt să spun, unde vreau să ajung... Cine mai are nevoie de oglinzi și cine mai înțelege azi avertismentele? „ „Plus că am apărut eu cu ale mele”, căută ea să

glumească. „Asta mă bucură, am recunoscut, destul de inhibat. Dacă ai avea ceva mai dezvoltat și sentimentul timpului...” „Iar tu puterea de a înțelege și pe alții, căută din nou să glumească. Crezi cumva că n-am aflat că trece și din timpul meu? Poate de aici nervii ăștia nenorociți. Sigur, mă străduiesc să-mi reprim o pornire stupidă spre plâns, încerc să-mi stăpânesc capriciile firii, însă... în loc să mă ia dracii, m-am gândit că aș putea să-ți fiu cu ceva de folos... Măcar să-ți pun indigourile...” „Ar fi grozav, m-am bucurat. Probabil că ar fi bine să hoinărim o zi, două... Trebuie să cunosc împrejurimile... Nu neapărat din nevoia de a admira peisajul, ci pentru siguranța mea... Atavism, cred. Animalul care se rotește de câteva ori în jurul său, înainte de a se culca...” „Aș putea să rămân cu tine? s-a interesat apoi cu o voce ciudată, de copil care pretinde ceva ce nu i se cuvine. Să nu te gândești la nimic urât... Vreau doar să stau aici... Să nu mă simt atât de singură și să privesc cerul...

Cât nu-l cunosc, cât nu știu nimic despre el sau despre ființele care trebuie să-l locuiască, mi se pare curat, îl cred curat și asta îmi face bine... Sper că sunt clară... N-am vrut niciodată să-mi clădesc propria-mi fericire pe nefericirea altora... îmi dau seama că toate fericirile... sau aproape... se clădesc la fel...Cineva pierde, pentru ca alții să câștige... Eu însă nu pot...Refuz acest fel de câștig... Dacă, prin absurd, s-ar întâmpla, n-aș simți decât o imensă durere...” „M-ai surprins, așa că deocamdată mi-e greu... Mă gândesc însă la o altă perspectivă...Am certitudinea că există ființe care se caută... Trec prin cele mai dureroase experiențe, la un moment dat se iluzionează că sunt fericite, împlinite, ca, după un timp, să-și reia colindul...Și, brusc, într-o anumită oră a vieții, se întâlnesc... Jumătatea pierdută își reia locul... Repet, încă nu-mi sunt clare gândurile, dar simt că cei ce se caută, cei ce nu renunță, cei ce trebuie să se întâlnească... Indiferent în ce moment al vieții!... Nu este o încurajare stupidă, am avut destul timp să observ asta. Chiar dacă întâlnirea așteptată are loc cu câteva ore înainte de moarte. „Ar fi bine, deși mi-e greu să accept... Cred că se caută, de întâlnit însă mă cam îndoiesc... Ar fi prea mulți oameni fericiți, ceea ce nu mi-a fost dat să observ...” „Pentru că unii, cei mai mulți, visează alte împliniri, deși, după mine, iasta e singura posibilă... Obsedați de diverse fantasme, trec pe lângă ea... Alții, din cauza

dificultăților vieții, nici nu au timpul să se mai gândească la ei înșiși, nimic, nicio preocupare în afară de cum să supraviețuiască. Dacă este adevărat că îți trebuie o minimă libertate pentru a te revolta — și este adevărat! — faptul că pentru împlinirea de care vorbeam, pe lângă minima libertate, pe lângă niște mărunte certitudini materiale, mai este nevoie de răbdare și de credință fermă, de mucenic, fiindcă foarte rar se întâmplă să găsești ceea ce n-ai căutat...” „Observ că teorie știi, mă întreb însă dacă în ceea ce te privește ai convingerea că... Mai bine să nu vorbim despre asta! retractă ea, cu un sentiment de vinovăție. Am greșit o dată nestăpânindu-mi nervii, nu mai vreau, măcar în seara asta, să te supăr ori să mă gândesc la mine însămi... îmi pun și așa, noapte de noapte, mii de întrebări... Măcar acum, când am descoperit stelele, de fapt nu neapărat stelele, ci liniștea, o liniște... așa sină, să nu mai gândesc... Firește, nu sunt juna naivă care se extaziază în fața cerului, deși aș fi fericită să pot crede ca anticii că există atâtea stele câte suflete sunt, că am și eu o stea-refugiu, un teritoriu care să nu fie călcat sau murdărit de alții, un teritoriu numai al meu, stabil, o certitudine. Ar fi grozav să existe, chiar dacă din puzderia de pe cer n-ai cum să știi care anume strălucește numai pentru tine, dar tot ce mă înconjoară în clipa de față, arborii, iarba, aerul acesta tare, curat, redeșteaptă parcă în mine o altă ființă, ignorată, poate mai bună, oricum mai înțeleaptă... Un fel de renaștere... E atât de frumos aici, de nou, de ireal încât mi-e frică... Mă întreb, stupid, la ce va trebui să renunț, ce voi pierde în schimbul bucuriei? Nu sunt obișnuită cu ea, am impresia că trebuie să plătesc fiecare bucurie, de parcă n-aș avea acest drept... Mereu să te ascunzi, să te aștepti la o pedeapsă pentru ceea ce n-ai făcut, să trăiești cu impresia că nimic nu ți se cuvine... Nu...” „Pot să-ți răspund și la întrebarea pe care ai încercat să mi-o pui: nu știu dacă mi-am găsit jumătatea pierdută. Mai exact, încă nu m-am gândit serios. Cred că de teama de a nu fi obligat să spun nu. Cel puțin așa simt în clipa de față. Altă dată eram convins că Măcar la cest capitol, sunt un realizat. Bar faptul că ne-am găsit doi străini, aici, sub un cer străin, doi străini care ne chinuim să pozăm în altceva decât suntem, sau nici nu ne străduim, face inutilă întrebarea...” Fără să aștept răspuns, i-am pus mina pe cap și. Uimit de propria-mi îndrăzneală, am început să mă joc cu părul ei: în clipa aceea aș fi vrut să o strâng

în brațe. Însă nu dintr-o pornire masculină sau din convingerea că astfel i-aș reda încrederea, ci pentru a mă păzi de propria-mi singurătate. „Acum sunt sigură că o să mă lași lângă tine, mi-a spus, într-un târziu, cu o voce foarte limpede. Mă bucur că nu ești masculul care nu dorește decât un anumit lucru, bipedul care mă oripilează, ci prietenul suferind de acerași maladie tâmpită. Dacă ai reuși să simți cât de silă îmi este de un anume fel de priviri, de diversele sugestii, de insistențele brutale, sunt convinsă că nu ți-aș părea atât de caraghioasă... Uneori mi-e atât de scârbă de propriu-mi corp, încât aș vrea să ies afară din el, ba chiar să mă mutilez... Mai demult. În clipele de liniște, mă iluzionam că până la urmă vor folosi cuiva și sufletul meu și mintea, dar...” „Ți-am spus, nu eu hotărâsc... Dacă soarta ne-a adunat împreună... Oricum, e bine că nu sunt singur tocmai în orele de maxi mă luciditate... Greu de suportat starea asta: nimic palpabil

În jur, nesiguranță, dibuire... Habar n-ai cine te atacă, cine te pândește... Și niciun minim acord cu mine însumi...”

Nu mi-a răspuns; cu mâinile sub cap, se străduia să privească cerul înalt, copleșit de stele. Convins că și ea se teme de pasul următor — atât în mărturisiri, cât și în gesturi —, m-am întins alături, pe saltea, hotărât să-i las inițiativa. „Îmi dau seama că nu eu sunt cel pe care-l cauți, mă gândeam să-i spun. Ai fi reacționat altfel la cuvintele mele, dacă... Mă încăpățânez să cred că există și ceva demn de atenție în mine, dar se pare că un alt centru de irradiație este mult mai puternic. Ce sau cine se opune apropierii dintre noi? O persoană? Aminti rea unei traume puternice? Teamă de complicații? Poate trecutul fiecăruia, obligațiile care ne așteaptă... Un răspuns sau măcar o sugestie ar fi oricum începutul sau sfârșitul unui drum, așa însă... Există un prag greu de depășit, o rezervă permanentă, un ceva obscur peste care nu izbutește să treacă, mi-am spus. Ar fi absurd să mai insist.” Într-un târziu, a redeschis discuția, dar nu despre noi, ci despre acel cer straniu, brăzdat periodic de roiuri de stele căzătoare sau luminat brusc, pentru câteva fracțiuni de secundă, de fulgere puternice, de vară, care prevesteau secetă. „Acum simt că o să pot dormi. Toate crizele mele nervoase se termină destul de repede, dacă îmi găsesc în jur un motiv de bucurie, cât de mărunț”, m-a asigurat, la fel de neașteptat,

înghesuindu-se lângă mine. „N-ar fi mai bine să mergem în casă? m-am interesat cu stângăcie. Sau în cort... Răcoarea din zori, insectele de tot felul și, mai ales, lumina ar putea să ne strice somnul...” „Ne mutăm atunci”, a acceptat mecanic și, peste puțin timp, am auzit-o respirând ușor, ritmic. Fusesse foarte obosită, nu avusese nici măcar puterea să se dezbrace: ultima picătură de energie i se consumase înainte de a se urca în pat, încât trebuise să o ajut să-și găsească perna potrivită. Oricum, în noaptea aceea am dormit și eu destins, fără nicio grijă, contaminat de somnul ei sănătos, eliberator; doar un singur vis a făcut ca liniștea să nu fie deplină: un bărbat solid, înalt, cu fruntea îngustă și cu niște ochi mari, de un albastru spălăcit, ochi stranii care-și schimbau mereu dimensiunile, cu fiecare clipit din pleoape, crescând brusc până la a-mi acoperi întreg spațiul din vis, ca apoi să redevină normali, și tot așa încât aveam sentimentul că mă pierd în ei, după cum, înainte de a mă culca, mă risipisem în cerul albastru, sticlos. Iar pentru că în simbolistica mea particulară ei nu însemnau nimic, i-am uitat o vreme, până când cerul matinal, trecând grăbit din alb lăptos în albastru, a ținut să mi-i amintească.

În drum spre locul unde fusesem cu o seară înainte, sus, pe deal, în apropierea pădurii de brad, i-am povestit visul și Ana Maria m-a ascultat cu o incredibilă atenție, ca apoi să exclame involuntar: „Caraghios, eu îl văd și tu îl visezi! Dacă se mai repetă figura, voi începe să cred că ești jumătatea mea pierdută, treabă de care marele Milarepa nu s-a ocupat până astăzi. Ieri, la bufetul din satul vecin, unde mersesem cu lelea Lucreția să-mi cumpăr niște biscuiți, că-mi era o foame nebună, m-a oprit un cetățean care, fără nicio jenă, s-a interesat cu ce treburi mă aflu pe acolo. Firește, nu m-am grăbit să-i dau detalii... A intervenit apoi gazda noastră care l-a luat de-o parte și nu știu ce i-a vorbit. Oricum, când am întrebat-o, nu mi-a spus decât: dă-l în mă-sa de măgar. Pe drum mi-am amintit că mă frapaseră ochii lui albaștri, de gheață...)... Nu exprimau nimic. Lângă un asemenea individ, aș simți nevoia să-mi fac mereu cruce...” „Și de ce n-a vrut să-ți spună cine era?” m-am interesat, destul de intrigat. „N-am insistat... Și nici nu mi s-a părut important. În fond, ce treabă avem noi cu băștinașii? Toți se tem de toți și toți se interesează de toți! mai bine să ne vedem de ale noastre. Căci, mai târziu, când vom redevni ceea ce am fost, soarele va fi singura

noastră legătură. El ne va lumina pe amândoi...” „Și dacă nu vom mai putea redeveni?” am întrebat-o, cu neliniște. „Deocamdată, mie cel puțin, mi se pare că e prea devreme... Și nici nu cred că avem tăria necesară să ne desprindem de ceea ce am fost... Atât de mult ni s-a tot repetat că toți ceilalți sunt mult mai importanți decât noi, încât chiar dacă nu credem, ne purtăm de parcă am crede... Pentru a fi noi înșine, pentru a trăi deci cum ni se pare nouă normal, firesc, în conformitate cu propriile noastre convingeri, nu avem deocamdată suficientă energie. Simt că niciunul din noi nu mai poate ieși din rând pentru prea mult timp...” Nu i-am răspuns: observațiile ei, adevărate, spuse fără menajamente, mă dureau. Îmi erau oare atât de vizibile carențele, înfățișarea interioară? Dar cum să nu fie? mi-am răspuns în cele din urmă. Ca și atâția și atâția, am început prin a învăța ce nu trebuie să fac. O sumedenie de *nu* pe diverse tonuri și nuanțe, pentru a te anula ca om. Și mi-au convenit apele călduțe, mocirla în care toți suntem egali, uniformi, incolori...

Am regăsit, cu destulă ușurință, vechiul loc. Iarba mai păstra încă forma trupurilor noastre. „Rămânem aici?” m-a întrebat, cu un ușor aer de vinovăție. „Cum vrei, i-am răspuns fără entuziasm. Ieri nu ți-a prea convenit...” „Ieri a fost altceva ... Să-mi cer scuze?” „Atunci rămânem, am acceptat, dar pentru liniștea mea simt nevoia să cercetez împrejurimile. Aș ține foarte mult să fim singuri... O zi fără întrebări și priviri indiscrete... Nu cred să fi avut una singură în ultima mie de ani. Tocmai de aceea...” „Ce să mai cercetezi? se revoltă Ana Maria. Nu facem nimănui vreun rău. Stăm la soare pe o suprafață foarte mică, iarba o lăsăm aici, întreagă, verde, iar ceva din lumină ne aparține și nouă!” „Bine, am consimțit, însă mi-am dobândit niște reflexe îngrozitoare... Țin enorm la liniște...poate pentru că n-am avut-o... Sunt absurd, îmi dau seama, nu știu exact ce mai vreau să păstrez din mine însumi, când de fapt nimic nu-mi aparține în exclusivitate, dar oricât aș fi de conștient de asta, așa, din senin, mi se declanșează reacția de apărare, o stare de agitație absurdă, de parcă m-aș afla înaintea unui pericol... O așteptare în gol, care îmi epuizează orice urmă de energie... Altădată chiar presimțeam pericolele, acum însă nu e decât încordarea fără nume... De multe ori încerc să le stârnesc, să mă confrunt cu ele, cu riscul de a pierde, deoarece așteptarea aceasta absurdă este mai

mutilantă decât orice bătălie pierdută pe față. Nu totdeauna sunt așa, astăzi însă...” „Nu vreau neapărat plajă. Poate că plimbarea îți va face mai bine... Gândește-te însă la cei ce nu țin seama de nimic, adică nu se sfiesc să spună ce cred, nu-și ascund sentimentele...ba chiar și la tinerii care se sărută în plină stradă, de exemplu! Nu le pasă decât de ei înșiși... Deși nu sunt capabilă de asemenea gesturi, îi admir și uneori mă bucur de bucuria lor... Cum crezi, deci, eu oricum rămân la plajă, iar tu, dacă vrei, plimbă-te singur... Am trecut prin atâtea pericole, încât mi-a dispărut până și sentimentul lor. De mii de ani îl implor pe marele Milarepa să-mi dea o zi albă, fără nimic spectaculos, o zi calmă, dar nu banală, și el mi s-a arătat în vis și mi-a spus că a sosit tocmai ziua respectivă !” „Și cum arată el în vis?” am încercat să o schimb pe glumă. „Păi l-am visat în perioada de după înălțarea lui în lumea spiritelor ! Era fără trup, nu era Milarepa propriu-zis, ci ideea de Milarepa. Ființa lui astrală. Deci nu l-am văzut, ci am știut că este el! L-am simțit...” „Și ai atât de mare încredere în vise, încât să poți susține că tocmai astăzi este sau era să fie ziua aceea?” „Da, cred în vise, în dorințe, în nevoia mea de liniște, în nepăsarea față de orice și oricine, spuse, stăpânită de un neașteptat sentiment de revoltă. M-am săturat să tot trăiesc cu gândul la alții! Nu te oblig să te dezbraci, deși aș fi fericită să știu că-ți place soarele... Dar e bine să nu-ți părăsești ritmurile, să nu faci nimic forțat”, adăugă, îndepărtându-se de mine, poate pentru a-mi dovedi că nu are de gând să mă incomodeze. Aș fi urmat-o imediat, dacă un fel de teamă absurdă nu m-ar fi reținut locului. Până la urmă, mi-am abandonat hainele și, cu mișcări rapide, de parcă aș fi vrut să evit o primejdie, m-am trântit în iarbă: știam că sunt ridicol, că mă port ca un nebun, dar nu puteam face altceva, îmi era imposibil să-mi stăpânesc simțurile, întinse la paroxism. „Doamne, îmi spuneam, nu fac absolut nimic rău, nu văd de ce mă port astfel, de ce simt încordarea asta stupidă? Cu ea, deocamdată, relațiile sunt mai corecte decât și-ar putea cineva închipui, deși la noi nu contează cum este ceva, ci cum pare! La urma urmei, nu dau socoteală nimănui, mă privește ce fac!” Mai târziu, poate datorită soarelui și liniștii nepângărite de niciun zgomot, am îndrăznit să râd de stupidele-mi monologuri care începeau și se sfârșeau întotdeauna în același punct. „În fond nimic nu e în regulă, nu văd de

ce aş căuta ordine în haos... Nu sunt nici ieri, nici mâine, ci *acum* e mi-am zis, şi, cu faţa spre cerul alb, fără nori, abandonat lumi nii blânde a soarelui, am avut sentimentul că încep să renasc, după o maladie lungă, absurdă. Era o stare foarte ciudată: treptat, îmi dădeam seama că depăşesc un obstacol interior, un fel de prag ce mă îndepărtase cumva de mine însumi, obligându-mă să mă văd mereu cu ochii altora, ca printr-o enormă oglindă deformatoare. Mi-e imposibil să descopăr ce a putut declanşa această uimitoare trecere, nu de la o stare la alta, ci la o nouă vârstă, fiindcă nimic n-o anunţase. Mi-am amintit însă de Ana Maria de care, până nu demult, avusesem un fel de teamă aparte, atât pentru că mă simţisem mereu târât după ea, obligat să fac lucruri care nu-mi stăteau în fire, cât şi fiind că mă tortura ideea că ar putea să dispară aşa cum apăruse, or îmi era imposibil să concep drumul fără ea, drumul, dar şi puţinele zile de vacanţă. Goală, cu faţa la soare, cu mâinile abandonate lângă corp, a tresărit surprinsă când mi-a auzit paşii: „Nu te-am aşteptat, mi-a spus, acoperindu-şi instinctiv sânii. Vrei să plecăm? Ai vreo idee deosebită?” „Nu, i-am zâmbit, aşezându-mă alături. Mă gândeam că te plictiseşti sân gură, deşi din moment ce nu m-ai chemat...” „Ţi-am respectat nevoia de linişte, îmi spuse cu multă seriozitate. Încerc să fiu cât mai discretă cu putinţă. Să nu-ţi închipui că m-am dezbrăcat dinadins... Mă gândeam că poate niciodată nu voi mai avea o asemenea ocazie... în faţa soarelui mă simt întotdeauna împăcată, destinsă... El şi liniştea mă... expropriază cumva de gânduri, de suferinţe... Dacă vrei, poţi să te dezbraci şi tu. Nu trebuie să te jenezi: urâtul e mai ales în noi... Oricum, aş vrea ca atâta timp cât vom fi împreună, foarte puţin de alt fel, să nu facem nimic în silă...” După o lungă şi chinuitoare ezitare, i-am urmat îndemnul şi, întins alături, cu braţul lipit cu stângăcie de al ei, incapabil să o privesc sau să-i vorbesc ceva, aşteptam un gest din partea ei, un îndemn, o vorbă, însă în ciuda tăcerii încăpăţănate, comunicam pe alte lungimi de undă, şi nu bucuria ori emoţia acestui început nesigur, ci o tristeţe adânci, devastatoare. „Odată tot trebuie să o facem”, i-am spus, uimit de propriu-mi curaj şi de graba cu care m-am întors spre ea. „Te-ai gândit bine? s-a interesat deloc surprinsă, căutându-mi cu insistenţă privirea. Nu la mine, adăugă după un timp, fiindcă eu sunt liberă, nu depind decât de propria-mi

conștiință și de propriile-mi nevoi. Deocamdată nu am de dat socoteală decât mie însămi, lucrul cel mai dificil cu putință, dar... Tu nu ești obligat nimănui? Niciun cuvânt dat? Nu la bucuria unei victorii de o clipă trebuie să te gândești, ci la inevitabilele remușcări... Oricum, față de mine nu vei avea nicio obligație. Acest detaliu trebuie deci scos din eventualele calcule. Și ți-o spun, fiindcă la tine remușcările iau proporții catastrofale...” „De unde mă știi atât de bine? m-am interesat, uimit. Când ai avut timp să mă cunoști? „Nu te știi, mi-a zâmbit ea enigmatic, te simt. Poți fi convins de asta...” Firește, n-am izbutit să-i urmez sfatul, să-mi acord adică un moment de meditație; atunci mi s-ar fi părut caraghios, mai ales că inflexiunile vocii ei și căldura amețitoare cu care mă învăluia îmi spuneau că orice girul este inutil, ridicol. Ea, însă, pentru a fi consecventă cu sine sau poate de emoție, s-a îndepărtat ușor și, cu mâinile întinse pe lângă corp, cu ochii închiși, mi-a așteptat resemnată hotărârea...

...dar dacă o caut în clipa de față, ea nu mai are în mine chip, consistență, trecut, deși fără niciun efort aș fi în stare să o desenez: i-aș putea descrie până și cele mai neînsemnate gesturi, tresăririle feței sau ale mâinilor, mișcările involuntare ori cele care o individualizau; i-am reținut fiecare asperitate a feței și corpului, luminile și umbrele privirii, complicatul joc al buzelor, însă cu toate astea, ea nu este decât un sentiment, o durere ce mă chinuie până la lacrimi, o durere ce cuprinde și spaima că nu va reveni, și bucuria că am cunoscut-o, și imensa, continua singurătate lăsată în urmă. Poate că mâine seară, când voi merge din nou să aștept autobuzul. Gândurile și senzațiile acestea mi se vor părea ridicole, acum însă circuitele sunt dereglate, ea nu este decât durerea ce-i poartă numele și timpul, un timp leneș, indiferent...Înainte, pentru a-mi tempera disperarea, mi-am privit fața

în lumina tremurătoare a luminării și, spre uimirea mea, nu m-am recunoscut, nu eram eu, lipseam până și de pe sticla rece a oglinzii, cu intermitențe descopeream urme din chipul ei, numai că nici aici ele nu reușeau să se închege. În unele momente, mai ales când mă concentram puternic asupra unor detalii, aveam certitudinea că mă privește peste umăr și, o fracțiune de secundă, durerea se îndepărta asemeni unui val, pentru a se întoarce și mai devastatoare. Atunci,

Însă... Ziua, locul respectiv de pe coastă se vede bine. Acum nu e decât noapte, o imensă pată oarbă, o suprafață pe care încerc fără succes să fixez un punct, să îngrădesc un spațiu verde, luminos, fiindcă noaptea nu se lasă alungată cu niciun preț. Atunci însă, mereu atunci, fiindcă această continuă fugă în trecut îmi face încă bine, iar memoria, fără niciun efort, mi-o dăruie aproape întreagă... Aproape, deoarece momentul respectiv, inexplicabil, s-a pierdut pentru totdeauna... Nu-mi amintesc deloc cum m-am apropiat de ea, primele mișcări, reacțiile ei de răspuns, mai mult ca sigur că aveam amândoi ochii închiși și, rușinați, căutam să ne ghicim mișcările următoare, mai târziu însă, după ce am simțit-o cu întreaga ființă alături, caldă, generoasă, când am fost convins că nu se va opune, cum mi-aș fi dorit, am devenit deodată crispat, nervos, înspăimântător de nesigur, pândind încordat cea mai neînsemnată urmă de refuz. Mișcările următoare, haotice, precipitate, au fost reținute de memoria simțurilor: nici succes, nici nebuna, eliberatoarea bucurie, ci mai ales o confruntare aspră, definitivă cu spaima și neliniștea. Ceea ce se întâmpla nu era înălțarea visată, ceremonia senină, sugerată de ea cu o zi în urmă, ci o grabă reciprocă, un efort încăpățânat de a anula și ultima barieră dintre noi, pe de o parte, dintre noi și lume, pe de alta. Nu-mi amintesc, de asemenea, cum m-am desprins ori mai exact cum m-am eliberat din brațele ei încheștate spasmodic în jurul gâtului, știu însă că m-am trezit de-a binelea abia după ce m-am îmbrăcat în fugă, mecanic, împins de o neliniște oarbă, sub privirile ei uluite: „Ți-am spus că nu trebuia să o facem încă, mi-a șoptit. A fost vina mea. De aceea încearcă, te rog, să mă ierți. La început sunt insuportabilă. Mă crispez, am emoții, mi-e frică... Cât ți se pare de ciudat, un asemenea eveniment nu se repetă prea des în viața mea... Poate dacă aș fi băut puțin alcool. Deseară va trebui să luăm amândoi măcar două pahare: atenuează emoțiile...” Am ascultat-o uluit cum își asumase întreaga vină pentru eșec și vocea ei era atât de firească incit crisparea și mai ales jena au început să se stingă lent, sigur, însă, cu toate încercările ei, mi-a fost imposibil să întretin un dialog: alunecam peste lucruri, nu puteam urmări nicio idee, începeam fraze, însă nu reușeam să le duc până la capăt și, mai ales, n-aveam puterea să a privesc în ochi, deși sentimentul

vinovăției ar fi trebuit să ne apropie. Remușcările, nu neînsemnate, orgoliul masculin rănit grav, dar și ciudata împăcare că, chiar și așa, depășisem un moment care mă terorizase, înlocuiau cu schimbul frica absurdă ce mă obligase să mă îmbrac în grabă, cum de altfel a făcut și ea, la puțin timp după mine. Când a fost gata, s-a ridicat și, cu timiditate, mi-a prins mâna. „Acum e bine? mi-a zâmbit, încurcată. Părem în deplină legalitate. Am însă o mare rugămintă: pe viitor să nu mai fugi de lângă mine după momentul acela. Mă umilește îngrozitor. Am sentimentul că sunt o târfă pe care, după ce ai profitat de ea, o abandonezi. De fapt, senzația e mult mai groaznică, nu pot să ți-o descriu...” „Nici nu mi-a trecut prin minte așa ceva... Nu-mi dau seama de ce am făcut-o. Poate pentru că aveam sentimentul că suntem urmăriți, că un ochi ironic ne supraveghează mișcările. Doar câteva gânduri, proiecte și întâmplări îmi mai aparțin în exclusivitate... Probabil nevoia de a le păstra numai pentru mine, de a nu permite să-mi fie violată și partea cea mai intimă a ființei mele mă duce la gafele respective... Astea sunt explicațiile ce-mi vin în minte în clipa de față, în esență e frica absurdă, fără nume, fără o cauză precisă...” „Acum putem să ne așezăm, mă îndemnă ea, deși simt că ai vrea să părăsim și locul faptei! Glumesc, retractă grăbită, sprijinindu-și mâna pe genunchiul meu, nu-ți face griji, am o explicație, îmi ajunge! Cu condiția să nu te mai repeți... La un moment dat, mă gândisem că-ți amintesc de cineva, că gesturile mele involuntare îți evocă o traumă sau, și mai exact, o persoană nesuferită ori... prea apropiată, care-ți întreține sentimentul vinovăției!” „Și tu nu-l ai chiar deloc?” am încercat să încălzesc dialogul. „Nu, s-a grăbit să-mi răspundă. Abia în momentul respectiv m-am simțit cu adevărat liberă, stăpână pe mine...” „Înseamnă că-l cam urăști pe acel cineva, i-am răspuns. Doar nu poți fi liberă față de tine însuși! Și el nu te constrânge numai la acest capitol unde, până la un loc, constrângerea mi se pare firească... și totuși nu te-ai eliberat prin fugă?” „Probabil, acceptă surprinsă, nu m-am gândit. Oricum, dacă n-ar fi vinovăția față de tine, nu mică, m-aș simți cu adevărat fericită...” „Atunci nimic nu te împiedică, am asigurat-o. Nu trebuie să ții seama de contorsiunile mele. În unele momente am chiar certitudinea că pot renaște, atâta doar că nu știu cu ce să încep...” „N-are importanță, râse. E bun orice punct de pornire,

numai să te grăbești. Mă gândesc adesea la nenorocitul ăsta de timp... Nici nu apuci să deschizi bine ochii, îți pui, ca majoritatea celor ce te-au precedat, câteva întrebări despre rostul tău și dispari înainte de a afla un singur răspuns mulțumitor. Uneori până și fireasca revoltă mi se pare ridicolă! Precizez că observația dinainte nu-mi aparține, mi-am însușit-o doar, semn că am trăit numai între oameni foarte înțelepți” spuse ea ironică, ghemuindu-se lângă mine. „Până acum nu s-a prea observat, am încercat să glumesc, dar pentru asta zile ar mai fi...” „N-ai observat, fiindcă erai când șofer, când sanitar, când bolnav, când somnoros, ripostă, cu o voce leneșă. Iar în restul timpului, foarte, foarte puțin, îți exersai pe mine manierele de... funcționar la cadre ! Eu voisem să-ți ofer ocazia să te convingi singur cine sunt din moment ce... soarta ne-a repartizat, o vreme, împreună!” „Ar fi fost cazul să constăți că nu mai pun întrebări de mult”, i-am răspuns, destul de incolor. „Dar îți vine foarte greu, recunoaște sincer!” mă ironiză ea. „E adevărat, numai că întrebările nu fac deocamdată parte din balastul la care m-am decis să renunț, chiar dacă nu le mai strig întotdeauna !” „Ei, în acest caz, deseară am să te las să-mi pui o întrebare, dar numai una... Va trebui însă să o alegi foarte bine, adică să-mi faci și puțină plăcere să răspund, spuse, cu multă gravitate. Firește, n-aș vrea să te interesezi, chiar și indirect, dacă te iubesc, fiindcă m-ai pune într-o mare încurcătură: mi-e frică de un asemenea subiect”. „Și mie! Mai ales că îl simt de mult...” i-am zis, incapabil să-mi stăpânesc tristețea, căci nu-mi mai era indiferent dacă pierd: înțelegerea dovedită după momentul acela confuz atârna greu, schimbând pe neobservate gustul amar al eșecului într-o mare, nesperată victorie. O urmărisem atent: nici urmă de milă în glasul ei, milă care m-ar fi anulat pur și simplu, și nicio încercare de a-mi sugera că îmi mai acordă șansa unei reabilitări, ci tocmai sentimentul pe care ar fi trebuit să-l numesc, dacă aș fi avut curajul...

...dar deocamdată e noapte și dacă până nu demult o așteptam cu neliniște, cu spaimă chiar, în clipa de față, paradoxal, noaptea mă bucură: cât e întuneric, știu că ea n-are cum să vină, nu există nicio mașină spre colțul acesta uitat de lume. Câteva ore, deci, am o certitudine, nu trebuie să mă apese fiecare secundă în parte, nu sunt

obligat să scrutez neîntrerupt întunericul, în speranța că... Dar mâine? Mâine, când voi cerceta iarăși strada, când voi tresări la fiecare trecător, umbră, zgomot, când voi simți pasul de elefant al fiecărei clipe? Altă dată m-am condamnat că sunt robul unui sentiment și al unei persoane și, cu brutalitate, am încercat să o exclud din mine, să fac abstracție că ea există și că dragostea noastră este reală, însă, dincolo de vinovăția care mă micșorase înspăimântător, mă invadase un pustiu fără margini în care se pierduse totul, și munca, și visele, și timpul. Dar tentativa mea era ridicolă și pentru faptul că niciodată ea nu-mi dăduse vreun motiv de îndoială. De aceea este absurd să mă mai întreb dacă se va întoarce: ar trebui să fiu sigur că va face imposibilul, însă, cu toate astea, nu-mi explic de ce tremur, de ce pun, prin neliniștea și îndoiala mea, întreaga dragoste sub semnul întrebării? Poate pentru că, de fiecare dată când mă anunța că pleacă pentru câteva zile, în locul oricăror detalii, se grăbea să adauge cu un aer firesc: „Încerc să mă eliberez pentru tine! O să înțelegi mai târziu. Acum e prea devreme să-ți spun...” Era însă o eliberare atât de anevoioasă, încât mă exaspera...

...iar atunci? Cu tot aerul de intimitate dintre noi, am tremurat întreaga zi, gândindu-mă la răspunsul pe care urma să mi-l dea la singura întrebare admisă. Mă temeam să nu uite, să nu-l amine sub un pretext sau altul, sau să nu-mi găsească vreo vină care să tulbure un început important pentru mine, deoarece simțeam că ea îmi va aparține nu numai cele câteva zile care ne-au mai rămas, ci o durată nedefinită, cu întreg trecutul și, desigur, cu rănilor ei, pe care și eu trebuia să mi le asum. Eram, așadar, obligat să găsesc întrebarea potrivită: nici să nu o tulbure, dar nici să nu-i par stupid... A trebuit, deci, să refac drumul din clipa în care am întâlnit-o și, multă vreme, am fost frapat de reacțiile ei neașteptate la auzul înregistrărilor cu Sabin și Helgomar. Ciudat mi s-a părut și faptul că n-a pus întrebări, n-a comentat, în schimb nu și-a putut stăpâni lacrimile. Ce putea să o impresioneze atât de mult, când biografia celor doi era în afara casetelor, nespunsă pe de-a-ntregul, sugerată doar? Știa totuși ceva despre ei? Până la urmă am renunțat la întrebare și m-am străduit să reiau discuția începută pe deal și întreruptă datorită nevoii ei de a

explora pădurea și împrejurimile, nevoie deloc reală: cu eleganță, ieșise în întâmpinarea dorinței mele stupide de a ne îndepărta cât mai repede de locul faptei...

...numai că nu-mi explic, deocamdată, de ce și cine mă obligă să spun și intimitățile noastre, de ce a trebuit să cobor la nivelul palid, redus al cuvintelor o istorie strict personală, trăită cu o uimitoare intensitate, niște întâmplări și sentimente pe care, îmi dau tot mai bine seama, sunt incapabil să le evoc? Mai mult: ele nu ne interesează decât pe noi înșine. Nu am trăit pentru a le scrie, ci pur și simplu pentru a trăi. Iar apoi obligațiile mele morale se referă la Victoria, Helgomar și la transcrierea acelor dialoguri-verité cu Sabin și ceilalți. Și totuși, fără ea aș fi lăncezet la nesfârșit, oscilând între frică, nepăsare, așteptare absurdă a unui așa-zis moment favorabil care, firește, n-avea cum să vină, deoarece el nu este rodul întâmplării, ci trebuie să ți-l creezi singur, câștigând zi de zi teren, opunându-te fricii de risc. Fără ea aș fi rămas cu convingerea că defectele mele sunt infinit mai mari decât crezusem și că-i prea târziu pentru a mai fi corectate, mult prea târziu. Când totuși m-am decis să scriu și despre ea, sau și despre noi, o făcusem din recunoștință, din nevoia de a încredința hârtiei ceva dintr-un preaplin, din păcate însă ceea ce este cu adevărat important din această poveste, observ acum, îmi depășește puterile. Sigur, aș mai putea descrie întâlniri, secvențe dramatice, gesturi, amănunte fizice sau fraze care mă urmăresc neîncetat, fiindcă memoria m-a ajutat să trăiesc din ele ca din niște provizii extrem de scumpe într-o vreme de mare secetă, numai că Ana Maria este mult mai mult: ceea ce, treptat, am ajuns să simt și să cred, ba chiar să și fac: ea este energia și lumina din momentele de cumpănă, dar și o lume pe care încă n-am reușit să o cunosc. Căci pentru asta ar fi trebuit să merg pe urmele ei, să o reconstitui și din perspectiva altora, să-i descopăr și partea de biografie pe care mi-o refuza, numai că o asemenea cercetare mi s-ar fi părut incorectă: aș fi descoperit, probabil, sursele unor reacții imprevizibile, ale câtorva întrebări care o obsedează, însă nu cred că aș mai fi fost capabil să o privesc în ochi. Acest necunoscut, eternul: „Nu e nimic în legătură cu noi, va veni momentul să afli și asta!” îmi sporea fondul de durere și neliniște,

lăsându-mi, de fiecare dată, impresia că întâlnirea sau discuția respectivă ar putea să fie ultima, dar nu aveam de ales...

...nu știu de ce, dar ziua întreagă m-am străduit să ghicesc întrebarea pe care urma să mi-o pui și, până la urmă, între cele trei posibile, m-am oprit și asupra variantei alese. Poate că nu așa aș fi început, deși dacă mă gândesc la felul cum ai deschis discuția, la modulația vocii, la privire, îmi dau seama că, de fapt, te-ai gândit foarte bine. Sigur, ar fi absurd să nu recunosc deschis că mi-am câștigat libertatea fugind. Oricât m-aș face că nu văd, mi-e greu să nu-ți mărturisesc deschis că libertatea mea nu este întreagă pe niciun plan și nici nu poate fi, dar nu mai caut de mult absolutul ! Liberă când depinzi de capriciile nu știu cui? Liberă când șeful îmi dovedește întruna că numai eu am obligații față de alții și nimeni față de mine? Și aș mai continua, dacă ar mai avea rost. Mie însă îmi displace să mă ascund în umbra cuvintelor mari. Prin urmare, nu voiam decât să-ți spun mai pe ocolite că nimic nu mă împiedică să facem actul respectiv, că nu-i sunt obligată nici unui bărbat. Atât. Altfel, ar fi absurd să uit că am foarte multe datorii, de la care nu mă pot abate. Mama mea, de exemplu... Nu este cum ți-am spus, ori cum am avut de gând să-ți spun, mare universitară, ci o biată femeie care, de la moartea tatii, cu mulți ani în urmă, își petrece zilele între casă, unde este îngrijită de o mătușă, bătrână și ea, biserică și cimitir. Cu sufletul e de mult dincolo, într-o lume străină mie, unde, deși am încercat din răputeri, nu am reușit să pătrund... Imaginea ei mă înspăimântă: ochii goi, inexpressivi... Absentă, tăcută, foarte slabă, neconsistentă aproape... Un fel de umbră neagră... E mama mea, însă mi-e silă de mine, de propria-mi neputință de a o vedea. Nu-mi dau seama cum am ajuns să mă identific cu ea, să mă văd în ea, să simt că așa voi fi și eu, poate mai devreme... Nu demult mi-am luat inima-n dinți și am căutat-o. Nu m-a recunoscut, deși mătușa îi repetase întruna că sunt fiica ei. Nici urmă de neîncredere în privire, nicio pulsație deosebită, doar o scurtă pauză, o scurtă îndoială în glas: era convinsă că sunt felcera care-i face tratamentul. Mătușa s-a încăpățânat să-mi repete numele, să-i vorbească de mine și, când nu ne mai așteptam, mi l-a rostit și ea cu o voce nesigură, de parcă ar fi încercat să-și reamintească ceva, dar se

pare că din lumea ei de umbre și amintiri lipseam în clipele acelea — altă dată întreba mereu, torturată, unde sunt — fiindcă s-a ridicat încet, cu fața luminată de un zâmbet straniu și, cu o emoție de copil scos pentru prima dată pe scenă, a început să recite o poezie din abecedar. N-am avut tăria să o ascult până la capăt, am fugit, pur și simplu... Sigur că nu despre ea ai așteptat să-ți vorbesc, numai că, fără să vreau, gândul m-a adus direct aici, deoarece, la înapoiere, mă voi strădui din răputeri, oricât mi-ar fi de greu, să rămân cu ea, să-mi ispășesc, și în acest fel, o fărâmbă din păcatele de care statornica ta curiozitate mă obligă să-mi amintesc. Îmi dau seama că, întrebându-mă de acea libertate, te-ai gândit la un bărbat: urmărirea de pe stradă, faptul că am și eu o vârstă, firește nu prea mare, dar văzându-mă, gândul numai la feciorie nu te duce, cum de altfel ți-a fost dat să... Da, ai simțit bine, în clipa de față există unul și, prin comparație, aș avea dreptul să susțin că este bun, inteligent, subțire, chiar decorativ, oricum extrem de îngrijit, generos... Dar, repet, insist, numai dacă-l compar cu alții. Iar bărbatul acela mă iubește foarte mult, sunt convinsă... Cu toate astea, n-am trecut pe la starea civilă pentru a fi asigurată că statul ocrotește familia, ne lipsește contractul de vânzare-cumpărare și mi-e greu să cred că-l va avea vreodată... Bărbatul respectiv a apărut într-un moment dificil, foarte dificil și mi-a întins mâna, o mină cam interesată, dar nu am dreptul să-l condamn, știam prea bine ce vrea și ce mă așteaptă, însă nepăsarea, lehamitea, indiferența și, într-o mică, foarte mică măsură chiar recunoștința, m-au făcut să-l accept. Nu-mi păsa nici de corp, nici de morală, nici de viitorul meu, parcă-mi plăcea să plătesc și astfel imensa silă pe care mi-o provoca faptul că am firea aceasta idioată și că sunt obligată să trăiesc printre niște oameni cărora nu izbutesc nicicum să le semăn. Am crezut că în cele din urmă voi reuși să-l iubesc, ba uneori am chiar avut această iluzie; când m-am convins că e imposibil, am sperat că va apărea un altul, și, la un moment dat, a apărut, și pe acesta l-am iubit sincer, până când o împrejurare dramatică l-a descoperit de o lașitate înspăimântătoare. Probabil că n-am însemnat nimic pentru el, o banală aven tură, un mod de a-și pierde timpul liber. Evident, i-am adăugat și calități pe care mi-ar fi plăcut să le aibă, oricum o clipă am avut certitudinea că sunt fericită, că fericirea nu mi-e interzisă, ca

apoi lașitatea să mi-l descopere în altă lumină, poate cea adevărată. Și, la urmă, în loc să-mi fie greață de el, mi-a fost milă, oribil sentiment, milă că nu e în întregime om, ci o biată ființă programată. Așa se face că am revenit de unde nici nu plecasem. Ce m-a determinat să revin? Frica în primul rând. Frică de el. Asta n-are rost să ți-o explic. Apoi sila de mine însămi. Mă crezusem ceva mai inteligentă... Și, în egală măsură, lehamitea de tot și de toate: îmi era indiferent unde sunt. Căci înainte de a reveni la bază, trecusem pe la o prietenă, o femeie deosebită, dar și ea m-a primit cu o răceală enormă, ori eu aveam nevoie de un acoperiș... Sigur, pe respectivul nu l-am găsit mai bun și nici nu m-am consolât, ca orice gospodină, că toți bărbații-s la fel, prin cei doi, însă, m-am văzut într-o lumină mai adevărată și n-aș spune că luciditatea mi-a stârnit mari resurse de entuziasm. Oricum, m-am convins că pot face și altceva în afară de așteptarea unei mari iubiri, mai sunt și treburi, nu puține, care mi se potrivesc, adică sunt la îndemâna mea, ele însă nu mă împiedică să sper că totuși există și un bărbat numai al meu, născut anume pentru mine, și că el va apărea odată, cândva, fie chiar și cu o zi înainte ca unul dintre noi să-și dea duhul. Nu am habar cum va sosi: călare pe o coadă de mătură, cu bicicleta ori cu mașina, din avion ori din elicopter, din apă sau din aer, oricum îl voi simți și voi ști din prima secundă că el mi-a fost destinat. Glumesc, desigur, dar numai într-o oarecare măsură... Și, de ce să mint? nu mi-e tocmai indiferent momentul apariției, deoarece aș vrea să-i ofer ceva și din, să-i zicem, tinerețea mea, nu numai din neînsemnata sau multa-mi înțelepciune... Poate că împreună drumul spre Tipperary mi se va părea mai scurt și mai puțin întortocheat, probabil că mi-e dat să mă realizez ca simplă reprezentantă a speciei, prin copii, adică să-mi perpetuez specia și să dispar, să fiu deci numai și numai lot fertil, cum se spune azi. Sigur că n-am un model mental al lui, nu l-am mai construit în memorie, nu mă gândesc cum ar putea să arate și nici nu mi-am propus să-l caut cu orice preț, știu însă prea bine cum nu trebuie să fie, și la ce anume din mine mi-ar fi imposibil să renunț, oricât m-aș strădui. Nu dau nume, deși ele n-ar avea nicio importanță, dar să-i zicem A omului la care am revenit și B celuilalt, lașul... După ce am fost sigură că B este exact cum nu mi l-am închipuit, după ce l-am decretat inexistent sau pur și simplu mort, l-

am cercetat pe A cu o atenție incredibilă, cu cele mai mari lupe posibile, hotărâtă să descopăr ce anume îi lipsește lui și, în egală măsură, mie ca să-l pot iubi sau măcar suporta, dar până la urmă n-am reușit să aflu decât că sunt o mare caraghioasă, fiindcă sentimentul acesta se refuză logicii, calculelor, există împotriva voinței și explicațiilor, își râde de orice raționament pro sau contra, n-ai cum să-l explici... Și, cum ți-am spus, pentru că n-am avut tăria să-l părăsesc, să-mi iau viața pe cont propriu, căutam motive să-l pot suporta, să nu înnebunesc... Ziua trecea destul de ușor, aveam amândoi treabă, nu ne prea vedeam, dar seara și noaptea ajunseseră un adevărat coșmar... Îi era imposibil să înțeleagă că nu-l suport și, în ciuda reacțiilor mele, continua să mă copleșească neîncetat cu atenții de tot felul, mă îmbălsăma în cuvinte de dragoste și, când vedea că reacționez invers, fiindcă îmi venea greu să mă stăpânesc totdeauna, trecea la amenințări: „Nici a mea, dar nici a altuia!”, A mea sau a nimănui !”, ca apoi să redevină un fel de cerșetor: „Mi-am ratat cariera pentru tine, am renunțat la orice preocupări, pasiuni, căutări și, oricât m-aș chinui, nu există decât tu! Am cunoscut cam tot ce se poate cunoaște, însă nimic nu mă mai satisface, mi se par simple deșertăciuni: doar tu mă poți face fericit! u și așa mai departe... Aș fi dat orice să nu mă atingă și să nu mă sufoce cu declarațiile și cu mângâierile, dar cu cât îi sugeram ori chiar spuneam direct, fără vreo posibilitate de interpretare, că nu mai am nervi să-l ascult, cu atât insista, se umilea, cerea detalii, explicații, de parcă sentimentul respectiv s-ar putea traduce în cuvinte. Pur și simplu nu-l iubeam, cum să mai spun și de ce?! Nu știam! Până la urmă mila, oribila milă m-a convins că trebuie să-mi plătesc într-un fel erorile și, noaptea, împreună, în momentele acelea obligatorii, nu pot să le spun altfel, căci nu făceam dragoste, ci mă străduiam din răspuțuri să fac abstracție de propriu-mi corp, mă chinuiam să nu simt, să nu gândesc, să nu țip, mă închipuiam anesteziată într-o sală de chirurgie sau la un control ginecologic de rutină, mă extrăgeam cumva din propriu-mi corp, eram în afara mea, insensibilă, cu gândul numai și numai la minutele care treceau înspăimântător de încet... Sigur că mereu căutam diverse subterfugii; în zilele când avea mult de lucru și când mă anunța că vine târziu acasă, mă culcam foarte devreme, cât mai devreme,

lăsându-i un bilet cu diversele motive care m-au împiedicat să rămân trează: migrene, oboseală, colecist, indispoziție gastrică, frig, treburi urgente dimineața... Și, ca să nu reacționez la zgomote și trăncăneli, ca să nu-i simt atingerea, mă îndopam cu somnifere... Amânam astfel acel moment obligatoriu pe dimineață când, adormită, nu-l simțeam deloc, mă trezeam abia în baie, ca după un vis foarte urât, în care nu fusesem implicată. Fericirea? Doar în zilele de teren și, mai ales, când diverse contracte îl obligau să meargă peste hotare, treabă pe care n-o mai făcea cu plăcere. Atunci aproape că nu mai dormeam: îmi recuperam lecturile, audițiile, mă plimbam lejeră prin încăpere, eram eu însămi. Ciudat, în prezența lui simțeam nevoia să fiu cât mai îmbrăcată, cât mai acoperită: îl refuza fiecare parte a corpului... Copilării, vei zice, dar asta simțeam, iar respingerea creștea pe măsură ce el se încăpățâna să se lege de mine, de ideea că trebuie să-l iubesc... Și așa, datorită lui, am ajuns să prefer diminețile, fie și numai pentru că... mai este destul timp până seara. Îmi place soarele, lumina multă, soarele mai ales îmi dă o stare de bine, o exuberanță și o forță ciudate, de aceea îl caut mereu, cu sentimentul că iau putere, viață... Nu știu cine susținea că creștinii își caută strămoșii în rai, păgânii în grădina zoologică. Eu am strania certitudine că ai mei au venit de undeva din stele. Nu e nici metaforă, nu sunt nici urme ale unor texte științifice, mi-e imposibil să-mi amintesc cum am observat această legătură; oricum, ies afară și, treptat, simt cum mă inundă liniștea și bucuria...— soarele și cerul mi-s tot atât de necesare ca aerul sau apa. Dar pe măsură ce se apropie seara, încep să intru în panică: ce mai inventez? cum să mai sar și peste noaptea ce mă așteaptă? De fapt, acesta mi se pare singurul capitol înspăimântător din conviețuirea noastră, unicul pe care nu-l pot depăși fără nervi. Dacă nu m-ar atinge ar fi altfel... Dar pentru că am această... neputință, mă străduiesc să-i fac pe plac în altele: spăl, gătesc, mă port ireproșabil cu prietenii lui, unii foarte nesuferiți, calc, pun murături, fac rost de casete video, mă chinui ca viața să-i pară și să-mi pară aproape normală. S-a lămurit definitiv, cred, că nu prea are de ales...Așa sau deloc! El însă continuă să susțină că iubirea va veni cândva, că vehemențele mele nu sunt decât capriciile de acomodare ale unei structuri ceva mai sofisticate care, până la urmă... îi vine foarte greu să admită că un om cu

calitățile lui intelectuale și fizice, multe reale, chiar frumoase, de care este prea conștient, poate fi refuzat. I-am spus, desigur, problema mea cu B, precum și ceea ce cred despre stupida noastră conviețuire, dar el este convins că totuși reacțiile mele nu-l privesc direct și că ele ar fi, în ultimă instanță, un mod indirect de a mă pedepsi, o simplă cauză masochistă în urma eșecului cu B, pe care m-am convins că îl cunoștea destul de bine înainte de a i-o fi povestit cu lux de amănunte, iluzionându-mă că astfel îmi voi dobândi libertatea. Din păcate, și după această discuție continui să-mi port crucea; pe un plan îmi plătesc lașitatea, neputința sau, poate mai exact, frica de a-mi lua viața pe cont propriu, iar pe un altul, mă simt foarte liberă: nu mă leagă nicio obligație față de el, niciun cuvânt de onoare, nu i-am făgăduit decât că mă voi strădui să fiu o gospodină suportabilă și o gazdă atentă cu prietenii lui. Nici acum, când am plecat, nu i-am promis absolut nimic la capitolul sentimente; i-am spus doar că am nevoie de un timp de gândire, în care să meditez la câte mi-a fost dat să trăiesc și, desigur, să-mi văd mama și niște prieteni față de care am unele obligații... Până acum mi-am văzut mama, prietenii, în afară de unul, imposibil de găsit, așa că teoretic mă aflu în plăcuta situație de a mă gândi! Practic însă nu m-am gândit nicio clipă la mine sau la A, fiindcă în lungile nopți dinaintea plecării, insuportabile, când el sforăia alături, liniștit, tot asta am făcut, am plâns și m-am gândit, fără să ajung la vreun rezultat. Soluțiile de a ieși din impas nu pot fi decât radicale, iar proiectele de orice fel se izbesc de fiecare dată de sfânta realitate: mare lucru nu depinde de mine decât dacă îmi iau riscul și rămân fără slujbă și casă, așa că în clipa de față, aflată înaintea unei mari decizii, nu vreau decât soare, liniște, iarbă, aer curat și, dacă se poate, puțină mâncare... Prin urmare, n-am plecat de acasă să-mi menajez trupul; demult nu-mi mai pasă de el, e murdar și mi-e străin; uneori îl detest nu numai fiindcă de la așa-zisa lui frumusețe mi se trag o sumedenie de ghinioane, ci și pentru că viața este în așa fel orânduită incit să nu-ți rămână timp decât pentru întreținerea lui. De fapt, starea asta precară de supraviețuitor convine multora, fiindcă ne-am învățat să alegem drumurile cele mai ușoare cu putință, dar și fiindcă cei mai mulți n-au descoperit că ar putea fi și altfel, că a alerga neîncetat după hrană și adăpost nu e totul... Dacă ne-am opri

mai mult asupra sufletului, am descoperi ce imensă forță este, ce capacitate explozivă are, s-ar schimba multe. Dar sufletul a fost eliminat încetul cu încetul din viață... Sigur, marele Milarepa ar spune: „Nu vreau nimic! Suprema înțelepciune este să nu vrei nimic”. Cu alte cuvinte, cel care speră ceva, își dorește ceva, așteaptă sau visează ceva nu este liber, nu este cu adevărat liber, tremură pentru acel nenorocit de ceva, depinde de capriciile contextului, de noroc, de hotărârile divinității, de o mie și una de determinări. A nu vrea nimic... Poate că până la urmă voi încerca și eu să nu vreau, mă voi strădui să mă eliberez de orice dorință sau aspirație. Și nimic nu mă poate împiedica să încerc, ba chiar să devin înțeleaptă. Deocamdată însă mai am anumite obligații morale față de niște prieteni și, de ce să mint? chiar față de mine. Aș vrea să fii convins de un lucru: nu am dirijat discuția într-o anumită direcție pentru a-mi justifica sau a ne justifica păcatele... Simțeam că numai trecând peste această etapă vom putea fi prieteni, vom comunica deschis, fără rețineri. Te preocupa foarte mult acest amănunt: să încerci, să nu încerci, să nu mă superi... Nu știai cum e mai bine: să nu mă superi încercând sau lăsându-mă în pace? Eu vedeam altfel momentul, dar e bine și așa, am fost cu adevărat împăcată, mulțumită. Și n-am sentimentul păcatului în niciun sens. Din moment ce există o justificare logică, atunci Supremul Judecător, infinit mai înțelept decât sunt eu capabilă să-mi imaginez, nu are cum să mă condamne. Mi-a fost groază doar de un singur lucru: de remușcările tale, dar deocamdată pe acestea nu vreau să le comentez, poți fi însă foarte sigur că te-am simțit din gesturi, ezitări, grabă că dorești ca totul să se termine cât mai repede... Am regretat sincer starea pe care ți-o mai bănuie încă, deoarece pe tine, aici, departe de lumea dezlănțuită, aș fi încercat să te fac fericit. Am certitudinea că și tu dorești să te eliberezi de ceea ce ești. Mă întrebam mai înainte dacă nu ți-ar fi mai ușor să faci abstracție de toate spaimile, obsesiile și neîmplinirile, aici, unde nimeni nu ne tulbură liniștea? De ce ne-am strica-o singuri, așteptând stupid un pericol care s-ar putea să nu vină? Fiindcă, nu peste mult, zilele acestea vor fi simple amintiri, insule ciudate de lumină și culoare într-un deșert sau într-o mare monotonă, egală, asfixiant de egală... Aici nu-ți pretind și nu-mi pretind nimic, nu vreau să ne creăm vreo obligație unul față de altul,

ci pur și simplu să fim noi înșine... Printre altele, de aceea nu ți-am spus nici biografia mea, nici alte întâmplări neplăcute... Doar episodul cu cei doi bărbați, și asta pentru a te elibera de jenă și remușcări, nu pentru a face un schimb de păreri despre iubirile și neiubirile fiecăruia... Nu știu de ce am certitudinea că am plătit cu antici pație ipoteticele păcate de aici... Din moment ce ai plecat singur la drum, ceva mă îndeamnă să cred că n-ai făcut-o cu prea multă plăcere... De asemenea, dacă n-ai reușit să te gândești acasă la ceea ce trebuie să scrii, iarăși nu este numai vina ta... Și nici nu poți fi numai tu vinovat de faptul că n-ai deplină încredere în propriile-ți forțe... Nu acuz, nu am acest drept, ci constat... Observ că a trecut destul timp până să ai o înfățișare mai omenească... Și așa mai putea continua. Nu cred însă că este necesar să mai răscolim lucrurile pentru a descoperi și alte motive în măsură să-ți readucă remușcărilor la dimensiunea lor firească... Cauți de obicei ceea ce n-ai, nu ceea ce îți prisosește... Și nu vorbesc numai în locul tău: așa fi îndrăznit să mă aventurez, oare, într-o astfel de călătorie dacă... dacă...? Ființa mereu ignorată din noi, adică ființa noastră cea adevărată, ajunge până la urmă să-și ceară drepturile, și e bine să o auzi cât mai devreme. Pe un anume plan, ne pierdem zilnic vremea hrănind un monstru, făcând cum ne pretinde nesătula prostie, dându-i mereu și mereu satisfacție, înjosindu-ne cu bună știință, adaptându-ne la manierele ei, la modul ei de a gândi și de a se purta, poleind-o cu vorbele cele mai alese, coborându-ne până la nivelul în care prostia îți este superioară în manifestări: tu devii simplu animal, ea — animal cu apucături umane! Și pentru ca el să nu te sufoce, să nu ajungi cum își dorește, trebuie să-ți amintești de tine cel adevărat, de tine cel ignorat, ai obligația să-ți privești dorințele în față... Ar fi absurd să susțin că mi-a reușit de prea multe ori acest lucru, dar încerc tot mai des... Sigur că lui B m-am încredințat cu trup și suflet. Era un bărbat frumos, dar foarte fragil, cu o minte vie, neliniștită... Când vorbea despre sine, aveam certitudinea că-mi aud propriile-mi gânduri, întrebări și dorințe, însă mult mai bine sistematizate de cum așa fi fost eu capabilă... Eram mereu uimită că-mi descrie rănilor, chiar și pe cele mai ascunse... Auzindu-l, îmi dădeam seama că nu am tăria să mă ajut pe mine, pe el însă l-aș fi scos în cele din urmă din impasul în care se găsea, i-aș

fi redat, ca să spun așa, mersul normal, echilibrul, dacă... Din nefericire, o împrejurare tâmpită i-a trădat și un alt chip care mi-a produs milă și lehamite. Mai târziu, după ce l-am decretat mort, un concurs de împrejurări i-a descoperit o nouă înfățișare, poate nu ultima, pe care nici măcar nu i-aș fi bănuito. Dar nu despre ea vreau să-ți vorbesc acum și nici despre motivele care m-au făcut să mă las atât de repede înșelată de aparențe; oricum, oroarea de relațiile mele cu A, incapacitatea de a-l suporta ca femeie au avut și ele un rol însemnat în această atât de rapidă apropiere a noastră. Mă gândesc însă că l-aș fi putut ierta pe B și accepta cu mai puțină silă pe A dacă întâmplarea nu mi-ar fi scos înainte un alt bărbat, mult mai în vârstă decât mine, pe care nu l-am iubit în adevăratul înțeles al cuvântului, însă aș fi făcut orice numai să-i fiu utilă, dar absolut orice, fără să ezit. Din păcate, nu mi-a cerut nimic, niciodată, și nici nu cred că bănuia ce-mi poate trece mie prin cap. De la el am înțeles că dacă nu ți se vede acțiunea asupra micii părți de lume în care te afli și care-ți este dată în grijă, înseamnă că, în realitate, n-ai existat nici cât un fir de iarbă: acesta, în ultimă instanță, hrănește sau măcar bucură sufletul cuiva... Trăiești absolut degeaba dacă nu te străduiești să lași lumea mai bună de cum ai găsit-o, spunea el. Firește, în vorbe suntem mari toți, el însă a dovedit-o în fiecare zi. Asemenea adevăruri se pot lesne afla din cărți, dar când ajungi să le trăiești și să le simți înțelesul lor adânc, lucrurile se schimbă... Omul acesta este, în clipa de față, doar o amintire. Probabil că a murit. Drumurile ni s-au despărțit brutal. A trecut destul timp de când nu mai știu nimic despre el. L-am văzut însă la propriu rănilor și adesea i le-am pansat, răni datorate convingerilor, rostite deschis, la timp, fără ocolișuri... Ai dedus probabil că simt nevoia să fiu utilă, și atât lui A, cât și lui B le-aș putea fi, i-aș putea face, cred, fericiți, dacă nu m-ar exaspera egoismul și frica de a spune deschis ceea ce-mi șopteau, în unele momente, sub pătură, după ce băuseră puțin. Faptul că l-am cunoscut și am trăit o vreme în preajma acestui bărbat nu m-a scutit de erorile de mai târziu, mai cu seamă de cele cu B, dar m-a ajutat să nu persist în ele, să cred că se poate trăi și normal, oricât de absurdă ar fi lumea. Marele Milarepa ar spune că din perspectiva eternității toate acestea sunt fleacuri, dar există și deosebiri de vederi între mine și sfânt, după cum e și normal între

oamenii civilizați. În clipa de față, însă, nu-mi dau seama de ce regret că ți-am amintit de acel bărbat. Îți jur, n-am făcut nicio aluzie... Pur și simplu, sinceritatea m-a dus spre el. Ar fi meritat să-l cunoști. Aluziile între noi nu-și au rostul. Nu avem timp pentru diplomație. Și mă doare. Fiindcă ar fi fost foarte frumos să ne exersăm inteligența pe nimicuri. Dar dracu' să mă ia, mereu îmi pierd controlul și uit esențialul. Uit că uneori nici măcar eu nu pot găsi soluții. Dacă vrei să nu mă vezi plângând, te rog nu-mi mai pune întrebări...

...și nu i-am mai pus, însă, cu toate astea, am văzut-o plângând chiar în noaptea aceea ciudată pe care aș fi dorit-o fără sfârșit. Oricum, și astăzi îmi place să cred că nu vreo amintire sau întrebare fără răspuns i-a stârnit lacrimi, ci bucuria de a fi fost împreună *atunci* și *acolo*, bucurie dedusă din gesturile ei de până atunci, precipitate, ce-i trădau dorința de a mă face fericit. Într-un târziu, când nu mi-a mai rămas energie nici măcar pentru a-i șterge lacrimile, deși se afla alături, lângă mine, cu brațul lipit de al meu, cu degetele uitate în palma mea, am avut senzația că mă redescopăr într-o lumină nouă, nebănuită: eram sigur că nimic nu va mai putea fi ca înainte, că orice mi s-ar mai întâmpla, noaptea aceea va fi lupa prin care voi vedea totul. Și nu era vorba numai de împlinirea bărbătească, de faptul că am reușit să-mi depășesc reținerile, frica de mine însumi, de ea, de acel necunoscut ochi simțit pretutindeni care mă obliga să-mi cenzurez mișcărilor, să-mi controlez reacțiile, ci de surprinzătoarea convingere că sunt deja altfel, că și pentru mine poate exista un normal. Gesturile ei mărunte, altă dată înnorate, eleganța cu care-mi ieșea mereu în întâmpinarea celor mai neînsemnate dorințe, îmi lăsaus certitudinea că într-un fel se îplinea pe sine, ajutându-mă să mă redescopăr și să redevin firesc. În subconștient îmi fusese o frică teribilă ca nu cumva să mă pomenesc atras de ea și, iată, logica nu mă mai ajuta la nimic. Alături, respirând ușor, împăcată, Ana Maria îmi urmărise parcă gândurile și, simțind sau știind că am ajuns în acest punct fără întoarcere, îmi spuse, îngrijorată: „Deși sunt foarte fericită, nespun de fericită, cum nici măcar n-aș fi bănuir vreodată, încep să regret că am făcut asta. De acum, nimic nu va mai fi cum am crezut...” „Și cum ai crezut?” m-am interesat, uimit de neașteptata mărturisire. „Poți fi liniștit: nu ai nicio vină pentru ceea ce

simt. Urăsc acest sentiment și mai ales cuvintele care-l exprimă. Mi-a adus numai nenorociri... Dar fie! A mai venit o dată! Nu mă sfiesc să-l recunosc. Mai târziu, unul din noi va trebui să aibă tăria să-l rupă sau să ne asumăm niște răspunderi ce ne cam depășesc puterile. Aș vrea să nu mă gândesc toc mai acum la viitor, mi-e silă de el, dar mi-e și mai frică de ce s-ar putea întâmpla dacă nu vom fi capabili să uităm sau să stăpânim ceea ce am simțit în zilele acestea uimitoare de vară...” „Nu te înțeleg, i-am spus, emoționat de franchețea mărturisirii. Eu sunt fericit și... foarte mândru de...” „Da, aici! Dar când te vei întâlni cu îndârjirea ipocriților de felurite nuanțe care interzic altora ceea ce lor nici nu le trece prin minte să-și interzică? Sub acțiunea lor, totul se erodează, moare... Dar să nu ne gândim la asta tocmai acum! Din păcate, vom avea ocazia...”, în clipa de față cred că așa, îl capabil. Oricum, trebuie să mă obișnuiesc cu ideea, dar, mai ales cu faptul că tu simți cu adevărat ceea ce mi-ai mărturisit. Mi se pare atât de uluitor și de... bine încât am nevoie de timp să-mi revin!” am recunoscut deschis. „Îmi place să cred că nu minți, șopti ea, dar dacă într-adevăr nu minți, mi se pare îngrozitor: ești mai singur de cum mi-am închipuit”. „Că am fost... Și încep să simt dimensiunile singurătății abia acum, când strânsoarea ei slăbește”, am precizat eu. „Nu căuta să te iluzionezi, a intervenit ea, neliniștită. Mă străduiesc să fac și eu același lucru. În clipa de față nu suntem în măsură să judecăm, ci mult mai târziu, când nu vom fi împreună, când vom putea cântări cu mai multă precizie cât datorăm, din ceea ce simțim acum, trupului și cât sufletului...”

Momentele acelea m-au urmărit foarte mult timp: deși depășisem un prag, poate cel mai dificil, al recunoașterii deschise a ceea ce simțeam, n-am îndrăznit să facem niciun gest în plus, de parcă liniștea și fericirea noastră ar fi depins de această nemișcare; vorbisem fără să ne privim, cu ochii ațintiți în tavan, învâluind în gravitate fiecare cuvânt, ne convinși încă de ceea ce tocmai descoperisem: că singurătatea ar putea fi învinsă, că ne aflam înaintea a ceva ce, până nu demult, nu ni se părea cu puțință. Am adormit destul de repede, în aceeași poziție, căutând o frază pe care o voiam cât mai elegantă, în măsură să cuprindă nevoia mea de a o auzi repetându-mi mărturisirea făcută cu puțin timp în urmă și fraza s-a conturat abia în somn, însă când m-am trezit cu gândul să i-o

spun, Ana Maria nu mai era alături. Derutat, eram tentat să cred că cele întâmplate au fost un vis rar, unul din acelea care te caută de prea puține ori într-o viață: dorințele se transformă pe neobservate în imagini și ele nu se pierd, deși ești conștient că te afli în teritoriile efemere ale visului. Mai târziu, după ce m-am convins că spațiul mi-e cunoscut, mi-am amintit de patul celălalt în care s-ar fi putut muta și, concentrat, m-am străduit să-i ascult respirația, dar în afară de cântecul îndepărtat al unor cocoși și de agitația abia perceptibilă a nukului din fața căsuței, n-am înregistrat nimic, și atunci, speriat, m-am pomenit înaintea eternei mele spaime: „A plecați Ea a fost cea care a avut tăria!...” Nu m-am întrebat cum a fost posibil, cu ce și unde, îmi era foarte limpede că, din moment ce a făcut-o, s-a gândit la asemenea detalii! Brusc, șederea mea acolo mi s-a părut inutilă, ca și proiectele pentru care-mi căutasem un asemenea refugiu. Învins, m-am răsucit pe locul unde stătuse pentru a-i fura patului urmele de căldură pe care, încă, le mai păstra și, după alte câteva momente de pândă încordată, mi-am luat țigările, hotărât să aștept zorile afară unde, spre surprinderea și bucuria mea, am descoperit-o, șezând chircită pe pragul casei. „Nici tu n-ai somn? m-a întâmpinat veselă, lipindu-se de mine. De când am plecat de acasă nu mai pot dormi. Să nu-ți închipui că sufăr, dimpotrivă! Iar lui noaptea asta... Cred că ar fi o crimă să dorm. Sunt mult prea fericită ! Nu pentru ceea ce am făcut, și nici fiindcă ai reușit să-ți învingi frica și prejudecățile, ca și mine de altfel, deși contează și astea, ci pentru că încerc să te simt... De fapt nici nu știu cum să mă exprim: am avut senzația că nu mai exist, că eu sunt... tu! Strânge-mă, te rog... Poate se întâmplă minunea să dispar de tot...” „Ar fi păcat, i-am spus în glumă, urmându-i îndemnul. De ce refuzi să dormi? am întrebat-o într-un târziu. Adică: de ce chiar o crimă...?” „Să am sentimentul că ți-am vorbit degeaba? se interesă, dezamăgită. Am dormit acasă destul. Cum m-aș fi putut apăra altfel de dragostea acelui bărbat?” „O, iartă-mă, nu-i nevoie să continui !” i-am răspuns vinovat că, fără voia mea, i-am redeschis o rană adâncă. Și, pe măsură ce mă gândeam la vorbele ei, o durere vie, aspră începea să ia locul bucuriei. „Cred că are dreptate, îmi spuneam. La ce folosesc atâtea cuvinte? Ce rost au întrebările? Ele n-ar face decât să pună sare pe o rană. Ceea ce mi-ar povesti dacă s-ar decide să rupă cu tă

cerea ei încăpățânată, întâmplări deloc vesele, mi-ar putea folosi mai târziu împotriva ei dacă, prin absurd, aş vrea să mi-o scot din minte. Mai târziu, după ce va pleca, deşi n-ar fi exclus să o facă mai devreme, când va afla ceva despre mine, după ce va trebui să-i vorbesc de Paula şi de meseria mea care nu întotdeauna se întâlneşte cu adevărul, dar pretinde o biografie de ascet. Inteligenţa, informaţia, priceperea, iubito, n-au nicio trecere, primează exact ceea ce au toţi, fără niciun efort”. „Pune-mi, te rog, mina pe creştet, a insistat ea. Mă linişteşte...” Fără să vreau, m-am pomenit imaginându-mi-o lângă acel A. Cum o fi reacţionând? Face oare un minim teatru, îl sărută, răspunde gesturilor lui, chiar dacă sufletul ei este departe? Cum reuşeşte, oare, să-şi abandoneze corpul, să devină un simplu obiect de plăcere? Faptul că suportă acest chin, dacă e într-adevăr chin, trebuie să aibă şi o altă explicaţie în afară de cea sugerată, dar care? mă întrebam, îndurerat de gândul că aceleaşi mâini calde, uşoare îl mângâie, că acelaşi corp tânăr, proaspăt este cutreierat de degetele lui nesătule. Ce forţă o fi având omul respectiv? Mă gândeam cu durere la efortul făcut cu puţin timp în urmă de-a-l uita, de a nu ţine seama decât de propriile ei dorinţe. „Intrăm în casă? s-a interesat ea în şoaptă. Mi-e iarăşi dor de tine. Sunt o neruşinata, dar asta-i situaţia; Mai am şi nişte reflexe ciudate. Spaţiul deschis, întinderea, cerul liber îmi stârnesc nişte întrebări vechi şi grave, din păcate însă fără răspuns. Când mă aflu între patru pereţi, mă torturează numai şi nu mai durerile mele, iar acum îmi face plăcere să mă gândesc la ceea ce simt, la tine, dacă vrei să ştii neapărat...” „Şi mie...Mi-a fost o frică nebună că ai dispărut... M-am trezit, iar tu...” am recunoscut, bucuros că am avut tăria să mă eliberez şi de acest gând. „Să te părăsesc? Eşti absurd ! Cum aş putea-o face când îmi aparţii prin... testament?” exclamă, izbucnind într-un râs ciudat. „Prin testament? m-am mirat. Nu înţeleg!” „O, râse muştrător, viaţa ta pare plină de *nu înţeleg!* Ai auzit bine, însă nu mai căuta atâtea explicaţii ! E simplu de tot: prin testament!” „Adică faci cu mine ce vrei: mă păstrezi sau mă înstrăinezi, după cum îţi convine?” m-am interesat, mimând gravitatea. „Da, recunosc ea, însă nu în înţeles strict juridic, ci în cel moral... E mai complicat... Tu n-ai nicio obligaţie faţă de mine, eşti liber, poţi să mă eli mini şi din memorie, dacă ţi-e de folos, dar eu am o obligaţie care, probabil, se

va încheia abia în ultima zi de concediu...” „Ești foarte misterioasă, i-am răspuns contrariat. Nu pricep nimic...” „E simplu: să te fac fericit!” „Și cine ți-a lăsat acest testament?” „O să afli în decursul timpului, caută să glumească. Niciodată nu știm de cine depindem, cine ne veghează pașii, cine aranjează întâlniri nebănuite...Într-o lume în care nimic nu e imposibil, nu există ipoteze bizare, absurde sau cum vrei, ci numai neverificate încă! Poate că avem amândoi aceleași obligații față de aceiași oameni...” „Mi-ar veni mai greu să accept că ar putea fi vorba de Helgomar, Victoria Oprea sau Sabin, dar în noaptea asta sunt atât de fericit încât nu m-aș mira de nimic, nici de reîncarnarea celui ce-ți veghează pașii: marele Milarepa!” „Ai pus degetul pe rană, exclamă ea. Asta și sunt: o fărâcă din spiritul universal care n-a găsit o soluție mai inteligentă de a se manifesta decât prin mine... Mă rog, sunt partea ghinionistă a acestui spirit, dacă vrei să fii foarte exactă”. „Și totuși, testamentul?” am insistat stăpânit de o ciudată neliniște pe care, imediat, s-a străduit să o atenueze: „Din moment ce ți-am ascultat casetele, și nu o singură dată, m-am familiarizat firesc cu situațiile respective și, viind, nevrând, mi i-am apropiat... Ei fac parte și din universul meu... Aș fi foarte fericită să continui ceea ce ai început și, firește, să mă știți alături... Unul din puținele lucruri bune... Cât despre testament, parcă ți-am mai explicat: Marele respectiv mi s-a arătat în vis și mi-a spus că ar exista un cetățean foarte nehotărât, singur, obosit de spaime și ezitări, prins într-o treabă utilă, dar pe care nu este convins că o poate duce la bun sfârșit... Individul acesta nu crede nici în el, nici în utilitatea trebii respective. Du-te, a insistat Marele, convinge-l că nu este oricine, ci însăși partea cea mai necesară a memoriei generale. El va depune mărturie că totuși nu s-a dormit mereu... Trebuie să-l convingi, asta este rostul tău!” „Și cum ți-a călăuzit pașii spre mine?” am insistat, iar ea s-a grăbit să-mi răspundă: „Mi s-a arătat în vis, abia după ce te-am cunoscut! Dacă nimeream într-o altă mașină și aș fi ajuns în situația neașteptată să-l iubesc pe șofer, cum mi s-a întâmplat cu tine, probabil că respectivul sfânt mi-ar fi dat misia să-i vindec și lui vreo rană, căci nu cred să existe ființe raționale, cu ochii deschiși spre lume, fără răni mari, sângerânde. Și ajutând pe alții să se vindece, mă tămăduiesc la rândul-mi! Dar s-a întâmplat să fii tocmai tu cel care! Cum? Nu știu.

Cine poate pătrunde gândurile unui asemenea sfânt? De fapt îi și cunosc răspunsul: nu există nimic nou, toate s-au mai întâmplat de foarte multe ori, deci n-ar fi exclus să ne fi întâlnit mereu și mereu sub alte forme de existență și probabil că întâlnirile acestea vor continua, până când totul se va reabsorbi în substanța divină, primordială. Ia-o deci ca pe o reîntâlnire firească...”

Pe măsură ce își prelungea demonstrația și tonul îi devenise tot mai vesel, am simțit nevoia să o privesc iarăși cu ochii din prima zi și să mă întreb, din nou, cine-i și dacă numai întâmplarea a fost cea care ne-a adus alături? Oricum, mi-a sesizat, se pare, întrebarea, fiindcă s-a străduit să nu-mi mai lase timp pentru gânduri, iar trupul ei proaspăt, cald, m-a asigurat că trebuie să am încredere în ea și în întâmplarea cu nume de înțelept și poet tibetan.

M-am trezit abia pe la zece dimineața și, rezemat de termosul cu ceai cald, m-a întâmpinat iarăși un nou bilet.

Dragule, am plecat brambura, stârnită de aceeași veche nevoie de a cunoaște localitatea și împrejurimile, dar mai ales pentru a-mi recupera de la soare energia de care m-ai spoliat fără nicio mila. Firește, nu te las singur: Helgomar, Victoria și ceilalți, știați și neștiuți, vor avea de grijă să nu te plictisești. Te avertizez însă că astăzi vin mai repede, fiindcă ieri, am uitat să-ți spun, am descoperit un pârâu cu păstrăvi și mi-am pus în cap să te mai învăț încă un lucru interzis! Căci învățând să înfrunți interdicțiile. Îți vine mult mai ușor să-ți exersezi drepturile, câte le ai. Este că sunt înțeleaptă? Ți-aș fi spus că te iubesc, dar cuvintele și sentimentul pe care îl acoperă încă nu s-au reabilitat în ochii mei. Pot, prin urmare, să te asigur că, din clipa asta, începe să-mi fie dor de tine. Și nu mi-e prea ușor! încă ceva: nu plec nicăieri, lucrează liniștit, mă cultiv doar prin vecini...

Alta și aceeași

Cu toate asigurările, dispariția ei nu mi-a făcut nicio plăcere, însă n-am avut încotro, a trebuit să o accept ca pe una din numeroasele ei ciudățenii și, pentru a nu mă gândi la noua mea stare sufletească, la amestecul de bucurie, frică și așteptare absurdă a ceva nedefinit care ar putea să tulbure în vreun fel prospețimea și liniștea zilei abia începute, mi-am propus să trec foarte repede la treabă, mai ales că,

pe masa de sub nuc, Ana Maria îmi aranjase iarăși hârtiile, casetele și instrumentele de scris, îndemnându-mă și în acest fel să-mi continui munca. Din păcate, la puțină vreme după dejun, m-am pomenit căutat de lelea Lucreția. „N-aș fi vrut să vă deranjez, mi-a spus ea nemulțumită, după lungi ezitări, căci doamna mi-a dat instrucțiuni clare să nu las pe nimeni să vă strice ziua, dar de ăsta nu scapi ca de gripă. De două ore stă pe capul meu, nu mă slăbește, așa că am fost obligată să-mi las treburile și să mă ocup de el. Sigur, nu-i om rău, lumea îl îndrăgește și-l invită la nunți și botezuri, numai că și el are păsăricile lui, noroc că-s vrăbiuțe și nu ulii ca ale altora... Și apoi ne-a mai făcut rost de niște aprobări pentru lemne, că m-am săturat să mă tot înțeleg cu hoții ăștia de pădurari să închidă ochii...” „Dacă într-adevăr vă este de folos, am asigurat-o, îl primesc imediat, deși nu văd ce așteaptă de la mine. De unde mă cunoaște?” „Da, că am uitat să vă spun, se lovi ea peste frunte. Este domnul Găină, contabil șef la Exploatarea forestieră din Ulmoasa și face și el, săracu', poezii... Că decât să-ți dea cu paru-n cap ca alții, ori să te înnebunească mereu că nu ți-ai plătit cine știe ce taxă sau n-ai dat ce ți s-a poruncit, mai bine să scrie poezii ! Și mai iei câte un premiu, mai pui pe perete câte o diplomă, ca să ai ce arăta copiilor. Că și cei ce i le dau îs tot ca el: cap în nori și vânt în traistă !” „Nu mi-ai spus de unde mă cunoaște, am încercat să o readuc la subiect, că doar n-am vorbit nimănui...” „Toată lumea știe că l-ați salvat pe Găvrilă! Doar nu-i păcat sau rușine să ajutați un om, ba chiar să-l scapi de moartei Era plin de lume când l-ați luat și toți erau curioși să afle dacă trăiește! Domnul contabil a mai fost și ieri dimineață, a dat însă peste doamna dumneavoastră și ea nu-i prea blândă cu astfel de oameni, fiindcă i-a zis să vă lase în pace că aveți de scris, și atunci domnul Găină a notat numărul mașinii și s-a interesat la miliție și la ziar unde are niște prieteni... Eu nici nu vă cunoșteam nu mele până nu mi i-a spus el. Să nu vă fie cu supărare, dar tot așa îl cheamă și pe taurul care i-a sfârtecat burta. De fapt, un nume nu înseamnă nimic, mi-a zis ce știam: că sunteți om cu suflet! Asta se vede și după nevastă, că femeie mai bună încă n-am întâlnit ! Să-și dea sângele pentru un necunoscut! Bietul Găvrilă o fi murind de foame în spital... Nu cred să se fi vindecat o asemenea cusătură, dar cât e acolo nu bea și cu

un drum scapă și de boala astalaltă, sau măcar se mai curăță, că de băut aici, în valea asta, nu știu să se fi lăsat careva. Aia nu, aia nu, și omul mai vrea să uite că-i slab și obosit. Eu îl certam și tot eu îl înțelegeam. Aici, în unele zile, până și iarba miroase a secărică. Că și domnul Găină nu înceta cu vizitele pe la grajduri...” „Să vină”, i-am zis, și femeia s-a ridicat brusc, grăbită, de parcă i-ar fi fost frică să nu mă răzgândesc. Întâlnirea nu-mi făcea nicio plăcere, iar cele aflate de la lelea Lucreția m-au neliniștit peste măsură încât, dacă Ana Maria n-ar fi fost plecată, i-aș fi propus, fără ezitare, să ne continuăm călătoria. Nu-mi dau seama ce mă tulburase mai mult: faptul că se aflase cine sunt, sentimentul ilegalității, sau perspectiva de a nu mai avea o singură zi fără oaspeți nechemate; oricum, pe nesimțite, redevenisem cel dintotdeauna, prudent, mereu pregătit de apărare, pândind un tâlc ascuns celor mai neînsemnate gesturi și cuvinte și, totodată, exasperat că nu-mi pot începe munca fără nervi.

Înalt, uscățiv, cu o chelie tulburată de trei smocuri de păr, domnul Găină părea sigur de sine, lipsit de orice rețineri, iar convingerea mi-a fost întărită și de vigoarea cu care mi-a strâns mâna. „Gazda dumneavoastră v-a spus cine sunt, așa că nu-mi rămâne decât să vă aduc la cunoștință pseudonimul meu literar, că ea, sărmana, este o persoană rustică, fără alte preocupări decât cele lucrative, preocupări impuse, desigur, de condiția ei domestică. Înainte, despre o asemenea ființă se spunea: bună ca plinea caldă, dar acum exprimarea este lipsită de fond... De mult n-am mai avut timp să mă ocup de gustul unei asemenea pâini... Mi-ar veni greu să-mi amintesc de când... De fapt, se zice că nici nu-i sănătoasă. Dar să mă prezint: sunt poetul amator Eustațiu G. Călinescu, destul de cunoscut prin cercurile artistice amatoare...Am publicat chiar și-n ziarul dumneavoastră niște folclor nou de pe Valea Ulmoasei, în realitate creație originală, deoarece la județ și în presă nu te poți face de râs cu ceea ce le trece prin minte ăstora! N-are cum să răspundă nici pe departe exigențelor actuale:

Bine e la ceapé

Dacă ești mai tineré:

Normele mi le-am făcut.

Stau acasă și mă... mut!

Și alte porcării asemănătoare, împotriva moralei și, în ultimă instanță, a realității, că dacă e să ne gândim bine, la concret, nu mai există de mult brigadieri și președinți de *ceape* tineri... Se duce lumea la oraș, trage acolo mâța de coadă, s-a obișnuit cu normele, iar satul se golește pe zi ce trece, în comuna noastră, de exemplu, n-au mai rămas decât cinci sute de suflete cu vite cu tot, cum zice primarul". „Și care ar fi scopul vizitei, domnule Călinescu?” i-am întrerupt râsul scârțâit, însoțit de nelipsita privire complice. „Două ar fi cauzele, domnule Coman, pe lângă dorința de a vă exprima personal recunoștința pentru sprijinul prețios, hotărâtor, acordat consăteanului nostru, om absolut minunat și sărac lipit pământului, că de pe urma taurilor nu prea iese... Și dacă nu ești atent, ba mai ai și păcatul ăsta al oamenilor necăjiți, adică băutura, animalul nu te iartă...” „Erați de față când...?” m-am interesat, conștient că până nu-și face, recitalul nu va pleca, mai ales că și mirosea a țuică. „Nu tocmai în momentul respectiv... Că s-a ridicat de la masă: adică și-a amintit deodată că nu și-a adăpat sau hrănit taurii, nici nu știu... Abia când am văzut că nu mai vine, ne-am alarmat, era însă prea târziu. Plin de sânge, burta sfârtecată, nici nu mai avea putere să urle... Noi l-am crezut mort, abia când Socoliuc i-a tras o cizmă... Fără spiritul de sacrificiu al doamnei Coman de care am fost informați... O comună întreagă îi va fi îndatorată, că bietul Găvrilă este, în ultimă instanță, al nostru, al tuturor, are prieteni buni, se bucură de stimă și prețuire...” „Și ce sărbătoreți în seara respectivă?” m-am străduit să-i curm elogiile fiindcă, în clipa aceea, Ana Maria mi se părea punctul cel mai sensibil și, speriat aproape, făceam imposibilul să-l ocolesc. „Sunteți de la presă și, desigur, nu toate lucrurile se spun, însă dată fiind situația dumneavoastră specială... De fapt, în afară de el, noi, ceilalți, eram în timpul liber... De sărbătorit? Nimic special, că nu era ocazie să nu fi făcut bis! Adevărul curat este că primise Găvrilă un ciubuc și mai marele nostru, Socoliuc, ne povestea cum a reușit să-l îmbete chiar și pe Sfântul din Ulmoasa. Căci dispunem și noi de un sfânt... Un fel de călugăr, un pustnic ce și-a fixat reședința tocmai la noi, prin pădurile astea. Nu știu de unde a venit, n-a spus nimănui, poate dintr-un alt sat de munte, poate a fugit de la vreo

mănăstire, oricum aici, pe valea noastră, și-au găsit loc, încă din cele mai vechi timpuri, toți prăpădiții, nenorociții și hoții... O fi și ăsta vreo oaie rătăcită de turmă, treaba lui, mai bine să nu-l vezi! Vinde tot soiul de ierburi medicinale, mai face minuni, vindecă diverse boli și vrea neapărat să ne mântuiască. Nu știu dacă ați observat, dar problema asta a mântuirii este foarte delicată, iar în ultimul timp se pune cu multă acuitate, deoarece chiar și pe valea noastră au apărut fel de fel de mântuitori care n-au altă treabă decât să-ți facă bine cu sila. Sfântul nostru are, cică, putere și asupra animalelor, le hipnotizează, le stăpânește, oricum ceva nu-i în regulă, deoarece fiarele nu-i fac absolut nimic, ba îl ascultă supuse. Dar pentru a înțelege situația, ar trebui să știți că Socoliuc nu suportă să existe cineva cu o autoritate mai mare decât a lui, plus că pe cuviosul Benedict are pică din ziua în care i-a apărut în parohie, fiindcă protejează un urs uriaș, un monstru căruia Socoliuc i-a pus gând rău: îl vrea cu orice preț. Atât își mai dorește ! De fapt, numai ei au văzut fiara asta care continuă să omoare vite și oameni, dar foarte mulți i-au descoperit urmele imense și balega cât de la cinci animale la un loc! Ei au avut multe discuții pe tema ursului, dar și pe altele, însă niciunul nu renunță la poziția lui și de aici nu poate ieși decât moarte de om. Călugărul nu cred să ucidă, dar Socoliuc dacă trage două sute pe gât... Eu nu l-am văzut pe sfânt, că mă tem de el, am așa o înfiorare chiar și când mă gândesc... Lui Socoliuc însă nu-i pasă, prăpădește pe oricine-i stă în cale, iar călugărul îi cam stă! Dumitru susține că o dată l-a avut în mână, căci sfântului îi ieșiseră niște bube pe tot corpul, încât nici nu se putea mișca de durere. Atunci i-a cerut ursul pentru prima dată, dar călugărul n-a vrut să renunțe și Socoliuc l-a amenințat că-l răstignește pe cruce și, spune el, i-a chiar dus una și i-a înfipt-o în pământ, înaintea lui, să știe ce-l așteaptă! Dar Dumitru n-a avut noroc deoarece, înainte de a trece la fapte, crucea a început, din senin, să ardă, iar bietul om a tras o sperietură soră cu moartea, că trei zile n-a ieșit din sediu, unde s-a închis și a plâns continuu, ca un copil, încât doamna Eufimia, nevastă-sa, o femeie bună să o aibă alții, dușmanii tăi, i-a adus trei babe să-i descânte și o felceră să-i scoată sânge, că i-a crescut tensiunea de era să moară! Când și-a revenit, a mai tras o beție, să-și înlăture frica, și a început să-și facă noi proiecte în legătură cu

sfântul: cum să-l pună cu botul pe labe, ce să-i facă pentru a-i întoarce umilința și, desigur, pentru a-l obliga să-i cedeze ursul... Căci Socoliuc ăsta are o vitalitate și o încăpățânare neîntâlnite încă. A băut atâta țuică încât ar putea porni o hidrocentrală ca Por ți le de Fier! Numai țuică simplă, fiindcă vinul și berea nu le-am pus la socoteală! Și n-are nimic, nu-i pasă, doctorul spune că încă e sănătos, cu ficatul întreg și, ori cu cine bea. Socoliuc este ultimul care depune armele. Ei, după ce s-a făcut bine, s-a dus din nou la sfânt, însoțit însă de cei doi clini lup, niște fiare mult mai sălbatice decât el și, pentru eventualitatea că sfântul se va hotărî să-i cedeze ursul, și-a luat și arma... Călugărul însă nu s-a lăsat impresionat nici de pușcă și nici de câinii care i s-au gudurat la picioare, deși pe orice alt om, la o simplă comandă, l-ar fi sfâșiat... În situația asta, Socoliuc a ajuns la concluzia că trebuie să schimbe tactica, deoarece forța, partea lui tare, nu-l tulbura deloc pe sfânt. ăsta nu este om, și-a zis, iar dacă nu este om, atunci trebuie să fie diavolul despre care se tot vorbește și în care eu nu cred. Dar dacă admitem existența diavolului, atunci trebuie să fiu de acord și cu existența lui Dumnezeu, or, în situația dată, sunt obligat să-i dau dreptate lui Oituz, șeful de post, ceea ce nu-mi convine, însă n-am ce face, nu mai am dreptul să-l reclam că refuză să mă însoțească! Deci, pentru început, să vedem cu cine-i călugărul: cu Dumnezeu sau cu Diavolul? Sigur este că de la oricare din ei se poate învăța câte ceva! Deci să mă apropiu de preacuvios cu duhul blândeții, să petrecem, așadar, mai mult timp în preajma sfântului, a conchis Socoliuc, și cum s-o potrive: dacă nu mă face și pe mine diavol sau sfânt, ceea ce n-ar fi de lepădat, atunci îl transform eu pe popă într-un om al muncii, vânzător de plante medicinale sau angajat al Ocolului silvic! Spre ghinionul lui Socoliuc, călugărul nu s-a arătat prea dor nic de dialog, dar nici nu l-a refuzat, așa că i-a cerut să studieze Biblia și să-l caute numai când va fi capabil să poarte o discuție cât de cât la obiect. Atâta mi-ar mai trebui, se văicărea, să mă prindă vreun tovarăș de la județ citind materiale de propagandă mistică! În situația asta a venit la mine și mi-a explicat pe larg încurcătura în care se afla. Tu nu ești în vizor, un biet contabil nu are importanță în politică, nimeni nu-ți cere să fii ușă de biserică. Mă rog, aș învăța și Biblia, că nu-i mare lucru, numai să văd cum mi se

gudură la picioare, iar timp aş mai găsi eu, că pe ăştia din Măgura i-am dresat: trebuie doar să le arăţi direcţia şi, când îmi pică vreun control, ticăloşii se fac atât de bine că merg pe ea, că execută ceea ce trebuie, încât până şi eu m-am săturat de câte laude primesc în urma lor. Nimeni nu-i cunoaşte cât sunt de hoţi şi de leneşi, fiindcă eu îs paratrăsnetul; pe cei ce vin îi îmbrobodesc cu nişte vânat şi cu diverse nimicuri de pe aici, încât pleacă mulţumiţi ! Cel ce răspunde direct de comună şi-ar vinde şi pe maică-sa pentru câteva legături de ciuperci uscatei Deci, mi-a zis el, cu controalele n-ar fi o problemă, dar nu mai văd să citesc, cartea asta are literele prea mici, iar apoi nu vreau să o învăţ degeaba: dacă preasfântul se răzgândeşte sau îşi bate joc de mine? Mă pune să o învăţ şi pe urmă refuză să discute!... Aşa că, mi s-a adresat, în numele interesului comun, fă-mi tu un rezumat şi lasă restul în seama mea, că doar nici pe el nu l-am descoperit vreodată citind Biblia, ci spălindu-şi cârpele sau uscind plantei Sigur, i-am povestit cât m-am priceput, mai un pahar, mai o pildă, mai o înjurătură, mai un psalm, numai ca, la întâlnire, călugărul l-a luat peste picior: doar regulile tale diavoleşti se învaţă în câteva zile, nu şi Cartea Cărţilor. Eu o studiez de o viaţă şi nu i-am pătruns decât o mică parte din uriaşa-i înţelepciune! Drept pentru care Socoliuc a hotărât să caute o altă cale spre sfânt. Vezi că-l cunosc? mi-a zis Dumitru. Era gata să mă pună, la vârsta mea, şi cu trecutul meu, să învăţ o asemenea carte! Parşiv popa, dar nici eu nu-s născut la uşa bisericii! Nu-s nici eu de acord cu politica de forţă între state, dar între oameni n-ai încotro, aşa că am să-l aduc pe calea cea bună, chiar dacă va trebui să-i întind pielea pe băţ. Şi, tocmai când nu se aştepta, a avut un fel de noroc sau de ghinion, că nimeni nu ştie exact cum se va întoarce roata... Din când în când, Preacuviosul

Benedict cade. Într-o stare ciudată de somn sau de visare: nu mănâncă, nu bea nici măcar ceaiurile lui, stă nemişcat, cu ochii deschişi spre cerul însořit, înstelat sau ploios, cum se nimereşte, de parcă ar aştepta o minune, şi, câteva zile la rând, vorbeşte mereu, ca apucat, vrute şi nevrute, încât doar nişte bătrâni nenorociţi reuşesc să-l înţeleagă. Atunci se zice să proceşte. Nu este cazul să vă relatez catastrofele care ne aşteaptă dacă nu părăsim calea pe care am apucat-o. Îşi revine foarte greu din starea asta şi numai

cu sprijinul babelor care-l hrănesc cu ceaiurile pregătite din timp. Știind că alcoolul deschide toate gurile, Socoliuc a obligat o baba să-i pună în ceai niște vodcă, mai ales că sfântul e atât de obosit, încât nici măcar nu se poate apăra, înghite tot ce i se dă! Sigur că el pândează alături și, când l-a văzut pe călugăr zbatându-se, încercând să refuze lichidul, a înțeles că baba s-a ținut de cuvânt. Într-un târziu, când alcoolul și-a făcut efectul și preacuviosul a izbucnit într-un hohot de râs, Dumitru s-a apropiat de el și l-a îndemnat să discute despre cele sfinte. Ei, acum te am în degetul mic, i-a strigat vesel. Dacă ai putere, mai aprinde-mi crucea, dă foc ierbii de sub mine ori mai nenorocește-mi câinii! Ai ajuns ca o balegă, s-a terminat cu tine. De ești cu drac', atunci trebuie să ai tăria să-mi faci ceva, iar dacă ești cu Dumnezeu, ai încurcat-o rău de tot, vei fi obligat, o vreme, să o ții în post și rugăciune și poate că slab și prăpădit cum o să ajungi, dă vreo boală în tine, iar personalul sanitar este sub mâna mea! Măi băiete, mântuirea trece pe la primărie, să nu uiți. Cine te pune să faci prostii din astea? În viața de apoi, dacă există, dai tot de mine, iar eu nu renunț la obiceiurile mele: o țuică, o femeie, o mâncare bună, o distracție... Dacă ai fi băiat deștept, m-ai ruga să te învăț să trăiești, că nimic nu-i prea târziu! Îmi lași ursul și scapi de frunze, post, rădăcini și zdrențe. Ai văzut ce bună-i vodca? Acum mingea este în terenul călugărului, dar de foarte multă vreme Socoliuc n-a mai avut curajul să-l caute și nici preacuviosul n-a dat vreun semn de răzbunare. Oricum, în seara aceea, nefiind însoțiți de personal ajutător feminin, vorbeam de sfânt, căci Socoliuc s-a plictisit să-i aștepte contralovitura și, se pare, i-a mai pregătit o nouă surpriză, din păcate, însă, n-a mai avut timp să ne-o spună, că ne-am amintit de Găvrilă, fiindcă tocmai el nu putea să lipsească la anunțarea ei! Doamne, ce bătaie cumplită i-a tras Socoliuc taurului, după ce a reușit să-l urce în mașină pe bietul om!"

În timp ce vorbea, m-am străduit să-i urmăresc reacțiile, cu speranța că voi descoperi și un alt motiv al vizitei în afară de poeziile aflate probabil în mapa albastră pe care periodic mi-o flutura pe sub nas. Privirea-i era caldă, bine voitoare, iar subiectul, Socoliuc, părea să-l pasioneze peste măsură. Nelăsându-l să continue, ajungea, inevitabil, la întrebările despre rostul meu în Ulmoasa sau, pe cont propriu, după plecare, se interesa de mine: dându-i atenție, mi se

ducea ziua de lucru Oricum, faptul că-mi descoperise adevărata identitate mă tulburase atât încât, pe măsură ce trecea timpul, plecarea mi se părea inevitabilă. Pentru a atenua stupida și obositoare nevoie de a fugi, de a mă ascunde în altă parte, mi-am readus în memorie noaptea trecută, cu toate întâmplările ei; din păcate însă, în clipele acelea ele mi se păreau îndepărtate, amintiri vechi, dureroase, care-mi sugerau că omul din mine, născut atunci, era prea fragil, iar bucuria descoperirii că pot fi altul fusese incapabilă să reziste eternei frici și vinovății. „Și cine știe ce-o să mai aflu și despre Ana Maria!” mi-am spus deodată, uimit de mirarea înghețată în ochii domnului Găină. „Măcar dacă ar fi și ea aici!” „V-am plictisit cu întâmplările de pe la noi? s-a interesat nedumerit contabilul. Mă retrag în tăcere, cum zice profesoara noastră de franceză când refuză să meargă la culesul porumbului. Ținusem foarte mult să vă cunosc părerea asupra unui vast proiect personal care mi-a luat ultimii doi ani. Încă din școală am ajuns la convingerea că istoria-i o materie obligatorie, însă destul de complicată și greu de asimilat în cele din urmă: ani, nume, localități, cauze și așa mai departe. Sigur, un om cult și cu memorie o poate învăța, deși experiența mea particulară dovedește că ceea ce a fost valabil ieri, mâine nu va mai fi... Dar una este informația și alta sentimentul... Eu m-am gândit la ambele și, mai ales, la cei de jos, la omul simplu, la soldatul fără pregătire specială, la muncitorul și la țăranul care trebuie să-și cunoască trecutul, însă nu dispun de timp pentru a-l studia cum se cuvine și, de aceea, am ajuns la constatarea că, sub formă de versuri, istoria îi va fi mai accesibilă. De fapt, de unde am plecat? Înainte de toate, de la pădurariiăștia și de la forestierii în mijlocul cărora trăiesc și m-am întrebat ce știu ei în afară de meserie? Și ce credeți că știu? Să-și bată muierea, să bea, să fure și să umble după femeile altora... A-ți completa necesarul e una, a lua adică de la stat ceea ce ți se cuvine pentru a trăi omenește e una, a fura însă este cu totul altceva... Și aici ar fi rolul educației... Eu am cântărit fiecare moment important din istorie, de la daci până-n zilele noastre și, după o muncă uriașă, am reușit să conturez această epopee națională.

Domnul Găină deschise ceremonios caietul și, după ce-și găsi ochelarii, îl răsfoi cu o ne disimulată emoție, așteptând probabil să-l

rog să citească, însă, cum întârziam, a simțit nevoia să completeze: „M-am inspirat din lirica populară și din principalii clasici, pentru a fi cât mai accesibil celor fără cultură, lată, de exemplu, scena confruntării dintre Traian și Decebal, moment important al epopeii noastre. Spune Traian:

— *Decebale, Decebale.
Nu îmi sta tu mie-n cale!
De nu te supui pe loc.
Am să dau Daciei foc!*

Iar marele rege Decebal răspunde cu demnitate:

— *Eu îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul
Și mai bine mor eroic decât să dau Romei banul!*

Îmi rețineam râsul cu mare dificultate, însă, pe măsură ce se adâncea în istorie, și înainta cu mare grabă spre zilele noastre, începuse să mi se facă milă de el: în esență nu era cu nimic vinovat, experiența îi dovedise că se poate și așa; ca atâtor altora, i se dăduse și lui impresia că există, iar el nu făcea decât să sară o ștachetă ce a devenit oricui accesibilă. Oare într-adevăr credea în valoarea acestor producții? Întrebarea s-a dovedit absolut inutilă în secunda în care m-am concentrat asupra figurii lui: citea transfigurat, lăsând impresia că abia atunci, împreună cu mine, descoperă profunzimile unui text ce nu-i aparținea; orice sugestie devenea astfel inutilă și, desigur, ar fi fost interpretată drept lipsă de bunăvoință sau opacitate. Dacă-i rețineam textul, era limpede că m-ar fi urmărit mereu, până mi-ar fi cunoscut părerea; dacă i-l refuzam, s-ar fi interesat iarăși de soarta mea, de rostul meu prin Ulmoasa, Măgura și așa mai departe. În prima variantă, m-ar fi căutat acasă, în cea de-a doua — exista posibilitatea să mă cicălească mereu, cât timp voi rămâne aici, pentru a mă convinge de importanța strădaniilor sale. Dacă-i promiteam sprijin, mă așteptau numeroase invitații la chefurile de aici, dacă nu acceptam, urma să fiu iarăși invitat la chefuri pentru a mă convinge cu alte mijloace, cum probabil

s-a întâmplat și cu cei ce l-au publicat, dacă într-adevăr l-au publicat... Sigur, cu ajutorul lui mi se ivea șansa de a vedea legal cavoul lui Socoliuc și de a-i face o surpriză Anei Maria, însă programul meu de lucru intra sub semnul întrebării... Și, în vreme ce încercam să găesc o soluție convenabilă, domnul Găină ajunsese la Revoluția din 1848:

*Pe Câmpia Libertății, la ceasul singurătății.
Stă Bănuț și se gândește și-apoi astfel își vorbește:
Șapte vieți are românul, însă nu-i slab nici păgânul.
Căci atacă pe la spate, cu arme de calitate!*

„Și cum credeți că v-aș putea fi de folos? m-am interesat imediat după capitolul consacrat lui Avram Iancu. Nu știu dacă ați aflat că la ziar mă ocup de industrie, fabrici, mine, probleme sociale...” „Da, acceptă el ușor intrigat, însă din câte am fost informat, aveți un cuvânt greu, și o vorbă bună, pusă la timp, m-ar ajuta să pot răspândi această epopee în județ și, după ce-și va dovedi utilitatea, sunt convins că o vor prelua și altele... Este o idee originală care, știu, își va face loc cu dificultate, de aceea fac apel la toți oamenii de bine!”.

Mi-a fost destul de greu să-l conving să mi-o trimită prin poștă, deoarece având și alte drumuri de făcut exista pericolul să se piardă; până la urmă însă am respirat amândoi ușurați: poșta, dar cu aviz de primire. „Dacă tot v-ați oprit prin comuna noastră, mi-a spus apoi înșeninat, nu se face să nu ne cunoașteți mai de aproape... Suntem un grup restrâns de intelectuali, de oameni de bine, care știm să cinstim oaspeții mai deosebiți. Tovarășul Socoliuc, deși pare uneori pușcat într-o aripă, este foarte apreciat și chiar dânsul scrie din când în când poezii... Apoi îl avem pe profesorul Aristide Dobrotă care scrie epigrame, iar în ultima vreme dramatizează *Viața lui Ștefan cel Mare*. Și mai sunt și alții cu preocupări culturale... Oricum, nu se face să evitați autoritățile locale, care sunt informate de prezența dumneavoastră!” „Am venit să lucrez și să dorm, m-am străduit să-l refuz. Dar în zilele următoare, dacă voi mai rămâne, fiți sigur că... Am auzit că aveți un refugiu grozav”, m-a luat gura pe dinainte. „Păi,

se codi Găină, aici toate-s refugii. Munții, de care nu suntem lipsiți, cabanele forestierilor, casele oamenilor, căci sunt atâtea case pustii, încât poți alege... Bufetul comunei nu mai este o soluție. Deoarece vin navetiștii și. Nu de puține ori, se încing niște bătași de nu ajung salvările... Cine intră în bufet cu gândul să rămână mai mult decât pentru o bere, două trebuie să fie pregătit și pentru spital... Oamenii din ziua de ari nu mai au niciun Dumnezeu, cum spunea regretatul părinte Giurgea, le sare țandăra din te miri ce..." „Auzisem de un refugiu mai deosebit," am plusat cu timiditate și Găină a izbucnit în râs: „S-a aflat și pe la județ?" „Ce nu se aude astăzi?" am ocolit eu răspunsul. „De fapt așa e. N-ar trebui să mă mir. Nu mai poți face un pas fără să se știe. Numai pe hoți și pe bandiți nu-i mai prinde nimeni, operează-n voie! Cu cavoul lui Socoliuc nu e mare lucru, se exagerează, dar nu cine știe cât! Mie mi-a spus-o clar: Domnule, experiența arată că nu trebuie lăsat nimic la voia întâmplării. Mori, vine un oarecare, aruncă o mână de pământ peste tine, și gata! Te ascunde undeva sub o tufă pe Dealul Oarbe, iar, după un timp, o babă damblăgită care nu mai poate fura lemne îți ia crucea, o pune pe foc și s-a terminat, nimeni nu mai știe că ai existat, că toată suflarea din Măgura și împrejurimi a stat sub mâna ta, că le-ai fost mamă și tată, le-ai făcut bine, iar uneori ai mințit pentru ei... N-am pic de încredere în recunoștința urmașilor, ba nici chiar în a familiei! Că pentru fiecare babă nenorocită se găsește câte un moșneag și mai nenorocit: tu ai strâns și ei papă, fără ca măcar să se gândească la cel ce s-a sacrificat pentru ei! De aceea, m-am hotărât să mă ocup în timpul liber și de viitorul meu. De la o anumită vârstă ți se poate întâmpla orice, chiar și să mori: te îmbeți și nu te mai trezești, te superi și îți pocnește inima, ba vreun nemulțumit îți poate da cu ceva în cap și filmul s-a terminat! Așa că m-am gândit să-i oblig pe nerecunoscătorii ăștia din Măgura să se gândească la mine cât va mai rămâne pe aici piatră peste piatră! Sigur, nu și-a precizat intențiile. Însă abia după ce am văzut că începe să care în cimitir diverse materiale de construcție, mi-am dat seama că e vorba de cavou... Până la urmă, a ieșit un fel de casă cu trei camere mari: una pentru el, alta pentru Eufimia și un antreu mare, cât o sufragerie de bloc, unde și-a așezat cu grijă pozele de familie, decorațiile, actele. În cele două încăperi și-a dus două paturi, niște mese și, cu

câteva săptămâni în urmă, un frigider, să nu i se încălzească berea. Noaptea, îmi explica Socoliuc. Eufimia nu vine, că se teme de morți, deși ar fi trebuit să afle că ăștia din Măgura n-au avut suflet nici cât au fost în viață: ziua — n-are decât, că-s cheile la mine. Iar de ceilalți nu-mi pasă și nici nu există pentru mine. Vezi, măi poete, mi-a explicat el, trebuie să ai o viziune mai largă. Punem degetul pe hartă, de pildă. Sub el, sub un nume de oraș se află sute de mii sau chiar milioane de oameni. Cine sunt ei? N-are importanță. Ce fac în fiecare crâșmă, casă, ce vorbesc pe stradă? N-ai de unde să știi și nu contează. Ori cum, nu mare lucru, adică exact ce facem și noi. Lor nu le trebuie decât să aibă pe cine da vina, ori eu sunt unul dintre aceștia... Mă înjură, dar mă ascultă orbește. Pentru ei — eu sunt de vină și asta le ajunge. Nu că ei nu vor să hotărască, ci că eu le dau ordine rele. Așa că sunt liniștiți: știu de unde vine răul. Eu sunt însă și mai liniștit: că mă ascultă. Inaugurarea a durat trei zile și trei nopți... Cei câțiva prieteni, niște lăutari și vreo trei femei mai cu pornire spre păcat... Pini la urmă, Socoliuc s-a obișnuit atât de mult cu locul de veci, încât a început să renunțe la bufet, unde mai merge doar pentru a-i anunța pe navetiști că el este stăpânul... Ba chiar și Eufimia e mulțumită: măcar n-o să se chinuie nimeni să-l urce dealul... Greul cade în seama mea, că m-a pus să-i scriu niște versuri pe care vrea să le sape pe o placă de marmoră, l-am dus mai multe variante, însă nu i-a convenit niciuna:

*A trăit pentru popor.
Pentru al nostru viitor.
Până moartea l-a luat.
N-a lăsat nestimulat
Nici un singur om din sat;
A băgat după zăbrele
Pe toți cei cu gânduri rele.
Dragostea și mintea sa
Au înălțat Măgura.
Iartă-l, Doamne, te-om ruga!*

Nici eu nu mi-aş fi dorit un text mai substanţial, dar Dumitru, după obiceiul său, a sunt ca ars: De ce să mă ierte Dumnezeu? Ba să-l iert eu, că m-a aruncat şef peste nişte oameni care nu-s buni de nimic. Cu ideile mele şi cu nişte supuşi ca lumea, altfel arătau astăzi lucrurile ! Dar viaţa e croită pe măsura proştilor, ca toate oile Domnului să încapă în acelaşi staul şi la aceeaşi iesle. Nu se spune: precum în ceruri, aşa şi pe pământ? Aşa că m-am lămurit ce-i şi pe acolo! Oricum, pentru ăştia din Măgura am făcut mai multe decât Cel de Sus! Prin urmare, nu e bine să uiţi că în poezie trebuie să se vadă şi mai limpede recunoştinţa măgurenilor. Ceea ce e scris, rămâne cât vor ţine pietrele şi munţii ăştia, şi nu vreau să se ştie că nenorociţii din Măgura nu m-au ajutat măcar cu o cărămidă! Câtă vreme le sunt protopop, tată şi mamă, răsărit şi apus, scriu ce vreau, nu dau nimănui socoteală!

Mai mult: nu mă pot lua nici la controlul averii, că doar nu mi-am făcut vreun palat sau măcar o casă de odihnă, ci doar un simplu loc de veci, pe măsura sarcinilor pe care le-am îndepliniţi Din când în când mai mergem acolo să bem în linişte câte o bere, ne înveselim sau pe întristăm, după cum se potriveşte. Uneori Socoliuc lăcrimează, pur şi simplu, când îşi aminteşte unde se află. Măi poete, îmi zice, am făcut-o şi pe asta! Acum ştiu unde voi sta până le va veni ideea să construiască şi aici, în groapa asta, o hidrocentrală. Îmi cunosc şi vecinii. Au chefuit şi ei, au făcut copii, au furat, s-au certat, s-au bucurat şi acum gata! Nimeni nu-i mai ştie. Şi din dureri şi din bucurii se alege o mână de pământ. Şi atunci să nu faci ce-ţi trece prin minte? De ce să ne mai chinuim? Dincolo, tot noi o să fim! Un prost de aici crezi că devine mai deştept în rai? Niciodată! Aşa că mai am de prins ursul, de pus cu botul pe labe pe popa ăla nenorocit, de băut nişte ţuici, de abţiguit câteva neveste şi s-a cam terminat. Mai mare nu mi-am propus să ajung, că am văzut din vreme cum se dezvoltă lucrurile: în loc să merg eu la oraş după câte una, alta, vin ei la mine... De asta sau şi înmulţit controalele... Iar eu le dau, n-am încotro, dar nimeni nu-mi suflă-n ciorbă! Aşa că nu există pericolul să nu mai aibă ei nevoie de mine, ci să ajung eu la fundul sacului, de aceea poate că ar fi mai bine să luăm nişte lecţii de la călugărul ăsta nebun despre cum se trăieşte din improvizată. Prin urmare, Dumitru nu e, cum s-ar crede, o brută, un stăpân, un

nebun după putere, ci om cu scaun la cap, preocupat să-și omoare singurătatea și necazurile. De fapt, așa-s toți oamenii: una par și alta sunt” „Și mausoleul ăsta poate fi văzut?” m-am interesat, mai mult din politețe decât din curiozitate, dar domnul Găină nu s-a arătat prea bucuros de întrebare. „Depinde în ce toane-l găsiți, că la Socoliuc merge numai pe încredere. Dacă ai reușit să i-o câștigi, ești omul lui, devine miel, faci ce dorești din el... Numai că asta durează foarte mult, nu-și deschide ușor sufletul, dan., mausoleul, unde se află toate semnele trecerii lui pe pământ?” „Nu m-am gândit să merg chiar azi, i-am precizat, ci după un timp, cândva, când mă voi reîntoarce prin aceste locuri atât de frumoase”, i-am răspuns în stilul lui, după care m-am ridicat să-l conduc spre poartă. „Deci, putem spera că veți coborî în sat în zilele astea? s-a interesat, destul de nemulțumit. M-aș bucura să-mi dați și unele sugestii, adică să discutăm pe concret, fiindcă am un volum de poezii alese și... cum v-am spus, trebuie să ne cunoaștem, că în zilele noastre nu se știe care de care depindem și cum se învâрте roata lumii!”, a mai precizat, strângându-mi mâna. „Mă voi gândi, i-am răspuns fără entuziasm. Sunt și eu obligat să mă consult, că doar n-am venit aici tocmai de capul meu !” „O să mai dau o fugă pentru câteva secunde, că precis nu cunoașteți gustul ciupercilor murate și al cârnațului de mistreț! Toți câți le-au gustat au revenit cu drag pe Valea Ulmoasei. Sunt convins că o veți face și dumneavoastră, mai ales că sunteți de pe acum un fel de măgurean de onoare”.

M-a urmărit multă vreme vocea lui oarecum neformată, de adolescent la pubertate, cu nuanțe de perfidie bine stăpânită; ea m-a făcut să regret faptul că l-am grăbit să plece înainte de a fi încercat să descopăr ce știe despre mine, dacă s-a oprit numai la a-mi afla numele și profesia, sau a trecut și la cercetarea vieții celei ce dăduse sânge consăteanului lor? În fond, n-avea nicio importanță, însă nu știu de ce vocea și ochii lui mici, agitați, în dezacord cu vorbele, au mai adăugat o nouă picătură neliniștii care mi-a însoțit drumul. Sentimentul s-a atenuat abia după masă, când a revenit Ana Maria. „Ce ne pasă nouă de toți tâmpiții ăștia? s-a revoltat ea. N-au decât să creadă ce vor! Suntem majori, răspundem de faptele noastre, de sentimentele noastre, nu dăm nimănui socoteală. Numai noi știm de ce facem ceea ce facem, iar, la o adică, eventualele argumente tot

n-ar fi capabili să le priceapă! De sus și până jos se chinuie să te înghesuie cu morala, cu cinstea și corectitudinea, însă abia așteaptă să te prindă singură sau într-o situație mai delicată pentru a te putea șantaja fără rușine. Crede-mă, știu ce vorbesc, de asta nu-mi pasă de fariseii ăștia ! M-am obișnuit să le răspund exact cu aceeași monedă și, n-ai să crezi, le face mare plăcere să se bată cu femeile, să nu fie capabili decât de astfel de războaie. Nu-s feministă, dimpotrivă, dar parcă aș mai vrea să văd, din când în când, și niște bărbați care să vadă mai sus de șani! Asta-i altă poveste, însă... Avem atât de puține zile, încât nu merită să ne gândim la ei!” N-am contrazis-o, mai ales că după fiecare dispariție venea tot mai iritată, de parcă mergea anume să-și strice starea sufletească, dar eram conștient că nepăsarea sau adevărurile ei nu ne puteau păzi în niciun fel de zelul moraliștilor de pe Valea Ulmoasei: avusesem destul de mult timp să învăț că o împrejurare penibilă îți poate distruge pentru mult timp puțina liniște și încredere adunate cu atâta efort. „Am discutat și eu cu cetățeanul ăsta, mi-a spus Ana Maria într-un târziu, după ce am terminat masa. N-are nimic sfânt. Vrea, ca atâția alții, să-și vadă tipărite prostiile. Și nici nu-l de mirare: este sezonul lor, al înlocuitorilor. Unii au început să se ocupe exact cu ceea ce nu se pricep. Un fel de concurs stupid: cine strică mai trainic, cine este cel mai diletant. Dar nu ți-am spus la ce m-am gândit: să mergem iarăși la soare, să prindem niște păstrăvi și, dacă se poate, seara, să bem ceva... Am senzația curioasă că viața mea începe să-și schimbe cursul, că de azi a luat-o pe o cărare nebănuită...” „Nu te înțeleg”, i-am spus contrariat, la care ea a izbucnit în râs: „Eram sigură că iarăși nu înțelegi. Doamne, uimirile și neîncrederele tale! Astăzi mă simt ca o mare jucătoare de cărți: am pierdut, am câștigat, iarăși am pierdut și iarăși am câștigat, însă n-am ajuns să-mi fac socotelile pentru a vedea cum stau... Simt totuși că e bine...” „Iartă-mi eternele mele uimiri, i-am zis cu destulă timiditate, am mereu impresia că vorbești de lucruri care-mi sunt absolut necunoscute...” „Ca, de exemplu, sentimentele față de tine, spuse ea, mimând supărarea. Le am, o să le duc sănătoasă, e treaba mea, nu-ți face griji din cauza lor... În loc să dai vreun semn de bucurie, mă lași să cred că ele te cam înspăimântă: ai fi probabil mai fericit să știi că-mi ești indiferent! Nu-ți face griji, m-am învățat

să-mi suport singură înfrângerile !” Nu i-am răspuns decât prin gesturi, pentru că niciun cuvânt n-ar fi fost în stare să-i comunice bucuria pe care mi-o făcuse reconfirmându-mi, cu atâta claritate, niște trăiri ce mi se păruseră că s-au stins odată cu zorile. Și totuși ideea că neliniște a ei are și alte surse, că în drumurile ei ceva se întâmplase, nu mă putea părăsi, deși era inutil să i-o mai repet. „Doamne, îi spuneam în gând, sunt convins că fără tine nu se mai poate, însă mi-e imposibil să-mi imaginez viața noastră de azi înainte! Am detestat monotonia, singurătatea, iar acum când pustiul sufletesc începe să devină o amintire, mi-e frică... Și nu știu dacă mi-e frică să nu dispară dragostea, sau tocmai de ea? Și n-am nici tăria să-i spun ceea ce simt!” Deși era alături, lipită de mine, încă nu mă puteam obișnui cu gândul că atingerea ei este reală, că soarele proiectează pe iarba din fața casei o umbră comună care m-a obsedat și mai târziu, când am ajuns mai sus de pădurea de fagi, pe un platou pustiit de oi. „Te-am necăjit cu păstrăvii, mi-a spus. Am rugat-o pe lelea Lucreția să ne facă rost, și ea a fost foarte bucuroasă că ne poate fi de folos. Eu sunt mai obișnuită cu furtul, m-a asigurat. Găvrilă trebuie să se poarte frumos, să-și păstreze postul și salariul, pe când eu, ca mamă, sunt obligată să-i hrănesc cumva pe copiii ăștia, că pe bărbat nu mă pot baza, nu că n-ar avea bunăvoință, dar se îmbată și uită! Bunăvoința și vorbele nu țin de foame. Așa că sărăcia m-a ajutat să învăț de toate... Noi nu trebuie decât să contribuim cu băutura. Era, sărmana, foarte fericită: o vecină l-a vizitat pe Găvrilă, la spital, iar medicul a asigurat-o că este în afară de orice pericol, că peste două săptămâni poate merge acasă. Bețiv, împiedicat, uituc și cum o mai fi, dar e al meu, au copiii un tată, mi-a zis lelea Lucreția. Și nici alții nu-s mai buni. Măcar nu iau bătaie ca alte neveste. Ba îi mai scap eu cele una, numai că el nu se supără, cântă ca prost' până adoarme. Acum parcă nu-mi place fără miros de băutură în casă. În seara asta o să-i țin locul lui Găvrilă! Prin urmare, conchise Ana Maria, va trebui să mergem la bufet... Și așa ne știe toată lumea, nu văd de ce ne-am mai ascunde! Iar apoi, de ce să-ți vină acasă cu fel de fel de trăsni, când pot să ți le rezume în stradă?” „Foarte bine, mergem, am admis eu, deși mai avem niște vodcă și două sticle de vin...” „Nu, ele trebuie păstrate, căci nu putem ști ce ne rezervă viitorul...” „Ai vrea

să plecăm?” m-am interesat, contrariat de vocea ei nesigură. „Ce rost ar avea? Nicăieri nu te poți sus trage pe deplin curiozității generale... Măcar în satul ăsta suntem iubiți pentru binele făcut lui Găvrilă...” „Aici, am întrerupt-o eu cu un curaj pe care nu mi-l bănuiam, aici unde am impresia că n-am ajuns chiar din întâmplare!”. Spre mirarea mea, de astă dată nu s-a supărat și, în locul obișnuitului răspuns sec, iritat, s-a lipit foarte strâns de mine: „De azi nu mai caut... Uneori îți prisosesc câteva minute pentru a descoperi un adevăr după care, fără iluzii, ai umblat ani întregi... Acum mi-e totul foarte limpede”, spuse, printre lacrimi. „Deci ai căutat ceva!” am insistat eu. „Da, a răs echivoc, pe tine, printre altele...” „Și ești sigură că m-ai găsit, că eu sunt cel care...?” „Cred că da...; Vom vedea ce va mai decide și timpul... Cu tine nu am încotro, sunt obli gată să așez între noi și timpul, ba chiar și propria-ți structură. Pe cât pari de volubil, pe atât ești de închis... Până în clipa de față a trebuit să te deduc, să ghicesc cine ești, ce crezi, ce aștepti, însă mi-e imposibil să bănuiesc ce vei simți poimăine și, mai ales, cine va câștiga din eterna confruntare din tine: între nevoia de a face ce trebuie și frica de a face ce trebuie...” „Bine, dar tu nu ești în aceeași situație? Ți-e limpede drumul? Nu te temi de nimic? Sigur, recunosc deschis că nu mă prea cercetează luciditatea, sau că mă chinuie o luciditate de altă nuanță, când văd atât de departe, încât nu mai știu ce se întâmplă în imediata mea apropiere. Alteori, am niște momente de mare opacitate: parcă sunt un obiect și nu-mi mai aparține nimic, nici creierul, nici corpul... Un fel de materie vie, capabilă doar să se mire de propria-i neputință. Mi-e silă de mine, însă n-am încotro, sunt neputincios... Uneori îmi spun că în acest fel creierul se apără de presiunea din jur, nu mai face față solicitărilor și... Sigur, sunt senzațiile mele. În ce te privește însă, mă îndoiesc sincer că ai avut timp să înveți cât de puțin depinde de noi, cât de strâns este corsetul în jurul nostru...” „Pe al meu l-am verificat și nu-mi pasă...” Nimeni nu ți-l poate strânge mai mult decât accepți! Dacă nu opui rezistență, firește că...; Și ceilalți sunt tot oameni!...” „Prin urmare, nu ne rămâne decât să verificăm, am cedat eu. Adică să verificăm împreună, mai ales că îți aparțin nu numai prin propria-mi voință, ci și prin testament?” „Firește că îmi aparții, răs ea, însă mă încăpățânez să aștept o zi când nu va fi nevoie de testamente, ci de

un *ceva* mult mai simplu și mai trainic!” „Ești atât de misterioasă, încât mi-e imposibil să te aduc pe un teren ferm, deschis! „ „Da, zâmbi ea trist, sentimentul ăsta care aș vrea să ne lege este cu adevărat misterios, se sustrage cuvintelor. Numai când nu ești sigur pe el încerci să ți-l apropii cu ajutorul lor...” „Nu despre el este vorba, deși îmi dau seama că e real, și mă bucur că există, dar nu trebuie să uiți că eu lucrez cu cuvinte și am început să le cunosc valoarea și sensurile. Poate de asta am ajuns să mă tem de ele și să le evit cât pot, fiindcă au devenit tot mai bolnave, fără sens... Nici nu-mi vine să-mi mai amintesc câte schimbări, câte revoluții s-au făcut numai în vorbe. Sunt fericit că simt ce simt și tremur pentru asta. Să nu se piardă, să nu fie o iluzie.”.

Eram, așa cum ne dorisem, numai noi, iarba, cerul, soarele și pădurea și, pe măsură ce deveneam tot mai conștient de prezența ei, mi se făcuse, bizar, o cumplită frică de moarte. O frică paralizantă aproape; Viața, întâmplarea, destinul, norocul sau probabil toate la un loc îmi dăduseră împlinirea visată, singura posibilă, așa că moartea avea, în sfârșit, ce să-mi ia! Caraghios, mă gândeam să nu recunosc ceea ce simt, să neg că o iubesc, spre a îndepărta, fie și pentru câteva clipe, neașteptata spaimă, iar pe măsură ce-i priveam lumina de pe față, o lumină blinda, ezitantă, și coboram în mine însumi spre rădăcinile acelui sentiment, îmi era imposibil să fac abstracție de prezența morții: contrazisă de logică, dar aflată alături, ca o cumplită ironie. Ana Maria părea cu adevărat fericită și nu puteam să-i spun că, din păcate, nici de data asta nu suntem singuri...

... zilele, orele, clipele acestea în care gândul refuză cu îndârjire să se desprindă de ea, așa cum, atunci, nu putusem face abstracție de bizara neliniște apărută din senin. Sunt convins că mâine va veni și nu voi mai fi obligat să-mi tor turez ziua cu mii de nimicuri, și nici nopțile cu așteptare și spaimă, cu întâmplări comune rețrăite și răstrăite anume pentru a umple exasperantul timp cât lipsește și în care îmi devin dragi chiar și păcatele ei mărturisite sau numai bănuite, trădările închipuite sau micile nesincerități induse de susceptibilitatea mea, de obsesia că aș putea-o pierde, că ea nu este, în ultimă instanță, decât un produs al închipuirii mele, al nevoii

de a nu mă simți singur. Nu știu de ce a ți nut să ne vedem aici, în Ulmoasa, în aceeași casă, în spațiul unde moartea nu fusese numai o adiere aspră, ci aproape o certitudine? Să o fi îndemnat, oare, nostalgia după locul în care ne-am cunoscut cu adevărat?

Spre disperarea mea, încă nu mi-e somn, deși simt răcoarea zorilor; am destul timp pe care pot să-l chinui cu orice supoziție. Oricum, eu n-am ținut la aceste locuri, am venit doar pentru că i-a făcut ei plăcere. Locul e inutil, fiindcă în mine ea există altfel, desprinsă de timp și de un spațiu anume, ea e pretutindeni și în toate, un fel de viață a vieții... Și, dacă mă gândesc bine, nu mă torturează atât de mult îndoiala că nu va veni, cât faptul că, iarăși, relele noastre s-au dereglat, fiindcă nu reușesc să-mi imaginez spațiul în care se află. Sigur, doarme... Deși nu-i place să fie văzută dormind, am admirat-o de multe ori, pe furiș, fas cinat de prospețimea chipului ei, de zâmbetul derutant, abia schițat, ce-și așteaptă împlinirea la cea mai neînsemnată atingere a mea. Odată, când m-a surprins privind-o, mi-a mărturisit că zâmbetul mi se datorează. „Când dormeam dincolo — și *dincolo* înseamnă la bărbatul acela — eram mereu crispată, pregătită să nu reacționez la nicio atingere... O mobilă, un obiect ce ocupa cealaltă jumătate a patului. Am ajuns să-mi doresc numai vise urâte, din care să lipsești, făceam imposibilul să mi te scot din ele, voiam să nu exiști în somn și să simt că nu te gândești la mine, ca nu cumva, dintr-o eroare, să-mi închipui că suntem împreună și să mă apropii de el cu căldură. Uneori, noaptea, când îl atingeam din greșeală, îi spuneam involuntar pardon și el îmi riposta revoltat că nu-și poate imagina ce s-a întâmplat cu mine în ultimul timp de-l întâmpin cu prostia asta, înseamnă că am mai dormit și cu alții. Ceea ce...” Cu toate că eram curios să-mi vorbească și despre ea, mai ales că nu se întâmpla prea des, nu-mi plăcea să-și amintească de el, deși bărbatul din mine ar fi vrut să-l știe în cele mai neînsemnate amănunte pentru că, nu de puține ori, după primele cuvinte izbucnea în plâns sau își întrerupea brusc monologul pentru a exclama tristă: „Doamne, ce catastrofă! Dacă aş judeca lumea după experiența mea, ar trebui să susțin că nu prea există oameni, că sunt un fel de eroare, o nebună aparte care se încăpățânează să-și urmeze iluziile. Sunt și gură că am fost construită greșit: fiecare jignire, vorbă ne potrivită, privire sau

gest deplasat au, în mine, un ecou disproporționat, îmi lipsește măsura evenimentelor, totul este defect, hârbuit, deviat, zilnic nu fac altceva decât o cumplită risipă de afecte...” Și o înțeleg prea bine, deoarece chiar și acesta este unul din numeroasele puncte în care ne întâlnim; un singur detaliu esențial pentru mine, refuză însă să-l accepte, și anume, nevoia dureroasă de a ști unde se afla, deoarece în absența unui punct spre care să-mi canalizez sentimentele, totul se dispersează, încât am chiar senzația fizică a risipirii mele, odată cu gândurile...

Acum, sunt sigur, doarme... Dacă ar călători, nu mă îndoiesc o clipă că aș fi mai liniștit, deoarece ar fi imposibil să nu *prind* unul din gândurile îndreptate spre mine. Din păcate însă... Dacă, prin absurd, aș fi în stare să mă privesc din afară, mi-aș părea, desigur, foarte caraghios. Mă bucur însă că n-am privilegiul, așa că grețoașă-mi luciditate nu-mi poate rarefia sau chiar distruge și acest sentiment, după cum, mai demult, mi-a anulat încă din fașă proiectele, destul de puține de altfel, ce s-ar fi convenit să le duc la bun sfârșit. Știam mereu că nu se poate înainte de a fi încercat...

Dar au apărut cu adevărat zorile, ele nu mai sunt o presimțire, o dorință. Noaptea mea nu este, deci, atât de neagră.

Cocoșii chită a doua oară. („Înainte de a cânta de două ori cocoșii, de trei ori te vei lepăda de mine.”) Clipa trădării lui Petru a trecut... Oare mai pot fi și eu certat pentru gândul păcătos nerostit? Mai departe:

Badea Găvrilă sforăie. Lelii Lucreția nu-i pasă. Peste puțin timp va guița porcul. Sus, la stână, latră câinii. Probabil că urșii sau lupii s-au săturat. Viața poate intra și în niște propoziții simple. Acum aș vrea să vorbesc cu ei ne va să-i plâng pe umăr: mi-ar fi deajuns doar o banală încurajare. La ora asta sunt în stare să cred orice, chiar și o minciună. Las că va veni. Las’ că va fi bine. Atât mi-ar ajunge. Chiar și din partea cuiva care nu știe despre ce este vorba.

Lampa pâlpâie. Țânțarii bâzâie. Muștele n-au somn. Iar eu, privindu-mi degetele obosite, murdare și cam bătrâne. Îmi dau seama că mă apropii de 42 de ani, plus câteva zeci de mii câți s-au perindat din vara trecută — când am fost pentru prima dată aici, datorită lui Găvrilă și taurului — dintre care, cei mai puțini, câteva mii desigur, m-am străduit să rămân măcar la ușa grotei, din moment ce

nu mi-a fost dat să ies din ea. Cerul se albește, totuși. Dar nu și viața. Alți cocoși cântă... *Etc.*

Aș scrie absolut orice, numai să nu fiu obligat să... Dar trebuie să mă eliberez și de momentul acela, este inutil să amân sau să-l evit, mai ales că, de atâtea ori, l-am repetat și reconstituit minut cu minut...

Deci: am făcut imposibilul să întârziem acolo, pe deal, poate și pentru că spațiul deschis, luminat de un soare blând, de vară răcoroasă, îmi dădea mai multă liniște și siguranță, dar înainte de toate simțeam că ea este în dispoziția potrivită pentru a-mi răspunde la întrebările care mă obsedau. „N-am promis că măcar aici nu luăm trecutul cu noi? se apăraseră, însă fără prea multă convingere. Am avut ghinionul să te iubesc și asta schimbă substanțial lucrurile. Lasă-mă te rog, să mă bucur de acest sentiment... A. apărut atât de neașteptat, încât nu m-am obișnuit cu el; deocamdată îmi place să-l simt pur și simplu... Parcă îmi revin după o boală cumplită. Când începi să-l analizezi, înseamnă că trebuie să te gândești la viitor, deci și la sfârșit... Firește, este un punct de vedere cam egoist. Îmi dau seama că ție nu-ți ajunge numai ce simți, trebuie să și știi. Bine, fie! Sunt învățată să pierd. De fapt, pentru ieri și azi merită să pierd... Am fost cu adevărat fericită. N-am avut cum să te convinge amoroare de cuvinte mari, însă, sincer, îți mulțumesc!” „Nu se poate schimba nimic, oricine ai fi, am asigurat-o. Avem fiecare trecutul nostru și, vrând, nevrând, îl purtăm pretutindeni... Și ne poartă. Ar fi o eroare să nu-l privim și să facem abstracție de el. Așa a trebuit să se întâmple! Știi doar că te-am iubit înainte de a-l cunoaște, când te străduiai să pari alta, să-mi lași impresia că nu trebuie să-mi imaginez nimic bun despre tine. Nu mă interesează bărbații pe care i-ai avut, deși nu mi-ar dispăcea să-i știu, doar pentru a-ți dovedi că nu-mi pasă de ei. Sunt convins că nu întâmplarea sau ghinionul sau norocul ne-a adus în comuna Măgura. Asta-i tot. De fapt și povestea cu testamentul... Ai vorbit foarte serios, sau cel puțin așa am avut impresia...” „Oricum aș fi ajuns aici, spuse, după o lungă pauză în care m-a privit cu niște ochi atât de ciudați, încât am avut certitudinea că în secunda imediat următoare va trebui să ne despărțim. Aducându-mă tu, am prins doi iepuri... Important era însă

să te găsesc... Și nu vreau să-ți ascund că nu m-am zgârcit la cadouri cu milițienii și, desigur, cu niște vecine de-ale tale, care m-au ținut la curent cu orice mișcare. E o istorie plină de nervi și umor...”

„Sper că glumești, i-am zis, uluit. Doar nu sunt vârful Everestului să-ți fi părut atât de inaccesibil!” „Ești și nu ești! îmi răspunse ea în doi peri, îndemnându-mă să pornim spre sat. Sigur că aș fi reușit să te conving până la urmă, dar lucrurile s-au precipitat: am și eu un concediu ca tot omul, niște încurcături la slujbă, plus atâtea idei fixe! Și în afară de astea, am fost informată aiurea despre psihologia ta. Adică nu chiar aiurea, dar nici exact cum ești...” „Deci într-un fel mă cunoșteai, i-am spus dezarmat. Ești o mare actriță!” „Să nu exagerăm, râse, ușor jenată. Doar o biată amatoare, cum ți-am mai spus, într-un sezon al amatorilor. N-aș fi încercat povestea cu milițienii, cu accidentul și restul circuitului, însă, repet, te-ai grăbit cu plecarea, iar mie așa mi s-au potrivit lucrurile încât... N-aveam timp să aștept, să tatonez, să ne cunoaștem ceva mai firesc. Dacă aș locui în Râul Doamnei, ar fi foarte simplu. Așa, din București, avioane, trenuri, învoiri... Acum mă bucur că s-a întâmplat astfel...”

„Mi se pare tot mai confuz: de ce a trebuit să mă cunoști? Ce vrei, de fapt, de la mine?” am întrebat-o cu destulă răceală, simțind cum distanțele dintre noi încep, în ciuda a ceea ce crezusem, să crească. Mă uitam la ea înspăimântat: nu mi se mai părea aceeași, iar într-un timp suspendat de asupra ca o amenințare, dialogul se purta în afara noastră, într-un ritm sufocant. Nu sunt, cum iarăși ai mărturisit, bărbatul care să-ți fi stârnit în taină vreo pasiune...” „Ar mai fi de discutat, râse, neliniștită. Ți-a reușit după... Și încă foarte bine! M-au interesat benzile tale! exclamă, învinsă. Acum ești mulțumit?” „Se află pe masă și în mașină, ia-le pe toate, i-am răspuns cu silă, îndepărtându-mă brusc. Unele sunt chiar transcrise, așa că nu va fi nevoie să te chinui prea mult! Vino să ți le dau, ba îți asigur gratuit, în condiții optime, și transportul pini la sediul” am mai adăugat, furios. Câteva secunde m-a privit uluită, apoi, descoperind aluzia, s-a luminat brusc și a încercat să mă sărute cu forța. „Și de ce ai făcut circul ăsta? i-am strigat, furios. De fapt, pentru circ mai poți fi iertată, însă cu niciun preț nu trebuia să mimezi și dragostea”. „Dar este adevărată, îți jur. Și cum să nu vreau să cunosc benzile alea nenorocite, când pe ele se află o parte, partea cea mai vie a vieții

mele?! Acum știi cine sunt? m-a repezit, printre lacrimi. Asta ai vrut!” „Nu, i-am răspuns dezarmat. Cred că în această clipă am reușit să le uit... Mi-e imposibil... Le voi asculta, firește, mai târziu... Efectiv nu mi amintesc nimic, nu te găsesc nicăieri, oricât...” am recunoscut sincer. „Moștenitoarea Victoriei Oprea, iubirea de o clipă a prietenului tău, Sabin, târfa, întreținuta directorului general al Centralei, Anton Crișan, și nevasta legală a unui dobitoc care m-a părăsit pentru fata fostului popă din Măgura. Vrei și mai clar? strigă, printre lacrimi. Acum ești în stare să înțelegi de ce am dorit atât de mult să mă bucur de soare și de tine încă o zi?” După momentul de furie oarbă, a rămas nemișcată, dreaptă, privindu-mă cu detașare. „Încerc, i-am răspuns, învins. Mi se pare atât de confuz totul...” „Mi-ar fi plăcut să mai aștepti puțin, să nu te grăbești, reveni ea. Aș fi dorit ca fericirea să țină măcar trei zile, ca orice minune, dar... De fapt, nici asta n-ar trebui să o regret... Oricum, sunt mai liniștită. Acum știi adevărul. Mai vrei și altceva? Dacă mă gândesc bine, încep să nu regret faptul că mi-am plătit prostia de a încurca lucrurile. Ar fi trebuit să-mi stăpânesc sentimentele, să păstrez până la capăt, așa cum mi-am impus la început, distanțele cuvenite, însă am descoperit că ești foarte vulnerabil și mi-am dat seama că-ți pot fi de folos. Dacă nu te îmbolnăveai, probabil că altfel evoluau lucrurile... Dar nu mai are importanță. Ți-aș fi recunoscătoare dacă, înainte de a ne despărți, cum bănuiesc că ai hotărât, mi-ai da voie să ascult ultimul tău dialog cu Victoria. Doctorul Jean Bălănescu mi-a spus că după ce s-a decis să-l caute pe acel Helgomar, ea te-ar fi rugat să înregistrezi tot ce știe des —, pre inginer. Și dacă mai ai ceva în legătură cu Helgo... Prin testament, ea mi-a lăsat nu numai casă, banii și ce mai avea, ci și o anumită obligație care-mi face plăcere: să nu mă opresc până nu voi afla adevărul despre el. Îmi imaginez ce mă așteaptă, însă sper să fiu mai eficientă decât Victoria... Femeia asta mă torturează mereu, n-am pic de liniște, însă nu știu de ioc mi-e frică să nu-i repet erorile, nu puține; de aceea mă străduiesc să o privesc și cu ochii altora...”

Îi urmăream efortul disperat aproape de a-mi vorbi cu detașare, firesc, neimplicată, de parcă am fi fost două cunoștințe vechi, obligate să soluționăm o afacere oarecare și, incapabil să mă opun distanțelor dintre noi ce sporeau cu fiecare fecundă, îmi spuneam

mecanic: „Doamne, ce se întâmplă? Nu se poate, e absurd!” Probabil că îmi anticipase greșit reacțiile și încercarea de a mula discuția pe un alt teren mă înspăimânta: părea să ignore cele întâmplate între noi, tăria sentimentelor, scurta biografie comună; era de parte, într-un alt timp, viitor, când muriseră definitiv, chiar și din amintiri, zilele din urmă, gesturile pe care le credeam întipărite în memoria simțurilor, prietenia, lăsând impresia că se străduiește să-mi semene în răceală și detașare; doar ochii îi trădau o imensă tristețe și asta m-a făcut să prind curaj: „N-am cum să-ți dovedesc că nu s-a schimbat nimic; Sigur; câteva momente m-a încercat un gând urât pe care n-o să mi-l iert niciodată. Nu e vorba de insistența de a afla cine ești și nici de stupida bănuială de o secundă pe care mi-ai indus-o, ci de faptul că n-am avut încredere în dragoste...” „E greu să te mai înțeleg... Dragoste? Să mă mai poată iubi cineva cu un asemenea... cazier?” șopti ea, privindu-mă învinsă. „Eu se pare că am reușit, i-am răspuns emoționat, dar fiindcă ne aflăm la ora sincerității depline, mi-e frică de ceea ce o să iasă din a fi tea încurcături. Niciunul nu e stăpân pe sine, amândoi depindem... Iar fără tine...

Ce se va alege de noi? Mi-e teamă chiar și de momentul când, poate și cu sprijinul meu, îl vei găsi pe Helgo... Dar cu toate astea, îți jur, vreau să te ajut...” „Știm amândoi prea bine ce e cu el! În rest, de un timp încoace, depind doar de mine însămi și de un vânt ce se numește *scirocco*, vânt care nu ajunge niciodată până aici... Când bate el sporește îngrijorător nu mărunțelul sinuciderilor. Și cum am certitudinea că, într-un viitor previzibil, nu voi vedea coasta Mediteranei, șansa de a mă întâlni cu vântul... Victoria a grăbit sau, dacă mă gândesc bine, chiar a decis plecarea mea în București, și tot ea, înainte de nefericitul ei drum în căutarea lui Helgo, mi-a redat independența... Ca apoi să ne adune... Nu sunt convinsă că s-a gândit și mai departe, deși ne cunoștea pe amândoi, și ea, mai mult ca oricine, a fost obligată să învețe toate culorile singurătății, neliniștii și neîmplinirii... Prin urmare, n-am încotro, trebuie să recunosc deschis că aproape nimic n-am hotărât eu, deși m-am străduit din răputeri, așa că mi-e greu să prevăd ce s-ar putea întâmpla cu noi...” „Îmi va fi dificil să te chem pe numele tău real, am nevoie de timp să mă reobișnuiesc”, i-am spus în grabă, de parcă aș

fi fost forțat să mă eliberez de toate obsesiile: nimic nu trebuia să rămână pe altă dată deși, îmi dădeam seama, atunci nimic nu putea fi lămurit... „Dacă-ți amintești bine, niciodată nu am susținut că acela a fost adevăratul... Am spus un nume, aproape la întâmplare, poate cel pe care mi l-aș fi dorit, și așa a rămas... Neliniștea, eterna ta suspiciune, starea de încordare permanentă... Dar înainte de orice, n-am avut încă un timp al nostru, un timp numai pentru noi... Aș fi vrut să mă cunoști exact cum sunt, desprinsă de datele mele personale, fiindcă ele nu mă avantajează, acoperă și ceea ce am bun... Și tot așa aș fi ținut să te descopăr, dar te-ai grăbit... De numeroase păcate nu sunt vinovată, numai că, imediat ce le rostesc, mă trag înapoi, îmi dirijează mișcările, gândurile. Știu că tu te vei raporta mereu la ele și tot firescul s-a dus. Îmi doream să începem de la zero, să ne știm direct, fără contribuția lor, spuse, privindu-mă în ochi cu încredere, de parcă ar fi vrut să-mi smulgă întrebările de care altă dată se ferise: simțea nevoia să intrăm în sfârșit în normal, să nu mai existe nimic neclar între noi. Din păcate însă, n-am mai avut energia să continui, deoarece, fără să-mi dau seama, mă copleșise sentimentul unei pierderi ireparabile: fusesem iarăși îndepărtat de la ceea ce-mi dorisem și era limpede că soarta îmi rezervase un rol de periferie de la care, oricât m-aș strădui, nu mă voi putea abate. Ea însă a sesizat momentul de cădere, căci, după ce, printr-o mișcare bruscă, stângace s-a apropiat de mine și m-a sărutat, iarăși, printre lacrimi, cu o bucurie ciudată, disperată aș zice, de parcă ne-am fi revăzut după o chinuitoare absență, are venit, oarecum neliniștită: „Ești sigur că în tine nu s-a întâmplat nimic deosebit, că sentimentele față de mine au rămas aceleași?” „Da, i-am răspuns destul de convins, deși sunt atâtea lucruri confuze sau inexplicabile... Firește, dacă n-ar fi ceea ce simt și m-aș lua numai după logică, atunci...Te-ai schimbat de fiecare dată când am avut certitudinea că ți-am descoperit chipul real. Îmi place cum ești în clipa de față, dar de unde să știu că seria surprizelor nu va continua? Sunt foarte confuz: mi-e teamă să nu te pierd, deși n-am certitudinea că îmi aparții în vreun fel...” „Aș putea jura că ai început să te îndoiești chiar și de faptul că aș fi Ioana Olaru, spuse cu tristețe, însă nu pot să nu-ți dau dreptate. Ori cum, trebuie să depășim odată pragul ăsta al îndoielilor și neîncrederii, fie și pentru că ne-a rămas

prea puțin timp împreună... De un lucru sunt însă foarte sigură: că întâmplarea asta a noastră, ba chiar și cazierul meu, dacă vrei, te pot ajuta să te înțelegi mai bine și, mai ales, să judeci cu mai multă luciditate relația ta cu Paula. Probabil că ruptura nu-i ireparabilă... Nu cumva ai privit-o numai și numai din un ghiul din care știai că va ieși micșorată? Chiar dacă eu aș avea de pierdut, trebuie să te gândești și la asta... Vreau să-mi spui numai și numai adevărul. Încearcă să nu minți, te rog. Te-ai culcat cu mine, nu regret și probabil că nu re greți, o vom mai face, nu am cui da socoteală. Putem rămâne buni prieteni, colaboratori chiar în cazul care ne interesează, dar dragostea este cam altceva. Nu am nevoie de surogate, de iluzii ori de consolări. După atâtea ghinioane, mai pot suporta încă unul..." „Dacă ții să te retragi, nu am cum să mă opun, i-am răspuns cu asprime, însă nu așa... Nu cu atâta eleganță... Ai casetele, ți le ofer cu reală plăcere, deoarece îmi dau seama că nu sunt făcut pentru zboruri mari, vei primi chiar și discuția mea cu Victoria din care, sunt convins, vei afla o sumedenie de lucruri noi despre Helgo și... misiunea mea s-a terminat!" „Asta simți?" s-a interesat uluită. „Nu știu decât că mi-e frică să nu fie numai atât... Dar dacă tot va trebui să se întâmple, pleacă acum! Este, dacă vrei, unica răsplată pentru tot ce am făcut..." „Sigur că pentru casetele astea te-am căutat, spuse cu o voce foarte liniștită, de parcă nu mi-ar fi auzit ultimele fraze, sigur că de dragul lor am făcut ceea ce nu știi încă, dar am mai găsit, spre norocul meu, și altceva, mult mai important cred... Măcar acest lucru aș dori să-l simți. Firește, mă poți condamna pentru așa-zisele mele metamorfoze... dar pentru a avea acest drept ar trebui să știi cum sunt, cum am fost, ce am gândit... Și, în egală măsură, să cunoști măcar o parte din ceea ce am aflat despre tine. Și ceea ce am dedus... Trebuie să fii convins că nimic nu mă îndemna să te abordez, deși am încercat... Omul tuturor precauțiilor. Și nici nu te condamnam: cunosc ce înseamnă neîncrederea și frica. În plus, imaginea ta se schimba de la om la om, și nu trebuie să neglijezi faptul că am și eu limitele mele... Până la tine n-am acționat, ci am bătut mereu în retragere. Cred că nici măcar nu m-am apărat după vreun plan gândit dinainte, ci am fugit, m-am retras în mine însămi, m-am ascuns... Știu că nu sunt făcută pe măsura lumii ăsteia, îmi lipsesc viclenia, forța și puterea de

adaptare. Oricum, vreau mai mult decât să supraviețuiesc pur și simplu, însă din moment ce altă viață și altă lume nu există, n-am încotro, sunt datoare să încerc să privesc realitatea în față...” „Bine, dar astea le știai cu mult înainte de a te hotărî să mă abordezi, m-am străduit să intru în dialog, și totuși ai acționat, nu ai trăit chiar la întâmplare... Pe Helgo îl cunoșteaai demult...” „Da, însă am fost purtată de val... Victoria m-a împins spre București... Sigur, nu o condamn pentru asta: știa prea puțin din poveștile mele, iar apoi fiecare vede fericirea prin prisma lui, cu ochii lui. Trebuia să mă arunc odată în apă, iar, după ea, acolo șansele erau cu mult mai mari decât în Râul Doamnei. Pe de altă parte, Helgo ca om, ca bărbat, nu era cauza mea... “Distanțele și câte au trebuit să mi se întâmple i-au estompat într-un fel imaginea. Treptat, el a devenit pentru mine doar o idee, sau o nedreptate făcută unei idei. Oricum, relațiile mele cu Victoria se răciseră. I-am făcut o vizită într-un moment da mare criză, când nu mai găseam niciun sens vieții: mă temeam să trăiesc, dar și să mor. Victoria însă a fost foarte rece, n-a pronunțat nici măcar din greșeală numele lui Helgo, plus că prezența doctorului Bălănescu, despre care mi-a vorbit mereu, m-a pus pe cel mai greșit dintre drumuri: eram convinsă că a renunțat sau că s-a consolât repede. De aceea, am fost absolut uluită când m-am pomenit chemată la telefon: Fetițo, am foarte multe să-ți vorbesc. Nu cred că ții neapărat să-mi cer scuze pentru ca, într-o perioadă anume, te-am judecat greșit, dacă vrei, însă...; Spunemi, ești acasă în zilele ce vin? Am niște semne de la Helgo și vreau să discut ceva cu tine, înainte de a comite ceea ce Jean numește eroarea vieții mele. Dacă prin absurd nu voi ajunge, el te va pune la curent cu toate. Până atunci însă, așa, la telefon, aș dori să știu dacă ai vreun resentiment, dacă ți-am pricinuit mari necazuri. Am asigurat-o că țin la ea mai mult decât la ori cine, deși neînțelegerea ei m-a durut enorm. Nu puteam să o mint, de fapt nici nu m-ar fi crezut. Cine a susținut că noi, femeile, judecăm nu numai cu sufletul, ci și eu hormonii, n-a greșit prea mult, mi-a spus ea. Le vom lămuri însă pe toate la fața locului, fiindcă timpul m-a convins că de tine mă simt foarte legată... “Dialogul acesta e precipitat, nervos, s-a petrecut cu câteva zile înainte de moartea ei, atât de stupidă și de bizară. Ideea că până la urmă mi-a dat dreptate, dar mai ales faptul că Helgo ar

putea să trăiască m-au scos dintr-o amorțeală profundă. Revenirea ei, căldura vocii și încrederea m-au ajutat să sar peste un timp stupid, negru, să leg niște fire pe care le crezusem rupte pentru totdeauna. Am ținut mult la această prietenie, de aceea m-am pregătit nu numai să o întâmpin cum se cuvine, ci și să-i cer o părere despre cele ce mi s-au întâmplat de la plecarea din Râul Doamnei. Am așteptat-o destule zile, apoi, exasperată, am sunat-o acasă, însă nu mi-a răspuns nimeni, și când nu mai știam ce să fac, m-am pomenit cu un nou telefon, de astă dată de la domnul Jean Bălănescu care mă ruga să vin cât pot de repede pe de dar pe mai mult timp, că avem treburi importante de pus la punct. Nu mi-a spus că Victoria nu mai era, s-a limitat doar la a-mi repeta mecanic, cu voce stinsă, că voi afla acolo, lui Raul Doamnei, răspuns la toate nedumeririle mele. În ceea ce mă privește, n-am rămas contaminată de tristețea lui, dimpotrivă... Eram convinsă că Helgo a dat vreun semn, că deci se afla undeva prin acea parte de țară și că ea avea nevoie să o însoțesc. Oricum, îmi era imposibil să mă gândesc la ceva rău. Victoria avea modul* ei particular de a judeca și reacționa, și nici chiar față de mine, în perioada noastră bună, nu-și motiva gesturile decât foarte rar și mai ales pe cele lipsite de importanță. Oricum, cauza tristeții lui Bălănescu mi se; păruse în cele din urmă limpede: reparația lui Helgo, de aceea mi-e imposibil să-ți descriu ceea ce am simțit când, învins, îmbătrânit și mai mult, m-a anunțat că Victoria a fost înmormântată cu săptămâni în urmă și că o moștenesc în toate, deci că am și obligații față de Helgo, adică să duc la bun sfârșit ceea ce n-a izbutit ea. Au fost, după cum bănuiești, niște zile de coșmar, despre care am să-ți vorbesc altă dată, când o să fim într-o stare sufletească potrivită și când, de altfel, va trebui să vedem încotro să o luăm... Despre discuția ta înregistrată cu Victoria și despre tot ceea ce ai făcut sau n-ai făcut încă, am aflat atât de la Jean Bălănescu, cât și dintr-o scrisoare de a ei pe care, cică, ar fi vrut să mi-o trimită, de fapt un fel de jurnal foarte pripit, nervos, nostalgic... Nu știu dacă-și presimțea sfârșitul, din text nu reiese, oricum făcuse în așa fel încât acesta să o găsească pregătită... "Sigur, nu te descria în niciun fel, era destul de seacă în ceea ce te privește: profesia, adresa și informația respectivă... împinsă de sentimentul acela contradictoriu care mă stăpânea: recunoștință,

furie, dorința de a duce cât mai repede lucrurile la bun-sfârșit, milă, revoltă și nevoie stupidă de răzbunare, am vrut să mă reped la tine, să te caut imediat ce am citit scrisoarea, dar domnul Jean Bălănescu m-a oprit cu o neobișnuită brutalitate: îl cunoști? Ai mai discutat cu el? Știi cum să-l abordezi? În ultimele luni, Victoria era preocupată să descopere unde a greșit în cazul Helgomar și dacă drumul pe care se află este cel mai bun cu putință. Cred că ar fi bine să nu te repezi așa, ci să calculezi, cu răbdare de șahist, mișcările următoare. Dacă vrei să ajungi la vreun rezultat, nu e cazul să afle absolut nimeni că ai de gând să continui, dimpotrivă. Toți trebuie să știe că Helgomar a murit odată cu Victoria. Pentru că, după opinia mea, ea a greșit vorbind prea mult. Era convins de dreptatea ei și de faptul că ceilalți sunt alături de ea. I-am atras atenția, însă ea susținea că întreține focul, că este obligată să le împrășteze memoria. Din păcate, însă, memoria e una și caracterul alta: când rostești adevărul, când pledezi pentru ceea ce trebuie, multora li se pare firesc, că doar asta gândesc și ei! Dar când suporti consecințele actului de curaj, acelorași oameni li se pare iarăși normal să fii pedepsit, doar ai spus adevărul! Poate că acolo, unde se găsește, așteaptă și ea să i se facă dreptate. Te-ai gândit cumva și la asta? S-a interesat el și, deodată, am simțit că terenul devine nesigur, mișcător: m-am pomenit invadată de sentimentul că obligațiile îmi depășesc puterile, iar moștenirea — foarte substanțială, — recunosc — mult prea scump plătită. Și cu viața mea cum rămâne? m-am întrebat enervată ca apoi să descopăr că de fapt nu aveam de mult așa ceva, povestea mea cu Anton fiind un chin și o umilință nesfârșite, cea cu Iustin de asemenea... În paranteză fie spus, în perioadele cât am lipsit, cât ți-am zis că merg să mă plimb, am căutat să-i dau de urmă fostului și actualului meu soț! În anii trecuți a predat engleza aici, în Măgura, unde s-a încurcat cu fata popii, o mare frumusețe, recunosc... Dar nu s-a căsătorit cu ea nici până-n zilele noastre. După moartea popii și soțului, viitoarea soție și soacra lui au părăsit Măgura și s-au mutat după unii în Timișoara, după alții în Ploiești. Neavând ceva mai bun de făcut, m-am gândit să divorțez. Și asta poate fi un țel în viață. Probabil că revenind la vechiul nume, Văleanu, mă va căuta și pe mine norocul..." Am mai fost o singură dată în Măgura, o noapte doar, și

ce noapte! când mi-am cunoscut suplinitoarea. Atunci n-am discutat decât cu femeia de serviciu de la școală, așa că numai ea m-a recunoscut, din păcate însă habar n-are unde s-au mutat. Oricum, m-am străduit să le dau de urmă...” „Și le-ai dat? tt m-am interesat eu, mai mult pentru a-i de vedi că sunt atent. „Nu încă. N-au rude, au venit din altă parte, dar am descoperit o pistă sigură: unicul om care știe adevărul este plutonierul Oituz, dar cu el n-am reușit să vorbesc deocamdată. Poate în zilele ce vin... Țsta mai este încurcat cu preoteasa și, periodic, dispare din localitate, se întâlnesc undeva la jumătatea drumului... Deci, vorba doctorului Bălănescu, trebuie să găsesc o modalitate pentru a-l aborda”. „Așa cum ai încercat și cu mine?” am întrebat-o din inerție: deși mă interesau dezvăluirile ei, gândul se încăpățâna să le-o ia înainte, să se învârtă chinuitor în jurul momentului plecării. „Dacă în noi nu s-a întâmplat nimic, dacă sentimentele vor rămâne aceleași, vom avea oare tăria să înfruntăm timpul, spațiul, ostilitatea celorlalți? Cum va fi când nu vom fi împreună? Dar când ne vom întâlni, dacă ne vom mai întâlni, în condiții cu totul și cu totul schimbate?” mă întrebam mereu, stârnit probabil de ideea du reni din glasul ei: vorbea de parcă ar fi fost firesc să piardă, de parcă a pierde mereu era în obligația ei. „Cu tine a fost destul de complicat, a revenit ea. N-am avut decât zece zile la dispoziție, și nici acelea întregi. Încă nu m-am transferat în Râul Doamnei și mi-e destul de greu să obțin învoiri, concedii medicale și toate câte sunt necesare pentru a-mi acoperi lipsa de la slujbă. Și mai este Ajiton... El îmi studiază cu atenție mișcările... Deocamdată n-a aflat de moștenire, de nimic, dar mi-e o frică teribilă de ziua aceea. Urmând așadar sfaturile lui Jean Bălănescu, m-am decis să mă informez despre tine până-n pânzele albe, însă fără să-i spun nici chiar lui! Am început, firește, cu articolele: pe unele, cele despre mineri, le-am găsit adunate în arhiva Victoriei; pe celelalte le-am citit din colecția ziarului, la bibliotecă, și n-aș spun* că, cu foarte puține excepții, mi-au stârnit entuziasmul. În perioada cât am locuit la Victoria, am avut șansa rară să descopăr cu adevărat mina, să o înțeleg... Uneori, fără să vreau, eram dusă la serbările și petrecerile minerești, la foarte dese ieșiri pe dealuri, ocazie cu care i-am cunoscut pe o parte din prietenii lui Helgo, plus că eu însămi am lucrat ca traducătoare la o uzină unde existau exact aceleași

probleme, x în fața textelor tale, prima reacție a fost de uimire: Oare asta chiar crede ce scrie? mă întrebam, uluită. “Locuri comune și, frecvent, patetisme, un fel de strădanie de a te convinge pe tine însuși că nu minți. Cred că asta m-a enervat cel mai mult. Înțelegeam cum este, ce simți și ce faci când ești laș, obosit, plictisit în parte din propria-mi experiență, dar efortul de a convinge pe ceilalți că oțetu-i vin m-a cam deziluzionat. Și nu te-aș fi condamnat cu atâta asprime dacă n-aș fi observat că în unele articole cochetai cu adevărul, erai gata, gata să-l rostești!” „Dar de ce excluzi din capul locului posibilitatea de a crede sincer?” m-am interesat cu o voce incoloră, la care ea a sărit ca arsă: „Sper că nu vorbești serios !” „Nu, am râs, strâmb. Din păcate, mi-am pus foarte târziu problema asta. De fapt, cine sunt ca să pot schimba lumea? mă întrebam. Un oare care, într-un târg oarecare... Fac exact ca alții și-mi conserv ce se mai poate; tragedia a venit când am înțeles că lumea este a tuturor și nu este dată în seama cuiva anume...” „Un amănunt nu-mi ieșea la socoteală: Victoria avea simțul oamenilor, or, din moment ce a apelat la tine, din moment ce a avut încredere în tine, însemna că ai totuși și o altă față, deși tocmai această dedublare nu-mi plăcea. În pauza dintre lecturi, căci ți-am fost cea mai consecventă cititoare, m-am străduit să te privesc și cu ochii colegilor tăi, să caut adică diversele sindrofii la care participau, deși mare preț pe vorbele lor nu puteam pune; calomniile nu se mai verifică, există o nevoie generală de nivelare: o apă și un pământ, plus că îmi cunoșteam prea bine propriile mele colege și prietene, dar oricum încercarea merita făcută. Șeful tău — inteligență locală, sigur pe el, înfipt, deținător, a mii de taine, prudent, plin de proiecte... literare, om care vorbește mai mult cu mâinile decât cu gura — m-a asigurat că ești bun, conștiincios, iute de mână, capabil să scrii despre orice eveniment, chiar și despre acelea la care n-ai participat. Ambițios, citit, plin și tu de proiecte pe care nu crede că le vei duce vreodată la bun sfârșit. O lume căzută dintr-o utopie, cu oameni croiți pe calapodul ei. Planuri din cuțite și pahare, toți își fac mari proiecte, dar nimeni nu le duce vreo dată la bun sfârșit! Cât despre tine: periodic trage câte o beție, zicea el condescendent, mai face diverse gafe, are tentația lucrurilor interzise, din fericire însă revine singur la normal și mult timp nu mai are cu nimeni nicio treabă. Alții — că vrei să urci, mă

rog, carierism, servilism etc., alții, dimpotrivă, că te-ai plictisit de gazetărie, oraș, soacră, vodcă, pipițe, viață și moarte, că nu te ocolesc complicațiile cu nevasta etc. Oricum, îmi era foarte limpede că ai talent, cultură, farmec, dar că nu conștiința și consecvența sunt părțile tale tari. Unul m-a asigurat cu mina pe inimă că ești cinic, altul că n-ai spune nu nici măcar sentinței prin care ai fi condamnat la moarte, dacă aceasta ți-ar fi citită de către șefii sau șefii șefilor tăi! De la o vecină, fostă pacientă de-a Victoriei, ți-am aflat mai în detaliu relațiile casnice: crizele de nervi ale Paulei, ora blidelor sparte, zicea ea, faptul că dirijezi diversele concerte de la pick-up și că vorbești singur pe stradă, de la o alta — că întreții niște relații ciudate cu doi alcoolici care scoală tot cartierul...dar că ești atât de bun la suflet că ți-ai da și ultima bucată de pâine, ultimul ban celui ce are mai multă nevoie decât tine. N-am bănuț niciodată că vom ajunge la relațiile actuale, de aceea m-am informat... Sper să-mi apreciezi sinceritatea: nu ți le spun pentru a dobândi un ascendent asupra ta, ci spre a-ți dovedi că nu mai vreau să-ți ascund nimic. Buni, răi, aștia suntem. Doar slabi cu duhul preferă să-și ascundă defectele. Probabil că încă ne mai putem salva! Ciudat, chiar și Jean Bălănescu a fost destul de precaut. A făcut tot ce i-a cerut Victoria, mi-a spus, cu multă conștiinciozitate, însă nu din plăcere, ci din obligație față de ea. Nehotărât sau fricos, greu de precizat, oricum nu pare să creadă în dreptatea lui Helgo, încă nu e cauza lui. De când a dispărut Victoria, am certitudinea că se simte eliberat de orice obligații, ba cred că nu mai dorește să audă de el, a intrat într-o pasă atât de proastă, încât chiar și pe mine mă ocolește! Nu vrea să se complice, nu dă pasărea din mână pe cea de pe gard. Bun, generos, inteligent, a conchis el, atâta doar că îndrăzneala și inițiativa nu-l dau afară din casă. De când îl cunosc, mă întreb mereu dacă are vreun țel, știe ce așteaptă de la viață? În momentul de față este într-o stare de...anabioză intelectuală. Dacă l-ați invita aici, să auzim împreună casetele? m-am interesat eu. Mă îndoiesc, mi-a răspuns doctorul Bălănescu. A fost foarte marcat de dispariția Victoriei. Am aflat că frica l-a purtat dintr-o beție în alta, lucru lesne de înțeles până la un punct. După ce am continuat să insist, mi-a mărturisit că ți-a mai făcut această propunere, dar că l-ai refuzat elegant, susținând că ți s-au furat casetele și că ți se pare mai

potrivit să închizi definitiv capitolul Helgomar. În plus, ai încercat să-l convingi că te simți amenințat și că n-ar fi momentul cel mai potrivit pentru asemenea mărturisiri. E adevărat?” „Aproape, i-am răs pus cu promptitudine, adus la realitate de șocul destăinuirilor ei, făcute cu aerul că totuși nu crede nimic din cele aflate. Atâta doar că el mi-a propus să le ascultăm împreună cu cineva, fără să spună cu cine anume. Adevărul este că vestea și ecoul dispariției Victoriei au fost foarte mari și, exact cum mă sfătuisese și el în prima zi, discuție pe care a uitat-o se vede, voiam să-mi iau o pauză... Da, recunosc, îmi era frică, și n-aș putea să-ți spun de ce anume, dar îmi era! Și nu mai doream să-l fac părtaș la investigațiile viitoare. De aceea, nici măcar nu l-am întrebat despre procesul șoferului respectiv, dacă a avut sau n-a avut loc, în acele săptămâni aș fi vrut să-mi șterg din memorie orice era în legătură cu ea și cu Helgo. Trebuia să-mi las subconștientul să ordoneze lucrurile și să mă pună în fața unei concluzii. Ce era de fapt cu scrisoarea aceea? De ce tocmai atunci? Și încă o mie de întrebări care mă apăsau cumplit: în mine, frica și ambiția de a face ceva alternau amețitor. Aveam nevoie de timp, un timp de gândire și de reflecție. Sigur, chiar dacă mi-ar fi spus cine dorește să asculte casetele, tot n-aș fi făcut-o: n-aveam încredere nici chiar în el, deși, în ciuda a ceea ce zice despre mine, bătrânul îmi place. Sigur, uneori aveam niște dialoguri foarte interesante; este în felul lui un înțelept, însă, cu toate astea, când e vorba de făcut ceva concret pentru cei doi. Greul cade, firesc, pe mine: sfaturile și dragostea lui nu mă apără, sunt obligat să-mi caut în mine însumi sprijin și resurse pentru a face față împrejurărilor... Numai după ce ai fost măcar pe unul din numeroasele drumuri pe care le-am făcut pentru Helgo și ai simțit concret ce înseamnă un asemenea drum, poți să te pro nunți. Plus că eram mereu descoperit: Victoria nu-mi spunea adevărul întreg: mergi, vorbești, dregi, dar analiza o fac eu care erau ideile lui Helgo, adevărurile lui? Le-am dedus doar... Și pe urmă, nu excludeam faptul că ar putea să exagereze: dragostea, furia, chiar dorința de a se afla în centrul atenției. Abia mai târziu am descoperit ce vrea de fapt...” „Tu ai lipsit la înmormântarea Victoriei, cel puțin așa mi-a spus Jean Bălănescu...” „Da, am fost trimis brusc, încă înainte de plecarea ei nefericită, în Polonia, la Cracovia, unde

am stat trei săptămâni... În paranteză fie spus, de atunci m-a urmărit Auschwitz-ul... Când am revenit, Victoria nu mai era...”

...o zi cețoasă, rece, în ciuda anotimpului, o zi torturată de o liniște aparte, materială, lăsată ca un blestem peste câmpia invadată de mari și încăpățânate ciori și corbi, corbi cenușii, bizari, îmbibați cu ceață... Veneai de nicăieri spre nicăieri. Introducere progresivă în moarte. Barăci ordonate, sistematizate, ascunse în umbla celui ARBEIT MACHT FREI înfipt pe doi stâlpi masivi din beton armat... Munca te face liber! Probabil, dar lupta e mai sigură! ARBEIT...unul din numeroasele adevăruri date drept incontestabile, întâlnite mereu, la tot pasul. Sclavii nu stăteau degeaba și totuși... Importante sunt aparențele, decorurile, vorbele frumoase, fața surâzătoare a morții. În ochii lumii, lagărul trebuia să pară o fericită casă de odihnă. Toți aveau obligația să fie veseli: cei ce mureau de foame, cei ce la nesfârșitele apeluri cărau morții la numărătoare, cei ce din cauza inaniției își uitau numele, adresa și limba, cei ce veneau de la lucru, cei ce mergeau la gazare sau la ardere pe rug. Interzise prin regulament: tristețea, nesiguranța, luciditatea, frica de moarte, adevărul, oboseala, foamea, oroarea de brutalitate, strigătele, disperarea, întrebările. Scrisorile către cei din afară — un singur text admis: *Ich bin gesund. Je suis bien*. Sunt bine. Alții: sunt fericit. Cel mai! În rest: Ceea ce nu se ordonă e strict interzis și se pedepsește cu asprime! Și, desigur: Munca te face liber. Dar în ce condiții? În spatele liniștii, veseliei și libertății afișate cu stridentă, în umbra muncii libere, peste patru milioane de morți, alte milioane de mutilați, răni și de or mătii niciodată vinde cate! Barăcile, ochii enormi, mii de ochi enormi ai celor morți de inaniție, coșurile cuptoarelor și ceața sau poate cenușa celor arși care revine ca un blestem deasupra libertății păzite cu sârmă ghimpată. ARBEIT MACHT FREI. Lozinca, sârma ghimpată și întrebarea: Doamne, oare unde sunt? Un coșmar pe care l-am târât cu mine mereu, oriunde...De un timp încoace nu mă mai întreb cum au suportat, cum au putut totuși răbda, deoarece mi-a fost dat să descopăr cu spaimă că pentru a te revolta ai nevoie de o minimă libertate. Nu mă îndoiesc, există și alte explicații, dar aceasta mi se pare, deocamdată, cea mai convingătoare. Ar fi și țesătura enormă de reguli și regulamente și mai ales foamea care

dezumanizează: fiecare caută să se salveze individual, să-și amâne propria-i moarte... De când am văzut lagărul, am început, cred, să înțeleg mult mai bine lumea, să-mi explic diversele-mi reacții, spaimile care altora le-ar putea părea absurde, patologice chiar. Moartea în rate: la început inteligența, sufletul, apoi treptat ceea ce mai rămâne, pre carul suport material. Glasurile tot mai stinse, acoperite de orchestră. Și nimeni nu poate înțelege de ce tac cei sortiți morții prin dezumanizare. De ce nu strigi când ți-e foame? Cum să explici?

Lagărul din suflet s-a mărit enorm, dar încă îi mai cunosc dimensiunile și îmi dau seama că trebuie să-l... Dar n-are rost: de fiecare dată îmi spun: trebuie să-i Deși încă nu reușesc să-mi dezleg mâinile și cuvintele și voința din imensitatea firelor simțite, știute și bănuite care mă strâng până la lacrimi, doar până la lacrimi, nu și până la strigăt. Să fie oare prea târziu? Dacă ar fi târziu numai pentru minei...

„Am uitat să-ți spun, continuă ea, că doctorul Jean Bălănescu a insistat să am răbdare că, până la mână, tot te va convinge. Sigur, de răbdare nu duc lipsă, ba îmi chiar prisosește, atunci însă eram într-o stare deosebită: simțeam că trebuie să fac ceva pentru Victoria, or pentru asta eram obligată să o cunosc mai bine, să acopăr cu ceva spațiul alb, pauza de după ce părăsisem Râul Doamnei, dar fără ajutorul tău îmi era imposibil. Și totuși credeți că nu l-aș putea convinge? l-am mai întrebat o dată pe doctorul Bălănescu, la care el mi-a zâmbit condescendent: Probabil, însă ceva mai târziu, când i se va mai atenua spaima. Acum l-ar băga la idei chiar și privirea insistentă a unui oarecare de pe stradă. Am impresia că este exasperat că nu i se întâmplă nimic. Actul de moștenire nu poate fi un argument, din moment ce garanția mea nu-i este! După cum vezi, toate datele erau împotriva ta, în afară de încrederea Victoriei care, firește, atârna destul de greu, însă nu hotărâtor: nu bănuiam cât s-a schimbat după plecarea mea, până unde și-a extins sinceritatea! Căci, din experiență proprie, știam că niciodată nu spunea totul, iar pe Helgo mai mult l-am bănuit decât am aflat prin viu grai de la ea. În acest caz erau lucruri pe care putea să le cunoască fetița, adică eu, și lucruri care-i trebuiau ascunse. Dacă nu cunoști, la o adică n-ai ce recunoaște sau mărturisi, era

principiul ei. Mă apăra, dar mă și umilea în aceeași măsură. Prin urmare, în cazul tău nu-mi rămânea decât să tai nodul, adică să-ți fur casetele! Sigur, după ce le-aș fi copiat, ți le-aș fi înapoiat, dar treaba cea mai dificilă abia începea: unde, cum și când? Pe de o parte, nu puteam obliga ori îndemna pe nimeni să riște, iar pe de alta — nu mă pricepeam și nici nu-mi trecea prin minte vreo soluție. Pentru orice eventualitate, cu ajutorul unei vecine am început să-ți studiez cu atenție programul, la fel și pe al Paulei, să vă cercetez rudele, pe cei ce vă frecventează, dacă vă face cineva curățenie etc., etc. Cu această ocazie am descoperit că pleci în concediu. Restul amănuntelor, adică cele mai importante, le-am aflat de la soacra ta care, bolnavă închipuită, se plimbă de la un medic la altul. Vecina ta, căreia odată va trebui să-i ridic un monument, s-a interesat la cine are de gând să se consulte și, cum bătrânei îi place să se dea în spectacol prin sălile de așteptare, fiind ca din întâmplare acolo, am intrat cu ea în vorbă și, desigur, n-a pierdut ocazia să mi se plângă de tine: Am și eu un ginere ziarist, servește cu plăcere pe oricine, în afară de propria-i familie. Știa că pleci singur în concediu, undeva la munte, că de ani de zile ți-ai propus să scrii o carte și că în afară de hârtii și casete nu te interesează absolut nimic. Eu trebuie să-mi pierd vremea la cumpărături, deși ar putea să se pună și el bine cu cei mari, să mă scutească, zicea. Era încântată că i se dă atenție, iar când m-am oferit să o duc acasă cu mașina, mi-a spus tot ce vrei și ce nu vrei, ce zici, cum înjuri, ce cămăși preferi, cum te por și cu Paula, ba chiar și numărul de la pantofii tăi. Prin urmare, era limpede că pleci singur, că duci cu tine casetele, însemnările și hârtiile de care ai nevoie pentru scris... Firește, m-a asigurat cu mina pe inimă că ai înnebunit: nu te desprinzi o clipă de casetofon; ori trebuie, ori nu trebuie, înregistrezi ca un maniac pe toți nenorociții, spânzurații, zăpăciții și aiuriții, înregistrezi și ascuți... În rest, mai trebuia să aflu data plecării și direcția, ceea ce nu era greu. Apoi am ajuns la concluzia că n-am altă șansă decât să ți le iau direct, adică să ți le fur pur și simplu. Era și teamă, dar și puțină plăcere de a mă lansa într-o aventură: mai tulburam monotonia vieții, o rupeam, în sfârșit, cu inerția! În același timp îmi era, nu știu de ce, frică de tine, și doream să ratez cumva, să nu te întâlnesc. Orașul are, știi bine, două intrări sau ieșiri, așa că, nefiind ubicuă, mi-am zis că pe cât

posibil nu e bine să mizez numai pe noroc, ci să găsesc omul capabil să te întoarcă din drum, iar serviciul respectiv îl poate face, fără greș, numai miliția. Prin urmare, am apelat la un vechi prieten căruia Victoria îi tratase ani la rând copiii. Nu mi-a fost greu, deoarece ne cunoșteam bine încă din perioada când stătusem la ea. Mai dificil mi-a fost să joc teatrul necesar: i-am spus că sunt îndrăgostită, că fără tine nu pot, că am nevoie să te întoarcă din drum, că viitorul meu depinde numai și numai de el și așa mai departe, dar ca să fiu într-adevăr sigură, am lămurit-o și pe nevastă-sa să-i dea totuși ordin! În rest, a fost numai și numai contribuția marelui Milarepa. Dacă nu te întorcea la... locul crimei eram pierdută! În afară de asta, mă mai urmăreau cu obstinație niște vagabonzi cu mașina. I-am cunoscut la un dans nenorocit și, după cum ai observat., mă iubesc cu disperare. Am și acest păcat: îmi place să dansez. Unii se îmbată, alții se ocupă de grădinărit sau de sport, alții merg în pădure să nu-i vadă nimeni și acolo urlă și plâng. Eu dansez... Calmant, drog, refugiu, cum vrei. Un fel de orbire, de încercare de a uita totul, dar și o bucurie aparte că reușesc să mă simt idioată. Așadar, am luat un taxi până la marginea pădurii; din păcate însă au apărut dobitocii aceia care, ai văzut, s-au ținut de capul meu, încât m-au obligat să stau ascunsă. Noroc că ai devenit la timp foarte feroce și i-ai pus pe fugă. În rest, cunoști... Ideea de a merge la Măgura mi-a venit pe parcurs, când m-am convins că nu te interesează unde vrei să ajungi, dar că ți-ar conveni să rămân cu tine... Caseta cu Sabin a fost o mare surpriză. Am ascultat-o, însă fără nicio curiozitate. Aș fi preferat să-mi fi păstrat vechea părere, deși era și aceea lamentabilă. Oricum, a fost o experiență necesară. Urmărindu-i relatarea despre mine, am avut senzația că mă mai murdăresc o dată, chiar la propriu, de aici nevoia continuă de a mă spăla... Și greața...Efectiv făceam eforturi disperate să nu vomit. Era un fel de revoltă a organismului, o încordare paroxistică, nu-mi dau seama, deși practic nu regret nimic: poate că fără acel episod, n-am fi ajuns niciodată să ne cunoaștem așa cum ni s-a întâmplat. N-am argumente, afirmația pare absurdă. Însă așa simt..."

...da, îmi amintesc bine ezitarea de atunci: nesinceritate sau nevoie de a o menaja? Oricum, am ascuns caseta respectivă pentru

că, ascultând-o aş fi pierdut parcă şi ceea le-mi mai rămăsese din puţina-mi energie.

PLAY: „Nu înţeleg de ce te obsedează femeia aceea, dragă Coman. A fost, totuşi, un episod foarte scurt. Apoi, ştii doar, mi-am recunoscut vina...”

„Din mai multe motive, din care două principale. Femeia aceea ar fi fost o şansă pentru tine, poate marea ta şansă. Sus ții că te-a iubit sincer, mult, că şi tu ai iubit-o la fel. Deci, în acest caz ar fi putut să-ți ierte sau măcar să-ți înțeleagă lașitatea...”

„Al doilea motiv îl ghicesc din prima încercare: iarăşi n-o simţi. Te-ai gândit foarte mult la ea şi...”

„E adevărat. Putem reveni mai târziu... Deocamdată mă preocupă lașitatea...”

„De fapt nici nu e lașitate, sau numai lașitate. Sentimentul ar trebui să poarte alt nume...”

„Şi totuşi frică nu poate fi, nu rezistă argumentele. Din moment ce nu te-ai temut să mori, din moment ce nu-ți păsa de viață, cum să te temi tocmai de Crișan? În cel mai rău caz, el nu făcea altceva decât să iasă în întâmpinarea dorințelor tale. Iar dacă ai iubit-o cu adevărat, Anton nu putea fi decât o piedică oarecare, însă nu una de netrecut. El era ocazia prin care-ți puteai răscumpăra lașitatea...”

„Da, astăzi îmi pot explica multe, pot să închid într-un cuvânt sau într-o frază bine gândită o situație dintre cele mai neobișnuite, atunci însă mai exista un imponderabil şi el a atârnat... De fapt, el a decis. Şi atunci ca şi altă dată eram un fel de tren care, din moment ce a pierdut câteva minute, nu mai poate nicicum recupera întârzierile... La puţină vreme după telefonul necunoscutei care mă anunța că Ioana este în spital şi așa mai departe, îmi tot făceam curaj: trebuia să depăşesc frica stârnită de Anton, era momentul să scap de ascendentul acestuia asupra mea, dar nu găseam încă resursele interioare. Leşeam din casă hotărât să-i fac o vizită, căutam explicațiile cele mai convingătoare, dar când să mă apropii de cartierul clinicii mi se topea orice urmă de energie, tremuram prosteşte, vinovat. Ce-i spun dacă ne întâlnim? Ce motive-i invoc? Cum de am ajuns să-mi calc promisiunea făcută? Reveneam învins — şi eliberat! — acasă, amânăm vizita şi confruntarea pentru o altă

zi, când voi găsi cuvintele cele mai potrivite pentru fiecare din situațiile ce s-ar fi putut ivi, le repetam apoi cu tracul unui actor ce urma să debuteze, dar pe măsură ce mă apropiam de zona clinicii, reîncepea tremurul, spaima animalică și incapacitatea fizică de a mă deplasa. Întruna din serile când îmi reluasem rolul, m-am pomenit cu Anton Crișan la ușă! Doamne, ăsta îmi știe și gândurile! mi-am spus, gata să mă prăbușesc, norocul meu a fost că nu mi-a dat timp să respir și a tăbărât peste mine cu scuzele: deranj și alte chestii, după care m-a invitat la Corbeanca. M-am îmbrăcat, firește, foarte repede și am ieșit. Din clipa în care l-am văzut, am avut sentimentul că mă aflu în puterea lui, că absolut nimic nu i-aș mai putea refuza. Pe drum, numai banalități: sport, meteorologie, spectacole și alte nimicuri, discuție la care participa ca parte egală și șoferul. Niciun cuvânt despre intenții și asta mă înnebunea. Ce mai dorește de la mine din moment ce formal n-am încălcat convenția, dacă aceea a fost o convenție și nu un ordin? Abia mai târziu, după primele pahare, s-a apropiat de subiect...”

„Iar vrei...”

„Nu are rost să-mi spui cum ar fi fost normal... Mă întrerupi absolut degeaba. Eu îți relatez ceea ce am făcut, cum am reacționat atunci. Nu mă scuz, fii liniștit. Circe nu i-a transformat pe marinarii respectivi în porci din pură întâmplare, se zice. I-a transformat în ceea ce fuseseră mai demult, în trecutul lor filogenetic. Sunt destul de autocritic? Dacă vrei, găsește-mi tu o altă metaforă în măsură să te liniștească! Deci am început să bem în liniște întruna din camerele atât de bine cunoscute, cu vecinii atât de bine bănuți, serviți de două fete superbe care știau să zâmbească atât de fermecător încât Crișan își uita frazele neterminate. De astă dată alcoolul mă destindea, îmi reda progresiv o stare de liniște deplină, necunoscută încă... M-am gândit foarte mult la cele ce mi s-au întâmplat de la o vreme încoace, începu el, mai ales la incidentul nostru și, drept să-ți spun, mi-a părut foarte, foarte rău. Trebuie să recunosc din capul locului că am fost stupid, egoist, absurd, cum vrei. M-am purtat efectiv ca un portar de bloc. În fond, mi-am spus, de ce să ne certăm noi tocmai din cauza unei muieri nenorocite? Bine, dar înainte o iubeai, era justificarea vieții dumitale... Mai târziu, după alte câteva înghițituri de whisky, am început să ne tutuim, iar când am lichidat

prima sticlă, oricine ar fi putut jura că ne-am cunoscut încă din viața intrauterină. Da, e adevărat, a recunoscut el, am iubit-o până ce i-am studiat cum se cuvinte viața și opera. Pe urmă n-a mai fost iubire, ci instinctul de proprietate, chestie absurdă, copilărească. Pentru că, dacă ne gândim puțin, ne dăm seama că niciun bărbat nu poate susține că femeia pe care o iubește sau îi aparține prin contract este a lui în exclusivitate!

Pe Ioana, cel puțin, au avut-o înaintea mea o sumedenie, iar în perioada cât credeam că-mi este fidelă etc., etc., se culca tocmai cu tine. Femeile nu-s oameni — poate doar din motive politice și-au făcut loc în categoria asta — nu-s nici animale, ci o categorie aparte care, normal, n-ar fi trebuit să-și părăsească niciodată gineceul. Consecvența, dragostea dezinteresată, fidelitatea și alte chestii asemănătoare n-au nici legătură cu specia asta. Puterea, banii și organul respectiv sunt punctele lor de atracție. Dacă ai una din aceste trei elemente, zice că te iubește. Am impresia că ai o viziune foarte, foarte îngustă asupra lor, i-am replicat, gândindu-mă în mod deosebit la exemplele oferite de literatură și mai puțin de viață. Se poate, a acceptat mărinimos. Și-n dragoste sau, mai exact, în relațiile cu femeile, trebuie, ca și în altele, să corectăm la nesfârșit erori, după ce foarte multă vreme ne-am chinuit să le justificăm. Uite, probabil că sunt îngust, deși am argumente și susțin că-s totuși ceva mai matur... Poate vrei să știi de ce te-am căutat... M-am gândit să ți-o cedez pe Ioana... Am vizitat-o în clinică, simt că tânjește după tine, deocamdată probabil, dar tânjește, și tocmai din cauza unei femei nu merită stricată o prietenie. Poate că ești mai carismatic decât mine, mai bun la pat, mai mincinos, treaba ta, oricum ai ceva în plus sau crede ea că ai, așa că poți să o vizitezi nu numai în clinică, ba chiar și în garsoniera ei după ce va ieși. Dacă o iubești sau măcar dacă te interesează, n-am absolut nimic împotriva. Pe unii îi leagă banii, interesele comune, pasiunile sau viciile, pe noi de ce nu ne-ar lega în plus și faptul că ne-am culcat cu aceeași femeie?! a exclamat el, bătându-mă cu afecțiune pe umăr. Nu te înțeleg, i-am spus. Mi-e imposibil să admit o schimbare atât de bruscă, într-un timp atât de scurt. Ce urmărești, de fapt? m-am interesat. Băutura îmi dăduse curaj, depășisem și momentul de toropeală când figurile celor două fete de serviciu se contopeau,

revenisem la o convenabilă linie de plutire: De ce trebuie să-l suspectez mereu când omul poate fi sincer? mi-am spus. Dar de ce mi-o aruncă înapoi, după ce s-a convins că nu-i bună? Ce sunt eu? Nu urmăresc decât să-mi dreg eroarea de a te fi amenințat și jignit toc mai din cauza, unei femei, mi-a răspuns. O iubești? Ia-o! Nimic mai mult. Mulțumesc, i-am răspuns, n-am nicio intenție serioasă cu ea. Dacă n-ai tu, care o cunoști de puțină vreme, cum să am tocmai eu, care o știu de secole? Acum o cunoaștem amândoi, i-am gustat fructul oprit, putem să discutăm degajați despre ea. Frumoasă? Da, să zicem, frumoasă însă pentru Râul Doamnei, nu și pentru București. Capul merge, deși-i ochioasă și cu fruntea cam lată, dar asta nu se prea vede din cauza coafurii. Nasul prea obraznic. De față n-ai niciun motiv întemeiat să te legi, am apărât-o eu. Dar de fund? mi-a râs el, condescendent. Ce zici? Cam jos și promite să se îngrașe. Sâni, exact ca niște pere. Nici frumoși, nici urâți, ceva de negresă din Polinezia. Pe parcurs o să-i crească fundul, dar o să-i scadă sâni. Cred că are și picior plat sau, oricum, merge de parcă l-ar avea. Mă rog, nimeni nu-i perfect, dar partea ei slabă este restul. Spune tu, dar cinstit, dacă-ți place cum face dragoste, dacă ai simțit vreodată că ești cu o femeie adevărată în pat?...Eu, cel puțin, nu. Mai degrabă cu un manechin din acela utilizat de marinarii de cursă lungă și de bătrânii maniaci. Nici urmă de căldură, de profesionalism măcar. Vrea mereu să se sustragă, să o ia la fugă de sub tine sau, dacă nu, atunci e cu mintea în nori, gată să citească pe Balzac sau pe Proust, fără să-i pese că tu te chinui de unul singur. Alteori simți că vrea să facă dragoste, dar pe urmă se răzgândește și s-a terminat. Aici nu prea ai dreptate, l-am contrazis iarăși. Cred că exagerezi. Pare cam timidă, interiorizată. Eu, oricum, m-am simțit foarte fericit cu ea. Pentru că, spune drept, n-ai prea cunoscut și alte femei, a ripostat energic. De asta ți-am oferit-o. Gratis. Cu mulțumiri anticipate. Doar o grijă părintească mă obligă să o las în alte mâini, să nu se prăpădească imediat. O vrei? Nu, i-am răspuns categoric, nici nu-mi trece prin gând. Ce rămâne de la alții? Păi, crezi că eu am luat-o fată mare? Am vorbit și cu cei care au mai avut-o, nu cu toți, cu câțiva, și fiecare în parte mi s-a plâns cam de aceleași defecte. Sigur, pretenții are. l-am dat slujbă, casă, am transferat-o din orașul acela nenorocit și, drept recunoștință, nici măcar n-a învățat să facă

dragoste, deși, fie vorba între noi, am avut infinită răbdare și înțelegere, ba i-am explicat ca la școală... Fostul ei director mi-a spus la fel: Dragă, ca o scândură. Mai bine fac ca ăla din Vechiul Testament ce nu voia să aibă copii cu nevasta frate-su! Dar câți oameni, atâtea păreri și gusturi. Tu, probabil, i-ai găsit cheia. Când îmi amintesc de casetele alea cu voi, îmi vine să-mi dau foc: numai tandrețe, gingășie și candoare. Îmi pare rău că nu v-am lăsat în plata Domnului. Te-ai fi convins că femeia nu rezistă mult la filosofic: obosește. Filosofia ei trece prin ovare. În scurt timp te-ai fi lămurit că și aici stă prost. A început să-mi descrie detalii: cum ține mâinile, ochii, cum respiră, ce șoptește când face dragoste, i-am povestit, la rândul-mi, ce știam și, până la urmă, am ajuns amândoi la convingerea că nu merită atenție. După ce-mi sparg capul, zi de zi, cu tot felul de tâmpenii, după ce vin epuizat acasă, n-am nevoie de idei deștepte și de cugetări despre viață și moarte, astea le am eu în cap și îmi ajung! Eu vreau o femeie concretă, cu ochi, gură, sâni, șolduri și etc. Pe care să și le folosească. Crezi că fetele care ne servesc sunt mai prejos? m-a întrebat. N-aș spune. Au exact, ce are și ea, însă își dau silința, știu să se bucure de clipele respective, nu trișează și nu pretind aproape nimic... Și cu Ioana ce facem totuși? m-am interesat, la care el a izbucnit într-un imens hohot de râs. Păi cum ce facem? Te-am adus aici ca să rămân tot cu ea? Sigur, nu-ți cer răspuns imediat, am răbdare, mai ales că nu prea demult i-ai găsit o mie de calități...”

„Și cu asta...? În tine erai împăcat?”

„Nu, însă din seara aceea Ioana nu mai era cum o știu sem, mă simțeam prea murdar să o mai caut, iar ea — prea murdară să merite a fi căutată...” STOP.

La sugestia ei am părăsit ulița plină de praguri și gropi pentru o cărare dificilă care, imitând cursul râului, ne scotea în imediata apropiere a bufetului. Atenți la numeroasele praguri, evitând cu dificultate crengile și murarii dezlănțuiți, am străbătut-o în tăcere, într-un fel de tăcere, fiindcă dialogul se purta altfel, fără cuvinte; îl trădau gesturile repezite sau tandre, graba ori neliniștea din priviri, zâmbetele improvizate sau opririle scurte pentru săruturile ce se voiau un fel de asigurare reciprocă, fermă, că totul este în regulă.

Abia înaintea bufetului am făcut o pauză ceva mai lungă, pentru a ne spune și prin cuvinte că nimic nu s-a schimbat. „M-am gândit la părerile celorlalți despre mine, i-am răspuns, făcându-i semn să ne mai plimbăm puțin. Și, recunosc imediat, fără prea multă plăcere, că n-au fost departe de adevăr: sunt croit exact din bucățile respective, nimic n-au inventat, dimpotrivă. Nu mi-am dorit să fiu așa, mi-e jenă, dar presimt că într-o bună zi — care uneori mi se pare foarte apropiată —, din cărbunii aceia nenorociți ai lui Helgo, din pâlpâirile lor, tocmai eu voi declanșa un incendiu veritabil și apoi, ce o da sfântul! Un incendiu în care s-ar putea să ard doar eu, definitiv, însă n-are nicio importanță. Vreau să mă mântui sau vreau să scap de celălalt eu care mă chinuie înspăimântător? Nu știu. Oricum nu suport schizofrenia! Vine ol vreme când pur și simplu nu mai poți, când ești obligat să faci ceva pentru ca dimineța, când te bărbierești, să nu-ți mai fie rușine să te privești în oglindă. Ori salți, ori te scufunzi definitiv! Trebuie să-ți spui odată și odată: așa nu mai merge! Rămâi definitiv sau... ieși din rând!” „Te-ai hotărât abia acum, când ai aflat cum te văd alții? s-a interesat ea, râzând trist. Mie să nu-mi promiți absolut nimic. Nu-ți cer, te rog să mă crezi. Nu am tânjit și nu tânjesc după posibilul erou din tine și nici după situațiile care în general produc eroi, pentru că ele sunt anormale... Doar dacă a rămâne noi înșine se poate numi eroism. Eu nu vreau și nu visez decât puțin firesc, puțin normal... Și nici nu te iubesc pentru ceea ce-ți făgăduiești că vei fi... De fapt, habar n-am de ce te iubesc și cum de s-a întâmplat atât de repede... E absurd... Nu mă pot dezmetici:

încă nu-mi vine să cred. Mă bucur, mi-e frică, sunt fericită și nenorocită în același timp. Plutesc și mi-e teamă să nu cad, pentru că o cădere ar fi catastrofală... Dracu' m-a pus să caut benzile alea nenorocite, dar mai ales să te simt! Nu tel îngrijora însă, rezist la durere, mai mult, nici nu mă supăr dacă mâine te vei înțelege cu Paula sau dacă o alta... Voi păstra în mine zilele astea tulburi, grăbite, tensionate și frumoase ca pe o sărbătoare personală, ca pe un moment al meu bun... Fiindcă ceea ce se petrece în noi, acolo, în adânc, în suflet, unde deocamdată nu pătrunde nimeni, e frumos. Acolo ești tu cel ce te ignori, cel ce te subestimezi, cel ce crezi în tine. Oricum, vreau să știi că nu-mi va fi niciodată rușine de aceste

zile deși, logic, tocmai de ele ar trebui să-mi fie, mai ales dacă mă gândesc la situația ta, ba chiar și la a mea, la modul în care o vei privi peste câteva zile pe Paula.

Vorbise cu pauze lungi, umplute cu respirații obosite și gesturi ciudate, în contrast cu mimica stăpânită destul de bine. Ochii mari, negri rămăseseră ațintiți asupra-mi, încât am avut certitudinea că sunt imobilizat în drum, expus luminii blânde a soarelui de seară. „Știi doar că nu-ți pot răspunde nimic, i-am zis într-un târziu, cu multă dificultate. Deocamdată, în afară de acel sentiment, pe care mi-e teamă să-l și numesc, toate sunt neclare... Probabil că de aceea nu-mi doresc decât ca obsesia sau calamitatea care mă urmărește mereu, timpul, să se oprească puțin sau măcar să nu-l mai simt atât de amenințător... La un moment dat, îmi propusesem să o anunț pe lelea Lucreția când trebuie să plecăm și, până ne va spune ea, să nu fim obligați să ne gândim la zile, ore, să trăim, dacă s-ar putea, altfel, deși încă nu-mi dau seama cum... Să dormim ziua, să vagabondăm noaptea, să rupem cumva cu ritmurile obișnuite, să uităm, să nu mai știm... În unele momente sau în pauzele în care izbuteam să nu mă gândesc la tine deși, vezi, am fost mult împreună. Aveam senzația că viața îmi va dezvălui ceva neobișnuit, uimitor, un ceva pe care-l aștept dintotdeauna, deși nu-l pot numi, defini, contura sau, cum să zic, un ceva pentru care existența de până acum a fost doar o pregătire. Și de asta mă gândeam să uităm cumva de noi înșine... Poate că, eliberați de ceea ce suntem, vom reuși să ne apropiem de acel ceva fără nume... “Nu știu dacă e bine să ne ascundem de ceea ce nu se mai poate...” „De fapt, adevărul curat este că, pe lângă altele, multe, mă chinuiam să dau un nume nevoii de tine sau sentimentului care mă încearcă de un timp încoace, m-am bâlbâit penibil, de când am început să simt că trebuie sau că aș vrea să trăiesc fiecare moment altfel, ca și cum în secunda imediat următoare n-am mai fi, am dispărea ca ființe... O prostie, dar tremur și eu pentru ce este și ce va veni, și dracu’ să mă ia cu toate teoriile mele !” am încheiat-o, cu speranța că râsul ei plin, eliberator ne va readuce în lumea foarte concretă, numai că ea, cu capul ușor aplecat într-o parte, într-o atitudine de încordare paroxistică, continua să aștepte probabil ceva din parte-mi, un gest, o asigurare, un gând pe care ea îl dorise de mult, dintotdeauna. Până la urmă

Însă, exasperată de muțenia mea, a izbucnit în plâns, un plâns între bucurie și disperare: „Exact de asta nu mai aveam nevoie !” „Adică de ce?” m-am interesat oarecum derutat, iar ea, nemulțumită că nu reușesc să o înțeleg, s-a întors brusc cu fața spre bufet și m-a îndemnat să plecăm. „De discuție, și tocmai aici, în mijlocul drumului. Mă gândeam așa, absurd, la cei ce am putea fi și mă mai întrebam câtă forță ne trebuie pentru a face față ostilității și tensiunii psihice... Numai mișelia, ticăloșia au nevoie de vorbe multe, de justificări, explicații, argumente inventate. Noi nu avem cui da socoteală și totuși va trebui să o dăm tuturor. Fiecare își înțelege nevoile, păcatele, rătăcirile, însă numai pe ale sale. Ce-și iartă sieși, nu iartă altora ! Dar mai bine să o lăsăm pe altă dată! În Sodoma n-au existat nici măcar zece înțelepți pentru a fi salvată de la distrugere. Și în situația asta ce ne facem, Doamne?” „Nu înțeleg!” „Nici n-ai ce, a ripostat, tulburată. Sar de la una la alta, nu știu ce am. Îmi amintisem involuntar de obsesia ta cu focul lui Helgo...Mă întrebam dacă într-adevăr merită să arzi? Și asta-i o întrebare, nu? Oricum, ne chinuim proteste cu fel de fel de nedumeriri și neliniști și tocmai în momentele în care... Dacă ne-am potrivi lumii de aici, deși...” întinse cu sfială mina spre munții albastrii din apropiere și, urmărind-o cu atenție, gândindu-mă la cele spuse cu atâta durere, am simțit culorile, aerul, cerul adânc, alb, zborul păsărilor, ba chiar și consistența pământului uscat, bățătorit al drumului mult schimbate, *altfel*, mai vii, mai grave: vinovăția față de ele îmi sporise probabil acuitatea simțurilor, încât aș fi putut jura că, abia din clipa aceea, am descoperit unde mă aflu și pentru ce. Cu nesperată siguranță și fără jena că vom fi văzuți, am sărutat-o iarăși, stăpânit de durerea că atâtea zile a trebuit să trăim în fugă, într-o absurdă orbire. „Mai avem timp”, mi-a zis ea arătându-mi bufetul. „Chiar crezi?” m-am interesat învins, la care ea a izbucnit în râs: „O, foarte mult!”, iar eu, bucuros, am sărutat-o iarăși: „Atunci mă voi grăbi !”

...ascunzându-mi ceasul, m-am iluzionat că voi atenua teroarea timpului, că mă voi elibera de obsesia orelor de plecare a trenurilor și autobuzelor cu care ar putea veni ea, numai că zgomotele din jur, exasperantul cântat al cocoși lor, neliniștea arborilor și cerul înalt, de culoarea aluminiului, îmi spun că este ora 4, iar simțurile mă conving

că a trecut ultima noapte fără ea. Când eram acasă — ce uriașă depărtare în timp și spațiu de ceea ce, în lipsa altui termen, numesc „acasă” ! — ascultam din inerție un post francez de radio: petroliere atacate, ostateci, teroriști uciși sau capturați — din păcate niciodată pe cei mai periculoși — diverse morți spectaculoase, însă nu și cele mai frecvente, mai tragice, care se petrec de obicei în anonim; doar ceea ce se poate filma și fotografia la fața locului... Radioul meu a rămas în mașină și nimic nu mă îndeamnă să-l aduc, nici măcar singurătatea dizolvantă care mă încearcă în secunda când îmi ridic ochii de pe hârtie. Mi-e necesar, însă nu simt nevoia noutăților, a lumii, plus că la această oră nu-mi amintesc să fi auzit vreodată vești foarte importante, iar cele care mă interesează cu adevărat, de la ea și despre ea, pot doar să le simt: ciudata pulsație din piept, emoția neobișnuită ce mă cuprinde când gândurile ni se întâlnesc. De fapt, din cauza acestei senzații, altfel plăcute, ziua întreagă n-am reușit decât să copiez niște casete și să pun într-o relativă ordine numeroasele hârtii scrise, deasupra cărora, gândindu-mă să-i fac o bucurie, am așezat o dedicație: *Pentru Ea*. Nu știu ce am vrut să scriu, de ce tocmai E. și nu numele întreg, oricum, îmi dau seama că m-am cam grăbit cu ea, deoarece încă n-am făcut aproape nimic din ceea ce mi-am propus: nicio biografie dusă până la capăt, nicio structură conturată cum ar trebui: sunt adevărate întâmplările, vorbele, dar contextul în care au fost spuse nu este prea limpede, mi-a lipsit, chiar și după un an, liniștea și detașarea necesare, încă nu m-am hotărât cum să-i privesc: cu ochii de acum, sau cu cei de atunci? Și, oricum, nu-i stăpânesc, îmi lunecă printre degete. Cum sunt? Nu știu dacă aş putea spune ceva cu siguranță despre vreunul. Iar apoi, am eu dreptul să-i judec? Învins, închid ochii și, involuntar, îmi amintesc de Sabin: o lume întreagă vinovată de ratarea lui. Sigur, o exagerare evidentă, deși simt totuși nevoia să mă întreb încă o dată dacă nu cumva este vinovată și lumea... Apoi situațiile limită prin care a trecut. Și... *life after life*, dar nu în sensul dat de Raymond Moody, ci în cel mai terestru cu putință... Pot să-i bănuiesc stările, simțămintele, reacțiile de atunci, dar numai atât, fiindcă eu nu le-am trăit, n-am trecut niciodată cu simțurile dincolo de niște de limite, să le zic firești... El și-a descris cu exces de detalii durerea, spaimile, îndoielile, de parcă i-ar fi făcut plăcere să se

chinuie încă o dată, ca și cum s-ar fi aflat iarăși în pragul altui gest disperat, numai că, din păcate, pe mine m-a surprins cu totul nepregătit: n-aveam argumente de niciun fel și, stupid, eram uimit că și așa ceva se poate simți și întâmpla în imediata mea vecinătate, că până atunci durerea era mereu și mereu a altora, la fel și întrebările. Eu aveam doar răspunsuri. De fapt, nici astăzi nu-l cunosc bine și, nu știu de ce, însă în niciun caz din cauza Ioanei sau a Paulei, nu mai simt decât nevoia de a-l scoate definitiv din minte, deși ar trebui să-i fiu recunoscător fiindcă este primul care mi-a strigat în față adevărul: că sunt un ratat; de fapt și Socoleanu, cu tact și eleganță, cu mult înaintea lui, mă avertizase că sunt un retras din realitate, că trăiesc într-o lume falsă, artificială, din care ar trebui să mă desprind, dar nu l-am priceput imediat, ba nici nu mi s-a părut că mi se adresează. Dacă mă gândesc bine, toate trăirile îmi erau blocate, reduse la minimum: o viață cu surdina: Îmi creă sem treptat un fel de seră de ai cărei pereți nu îndrăzneam să mă ating nici măcar cu respirația, ca nu cumva să se dărâme: Paula, cu capriciile ei, cu nemulțumirea că nu sunt măcar Rockefeller dacă nu pot fi Robert Redford sau Tolstoi, cu cotidiene lacrimi și reproșuri, ea, marea mea obsesie, unica necunoscută; apoi soacra, șeful, colegii, asta da, asta nu, viața numai pe șosele marcate, nicio întrebare, numai tăcere și fugă; nemulțumirea înghesuită în adâncuri de memorie și, noaptea, brațul lung al singurătății dibuind exasperat în căutarea unui punct de sprijin. Când, datorită Victoriei, am părăsit totuși sera și drumurile marcate, am avut chinuitorul sentiment că mă mișc pe niște proteze grosolane. Primul drum, spre Stoinița, pe urmele lui Helgomar: frica m-a făcut să descopăr peste tot ochi și urechi, fantome, amintiri negre, semne ciudate; fiecare om mi se părea un urmă ritor, orice roșcat — un Helgo... *Dar mi se părea cu adevărat sau erau?* Oricum, atunci așa am crezut, prin prisma aceea am judecat totul. Astăzi, refăcând itinerariile, poate că aș simți altceva, pașii mi-ar fi mai fermi, sentimentele mai bine stăpânite, însă nu cred că aș descoperi mari noutăți. Important este că după acea călătorie am fost obligat să aflu că nu sunt, cum crezusem, singurul treaz într-o lume pe cărei o bănuisem adormită și că viața are alt sens și desigur alta preț decât cel la care o evaluase Sabin. De aceea, pentru mine, Helgomar nu mai trebuie căutat, poate pentru Ioana și Victoria; mie

îmi ajunge cât îl simt. Știu deci că nu mai e timp pentru frică, așteptare, îndoieli, că nu-mi mai pot lăsa viața, atât cât a rămas din ea, în seama nimănui, deși ceea ce-am trăit și simțit atâta vreme mă mai împiedică... Chiar și acum: am scris *frică* și, brusc, un fior rece pe șira spinării, o tresărire și, instinctiv, nevoia de a face un pas înapoi, de a mă ascunde. În clipa imediat următoare îmi vine să zâmbesc, și chiar o fac, însă cu un prea multă tragere de inimă. Uneori mă pomenesc tresărind la cele mai neînsemnate zgomote. De ce și de cine să mă tem? O nucă lovind în cădere acoperișul casei, pocnetul sec al lemnelor puținului mobilier, un șoarece traversând podul casei, miorlăitul unei pisici, neliniștea păsărilor de noapte... Spun imediat, cu detașare: „Prostii, să-mi văd de treabă!”, dar cel ce am fost continuă să pândească încordat respirația cuiva abia reținută, căutând din vreme răspunsuri eternelor întrebări, n-au cum întârzia, stupide, mitocănești. Teama de pericole reale sau născocite doar de simțurile suprasolicitate. De fapt, cam despre frică aș fi vrut să-i scriu în dedicația aceea atât de grăbită, adică să o asigur că odată cu aceste pagini încă neterminate, chinuite, voi încerca să mă despart definitiv — cu înțelegere, dar și cu dezgust — de umilință, așteptare și frică, de mine cel ce nu mai vreau să fiu. Sigur că, privindu-mă, am strigat și altă dată: „Doamne, unde am fost până acum? Ce s-a putut întâmpla cu mine? De ce am fost pedepsit cu o atât de lungă orbire?” însă imediat simțeam nevoia să mă apăr de posibila i agresiune pe care ar fi putut-o stârni revolta. Mă bucur însă că m-am răzgândit la timp: asigurările de acest fel sună penibil, par ieftine, copilărești, iar înainte de toate ea nu mi-a cerut niciodată așa ceva, mai ales că am descoperit cam în același timp că se poate trăi și altfel, însă n-am spus-o, n-am strigat, ci am trăit pur și simplu. Nu te poți despărți într-o clipă de cel ce ai fost zeci de ani.

Deschid larg geamul: luna, luceafărul de ziuă, o altă stea în vecinătate și, deasupra munților, o dungă vineție. Satul încă n-a ieșit de sub tutela nopții, nicio lumină nu sparge deocamdată solida masă de întuneric. Trebuie să fie 4 și jumătate, dar n-aș mai putea spune cu siguranța de altă dată că lumea doarme. Și, nu știu de ce, nici că nu pot fi vești importante, chiar dacă radiourile nu prea emit știri la această oră. Certitudinea apropiatei dimineți...

Mai simt că ea este în drum spre mine. Bucuros, închid ochii și zilele petrecute împreună, orele, chiar și secunde se concentrează brusc într-un sentiment viu, tulburător, căruia nu vreau să-i găsesc nume...

„Eu nu intru, mi-a spus. N-are rost să defilăm Împreună prin fața bețivilor din cele trei sate. Am mai trecut și ieri pe aici și, drept să-ți spun, sunt plictisită să tot dau interviuri despre Găvrilă. Pe tine nu cred să te cunoască cineva, așa că ai șansa să scapi mai ușor! Mi se pare mai înțelept să rămân afară... Mă plimb... Poate ai norocul să găsești chiar bere, deși aș prefera vinul. De fapt, lelea Lucreția s-ar mulțumi cu orice ! Băutura este, am impresia, doar un simplu pretext pentru a afla câte ceva despre noi. Deci: calm, răbdare și... indiferență la eventualele grosolănii, mă sfătui cu o grijă suspectă, după care, absurd, mă sărută iarăși, cu o neînțeleasă durere, ca înaintea unei despărțiri lungi. Mai bine aș merge eu, căută să mă oprească. Camioanele și tractoarele astea... Crâșma e plină de navetiști și, ca femeie iubită de întreaga comună, aș străbate mai lesne până la tejghea”. „Ei, am răspuns amuzat, măcar atâta pot face și eu. Mă descumpănește politețea, bunul simț, firescul, adică excepția și nu regula...” „Dacă e înghesuială, insistă ea, întoarce-ta totuși și spunemi. Am mai multe șanse ca femeie...” „Nu voi întârzia chiar și fiindcă mi-e greu să mă despart de tine, mai ales acum când... Vin urgent, doar câteva minute, am asigurat-o emoționat de grija ei. Altă dată mi-ar fi fost rușine de asemenea vorbe puerile, însă, spre mirarea mea, ea le-a înțeles exact cum aș fi dorit, sau poate că, în mintea ei, le-a ordonat altfel ori le-a înlocuit cu altele pe măsura bucuriei ce ne încerca, de a fi depășit un prag, poate cel mai greu de până atunci, al iertării sau al înțelegerii reciproce.

Contrar așteptărilor, în bufet nu era nicio înghesuială. La mesele din apropierea geamului și pe scaunele de lângă tejghea, câteva figuri tăcute, voalate de fumul intens de tutun prost. Am salutat sec, în fugă și, hotărât să nu mă las așteptat, i-am cerut vânzătorului cele necesare, numai că acesta n-a schițat niciun gest, ci s-a mulțumit să-mi privească impasibil plasa așezată alături, încât m-am simțit obligat să-i repet comanda. „N-ați înțeles ce am vrut să vă spun? mi s-a adresat plictisit, după o altă pauză. Nu pot să vă servesc decât

aici, pe loc. Nu aveți sticle de schimb și nici nu sunteți din comuna noastră. „Păi, le plătesc, i-am răspuns nedumerit, iar banii-s aceiași și în alte localități!” „Or fi, dar nu mă interesează, eu am nevoie numai de sticle !”. „Și atunci?” „Beți pe loc și s-a terminat !” „Și dacă din greșeală sparg sticla respectivă, nu trebuie să vi-o plătesc?” „Asta-i altceva!” râse el plictisit. „Atunci de ce nu puteți considera că, din greșeală, am spart opt sticle?” „Pentru că eu, în general, nu pot considera” mi-a răspuns amuzat. „V-aș fi foarte recunoscător dacă totuși ați încerca!” am insistat politico, străduindu-mă să fac abstracție de zâmbetul lui satisfăcut înghețat pe buze. „Nu e cazul, deoarece eu nu încalc legea!” „Și cine a făcut această lege?” „Cine? Cei ce se ocupă de legi și cei ce-mi dau mie ordine ! Pentru un localnic mai pot face o excepție, fiindcă am garanția că îmi va înapoia sticlele...” „Dar berea o duc unei localnice”, i-am explicat cu aceeași blândețe. „Se poate, însă nu mă interesează! Să vină ea dacă are chef de bere!” „Pentru că e atât de greu să pe înțelegem, dați-mi trei sticle de vin!” am cedat eu, la care el s-a mulțumit să-mi bată cu degetele pe plasă: „Canci!” „N-am înțeles!” „Am spus canc!” „Nu cunosc cuvântul!” „Învăță-l!” a replicat el, mulțumit de sine. „Bine, tradu-mi-l atunci!” am insistat, stăpânindu-mi cu multă dificultate nervii. „Canci înseamnă nu, îmi răspunse și mai amuzat. Sau, pe românește, p... ! Acum e mai limpede?” „Foarte, însă cu toate astea nu înțeleg de ce?” „Din același motiv: n-ai sticle!” „E limpede, m-am amuzat, la rându-mi. Și nici nu sunt localnic !” „Absolut exact !” a precizat el, bine dispus. „Dar o condică de reclamații sper că ai?” m-am interesat cu gravitate, însă vânzătorul n-a fost deloc impresionat: „Este, dar s-a terminat !” „O vreau și așa!” i-am spus, ridicând ușor tonul. „În cazul ăsta, mai bine-ți dau o sticlă de bere și fac proces verbal că ai spart-o. Și o alta aici, la botul calului!” „Îmi ajunge condica”, i-am răspuns, enervat de privirea lui sigură, distrată. „Canci !” „Uite ce e: nu am nici timp și nici chef de glume, i-am replicat cu asprime. „Simplu: nu te rețin, la revedere! s-a înfuriat și el. Am treabă, oamenii muncii așteaptă”, a mai adăugat, întorcându-mi spatele și plecând pe o ușă laterală. Hotărât să-l aștept, mi-am căutat, cu sentimentul inutilității, legitimația de gazetar, însă mi-am amintit că o uitasem, împreună eu celelalte acte, în mașină, prin urmare, dacă nu voiam să renunț la bere, eram obligat

să revin cu legitimația, să o trimit pe Ana Maria să cumpere sau, de ce nu? chiar pe lelea Lucreția. În timp ce mă gândeam la soluția cea mai potrivită, a reapărut vânzătorul, de astă dată foarte iritat: „Cred că am lămurit lucrurile, nu? Dacă te încăpățânezi cu condica aia, îi rog pe niște consumatori să-ți arate ușa. Pentru o sticlă de bere te scaldă și-n Ulmoasa ! Crâșma asta a mai sărit de câteva ori în aer, nu-mi pasă, m-am obișnuit, eu sunt de vină pentru orice, iar fără mine nu pot!” În timp ce-i urmăream mâinile agitându-se pentru a atrage atenția asupra-i, m-am liniștit deodată: ar fi fost absurd să-mi în chipul că voi putea face ceva: siguranța lui se baza pe o veche experiență, știa precis pe ce poate conta, prin urmare nu-mi rămânea decât să-l ameninț că ne vom reîntâlni curând și să-mi continui drumul, cât mai repede, înainte de a-i stârni pe ceilalți. Aș fi părăsit imediat încăperea dacă perdeaua de fum ce mă izola de sală n-ar fi fost spartă de figura contabilului și poetului Eustațiu G. Călinescu. „Ce onoare domnule Coman! mi s-a adresat ceremonios. Am urmărit cu atenție discuția cu idiotul ăsta și tovarășul Socoliuc ar fi foarte fericit dacă l-ați onora cu prezența. Pune-i în plasă sticlele de care are nevoie! i-a poruncit apoi ospătarului. Nu ai învățat nici până astăzi să te orientezi! Tovarășul Coman este cetățean de onoare al Măgurii, dacă pot spune astfel, așa că te bag în mă-ta de chior!” „Azi ziceți una, mâine alta și tot eu pic prost!” s-a revoltat vânzătorul, începând să scoată pe teighea sticlele de care aveam nevoie. „Asta-i politica, îi explică Găină, enervat. Important este să prevezi din timp mișcarea șefului și să spui mersi când iei primul picior, ca să nu ți-l dea și pe următorul! Tovarășul Socoliuc vă poartă la un pahar, mi-a repetat apoi invitația, indicând cu degetul o masă aflată la doi pași, sub geamul încăperii. Este o ocazie fericită pentru a vă cunoaște!” Fără să par entuziasmat, cum se aștepta probabil, m-am lăsat condus spre masa lui Socoliuc. Acesta mi-a strâns în grabă mina, a făcut un semn moale spre cei doi bărbați care-l însoțeau: „Oituz și Dobrotă”, apoi m-a invitat să mă așez pe scaunul lui Găină. „Tu te descurci și fără ajutorul meu, i-a răspuns detașat, ca apoi să-l ignore cu desăvârșire. Daci dumneata ești cel cu Găvrilă... Te așteptam mai de mult, la sediu, dar e mai bine așa, fiindcă aici se dă băutură! Deci, ți-a făcut măgarul ăsta greutăți? Măi Bulă, l-a strigat pe vânzător, mișcă înapoi și servește-l pe tovarășu’

așa cum te-am educat!” Din prima secundă fusesem fascinat de ochii lui albaștri ciudați, din care nu reușea nicicum să se stingă o plictiseală enormă. „Și te simți bine pe la noi?” s-a interesat el, privindu-mă cu subînțeles, la care m-am mulțumit să spun un „da” sec, incolor. „Pai cred și eu, a adăugat el ironic. Cu o femeie atât de frumoasă, m-aș duce la ăsta — și-l arată pe Oituz — să-mi facă mutație definitivă în Măgura. El reprezintă aici F.B.I.-ul, însă e în civil fiindcă și-a dat uniforma la curățat. Spunemi, ca să te cunosc mai bine, ce prieteni ai pe la județ?” mi s-a adresat, cu aceeași statornică plictiseală. „Prieteni? m-am mirat eu. Prietenia-i o treabă foarte complicată, dar cunoștințe am destule...” „Câte anume?” a râs bine dispus. „Pe toți, dacă mă gândesc bine”, am căutat să evit răspunsul. „Cine-i prieten cu toți înseamnă că, de fapt, e singur cuc. Un nume, nu o sută! Îmi ajunge numele celui mai bun.” „Așa, la repezeală, nu-mi vine-n minte. Luați pe cine vă convine: de sus în jos sau de jos în sus, la alegere. Aveți nevoie de ceva?” m-am interesat destul de contrariat. „N-am nevoie de nimic, mi-a răspuns nervos. Oamenii se cunosc și prin prieteni, iar în zilele noastre, nu există scaun care să nu fie legat de un alt scaun.” „S-ar putea să mă țină propria-mi pricepere, i-am întors ironia. Sau faptul că n-au găsit încă un altul mai bun!” „Crezi că e valabilă chestia cu mai bun? Apă de ploaie, hohoti el. Totdeauna trebuie să fii foarte atent cu cel de care depinzi și să-l simți din vreme pe cel ce l-ar putea înlocui. ăsta-i marele secret, cunoscut până și de copiii de țată! Restul? Doar apă la moara proștilor ! Dar nu mi-ai spus cu ce ocazie pe la noi: vrei să scrii ceva, sau te-ai oprit așa, pentru o scurtă distracție? „Faptul că eram destul de rezervat părea să-i sporească agresivitatea. Ceilalți de la masă mă urmăreau cu atenție, aruncându-și din când în când niște priviri curioase: când mă îndemnau să vorbesc, când să tac, de parcă ar fi știut pulsul interior al lui Socoliuc. Bănuiau intențiile acestuia? Așteptau clipa când îl voi pune la punct? Doar pe fața lui Găină se observau tot mai clar semnele îngrijorării. „Un ziarist nu are niciodată concediu, i-am răspuns destul de înfapt, este obligat să rămână mereu pe recepție. M-am oprit din pură întâmplare, cunoașteți doar accidentul nefericit al lui Găvrilă, dar dacă voi găsi ceva de scris, firește că nu mă voi da în lături! „ „Articolele tovarășului Coman sunt foarte apreciate”, a căutat să intre în vorbă

și Găină, la care Socoliuc s-a înfuriat: „Taci, dracului, că acum vorbesc eu! Înainte, când muream de plictiseală, n-ai găsit niciun cuvânt mai de Doamne ajută. Acum, când am cu cine discuta, te-ai găsit și tu! Dacă vrei să-ți meargă bine, nu-mi face nervi! „Importante sunt în mare măsură subiectele, cum le alegi, cât sunt de interesante, de eficiente, căci limbajul gazetăresc nu e prea complicat”, m-am străduit să-i răspund lui Găină, poate și pentru a-l consola, dar Socoliuc, căutând să curme imediat începutul de discuție din care era exclus, ridică paharul. „Să avem sănătate și să ne ajute puterile și natura să rezistăm până-n zori!” Am ciocnit scurt, în fugă, și din felul cum mă privise, mi-am dat seama că nu mă agreează, poate din cauza lui Găină. „La mulți ani și să aveți puterea de a rezista cât vă doriți !” i-am răspuns politicoș, dar rece. „Am spus să rezistăm, preciză iritat Socoliuc. Deci intrai și dumneata la socoteală? „Din păcate, va trebui să plec, fiindcă sunt așteptat... Sigur, se va ivi, sper, și o altă ocazie !” „Eu ți-aș propune să profiți de cea pe care o ai, sublinie acesta indispus. Sau ai găsit cumva prin împrejurimi persoane mai importante? Sper că măcar atâta onoare am fi meritat și noi. La masă există oameni de toate categoriile: cu facultate, cu școală medie, cu trecut glorios, cu mare experiență de viață. Firește, pot fi și mai prestigioși decât noi, așa că m-aș bucura să mergem precum craii de la răsărit la acel Mesia”, spuse el sorbind cu sete din pahar și făcând semn vânzătorului să se apropie. „Nu e vorba de funcții, i-am răspuns, căutând să-i imit ironia. Nu toți cei cu funcții sunt oameni. Eu am alte criterii după care îmi aleg prietenii. Adevărul este că le-am promis că mă reîntorc peste câteva momente și atâta tot. Vreau să mă țin de cuvânt. N-aveam de unde să bănuiesc că o să ne întâlnim!” „Va merge Găină să-i aducă și pe ei încoace, dacă într-adevăr îți face plăcere să stai cu noi, inter veni ironic Socoliuc. Sau, dacă-s îndărătnici, îi va convinge chiar prietenul nostru Oituz. La el contează nu funcția, ci prietenia. Dacă e vorba de funcție, atunci să te păzească sfântul de argumentele lui. Cu hoții și cu bandiții nu se prea descurcă, în rest e băiat bun...” „Hoți, mă rog, mai sunt, însă avem oare timp să ne ocupăm și de ei? căuta Oituz să o întoarcă pe glumă. Și ce să fure de aici? Că măgureanul zilelor noastre tot ce câștigă se grăbește să dea pe jgheab. Adevărul este că nici pe vremea burgheziei n-a fost nimeni în stare să pună ceva

bani deoparte !” „Măi Bulă, îi între rupse Socoliuc monologul, ia vino pân' la neica. Pune tu niște rom în berea asta, că altfel tot bem la apă chioară și nu simțim nimic!” „Am adus de la bun început sticla, însă n-ați observat-o, spuse vânzătorul, destul de iritat. Am învățat obiceiurile. De aceea o să mai pun încă una la păstrare...” După ce-l înjură de mamă, Socoliuc luă în grabă sticla și trase cu sete câteva guri care-l înveseliră brusc. „Ei, acum se poate discuta sub alte auspicii. Căci ăsta ar fi rostul berii: să ai ce bea după rom. Observ însă că nu-ți prea face plăcere să stai cu noi”, mi se adresă, după ce mai goli un pahar. „Nici vorbă, m-am apărat eu. Efectiv mi-ar face mare plăcere, dacă nu aș fi așteptat. Știți foarte bine că nu sunt singur și că i-am promis lelii Lucreția că-i voi duce bere...” „Ei, dacă e vorba de liniștea casei și, mai ales, de Lucreția lui Găvrilă de la tauri, lucrurile se schimbă radical. Mi-e imposibil să te rețin; O persoană atât de importantă...” „Nu e momentul să ne ironizăm, i-am spus, destul de iritat. V-am explicat că regret sincer... Mă voi strădui, dacă va fi cazul, să revin mai târziu. Din moment ce le-am promis...” „Încă nu m-am gândit dacă e sau nu, spuse ironic Socoliuc. Oricum, mă aflu în fața unui caz foarte interesant: ești primul viețuitor de pe raza parohiei mele care mă refuză. La mulți ani, atunci închină el cu sticla de rom. Am băut și eu paharul, însă mult mai încet, atent la fețele posomorâte ale celorlalți de la masă, dar mai ales la ușă, fiindcă eram convins că, neliniștită de întârziere, Ana Maria își va face totuși apariția. Socoliuc continua să se agite și, renunțând la cercetarea ușii, mă întrebam cum ar fi mai bine să mă port: cu duhul blândeții, ca și până atunci, sau să-l pun la punct așa cum eram tentat? În cele câteva minute, îmi devenise profund antipatic și, dacă prin absurd aș fi rămas, seara s-ar fi transformat în coșmar, deși nu-mi era greu să presupun că, datorită lui, oriunde m-aș fi aflat, liniștea și detașarea s-au cam dus: putea să apară acasă în orice moment sau să-mi pregătească vreo surpriză neplăcută. Am optat totuși pentru blândețe și, după scuzele de rigoare, elegant formulate, de parcă nici nu i-aș fi auzit ironiile, i-am întins mâna. „Îți mulțumesc pentru onoarea de a ne fi suportat câteva secunde, îmi răspunse el. Îmi va fi greu să uit acest moment istoric. Găină, ajută-l să-și ducă sticlele. Poate că în prezența intelectualilor se simte mai bine. Ne scuzați — mai adăugă el, dar nu atât pentru mine, cât pentru ceilalți

—, noi, cu nivelul nostru, cu posibilitățile noastre mai modeste... Niște reduși... Vezi, profesore, i se adresa lui Dobrotă, dacă ai rămas aici? Orice orășean păduchios te privește din vârful clăii! Ne scuzați, tovarășe Coman, că v-am inoportunat!”

Nu mai simțeam nevoia să spun absolut nimic, ci să plec imediat, fără să mă uit în urmă; trebuia să-i povestesc totul Anei Maria, convins că singura soluție rezonabilă este să părăsim cât mai repede satul. „I s-au înecat oile, mi-a explicat Găină pe care l-am rugat insistent să nu mă conducă. Eu mă pricep la oameni și vă asigur că nu e rău, dar de la aia ce a murit, o profesoară cam trăsniță, nimeni nu l-a refuzat vreodată și asta nu o poate înghiți. De fapt, venise cătrănit, de unde s-ar putea deduce că dacă nu s-a certat cu nevasta și nici nu i-a făcut călugărul vreo figură urâtă, motivul se numește Carmen. Umblă el după o pițipoancă, o păcătoasă de asistentă medicală, care-l joacă exact cum vrea... Aflu eu și vă voi ține la curent... Dar trebuie să rămâneți cu convingerea că e om bun... Sigur că după ce ești atâția ani șef capeți anumite apucături, și nu toate bune, ai impresia că nu ești destul de stimat și de iubit, că lumea ți-e datoare... Să nu-l judecați greșit, domnule Coman. Fiecare om are o nebunie mai mare sau mai mică. A lui Dumitru-i mai mare, dar spre deosebire de alții nu și-o ascunde, și nu face rău nimănui, dimpotrivă. Doamne păzește să nu vină altul mai rău, deși nu cred, e atât de tare că nimeni nu reușește să-i clatine un fir de păr. Nu știu pe cine are, dar are!” „Mi-am dat seama că e om bun și regret sincer neînțelegerea... Sper că mâine, când vom fi alții, totul se va lămuri”, m-am străduit să-l liniștesc, deși în realitate eram convins că nu există nici cea mai mică șansă să dialogăm altfel decât pe terenul lui, adică suportându-i grosolăniile, umilindu-mă, elogiindu-l, îmbrăcându-l în superlative, ținându-i un timp nedefinit trena. Și la ce mi-ar fi folosit să cunosc încă o vanitate locală, încă un individ incapabil să privească dincolo de el, unul din numeroșii care detestă tot ceea ce nu-i seamănă, care urăște din instinct spiritul, gândirea? Asemenea oameni mă inhibau, îmi era imposibil să stabilesc vreun dialog cu ei, chiar și atunci când eram obligat de profesie. „Vă rog mult, domnule Coman, nu-l judecați după cele întâmplate astăzi, insistă Găină încercând să mă ajute să-mi car plasa cu sticle. El are, v-am spus, obiceiuri rustice. Și cu mine se

poartă uneori ca un mitocan, dar în sufletul lui e altul...” „Numai că nu prea reușește să și-l arate, i-am spus întinzându-i mina. Și, de fapt, nici nu mă interesează. Spune-i că am uitat absolut totul ! Ne bem fiecare separat berile și gata!” „O, insistă el, îmi va fi greu să-l fac să uite. Eu, în locul dumneavoastră, aș reveni mai târziu. Vă voi sfătui cum trebuie să vă purtați cu el și abia după aceea va fi pace. Nu e bine să uitați că vă aflați totuși în parohia lui, unde sunt informat că vreți să mai rămâneți un timp. Dumitru spune mereu: cine stăpânește păpica și ștampilele este cineva! Or, el le are pe amândouă. Dar nu a numai asta. El vrea ordine...” „La el ordinea este sinonimă cu supunerea necondiționată?” m-am interesat în glumă. „Nu chiar, dar vrea să știe tot ce mișcă”, se codi Găină. „Mă voi mai gândi, domnule Eustațiu G. Călinescu, l-am asigurat în aceeași notă. Dumneavoastră sunteți un om cult și știți că, dincolo de un anumit prag, ordinea excesivă de vine arbitrar. Or, Dumitru al nostru...” „O fi, domnule Coman, dar trebuie să trăim și noi, tu-i ceapa mă-sii, trebuie să ne afirmăm...” „Un creator nu poate face parte din nicio parohie, i-am zis strângându-i mina. Mă mir că nu v-ați gândit până acum!” „Teoria e frumoasă, dar păpica...? Chiar și în ceruri ți se pretinde supunere! Unde o fi, oare, un loc tihnit și pentru intelectuali?”, m-a întrebat dramatic, întorcându-se spre bufet.

Despărțindu-mă în grabă de contabil, am rămas o vreme în mijlocul străzii, căutând să-mi domolesc dezgustul și teama; nu mi-ar fi plăcut ca Ana Maria să mă vadă transpirat, cu fața răvășită, exasperat de întâmplare, dar nici faptul că era departe, la colțul străzii, șezând pe o piatră kilometrică și nici răcoarea stârnită de râu nu mă ajutau să-mi recapăt siguranța în mișcări. I-am făcut semn să mă aștepte acolo și, cu toată greutatea plasei, m-am pomenit alergând, de parcă numai astfel, prin fugă, mă puteam apăra de sentimentul unei amenințări obscure, imediate. Nu-mi desprindeam o clipă ochii de pe ea, ca nu cumva să mă gândesc la Socoliuc de care, nu știu de ce, aveam certitudinea că mă pot apăra, numai părăsind cât mai repede Măgura. „Ce s-a ales de seara noastră! îmi spuneam învins. Încotro? Spre ce punct cardinal? Poate că va reuși ea să aplaneze totul, deși...” Nu mi-am putut continua gândurile fiindcă, în urmă, foarte aproape, am auzit gălăgie și zgomotul unui camion greu, însă, convins că mi se pare, că în realitate nu poate fi

decât un ecou mental întârziat al discuției din cârciumă, am continuat să înaintez pe marginea șanțului, intrigat că nu reușesc să înțeleg agitația femeii, semnele tot mai disperate pe care mi le făcea. Până la urmă, mi-am zis că se distrează de dificultatea sau stângăcia cu care duceam sticlele, așa că mi-am propus să alerg iarăși pe iarba de pe margine pentru a-i dovedi că mă descurc mai ușor decât își închipuie. La un moment dat. Ana Maria s-a oprit ca împietrită în mijlocul drumului și, involuntar, am imitat-o, însă, exact în acel moment, în spate, acoperind zgomotul motorului turat la maximum, m-a surprins vocea, atât de cunoscută, a lui Socoliuc: „Plata, domnule academician! Ai fugit fără să lași banii! N-ai vrut să stai cu mine, da? Și nici să îți aduci înăuntru fufulița, da? Atunci nici produsele noastre n-au cum să-ți facă bine!” Învinuirea cu plata mi s-a părut absurdă, mai ales că Găină îmi restituise restul, ar fi putut doar să-l întrebe, dar când m-am întors și l-am văzut vesel, hohotind, la volanul unui Diesel, conducând cu ușa deschisă, m-am retras și mai mult spre șanț, hotărât să nu-i acord nicio importanță și să-mi continui drumul cât mai calm cu putință. Nu-mi dau seama câți pași am reușit să mai fac, pentru că mă concentrasem asupra Anei Maria care părea să se grăbească spre mine, oricum, am văzut-o foarte aproape înghețată în mijlocul drumului și, la puțin timp, i-am auzit strigătul, prelung, sfâșietor, neînțeles, de parcă i s-ar fi anunțat o veste îngrozitoare, și el mi-a rămas înghețat în memorie și după ce am simțit izbitura. Pe urmă, toate s-au atenuat: și durerea, și spaima, și lumina, și urletul... Ultima imagine: ochii ei mari, cu sclipirile acelea ciudate oscilând între nedumerire și revoltă. Tot aceasta a fost și prima imagine întâlnită, dar după un timp foarte lung, tul bure, în care am descoperit că a nu fi nu înseamnă neapărat a nu mai fi, ci a nu mai fi ceea ce ai fost, atâta doar că în ei, dacă aș fi avut o cât de mică putere, aș fi putut citi întrebările strigate mai târziu cu disperare: „Doamne, ce se întâmplă cu noi? Dacă tot ai de gând să iei lucrurile de la început, vino odată, nu mai pierde vremea! Pentru că există o limită dincolo de care omul nu mai este vinovat de propriile sale fapte! „